De sup [illegible] S.

31
10 D
14

ΕΛΕΓΧΟΣ

ΤΗΣ ΨΕΥΔΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ

ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΓΑΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΤΗΝ.

REFVTATIO

PSEVDOCHRISTIANAE

CATECHESIS

EDITÆ A ZACHARIA GERGANO GRÆCO.

Auctore

IO. MATTHÆO CARYOPHILO

Archiepiscopo Iconiensi.

ROMAE, Typis & impensis Sac. Congreg. de Prop. Fide. 1631.

Superiorum permissu.

Imprimatur, si placet Reuerendiss. P. M. S. P. Apost. A. Episc. Bellicastren. Vicesg.

Imprimatur
Fr. Nicolaus Riccardius Sac. Pal. Apostolici Magister, Ordinis Prædicatorum.

ΤΩ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩ

Ἀρχιποίμενι τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας

ΟΥΡΒΑΝΩ

ΤΩ ΟΓΔΟΩ.

Ἐθαύμαζον καὶ τὴν ἱερὰν τοῦ Εὐαγγελίου παραβολὴν οἱ φιλόφρονες δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου Χριστοῦ τὴν ἐν τῷ ἐπιμελῶς γεωργηθέντι ἀγρῷ τῶν ζιζανίων κακόβλαστον ἔκφυσιν· καὶ θέλεις, εἶπον, Κύριε συλλέξωμεν αὐτά; Ὁ δὲ τὴν συλλογὴν οἵοις δὴ λόγοις ἀπεῖπεν μέχρις ἀμητοῦ, καὶ τῆς μελλούσης ἐς τὰς ἀποθήκας συγκομιδῆς. Σὺ δὲ, μακαριώτατε Πάτερ, τὰ διὰ ψευδοκατηχήσεως ἐπισπαρέντα ζιζάνια περὶ τῆς μεγάλης ἀγροῦ κατιδὼν, οὐ συναυξηθῆναι ταῦτα, οὐδ' ὅσον ὑπὲρ γῆς ἐπιφανῆναι κατερραθύμησας· ἀλλ' ἐπαγρύπνῳ σπουδῇ καὶ ἀΰπνῳ μελέτῃ κεντούμενος, τὸ τῆς ἀσεβείας σπέρμα καταπατηθῆναι τὴν ταχίστην, καὶ συντριβῆναι τὸ παράπαν ἐπέταξας. ἅλις γὰρ ἡμῖν τῶν δεινῶν, ἅλις τῶν ἐπιφυέντων ἀκονίτων. Καὶ οὐδαμῶς φορητὸν, τὴν ἑῴαν πρὸς τοῖς οἴκοθεν λυπηροῖς καὶ ταῖς ἔξωθεν διασποραῖς καταβρύχεσθαι. Ἑβδομηκοστὸν οὖν ὁ παμπόνηρος ἐχθρὸς κατέβαλε τὸ ζιζανίων εἶδος, τὸν μυστικώτατον ἐν ἀριθμοῖς καταμιαίνας ὁ μιαρώτατος. ἀλλὰ καὶ ταυτοαρίθμοις κεῖται σοῦγε τοῦ καλοῦ φυτοκόμου ἀντιδότοις ἐλέγχων ὑποπνιγείς. Σοῦ γὰρ προστεταχότος τὸ φιλοπόνημα, σὺν Θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν γέγονεν. Καὶ ΟΥΡΒΑΝΟΣ Ο ΟΓΔΟΟΣ ἀπελαύνει τὸ ψεῦδος. Καὶ γὰρ τὴν ἑβδομάδα ἡ ὀγδοὰς, τὸν νῦν αἰῶνα ὁ μέλλων ἀπαρτίζει κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Εἴθε σοῦ γε ἀρχιεραρχοῦντος

ὀκτὼ

SVMMO ET OECVMENICO

Vniuersæ Ecclesiæ Præsuli Beatiss.

VRBANO OCTAVO.

M*IRABANTVR Christi patris familias serui optimi, sicut Euangelica narrat Parabola, Vnde ex bono semine pullulassent praua zizania; Cur ferret bene cultus ager, quæ à semente non prodeunt; & vis, aiebant, Domine colligimus ea? Noluit ille colligi, vt sunt diuina consilia; sed expectandam iussit messem, tempusque frugum condendarum in horreis. Tu vero Beatiss. Pater, statim vt Orientis agro superseminata vidisti zizania, non passus es ea crescere, nec etiam è terra emergere; sed cura vigili, solicitoq. studio percitus semen impietatis quamcitissimè teri pedibus, conculcariq. sine mora iussisti. Satis quippe malorum, satis enatorum habemus aconitorum. Nec ferendum est, vt ad mala domestica seminis quoque accedat peregrini malignitas. Et pessimus quidem inimicus mystico sacroq. abutens numero septuagenum zizanij virus inspersit. Sed totidem tuis, Beatiss. Princeps agricolarum Ecclesiæ, oppositis eneruatur antidotis. Iussu enim Tuo labor susceptus, Dei ope transactus est. Vt sit fallaciarum depulsor VRBANVS OCTAVVS. Quippe octonario septenarius, præsens sæculum à futuro perficietur ex sententia Nazianzeni Gregorij. Vtinam te Octauo Pontifice octo*

ἐκτῷ ἅπαντα γένοιτο. Καὶ ἐκλιπόντων τῶν σχισμάτων καὶ αἱρέσεων ξυμπασῶν εἷς ἑνὸς ἐπιγνωσθεὶς θεοπρόβλητος ποιμνίου ποιμήν.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάχιστος δοῦλος

Ὁ ταπεινὸς Ἰκονίου.

Πληγεὶς ὁ Καῖσαρ καὶ Δράκων ἀποστάτης

Φώνησε· Νικᾷς Γαλιλαῖε. Σοὶ νέος

Βοᾷ πεπληγὼς δὶς δράκων ἀποστάτης.

ΟΥΡΒΑΝΕ νικᾷς; καὶ πατεῖς ἐπ' ἀσπίδας,

Ἐμὰς ἐλέγχων Λουτηροβλασφημίας.

fiant omnia, & euulsis schismatum & cunctarum radicibus hæresum vnus vnius à Deo positus ouilis Pastor agnoscaris ab omnibus.

Sanctitatis Tuæ

Seruus humillimus

Io. Mattheus Caryophilus Archiep. Iconien.

Fuit Draconis illa vox Apostatæ;
O Galilæe vincis; En apostatæ;
Bisque draconis insonat vox fortius.
VRBANE vincis, enecator aspidum,
Meas reuincens Lutheroblasphemias.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΒΛΑΣΦΗΜΙΩΝ

Τοῦ Ιερεμίου, καθὼς εἶναι διασπαρμέναις εἰς τὸ βιβλίον τῆς μιαρᾶς τε Κατηχήσεως.

Α. Οτι δολίως ἄφηκεν εἰς τὸ σύμβολον τοῦ μεγάλου Αθανασίου τὴν φωνὴν ἐκείνην, Καὶ τοῦ υἱοῦ. Βιβλίον α. φύλλα δ. ζητημάτιον α. ἐρωτοαποκρίσει ε. βλασφημία.

Β. Οτι ἀρκεῖ ἡ θεία γραφὴ διὰ νὰ διάξαμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, ἐρωτοαποκρίσει ς.

Γ. Οτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερή· καὶ μάλιστα οἱ τόποι ἐκεῖνοι, μὲ τοὺς ὁποίους ἀποδείχνομεν τὴν πίστιν μας.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον ἐρωτοαποκρ. ζ.

Δ. Οτι ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς εἶναι αὐτὴ ἡ ἁγία γραφή.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, φυλ. ε.

Ε. Οτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον ἐρωτοαποκρ. η.

ς. Οτι τὰ Μακκαβαϊκὰ εἶναι ἀπόκρυφα βιβλία.

Εἰς τὰ φύλλα ς. ἐρωτοαποκρ. ιβ.

Ζ. Τῶν Παπιςῶν.

Η. Ταῖς παραδόσεις ἀποῤῥίχνει.

Θ. Η ἐκκλησία.

Ι. Διατὶ εἶναι γεμάταις μύθους.

Εἰς τὴν ὁμοίαν ἐρωτοαπόκρισιν.

ΙΑ. Οτι διὰ ταύταις ταῖς παραδόσεις εἶπεν ὁ Χριςὸς τῶν Φαρισαίων· διατὶ καὶ ἐσεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ ταῖς παραδόσεις σας.

Φύλ. ζ. ἐρωτοαποκρίσ. ὑςέρα.

ΙΒ. Οτι οἱ λαϊκοὶ πρέπει νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφὴν διὰ νὰ ἐλπίζουν εἰς αὐτὴν αἰώνιον ζωήν.

Ζητη-

INDEX BLASPHEMIARVM

Gergani, vt eas disseminauit in libro impij sui Catechismi.

Quæ-

Ζητηματίῳ ια. φύλ. μς. ἐρωτ' ἀποκρ. β.

ΙΓ. Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπροώρισε νὰ σωθοῦσιν ὅλοι, ὅσοι πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστόν.

Ζητημάτ. ιδ. φυλ. νγ. ἐρωτ. ς.

ΙΔ. Ὅτι ὁ Χριστιανὸς ἀφήνοντας τὴν δικαιοσύνην χάνει τὴν πίστιν.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημ. φύλ. ιδ. ἐρωτ. ζ.

ΙΕ. Ὅτι τὴν χαμένην πίστιν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἄνθρωπος τὴν εὑρίσκει διὰ μετανοίας.

Βιβλίον ἕβδομον, φυλ. ρμ. ἐρωτ. α.

Ις. Ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι σύναξις Χριστιανῶν ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ μάλιστα παιδεύονται.

Φύλ. ρμ. ρμα. ρμβ. ρμγ. ἐρωτ. γ. δ. ε. ς. ζ.

ΙΖ. Ὅτι μία εἶναι ἡ ἐκκλησία, ἁγία, καθολική, ἀποστολική, καὶ ἀνατολική.

Βιβλιον η. ζητημάτ. β. ἐρωτ. α. φύλ. ρμζ.

ΙΗ. Ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι τῆς ἐκκλησίας κεφαλή.

Εἰς τὸ αὐτὸ ζητημ. ἐρωτ. β. φύλ. ρμη.

ΙΘ. Ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ, ἢ τοῦ ἁγίου Πέτρου.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φύλ. ρμη. ρμθ.

Κ. Ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ὁ Πάπας φλυαρεῖ, ὅτι αὐτός του εἶναι κεφαλή, καὶ ὁ Πέτρος θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, φύλ. ρμθ.

ΚΑ. Ὅτι ὁ Χριστὸς λέγει νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί· ὁ Πάπας λέγει, μὲ ἄζυμον μόνον, μὲ κρασὶ ὄχι.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

ΚΒ. Μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον

ΚΓ. Ὁ Χριστὸς λέγει, πῶς δὲν εἶναι Καθαρτήριον, ὁ Πάπας τὸ πιστεύει.

Εἰς

Quæstiunc. 11. fol. 46. Respons. 2.

XIII Deus prædestinauit saluos fieri omnes, qui in Christum crediderint. 84.

Quæstiunc. 14. *fol.* 53. *Resp. 6.*

XIIII Christianus relicta iustitia fidem amittit. 86

Ibidem. fol. 54. *Respons.* 7.

XV. Fidem peccato amissam recuperat homo per pœnitentiam. 90.

Libro VII. fol. 140.

Respons. 1.

XVI Ecclesia est congregatio Christianorum sanctorum, qui in hoc mundo plurimis malis diuexantur. 92.

Fol. 140. 141. 142. 143. *Respons.* 3. 4. 5. 6. 7.

XVII Vna est Ecclesia, sancta, Catholica, Apostolica & Orientalis. 97.

Libro. VIII. Quæstiunc. 2. *Resp.* 1. *fol.* 147.

XVIII. Papa non est Ecclesiæ caput. 99.

Ibid. Resp. 2. *fol.* 148.

XIX. Papa non est Christi Vicarius, nec tenet locum Petri. 107.

Ibid. fol. 148. 149.

XX. Christus est caput & fundamentum Ecclesiæ. Papa nugatur, se esse caput, Petrum vero fundamentum Ecclesiæ. 109.

Ibidem folio. 149.

XXI. Christus dicit, pane & vino sumendam esse Communionem à Christianis omnibus: Papa dicit, solo azymo, non etiam vino. 119.

Ibidem.

XXII. Pane & vino 132.

Ibidem.

XXIII. Christus ait, non esse Purgatorium, Papa illud credit. 138.

Ibi-

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΚΔ. Ο Χριστὸς εὑρίσκετον πτωχὸς, δὲν ἤθελε πόρταις καὶ φόνους. ὁ Πάπας βασιλεύει, καὶ θέλει πόρταις καὶ φόνοις.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτ. ἐρωτ. γ. φύλ. ρχ.

ΚΕ. Ο Πέτρος δὲν ἄφησε τὸν ἑκατοντάρχην νὰ φιλήσῃ τοὺς πόδας του, ὁ Πάπας ἀφήνει.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Κς. Ο Πέτρος ἐτίμα ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου, ὁ Πάπας ταῖς ἀποῤῥίχνει, καὶ λέγει πῶς εἶναι θεὸς τῶν Αγγέλων.

Εἰς τὸν αὐτόν.

ΚΖ. Ολοι οἱ πατέρες λέγουσιν, νὰ κοινωνοῦν ὅλοι μὲ ψωμὶ καὶ κρασὶ, ὁ Πάπας με ἄζυμον μόνον.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρκα.

ΚΗ. Οἱ πατέρες λέγουσι, πῶς ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν ὄχι εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου· ὁ Πάπας λέγει, εἰς τὸν Πέτρον.

Εἰς τὸν αὐτόν.

ΚΘ. Οἱ πατέρες λέγουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφὴν, ὁ Πάπας δὲν θέλει.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Λ. Οἱ πατέρες λέγουσιν, πῶς δὲν δυνόνται νὰ ἰδοῦν οἱ Αγγελοι τὸν θεὸν, ὁ Πάπας λέγει πῶς τὸν βλέπουσιν.

Ζητημάτ. δ. ἐρωτ. α. φύλ. ρνε.

ΛΑ. Οτι ὁ ἅγιος Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ εἰς ἕνα πρᾶγμα δὲν δυνόνται νὰ εἶναι δύο θεμέλια.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΛΒ. Καθὼς ὁ Πέτρος δὲν εἶναι νυμφίος τῆς ἐκκλησίας, ἔτζι οὐδὲ θεμέλιον.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρνς.

ΛΓ. Ο Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὴν ἀρ-

Ibidem.

XXIV. Christus erat pauper, nolebat meretrices & cædes; Papa regnat, vult meretrices & cędes. 145.

Ibidem. Resp. 3. fol. 150.

XXV. Non permisit Petrus, vt Centurio pedes eius oscularetur; Papa permittit. 154.

Ibidem. calumnia.

XXVI. Petrus honorabat Epistolas Pauli, Papa reijcit; & se Deum Angelorum affirmat. 158.

Ibidem.

XXVII. Omnes sancti Patres dicunt, Communionem pane & vino sumendam esse ab omnibus, Papa solo Azymo. 160.

Ibidem. folio 151.

XXVIII. Patres dicunt, Ecclesiam à Christo ędificatam non super Petrum, sed super fidem Petri, idest Christum; Papa ait, super Petrum. 165.

Ibidem.

XXIX. Sancti Patres dicunt, Scripturam esse legendam à laicis; Papa negat. 191.

Ibidem.

XXX. Sancti Patres dicunt, Angelos non posse videre Deum; Papa affirmat. 199.

Quæstiunc. 4. Respons. 1. fol. 155.

XXXI. Sanctus Petrus non est Ecclesiæ fundamentum; nam vni rei non sunt duo fundamenta. 208.

Ibidem.

XXXII. Sicut Petrus non est Ecclesiæ sponsus, ita nec fundamentum. 213.

Ibid. fol. 156.

XXXIII. Petrus non est Ecclesię fundamentum, quia

αρνησιν, καὶ ὅταν ἐλόγιαζε πῶς δὲν ἦλθεν ὁ Μεσσίας διὰ τὰ ἔθνη, καὶ ὅταν ὁ Παῦλος τὸν ἀποπήρεν ἔμπροσθεν πάντων.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. σιζ.

ΛΔ. Ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσιν, πῶς ἡ ἐκκλησία δὲν εἶναι θεμελιωμένη εἰς τὸν Πέτρον.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

ΛΕ. Ἂν εἰς μόνον τὸν Πέτρον οἰκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλεις εἰπεῖν διὰ τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς καὶ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους;

Εἰς τὸν αὐτόν.

Λϛ. Ποσάκις ἐνίσχυσαν αἱ πύλαι τοῦ ᾅδου κατὰ τοῦ Πέτρου;

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἱερὰ ἀποκρ. β. φύλ. ριθ.

ΛΖ. Ὅτι εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα· Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου· ἡ λέξις, ταύτῃ, σημαίνει τὸν Χριστόν.

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωτ. γ.

ΛΗ. Λέγοντας ὁ Χριστός· Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου· εἶπε τοῦ Πέτρου, ὁ ὁποῖος εἶναι πάλιν Ἀπόστολος ὡσὰν καὶ τοὺς ἄλλους.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρξ. ἐρωτησ. δ.

ΛΘ. Λέγοντας ὁ Χριστός· Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς· ἔδωκε τοῦ Πέτρου ἐξουσίαν νὰ λύῃ καὶ νὰ δένῃ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρξα. ἐρωτ. ι.

Μ. Λέγοντας ὁ Χριστός· Ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· [illegible] μόνον τοῦ Πέτρου, ἡ πίστις του νὰ κρατεῖται εἰς τὸν αἰῶνα.

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωτ. ε.

ΜΑ. Δὲν εἶναι ὁ Πέτρος θεμέλιον διὰ τὸ [illegible] ὁ Χριστὸς [illegible] τοῦ Πέτρου.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐρωτ. ζ. φύλ. ρξβ.

ΜΒ. Δὲν εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος, ὅτι εἶναι [illegible] εἰς τὸν Κεφαλήν.

Εἰς

quia errauit negando, errauit existimando Messiam non venisse etiam propter gentes, & quando illi Paulus restitit in faciem. 215.

Ibid. folio. 157.

XXXIIII. Omnes sancti Patres dicunt, Ecclesiam non esse fundatam in Petro. 231.

Ibidem.

XXXV. Si fundata est Ecclesia super solum Petrum, quid dices de filio Tonitrui, cęterisque Apostolis? 247.

Ibidem.

XXXVI. Quoties portę inferi præualuerunt aduersus Petrum? 273.

Ibidem. Respons. 2. folio. 159.

XXXVII. In illis verbis; Et super hanc Petram ædificabo; Articulus, hanc, significat Christum. 275.

Ibidem. Respon. 3.

XXXVIII. Per illa verba; Pasce oues meas; Christus restituit Petrum in pristinum Apostolatum, vt esset quod & cæteri Apostoli. 283.

Ibidem. folio. 160. Respon. 4.

XXXVIIII. Per illa verba; Tibi dabo claues; dedit Petro Christus potestatem ligandi & soluendi, sicut & cęteris Apostolis. 287.

Ibidem. folio. 161. Respons. 5.

XL. Per illa verba; Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: promisit tantum Christus Petro fore, vt fides Petri semper futura sit. 292.

Ibidem. Respons. 6.

XXXXI. Petrus non est fundamentum, quia datum fuerit Didrachma pro Christo & Petro. 296.

Ibidem Respons 7. folio, 162.

XXXXII. Petrus non est fundamentum, quia sit in

Cata-

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωτ. η.

ΜΓ. Δὲν εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος, διατὶ ἐμίλησε πρῶτος εἰς τὴν σύνοδον.

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωτ. θ. φυλ. ρξγ.

ΜΔ. Δὲν εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος, διατὶ οἱ ἅγιοι πατέρες τὸν κράζουν ἡγεμόνα.

Ζητημάτ. ε. ἐρωτ. α. φύλ. ρξδ.

ΜΕ. Τὸ Ψευδοκαθαρτήριον τῶν Παπιστῶν εἶναι πλαστόν, καὶ τὸ εἶπεν ὄχι τινὰς ἀπόστολος, ἀλλ' ἕνας ποιητὴς ἐθνικὸς ὁ Βιργίλιος.

Εἰς τὸ αὐτὸ ζητημ. ἐρωτ. γ. φύλ. ρξς.

Μς. Δὲν εἶναι ξένος τόπος μετὰ τὸν θάνατον.

Εἰς τὸ αὐτό, ἐρωτ. δ. φύλ. ρξζ.

ΜΖ. Δὲν πρέπει νὰ βάνουσι λογαριασμοὺς οἱ Παπισταὶ ἀπὸ τοὺς πατέρες, ὅταν λέγουσι νὰ γίνωνται προσευχαῖς διὰ τοὺς νεκρούς.

Εἰς τὸ αὐτὸ ἐρωτ. ε. φύλ. ρξη.

ΜΗ. Ὅτι τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων δὲν λέγουσι τὸ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΜΘ. Καλὰ καὶ νὰ ἔλεγαν τὸ Καθαρτήριον τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων, τὰ βιβλία δὲν εἶναι κανονισμένα.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτ. ἐρωτ. ς. φύλ. ρξθ.

Ν. Ὅποιος ἀποθαίνῃ εἰς μετάνοιαν, ζῶνται ὡς υἱὸς θεοῦ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἁγίας κοινωνίας.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΝΑ. Οἱ Παπισταὶ φλυαροῦσιν, ὅτι ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΝΒ. Ψεύδονται οἱ Παπισταὶ λέγοντες, ὅτι ὁ Πάπας εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν καὶ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτ. ζ. φύλ. ρο.

ΝΓ. Οὐδένας πατὴρ ἅγιος εἶπεν, πῶς εἶναι Καθαρτήριον.

Εἰς

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον ἐρωτοαπόκρ. η.

ΝΔ. Λέγοντας ὁ προφήτης Ζαχαρίας, ὅτι ὁ Θεὸς εὔγαλε τοὺς Ιουδαίους ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ λάκκου, δὲν λέγει διὰ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητηματ. ἐρωταπ. ιβ. φύλ. ροδ.

ΝΕ. Λέγοντας ὁ Απόστολος, Εν τῷ ὀνόματι Ιησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, δὲν λέγει διὰ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ ὅμοιον. ἐρωταποκρ. ιγ. ιδ. φυλ. ρογ. ροδ.

Ν ϛ. Λέγοντας ὁ Παῦλος, Επεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι τὰ παιδία ἐβαπτίζοντα ἐπάνω τῶν νεκρῶν.

Εἰς τὸ αὐτὸ, ἐρωταπ. ιε. φύλ. ροε.

ΝΖ. Λέγοντας ὁ Απόστολος· Εκάστου τὸ ἔργον ὁποῖον ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει· μιλεῖ διὰ τὴν θείαν γραφὴν, ὄχι διὰ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ αὐτὸ, ἐρωτ. ιζ. φύλ. ροζ.

ΝΗ. Οἱ Παπισταὶ λέγουσιν, πῶς ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ ψευδοκαθαρτήριον, διατὶ ὅλοι ἔχουσι ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας.

Εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΝΘ. Ολοι οἱ δίκαιοι μετὰ τὸν θάνατον εὐθὺς παγαίνουσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὡσὰν ὁ πτωχὸς Λάζαρος.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, φύλ. ροη.

Ξ. Τὸ Καθαρτήριον οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι, οὔτε εἰς τὴν γῆν, οὔτε εἰς τὸν ᾅδην, οὐδὲ πούποτε.

Βιβλίον ἔνατον, ζητηματ. ι. ἐρωταπ. δ. φύλ. ρϞδ.

ΞΑ. Η ἁγία κοινωνία εἶναι διὰ δύο οὐσιῶν, ὁρατῆς καὶ ἀοράτης.

Εἰς τὸ αὐτό. ἐρωταπ. θ. φύλ. ρϞζ.

ΞΒ. Ο ἱερεὺς ἂν εἶναι φανερὸς ἁμαρτωλὸς, δὲν δύναται νὰ κάμῃ κοινωνίαν· Καὶ ἂν κάμῃ, δὲν ἀξίζει.

Εἰς τὸ αὐτὸ, ἐρωτ. κβ. φύλ. σγ.

ΞΓ. Δὲν πρέπει νὰ κοινωνᾷ ὁ Χριστιανος κάθε ἡμέραν, ὡς ποιοῦσιν οἱ Πάπισταί.

Εἰς

Ibidem. Respons. 8. Interpretatio iudaica.

LIV. Vbi Zacharias Propheta dicit, Emissos è lacu Iudæos à Deo, nõ significat Purgatoriũ 389.

Ibidem. Respons. 12. folio. 172.

LV. Cum dicit Apostolus; In nomine Iesu omne genu flectatur, &c. non indicat Purgatorium. 394.

Ibidem. Respons. 13. 14. folio. 173. 174.

LVI. Cum dicit Apostolus; Alioquin quid faciēt, qui baptizātur pro mortuis; loquitur de pueris, qui super mortuos baptizabātur. 400

Ibidem. Respons. 15. folio. 175.

LVII. Cum dicit Apostolus; Vniuscuiusque opus, quale sit, ignis probabit; intelligit sacram Scripturam, non Purgatorium. 4c4.

Ibidem. Respons. 15. folio. 177. calumnia.

LVIII. Papistę dicunt, omnes ire in Pseodopurgatorium, quia omnes habent peccati radicem.

Ibidem. (415.

LIX. Omnes Iusti statim à morte transeunt ad Regnum Dei, vt Lazarus statim in sinum Abrahæ. 417.

Ibidem. folio 178.

LX. Purgatorium non est in Cęlo, non in terra, non in inferno; nusquam est. 520.

Liber 9. Quæstiunc. 5. Respons. 4. folio. 194.

LXI. Sacra Communio constat ex duabus substantijs, visibili & inuisibili. 423.

Ibidem. Respons. 9 folio 19-.

LXII. Sacerdos, si sit notorius peccator, non potest cōficere; & si faciat, nihil conficit. 471

ibidem Respons. 22. folio 203.

LXIII. Non decet sumere quotidie Eucharistiam, vt faciunt Papistæ. 478.

Εἰς τὸ αὐτό. ἐρωτ. κγ. φύλ. σδ.

ΞΔ. Ἀσεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν εἶναι, νὰ κοινωνοῦσιν οἱ λαϊκοὶ εἰς ἓν εἶδος.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. φύλ. σε.

ΞΕ. Κοινωνῶντας εἰς ἓν εἶδος οἱ λαϊκοὶ λαμβάνουσι κοινωνίαν ἀτελῆ.

Εἰς τὸ αὐτό. ἐρωτ. κδ. φύλ. σζ.

Ξϛ. Λέγοντας ὁ Χριστός· Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται· μιλεῖ διὰ τὴν σάρκωσιν.

Εἰς τὸ αὐτό, ἐρωτ. κε. φύλ. ση.

ΞΖ. Ὅταν εἰς τὴν Ἐμμαοὺς εὐλόγησε τὸν ἄρτον ὁ Χριστός, δὲν γρικᾶται κοινωνία.

Εἰς τὸ αὐτό, ἐρωτ. λ. φύλ. σια.

ΞΗ. Ἀσεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν εἶναι, καὶ τὸ ἐστερωτόκαμεν Εὐγένιος ὁ Πάπας, ὅπου εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ νὰ εἶναι καὶ τὸ αἷμα.

Ζητημάτ. ϛ. ἐρωτ. ἐσχάτη. φύλ. σκβ.

ΞΘ. Ἂν σφάλῃ ὁ ἀρχιερεύς, ἢ καὶ ὁ ἱερεύς, πρέπει νὰ τὸν καθοδηγήσῃ ὁ λαϊκός.

Ζητημάτ. ζ. ἐρωτ. α. φύλ. σκγ.

Ο. Τῶν Παπιστῶν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι ἀληθῶς ἱερεῖς.

Τοσαῦτα ῥίψας ῥιψοκινδύνως βέλη,

Βέβηλε, τρισκάκιστε, Λουτεροπλανέ,

Μόνην παρῆλθες τὴν τρισπάρθενον Κόρην,

Ὡς οὐκ ἀριθμόν, οὐ λόγον ταύτης ἔχων.

Οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν. ὁ τραπεὶς εἰς σὲ δράκων

Φθόγγει πατηθεὶς καὶ σκιᾷ τῆς παρθένου.

Tot excreauit impius blaſphemias
Ex impiorum peſſimis cunabulis,
Magnoque tranſit Virginem ſilentio,
Magis ſilendo, quàm loquendo iniurius.
An anguis ille, qui per ipſum ſibilat,
Horret vel vmbram Virginis peſſundatus.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ
ΨΕΥΔΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

Ζαχαρίου τοῦ Γεργαίου ἀπὸ τῶν Ἄρτων.

REFVTATIO
PSEVDOCHRISTIANÆ
CATECHESIS

EDITÆ A ZACHARIA GERGANO

GRÆCO.

Ζήλῳ περαθεὶς τῆς Ὀδυσσέως πλάνης,
Εἰς δῶμα Κίρκης ἧκεν ἄφρων Γραικὸς.
Καὶ τοῖς κλαπεὶς κύλιξι τοῖς ἐκ φαρμάκων,
Τρίμορφον ἡμῖν ἐξανέστη θηρίον,
Κύων, δράκων, σῦς, καὶ Θεῷ καὶ τῷ Πέτρῳ
Βλάσφημα σπείρων ἐκ φαρύγγων ἐκχέων.

VAgos Vlyſſis ambitus vt audijt,
Ad antra Circes nauigauit Græculus.
Et potus omni virulento poculo,
Triforme monſtrum prodijt miſerrimus,
Canis, draco, ſus, grunniens, & ſibilans,
Chriſtum Petrumque prouocans latratibus.

Ἔλεγχος τῶν ἑβδομήκοντα βλασφημιῶν, τὰς ὁποίας περιέχει ἡ ψευδοκατήχησις

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΓΑΝΟΥ

Ἀπὸ τὴν Ἄρτην.

ΤΟΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ.

Refutatio ſeptuaginta Blaſphemiarum, quas docuit in ſuo Pſeudocatechiſmo

ZACHARIAS GERGANVS GRAECVS.

LECTORI CATHOLICO.

Γίνεται καὶ εἰς καμίαν φορὰν κακοῦ κόρακος ὠὸν κάκιστον, καὶ φαρμάκι πολλαπλὸν ἀπὸ ἄλλα φαρμάκια καμωμένον. ἔλεγεν ὁ Ὠριγένης, ὅτι ἂν κατακλείσῃς εἰς ἕνα τόπον πολλοὺς ὄφεις φαρμακεροὺς, ὁ δυνατώτερος κατατρώγει τοὺς ἄλλους, καὶ γίνεται βασιλίσκος, καὶ καταστένει τὸ φαρμάκι του τόσα δυνατὸν, ὁποῦ μὲ τὸ βλέμμα του μόνον ξηραίνει τὰ καρπερὰ δένδρη. Τίς νὰ κλαύσῃ ἱκανετὰ τὴν δυστυχίαν τῆς ἀνατολῆς; Πολ-

ORITVR interdum è malo coruo peſſimum ouum; & è pluribus venenis conficitur exitioſiſſimum venenum. Aiebat Origenes, ſi multos angues in vnum contrudas locum, infirmiores à validiore deuorari; tantamque vim acquirere venenum eius, vt Baſiliſcus euadat; cuius vel vno aſpectu frugiferæ arbores areſiant. Quis tandem dignè defleat Orientis miſerias?

 Ma-

Magna ibi pars hominum infecta est antiquo schismatis veneno. Id verò quasi non sufficeret, ad augendam vim veneni, cœperunt iampridem nauigare nonnulli ad loca serpentibus plenissima, quos edendo totos ipsi basilisci fiant. Vnus ex ijs ille est, qui se ciuem Artæ nobilem præscripsit; re verá non Artæ, 3.Reg.11.5. sed Astartæ Sidoniorum simulacri alumnus. Deturpauit enim Zachariæ nomen, factus non memor, sed immemor Domini, & fictitia Græcorum voluptas. Nec animaduertit infelix, dum se scribit festucam oculis Papæ, fateri sese stipulam: dumque Papam vocat Regem, ędes splendidissimas habitantem; non posse festucam vilissimam peruenire ad regios oculos, sed humi iacere futuram iuxta Apostolum igni escam, vt fœnum & stipulam.

Quam-

Πολλὰ τῆς παιδία ἐφαρμακώθησαν ἀπὸ τὸ παλαιὸν φαρμάκι τοῦ σχίσματος. δὲν ἔσωνε τοῦτο, ἀλλὰ διὰ ν' αὐξήσουν τὸ φαρμάκι, ἔμαθαν νὰ ταξιδεύουν εἰς τόπους ὅπου εἶναι πολλοὶ ὄφεις, καὶ τρώγοντάς τους ὅλους νὰ γίνωνται βασιλίσκοι. ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶναι καὶ κάποιος ὅπου γράφεται εὐγενὴς τῆς Αρτης· μὰ τὴν ἀλήθειαν ἄξιος νὰ κράζεται θρέμμα ὄχι τῆς Αρτης ἀλλὰ τῆς Ασάρτης τοῦ βδελύγματος τῶν Σιδωνίων: ὅτι ἐμίανε τοῦ Ζαχαρίου τὸ ὄνομα, καὶ ἔγινεν ὄχι μνήμων ἀλλὰ ἀμνήμων τοῦ Κυρίου, καὶ τῶν Ρωμαίων ψευματινὸν γαίος. Καὶ δὲν ἐλόγιασεν ὁ ταλαίπωρος, ὅτι θέλοντας αὐτὸς νὰ εἶναι κάρφος, ὁμολογᾷ πῶς εἶναι ἄχυρον. καὶ κράζοντας τὸν Πάπαν βασιλέα εἰς λαμπροτάταις οἰκοδομαῖς, δὲν νοεῖ ὅτι τὸ ὀτιδανὸν ἄχυρον δὲν ἐμπορεῖ νὰ σώσῃ εἰς τὰ ὀμμάτια τὰ βασιλικὰ, ἀλλὰ μένει κάτω, καὶ αἰχμεύει νὰ κατακαῇ ἀπὸ τὴν φωτίαν, ὡσὰν χόρτος καὶ καλάμη κατὰ τὸν Απόστολον.

Καλὰ

Καλὰ καὶ εἰς τοῦτο εἶναι δύσκολον νὰ διακρίνῃ τινὰς, ποῖος νὰ εἶναι πλέον ἀνόητος καὶ ἀσεβής· ἐκεῖνος ὁποῦ ἠθέλησεν ἀπὸ ἀγνωσίαν νὰ γένῃ ἄχυρον ἀνωφέλετον, ἢ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐδιδάχθη νὰ κράζῃ τὸν Πάπαν ἀποστάτην. βέβαιον εἶναι, ὅτι θεληματικῶς νὰ γένῃ τινὰς ἄχυρον, εἶναι μεγάλη ἀφροσύνη καὶ ἀσέβεια· ἀλλὰ μεγαλήτερη ἀφροσύνη, καὶ μεγαλήτερη ἀσέβεια εἶναι, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀποστάτου καὶ ψευδομονάχου Λουτέρου νὰ διδάσκουν τοὺς Ρωμαίους νὰ βλασφημοῦν, καὶ νὰ κράζουν ἀποστάτην ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ὅλαις οἱ ἅγιαις οἰκουμενικαῖς σύνοδες ἐγνώρισαν καὶ ἐτίμησαν ὡσὰν διδάσκαλον τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας. μὲ ὅλα τοῦτα ὁ μαθητὴς διατὶ ἔχει διπλὸν τὸ φαρμάκι, καὶ ἔγινεν βασιλίσκος διὰ νὰ ξηραίνῃ καὶ νὰ θανατώνῃ τὰ βλαστήματα τῆς γῆς, γράφοντας κατήχησιν ἀκάτεχον τοῦ κακολούθρου Λουτέρου, καὶ κράζοντάς την χριστιανικὴν τὴν ἀχριστίανον καὶ πανάχριστον, δίχως ἀμφιβολίαν φέρει τὰ

νικητή-

Quamquam difficile cognitu est, quisnam insipientior, aut magis impius sit habendus; is ne, qui fuit adeò stolidus, vt fieri voluerit inutilis stipula; an verò illi, per quos ipse didicit Papam vocare apostatam. Magnæ omninò insipientiæ & impietatis fuit, vt sciens prudensque Gerganus se paleam fecerit: sed maior insipientia, & maior est impietas, à discipulis apostatæ & pseudomonachi Lutheri Græcos doceri blasphemias, vt illum vocent apostatam, quem vniuersa Concilia generalia tanquam fidei & pietatis doctorem agnouerunt & venerata sunt.

Verùm quia discipulus duplum habet venenum, & in Basiliscum abijt ad afferendam terræ germinibus perniciem, scripta Catechesi pestilentissima impietatis Lutheranæ; cui etiam Christianismi titulũ apponere ausus est;

victoriam procul dubio ipse reportat impietatis ne dicã, an ruditatis? vtriusq. plane. Nam scripta epistola, quam egregio præfixit operi, ad vniuersos vbiq. Græcos; valere iussit eos in ipso epistolæ vestibulo. & ineptissimus in rudimẽtis Grãmatices pseudotheologicam adeptus est laureolã futilitatis hæreticæ.

In ipsa porro sua fæculentissima epistola refert Act. 20. 29. Apostoli dictum; in quo tam se bonũ præstat interpretem, quàm & in titulo grãmaticum bonum. Ait igitur, verborũ Pauli, cùm vale diceret Ephesijs; Ego scio; quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces, &c. sensum hunc esse; Quòd duo prædixerit Apostolus: Primũ, futurum fuisse, vt illa Ecclesia diuexaretur à lupis, hoc est tyrãnis. Alterũ, vt ab hominibus, & ipsismet Ephesijs peruersa loquẽtibus turbæ in ea concitarentur, hoc est à viris mẽdacibus. Tyranni, inquit, sunt veluti lupi: Homines men-

νικητήρια τῆς ἀσεβείας· ἀσεβείας νὰ εἰποῦμεν, ἢ ἀμαθίας; καὶ ἕνα καὶ ἄλλο· ὅτι προγράφοντας τῆς ψευδοκατηχήσεώς του ἐπιστολὴν πρὸς ὅλους τοὺς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἔβαλεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ ἔῤῥωσθε. Καὶ ὁ ἀμαθέστατος εἰς τὰ γραμματικὰ ἐχειροτονήθη ψευδοθεολόγος ματαιολόγος.

Ἀπέκει πλέκοντας τὴν κακοσυνθέτων ἐπιστολὴν ἀναφέρει τὸν θεῖον Ἀπόστολον. καὶ εἶναι τόσον καλὸς ἐξηγητὴς, ὅσον καὶ καλὸς γραμματικός. λέγει ὅτι ὁ νοῦς τῶν λόγων τοῦ μακαρίου Παύλου, ὅταν ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τοὺς Ἐφεσίους· Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς, καὶ τὰ ἑξῆς· εἶναι; πῶς δύο τοὺς προεῖπεν. ἕνα, ὅτι ἔμελλαν νὰ πειράζουν τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην λύκοι, ἤγουν τύραννοι· δεύτερον, ὅτι ἔμελλαν νὰ τὴν συγχύσουν ἄνδρες καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους Ἐφεσίους, λαλοῦντες διεστραμμένα, ἤγουν ψεῦσται. οἱ τύραννοι λέγει ὡσὰν λύκοι, καὶ ψεῦσται ὡσὰν ὄφεις. Καὶ

καὶ δὲν ἐκατάλαβεν ὁ ἀνόητος ἀπὸ τὰ προηγούμενα λόγια τοῦ ἁγίου Παύλου· Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους· ὅτι μιλεῖ ὄχι διὰ τυράννους, ἀλλὰ κατὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ποιμνίου καὶ κατὰ τὰ εὐαγγελικὰ λόγια δι' ἐκείνους, ὁποῦ κάμνουσιν ἔργα ἐναντία τοῦ ποιμένος. ὁ ποιμὴν βόσκει μὲ ὀρθόδοξον διδασκαλίαν, μὲ παράδειγμα πολιτείας ἐναρέτου, μὲ παντοτινὴν φροντίδα νὰ συνάγῃ καὶ νὰ φυλάσσῃ τὸ ποίμνιον, νὰ διώκῃ τοὺς λύκους. οἱ λύκοι ἐξ ἐναντίας ἁρπάζουσι καὶ σκορπίζουσι τὰ πρόβατα· καὶ τὰ ἁρπάζουσι καὶ τὰ σκορπίζουσι μὲ νέαις των διδασκαλίαις, διεστραμμένα λαλοῦντες κατὰ τὸν Απόστολον. ὡσὰν ἐστάθηκαν τοὺς ὑστέρους καιροὺς ὁ Λούτερος καὶ ὁ Καλβῖνος, φέροντας καὶ οἱ δύο εἰς τὸν κόσμον νέαν καὶ ἰδικήν τους, ὄχι ἀποστολικὴν ἀλλὰ ἀποστατικὴν διδασκαλίαν. Διὰ τούτους καὶ τοιούτους λύκους ἔλεγε τῶν Ἐφεσίων ὁ ἅγιος Παῦλος, ὄχι διὰ τυράννους καὶ βασιλεῖς κοσμικοὺς, ὅτι τὸν Νέρωνα

κρά-

mendaces tamquam serpentes. Et non considerauit vir emotæ mentis ex prioribus verbis: Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos: sermonem esse Pauli non de tyrannis; sed iuxta metaphoram ouilis, & Euangelicum loquendi modum eos significari, qui agunt quæ pastorum officio contraria sunt. Pastor Catholicam fidem docendo, probatæ vitæ exempla præbendo, solicitè gregem colligendo & custodiendo, ac lupos arcendo, pascit: contra lupi rapiunt & dispergunt oues, nouas inducendo doctrinas, & peruersa loquēdo, vt inquit Apostolus: Tales nouissimis hisce tēporibus extitere Lutherus & Caluinus, nouorum, hoc est suorum dogmatum inuentores; & apostaticæ, non Apostolicæ doctrinæ satores. Hos intelligebat Apostolus, non tyrannos & Reges; Neronem enim

in

Cap. 4. 17. in epistola ad Timotheum II. vocat leonem. Sed si demus etiam egregio huic interpreti, Paulum ibi significare duo noxiorum genera; luporum, idest tyrannorum; & serpentum, hoc est per fraudes decipientium; euitari non potest, quin lupi sint Lutherus & Caluinus, nẽpe vt raptores ouium & dispersores: serpens verò intelligatur pseudocatechista Gerganus, qui veneno duplici factus est Basiliscus. esse verò basiliscũ illud etiam conuincit, ad quod sermonẽ applicat. Nam iuxta expositum à se verborum Pauli commẽtitiũ sensum, apertos quidem præclari huius sui operis hostes esse ait lupi nomine Latinos; latentes verò esse Græcos illos, qui Romanum, inquit, toxicum ebiberunt: & se palam quidem Grecos fatentur, clam verò Papistę sunt. Itaq. primum basilisci huius venenum est antiquũ in Latinos odium, quod à Photij & Marci Ephe-

κράζει λέοντα γράφοντας τοῦ Τιμοθέου. Ὅμως ἂν τοῦ χαρίσωμεν τοῦ καλοῦ τούτου ἑρμηνέως, ὅτι εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ ἅγιος Παῦλος νὰ σημαδεύῃ δύο γένη κακούργων, τῶν τυράννων λύκων, καὶ τῶν ψευδολόγων ὄφεων· ἀνάγκη εἶναι εἰς πάντα τρόπον, διὰ λύκοις νὰ γρικοῦνται ὁ Λουτέρος καὶ ὁ Καλβῖνος, οἱ ἁρπάκται καὶ σκορπισταὶ τῶν προβάτων· καὶ ὄφις νὰ γρικᾶται τοῦτος ὁ εὐγενὴς τῆς Αρτης, ὁ ψευδοκατηχητὴς, ὁποῦ μὲ διπλὸν φαρμάκι ἐκατάστάθη βασιλίσκος. καὶ νὰ εἶναι βασιλίσκος τὸ φανερώνει ἡ ἀπόδοσις τῶν λόγων του· ὅτι κατὰ τὴν φαντασίαν του ἀπὸ τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου οἱ φανεροὶ ἐχθροὶ τοῦ θαυμαστοῦ του βιβλίου εἶναι οἱ Φράγκοι εἰς μορφὴν λύκου· οἱ κρυφοὶ εἶναι οἱ Ρωμαῖοι ὁποῦ ἐποτίσθησαν λέγει τὸ φαρμάκι εἰς τὴν Ρώμην· καὶ φανερὰ λέγουσιν πῶς εἶναι Ρωμαῖοι, καὶ κρυφὰ εἶναι παπισταί. τὸ πρῶτον φαρμάκι τοῦ βασιλίσκου τούτου εἶναι τὸ παλαιὸν μῖσος κατὰ Λατίνων, καὶ τοῦτο τὸ ἔπιεν ἀπὸ τοὺς μαθητάδες τοῦ Φωτίου καὶ Μαρ-

Μάρκου τοῦ Ἐφέσου. Τὸ δεύτερον φαρμάκι εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ χύνει ἐναντίον τῶν ὀρθοδόξων Ῥωμαίων, ὁποῦ δὲν ἀκολουθοῦσι τὸ βαρυστέναχτον σχίσμα τοῦ Φωτίου καὶ τοῦ Ἐφέσου, ἀμὴ ἀλοψύχως ἀκολουθοῦσι τὴν παλαιὰν καὶ ἀληθινὴν πίστιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἤγουν τὰ δόγματα τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τὰ διδάγματα τῶν ἁγίων πατέρων καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων. Τοὺς Λατίνους κράζει τούτους ὁ κακόγλωσσος αἱρετικοσχισματοπαπολάτρας· καὶ ἔγινεν ἐξάφνου ποιητὴς λέξεων διθυραμβοδιδάσκαλος, ἄνθρωπος ὁποῦ καὶ εἰς τὸ ἰδιωτικὸν μίλημα τῶν Ῥωμαίων πλέα βαρβαρισμοὺς ἔχει παρὰ γνώμαις, καὶ ἄξιος διὰ τὸ διπλὸν φαρμάκι νὰ λέγεται Σχισματαιρετικολουτερολάτρης. διὰ τοὺς ὀρθοδόξους Ῥωμαίους λέγει, ὅτι ἐποτίσθησαν τὸ φαρμάκι εἰς τὴν Ῥώμην. ἂς ἔχῃ συμπάθειαν· τοῦτα δὲν εἶναι δικά του λόγια. ἔτζι ἔλεγεν ὁ αἱρεσιάρχης Διόσκορος, καὶ μετ᾽ ἐκεῖνον ὁ Φώτιος. καὶ τὸ δὲν ἐτόλμα νὰ

εἰπῇ

Ephesij discipulis imbibit & ipse. Alterum, quod euomit contra illos Græcos, qui Orthodoxæ fidei alumni lacrymabile auersantur schisma, & antiquã illam ac germanam Orientalis Ecclesię fidem, hoc est generaliũ decreta Cõciliorum, & SS. Patrum documẽta, quos Ecclesia vniuersalis agnoscit Doctores; toto sectantur animo vt fidẽ auitam. Homo verò linguax prodigioso nomine Latinos vocat Hæreticoschismatopapolatras: & euasit repente Dithyrambicorũ concinnator epithetorũ, qui vel ipsum sermonem vulgi, quo scribit, pluribus ornauit barbarismis quàm sententijs. dignus plane, qui ob duplex venenum dicatur Schismatohęreticolutherolatra. De Græcis verò catholicis ait, venenum papistarum Romæ illos ebibisse. Detur illi venia; non primus ipse ita loquitur. Hæresiarcha Dioscorus, & Photius postmodum hisce blasphe-

mijs

mijs vſi ſunt: & quod ipſe Satanas dicere non audebat, hoc per ora illorum pronuntiauit, & nunc pronuntiat per os impuri hominis. Ex quo liquet, & veteres, & hunc recẽtem hęreticum eſſe diabolo deteriores. Et ſi enim illi vidẽtur organa Satanæ, audent tamen ipſi dicuntq. quod ille non audet. Quod verò ait, Gręcos palam dicere, ſe Gręcos eſſe, cum tamen Papiſtæ clam ſint: & paruipendere ſacrum eius librũ vt inuidia æſtuantes: Vbi Democritus vt cachinno excipiat; vbi Heraclitus vt planctu defleat vecordis ſtupiditatem? Ex qua verò Chorographia didicit Gręcos diſtinguere à Papiſtis, quaſi Gręcis à natura inſitum ſit odiũ in S. Petrum? Quanta mentis cæcitate laborat; dum credit editum à ſe librum eſſe cuiquam inuidioſum? Inuidioſum ne ob lumina ſententiarum, ob dictionis elegãtiam, an ob rei theologicæ, ne dicam atheiſmi nouitatem? Vnum eſt, quod

εἰπῇ αὐτὸς του ὁ Σατανᾶς, τὸ εἶπε τότε διὰ στόματος ἐκείνων, καὶ τώρα μὲ τὸ στόμα ἑνὸς βλασφήμου. ὅθεν βέβαια καὶ οἱ παλαιοὶ καὶ τοῦτος ὁ νέος αἱρετικὸς εἶναι ἀπὸ τὸν Σατανᾶ χειρότεροι· ὅτι καλὰ καὶ τοῦτοι νὰ φαίνονται ἐκείνου ὄργανα, ὅμως τοῦτοι ἀποκοτοῦσι καὶ λέγουν βλασφημίαις, ὁποῦ ἐκεῖνος δὲν τολμᾷ. Τί νὰ λέγω δι' ἐκεῖνα ὁποῦ σμίγει, πῶς οἱ Ρωμαῖοι τῆς Ρώμης φανερὰ λέγουσιν ὅτι εἶναι Ρωμαῖοι, καὶ κρυφὰ εἶναι παπισταί, καὶ καταφρονοῦσιν ἀπὸ φθόνον τὸ ἅγιόν του βιβλίον; ὦ ποῦ εἶσαι Δημόκριτε νὰ γελᾷς, καὶ σὺ Ηράκλειτε νὰ κλαύσῃς τὴν ἀναισθησίαν τοῦ ἐμβροντήτου. ποία ἐθνογραφία τὸν ἔμαθεν νὰ ἀντιδιαιρῇ Ρωμαίους καὶ παπιστάς, ὡσὰν οἱ Ρωμαῖοι νὰ ἐγεννοῦνται ἐχθροὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου; πόση ἀλογία τὸν ἀποτύφλωσε νὰ πιστεύῃ, ὅτι τὸ βιβλίον του ἐκίνησε τινὸς φθόνον; φθόνον εἰς τὰ νοήματα; φθόνον εἰς τὴν λέξιν; φθόνον εἰς τὰ θεολογικὰ ἢ εἰς τὰ ἀθεόλογα; ἕνα πρᾶγμα δὲν ἐμποροῦμεν νὰ ἀρνηθοῦμεν διὰ

διὰ τὸ βιβλίον του, καὶ εἶναι πλατωνικὸν νόημα.

Ἥφαιστε πρόμολ' ὧδε, Γεγαργὰς σεῖο χατίζει.

Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ κράζῃ ἅγιον τὸ βιβλίον του, ἄλλην ἀπόκρισιν δὲν θέλει, παρὰ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ἡ ἁγία ἑβδόμη σύνοδος διὰ τὴν ψευδοσύνοδον τῶν εἰκονομάχων. πῶς νὰ εἶναι τὸ βιβλίον του ἅγιον, ὁποῦ τὰ ἅγια καὶ ἱερὰ βλασφημῶντας λέγει ἀνίερα;

Μετὰ τοῦτο ὁ ζηλωτὴς τῆς πίστεως ἐγκωμιαστικῶς προτρέπει τοὺς Ρωμαίους ὅλους νὰ στέκωνται στερεοὶ εἰς τὴν πίστιν· καὶ θέλει νὰ εἶναι εἰς τὴν πίστιν σταθεροὶ, ἀπέκει τοὺς μετακινᾷ ἀπὸ τὴν πίστιν τὴν πατροπαράδοτον. εἰς τοῦτο φυλάσσει καὶ αὐτὸς τὸ καθολικὸν ἰδίωμα τῶν αἱρετικῶν. ὅλοι εἶναι ψευδοπροφῆται, καὶ λύκοι, καὶ ὄφεις, καὶ ἐνδύονται σχῆμα εὐσεβείας καὶ προβάτου δέρμα διὰ νὰ πλανοῦν τοὺς ἁπλοῦς. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς, λέγει ὁ Χριστός. ἔλθει θέ-

λομεν

quod libro eius negare nõ possumus, vt Plato dixit;

Huc Vulcane veni, Gerganus te indiget vno.

Illud etiam, quòd librum suum vocat sanctum, non meretur aliam responsionem, quàm S. VII. Synodi voces ad verba Pseudosynodi Inconomachorum. Qua ratione liber ille sit sanctus, in quo Sacrosancta fidei mysteria vocantur profana? Act. 6.

Post hæc Gerganus, nimirum vt zelo fidei ardens encomijs additis hortatur Græcos, vt stabiles in fide permaneant, eosque vult stabiles in fide, quos à traditione paterna conatur abducere; in hoc & ipse institutum tenens peculiare Hæreticis. Omnes enim pseudoprophetæ sunt, & lupi, & serpentes; induuntque pietatis speciem & ouis pellem ad seducendos simplices. A fructibus, inquit Dominus, eorum cognoscetis eos. Deueniemus ad Matth. 7. 16.

fin-

singulos fructus, quos obscœna Catechesis tulit. Notum fiet, cuius sint arboris, eius ne, quam Pater cælestis plantauit in paradiso Catholicæ Ecclesiæ; an spectantis ad eam vineam, quam singularis ferus demolitus est, iam amota sepe deuastatam Lutheranismis & Caluinismis. Vt illius vineæ arbor iniurijs onerat, contumelias iacit, ac vituperat; suumque librum admiratur, vt suos simiolos simiæ: eòque deuenit, vt parallelo quodam illum cum libris Moysi conferat, & ipso sacrosancto Euangelio, scriptisque Sanctorum Patrum. Nec puduit spurcissimum hominem admiscere cum porcorum furfure pretiosissimas margaritas, & Angelorum ambrosiam.

Didicit præterea è satanica Antipapistarum schola, idest colluuie hominum extra caulam

ouium

λομεν εἰς τὰ μερικὰ, καὶ εἰς τοὺς καρποὺς τῆς μιαρᾶς κατηχήσεως· καὶ θέλει γνωρίσῃ πᾶσα εἷς, τί δένδρον τὴν ἔκαμεν· δένδρον φυτευμένον ἀπὸ τὸν οὐράνιον πατέρα εἰς τὸν παράδεισον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ δένδρον ἐκείνου τοῦ ἀμπελίου ὅπου ἠφάνισεν ὁ ἀγριόχοιρος, εὑρισκοντάς το δίχως φράκτην, καταχαλασμένον ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου. ὡσὰν δένδρον τούτου ἀμπελίου μόνον ὑβρίζει, καὶ ἀτιμάζει καὶ παραμιλεῖ, ἐπαινῶντας μὲ πολλὴν ἀνοησίαν τὸ πιθηκόμορφόν του βιβλάριον, καὶ ἀποκοτῶντας νὰ τοῦ κάμῃ κάποιον παράλληλον τῶν Μωσέως τὰ βιβλία, καὶ αὐτὸ τὸ ἱερόγραπτον Εὐαγγέλιον, καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων πατέρων· παραβάλλοντας ὁ παμβέβηλος τοὺς τιμιωτάτους μαργαρίτας, καὶ τὴν ἀγγελικὴν ἀμβροσίαν μὲ τὰ πίτυρα τῶν χοίρων.

Καὶ ἔμαθεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ διαβολικὸν διδασκαλεῖον τῶν ἀντιπαπῶν, ἤγουν τῶν ἔξω τῆς μάνδρας τῶν προ-

βάτων

βάπτων τοῦ Χριστοῦ, νὰ ὀνομάζῃ Παπιστὰς καὶ Παπολάτρας ὁ Λουτερόγνωμος καὶ ὁ ἀνάλατος. καὶ τέλος παρακαλεῖ, ὅτι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος νὰ λέγεται ἡ προσευχὴ τοῦ Δανιήλ.

Καὶ δὲν ἐνόησεν ὁ ἄγνωστος, ὅτι ὁ Δανιὴλ ἐζήτα τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ εἰς καιρὸν ὅπου οἱ Ἑβραῖοι ἐγνώριζαν καὶ ὡμολόγουν τὰ σφάλματά τους, καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἦτον εἰς τὴν ὁποίαν ἐπικαλεῖτο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. ἀμὴ αὐτὸς σπέρνοντας αἱρέσεις καὶ ψευδοδιδασκαλίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ζητᾷ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ. καὶ θέλει ἀκούσει ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου· Τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου· ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. Λούσασθε, καὶ καθαροὶ γίνεσθε· ἤγουν με τὴν παλαιὰν ὀρθοδοξίαν, καὶ τὰ καλὰ ἔργα.

Καὶ διὰ τοῦ Ἱερεμίου ἔλεγεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ ζ. κεφάλαιον· μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι.

onium Christi, Papistas & Papolatras appellare Latrinoluteranus homuncio. Denique rogat, vt pro liberanda patria dicatur Danielis oratio.

Nec animaduertit homo hebetis ingenij, Danielem implorasse Dei misericordiam eo tempore, quo Hebræi agnoscebant & fatebantur errata sua; & Hierusalem erat, in qua Dei nomen inuocabatur. Nunc verò ipse dum hæreses & impiam doctrinam disseminat, quærit à Deo misericordiam; & audiet à Deo per
Isaiam prophetam: Solemnitates vestras odit anima mea. Cap.1.14. 15.
Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis: & cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Lauamini, & mundi estote; hoc est: Re- 16.
sumite antiquam orthodoxiam, ac bona opera.

Ad Hieremiam quoque Deus; Noli, inquit, Cap.7.16.
orare pro populo hoc, quia non exaudiam

te,

te. Nonne vides, quid isti faciunt? Deinde nequis fortè opinetur, eum scripsisse vernacula Græcorum lingua ob insciтiam, subiunxit in aureum suum libellum præfationem latinam; in qua ostendit suæ non vulgaris eruditionis copiam, zeliq. præstantiam. Et qui basiliscus erat, fit etiam crocodilus. Materna se lingua scripsisse ait, vt carissimorum ciuium saluti consuleret: vt scilicet tanquam basiliscus lutheranum in illos venenum diffunderet; idemque vt crocodilus fleret prius homines, inde necaret. Deplora, inquit, candide lector miserum Græciæ statum; Nam & regnum amisimus, & sapientia sumus exuti. Refert geme bundus verba è Hieremiæ lamentationibus: sed quę ad rem faciũt, tacet. Quomodo, inquit Propheta, sedet sola ciuitas plena populo? facta est quasi

Num. 8. vidua. Deinde infra; Peccatum peccauit Hieru-

salem,

μαι. ἢ οὐχ ὁρᾷς τί αὐτοὶ ποιοῦσιν; Μετὰ τοῦτο ὑποπτεύοντας, διατὶ ἔγραψεν ἰδιωτικὰ, μήπως λογιάσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἀπὸ ἀμαθίαν δὲν ἔγραψεν ἑλληνικὰ, ἐπρόβαλεν εἰς τὸ χρυσόν του βιβλίον ἕνα πρόλογον λατινικὸν, εἰς τὸν ὁποῖον δείχνει τὸν πολύν του ζῆλον καὶ τὴν βαθεῖαν μάθησιν, καὶ ἀπὸ βασιλίσκος δείχνεται καὶ κροκόδειλος. ἔγραψε λέγει κοινὰ διὰ τοὺς ἠγαπημένους του πατριώτας. ἤγουν διὰ νὰ τοὺς μεταδώσῃ ὡσὰν βασιλίσκος τὴν θανατηφόρον τοῦ Λουτέρου διδασκαλίαν· ὡσὰν κροκόδειλος κλαίει πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους, ἀπέκει τοὺς φονεύει. Κλαύσατε λέγει, ὅσοι θέλετε ἀναγνώσει τὴν δυστυχίαν τῶν Ρωμαίων· ὅτι ἐχάσαν λέγει καὶ βασιλείαν καὶ σοφίαν. ἀναφέρει στενάζοντας τὰ λόγια τοῦ Ιερεμίου ἀπὸ τοὺς θρήνους, ἀμὴ δὲν ἀναφέρει τὰ καιριώτερα. λέγει ὁ προφήτης· πῶς ἐκάθισε μόνη ἡ πόλις ἡ πεπληθυσμένη λαῶν; ἐγενήθη ὡς χήρα. Ἐπαρακάτω λέγει· Αμαρτίαν ἥμαρτεν Ιερουσαλὴμ, διὰ

τοῦτο

τοῦτο εἰς σάλον ἐγένετο. τί στενάζει ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἐδιδάχθη τὴν λουτηροσοφίαν, ἀπ᾽ ἐκεῖ αὐξαίνει τὸ κακόν; μὴ πλανᾶται ὁ κόσμος· ἀληθινὰ εἶναι τῆς θείας γραφῆς τὰ λόγια εἰς τὸ ε κεφάλαιον τῆς Ἰουδὴθ· ἕως οἱ Ἑβραῖοι οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ἦσαν τὰ ἀγαθὰ μετ᾽ αὐτῶν. ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἧς διέθετο αὐτοῖς, ἐξωλοθρεύθησαν καὶ ᾐχμαλωτεύθησαν. καὶ ποία νὰ εἶναι ἡ ὁδὸς, ἧς ἀπέστησαν, τὸ ἐξηγᾷ αὐτὴ ἡ Ἰουδὴθ εἰς τὸ η κεφάλαιον λέγουσα· οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν οὔτε φυλὴ, οὔτε πατριὰ, οὔτε δῆμος, οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἳ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐν ταῖς πρότερον ἡμέραις. ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν καὶ διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπεσον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. Ὅθεν εἶναι βεβαιότατον, ὅτι ἡ αἰχμαλωσία τῶν λαῶν γεννᾶται ἐξόχως ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν. καὶ ὅσα διηγᾶται οὗτος ὁ ματαιολόγος διὰ τὸν Φωκᾶν τὸν βασιλέα, πῶς δια-

ſalem, propterea inſtabilis facta eſt. Cur gemit Gerganus, cum ipſemet Lutheranorũ fabulis mala Græciæ cumulet? Ne vanis erroribus ducantur homines; Certa enim ſunt Scripturæ verba. Iudith 5. 21. Vſque dum Hebræi non peccarent in conſpectu Dei ſui; erant cum illis bona. Quando verò receſſerunt à via, quam dederat illis Deus, exterminati ſunt, & captiui abducti. Quæ verò ſit illa via, de qua receſſerunt, ipſa Iudith viij. capite explicat. Non ſumus, inquit, ſecuti peccata Patrum noſtrorum, qui dereliquerunt Deum ſuum, & adorauerũt Deos alienos; pro quo ſcelere dati ſunt in gladium, & in rapinam, & in confuſionem inimicis ſuis. Ex quo manifeſtiſſimum eſt, captiuitates populorum oriri potiſſimum è peccato contra fidem. Quicquid ergo garrulus iſte blaterat de Phoca Imperatore, qui per ſummum ſcelus,

lus, sũmamq. crudelitatẽ iugulauerit Mauricium; ob idq. nunc Gręcorũ natio pœnas luat. Sicut ob Dauidis Regis peccatum, quãdo populum numerari iussit, Hebræi puniti sunt. Et propter crimina Regũ Israel captiuitate Babylonica mulctatus est populus. Hæc & similia, quæ prauis suis expositionibus cõgerit Gerganus, vt probet, causam infelicitatis Græcorũ esse aliud quàm schisma, peruersorumque hominũ pessima documẽta; aliud vero, id est nefaria Imperatorũ scelera. Hęc, inquam, omnia plena sunt imperitiæ ac figmentorum. Certè Hieremias propheta, vt à postremo ordiar, passim in suis sermonibus docet apertissimè, causam Babylonicæ captiuitatis extitisse peccata populi & Idololatriã. Vltimo verò capite secũdi Regum; Et addidit, inquit, furor Domini irasci contra Israel; commouitque Dauid in eis dicens; Vade, & numera Israel & Iu-

διατὶ ἐφόνευσε φανερὰ καὶ ἀπανθρώπα τὸν Μαυρίκιον, πάσχει τὴν ὥραν τὸ γένος τῶν Γραικῶν· καὶ ὅτι διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ βασιλέως Δαβὶδ, ὅτε ὥρισε νὰ μετρηθῇ ὁ λαὸς, ἐπαιδεύθησαν οἱ Ἑβραῖοι· καὶ διὰ ταῖς ἀνομίαις τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραὴλ αἰχμαλωτίσθη ὁ λαὸς εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ὅσα λέγω μὲ ταύταις ταῖς παρεξήγησες διηγᾶται, ἀποδίδοντας τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν ὄχι τοῦ σχίσματος καὶ τῆς ψευδοδιδασκαλίας τῶν νέων δογμάτων, ἀλλὰ τῶν ἀνοσίων ἔργων ὅπου ἔκαμαν οἱ βασιλεῖς, ὅλα εἶναι γεμάτα ἀπὸ ἀμαθίαν καὶ ψευδολογίαν. ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ὕστερον, ὁ προφήτης Ἰερεμίας πολλαχοῦ τῆς προφητείας του διδάσκει φανερώτατα, ὅτι τῆς Βαβυλωνικῆς αἰχμαλωσίας αἰτία ἦσαν τοῦ λαοῦ τὰ κρίματα καὶ ἡ εἰδωλολατρεία. καὶ εἰς τὸ ὕστερον κεφάλαιον τῆς δευτέρας τῶν βασιλειῶν λέγει ἡ γραφή· Καὶ προσέθετο ὀργὴν κύριος ἐκκαῆναι ἐν Ἰσραήλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν Δαβὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων, πορεύθητι καὶ ἀρίθμησον τὸν Ἰσραὴλ καὶ

καὶ τὸν Ἰούδαν. τὸ λοιπὸν πρὶν ἔλθῃ ὁ λογισμὸς τοῦ Δαβὶδ νὰ μετρήσῃ τὸν λαόν του, εἶχεν ἀποφασίσει ὁ θεὸς νὰ παιδεύσῃ τὸν Ἰσραήλ. Καὶ εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ θεῖα λόγια, πῶς οὔτε ἡ Βαβυλωνικὴ αἰχμαλωσία, οὔτε ἡ παίδευσις τοῦ Ἰσραὴλ ὁποῦ ἀναφέρει τοῦτος ὁ ἀμαθής, ἐδόθησαν τῶν Ἑβραίων διὰ τὰ κρίματα τῶν βασιλέων τους, ἀλλὰ κυρίως καὶ προηγουμένως διὰ τὴν κοινὴν παρόργησιν τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ αἰχμαλωσία ἐξόχως διὰ τὴν ἀπιστίαν.

Ὅμως εἰς τὰ δύο τοῦτα παραδείγματα σφάλλει ἐλαφρότερα· ἀμὴ προφέροντας τὸν Φωκᾶν ὁ μιαρὸς ὑπερβαίνει καὶ τῆς ἀμαθίας καὶ τῆς ἀσεβείας τὰ μέτρα, τολμῶντας καὶ λέγοντας τοῦτα τὰ λόγια· Ὅτι ὁ ἄνομος καὶ παράνομος Φωκᾶς μὲ ὁρισμὸν καὶ βουλὴν ἀσεβῆ τοῦ ἀσεβεστάτου Πάπα τῆς Ῥώμης ἐφόνευσε δημοσίως τὸν βασιλέα Μαυρίκιον· καὶ διὰ τοῦτο ἦλθαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους τὰ κακά. Τέτοιαις ἀθεότητες ἔμαθε νὰ ἐρεύγεται ὁ ἀνόσιος ἀπὸ τὴν σκορπιώδη ἀκαδημίαν τοῦ Λουτέρου. Καὶ δὲν τὸν ἐβά-

Iudam. Ante quàm ergo veniret in cogitationem Dauidi numerandi populum, iam Deus decreuerat sumere pœnas de Israel & Iuda. Et liquet ex sacro eloquio, nec Babylonicam captiuitatem, nec irrogatas Israeli pœnas fuisse ob Regum facinora, vt affirmat homo indoctus; sed præcipuè ac principaliter ob irritantia Deum publica crimina; & captiuitatis potissimã caussam fuisse errorem in fide.

Cæterum in his duobus exemplis leuiori peccat errore. At proferendo Phocam scelestus prætergreditur omnes & inscitiæ & impietatis fines: erumpit enim in hæc verba. Impius & sceleratus Imperator Phocas iussu & consilio impio impijssimi Papæ Romani Imperatorem Mauricium publicè iugulauit, & gentem nostram Græcam percussit Deus plaga insanabili. En quàm impia deliramenta didicit euomere è scorpiaca Lutheri Academia.

Nec tulit illi animus è Græcorum monumentis accipere hiſtoricas de Phoca narrationes, ne ignorantiæ ſuæ tenebras ante omnium oculos poneret; ſed homo græcus maluit haurire de luthera-na barbarie impietatis cō-menta.

Extat inter alios Theophylactus Simocatta, qui res Mauricij complexus eſt octo libris, vir illius temporis peritiſſimus, & Mauricij ſtudioſus. Is viij. libro accuratè perſequitur cauſam, cur exercitus defeciſſet à Mauricio; & Phocas qui eſſet: & quomodo furor militum contra Mauriciū dederit Phocæ imperium, flente & fugiente Duce exercitus Petro Imperatoris fratre, auaritiamque fratris malorum extitiſſe cauſam fatente. Vtque Phocas aſſumpto imperij diademate Leontiæ quoque vxoris, quippe vt Auguſtæ, corona cingi caput pompa celebri voluerit. Qua

Cap. 7.

occa-

ἐβάσασεν ἡ ψυχή του νὰ μάθῃ ἀπὸ τοὺς ῥωμαίους ἱστορικοὺς τὴν διήγησιν τοῦ Φωκᾶ, διὰ νὰ μὴν φανερώσῃ τοῦ κόσμου τὴν χοντροσύνην του, ἀμὴ ἐδανείσθη ἀπὸ τοὺς βαρβάρους ὁ ῥωμαῖος τὰ παραμύθια ἐπὶ τὴν δυσσέβειαν.

Εἶναι ἔξω ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἱστορικοὺς Θεοφύλακτος ὁ Σιμοκάττης, ὁ ὁποῖος ἔγραψεν εἰς ὀκτὼ βιβλία τὴν ἱστορίαν τοῦ Μαυρικίου· ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ ἐκείνου πολύπειρος, καὶ ἐπαινέτης τοῦ Μαυρικίου. τοῦτος καταλεπτὰ διηγεῖται εἰς τὸ ὄγδοον, διὰ ποίαν ἀφορμὴν τὰ φουσάτα ἐπανίστησαν ἐναντίον τοῦ Μαυρικίου· καὶ ποῖος ἦτον ὁ Φωκᾶς· καὶ πῶς ἡ πολλὴ ὀργὴ τῶν στρατιωτῶν ἐναντίον τοῦ Μαυρικίου ἐκατέστησε τοῦτον τὸν Φωκᾶν βασιλέα, κλαίοντας καὶ φεύγοντας ὁ στρατηγὸς Πέτρος ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Μαυρικίου, καὶ ὁμολογῶντας ὅτι ἡ φιλαργυρεία ἐστάθη τῶν κακῶν ἡ ἀφορμή. καὶ πῶς ἀφ' οὗ ἐστεφανώθη ὁ Φωκᾶς, θέλοντας ὅτι νὰ διφημηθῇ ὡσὰν βασίλισσα καὶ ἡ γυναῖκα του Λεοντία, ἔπεσεν διαφορὰ ἀνάμεσον

ἐκεῖνα

ἐκεῖνα τὰ δύο μέρη, τῶν Πρασίνων λέγω καὶ τῶν Βενέτων· εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Βένετοι ἐφώναξαν λέγοντας, ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανεν. ὅθεν ἀκούοντας τὰ λόγια ταῦτα ὁ Φωκᾶς, ἔπεμψε στρατιώταις εἰς τὴν Χαλκηδόνα, ὅπου εὑρίσκετον φευγάτος ὁ Μαυρίκιος, καὶ ἔσφαξαν εἰς τ' ἀμμάτια του ἐμπρὸς τὰ παιδία του, ἐπιλέγοντας ὁ Μαυρίκιος ἐκεῖνο τοῦ ψαλμοῦ· Δίκαιος εἶ Κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου· ἀπέκει ὕστερον τὸν ἀπεκεφάλισαν καὶ αὐτόν, καθὼς τοῦ τὸ εἶχε προφητεύσει ἕνα χρόνον ἐμπρὸς κάποιος ἀσκητής, ὁ ὁποῖος κρατῶντας σπαθὶ γυμνὸν εἰς τὸ χέρι του, ἀπὸ τὸν φόρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς τὸ βασιλικὸν παλάτι τρέχοντας ἐπροεῖπε τὴν σφαγὴν τῶν βασιλέων, ὡς τὸ διηγᾶται εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον ὁ Σιμοκάττης.

Πόθεν ἔλαβε λοιπὸν ὁ τρισάθλιος γραφεὺς τῆς ψευδοκατηχήσεως, ὅτι ὁ Φωκᾶς μὲ τὴν βουλὴν τοῦ Πάπα ἔσφαξε τὸν Μαυρίκιον; πόθεν τὸ ὀνειρεύθη; καὶ πῶς δὲν ἔφριξεν ὁ ἀσεβὴς νὰ κρά-

occasione inter Prasinos & Venetos lite exorta, Veneti exclamarint; Mauricius non est mortuus. Quo, inquit, audito Phocas misit Chalcedonem milites; eò quippe Mauricius fugerat. Et primo quidem eo spectante mares filij eius iugulati sunt, Mauricio illud repetente; Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. (Psal. 118. 137.) postremò verò & ipsi caput amputatum est: sicut illi futurum monachus quidam XIX. imperij anno prædixerat. qui strictum gladium manu gerens, currensque à foro vsque ad vestibulum palatij cædem Imperatoris ac liberorum prædixerat, vt libro septimo narrat Simocatta. (Cap. 11.)

Vnde igitur insanus Pseudocatechista sūpsit, Mauricium à Phoca iugulatum consilio Papæ? Vnde hoc somniauit? Quomodo perfidus non horruit vocare impijssimum illius temporis Papam,

cùm is fuerit ter Beatissimus Gregorius Magnus, splendidissimum Ecclesiæ lumen, sanctique Spiritus afflatu plenum suauissimũ organum? Quis credat, consilio sanctissimi & religiosissimi Pontificis necatum Mauricium, qui illi vtcumq. amicus erat? cùm is esset Gregorius; qui, vt de se ipse testatur epistola I. septimi libri; si in morte Longobardorũ miscere se voluisset, Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites tunc haberet. Sed quia Deum, inquit, timeo, in mortẽ cuiuslibet hominis me misce re formido. Illud quoque admiratione dignum; cur egregius hic Catechista ærumnarum Græciæ causã referat in Phocam prætermissis Isauro, Copronymo, & similibus hæreticis Imperatoribus. Cùm Phocas licèt tyrãnicè regnarit, tamen catholicus fuerit, at pleriq. alij simul & tyranni & hæretici fuerint. Certè Phocas in eo se gessit egregiè, quòd

Pa-

κράξῃ τὸν Πάπαν τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἀσεβέστατον, ὁποῦ ἦτον ὁ τρισμακάριστος Γρηγόριος ὁ διάλογος, ὁ λαμπρότατος φωστὴρ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τὸ εὐηχέστατον ὄργανον τοῦ ἁγίου πνεύματος; Καὶ πῶς ἦτον ἐμπορετὸν, ὅτι ἄνθρωπος ἁγιώτατος καὶ θεοσεβέστατος νὰ συμβουλεύσῃ τὴν σφαγὴν τοῦ Μαυρικίου, ὁποῦ τοῦ ἔδειχνε κάποιαν φιλίαν, ἂν καὶ τὴν ἔχθραν του τὴν ζωὴν ἐφύλαττε, καὶ διὰ τὸν φόβον τοῦ θεοῦ δὲν ἤθελε νὰ ἔχῃ μέρος εἰς θάνατον ἀνθρώπου, καθὼς γράφει εἰς τὴν πρώτην ἐπιστολὴν τοῦ ζ. βιβλίου; Ἀλλὰ θαυμαστὸν ἀκόμη εἶναι, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ὁ καλὸς τοῦτος διδάσκαλος τῆς κατηχήσεως ἀναφέρει τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας τῶν ῥωμαίων εἰς τὸν Φωκᾶν, καὶ ἀφήνει τὸν Ἴσαυρον, τὸν Κοπρώνυμον, καὶ τοὺς ὁμοίους· ἐπειδὴ καὶ ὁ Φωκᾶς καλὰ καὶ νὰ ἐστάθη τυραννικὸς, ὅμως ἦτον ὀρθόδοξος, ἀμὴ ὁ Ἴσαυρος καὶ ὁ Κοπρώνυμος καὶ ἄλλοι ἐστάθησαν καὶ τύραννοι καὶ αἱρετικοί. κἂν ὁ Φωκᾶς ἕνα καλὸν ἔδειξεν, ὅτι ἐκατάκρινε τὴν πολλὴν ἀποκοτίαν

τῶν

τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ἰωάννου τοῦ νηστευτοῦ, καὶ Κυριακοῦ, ὁποῦ ἐπεγράφησαν οἰκουμενικοί, ἀντιλέγοντας καὶ ψέγοντας καὶ ἀποβάλλοντας τὴν ὑπέρμετρον ἀλαζονείαν ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς ὁ ἁγιώτατος τότε Πάπας Γρηγόριος ὁ διάλογος· καὶ προλέγοντας εἰς ταῖς ἐπιστολαῖς του, πῶς ἀπὸ τέτοιαν φωνὴν ἔμελλε νὰ ἔλθη τὸ σχίσμα, καθὼς ἦλθεν. καὶ ἂν τοῦτο ἐστάθη ῥίζα τοῦ σχίσματος, φανερὸν εἶναι ὅτι πρότερα τὸ μέρος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἦτον ἑνωμένον, ἀπέκει ἐβλάστησεν ἀπὸ τὴν ῥίζαν ἐκείνην τὸ σχίσμα. Καὶ διατὶ καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἀπ' ἄλλο δὲν παροργίζεται τόσον ὁ θεὸς, ὅσον ἀπὸ τὸ σχίσμα, καθὼς διδάσκει καὶ ἡ θεία γραφὴ διὰ τὴν ἀποστασίαν, ὡς τὸ εἴδαμεν, εὔκαιρα καὶ ἀνόητα προσφεύγει τοῦτος ὁ θεόργιστος εἰς τὴν ἀνομίαν τοῦ Φωκᾶ, καὶ βλέποντας τὸν ὄφιν γυρεύει τὸ ὀφιδόσπερμα. διατὶ τὸ θεμέλιον τῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ εὐσέβεια, καθὼς γράφουσιν τῶν βασιλέων οἱ ἄξιοι πα-

τέρες

Patriarcharum, Cōstantinopolitanorū Ioannis ieiunatoris & Cyriaci audaciam improbauit; qui titulum œcumenici sibi arrogarunt primi, contradicēte, increpante, retundente immoderatum huius tituli fastum sanctiss. tunc tēporis Pōtifice Gregorio Magno, & prædicente in suis epistolis fore, vt nisi Constantinopolitani Episcopi titulum hunc deponerent, secuturū esset schisma, sicuti re ipsa euenit. Quòd si hæc fuit radix schismatis, liquet Orientales antea vnitos postea recessisse ab vnitate, pullulāte schismate ex illa radice. Et quoniā nihil est, quo Deus irritetur magis, quā in schisma, vt Chrysostomus docet; quod etiā, vt vidimus, Scriptura testatur de Apostasia; frustra omnino ac ineptè cōfugit homo perditissimus ad flagitia Phocæ: cùmq. ipsū inspiciat colubrum, è tractus vestigijs illū quęrit. Religio est, qua felix rerū innititur status; vt sancti Patres in Generali-

Lib. 4. ep. 32. 34. 36 38. 39. Lib. 6. ep. 24. 28.

Serm. 11. in Ephes.

ralibus Concilijs scribendo ad principes monent. Fundamentum schismate labefactatum est. Quis ergo prudenti iudicio ambigat, vnde sit orta captiuitas? At veneni duplicis Catechista prius fundit venenum schismatis, vt venenum Lutheri postea fundat. & ineptijs addendo ineptias; Incœperunt, inquit, nonnulli Moscouitæ & Rutheni Papam agnoscere caput Ecclesiæ, statimque illos Deus gentium bellis afflixit. Hic erat sensus illorum Iudæorum, vt sacra Maccabæorum narrat historia; qui relicta Dei lege, vt persuaderent alijs, aiebant: Eamus, & cum gentibus coniungamur; ex quo enim recessimus ab eis, inuenerunt nos multa mala. Et primò quidem vt in cæteris, ita in hoc etiam more suo mentitur. Nam Ruthenorum orthodoxa pars nullo fuit externo bello vexata propter fidem. Sed si qua turba com-

Lib. 1. cap. 1. 12.

τέρες εἰς ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, ἐβλάβη τὸ θεμέλιον διὰ τὸ σχίσμα, καὶ τίς φρόνιμος ἔχει νὰ ἀμφιβάλῃ, πόθεν ἦλθεν ἡ αἰχμαλωσία; Ἀλλὰ τοῦτος ὁ διπλοφάρμακος κατηχητὴς ῥίχνει πρῶτα τὸ φαρμάκι τὸ σχισματικὸν, θέλοντας νὰ χύσῃ μετὰ ταῦτα καὶ τὸ φαρμάκι τοῦ Λουτέρου· καὶ σμίγοντας ἀγνωσίαν πρὸς ἀγνωσίαν λέγει· ὅτι ἤρχισαν τινὲς μόσκοβοι καὶ ῥῶσοι νὰ γνωρίζουν τὸν Πάπαν διὰ κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ παρευθὺς λέγει, τοὺς ἐπαίδευσεν ὁ θεὸς μὲ πολέμους τῶν ἐθνῶν. Τοῦτο τὸ νόημα, καθὼς διηγᾶται ἡ ἱερὰ βίβλος τῶν Μακκαβαίων, ἦτον ἐκείνων τῶν ἀλλαξοπίστων Ἑβραίων, ὁποῦ διὰ νὰ καταπείσουν τοὺς ἄλλους ἔλεγαν· ἂς ὑπάγωμεν, ἂς ἑνωθοῦμεν μετὰ ἔθνη, ὅτι ἀφ' οὗ ἐχωρίσθημεν ἀπ' αὐτά, μᾶς ηὗραν πολλὰ κακά. Καὶ πρῶτα μὲν, καθὼς καὶ εἰς τὰ λοιπά, ψεύδεται καὶ εἰς τοῦτο κατὰ τὸ ἔθος του. ὅτι τὸ ὀρθόδοξον μέρος τῶν Ῥώσων δὲν ἐπολεμήθη ἀπὸ κανένα ἐξωτερικὸν ἔθνος διὰ τὴν

πίστιν

πίστιν, ἀλλὰ ἀπ᾽ ἐστάθη καμία ταραχὴ ὁποῦ ἐκίνησαν οἱ σχισματικοὶ, τῶν ὁποίων εἶναι ἴδιον νὰ πονηρεύωνται καὶ νὰ συγχύζουσι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, καθὼς τὸ βλέπομεν καὶ εἰς ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις.

Ἀλλὰ πρὸς τί προσφέρει τοῦτα τὰ παραπλάσματα ὁ παμπόνηρος; αὐτὸς ἔλεγε παρεπάνω, πῶς διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ παρανόμου Φωκᾶ παιδεύονται οἱ Ρωμαῖοι· πῶς ἁρμόζει πρὸς τοῦτο νὰ φέρῃ τὸ παράδειγμα τοῦ μέρους ἐκείνου τῶν Ρώσων, ὁποῦ ἀτοίτων ἐκινήθησαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν μητέρα καὶ διδασκάλισσαν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐπειδὴ ἐγνώρισαν, ὅτι οἱ παλαιοί τους εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον τῆς Φλωρεντίας ἔχαν συμφωνήσει καὶ ὑπογράψει τὴν ὀρθοδοξίαν, ὁποῦ ἐκείνη ἡ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἀποφάσισεν εὐσεβῶς κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν παλαιῶν ἁγίων συνόδων, καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν διδασκάλων; ἔσφαλαν τὸ λοιπὸν οἱ Ρῶσοι γνωρίζοντας, πῶς πλανῶνται οἱ σχισματικοί, καὶ αὐτοὶ μὲ ἐκείνους πρῶτα ἐπλανῶντα; καὶ

αὖ

commota est, illam effecere schismatici; quibus peculiare est malitiose agere, & insidiari Catholicis; vt videre est etiam in Actis Conciliorum generalium.

At quorsum hæc figmenta pessimi hominis? Ipse dicebat supra, Græcos luere pœnas scelerum nequissimi Phocæ, Quid facit ad hoc Ruthenorum Catholicorum exemplũ, qui permoti sua sponte reuersi sunt ad matrem & magistram Ecclesiarum? Cognouerunt enim, maiores suos in sacro generali Concilio Florentino consensisse, & subscripsisse Definitioni eius, quam Patres illi vt pietatis & orthodoxiæ normam ediderunt è visceribus priscarum generalium Synodorum, & sanctorum vniuersalis Ecclesiæ Doctorum. An verò errarunt Rutheni detestati schismaticorum errores, quibus olim & ipsi detinebantur? Si agnoscen-

do

do caput Ecclesiæ Papam errarunt, necesse est errasse vniuersos Patres septem generalium Conciliorum, quæ hodie Græci suscipiunt. Siquidem omnes antiqui Patres cõfessi sunt, testati sunt, dictis factisq. prædicarunt, Papam vtpote Christi Vicarium esse diuina institutione datum Ecclesię caput. Et quæ Photius cum Marco Ephesio & sequacibus commenti sunt deplorandi schismatis ergo, fictitia omnia sunt sine vllo veritatis fundamento; & pugnantia cum ijs, quæ è Scriptura, Concilijs, & sanctis Patribus habemus.

Hæc præfari oportuit ad ea, quæ admirandus Catechista tanquam Prolegomena præmisit; vt notũ sit omnibus, quis scribat, quid scribat, cuius rei caussa scribat, hoc est duplex venenũ lethale diffundat. Vt ergo methodus seruetur, ordinē quem tenet tenebimus, Blasphemiam quamque suo loco ponentes.

BLAS-

αὖ ἔσφαλαν γνωρίζοντας τὸν Πάπαν διὰ κεφαλὴν, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἔσφαλαν καὶ ὅλοι οἱ θεῖοι πατέρες τῶν ἁγίων ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, τὰς ὁποίας δέχονται τὴν σήμερον οἱ Ρωμαῖοι. ὅτι ὅλοι οἱ παλαιοὶ ἅγιοι πατέρες ἐγνώρισαν, ἐμαρτύρησαν, ἔργοις καὶ λόγοις ἐκήρυξαν διὰ κεφαλὴν τῆς θεονομοθέτητον τὸν Πάπαν, ὡς τοποτηρητὴν τοῦ Χριστοῦ. καὶ ὅσα ἐπλασματογράφησεν ὁ Φώτιος καὶ ὁ Ἐφέσου μὲ τοὺς ἀκολούθους των ῥιζώνοντας τὸ πολυστένακτον σχίσμα, ὅλα εἶναι ψευδῆ καὶ ἀσύστατα, καὶ ἐναντία τῶν ἀρχῶν ὁποῦ ἔχομεν ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, καὶ τὲς συνόδες, καὶ τοὺς διδασκάλους.

Τοῦτα ἦτον ἀνάγκη νὰ προειποῦμεν εἰς τὰ προέγραψε τοῦτος ὁ θαυμάσιος κατηχητὴς, διὰ νὰ γνωρίσουν ὅλοι, τίς γράφει, τί γράφει, καὶ διατί γράφει, ἤγουν χύνει φαρμάκι διπλὸν καὶ θανάσιμον. διὰ νὰ προβαίνωμεν μεθοδικῶς, θέλομεν ἀκολουθήσει τὴν τάξιν ὁποῦ αὐτὸς κρατεῖ, βάνοντας ξεχωριστὰ εἰς τὸν τόπον της κάθε μερικὴν βλασφημίαν.

ΒΛΑΣ-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΠΡΩΤΗ

Εἰς τὸ βιβλίον τῆς Κατηχήσεως

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΓΑΝΟΥ.

Ὅτι δολίως ἀφῆκεν εἰς τὸ Σύμβολον τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου τὴν φωνὴν ἐκείνην, Καὶ τοῦ Υἱοῦ.

BLASPHEMIA PRIMA

Catechiſmi Zachariæ Gergani Artenſis.

Quòd in Symbolo S. Athanaſij dolosè ſuppreſſit vocem illam, Filioque.

Ἐφάνη τοῦ νέου τούτου διδασκάλου νὰ προγράψῃ τὸ Σύμβολον, ἢ καθὼς ἄλλοι λέγουσι, τὴν ὁμολογίαν ὁποῦ ἔκαμεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὴν Ῥώμην. καὶ χωρὶς ἄλλο δὲν τὸ προέγραψε δίχως μυστήριον, ὅτι παρακάτω γράφοντας διὰ τὰ θεῖα πρόσωπα δὲν ἔγγιξεν τὸ κοινὸν ἐκεῖνο σκάνδαλον τῶν ἀνατολικῶν, ἂν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. διὰ τοῦτο ἐπροπῆρε καὶ προέγραψε τοῦτο τὸ ἅγιον Σύμβολον, καθὼς τὸ ηὗρεν ἴσως τυπωμένον μὲ δόλον καὶ πονηρίαν, λέγοντας διὰ τὸ πνεῦ-

Viſum eſt nouo huic magiſtro S. Athanaſij Symbolum; ſiue, vt alij vocāt, Catholicæ fidei profeſſionem, Romæ ab ipſo editam, antè omnia ponere. Neque id ſine conſilio factum. Infra enim, vbi de diuinis agit perſonis, vulgatiſſimam illam Orientaliū quæſtionem de æterna Spiritus ſancti proceſſione ſubticuit. Idcirco præuenit, & sacrū illud Symbolum præfixit, fortaſſe vt ab alijs etiam malitiosè impreſſum inuenit, expreſſa Spiritus ſancti theologia hoc

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ζητημάτιον α.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Β.

Εἰς τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου εὐθὺς τὸ πρῶτον τοῦ ζητημάτιον περιέχει πολλὰ φαρμάκια.

Πρῶτα λέγει.

Ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι γραμμένη διὰ Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων.

LIBER I.

Quæstiuncula prima.

BLASPHEMIA II.

Primi eius libri Quæstiuncula prima, multa in ipso limine præfert venena.

Primò dicit.

Sacram Scripturam esse per Prophetas & Apostolos scriptis mandatam.

QVia paulò infra reijcit libros Maccabæorum è numero Canonicorum, anticipatione quadam videtur non admittere sacros illos historicos libros. At sanctus Athanasius in epistola ad Marcelli-

Καὶ διατὶ ὀλίγον παρακάτω ἀποῤῥίχνει ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τὰ τῶν Μακκαβαίων, προφθάνοντας φαίνεται ὅτι τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα δὲν τὰ δέχεται. ἀλλ' ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς Μαρ-

Μαρκελλῖνον ἐπὶ ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν εἰς τρία διαιρεῖ ὁλικῶς τὴν θείαν γραφὴν, νομοθεσίαν, προφητείαν, καὶ ἱστορίαν. καὶ μέσα εἰς τὰ ἱστορούμενα βάλλει ὁ ἀποστολικὸς κανὼν κατὰ τοὺς Γραικοὺς πε΄ τὰ τῶν Μακκαβαίων. λοιπὸν ἂν λογιάζῃ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἔχει συγγραφεῖς προφήταις καὶ ἀποστόλους· καὶ μὲ τοῦτο νοᾶ μόνον τὰ νομικὰ, καὶ τὰ προφητικὰ, καὶ τὴν νέαν διαθήκην, πλανᾶται. ἀμὴ ἂν ἴσως καὶ συμπεριλαμβάνῃ καὶ τὰ ἱστορικὰ, βλασφημᾷ παρακάτω κράζοντας ἀπόκρυφα τὰ τῶν Μακκαβαίων, καθὼς ἐκεῖ θέλομεν ἀποδείξει πλατύτερα.

Δεύτερον μέρος περιέχει τούτη ἡ βλασφημία ἐκεῖ ὅπου λέγει· Ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἁγία γραφὴ διὰ νὰ δείξωμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως. καὶ τοῦ ἀντιλέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφοντας· Ὅτι τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τὴν γραφὴν, ἄλλα κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· μάλι-

στα

cellinum sacram Scripturã in tria omnino diuidit; Legislationem, Prophetiam, & Historiam. Inter historicos autem numerari etiã libros Maccabæorũ, testis est apud Græcos Apostolorũ Canon lxxxv. Dum ergo Scripturam ait litteris traditam per Prophetas & Apostolos, si libros canonicos solùm illos intelligit, qui ad legẽ pertinẽt, & cõtinent prophetias ac nouum testamentum; decipitur. Si verò historicos non excludit; certè infra blasphemat, vbi libros Maccabæorum vocat Apocryphos, vt suo loco latius dicetur.

Alterum huius blasphemiæ membrum est, quòd ait; sacrã Scripturam sufficere ad probandos fidei articulos. Huic Blasphemiæ contradicit Basilius magnus in lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium cap. xxvij. Vbi scribẽs ait: Dogmatũ Ecclesiæ quædam scripta sunt, quædam habemus per traditionem ab Apostolis. Imò ipsam

quo-

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ζητημάτιον α.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Β.

Εἰς τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου εὐθὺς τὸ πρῶτον τοῦ ζητημάτιον περιέχει πολλὰ φαρμάκια.

Πρῶτα λέγει.

Ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι γραμμένη διὰ Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων.

LIBER I.

Quæstiuncula prima.

BLASPHEMIA II.

Primi eius libri Quæstiuncula prima, multa in ipso limine præfert venena.

Primò dicit.

Sacram Scripturam esse per Prophetas & Apostolos scriptis mandatam.

QVia paulò infra reijcit libros Maccabæorum è numero Canonicorum, anticipatione quadam videtur non admittere sacros illos historicos libros. At sanctus Athanasius in epistola ad Marcelli-

Καὶ διατὶ ὀλίγον παρακάτω ἀποῤῥίχνει ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν κεκανονισμένων βι-
30 βλίων τὰ τῶν Μακκαβαίων,
προφθάνοντας φαίνεται ὅτι τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα δὲν τὰ δέχεται. ἀλλ' ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς Μαρ-

Μαρκελλῖνον διὰ ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν εἰς τρία διαιρεῖ ὁλικῶς τὴν θείαν γραφὴν, νομοθεσίαν, προφητείαν, καὶ ἱστορίαν. καὶ μέσα εἰς τὰ ἱστορούμενα βάλλει ὁ ἀποστολικὸς κανὼν κατὰ τοὺς Γραικοὺς πε΄ τὰ τῶν Μακκαβαίων. λοιπὸν ἂν λογιάζῃ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἔχει συγγραφεῖς προφήταις καὶ ἀποστόλεις· καὶ μὲ τοῦτο νοᾷ μόνον τὰ νομικὰ, καὶ τὰ προφητικὰ, καὶ τὴν νέαν διαθήκην, πλανᾶται. ἂν μὴ αὖ ἴσως καὶ συμπαραλαμβάνῃ καὶ τὰ ἱστορικὰ, βλασφημᾷ παρακάτω κράζοντας ἀπόκρυφα τὰ τῶν Μακκαβαίων, καθὼς ἐκεῖ θέλομεν ἀποδείξει πλατύτερα.

Δεύτερον μέρος περιέχει τούτη ἡ βλασφημία ἐκεῖ ὅπου λέγει· Ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἁγία γραφὴ διὰ νὰ δείξωμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως. καὶ τοῦ ἀντιλέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφοντας· Ὅτι τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τὴν γραφὴν, ἄλλα κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· μάλιστα

cellinum ſacram Scripturã in tria omnino diuidit; Legiſlationem, Prophetiam, & Hiſtoriam. Inter hiſtoricos autem numerari etiã libros Maccabæorũ, teſtis eſt apud Græcos Apoſtolorũ Canon lxxxv. Dum ergo Scripturam ait litteris traditam per Prophetas & Apoſtolos, ſi libros canonicos ſolùm illos intelligit, qui ad legẽ pertinẽt, & cõtinent prophetias ac nouum teſtamentum; decipitur. Si verò hiſtoricos non excludit; certè infra blaſphemat, vbi libros Maccabæorum vocat Apocryphos, vt ſuo loco latius dicetur.

Alterum huius blaſphemiæ membrum eſt, quòd ait; ſacrã Scripturam ſufficere ad probandos fidei articulos. Huic Blaſphemiæ contradicit Baſilius magnus in lib. de Spiritu ſancto ad Amphilochium cap. xxvij. Vbi ſcribẽs ait: Dogmatũ Eccleſiæ quædam ſcripta ſunt, quædam habemus per traditionem ab Apoſtolis. Imò ipſam quo-

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ζητημάτιον α.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Β.

Εἰς τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου εὐθὺς τὸ πρῶτον τοῦ ζητημάτιον περιέχει πολλὰ φαρμάκια.

Πρῶτα λέγει.

Ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι γραμμένη διὰ Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων.

LIBER I.

Quæstiuncula prima.

BLASPHEMIA II.

Primi eius libri Quæstiuncula prima, multa in ipso limine præfert venena.

Primò dicit.

Sacram Scripturam esse per Prophetas & Apostolos scriptis mandatam.

Quia paulò infra reijcit libros Maccabæorum è numero Canonicorum, anticipatione quadam videtur non admittere sacros illos historicos libros. At sanctus Athanasius in epistola ad Marcelli-

30

Καὶ διατὶ ὀλίγον παρακάτω ἀπορρίχνει ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τὰ τῶν Μακκαβαίων, προφθάνοντας φαίνεται ὅτι τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα δὲν τὰ δέχεται. ἀλλ' ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς Μαρ-

Μαρκελλῖνον διὰ ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν εἰς τρία διαιρεῖ ὁλικῶς τὴν θείαν γραφὴν, νομοθεσίαν, προφητείαν, καὶ ἱστορίαν. καὶ μέσα εἰς τὰ ἱστορούμενα βάλλει ὁ ἀποστολικὸς κανὼν κατὰ τοὺς Γραικοὺς πε΄ τὰ τῶν Μακκαβαίων. λοιπὸν ἂν λογιάζῃ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἔχει συγγραφεῖς προφήταις καὶ ἀποστόλους· καὶ μὲ τοῦτο νοᾷ μόνον τὰ νομικὰ, καὶ τὰ προφητικὰ, καὶ τὴν νέαν διαθήκην, πλανᾶται. ἀμὴ ἂν ἴσως καὶ συμπεριλαμβάνῃ καὶ τὰ ἱστορικὰ, βλασφημᾷ παρακάτω κράζοντας ἀπόκρυφα τὰ τῶν Μακκαβαίων, καθὼς ἐκεῖ θέλομεν ἀποδείξει πλατύτερα.

Δεύτερον μέρος περιέχει τούτη ἡ βλασφημία ἐκεῖ ὅπου λέγει· Ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἁγία γραφὴ διὰ νὰ δείξωμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως. καὶ τοῦ ἀντιλέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφοντας· Ὅτι τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τὴν γραφὴν, ἄλλα κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· μάλιστα

cellinum sacram Scripturã in tria omnino diuidit; Legislationem, Prophetiam, & Historiam. Inter historicos autem numerari etiã libros Maccabæorũ, testis est apud Græcos Apostolorũ Canon lxxxv. Dum ergo Scripturam ait litteris traditam per Prophetas & Apostolos, si libros canonicos solùm illos intelligit, qui ad legẽ pertinẽt, & cõtinent prophetias ac nouum testamentum; decipitur. Si verò historicos non excludit; certè infra blasphemat, vbi libros Maccabæorum vocat Apocryphos, vt suo loco latius dicetur.

Alterum huius blasphemiæ membrum est, quòd ait; sacrã Scripturam sufficere ad probandos fidei articulos. Huic Blasphemiæ contradicit Basilius magnus in lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium cap. xxvij. Vbi scribẽs ait: Dogmatũ Ecclesiæ quædam scripta sunt, quædam habemus per traditionem ab Apostolis. Imò ipsam quo-

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ζητημάτιον α.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Β.

Εἰς τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου εὐθὺς τὸ πρῶτον τοῦ ζητημάτιον περιέχει πολλὰ φαρμάκια.

Πρῶτα λέγει.

Ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι γραμμένη διὰ Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων.

LIBER I.

Quæstiuncula prima.

BLASPHEMIA II.

Primi eius libri Quæstiuncula prima, multa in ipso limine præfert venena.

Primò dicit.

Sacram Scripturam esse per Prophetas & Apostolos scriptis mandatam.

Quia paulò infra reijcit libros Maccabæorum è numero Canonicorum, anticipatione quadam videtur non admittere sacros illos historicos libros. At sanctus Athanasius in epistola ad Marcelli-

30

Καὶ διατὶ ὀλίγον παρακάτω ἀποῤῥίχνει ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τὰ τῶν Μακκαβαίων, προφθάνοντας φαίνεται ὅτι τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα δὲν τὰ δέχεται. ἀλλ' ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς Μαρ-

Μαρκελλῖνον διὰ ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν εἰς τρία διαιρεῖ ὁλικῶς τὴν θείαν γραφὴν, νομοθεσίαν, προφητείαν, καὶ ἱστορίαν. καὶ μέσα εἰς τὰ ἱστορούμενα βάλλει ὁ ἀποστολικὸς κανὼν καὶ τοὺς Γραικοὺς περὶ τὰ τῶν Μακκαβαίων. λοιπὸν ἂν λογιάζῃ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἔχει συγγραφεῖς προφήταις καὶ ἀποστόλοις· καὶ μὲ τοῦτο νοᾷ μόνον τὰ νομικὰ, καὶ τὰ προφητικὰ, καὶ τὴν νέαν διαθήκην, πλανᾶται. ἀμὴ ἂν ἴσως καὶ συμπεριλαμβάνῃ καὶ τὰ ἱστορικὰ, βλασφημᾷ παρακάτω κράζοντας ἀπόκρυφα τὰ τῶν Μακκαβαίων, καθὼς ἐκεῖ θέλομεν ἀποδείξει πλατύτερα.

Δεύτερον μέρος περιέχει ταύτη ἡ βλασφημία ἐκεῖ ὅπου λέγει· Ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἁγία γραφὴ διὰ νὰ δείξωμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως. καὶ τοῦ ἀντιλέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφοντας· Ὅτι τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τὴν γραφὴν, ἄλλα καὶ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· μάλιστα

cellinum sacram Scripturã in tria omnino diuidit; Legislationem, Prophetiam, & Historiam. Inter historicos autem numerari etiã libros Maccabæorũ, testis est apud Græcos Apostolorũ Canon lxxxv. Dum ergo Scripturam ait litteris traditam per Prophetas & Apostolos, si libros canonicos solùm illos intelligit, qui ad legẽ pertinẽt, & cõtinent prophetias ac nouum testamentum; decipitur. Si verò historicos non excludit; certè infra blasphemat, vbi libros Maccabæorum vocat Apocryphos, vt suo loco latius dicetur.

Alterum huius blasphemiæ membrum est, quòd ait; sacrã Scripturam sufficere ad probandos fidei articulos. Huic Blasphemiæ contradicit Basilius magnus in lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium cap. xxvij. Vbi scribẽs ait: Dogmatũ Ecclesiæ quædam scripta sunt, quædam habemus per traditionem ab Apostolis. Imò ipsam quo-

hoc modo; Spiritus sanctus à Patre non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Ita primam iecit blasphemiam. Nam iuxta sensum multorum Orientalium perinde est dicere ex Patre, atque ex solo Patre. Quæ quidem blasphemia ab hæresiarcha Nestorio primum fuit excogitata; qui vt iniurius esset Incarnationis mysterio, voluit quoque esse iniurius mysterio Trinitatis. Proinde asseruit, ea ratione, qua filius Virginis non dabat, sed accipiebat à Spiritu gloriam & miracula; eadem quoque Filium Dei non dare esse subsistẽs Spiritui sancto; vt pares essent in hoc duo Christi, quos ipse ponebat. Hanc blasphemiam disseminauit post Nestorium Photius; quem secuti sunt, & sequũtur pertinacissimè posteriores. Eadem blasphemia est etiam in S. Athanasium cõtumelia, cuius symbolum expuncta voce illa, Filioque, deprauatum est. Siquidem

in

Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀπὸ τοῦ πατρὸς οὐ ποιητὸν, οὐ κτιστὸν, οὐδὲ γεννητὸν, ἀλλ' ἐκπορευτόν. μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἔριξεν τὴν πρώτην βλασφημίαν. ὅτι κατὰ πολλοὺς ἀνατολικοὺς τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ τινὰς, ἐκ τοῦ πατρὸς, ὡσὰν ἐκ μόνου τοῦ πατρός. καὶ τούτη εἶναι πρῶτα μία βλασφημία τοῦ αἱρεσιάρχου Νεστορίου· ὁ ὁποῖος διὰ νὰ βλασφημήσῃ τὴν οἰκονομίαν λέγοντας δύο Χριστοὺς, ἐβλασφήμα καὶ εἰς τὴν θεολογίαν βεβαιώνοντας, ὅτι καθὼς ὁ υἱὸς τῆς παρθένου δὲν ἔδιδεν, ἀλλὰ ἐλάμβανεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα δόξαν καὶ θαύματα, ἔτζι καὶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δὲν δίδει τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ νὰ εἶναι ἴσοι οἱ δύο του Χριστοί. ταύτην τὴν βλασφημίαν μετ' ἐκεῖνον ἔσπειρεν ὁ Φώτιος, καὶ τὴν ἐδέχθησαν, καὶ τὴν κρατοῦσι μὲ πολλὴν πεισματολογίαν ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦσιν. εἶναι καὶ βλασφημία καὶ ὕβρις εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, τοῦ ὁποίου τὸ σύμβολον φθείρουσιν ἐβγάζοντας τὸν λόγον ἐκεῖνον, καὶ τοῦ υἱοῦ. διατὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὴν ὁμολογίαν

τοῦ

του ἐσύσφιγξεν ὅλην τὴν ὀρθοδοξίαν περὶ τῆς ἁγίας τριάδος, καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως· καὶ εἰς διάφορα συγγράμματά του βιβλία διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὲ ἐξέτασιν διδασκαλικὴν καὶ ἀνάγκασιν νὰ ἀποκριθῇ τῶν αἱρετικῶν, πλέα παρὰ εἴκοσι φοραῖς λέγει ἁπλότατα καὶ φανερώτατα, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν.

Καὶ ἡ τούτου ἄρνησις εἶναι συμφωνία μὲ τοὺς αἱρετικούς, καὶ ἀντιλογία πρὸς τὴν παλαιὰν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν.

in eo symbolo compendiosam de sancta Trinitate, deque Incarnatione doctrinam sanctus Pater tradere voluit. Atqui passim ipse in suis libris hác de Spiritu sancto materiam tractans, non obiter & aliud agendo, sed accuratissima vtens consideratione; imò & necessitate adactus respondendi hæreticis, plus quàm vicies dicit & repetit planissimis & expressissimis verbis, Spiritum sanctum esse etiam à Filio.

Quapropter abnegare hoc, est conuenire cum Hæresiarchis, & pugnare cum vera Orientali Ecclesia.

BIBΛION

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ζητημάτιον α.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Β.

Εἰς τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου εὐθὺς τὸ πρῶτον τοῦ ζητημάτιον περιέχει πολλὰ φαρμάκια.

Πρῶτα λέγει.

Ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι γραμμένη διὰ Προφητῶν καὶ Αποστόλων.

LIBER I.

Quæstiuncula prima.

BLASPHEMIA II.

Primi eius libri Quæstiuncula prima, multa in ipso limine præfert venena.

Primò dicit.

Sacram Scripturam esse per Prophetas & Apostolos scriptis mandatam.

QVia paulò infra reijcit libros Maccabæorum è numero Canonicorum, anticipatione quadam videtur non admittere sacros illos historicos libros. At sanctus Athanasius in epistola ad Marcelli-

30

Καὶ διατὶ ὀλίγον παρακάτω ἀπορρίχνει ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τὰ τῶν Μακκαβαίων, προφθάνοντας φαίνεται ὅτι τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα δὲν τὰ δέχεται. ἀλλ' ὁ ἅγιος Αθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς Μαρ-

Μαρκελλῖνον τὴν ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν εἰς τρία διαιρεῖ ὁλικῶς τὴν θείαν γραφὴν, νομοθεσίαν, προφητείαν, καὶ ἱστορίαν. καὶ μέσα εἰς τὰ ἱστορούμενα βάλλει ὁ ἀποστολικὸς κανὼν κατὰ τοὺς Γραικοὺς πε΄ τὰ τῶν Μακκαβαίων. λοιπὸν ἂν λογιάζῃ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἔχει συγγραφεῖς προφήτας καὶ ἀποστόλους· καὶ μὲ τοῦτο νοεῖ μόνον τὰ νομικὰ, τὰ προφητικὰ, καὶ τὴν νέαν διαθήκην, πλανᾶται. ἀμὴ ἂν ἴσως καὶ συμπεριλαμβάνῃ καὶ τὰ ἱστορικὰ, βλασφημεῖ παρακάτω κράζοντας ἀπόκρυφα τὰ τῶν Μακκαβαίων, καθὼς ἐκεῖ θέλομεν ἀποδείξει πλατύτερα.

Δεύτερον μέρος περιέχει τούτη ἡ βλασφημία ἐκεῖ ὅπου λέγει· Ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἁγία γραφὴ διὰ νὰ δείξωμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως. καὶ τοῦ ἀντιλέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφοντας· Ὅτι τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τὴν γραφὴν, ἄλλα κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· μάλι-

στα

cellinum ſacram Scripturã in tria omnino diuidit; Legiſlationem, Prophetiam, & Hiſtoriam. Inter hiſtoricos autem numerari etiã libros Maccabæorũ, teſtis eſt apud Græcos Apoſtolorũ Canon lxxxv. Dum ergo Scripturam ait litteris traditam per Prophetas & Apoſtolos, ſi libros canonicos ſolùm illos intelligit, qui ad legẽ pertinẽt, & cõtinent prophetias ac nouum teſtamentum; decipitur. Si verò hiſtoricos non excludit; certè infra blaſphemat, vbi libros Maccabæorum vocat Apocryphos, vt ſuo loco latius dicetur.

Alterum huius blaſphemiæ membrum eſt, quòd ait; ſacrã Scripturam ſufficere ad probandos fidei articulos. Huic Blaſphemiæ contradicit Baſilius magnus in lib. de Spiritu ſancto ad Amphilochium cap. xxvij. Vbi ſcribẽs ait: Dogmatũ Eccleſiæ quædam ſcripta ſunt, quædam habemus per traditionem ab Apoſtolis. Imò ipſam

quo-

quoque, inquit, fidei professionem è traditione habemus; videlicet symbolum Apostolicum.

στα καὶ αὐτὴν λέγει τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως τὴν ἔχομεν ἀπὸ παράδοσιν, ἤγουν τὸ ἀποστολικὸν σύμβολον.

Areopagita quoque contradicit primo capite de Hierarchia Ecclesiastica; & septima Synodus œcumenica, quæ dogma de sacris Imaginibus ex traditione sanciuit Ecclesiastica referens Apostoli verba præcipientis, vt acceptæ traditiones teneantur. Quod exponens ait Chrysostomus: Multa esse tradita sine scripto: tamen & scripta, inquit, & non scripta esse pariter credenda. Traditio est, nil amplius quære. Attestatur & sanctus Epiphanius in epilogo libri iij. contra hæreses.

Act. 7. in Defin.

2. Thessal. cap. 2. 14.

Αντιλέγει καὶ Διονύσιος ὁ Αρεοπαγίτης εἰς τὸ α. κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας. Αντιλέγει καὶ ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ ἑβδόμη σύνοδος, ἡ ὁποία ἀποφάσισε τὸ δόγμα περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἀναφέροντας τὸν ἅγιον Παῦλον ἐκ τῆς β. πρὸς Θεσσαλονικεῖς, νὰ κρατοῦμεν ταῖς παράδοσες ὁποῦ ἐπαρελάβαμεν. τὸ ὁποῖον ἐξηγῶντας ὁ Χρυσόστομος λέγει· Οτι πολλὰ ἐδόθησαν ἀγράφως, ὅμως καὶ τὰ γεγραμμένα λέγει καὶ τὰ ἄγραφα εἶναι ὁμοίως ἀξιόπιστα. παράδοσις ἐστὶ, μηδὲν πλέον ζήτει. καὶ συμμαρτυρᾶται καὶ ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸν ἐπίλογον τοῦ τρίτου βιβλίου κατὰ αἱρέσεων.

Vt ergo probemus quæcumque credimus, non satis est sacra Scriptura. Nec probat oppositum allatus Pauli locus; Dicit enim Apostolus; Omnem Scripturam esse

2. Timot. 3.16.

Διὰ νὰ δείξωμεν λοιπὸν τὰ ὅσα πιστεύομεν, δὲν σώνει ἡ ἁγία γραφή. οὐδὲ ὁ τόπος τοῦ ἁγίου Παύλου ὁποῦ ἀναφέρει, τὸ μαρτυρᾷ. ὅτι δὲν

δὲν λέγει· Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς πᾶσαν διδασκαλίαν, ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν. Καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐναντιᾶται ὁ Ἀπόστολος τοῦ ἑαυτοῦ του, γράφοντας τῶν Θεσσαλονικέων νὰ κρατοῦν ταῖς παραδόσεις ταῖς διὰ λόγου δοσμέναις, καὶ τοῦ Τιμοθέου νὰ μὴν ἔχῃ ἄλλην διδασκαλίαν παρὰ τὴν γραμμένην. τοῦτο εἶναι ἀδύνατον καὶ βλάσφημον, καὶ τὸ ἔμαθαν οἱ Λουτερανοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς αἱρετικούς, τοὺς πνευματομάχους λέγω καὶ εἰκονομάχους.

esse diuinitus inspiratam, atque vtilem ad docendum: & non dicit, ad omnia docendum. Et impossibile est, Apostolum sibi contradicere. Contradiceret autem, si Thessalonicensibus quidem scriberet, tenendas esse traditiones, quas didicerant siue per sermonem, siue per epistolam; Timotheo verò, vt nullam suscipiat doctrinam, nisi scripta sit Impossibile hoc est & blasphemum. Quod sanè Lutherani ab antiquis hæreticis Pneumatomachis & Iconomachis didicerunt.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Γ.

Ὅτι ἡ ἁγία γραφὴ εἶναι φανερὴ, μάλιστα, λέγω, οἱ τόποι ἐκεῖνοι, μὲ τοὺς ὁποίους ἀποδείχνομεν τὴν πίστιν μας, ὡς τὸ λέγει ἡ γραφὴ εἰς τὸν ριη. ψαλμόν· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. καὶ πάλιν, τὰ λόγια κυρίου λόγια ἁγνά.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA III.

Quòd ſacra Scriptura ſit aperta & facilis; præſertim loca illa, per quæ fidem noſtram probamus, atteſtante hoc Scriptura Pſ. 118. Lucerna pedibus meis lex tua. &, Eloquia Domini eloquia caſta.

CONFVTATIO.

HAec blaſphemia eſt radix omnium hæreſum à generalibus Concilijs damnatarum. Et mirum eſt, quanta Lutheri diſcipulus audacia proferat, quæ ſibi maximè aduerſantur, ad conſtabiliendam hæreſim, A mandatis tuis intellexi, inquit Pſalmiſta; propterea odio habui omnem viam iniquitatis. Lucerna

30

ΤΟὔτη ἡ βλασφημία εἶναι ῥίζα ὅλων τῶν αἱρέσεων ὁποῦ ἀναθεματίσθησαν ἀπὸ συνόδους οἰκουμενικαῖς. καὶ εἶναι πρᾶγμα παράξενον, πῶς ἀποκοτᾷ τοῦτος ὁ λουτερόφρων νὰ προφέρῃ τόπους ἐναντιωτάτους εἰς βεβαίωσιν τῆς βλασφημίας του. εἰς ἐκεῖνον τὸν ψαλμὸν λέγει ὁ Δαβίδ· ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου συνῆκα, διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας. Λύχνος τοῖς

τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. Δὲν λέγει ὁ Δαβὶδ, ἂν εἶναι, ἢ μὴ φανερὴ ἡ γραφή· ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἀπὸ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ θεοῦ ἔμαθε νὰ γνωρίζῃ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ διατοῦτο κράζει λύχνον καὶ φῶς τῶν ποδῶν τοῦ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ. ὡσὰν νὰ ἐλέγαμεν· ἀπὸ τὸ ναυτικοχάρτι καταλαμβαίνει ὁ ποδώτης, πῶς νὰ ὁδηγᾷ τὸ καράβι. τὸ λοιπὸν ὅλοι ἠξεύρουσι τὴν τέχνην τοῦ ναυτικοχαρτίου; ἔπρεπεν ὁ ἀσόφος νὰ διδαχθῇ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον εἰς τὸν περὶ Λαζάρου τρίτον λόγον· ὅπου ἐξηγᾷ, πῶς ἡ θεία γραφὴ ἐγράφη διὰ νὰ τὴν καταλαμβαίνουσιν ὅλοι. καὶ ἂν εἰπῇ τινάς, ὅτι δὲν καταλαμβαίνει· ἀποκρίνεται ὁ ἅγιος, ὅτι ἀδύνατον πάντα ὁμοίως ἀγνοεῖν. ἀπέκει λέγει· ἔχεις διδασκάλους καὶ μάθε· ἢ θέλει σὲ ὁδηγήσει ὁ θεός, καθὼς καὶ τὸν εὐνοῦχον τῆς βασιλίσσης τῶν Αἰθιόπων, τοῦ ὁποίου ἔπεμψεν ἐξηγητὴν τὸν Φίλιππον. ἀδύνατον λέγει ὁ Χρυσόστομος, πάντα ὁμοίως ἀγνοεῖν· τὸ λοιπὸν εἶναι εἰς τὴν θείαν

na pedibus meis lex tua. Non dicit Propheta esse, vel non esse Scripturam omnibus obuiam; sed à mandatis Dei se didicisse, quid bonum, quid malum sit. Idcirco legem Dei vocat lucernam & lumen pedibus suis. Vt si diceremus; è charta nautica scit gubernator, quorsum nauigādum sit. At non propterea nemo est, qui nesciat è charta nauigandi artem. Poterat vir insipiens hac de re consulere Chrysostomum; qui oratione iij. de Lazaro explicat, quomodo sacri libri scripti fuerint, vt ab omnibus intelligantur. Quòd si quis dicat, se non intelligere; Respondet sanctus; fieri non posse, vt æquè omnia non percipiātur. & subdit; Vade ad magistros, & disce: Vel Deus tibi rē aperiet; sicuti, inquit, Eunucho Reginæ Aethiopū, cui Philippum misit interpretem. Cum ergo dicat Chrysostomus, Impossibile esse æquè oīa nō percipi; necesse est multa esse in

Tomo 5.

Scripturis, quæ nõ intelligãtur à multis. Quapropter & Damaſcenus libr. iv. de Orthodoxa fide cap. xviij. cũ ſtudio, inquit, & labore Deiq. auxilio quærẽdũ eſſe Scripturæ ſensũ, ſapientiores quoq. interogãdo.

At præclarus explanator Gerganus, qui infra dicit, Scripturæ interpretẽ eſſe ipſam Scripturã; cur in eodem Pſalmo antecedẽtia nõ cõſiderauit verba? Da mihi intellectũ, & ſcrutabor legẽ tuam. &, Manus tuæ fecerunt me, & plaſmauerunt me; Da mihi intellectum, & diſcam mandata tua. Et ſubſequentia; Seruus tuus sũ ego, da mihi intellectũ, & ſciam teſtimonia tua. Rurſus, Declaratio ſermonum tuorũ illuminat, & intellectum dat paruulis. Si Dauid ſapientiſſimus & ſanctiſſimus petit à Deo ſenſum & intellectum ad percipiẽda Dei verba; non eſt ergo facilis & aperta legẽtibus s. ſcriptura. Et aliud innuũt verba illa; Lucerna pedibus meis lex tua. Quod ſi per ea ſigni-

θείαν γραφὴν πολλὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀγρύκητα. Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ τέταρτον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κεφαλ. ιη. μὲ σπουδὴν λέγει, καὶ κόπον καὶ βοήθειαν τοῦ θεοῦ πρέπει νὰ γυρεύωμεν τὴν νόησιν τῆς γραφῆς, καὶ μὲ ζήτησιν ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους.

Ἀλλ' ὁ ἐξαίσιος ἑρμηνεύη, ὅπου παρακάτω λέγει, ὅτι ἐξηγητὴς τῆς γραφῆς εἶναι αὐτὴ ἡ ἁγία γραφή, πῶς δὲν ἐκατάλαβε, τί εἶπεν ὁ Δαβὶδ παραπάνω εἰς ἐκεῖνον τὸν ψαλμόν· Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με, συνέτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. Καὶ παρακάτω· Δοῦλός σου εἰμὶ ἐγώ, συνέτισόν με, καὶ γνώσομαι τὰ μαρτύριά σου. καὶ πάλιν· ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους. Ἂν ὁ Δαβὶδ ὁ ἁγιώτατος καὶ σοφώτατος ζητᾷ ἀπὸ τὸν θεὸν νόησιν καὶ γνῶσιν νὰ καταλάβῃ τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, δὲν εἶναι λοιπὸν φανερὴ τῶν ἀνθρώπων ἡ θεία γραφή, καὶ ἄλλον νοῦν ἔχουσι τὰ λόγια ἐκεῖνα, λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. Καὶ ἂν εἶχαν ἐκεῖνοι τὸν νοῦν

ὁποῦ

ὁποῦ τοὺς δίδουσιν οἱ Λουτεραῖοι, ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν ὅμοιον ψαλμὸν ἤθελε λέγει τὰ ἐναντία.

Ἐξηγᾶται ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος· Συνέτισόν με καὶ μαθήσομαι· διότι τοῦτο λέγει, δὲν γίνεται μὲ φυσικὴν δύναμιν, ἀλλὰ βοηθοῦντος τοῦ θεοῦ, καὶ μὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ. καθὼς ἡ ἰατρεία, καὶ ὄχι ἡ φύσις κάμνει, ὅτι τὸ βλαμμένον ὀμμάτι νὰ δυναμωθῇ νὰ βλέπῃ. λοιπὸν ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα, λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, νὰ συμπεραίνῃ ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερή, τόσον εἶναι, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὁ λύχνος φέγγει καλά, τὸ λοιπὸν κάθε ὀμμάτι τὸν βλέπει. καὶ ἂν τὸν βλέπῃ πᾶσα ὀμμάτι, εὔκαιρα ἐζήτα ἀπὸ τὸν θεὸν ὁ Δαβὶδ δύναμιν νὰ βλέπῃ· εὔκαιρα ἔλεγεν· Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Καὶ εἶναι φανερώτατον, ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ βλεπόμενον, καὶ ἄλλο τὸ βλέπον. καὶ ὁ Δαβὶδ λέγοντας, Λύχνος τοῖς ποσί μου, δὲν μιλεῖ διὰ τὸ βλέπον. δὲν βλέπει παρὰ ὁ καθα-

ρισ-

significaretur, quod Lutherani aiunt, in eodem Psalmo Dauid pugnantia diceret.

Augustinus quoq. versiculum illum exponens; Manus tuæ fecerunt me, Da mihi intellectũ. Hoc, inquit, non fit proprijs tanquam naturalibus viribus, sed Deo adiuuante, atque donante: sicut medicina fit, non natura, vt vitiatus oculus vim cernendi recipiat. Itaq. ex illis verbis, Lucerna pedibus meis, &c. inferre, Scripturam esse omnibus apertam, perinde est ac siquis diceret; Lucerna bene lucet, ergo à quouis oculo videtur. At si videretur à quouis oculo, Dauid frustra quæreret à Deo cernendi vim: frustra diceret, Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Certè liquet, aliud esse quod videt; aliud quod videtur: & Prophetam, cùm ait, Lucerna pedibus meis; non loqui de eo, quod videt. Non videt, nisi potens ocu-

lus

lus; potentem oculum non omnes habent: Nam & ipse Dauid talem oculum à Deo quærit. Perspicuitas ergo S. Scripturæ ex parte sui, non est perspicacitas ex parte nostri. Sed Lutherani locum hunc ineptè proferũt, & se blasphemos manifestant.

Similiter è verbis illis xj. Psalmi; Eloquia Domini eloquia casta; quòd inferat, intelligẽtiam Scripturæ esse in promptu, summa inscitia est. Et fortasse vidit scriptor iste miserabilis apud Lexicographos, vocem græcam, ἁγνὸς, significare purum & impollutum; proinde arbitratus est significare etiam nitidnm & relucentem. Huiusmodi expositores sunt, qui sine peritia græcæ eruditionis assumunt sibi rei theologicæ magisterium ab euersoribus Theologiæ. Quid sibi Propheta velit in illis verbis, percipiunt eruditi; & exponũt Chrysostomus & Augu-

καθαρισμένος ὀφθαλμός· καθαρισμένον ὀμμάτι δὲν τὸ ἔχουσιν ὅλοι, διατὶ καὶ ὁ Δαβὶδ τὸ ζητᾷ ἀπὸ τὸν Θεόν· τὸ λοιπὸν ἡ φανερότης τῆς θείας γραφῆς ἀπὸ μέρος ἰδικόν της δὲν εἶναι καθαρότης ἀπὸ μέρος ἰδικόν μας. Καὶ οἱ Λουτεράνοι φέροντας ἀνάρμοστα τοῦτον τὸν τόπον, δείχνουσι φανερὰ τὴν βλασφημίαν τους. παρομοίως καὶ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ια. ψαλμοῦ· τὰ λόγια κυρίου λόγια ἁγνά· νὰ ἐπιφέρῃ, πῶς εἶναι φανερὴ ἡ θεία γραφὴ, εἶναι πολλῆς καὶ μεγάλης ἀμαθίας. καὶ εἶδεν ἴσως εἰς κανένα λεξικογράφον τοῦτος ὁ δυστυχὴς, ὅτι ἁγνὸς σημαίνει τὸν καθαρὸν καὶ ἀμίαντον, καὶ διὰ τοῦτο λαμπρόν· καὶ ἀπὸ τοῦτο ἐφαντάσθη νὰ σημαίνῃ καὶ τὸν φωτεινὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς. τοιοῦτοι ἑρμηνευταὶ ἀποβαίνουσιν, ὅσοι δίχως ἐγκυκλοπαιδείαν εἰς τὰ ἑλληνικὰ χειροτονοῦνται αὐτοκάβδαλοι θεολόγοι ἀπὸ τοὺς ἀθεολόγους. ὁ προφήτης γρικᾷ μὲ ἐκεῖνα τὰ λόγια, καθὼς εἶναι φανερὸν τοῖς πεπαιδευμένοις, καὶ τὸ ἐξηγοῦσιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, καὶ ὁ μακάριος Αὐγου-

Αὐγουστῖνος· ὅτι ὅσα λέγει ὁ θεὸς εἶναι καθαρὰ, χωρὶς κανένα ψέμα, δίχως φθορὰν ὑποκρίσεως, ὡσὰν τὸ καθαρώτατον καὶ λαμπρὸν ἀσήμι. Τί κοινὸν τούτης τῆς διανοίας τῆς προφητικῆς μὲ τὸ νὰ εἶναι φανερὴ, καὶ νὰ γρυκᾶται ἀπ' ὅλους ἡ θεία γραφή; ἂν εἶναι φανερὴ, καὶ γρυκᾶται ἀπ' ὅλους ἡ θεία γραφὴ, πῶς καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λουτεράνοι προσφέρουσι τοὺς τόπους ἀνάποδα; λοιπὸν ἐπειδὴ τὸ καθαρὸν ἀσήμι εἶναι λαμπρὸν, ἂν εἶναι ἀκόμη χωσμένον, ὅλοι τὸ βλέπουσιν; διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλ. πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· Σιωπῆς εἶδος καὶ ἡ ἀσάφεια, ᾗ κέχρηται ἡ γραφὴ δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τὸν δογμάτων τὸν νοῦν πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελές.

Ἀναφέρει ὁ ἄγνωστος καὶ τὸν ἅγιον Πέτρον, ἢ διατὶ δὲν εἶδε ποτὲ ταῖς ἐπιστολαῖς του, ἢ διατὶ ταῖς ἐγρύκησε καθὼς καὶ τοὺς ψαλμούς. Λέγει εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας του ἐπιστολῆς ὁ κορυφαῖος Πέτρος διὰ

Augustinus. Quoniã Dei verba sunt sine mixtura mendacij, sine corruptione simulationis, ceu purissimum argentum. Quam longè distat hic sensus ab eo, Quòd Scriptura facile ab omnibus intelligatur? Si facilè ab omnibus intelligitur, vnde fit, vt ipse cũ suis Lutheranis tã sinistrè excipiant loca Scripturæ? An verò, quia purum argentum est nitidum, quãuis in terræ visceribus, aut clausum in arca lateat, ob id ab omnibus videtur? Quocirca sanctus Basilius capite xvij. de Spiritu sancto ad Amphilochium: Genus, inquit, silentij est etiam obscuritas, qua vtitur Scriptura, sensum dogmatum faciens contẽplãti non facile obuium ad legentium vtilitatem.

Citat præterea homo stolidus beatum Petrum; aut quia numquam vidit eius epistolas, aut quia illas intellexit sicut & psalmos. In calce secundæ suæ epistolæ scribit Apostolorum Princeps

Cap.3.16 de S.Pauli epiſtolis: quòd
ſint in jis quædam difficilia intellectu, quæ depra-
uant indocti, ſicut & cæ-
teras ſcripturas ad ſuã ip-
ſorum perditionẽ. Si ver-
ba hæc ſignificant, Scrip-
turam eſſe omnibus tracta
bilem, Lutherus & Gerga-
nus habeantur orthodoxi.
Sin aliter, fateantur miſeri
ſeſe in numero eorum eſ-
Cap.2.12 13. ſe, de quibus idem B. Pe-
trus; Hi verò in ijs, quæ
ignorant blaſphemãtes, in
corruptione ſua peribunt
percipientes mercedem
iniuſtitiæ.

Videbantur Ario clariſ-
Ioan. 14. 28. ſima illa Chriſti verba: Pa-
Philip. 2. 9. ter maior me eſt. &, Prop-
ter quod & Deus exalta-
Pſalm. 44 8. uit illum. &, Propterea
vnxit te Deus Deus tuus.
Et illud Prouerbiorum;
Cap.8.22. Dominus creauit me ini-
tium viarum ſuarum. &
ſimilia. Et quia videban-
tur illi apertiſsima; indi-
gnũq. exſtimabat vir elati
animi ſequi in ijs Eccleſiæ
catholicæ ſenſum; queãd
modum in ſecũda ſua epi-
ſtola narrat S. Alexander
Epi-

διὰ ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ ἁγίου Παύλου, ὅτι περιέχουσιν κάποια δυσνόητα, τὰ ὁποῖα διαστρέφουσιν οἱ ἀμαθεῖς, καθὼς, λέγει, κάμνουσι καὶ εἰς τὰ ἐπίλοιπα τῆς θείας γραφῆς εἰς ἀπώλειάν τους. Αν τοῦτα τὰ λόγια σημαίνουσιν, ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ, ἂς εἶναι ὀρθόδοξος ὁ Λούτερος καὶ ὁ Γεργαῖος· ἀλλέως ἂς ὁμολογήσουν οἱ ταλαίπωροι, ὅτι εἶναι τῆς μερίδος ἐκείνης, διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὁ κορυφαῖος· οὗτοι δὲ ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθαρήσονται κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας.

Εφαίνετο τοῦ Αρείου νὰ εἶναι φανερώτατα τοῦ Χριστοῦ τὰ λόγια· ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι· καὶ τὸ, διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν· καὶ, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου· καὶ τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ. καὶ τὰ ὅμοια. καὶ διατὶ τοῦ ἐφαίνοντα φανερώτατα, καὶ δὲν ἐκαταδέχετο νὰ τὰ νοήσῃ ὡς ὑπερήφανος κατὰ τὸν νοῦν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς γράφει ὁ ἅγιος Αλέξανδρος Αλεξαν-

ξανδρείας εἰς τὴν δευτέραν του ἐπιστολὴν εἰς τὰ σωζόμενα τῆς πρώτης συνόδου, καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος πανταχοῦ, μιλῶντας κατὰ Ἀρειανῶν, μάλιστα εἰς τοὺς πέντε λόγους, διὰ τοῦτο ἔπεσεν ὁ χριστομάχος εἰς τὴν ἀθεωτάτην του βλασφημίαν.

Ἐφαίνετο καὶ τῶν Ἀρειανῶν, ὡς λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὸν δ. λόγον, καὶ ὕστερα τινὸς Θεμιστίου τῆς αἱρέσεως τῶν ἀκεφάλων, νὰ εἶναι φανερώτατα τοῦ Χριστοῦ τὰ λόγια· περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰμὴ ὁ πατήρ. Καὶ ὅμως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία πάντοτε ἐκατάκρινε τοὺς ἀγνοίτας, ὁποῦ ἔλεγαν, ὅτι ὡσὰν ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς δὲν ἤξευρε τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως.

Μακεδόνιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ἐλόγιαζε νὰ εἶναι φανερὸν τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἀμώς· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κτίζων πνεῦμα. καὶ ἐσυμπέραινε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀκολουθοί του, ὅτι εἶναι κτιστὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ᾽ ἡ ἁγία

Episcopus Alexandrinus in fragmentis primæ Synodi; & Athanasius Magnus pasſim agens contra Arianos, præſertim in V. orationibus: idcirco lapſus eſt Christi oppugnator in omnium teterrimam hæreſim.

Videbantur olim Arianis, teſte ſancto Athanaſio in iv. contra Arianos ſermone; & poſtmodum cuidam Themiſtio de hæreſi Acephalorum, verba illa Chriſti eſſe planiſſima: De die autem illo, vel hora nemo ſçit, neque Angeli in cœlo, neq. Filius, niſi Pater. Eccleſia tamen catholica ſemper deteſtata eſt Agnoitarum errorem aſſerentium, Chriſtum vt hominem neſcire diem iudicij.

Matth. 13. 32.

Exiſtimauit Macedonius Epiſcopus Conſtantinopolitanus plana eſſe verba illa Prophetæ Amos; Ecce ego creans Spiritum. Quare ex ijs intulit ipſe & ſequaces, Spiritum ſanctum eſſe crea-

Amos 14. 13.

turam. At Sancta generalis secunda Synodus damnauit hanc blasphemiam, & veritatem fidei latius in symbolo explanauit.

Impius Nestorius Ecclesiæ fidem contemnens, opinabatur, verba illa;
Ioán. 1. 14 Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.
Colos. 2. 9. & illa; In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. &, Ille,
Ioan. 16. 14. hoc est, Paraclitus me clarificabit: esse omnino perspicua. Quare tali argumento vtebatur; Christus clarificatur à Paraclito; indiget ergo. proinde inferior est Paraclito. At Christus Dei filius non est inferior Spiritu. Alius est igitur Christus Dei filius, alius Christus Virginis filius. Et sicut à Christo filio Virginis non procedit Spiritus sanctus, ita neque à Christo Dei filio. Huiusmodi blasphemias inferebat Nestorius, quia verba Scripturæ videban-

γία σύνοδος οἰκουμενικὴ δευτέρα ἀναθεμάτισε τούτην τὴν βλασφημίαν, καὶ ὀξεδιάλεξε τὴν ὀρθοδοξίαν εἰς τὸ ἅγιον σύμβολον.

Ἐλόγιαζεν ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος, καταφρονῶντας τὴν πίστιν τῆς ἐκκλησίας, ὅτι τὰ λόγια ἐκεῖνα· Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· καὶ τὸ, ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς· καὶ τὸ, ἐκεῖνος, ἤγουν ὁ Παράκλητος ἐμὲ δοξάσει· τὰ λόγια ταῦτα λέγω νὰ εἶναι φανερά· καὶ διὰ τοῦτο ἐσυλλογίζετο καὶ ἔλεγεν· ὁ Χριστὸς δοξάζεται ἀπὸ τὸν Παράκλητον· τὸ λοιπὸν ἔχει χρείαν· τὸ λοιπὸν εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸν παράκλητον. ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δὲν εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸ πνεῦμα· τὸ λοιπὸν ἄλλος εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἄλλος ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τῆς παρθένου. καὶ καθὼς ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τῆς παρθένου δὲν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔτζι οὐδὲ ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. Τέτοιαις βλασφημίαις ἐσυλλογίζετον ὁ Νεστόριος ἀπὸ τὰ λό-

λόγια ἐκεῖνα, ὁποῦ τοῦ ἐφαίνοντα φανερά. καὶ ὅμως ἡ ἁγία τρίτη σύνοδος κατέκρινε τὸν Νεστόριον ὡς νέον Ἰούδαν. καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς ὅλα του τὰ γράμματα, καὶ μάλιστα ὅσα περιέχονται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς τρίτης συνόδου, ἀποκρίνεται καὶ λύει θαυμαστὰ ὅλαις ταῖς περιπλοκαῖς τοῦ Νεστορίου. Καὶ εἰς τὴν μερικὴν βλασφημίαν κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἄλλο δὲν εἶχε νὰ ἀποκριθῇ, οὐδὲ ἀπεκρίθη, παρὰ ὅτι ἐδοξάσθη ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς ὅσον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι δύναμις τοῦ υἱοῦ, τὴν ὁποίαν του δύναμιν ἐμεταχειρίζετον ὁ Χριστὸς θαυματουργῶντας. τόσον ὅτι δὲν ἐλάμβανεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα χύνεται ἀπὸ τὸν υἱὸν ὡς καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα. καὶ εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς συνόδου ἐξηγῶντας τὸ ἅγιον σύμβολον λέγει· Καὶ προχεῖται, ἤγουν ἐκπορεύεται.

Καὶ εἶναι παραξενώτατον, πῶς εἰς τόσον φῶς ἐτυφλώθη ὁ Φώτιος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του, καὶ μάλιστα ὁ Ἐφέ-

σου

debantur illi satis aperta. Nihilominus sancta Synodus iii. damnauit illum vt nouum Iudam. Et S. Cyrillus in tractatibus suis, vbicumque sese offert occasio; præsertim in ijs, quæ Actis iij. Synodi inserta sunt, respódet, & egregiè diluit omnes Nestorij fallacias. Porrò ad peculiarem illam in Spiritum sanctum blasphemiã nihil habebat quod responderet, nec re ipsa ad respondendũ adhibuit; quàm quòd à Spiritu sãcto Christus fuerit clarificatus ea ratione, quòd Spiritus sanctus est virtus Filij, qua sua virtute vtebatur Christus in edendis miraculis. Ita enim cõtra sensũ Nestorij nõ accipiebat Christus à Spiritu; sed Spiritus sanctus effunditur à Filio, quemadmodũ & à Patre. Quid autẽ sit effundi Spiritum, declarat idẽ Cyrillus in expositione Symboli; Et effunditur, inquit, id est procedit. Conc. Ephe. p. 3.

Et certè portentosum est, in tanta luce excæcatum Photium & sequaces,

præ-

præsertim Marcũ Ephesiũ. Qui etiã dicere ausus est; Cyrillũ quasi nunquã confessus esset, Spiritum S. esse a Filio, cõquestum esse de Theodorito, nempe vt tribuente Cyrillo contra mentem Cyrilli hanc de Spiritu S. sentẽtiam. Cùm tamẽ vix possint numerari loca, in quibus Cyrill. ait, repetit, inculcat cõtra Nestorium; quòd Spiritus S. clarificat filiũ tanquã proprius Filij. Nec locum habet eorum expositio, qui dicunt; Propriũ Filij, idest consubstantialẽ. Nõ enim negabat consubstãtialitatẽ Nestorius, sed processionem Spiritus à Filio. Et cõtra vnum hoc acerrimè pugnabat Cyrillus; vt annotauimus etiã in Prooemio ad v. capit. Definitionis sacri Concilij Florent. Omnino enim cõsubstãtialitatis sensus non facit ad rem. nec Cyrillus solueret argumenta Nestorij, si vocando Spiritum Filij proprium, intelligeret Filio consubstantialem.

Infelix Eutyches tã facile pu-

σου Μάρκος· ὁποῦ ἐτόλμησεν ἀκόμη νὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ Κύριλλος ὡσὰν καὶ μὴν εἶχεν ὁμολογήσει ποτὲ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν υἱὸν, ἐπαραπονήθη ἐναντίον τοῦ Θεοδωρίτου, διατὶ ἔρριπτε τούτην τὴν γνώμην εἰς τὸν Κύριλλον. Καὶ ὅμως δὲν ἔχουσι σχεδὸν ἀριθμὸν οἱ τόποι τοῦ Κυρίλλου, εἰς τοὺς ὁποίους ἄλλο δὲν λέγει καὶ ξαναλέγει, παρὰ ἐναντίον τοῦ Νεστορίου, ὅτι τὸ πνεῦμα δοξάζει τὸν υἱὸν ὡσὰν πνεῦμα ἴδιον τοῦ υἱοῦ. Καὶ ὁ Νεστόριος δὲν ἀρνεῖτο τὴν ὁμοουσιότητα τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, διὰ νὰ γρικᾶται ἴδιον τοῦ υἱοῦ, ἤγουν ὁμοούσιον τῷ υἱῷ· ἀλλὰ ἠρνεῖτο τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὸν υἱὸν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριλλος τὸν κατακρίνει, καθὼς ἐσημαδεύσαμεν καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῶν πέντε κεφαλαίων διὰ τὴν ἁγίαν σύνοδον τῆς Φλωρεντίας· ὅτι παντελῶς εἶναι ἔξω λόγου, καὶ δὲν λύει τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Νεστορίου ὁ Κύριλλος, ἂν ἐγρίκα τὴν ὁμοουσιότητα.

Φανερὰ ἐφαίνοντα τοῦ κακοτύχου Εὐτυχέος τὰ λόγια ἐκεῖ-

ἐκεῖνα:" Καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. Ὅθεν ἐσυλλογίσθη ὁ ἀνόητος μίαν φύσιν εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ ἀπὸ τὰ ὅμοια λόγια οἱ Μονοθελῆται ἐσυλλογίσθησαν ἀσεβῶς, ὅτι καθὼς εἶναι ἕνας ὁ θέλων, ἔτζι καὶ ἕνα θέλημα.

Ἐλόγιαζαν οἱ Εἰκονομάχοι νὰ εἶναι φανερώτατα τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Δευτερονομίου· Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ γλυπτὸν, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω. καὶ ὅμως ἐκατακρίθησαν ἀπὸ τὴν ἁγίαν ἑβδόμην σύνοδον μὲ ἀνάθεμα ὡς αἱρετικοί.

Ἔκρινεν ὁ Φώτιος, ὅτι διὰ νὰ ῥιζώσῃ τὸ σχίσμα ἔκαμνε χρεία νὰ προβάλῃ τοῦ λαοῦ τόπον τῆς γραφῆς, ὅπου νὰ φαίνεται φανερός. καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ τότε ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἔλεγε τὸ σύμβολον μὲ τὴν ἀνάπτυξιν, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, αὐτὸς ἐναντίον ἐπρόβαλε τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. καὶ τοῦ ἐφαίνετον, ἢ ἔπλασε νὰ τοῦ ἐφαίνετο ἀπὸ τὰ λόγια τοῦτα νὰ

putabat dictũ illud; Vnus Dñus Iesus Christus, per quem omnia; vt inde colligeret vnã in Christo naturã. Et Monothelitæ pariter inferrent; Sicut vnus est volens, ita vnicam esse naturalem in Christo voluntatem. 1. Cor. c. 8. 6.

Iconomachis clarissima videbãtur verba illa Deuteronomij: Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium, quæ in cœlo sunt desuper, & quæ in terra deorsum. Attamẽ à sancta generali vij. Synodo anathemati traditi sunt vt hæretici. Cap. 5. 8.

Photius, vt schisma, quod moliebatur radices ageret, necessarium duxit allicere populũ per axioma Scripturæ, quod apertum videretur. Itaq. cum id temporis recitaretur ab Occidẽtali Ecclesia Symbolũ cũ illa particula, Filioque: ipse ad oppugnandũ hoc, verba Christi obiecit; Spiritũ veritatis, qui à Patre procedit. Visum quippe est illi, aut certè finxit videri sibi, quòd ex illis Ioan. 15. 26.

illis verbis habeatur, ex solo Patre procedere Spiritũ S. ex confessione verò Occidentalium sequi duo in diuinis principia: Vtinam impostura hæc radices postea nõ egisset, qua schismaticæ defectionis crimen obtegerẽt, qui esse nolunt oues Petro traditæ à Christo; sed ad rebellis Photij exemplũ abnegata Petri potestate nouum caput attollere, imò esse Acephali volunt. Quandoquidẽ per illud Euangellij dictũ; Qui à Patre procedit; impossibile est Filiũ excludi à productione S. Spiritus: cum ibi Christus appellet veritatis Spiritum, Veritas autẽ sit ipse Christus. Et infra dixerit; Omnia quæcunq. habet Pater, mea sunt. Quod sancti Patres dum explanando dicunt: Omnia, præter esse Patrem, præter esse causã: obstruunt os aduersariorũ. Habet enim Filius omnia, quæ Patris sunt, præter esse principium principiato oppositum. Opponitur autem Filio vt principiato Pa-

Ioh 16.15

να ἔχῃ, Ὅτι ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ὅτι λέγοντας οἱ δυτικοὶ, ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐβαίασι διαρχίαν. Καὶ αὖ ποτε ὕστερα νὰ μὴν εἶχε ῥιζωθῇ τούτη ἡ πανουργία, μὲ τὴν ὁποίαν ἐχρημάτιζαν τὴν ἀπόστασιν τοῦ σχίσματος ὅσοι δὲν ἀγαποῦσαν νὰ εἶναι κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Χριστοῦ πρόβατα δοσμένα τοῦ Πέτρου, ἀμὴ κατὰ μίμησιν τῆς ἀποστασίας τοῦ Φωτίου νὰ εἶναι αὐτοκέφαλοι, μάλιστα ἀκέφαλοι, ἔξω ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Πέτρου. Καὶ ὅμως ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ εὐαγγελίου τὰ λόγια· ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται· εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποκλείεται ὁ υἱός· λέγοντας ὁ Χριστὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἤγουν τὸ ἐδικόν του. καὶ παρακάτω· πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστιν. καὶ ἐξηγῶντας οἱ ἅγιοι, πάντα πλὴν τοῦ εἶναι πατέρα, πλὴν τοῦ εἶναι αἰτίαν, φράσουσι τὰ στόματα τῶν ἀντικειμένων· ὅτι ὁ υἱὸς ἔχει πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἔξω τοῦ εἶναι αἰτίαν ἀντικειμένην τῷ αἰτιατῷ. καὶ αἰτία ἀντικειμένη τῷ υἱῷ ὡς αἰτιατῷ εἶναι

εἶναι ἡ πατρότης, ὄχι τὸ εἶναι προβολέα. ὅθεν ὄχι μόνον δὲν ἀκολουθᾷ ἡ διαρχία τοῦ Φωτίου, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· ἂν δὲν εἶχεν ὁ υἱὸς τὴν ἐκπόρευσιν, ἄλλη θεότης ἤθελεν εἶσαι εἰς τὸν πατέρα, καὶ ἄλλη εἰς τὸν υἱὸν, καὶ ἔτζι ἤθελεν εἶσαι διθεΐα, καθὼς ἐδείχθη καὶ θέλει ἐξαπλωθῆ εἰς ἄλλους τόπους. τοῦτο μόνον λέγομεν τὴν ὥραν, ὅτι διὰ τὴν φαινομένην φανερότητα καὶ ἁπλότητα εἰς τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς, ὅλοι οἱ αἱρετικοὶ καὶ παλαιοὶ καὶ νέοι, μὴ θέλοντας νὰ ἀκολουθοῦν τὸν κανόνα τῆς πίστεως ὁποῦ ἄφηκεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἑρμηνεύοντας τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς κατὰ τὴν ἀλαζονικήν τους νόησιν, ἔπεσαν καὶ πέφτουσι καθημερινὸν εἰς τοὺς κρημνοὺς τῶν αἱρέσεων.

Τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τοῦτος ὁ ἀπαίδευτος κατηχητὴς λαμβάνοντας τὴν διδασκαλίαν τῶν Λουτεράνων λέγει, πῶς ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερή· καὶ λέγοντας τοῦτο βεβαιώνει ὁ παμβέβηλος ὅλαις ταῖς περασμέναις βλασφημίαις τῶν αἱρετικῶν, καὶ ἀνοίγει τὴν πόρταν εἰς τὸ μέλ-

λον

Paternitas, non productiua facultas. Ex quo non modo non sequitur duplex principium, vt Photius aiebat; sed contra, nisi produceretur etiam à Filio Spiritus, sequeretur aliã esse *Patris*, aliam Filij diuinitatem; proinde duplicem diuinitatem. Cæterum de hoc alibi dictum, & suo loco latius disputabitur. Nunc satis est dicere; ex eo quòd Scripturæ verba videantur aperta & facilia, omnes tã antiquos, quam recentiores hæreticos, dum nolunt audire illum, qui datus est à Christo fidei regula; & sensum arrogantiæ suæ sequuntur in exponenda Scriptura; lapsos esse in prærupta hæresum, & quotidie labi.

Ita & ineruditus hic Catechista postquam imbibit Lutheranam perfidiam, asserit Scripturam esse omnibus planam. Quo suo dicto nefarius comprobat omnes hæreticorum blasphemias; &

viam

viam aperit futuris. Si enim omnes Scripturam intelligunt, integrum eſt omnibus effutire quæ libet. Cur ergo dicebat Chriſtus; Scrutamini ſcripturas? hoc eſt, vt Chryſoſtomus exponit; Accuratè laborioſèque theſaurum quærite altè defoſſum, non in ſuperficie terræ expoſitum: & non dixit, legite; ſed ſcrutamini Scripturas? Cur etiam Lucæ vltimo dictum eſt; Tunc aperuit illis ſenſum, vt intelligerēt ſcripturas? Eſt ergo dogma Euangelicum, Scripturæ intelligentiam eſſe donum Dei.

Ioan. 5. 39.

Luc. 24. 45.

Quomodo rurſus aiebat Chryſoſtomus loquēs de obſcuritate prophetiarum; Teſtamentum vetus eſſe difficilius intellectu quàm nouum? Non enim dixit, facilius eſſe nouum; ſed antiquum difficilius: Vtrumque igitur difficile. Quoniam, inquit, vetus non percipiebatur, rerum prænuntia-

Tomo 6.

λον νὰ ἔρχωνται νέαις· ἐπειδὴ ἂν ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ, καθένας τὴν καταλαμβάνει, καὶ ἐμπορεῖ ἀκωλύτως νὰ παραμιλῇ τὸ τοῦ φαίνεται. Πῶς ἔλεγε λοιπὸν ὁ Χριστὸς, ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς; ἤγουν, καθὼς ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόστομος· γυρεύετε μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ κόπον τὸν θησαυρὸν, ὁποῦ εἰς τὸ βάθος εἶναι κρυμμένος, ὄχι ἐρριμμένος ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Καὶ δὲν εἶπεν, ἀναγινώσκετε τὰς γραφὰς, ἀλλ᾽ ἐρευνᾶτε. πῶς λέγει ὁ ἅγιος Λουκᾶς· Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς. εἶναι λοιπὸν δόγμα εὐαγγελικὸν, ὅτι ἡ νόησις τῶν γραφῶν εἶναι χάρισμα θεοῦ.

Πάλιν ὁ Χρυσόστομος πῶς ἔλεγε μιλῶντας διὰ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφητείας, ὅτι ἡ παλαιὰ διαθήκη εἶναι δυσκολώτερη ἀπὸ τὴν νέαν; καὶ δὲν εἶπε, πῶς εἶναι ἐκείνη εὐκολώτερη ἀπὸ τὴν παλαιὰν, ἀλλ᾽ ὅτι εἶναι δυσκολώτερη ἡ παλαιά. τὸ λοιπὸν δύσκολαις καὶ οἱ δύο· ἐπειδὴ λέγει, ἡ παλαιὰ δὲν ἐκαταλαμβάνετο μέλλοντας νὰ ἔλθῃ ἡ ἔκβασις τῶν πραγ-

πραγμάτων ὁποῦ ἐπρολέγοντο· ἀμὴ εἰς τὴν νέαν διαθήκην εὑρίσκεται ὁ νοῦς τῶν λεγομένων, καλὰ καὶ μὲ κόπον. Ψεύδονται λοιπὸν οἱ Λουτεραῖοι, καὶ τοὺς ἐπιστομίζει ὁ Χρυσόστομος. καὶ δὲν εἶναι ἄλλο τοῦτο ὁποῦ λέγουσιν, ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερή, μάλιστα οἱ τόποι ἐκεῖνοι μὲ τοὺς ὁποίους ἀποδείχνομεν τὴν πίστιν μας· παρὰ μία βλάσφημος ἀντιλογία πρὸς τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους καὶ εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους· Μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; ἀλλὰ ὁ Λουτέρος μὲ τὸν Γεργαόνι του λέγει, πάντες προφῆται, πάντες διδάσκαλοι· ὅτι πρὸς ὅλους εἶναι φανερὴ κατ᾽ αὐτοὺς ἡ γραφή.

Καὶ ἐπειδὴ καθὼς ἐπαράγγελλεν ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον πρώτην ἐπιστολήν· οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ· οἱ ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ εἶχασι τοὺς διδασκάλους, μάλιστα διὰ τὰ δόγ-

tiatarum euentu nondum expleto. At in nouo sensus dictorũ capitur, quãquam non sine labore. Mentientes ergo Lutheranos arguit Chrysostomus. Nec enim quod asserunt Scripturam esse planam; præsertim illa Scripturæ loca, per quæ fidem probamus; aliud est, quàm blasphemando contradicere verbis Apostoli ad Corinthios, itemque ad Ephesios: Numquid omnes Prophetæ? numquid omnes interpretantur? At Gerganus cum suo Luthero; Sint omnes, inquit, prophetæ; sint omnes interpretes: Scriptura enim per ipsos aperta est omnibus.

1. Cor. 12. 24.
Ephes. 4. 11.

Sed quia iuxta mandatum Apostoli primæ ad Timotheum; Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeãtur; maxime qui laborant in verbo & doctrina: Dei Ecclesiæ Doctores habebant, præsertim ad explicãda dogmata, vt exponit Chry-

Cap. 5. 17

Chrysostom. Et liquet ex historia Eusebij, Doctores huiusmodi extitisse Alexandriæ Pantænum, Clementem Alexādrinum, & Origenem. Imo addit Eusebius; Iam olim à priscis tēporibus tales fuisse illic Doctores vsq. ad eius tēpora; vt plane cōsentaneū sit, hunc morē duxisse originem à tempore Apostolorū: testāte quoq. S. Hieronymo, vbi de Pantæno agit; Ecclesiasticos Doctores Alexandriæ à Marco Euangelista semper fuisse. Et S. Epiphanio ad finē libri iij. contra hæreses numerāte inter officia ecclesiastica interpretes siue in lectionibus, siue in Homilijs. Quia, inquam, mos hic seruabatur, necesse omnino est Gergani dictū, Quòd Scriptura sit facilis, esse contra sensū Apostolorū, & catholicæ Ecclesiæ, & SS. Patrum: Cùm à tēpore Apostolorum fuerint in Ecclesia Doctores ad enodādas difficultates. Nunquam ergo fuit habita Scriptura plana & facilis.

In lib de Scriptor. Eccles.

δόγματα, καθὼς ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόςομος· Καὶ ἀπὸ τὴν ἱςορίαν τοῦ Εὐσεβίου εἶναι φανερὸν, ὅτι τοῦτοι διδάσκαλοι ἐςάθησαν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὁ Πάνταινος, Κλήμης ὁ Αλεξανδρεὺς, καὶ Ωριγένης· καὶ λέγει ὁ Εὐσέβιος, ὅτι τέτοιας λογῆς διδάσκαλοι ἦταν ἐκεῖ παλαιόθεν ἕως τὸν καιρόν του· καὶ εἶναι ἀκόλουθον να ἦσαν ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν Αποςόλων, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ιερώνυμος εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκκλησιαςικῶν συγγραφέων. Καὶ ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου βιβλίου κατὰ αἱρέσεων μέσα εἰς τὰ ἐκκλησιαςικὰ ὀφφίκια βάνει τοὺς ἑρμηνέας εἰς ταῖς ἀνάγνωσες καὶ ταῖς ὁμιλίαις· ἀναγκαῖον εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τούτη, πῶς ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ, νὰ εἶναι ἐναντία τοῦ Χριςοῦ, τῶν Αποςόλων, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν οἰκουμενικῶν διδασκάλων· ὅτι διὰ τὰ δύσκολα εἶναι χρεία διδασκάλων. καὶ αὖ ἦσαν ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν Αποςόλων διδάσκαλοι τῆς θείας γραφῆς, δὲν εἶναι φανερὴ ἡ θεία γραφή. Βεβαιώ-

βεβαιώνει το καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅπου λέγει· Ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ μετέρχονται τὴν θείαν γραφὴν μὲ προθυμίαν, καὶ ἀνοίγοντας τὸ γράμμα βλέπουσι μέσα τὴν χωστὴν εὐμορφίαν μὲ φώτισιν καὶ λάμψιν νοητικήν, γνωρίζουσιν τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἂν ἦτον φανερὴ ἡ θεία γραφή, καὶ μάλιστα οἱ τόποι μὲ τοὺς ὁποίους δείχνομεν τὴν πίστιν, δὲν ἔλεγεν ὁ ἅγιος, ὅτι τὸν νοῦν τῆς γραφῆς τὸν βλέπουσιν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀνοίγουσι τὸ γράμμα, καὶ εὑρίσκουσι τὴν εὐμορφίαν ὁποῦ εἶναι θησαυρισμένη, ἐπειδὴ ἐμίλιεν ὁ ἅγιος διὰ τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν τότε πολεμουμένην. Καὶ ὁ σοφὸς μαθητὴς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ὁ θεῖος Ἱερώνυμος δὲν ἤθελεν γράφει, ὅτι τὰ φαινόμενα εἰς τὴν γραφὴν ὡς φανερὰ ἔχουσι πολλὰ ζητήματα· καὶ ὅτι οἱ συλλαβαῖς καὶ οἱ στιγμαῖς εἰς τὴν θείαν γραφὴν γέμουσι νοήματα.

Καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Παυλῖνον δὲν ἤθελε κατη-

γορεῖ

Hoc idem confirmat Nazianzenus in Oratione de Spiritu ſancto; Illis enim, inquit; qui ſacram Scripturam diligenter euoluunt, amotoq. literæ velo introſpiciunt reconditam pulchritudinem mente interius illuſtrata, non eſſe obſcuram ſancti Spiritus diuinitatem. Si plana eſſet ſacra Scriptura, præſertim loca, quibus fidei veritatem oſtendimus; nō diceret Gregorius; Ab ijs inſpici ſenſum Scripturæ, qui velamen literæ amouent, & latentem reperiunt pulchritudinē. Agebat enim præſtantiſſimus Doctor de diuinitate Spiritus, quæ tūc temporis controuerſa erat. Similiter eruditiſſ. Naziāzeni auditor Hieronymus non diceret exponens xv. Matthæi caput: Etiam quæ plana videntur in Scripturis, plena ſunt quæſtionibus. Et; Singuli ſermones, ſyllabæ, apices, puncta in diuinis Scripturis plena ſunt ſenſibus. Non conquereretur in epiſtola ad Paulinum;

Quòd absq. doctore nemo possit esse quod cupit in quauis arte: sola, inquit, Scripturarum ars est, quā sibi omnes passim vēdicāt. Scribimus indocti doctiq. poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hāc vniuersi presumūt, lacerant, docent antequā discant. Et magnus Pater Augustinus non scriberet ad Volusianum; Tantam esse christianarum profunditatē literarum, vt in eis, inquit, quotidie proficerem, si eas solas ab ineūte pueritia vsq. ad decrepitā senectutem maximo otio, summo studio, meliore ingenio conarer addiscere. Non quò ad ea, quæ necessaria sunt saluti, tāta in ea perueniatur difficultate; sed cum quisq. ibi fidē tenuerit; sine qua pie recteq. non viuitur, tā multa, tamq. multiplicibus mysteriorū vmbraculis opaca intelligēda proficientibus restant: tantaq. non solum in verbis quibus ista dicta sunt, verum etiam in rebus

quæ

Tom. 2. epist. 3.

γορεῖ, ὅτι ὅλως ταῖς ἄλλαις τέχναις ταῖς ἐπαγγέλλονται μόνοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ταῖς ἔμαθαν· μόνη λέγει, ἡ θεία γραφὴ ἔχει ὅλους ἐξηγητὰς καὶ ἑρμηνέας, καὶ καλοὺς καὶ κακοὺς, καὶ σοφοὺς καὶ ἀσόφους δίχως προηγουμένην μάθησιν. Καὶ ὁ μέγας πατὴρ ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος γράφοντας πρὸς Βολουσιανὸν· Τόσον εἶναι λέγει τὸ βάθος τῆς γραφῆς τῶν χριστιανῶν, ὅτι εἰς αὐτὴν ἐμπόρουν νὰ καρποφορῶ πᾶσαν ἡμέραν, ἂν ἤθελα μόνον σπουδάζει ἐκείνην ἀπὸ παιδὶ ὡς τὸ ἔσχατον γῆρας μὲ πολλὴν ἡσυχίαν, μὲ κόπον προσεκτικώτατον, μὲ καλλίτερον νοῦν. ὄχι διὰ νὰ εἶναι τόσον πολλὴ δυσκολία νὰ μάθῃ τινὰς τὰ ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν, ἀλλ' ὅτι ἀφ' οὗ κρατήσῃ τινὰς ἐκεῖ τὴν πίστιν, δίχως τὴν ὁποίαν δὲν ζῇ ὁ ἄνθρωπος μὲ εὐσέβειαν καὶ ὀρθότητα, εἶναι τόσα καὶ τόσα τὰ μυστήρια, καὶ τόσον ὕψος σοφίας καὶ εἰς τὰ λόγια καὶ εἰς τὰ νοήματα, ὁποῦ συμβαίνει νὰ ἀληθεύῃ καὶ τῶν ἐσχατογήρων, καὶ τῶν ἀγχινουστάτων, καὶ σπουδαιοτάτων ἐκεῖνο ὁ-

ποῦ

ποῦ λέγει ἡ γραφὴ· ὅτι σὰν τελειώσῃ ὁ ἄνθρωπος, τότε ἀρχίζει.

Ἰδοὺ τῶν ἁγίων πατέρων ἡ γνώμη, πῶς δὲν εἶναι εἰς τὴν θείαν γραφὴν δυσκολία, καλὰ καὶ ἕνα μέρος νὰ εἶναι δυσκολώτερον ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ λέγοντας ὁ ψευδοκατηχητὴς τὸ ἐναντίον μάχεται ὡς εἴπαμεν, μὲ τὴν θείαν γραφὴν, μὲ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, μὲ τοὺς ἁγίους πατέρες καὶ διδασκάλους· βάλλει ἀδιαφορίαν καὶ ἀταξίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ὅλους κάμνει κριτάδες καὶ διδασκάλους· καὶ ἀκολούθως δίδει ἄδειαν πᾶσα εἷς νὰ νοᾷ τὴν πίστιν, καθὼς τοῦ φαίνεται.

quæ intelligendæ ſunt, latet altitudo ſapientiæ; vt annoſiſſimis, acutiſſimis, flagrantiſſimisq. cupiditate diſcendi hoc contingat, quod eadē Scriptura quodam loco habet: cum consummauerit homo, tunc incipit. *Ecclesiastici 18. 26.*

En ſanctorum Patrum ſententia, quod Scriptura nō ſit manifeſta, licet quædam in ea difficiliora ſint, quædam minus difficilia. At Pſeudocatechiſta dum aſſerit oppoſitum, contradicit, vt dictum eſt, ſacræ Scripturæ, Concilijs generalibus, & ſacris Eccleſiæ Doctoribus; tollit ordinē & officiorum in Eccleſia diſtinctionem; omnes cōſtituit iudices & magiſtros; proinde licentiam omnibus dat ſentiendi de rebus fidei, prout libuerit.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Δ.

Ὅτι ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς εἶναι αὐτὴ ἡ ἁγία γραφή, ὡς τὸ λέγει τὸ ἅγιον πνεῦμα· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. καί, ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA IV.

Quòd interpres sacræ Scripturæ est ipsa Scriptura; dicente Spiritu sancto: Lucerna pedibus meis lex tua. &, Licet nos, aut Angelus de cælo euangelizet vobis præter quàm quod euangelizauimus vobis, anathema sit.

REFVTATIO.

Hvius quartæ blasphemiæ prauitas palam fit è tertia. Nam si lucerna non sufficit, sed necessaria est menti à Deo facultas conspiciendi lucernam; certum est non sufficere, vt Scriptura sit Scripturæ interpres; sed requiri, vt Scripturæ per Scripturam interpretatio percipiatur ab homine

Ἀπὸ τὴν τρίτην βλασφημίαν καταλαμβάνεται ἡ παροῦσα τετάρτη. ὅτι ἂν δὲν ζάνει ὁ λύχνος, ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖον νὰ φωτίζῃ ὁ θεὸς τὸν νοῦν μερικὰ διὰ νὰ βλέπῃ τοῦτον τὸν λύχνον, τὸ λοιπὸν δὲν σώνει νὰ εἶναι ἐξηγητὴς τῆς γραφῆς ἡ γραφή, ἀλλὰ κάμνει χρεία, ὅτι τὴν ἐξήγησιν τῆς γραφῆς ἀπὸ τὴν γραφὴν νὰ τὴν καταλαμ-

λαμβαίνῃ ἄνθρωπος ὁποῦ νὰ ἔχῃ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος. καὶ αὐτὴ γὰρ φέρει τὸν τόπον τοῦ ἁγίου Παύλου· ἐπειδὴ ὁ Ἀπόστολος ἀναθεματίζει ἐκείνους ὁποῦ διδάσκουσιν ἄλλο εὐαγγέλιον ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ αὐτὸς ἐδίδαξεν· ὡσὰν τὸν Ἄρειον, τὸν Μακεδόνιον, τὸν Νεστόριον, τὸν Λουτέρον, τὸν Καλβῖνον, καὶ τοὺς ὁμοίους. ἀμὴ τοὺς γνησίους ἐξηγητάδες τοῦ εὐαγγελίου, οἱ ὁποῖοι φανερόνουσι καὶ ξεσκεπάζουσι τὰ μυστήρια ὁποῦ περιέχει τὸ εὐαγγέλιον, λέγει ὁ Ἀπόστολος καθὼς εἴπαμεν, ὅτι εἶναι ἄξιοι διπλῆς τιμῆς. καὶ τοῦτο εἶναι, ὅτι ἡ θεία γραφὴ νὰ λεγᾶται ἐξηγητὴς τῆς ἑαυτῆς της, ὅταν συμβιβάζωνται ἀπὸ τοὺς διδασκάλους οἱ τόποι τῆς γραφῆς διὰ νὰ μὴ διαφωνοῦσιν. ἀμὴ κατὰ τὸν Γεργάνον λέγοντας ἡ γραφὴ, λύχνος τοῖς ποσί μου, λέγει ὅτι φανερὴ εἶναι ἡ γραφή· καὶ εἰς τὸν ὅμοιον ψαλμὸν λέγοντας πάλιν ἡ γραφή· συνέτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου· λέγει νὰ εἶναι δύσκολη ἡ γραφή· ὅθεν ἕνας τόπος ἐναντιᾶται

habente vim intelligendi à Spiritu sancto. Quare ineptè citat locum Pauli. Ferit enim Apostolus ibi anathemate eos qui præter illud, quod ab ipso prædicatũ fuerat, aliud Euangelium prædicát, vt Ariũ, Macedonium, Nestorium, Lutherum, Caluinum, & similes. At germanos Euangelij interpretes, explanantes exponentesque abditos sẽsus, laudat Apostolus, & duplici honore vult esse dignos. Et hoc est, Scripturam esse sui interpetem, dum Scripturæ loca demõstrãtur à sacris Doctoribus nequaquam pugnantia, sed inter se cohærentia. At iuxta Gerganum dũ ait Scriptura; Lucerna pedibus meis lex tua: docet Scripturam esse manifestam. Rursus dum Scriptura eadem dicit eodem psalmo: Da mihi intellectum, & discam mandata tua: indicat, Scripturam non esse facilem: Vt plane iuxta Gerganum Scriptura sibi non constet. Itaque

1. Timot. 5. 17.

apud Lutherum & Gerganum Scriptura non est Scripturæ interpres: sed apud illum, cui promisit Christus non deficientem fidei veritatem, & illuminantem à Spiritu veritatis reuelationem; qui in cunctis generalibus Concilijs, &
10 quouis tempore exposuit & exponit perplexa, quæcumque obiecit & obijcit prauitas hæreticorum.

τιᾶται τοῦ ἄλλου. Δὲν εἶναι τὸ λοιπὸν ἡ γραφὴ τῆς γραφῆς ἐξηγητὴς εἰς τὸν Γεργανὸν καὶ τὸν Λουτέρον, ἀλλ᾽ εἰς ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου ἔταξεν ὁ Χριστὸς τὸ ἀπλανὲς τῆς πίστεως καὶ τὴν φώτισιν καὶ ὁδηγίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὁπου εἰς ὅλαις ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδαις ἐκ πάντα καθαρὸν ἐξήγησε καὶ ἐξηγᾷ τὰς δυσκολίαις ὅλαις, ὁπου ἐγέννησε καὶ γεννᾷ ἡ κακογνωμία τῶν αἱρετικῶν.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ε.

Οτι δὲν εἶναι ὁ Πάπας ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς, διατὶ εἶναι κακῆς γνώμης· οἱ ἅγιοι πατέρες ναὶ εἶναι.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA V.

Papa non est interpres sacræ Scripturæ, cum peruerso sit animo. Sanctos Patres fatendum est esse interpretes.

REFVTATIO.

ΑΝ ἡ θεία γραφὴ εἶναι ἐξηγητὴς τῆς ἑαυτῆς της, τίς χρεία τῶν ἁγίων πατέρων; ἀλλ' ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν ὀγδοηκοστὴν ὀγδόην ὁμιλίαν τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου λέγει ὁ Χρυσόστομος· Αν ὁ Χριστὸς εἶπε τῷ Πέτρῳ, ἀκολούθει μοι· πῶς ἔλαβεν ὁ Ἰάκωβος τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων; ὅτι λέγει, τὸν Πέτρον ἐχειροτόνησεν ὄχι τοῦ θρόνου, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον. λοιπὸν κατὰ τὸν Χρυσόστομον λέγοντας τοῦ Πέτρου ὁ Χριστὸς, βόσκε τὰ πρόβατά μου, τὸν ἐχειροτόνησε διδάσκαλον· καὶ

τὸ

SI sacra Scriptura est sui interpres, quid opus est sanctis Patribus? At Chrysostomus homilia lxxxviij. in Ioannem; Cum Petro, inquit, dixerit Christus; Sequere me: quomodo habuit Iacobus Sedem Hierosolymorum? *Ioan. 21. 17.* Et respondens ait; Quòd Petrum instituit Christus non Sedis, sed terrarum Orbis magistrum. Ergo ex sententia Chrysostomi cùm Petro dixit Christus; Pasce oues meas; constituit illum magistrum, &

 pa-

pascuum est doctrina; solusque Petrus per Chrysostomum vti pastor vniuersalis est etiam vniuersalis magister. At proprium doctoris officium est explanare, & quæ inuoluta sunt explicare. Solius igitur Petri proprium munus est esse interpretem. Et sicut est spiritalis Pastor, ita debet esse spiritalis interpres; proinde interpres fidei, quæ fundamentum est vitæ spiritalis. Et si solus Petrus est cui interpretandi munus incumbit, ergo & Papa Petri successor. Quod quidem perennis experientia docuit in generalibus quibusque Concilijs: Illa enim declarabant catholicam fidem ex doctrina epistolarum, quas Romani Pontifices ad Concilia mittebant. expressissimè vero id ipsum habemus ex literis Quartæ generalis Synodi ad Sanctum Leonem Magnum. Scribit enim, & fatetur, in expositione fidei

Concilium Chalc. p. 3 cap. 2.

τὸ βόσκημα εἶναι διδασκαλία· καὶ μόνον ὁ Πέτρος κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὡς ποιμὴν εἶναι διδάσκαλος, καὶ βοσκὸς οἰκουμενικός. ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἔργον τοῦ διδασκάλου εἶναι νὰ ἐξηγᾷ καὶ νὰ ἑρμηνεύῃ τὰ δύσκολα, μόνος λοιπὸν ὁ Πέτρος ἔχει ὡς ἔργον ἴδιον νὰ εἶναι ἐξηγητής· καὶ καθὼς εἶναι βοσκὸς πνευματικὸς, ἔτζι πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἐξηγητὴς πνευματικὸς, καὶ λοιπὸν ἐξηγητὴς τῆς πίστεως, ὁποῦ εἶναι θεμέλιον τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἂν μόνος ὁ Πέτρος εἶναι ὁ καθολικὸς ἐξηγητὴς, ἄρα καὶ ὁ διάδοχος τοῦ Πέτρου ὁ Πάπας. καὶ τοῦτο τὸ ἔδειξεν ἡ πεῖρα εἰς ὅλαις ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, οἱ ὁποίαις ἐδιώρισαν τὴν καθολικὴν πίστιν ἀκολουθῶντας τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐπιστολῶν, ὁποῦ ἔγραφαν οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ῥώμης. καὶ φανερώτατα καὶ μερικώτατα τὸ διδάσκει ἡ ἁγία τετάρτη σύνοδος εἰς τὴν ἐπιστολὴν της πρὸς τὸν ἅγιον Πάπαν Λέοντα, γράφοντας καὶ ὁμολογῶντας· ὅτι ὁ Πάπας εἶναι εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς πίστεως ἑρμηνευτὴς τῆς φω-

fidei

νῆς τοῦ Πέτρου· καὶ ὅτι ἡ σύνοδος τῶν ἐπισκόπων ἔδειξε τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ τὴν πιστεύουν οἱ χριστιανοὶ, ἀκολουθῶντας εἰς τοῦτο, ἤγουν εἰς τὴν φανέρωσιν τῆς πίστεως, τὴν ὁδηγίαν τοῦ Πάπα· τὸν ὁποῖον ὁμολογοῦσιν ἀρχηγὸν, κεφαλὴν, κορυφὴν, πατέρα ὅλης τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου.

Ψεύδεται λοιπὸν τοῦτος ὁ Λυτερογνώμων βλασφημῶντας ἐναντίον τῆς νομοθεσίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς μαρτυρίας τῶν συνόδων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων. ὅτι καὶ τὴν τετάρτην σύνοδον εἰς τόσον ἡ ἁγία ἐκείνη σύνοδος ἐξήγησε καλὰ τὴν πίστιν, εἰς ὅσον ἠκολούθησε τὴν ἐξήγησιν τοῦ Πάπα. λοιπὸν ὁ καθολικὸς ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς εἶναι ὁ Πάπας, οἱ ἅγιοι πατέρες εἶναι ἐξηγηταὶ εἰς ὅσον δὲν διαφωνοῦσιν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πάπα. ἔτζι ἀναστρέπει τὴν τάξιν, καὶ διπλασιάζει τὴν βλασφημίαν ὁ κακόγνωμος λέγοντας καὶ κηρυκῶντας διὰ τὴν πίστιν, ὅτι ὁ Πάπας εἶναι κακῆς γνώμης. τούτη ἡ βλασφημία

ὑβρίζει

fidei Papam esse interpretem vocis Petri; & Episcopos ostendisse Christianis veritatem credendam ex confessione, quam tradidit Papa: quem ibi agnoscunt Ducem, Caput, Verticem, parentem vniuersi Concilij.

Blasphemat igitur Lutheri alumnus in sanctionem Christi, in facta & dicta Conciliorum, sanctorumque Patrum. Siquidem Quarta synodus, vt ipsamet fatetur, eatenus fidem bene exposuit, quatenus secuta est expositionem Papæ. Proinde verus, & germanus Scripturæ interpres est Papa; sancti vero Patres, vt boni interpretes non possunt dissentire à doctrina Papæ. Ita Gerganus ordinem inuertit, & blasphemiam peruersissimus duplicat, dum ait; Papam esse mente

per-

peruerſa, nimirum in re fidei. Et blaſphemia hæc ad ipſum peruenit Saluatorem, vt qui Eccleſiæ ſuæ peruerſum inſtituerit magiſtrum iuxta impias Gergani voces. Vbi igitur Chriſti promiſſum;
Luc. 22. 32. Simon, Simon, rogaui pro te, vt non deficiat fides tua? Quod ſpectare etiam ad ſucceſſores Petri teſtatur quarta Synodus verbis paulo ante allatis.
Act. 4. Sexta Synodus in epiſtola Agathonis Papæ, & in ſynodica eiuſdem epiſtola ad Imperatores: & in Proſphonetico Synodi ad Conſtantinum Imperatorem:
Act. 8. & in epiſtola eiuſdem Synodi ad Agathonem Papam; & in epiſtola Imperatoris Conſtantini Pogonati ad Leonem Secundum.
Act. 2. Septima Synodus in epiſtola Hadriani Papæ ad Imperatores; & in epiſtola Taraſij Patriarchæ ad Hadrianum Papam. Rem tot tantisque conſonantibus teſtimonijs

ὕβριζε τὸν σωτῆρα Χριστόν, ἐποῦ ἐχειροτόνησε τῆς ἐκκλησίας του διδάσκαλον κακῆς γνώμης, ὡς γράφει τοῦτος ὁ λαοπλάνης. ποῦ εἶναι λοιπὸν τοῦ Χριστοῦ τὸ τάξιμον· Πέτρε, Πέτρε ἐπαρακάλεσα διὰ σένα νὰ μὴ λείψῃ ποτὲ ἡ πίστις σου· καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Πέτρου γρικᾷ καὶ τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου ἡ τετάρτη σύνοδος εἰς τὰ λόγια ὁποῦ ἀναφέραμεν, καὶ εἰς τὸν προσφωνητικόν της πρὸς τὸν βασιλέα Μαρκιανόν· ἡ ἕκτη σύνοδος εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Ἀγάθωνος, καὶ εἰς τὴν συνοδικήν του ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς βασιλέας, καὶ εἰς τὸν προσφωνητικὸν λόγον τῆς ἁγίας συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον, καὶ εἰς τὸ γράμμα τῆς ὁμοίας συνόδου πρὸς Ἀγάθωνα τὸν Πάπαν, καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου πρὸς τὸν δεύτερον Λέοντα τὸν Πάπαν· καὶ ἡ ἑβδόμη σύνοδος εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ πρὸς τοὺς βασιλέας, καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου Ταρασίου πρὸς Ἀδρια-

Ἀδερφὸν τὸν Πάπαν. Μαρτυροῦντας τοῦτο μὲ τόσην συμφωνίαν αἱ σύνοδες αἱ οἰκουμενικαῖς, πῶς ἀνοίγει τὸ στόμα του καὶ τὸ βάνει εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦτος ὁ θεομάχος;

monijs Conciliorum generalium approbatam, quomodo vir impurissimus ponẽdo os in cælum, proscindere audet?

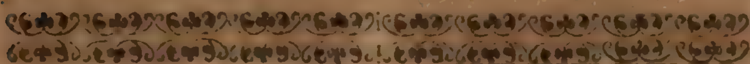

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ϛ.

Ὅτι τὰ Μακκαβαϊκὰ εἶναι ἀπόκρυφα βιβλία.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

Καὶ ἐδῶ ὁ παντέρημος ἐτυφλώθη. Διατὶ καθὼς εἶναι φανερὸν ὅτι οὐδεὶς μερικὸς πατέρας ἔχει ἐξουσίαν νὰ συγγράψῃ σύμβολον τῆς πίστεως, τὸ ὁποῖον νὰ μεταχειρίζεται ὅλη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία· ἔτζι οὐδένας ἔχει ἐξουσίαν νὰ κανονίσῃ κάποιον βιβλίον καὶ νὰ τὸ κάμῃ μέρος τῆς θείας γραφῆς. ἀλλὰ

BLASPHEMIA VI.

Maccabæorum Libri sunt Apocryphi.

REFVTATIO.

Hic etiã cæcutit homo miserrimus. Est enim in confesso, sicut non est priuatæ auctoritatis cuiusuis Patris edere fidei Symbolum, 30 quo vtatur vniuersalis Ecclesia; ita etiam non esse priuatæ auctoritatis præscribere, qui liber sit habendus inter Scripturas Canonicas. Nam

Nam Symbolum aut Apostoli, aut œcumenicæ Synodi ediderunt. Vt ergo sciamus, qui libri sint canonici, non est quærendum, quid scripserit, aut senserit ille vel ille Pater; qui fortasse ita scripserunt ad sensum alicuius priuatæ Ecclesiæ; sed recurrendum est ad sensum & fidē vniuersalis Ecclesiæ. Porrò de veritate Maccabaicorum consentiunt Occidentalis & Orientalis Ecclesia, vt videre est etiam ex vetustissimis manuscriptis testamenti veteris. Debebat ergo hic stolidus præferre sensum vniuersalis Ecclesiæ, non deliria sequi Lutheranorum, propter quos & paterna sua dogmata negauit. Quandoquidem Canon apud Orientales Apostolorū vltimus Maccabæorum libros numerat inter Canonicos. Et sanctus Augustinus libro ij. contra secundam Gaudētij epistolam; Scripturam, inquit, quæ appellatur Maccabæorum, non habēt

Iudæi

ἀλλὰ τὸ Σύμβολον ἢ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ἢ τὸ ἔχομεν ἀπὸ Συνόδους οἰκουμενικαῖς. τὸ λοιπὸν διὰ νὰ ἠξεύρῃ τινάς, ποῖα εἶναι τὰ κανονιζόμενα βιβλία, δὲν πρέπει νὰ μετρᾷ, τί εἶπεν μὲ γνώμην μερικὴν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα πατέρας· οἱ ὁποῖοι τάχα ἔγραψαν κατὰ τὴν γνώμην μερικῶν ἐκκλησιῶν· ἀλλὰ πρέπει νὰ βλέπῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. καὶ ἐπειδὴ συμφωνᾷ ἡ δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διὰ τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων, καθὼς φαίνεται καὶ ἀπὸ χειρόγραφα παλαιότατα τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἔπρεπε τοῦτος ὁ ἀπαίδευτος νὰ προτιμήσῃ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας, ὄχι τὴν φαντασίαν τῶν Λουτεραίων, διὰ τοὺς ὁποίους ἀπαρνήθη καὶ τὰ πάτρια δόγματα· ὅτι σιμὰ εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς ὁ ὕστερος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων περιέχει ὡσὰν κανονικὰ τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων. ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος, τὴν γραφὴν λέγει τῶν Μακκαβαίων δὲν τὴν ἔχουσιν οἱ

Ἑβραῖοι

Ἑβραῖοι ὥσαν τὸν νόμον, τοὺς προφήτας, καὶ τοὺς ψαλμοὺς, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία τὴν δέχεται. τὸ αὐτὸ βεβαιώνει καὶ εἰς τὸ βιβλίον περὶ θεοῦ πόλεως ιη. ὅτι ὄχι τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας εἶναι κανονικὰ τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων· τὰ ὁποῖα κράζει μεγάλα καὶ θαυμαστὰ διὰ τὰ μαρτύρια ὁποῦ ἐκεῖ ἱστοροῦνται. ἀλλὰ παλαιὰ τόλμη τῶν αἱρετικῶν εἶναι ἢ νὰ συνθέτουν ἀπόκρυφα, ἢ νὰ ἀρνοῦνται τὰ κανονισμένα βιβλία διὰ νὰ πλανοῦσι τοὺς ἁπλουστέρους, καὶ νὰ φεύγουσι τοὺς ἐλέγχους τῶν βλασφημιῶν. ἔξω ἀπὸ τοῦτο ὁ ἀγράμματος κατηχητὴς ἑρμηνεύοντας τί σημαίνει τὸ ἀπόκρυφον, καὶ μὴ διαχωρίζοντας ἀνάμεσα εἰς ἀναγινωσκόμενα καὶ ἀπόκρυφα λέγει· ὅτι ἀπόκρυφα λέγονται, διατί οἱ ἅγιοι πατέρες δὲν ἠξεύρουν τίς νὰ τὰ ἔγραψεν· καὶ ὅτι κανονικὰ λέγονται, διατὶ ἐμάθασιν οἱ πατέρες τίς τὰ ἔγραψεν. Καὶ πῶς λοιπὸν λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὅτι οἱ διαταγαῖς τῶν Ἀποστόλων καὶ ὁ ποιμὴν εἶναι ἀκανόνιστα,

καὶ

Iudæi ſicut legem, & Prophetas, & Pſalmos; ſed recepta eſt ab Eccleſia. Et libro de Ciuitate Dei xviij; Maccabæorum libros, inquit, non Iudæi, ſed Eccleſia pro Canonicis habet propter quorumdam Martyrũ paſſiones vehemẽtes atque mirabiles. Sed antiqua procacitas hæreticorum eſt, aut fingendi & ſupponendi falſos pro veris; aut negandi libros Canonicos, vt ſeducant incautos, & blaſphemiarum redargutiones euitent. Exponens præterea ineruditus Catechiſta, quod ſignificet Apocryphum; & non diſtinguens inter libros, qui leguntur; & qui vocantur Apocryphi; eos, inquit, eſſe libros Apocryphos, quorum auctores incerti ſunt: Canonicos autem vocari, quorum auctores noti ſunt. Cur ergo ſanctus Athanaſius in epiſtola Paſchali xxxix. ponit extra numerum Canonicorum Conſtitutiones Apoſtolorum & Paſtorẽ,

Cap. 36.

cum

cum eorum auctores certi sint? Cur S. Hieronymus præfatione in lib. Regum alios quoque libros excludit, de quorum auctoribus non ambigitur? Origenes autem de epistola ad Hebræos aiebat, è phrasi non cõstare quis eã conscripserit, cum tamen Canonica sit. Ita philosophari didicit in schola ignorantiæ Græculus nulla Canonum regula, sed lutherana imbutus inscitia.

Euseb. lib. 6. Hist. ca. 24.

καὶ ὅμως ἠξεύρομεν τίς τὰ ἔγραψεν; καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος μετρᾷ καὶ ἄλλα ὡς ἀκανόνιστα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἔχουσι φανερούς τοὺς συγγραφέας; καὶ ὁ Ὠριγένης ἔλεγεν διὰ τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ἑβραίους, πῶς δὲν ἦτον φανερὸν τίς νὰ εἶχε συνθέσει τὴν φράσιν ἐκείνης τῆς ἐπιστολῆς, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι κανονική. τούταις ταῖς ἀμαθίαις ἔμαθεν ὁ ἀκανόνιστος εἰς τὸ ἀπαιδευτήριον τῶν Λουτεραίων.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ζ.

Ὅτι τῶν Παπιστῶν ταῖς παραδόσεις ἀποῤῥίχνει ἡ ἐκκλησία, διατὶ εἶναι γεμάταις μύθοις.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA VII.

Papiſtarum traditiones Eccleſia reijcit, quia ſunt fabularum plenæ.

REFVTATIO.

Ἔτζι γράφουσιν οἱ καλοὶ τεχνῖται· εἰς μίαν ἀπόκρισιν ἔβαλε πέντε βλασφημίαις. μίαν εἰς τὸν λόγον ἐκεῖνον, Παπιστῶν. δεύτερον εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα, ἀποῤῥίχνει ταῖς παραδόσεις. τρίτην λέγοντας, ἡ ἐκκλησία. τέταρτην σμίγοντας, διατὶ εἶναι γεμάταις μύθοις. πέμπτην, φιλοσοφῶντας ὅτι διὰ τούταις εἶπεν ὁ Χριστὸς τῶν φαρισαίων· διατὶ καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;

Εἰς τοῦτον τρόπον ἐστόλισε τὸ πρῶτον τοῦ μονοζητημάτιον

Hoc demum eſt aptè congruēterq. ſcribere, vna ſententia quinque blaſphemias conglobare. Primam voce illa, Papiſtarum. Secundam dum ait; Traditiones reijcit. Tertiam cum apponit; Eccleſia. Quartam addendo; Quia ſunt fabularum plenæ. Quintam aſſerendo, Quòd de his dixerit Phariſæis Chriſtus; Quare & vos tranſgredimini mādatum Dei propter traditionem veſtram? Matt. 15.

Ita primam ſuam futilem Quæſtiunculam duodecim

decim ornauit blasphemijs. Iuxta seriem vero, septimam continet blasphemiam vox illa, Papistarum. Nam postea quam communis loquendi vsus Papam appellare cœpit solum Romanum Episcopum; licet etiam Alexandrinus Patriarcha se Papam & Patriarcham inscribat, eo quod sanctus Cyrillus in tertia Synodo legatũ egerit Cælestini Papæ; quia tamen, vt diximus, ob excellentiam solus Petri successor vocatur Papa: & Petro dixit Christus: Pasce oues meas: necessario fit, vt omnes Christi oues creditæ Petro, sint etiam creditæ Papæ. Quoniam, vt supra diximus, sanctæ Synodi generales agnouerunt, docuerunt, testatæ sunt & prædicarunt eãdem fidei & auctoritatis prærogatiuam in Petro & successoribus. Sicut etiam demonstratum fuit contra Nilum Thessalonicensem. Itaque idem erit

Io.21.17.

μάτων μὲ δώδεκα βλασφημίαις. εἶναι λοιπὸν ἑβδόμη βλασφημία ὁ λόγος, Παπιστῶν· ὅτι ἀφ᾽ οὗ ἡ συνήθεια δὲν δίδει πλέον τοῦτο τὸ ὄνομα, Πάπας, τῶν κοινῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ μόνον τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ῥώμης, καλὰ καὶ ὁ πατριάρχης ἀκόμη τῆς Ἀλεξανδρείας νὰ ἐπιγράφεται πάπας καὶ πατριάρχης, ἀφ᾽ οὗ ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐστάθη τοποτηρητὴς τοῦ πάπα Καιλεστίνου εἰς τὴν τρίτην σύνοδον· ὅμως ἐπειδὴ πάπας ὀνομάζεται κατ᾽ ἐξοχὴν καὶ τὴν κοινὴν συνήθειαν ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης ὡσὰν διάδοχος τοῦ Πέτρου· καὶ τοῦ Πέτρου εἶπεν ὁ Χριστὸς, βόσκε τὰ πρόβατά μου· ἀναγκαίως ὅλα τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ δοσμένα τοῦ Πέτρου, εἶναι δοσμένα καὶ τοῦ πάπα. διατὶ καθὼς εἴπαμεν, οἱ ἅγιαις οἰκουμενικαῖς σύνοδες ἐγνώρισαν, ἐμαρτύρησαν, ἐδίδαξαν, ἐκήρυξαν τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ ἐξουσίαν εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς διαδόχους του, καθὼς ἀκόμη ἀπεδείχθη εἰς τὴν ἀπόκρισιν πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης. τὸ λοιπὸν τόσον

τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ· τινὰς πρόβατον Χριστοῦ, καὶ νὰ εἰπῇ Χριστιανόν. Καὶ τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ Χριστιανὸν, καὶ πρόβατον δοσμένον τοῦ Πέτρου νὰ βόσκεται ἀπ' ἐκεῖνον. καὶ τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ δοσμένον τοῦ Πέτρου, καὶ δοσμένον τοῦ Πάπα. καὶ τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ δοσμένον τοῦ Πάπα, καὶ Παπιστήν. ἀπὸ τὸ πρῶτον ὡς τὸ ὕστερον, ἐξ ἀνάγκης τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἰπῇ παπιστὴν, καὶ νὰ εἰπῇ Χριστιανόν. Ο Λούτερος λοιπὸν, ὁ Καλβῖνος καὶ ὁ Γεργανὸς ἐπειδὴ δὲν εἶναι παπισταὶ, δὲν εἶναι ὅλως οὐδὲ Χριστιανοί.

Ετζι ἀποφασίζει ὡς εἴπαμεν ὁ μέγας Αθανάσιος γράφοντας κατὰ Αρειανῶν, καὶ μάλιστα εἰς τὸν δεύτερον λόγον, ὅτι οἱ αἱρετικοὶ δὲν εἶναι χριστιανοὶ, ἀλλ' ἀντὶ χριστιανῶν κράζονται ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς αἱρέσεως· λόγου χάριν ἀπὸ τὸν Μαρκίωνα Μαρκιωνισταὶ, ἀπὸ τὸν Ναύατον Ναβατιανοὶ, ἀπὸ τὸν Μελίτιον Μελιτιανοί. ἀλλ' οἱ μαθηταὶ τῶν Αποστόλων ὁποῦ κρατοῦσι τὴν διδασκαλίαν τους, ἀπ' ἄλλον δὲν ὀνομάζονται παρὰ Χριστιανοὶ ἀπὸ

erit dicere Chriſti ouem, & Chriſtianum: idem erit dicere Chriſtianum & ouem Chriſti traditam Petro vt à Petro paſcendam. Idem erit dicere, ouem Petro traditam, & traditam Papæ: Idem erit dicere, traditam Papæ & papiſtam. A primo ad vltimum neceſſe eſt, vt eſſe Chriſtianum, & eſſe papiſtam, idem ſit. Si igitur Lutherus, Caluinus, & Gerganus papiſtæ non ſunt, omnino etiam Chriſtiani non ſunt.

Ita paſſim decernit ſanctus Athanaſius, præſertim, vt dictum eſt, Oratione ſecunda contra Arianos. Ait enim, hæreticos non eſſe Chriſtianos, ſed ab ijs nomen ſortiri, qui hæreſum auctores ſunt. Ita Marcioniſtas à Marcione, Nouatianos à Nouato, Melitianos à Melitio vocatos. Apoſtolorum vero diſcipulos doctrinam eorum tenentes, non ſumere ſibi nomen à quopiam; ſed

à Christo, in quem credimus, appellari Christianos. Hæretici igitur non sunt, inquit, Christiani, quia fidem Christi & Apostolorum doctrinam non tenent, sed noua inuenta & nouam fidem.

Additque sanctus Pater rem scitu dignissimam. Cum enim, inquit, Arianos puderet, quod Ariani, non Christiani vocarentur; vt hoc malum curarent, cœperunt contra & ipsi vocare Catholicos à nomine Doctoris; exempli gratia ab Athanasio Athanasianos; existimantes hoc pacto vitare posse ignominiam. At sanctus Athanasius excogitatum hoc deridet: Populus enim, inquit, nomen ab Episcopis nunquam accepit, sed à Christo. Hæretici autem ab ijs appellantur, quorum facti sunt proprij. Petrus, inquit, Alexandrinus expulit Melitium ab Ecclesia, qui suos sequaces nuncupauit Melitianos. Alexander eiecit Arium; &

τὸν Χριστὸν, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύομεν. Τὸ λοιπὸν λέγει, οἱ αἱρετικοὶ δὲν εἶναι Χριστιανοὶ, μὴ ἔχοντας τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ νέα εὑρέματα καὶ νέαν πίστιν.

Καὶ σμίγει ἕνα πρᾶγμα θαυμάσιον ὁ μέγας Ἀθανάσιος· ὅτι βλέποντας οἱ Ἀρειανοὶ τὴν ἐντροπήν τους, πῶς δὲν ἐκράζονται Χριστιανοὶ, ἀλλὰ Ἀρειανοὶ, διὰ κάποιαν θεραπείαν τοῦ κακοῦ ἤρχισαν ἐξ ἐναντίας καὶ αὐτοὶ νὰ κράζουν τοὺς ὀρθοδόξους ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶν διδασκάλων, λόγου χάριν ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον Ἀθανασιανούς· λογαριάζοντας μὲ τοῦτο νὰ σκεπάσουν τὴν ἐντροπήν τους. ἀλλὰ τὸ γελᾷ τοῦτο ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὅτι δὲν ἔλαβε λέγει, ποτὲ ὁ λαὸς τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, ἀλλ᾽ ἀπὸ τὸν Χριστόν. ἀμὴ οἱ αἱρετικοὶ κράζονται ἀπ᾽ ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἐγίνηκαν ἴδιοι. Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐδίωξε λέγει, τὸν Μελίτιον, καὶ ἐκεῖνος ὠνόμασε τοὺς ἀκολούθους του Μελιτιανούς. Ἀλέξανδρος ἐδίωξε τὸν Ἄρειον, καὶ οἱ ἀκόλουθοι

λουθοῦν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔμειναν Χριστιανοί, ὅσοι ἔφυγαν μὲ τὸν Ἄρειον ἐκράχθησαν Ἀρειανοί. καὶ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ κοινωνοὶ τοῦ Ἀθανασίου ἐλέγοντο ὄχι Ἀθανασιανοί, ἀλλὰ Χριστιανοί· ὅτι οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας δὲν δίδουσιν ἰδίαν τους διδαχήν, ἀλλὰ τὴν διδαχὴν τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτζι λοιπὸν καὶ οἱ Λουτεράνοι καὶ οἱ Καλβινισταὶ διὰ νὰ σκεπάσουν τὴν ἐντροπήν τους, ἐπειδὴ δὲν εἶναι κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον Χριστιανοί, ηὑρῆκαν καὶ αὐτοὶ διὰ παρηγορίαν τους νέον ὄνομα, καὶ κράζουσι τοὺς Χριστιανοὺς Παπιστάς· καὶ λογιάζοντας νὰ ὑβρίζουν τοὺς τιμῶσιν· ὅτι δὲν εἶναι ἐντροπὴ τῶν Χριστιανῶν νὰ εἶναι πρόβατα τοῦ Χριστοῦ δοσμένα τοῦ Πέτρου, καὶ διὰ μέσον τοῦ Πέτρου δοσμένα τοῦ Πάπα. καὶ διὰ τοῦτο ἐμετρήσαμεν διὰ βλασφημίαν ἑβδόμην τοῦτο τὸ ὄνομα, ὄχι διὰ νὰ μὴν εἶναι δόξα καὶ τιμὴ καὶ στέφανος, ἀλλ' ὅτι ὁ παμπόνηρος γραφεὺς τῆς Θεομάχου Κατηχήσεως τὸ βάνει ὡς ὕβριν καὶ παίγνιον κατὰ μίμησιν τῶν Ἀρειανῶν

& qui Alexandrum ſequebantur, manſere Chriſtiani; qui fuerunt cum Ario transfugæ, vocati ſunt Ariani. Poſt Alexandrum qui ſecuti ſunt communionem Athanaſij, vocabantur non Athanaſiani, ſed Chriſtiani. Nam doctores, inquit, Eccleſiæ non ſuam, ſed Chriſti doctrinam tradunt.

Ita igitur Lutherani & Caluiniſtæ vt ſuam obtegant ignominiam, quia ex ſententia Athanaſij non ſunt Chriſtiani, ſolatium & ipſi excogitarunt ſibi nomen nouum, & Chriſtianos vocant Papiſtas. Verum quod probro obijciunt, honori eſt illis. Non eſt enim Chriſtianis dedecus eſſe Chriſti oues traditas Petro, perque Petrum Papæ. Idcirco vocem hanc numerauimus vt blaſphemiã ſeptimam: non quin ea ſit honori, coronæ, & gloriæ; ſed quia nefandus Catechiſta vſurpat eam quaſi opprobriũ & ſubſannationem exẽplo Arianorũ,

 &

& Iuliani apostatæ, qui per derisum Christianos vocabat Galilæos.

νῶν καὶ Ιουλιανοῦ τοῦ παραβάτου, ὁποῦ διὰ ἐμπαιγμὸν τοὺς Χριστιανοὺς ἔκραζε Γαλιλαίους.

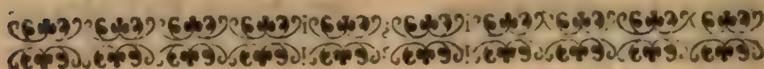

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Η.

Ἀποῤῥίχνει ταῖς παράδοσαις.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA VIII.

Reijcit Traditiones.

REFVTATIO.

AIebat sanctus Epiphan. hæresi contra Apostolicos: Adhibēda quoq. est traditio; Non .n. omnia possunt haberi è Scriptura: Idcirco sācti Apostoli quædā scripto, quædā traditione docuerunt. Qui ergo fieri possit, vt reijciantur traditiones Apostolicæ, de quibus tot tantaq. testimonia extant? Apostolus ipse 2. ad Thessalon. State, inquit, & tenere traditiones, quas didicistis siue per sermonē siue per epistolam nostrā. Cap. 2.14

Et

Ἔλεγεν ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος· Δεῖ καὶ παραδόσει κεχρῆσθαι· οὐ γὰρ πάντα ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι. διὸ τὰ μὲν ἐν γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν παραδόσει παρέδωκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποῤῥιχθοῦν οἱ ἀποστολικαῖς παραδόσεις, διὰ τὲς ὁποίαις εἶναι τόσαις μαρτυρίαις, καὶ λέγει ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς β. Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι᾽ ἐπιστολῆς ἡμῶν.

Καὶ

Καὶ εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρώτην· Καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις, κατέχετε. διὰ ταῖς ὁποίαις λέγει καὶ ἀποφασίζει ἡ ἁγία ἑβδόμη οἰκουμενικὴ Σύνοδος· εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν ἔγγραφον ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα ἔστω.

Διὰ ταῖς ὁποίαις μετὰ τὸν Αρεοπαγίτην λέγει ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸν ἀπόστολον, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν πράξεων· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον τοῦ πρὸς τὸν μακάριον Αμφιλόχιον· Ὅτι τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, ἄλλα ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῶν Αποστόλων ἐν μυστηρίῳ. τὰ ὁποῖα ὁμοίως ἔχουσι τὴν αὐτὴν δύναμιν πρὸς τὴν εὐσέβειαν. πῶς ἔμαθε λοιπὸν νὰ βλασφημᾷ μὲ τοὺς Λουτεράνους τοῦτος ὁ ἄθλιος, πέρνοντας ἐπάνω του τὸ ἀνάθεμα;

Et 1. ad Corinthios: Sicut dedi vobis traditiones, tenetis. Cap. 11.2 De illis sancta Generalis vij. Synodus ita definit: Act. 8. Siquis omnem traditionem Ecclesiasticã scriptam, vel non scriptam reijcit, anathema sit.

De ijs Dionysius Areopagita cap. 1. de Hierarchia Ecclesiastica. Chrysostomus in procem. Actuum, & sermone 3. in secundam ad Timotheum. Basilius magnus lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium ca. 27. his verbis: Ecclesiæ dogmata partim habemus è sacra Scriptura, partim è traditione Apostolica non in vulgus exposita; Quæ tamen æquè vim eandem obtinent in re Religionis. Cur ergo infelix blasphemare didicit cum Lutheranis; & in caput suum euocare anathema?

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Θ.

Η Εκκλησία.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA IX.

Ecclesia.

REFVTATIO.

QVo tēpore Arius scindebat Ecclesiam, clamabat Alexander Alexandrinus Episcopus: Vnum est Ecclesiæ catholicæ corpus; Vna & sola Catholica, quæ est Ecclesia Apostolica, illa inexpugnabilis. Et S. Epiphanius in fine libri tertij contra hæreses aiebat: In Canticis Cāticorum dictum esse de hæresibus à Spiritu S. Octoginta sunt concubinæ, & adolescentularum non est numerus. Vna est columba mea, perfecta mea. Vna, inquit, Catholica Ecclesia, in qua est Christianismus, cuius filij sunt hæredes regni. Vtque digno-

In fragmentis 1. Synod.

Cap. 6. 7. 6.

gno-

Σχίζοντας τὴν ἐκκλησίαν ὁ Ἄρειος, ἐβόα ὁ ἅγιος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος· ἕν ἐστι τὸ σῶμα τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας· μία μόνη εἶναι καθολικὴ ἡ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, ἡ ἀκαθαίρετος. καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου κατὰ αἱρέσεων ἔλεγεν ὅτι εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων διὰ τὰς αἱρέσεις εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἤγουν αἱρέσεις· μία δὲ περιστερά μου, τελεία μου· ἤγουν ἡ μία ἁγία καθολικὴ ἐκκλησία, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ὁ χριστιανισμός, τῆς ὁποίας τὰ τέκνα εἶναι οἱ κληρονόμοι τῆς βασιλείας. Καὶ διὰ νὰ γνωρί-

ση

στη καθὼς, ποία εἶναι ἡ μία, λέγει ὁ Ἐπιφάνιος· ὅτι τῶν αἱρέσεων εἶναι ἴδιον νὰ παραχαράττουσι τὰ διδάγματα τῆς θείας γραφῆς, καὶ ἡ μία εἶναι ἐκείνη, ὁποῦ πάντοτε ἐκράτησε καὶ κρατεῖ μίαν πίστιν. ἐκκλησία γάρ ἐστιν ἀπὸ μιᾶς πίστεως γεγενημένη.

Τώρα βέβαιον καὶ φανερώτατον εἶναι σιμὰ εἰς ὅλους, ὁποῦ χωρὶς πάθος ὁμολογοῦσι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι μόνης τοῦ Πέτρου ὁ θρόνος ἐκράτησε πάντοτε καὶ κρατεῖ μίαν πίστιν. καὶ εἶναι τὸ ἀδυνάτον νὰ δείξῃ τινὰς μὲ ἀληθοσύνην τὸ ἐναντίον. ὅτι ὅλαις οἱ ἅγιαις οἰκουμενικαῖς συνόδοις, καὶ ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας συμφωνοῦσι κατὰ τὴν πίστιν μόνον μὲ τὸν Πέτρου θρόνον. Καὶ ὄχι μόνον συμφωνοῦσιν, ἀλλὰ καθὼς εἴπαμεν, εἶναι φανερώτατον ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων, ὅτι δὲν ἔκαμαν ποτὲ ἀπόφασιν τῆς πίστεως οἱ σύνοδοις παρὰ κατὰ τὴν ὑποτύπωσιν καὶ διδασκαλίαν τῆς πίστεως, ὁποῦ ἔστελλαν εἰς τὰ γράμματα τους οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ῥώμης.

Ὅθεν ὄχι μόνον ἐσυμφω-

νοῦσαν

gnoſcatur, quænam ſit illa vna; Proprium eſſe, inquit Epiphanius hæreſum deprauare doctrinam ſacræ Scripturæ: Vnam verò eſſe illam, quæ ſemper tenuit tenetque vnam fidem: Eſt enim, inquit, Eccleſia vna fide conſtās.

Atqui certum eſt & exploratum apud omnes, qui ſincero animo iudicant; ſolam Petri ſedem eſſe, in qua ſemper viguit & viget vna fides; vt contrarium oſtendi veris fundamentis omnino ſit impoſſibile. ſiquidem Cócilia omnia generalia, omnes Eccleſiæ Doctores in re fidei cum vna Petri ſede conſentiunt. nec conſentiunt modo; ſed quemadmodum diximus, liquet ex Actis Synodorum, generalia Concilia non ediſſe ſuas de fide Definitiones, niſi ex præſcripto & inſtructione fidei, quæ in Romanorum Pontificũ literis continebatur.

Quare non ſolum con-

 ſen-

sentientes, sed etiam subsequentes & obsequentes erant Patres sedi Petri propter indeficiẽtem fidei veritatem, qua sedes illa munita est priuilegio Christi; vt ostensum est in responsione ad Nilum Thessalonicensem. Cùm igitur vna tantum sit Ecclesia, virgo, immaculata, vnius fidei custos perpetua, vtpote domus Dei, columen & firmamentum veritatis iuxta Apostolum; profectò Ecclesia non est, nisi sedes Petri, & quæ cum sede Petri coniũcta est. Omnes aliæ sunt conuenticula, hæreses, schismata, & concubinæ, vt vocat Epiphanius. Quænam igitur est illa pseudoecclesia, quæ secundum Catechistam impium audet reijcere sacras traditiones? num Synagogæ Apostatarum Lutheri & Caluini? At perfidi isti sunt Religionis, & dogmatum corruptores. Hi priscorum Patrum fidei aduersantur. Hi suis vanilo-

1. Timot. 3. 15.

νοῦσαν μὲ τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἦσαν ἀκόλουθοι καὶ ὑποτακτικοὶ τῆς καθέδρας τοῦ Πέτρου διὰ τὸ ἀναμάρτητον τῆς πίστεως, ὁποῦ ἔχει ὁ θρόνος ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, καθὼς ἀπεδείχθη εἰς τὴν ἀπόκρισιν πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης. ἐπειδὴ λοιπὸν μία μόνον εἶναι ἡ ἐκκλησία, ἡ παρθένος, ἡ ἄσπιλος ἔχοντας πάντοτε μίαν πίστιν, ὡσὰν οἶκος θεοῦ, καὶ στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἄλλη δὲν εἶναι παρὰ ὁ θρόνος τοῦ Πέτρου, καὶ ἡ ἑνωμένη μὲ τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου. ὅλαις οἱ ἄλλαις εἶναι παρασυναγωγαῖς, αἵρεσεις καὶ σχίσματα καὶ παλλακίδες κατὰ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον. ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ψευδοεκκλησία, ὁποῦ τολμᾷ κατὰ τὸν ματαιόφρονα Κατηχητὴν νὰ ἀπορρίπτῃ ταῖς ἱεραῖς παραδόσεις; ἄρα τὸ παρασυμμάζωμα τῶν ἀποστατῶν Λουτέρου, καὶ Καλβίνου; ἀλλὰ τοῦτοι οἱ παμβέβηλοι ἤλλαξαν καὶ δόγματα καὶ θεοσέβειαν. τοῦτοι ἀντιλέγουσι τῆς παλαιᾶς πίστεως τῶν ἁγίων πατέρων. τοῦτοι μὲ ταῖς κενο-

χειροφωνίαις ἐπροέκοψαν εἰς ἀσέβειαν, καὶ ὁ λόγος των ὡς γάγγραινα καταβρώσει τόσαις ψυχαῖς. Τὸ νὰ κράζῃ λοιπὸν ἐκκλησίαν τὸν σατανοσύλλογον, εἶναι βλασφημία ἐννάτη.

quijs profecerunt ad impietatem, & sermo eorum vt cancer absumit tot animas. Est ergo nona blasphemia, Quòd Satanæ conuentum vocat Ecclesiam. 2. Tim. 2. 17.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ι.

Διατὶ εἶναι γεμάταις μύθοις.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA X.

Quia sunt fabularum plenæ.

REFVTATIO.

ΤΟν ὅμοιον τρόπον ἐβλασφημοῦσαν οἱ εἰκονομάχοι τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων εἰκόνων· ἀλλ' ἤκουσαν ἀπὸ τὴν ἁγίαν ἑβδόμην σύνοδον· ἐξολοθρεύσαι Κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν μεγαλοῤῥήμονα. ποῖοι νὰ ἔχουν καὶ νὰ πιστεύουν τοὺς μύθους, τὸ λέγει ὁ Απόστο-

20 ITA plane blasphemabant olim Iconomachi aduersus traditionem sacrarum imaginum. Quibus respondebat sancta Synodus vij. Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa, linguam magniloquam. Qui sint addicti fabulis, docet Apostolus, Act. 6. Psal. 11. 4

2. Timot. 3. 4.

vbi ait: Erit tempus, cùm sanam doctrinam non sustinebunt; & à veritate quidē auditum auertent; ad fabulas autem conuertentur. Acceptā ab Apostolis fidem catholicā semper tenuit ac tenet Ecclesia; fabulas autem iuxta mentē Pauli habent, qui doctrinam sequuntur nouam. Impossibile igitur est, Catholicæ Ecclesiæ traditiones esse fabulas. Quandoquidem hæc est proprijssima Ecclesiæ nota; Numquam deflectere ab ijs, quæ accepit per Apostolos.

Dionysius Areopagita in primo capite de Hierarchia Ecclesiastica; Non esse, inquit, euulgandas traditiones Apostolicas. Et in sermone de defunctis, qui Damasceni dicitur, sententia hæc de traditionibus habetur: Nihil vtilitate vacans accepit omnis erroris expers Christianorū religio. Sanctus Epiphanius in fine libri

λος ὁποῦ γράφει· ἔσται καιρὸς, ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται· ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἐκράτησε καὶ κρατεῖ τὴν πίστιν ὁποῦ ἐπαρέλαβεν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· καὶ τοὺς μύθους λέγει ὁ Ἀπόστολος ἔχουν ἐκεῖνοι, ὁποῦ λαμβάνουσι νέαν διδασκαλίαν. Τὸ λοιπὸν εἶναι ἀδύνατον αἱ παράδοσεις ὁποῦ κρατεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία νὰ εἶναι μῦθοι· ἐπειδὴ ἴδιον τῆς ἐκκλησίας εἶναι τὸ σταθερὸν καὶ ἀμετακίνητον εἰς ὅσα ἐπαρέλαβεν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους.

Λέγει ὁ μέγας Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ περὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, πῶς δὲν πρέπει νὰ δημοσιεύωνται αἱ παραδόσεις τῶν ἀποστόλων. Καὶ εἰς τὸν λεγόμενον τοῦ Δαμασκηνοῦ λόγον περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων εἶναι γραμμένον· ὅτι οὐδένα πρᾶγμα ἐπαρέλαβεν ἀνωφελὲς ἡ ἀπλανὴς θρησκεία τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸ τέλος

τέλος τῶν κατ' αἱρέσεων διηγᾶται τοὺς θεσμοὺς τῆς ἐκκλησίας· τοὺς ὁποίους ὡς ἐκ παραδόσεως ὄντας κράζει μύθους τοῦτος ὁ θεομάχος.

Ὅθεν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπειδὴ τὰ γεγραμμένα καὶ τὰ ἄγραφα τῆς εὐσεβείας διδάγματα ἔχουσιν τὴν ὁμοίαν δύναμιν, τόσην βλασφημίαν εἶναι λέγοντας, ὅτι οἱ παραδόσεις εἶναι γεμάταις μύθους, ὅση εἶναι λέγοντας, ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι γεμάτη μύθους. Τούταις ταῖς ἀθεΐαις ἔμαθεν ὁ αἰούσαλος ἀπὸ τὸν Λούτερον.

libri tertij contrà Hæreses enarrat multos Ecclesiæ ritus; quos tamen fabulas, vtpote traditione fundatos, vocat Catechista impius.

Colligimus ergo ex doctrina Basilij supra citata; Quoniam scripta & non scripta Religionis documenta vim eandem obtinent; tantumdem blasphemare eum, qui asserit, Traditiones esse fabularum plenas; quantum si diceret; sacram Scripturam esse fabulis plenam. En abnegationem fidei, quã didicit à Luthero scriptor dementissimus.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΑ.

Οτι διὰ τούταις ταῖς παραδόσεις εἶπεν ὁ Χριστὸς τῶν Φαρισαίων· διατὶ καὶ ἐσεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσίν σας;

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XI.

De his traditionibus Christus Pharisæis; Quare, inquit, & vos transgredimini mandatum Deï propter traditionem vestram?

REFVTATIO.

RES est omninò cæcitatis plena prauitas animi. Traditiones Apostolicas, mysticas, necessarias, vt ostensum est, comparat homo insanus cum vanis & futilibus Iudæorũ traditionibus. Nec animaduertit fatuus, dum blasphemijs impetit Romanæ Ecclesiæ traditiones, se simul etiam obloqui traditionibus Orientalis Ecclesiæ, cuius assentator videri cupit. Nam quò ad substantiam conueniunt

ΒΕβαια τυφλὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ πονηρεία. ταῖς παραδόσεσι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ταῖς ἀποστολικαῖς, ταῖς μυστικαῖς, ταῖς ἀναγκαίαις, καθὼς ἐδείξαμεν, συγκρίνει ὁ παραφερμένος μὲ ταῖς ἀνίεραις καὶ ἀνωφελεῖς παραδόσεις τῶν Εβραίων. καὶ δὲν ἐκατάλαβεν ὁ ἀνόητος, ὅτι βλασφημῶντας ταῖς παραδόσεις τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας βλασφημᾷ καὶ ταῖς παραδόσεις τῆς ἀνατολικῆς, τὴν ὁποίαν κολακεύει. ὅτι εἰς τὸ οὐσιῶδες συμφωνοῦσιν αὐτα-

αἱ τάξες ὁποῦ κατὰ παράδοσιν ἀπ' ἀρχῆς ἐδόθησαν καὶ τῆς ἀνατολικῆς καὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν τελετὴν τῶν ἑπτὰ μυστηρίων, καὶ εἰς κάθε ἄλλην παρατήρησιν. καὶ ἐκείνη ὁποῦ τῶν ἀπαιδεύτων φαίνεται διαφωνία, δὲν εἶναι εἰς τὸ οὐσιῶδες διαφωνία, ἀλλ' εἶναι ποικιλότροπος εὐμορφία καὶ στολισμὸς τῆς νύμφης τοῦ Χριστοῦ, καθὼς τὸ περιγράφει ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος καὶ οἱ ἱστορίαις. καὶ ἐπειδὴ φανερώτατον εἶναι, ὅτι ταῖς τάξες καὶ τὴν οὐσιώδη τελετὴν τῶν μυστηρίων, ὁποῦ κρατεῖ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία, δὲν τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν ἀνατολικήν, οὔτε ἡ ἀνατολικὴ ταῖς ἰδιαῖς της τάξες ἀπὸ τὴν δυτικήν, βέβαιον μένει ὅτι ὅλαις ταύταις οὐσιωδῶς εἶναι παραδόσεις ἀποστολικαῖς. καὶ πρὶν τοῦ σχίσματος ἦτον μὲ τὴν συμφωνίαν τῆς πίστεως καὶ ἡ ποικιλία τοῦ σέβας καὶ τῆς θρησκείας. καὶ μετὰ τὸ σχίσμα ὅποιος εἶναι παιδευμένος γνωρίζει, ὅτι οἱ γνώμαις καὶ ἡ διαφωνίαις τῶν ἀνατολικῶν, μὲ τὴν ὁποίαν σχίζονται ἀπὸ τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν, δὲν εἶναι παραδόσεις

καὶ

niũt antiqui ritus & cæremoniæ in adminiſtratione Sacramentorũ & alijs obſeruationibus Occidẽtalis & Orientalis Eccleſiæ. Et quæ imperitis videtur diſſonantia, nõ eſt reuera diſſenſio, ſed ſponſæ Chriſti Eccleſiæ varietate circũdatæ ornatus atq. formoſitas: qualẽ deſcribit loco citato S. Epiph.us & videre eſt in hiſtorijs. Et quia perſpectũ eſt omnibus, sacramẽtorum cæremonias & ritus quò ad ſubſtantiã, quibus vtitur Occidẽtalis Eccleſia, non eſſe desũpta à cõſuetudine Orientaliũ; ſicut & ritus Orientalium non eſſe deſumptos à conſuetudine Occidentalium; omnino quoq. certum eſt, omnes iſtos ritus & cæremonias in ſubſtantialibus eſſe traditionis Apoſtolicæ. Ita ſane ante ſchiſma cum vnitate fidei vigebat quoq. obſeruationũ varietas. Et poſt ſchiſma norũt, qui ineruditi nõ ſunt, cõtrouerſias & opiniones Orientalium, quibus ſe ab Occidentalibus ſeiũgunt,

non

non esse ex Apostolica sanctorumque Patrum traditione, sed Photij & sequacium esse inuenta; qui dissidium fundarunt permoti odio, & irati animi furijs. Itaque argumento colligitur ineuitabili; Quòd ex consensu Occidentalium & Orientalium in re Sacramentorum quò ad substantialia, necesse est vt hæc concordia pendeat ex communi traditione Apostolica. Dum ergo Lutheranus asserit, Has traditiones non esse probatas Christo, perinde est ac si diceret, leges Christi non esse probatas Christo; quæ non solum blasphemia est, sed vincit etiam pecudum stoliditatem.

καὶ διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, ἀλλ' εἶναι παρευρέματα τοῦ Φωτίου καὶ τῶν μαθητῶν του, ὁποῦ ἐσχίσθησαν διὰ πάθος, καὶ ὀργὴν, καὶ μῖσος. Ὅθεν συμπεραίνεται μὲ συλλογισμὸν ἀναγκαῖον, ὅτι συμφωνοῦντας εἰς τὴν οὐσιώδη τελετὴν τῶν ἑπτὰ μυστηρίων ἀνατολὴ καὶ δύσις, τοῦτο κρέμεται ἀπὸ κοινὴν παράδοσιν ἀποστολικήν. Τοὺς λοιποὺς λέγοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς κατακρένει τούταις ταῖς παράδοσες, εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγον· ὅτι ὁ χριστὸς κατακρένει τὴν ἰδίαν του νομοθεσίαν. καὶ εἶναι ὄχι μόνον βλασφημία, ἀλλὰ καὶ βοσκηματώδης ἀλογία.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΒ.

Οτι οἱ Λαϊκοὶ πρέπει νὰ διαβάζουν τὴν ἁγίαν γραφὴν, διὰ νὰ ἐλπίζουν εἰς αὐτὴν αἰώνιον ζωήν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XII.

Debent Laici ſacram Scripturam legere, vt in ea ſpem habeant vitæ æternæ.

REFVTATIO.

ΤΟύτη ἡ βλασφημία κρέμεται ἀπὸ τὴν τρίτην· ὅτι διὰ νὰ εἶναι φανερὴ κατ' αὐτὸν ἡ θεία γραφὴ, πρέπει νὰ τὴν διαβάζουν ὅλοι. καὶ καθὼς ἡ ῥίζα ἐκείνη εἶναι φαρμακερὴ, ἔτζι καὶ τοῦτο τὸ παραβλάστημα. Ταύταις οἱ βλασφημίαις φέρουσιν ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν, πρᾶγμα ἴδιον τῶν αἱρετικῶν, ὅλοι νὰ εἶναι ἑρμηνεῖς, ὅλοι νομοδιδάσκαλοι. πῶς τὸ λοιπὸν ἔβανε τρεῖς τάξες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, καθαρτικὴν, φωτιστικὴν, καὶ τελειωτικήν; καὶ τρεῖς τάξες τῶν τελειουμένων, ἤγουν Κατηχουμένων, λαϊκῶν, καὶ μονα-

χῶν

HAec blaſphemia pendet à tertia. Poſito enim fundamento, quod Scriptura ſit aperta & plana; infert, legendam eſſe ab omnibus. Et quemadmodum radix eſt veneno infecta, ita plane & germen. Hæ blaſpemiæ peruertunt ordinem, & ingerunt confuſionẽ; quod eſt hæretico rum propriũ. Illi enim oẽs volunt interpretes, oẽs legis doctores; Cur ergo Dion. Areop. diuidit Hierarchiã Eccleſiaſt. in tres ordines, purgantẽ, illuminantẽ, & perficientẽ? quibus reſpondeãt tres ordines, nimirũ catechumeno- Cap. 5. de Hier. Ecc.

rum

rum, laicorum, & monachorũ? Si enim Scriptura legenda est à laicis, & sunt illi sibi duces, sibi magistri; non ergo ad illuminandos pertinent sed ad illuminãtes: Cum Areopagita dicat hos esse inconfusos ordines lege & decreto Apostolorum, iussu Dei.

Cap.1. de Hier.Ecc.

Quorsum ergo locus, quem citat Ioannis? Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me; vt omnis qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam. Non dicit per hæc verba Christus, licitum esse laicis tractare Scripturam, vt spem habeant vitæ æternæ; sed ait: Vt credentes in eum habeant vitam æternam. Quomodo vero laici credere debeant, Apostoli sanxerunt, vt Areopagita docet; nimirum purgati, & illuminati per Ecclesiasticos. Videant hic omnes, vt à legibus Christi, & Apostolorum discedant hæretici confundendo Hierar-

Cap.5.40.

rar-

χῶν; ἂν ἔχουν οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφὴν δίχως ὁδήγησιν καὶ διδασκαλίαν, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι φωτιζόμενοι, ἀλλὰ φωτίζοντες· καὶ ὅμως ὁ Αρεοπαγίτης λέγει, ὅτι τούταις εἶναι τάξες ἀσύμφυρταις, ἤγουν ἀσύγχυταις ἀπὸ τὴν διαταγὴν καὶ νομοθεσίαν τῶν Αποστόλων μὲ ὁρισμὸν τοῦ θεοῦ.

Οθεν ἔξω λόγου ἀναφέρει τὸν τόπον τοῦ Ιωάννου· Τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν, καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. δὲν λέγει ὁ Χριστὸς εἰς ταῦτα τὰ λόγια, νὰ ἔχουν ἐξουσίαν οἱ λαϊκοὶ ἀτοίσοις νὰ μεταχειρίζωνται τὴν γραφὴν διὰ νὰ ἐλπίζουν τὴν αἰώνιον ζωήν· ἀλλὰ λέγει, ὅτι πιστεύοντας εἰς αὐτὸν νὰ ἔχουν αἰώνιον ζωήν. καὶ πῶς ἔχουν νὰ πιστεύουν οἱ λαϊκοὶ, τὸ ἐνομοθέτησαν οἱ Απόστολοι κατὰ τὸν Αρεοπαγίτην Διονύσιον, ἤγουν καθαριζόμενοι καὶ φωτιζόμενοι ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικούς. Καὶ ἐδῶ ἂς νοήσῃ καθένας, πῶς τὰ νόμιμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Αποστόλων

στόλων

στόλων ταῦτα ἔλυσαν οἱ αἱρετικοὶ συγχέοντες τὴν τάξιν τῆς Ἱεραρχίας. ταῦτα εἶναι οἱ ψευδοδιδασκαλίαι, ταῦτα εἶναι οἱ μῦθοι. ἔτζι καὶ ὁ τόπος τοῦ Πέτρου· ἕτοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος. δὲν λέγει, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ εἶναι αὐτοδιδάσκαλοι· ἀλλὰ νὰ ἠξεύρουν νὰ δίδουν λογαριασμόν, δηλονότι διδασκαλευμένοι ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς κατὰ τὴν ἀποστολικὴν τάξιν. Ὁμοίως καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ ψαλμοῦ· Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ· δὲν συμφωνᾷ μὲ τὸν νοῦν τοῦ Λουτέρου, ὅτι ὁ προφήτης μακαρίζει τοὺς τελείους εἰς τὴν ἀρετήν· τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Θεοδώρητος, δὲν εἶναι τῶν πολλῶν, ἀλλ᾽ ἐκείνων ὅσοι ἔσωσαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς. τί ἔχει νὰ κάμῃ τοῦτος ὁ μακαρισμὸς μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν Λουτερανῶν· ὅτι οἱ λαϊκοὶ ἵνα ἐρευνῶσι τὴν θείαν γραφήν; ὁ Δαβὶδ μιλεῖ διὰ ἐκείνους, ὁποῦ μὲ σπουδὴν φυλάττουν τὸν νόμον· τὸ ὁποῖον εἶναι χρεῶσται νὰ κάμνουν ὅλοι, καὶ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ λαϊκοί· καὶ ὁ Λουτέρος τὸ ἐξηγᾷ εἰς τὴν νόησιν τοῦ νόμου· καὶ σύρνει τὸ ἠθικὸν εἰς τὸ θεωρη-

τι-

Hierarchiam Ecclesiasticam. Hæ sunt corruptelæ, hæ fabulæ, quas pseudomagistri tradunt. Locus etiam Petri, quem citat; nihil ad rem: Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est spe. (1. Pet. 3. 15.) Non enim permittit, vt laici sint sibi doctores; sed vult paratos esse ad reddendam rationem, nimirũ edoctos ab Ecclesiasticis iuxta ordinẽ Apostolicũ.

Similiter & illud; Beati qui scrutantur testimonia eius: lõge abest à sensu Lutheri. (Psal. 118. 2.) Vocat enim Proph. beatos, qui perfecta virtute sunt. Quod Theodoret. exponẽs, nõ esse alti multorũ, sed eorũ qui ad summã peruenere virtutẽ. At quãtũ distat hoc à mẽte Lutheranorum, qui volũt laicos scrutari Scripturã? Propheta de ijs loquitur, qui legẽ obseruare studẽt. quod præstare debent omnes & Ecclesiastici & Laici: Lutherus vero accipit in intelligẽtiã legis; trahitq. actionẽ in purã meditationem,

pra-

practicũ in dogmaticum, scrutatricẽ sui conscientiã in exponẽtis magisterij facultatẽ. Hac egregia imperitia subdit etiam exempla
Act. Apost. 8. 27. 18. 24. Aethiopis Eunuchi Cãdacis, & Apollo, qui cũ essent Laici, tamen Scripturã legebant. Nec venit in mẽtẽ insulso huic, quod supra diximus è Chrysost. serm. in Lazarũ 3. vbi explicatur modus, quo debeant Laici lectitare Scripturam. Nã pius ille Eunuchus legebat quidẽ Isaiam sed nõ intelligebat, donec Philippus diaconus euangelizauit illi Iesum. Apollo autẽ non simplex Laicus; sed vt testatur S. Hieron. in c. 3. epist. ad Titũ, Alexandrinus erat ex Iudæis valdè eloquẽs, & perfectus in lege, demũ Corinthiorũ Episc.

Ex his perspiciunt omnes, quæ fidei semina tradiderint Lutherani huic infelici græculo dispergẽda per Orientẽ, repugnantia Scripturæ, Cõcilijs generalibus, & sacris Ecclesiæ Doctoribus: nempe vt miseram efficerẽt Græciã ar-

τικὸν, τὸ πρακτικὸν εἰς τὸ δογματικὸν, τὸ ἐρευνητικὸν τῆς καλῆς συνειδήσεως εἰς τὸ ἐξηγητικὸν τῆς διδασκαλίας. μετὰ τούτην τὴν ὀψιλόχον τροσιώνην σμίγει καὶ τὰ παραδείγματα τοῦ αἰθίοπος τοῦ εὐνούχου τῆς Κανδάκης, καὶ τοῦ Ἀπολλὼ, ὅτι ἦσαν λαϊκοὶ, καὶ ὅμως ἀναγινώσκαν τὴν θείαν γραφήν. καὶ δὲν ἐλόγιασεν ὁ ἀνόητος, καθὼς ἐφέραμεν παρέμπροσθεν ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον εἰς τὸν περὶ Λαζάρου γ. λόγον, ὅπου ἑρμηνεύει ὁ ἅγιος, εἰς ποῖον τρόπον οἱ λαϊκοὶ πρέπει νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφήν. ὅτι ἀνάγνωθεν ὁ εὐνοῦχος, ἀμὴ δὲν ἐγρύκα, ὥστε ὅπου ἐσώσε Φίλιππος ὁ διάκονος, καὶ τοῦ ἐξήγησε τὴν γραφήν. Καὶ ὁ Ἀπολλὼς δὲν ἦτον ἁπλὸς λαϊκὸς, ἀλλ' Ἰουδαῖος νομοδιδάσκαλος, καὶ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Κορινθίων, καθὼς ἱστορεῖ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος.

Εἰς τοῦτον τὸν τρόπον εἶναι φανερὸν, ποῖα σπέρματα πίστεως ἔδωκαν οἱ Λυτεράνοι τούτου τοῦ δυστυχοῦς ῥωμαίου διὰ νὰ τὰ σκορπίσῃ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, ἐναντία τῆς θείας γραφῆς, ἐναντία τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων, ἐναντία τῶν ἁγίων πατέρων καὶ διδα-

διδασκάλων, διὰ νὰ καζαστήσουν τὴν δυστυχῆ ἑλλάδα δένδρον δὶς ἐκριζωθέν.

Ο δεσπότης χριστὸς ἐθεμελίωσε μίαν ἐκκλησίαν, ἐνομοθέτησεν ἕνα βοσκὸν, ἔπεμψεν ἀποστόλους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔλαβεν ἡ ἐκκλησία καὶ τὰ βιβλία τὰ κανονικὰ καὶ ταῖς παράδοσες. ἐσυνήχθησαν οἱ ἅγιαις σύνοδαις διὰ ξεκαθάρισιν τῶν δογμάτων· ἦλθαν φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ βεβαίωσιν τῶν λαῶν. καὶ ὁ Λουτέρος μὲ τὸν Καλβῖνον ἀντιλέγουσι τοῦ χριστοῦ κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν ὅλων τῶν αἱρετικῶν. δὲν θέλουσιν ἕνα βοσκόν. δέχονται βιβλία κανονικὰ ὅσα τοὺς φαίνεται. τὰ πρόβατα κάμνουν βοσκοὺς, καὶ τοὺς βοσκοὺς πρόβατα, καὶ διὰ νὰ τελειώσουν τὸ ἔργον γίνονται καὶ κάμνουσιν ἀποστόλους τοῦ διαβόλου. ἐδέχθησαν ὄφιν ἀπὸ τὴν ἑλλάδα, καὶ τὸν ἀπέπεμψαν βασιλίσκον. ἀλλὰ μὴ γένοιτο Χριστὲ βασιλεῦ, νὰ δεχθῇ τὸ γένος τῶν Ρωμαίων τέτοιαις βλασφημίαις τῶν θεομάχων, ὅτι δι' αὐτοὺς λέγει ὁ ἅγιος Πέτρος· οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται.

arborem bis eradicatam. Iud. 12.

Vnam fundauit Saluator Ecclesiã. Vnũ illi præfecit pastorẽ. Dedit Apostolos, à quibus Ecclesia libros Canonicos, & sacras traditiones accepit. Cõuenerunt generalia Cõcilia & elucidarũt fidei dogmata. eluxerunt summi Doctores ad confirmãdos populos. Verum Lutherus & Caluinus, quippe vt hæreticorũ omniũ seruãtes morẽ, refragantur Christo, respuũt vnũ Ecclesiæ pastorẽ; Habent pro libris canonicis, quos libet admittere; oues in pastores, & pastores mutãt in oues. Atque vt opus perficiant, quod iam ipsi facti sunt, alios quoque faciunt Apostolos satanę. Susceperunt anguẽ è Græcia, & basiliscũ remiserunt. Absit vero, absit, vt execrãdas hasce blasphemias Græci hauriant. Nam de illarum auctoribus aiebat princeps Apostolorũ: Hi sunt fontes sine aqua, 2. Petri 2. 17. nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum in æternũ reseruatur.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΓ.

Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπροώρισε νὰ σωθοῦν ὅλοι, ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XIII.

Deus prædestinauit saluos fieri oẽs, qui credunt in Christum.

REFVTATIO.

TAntæ blasphemiæ absurdissimum fundamentum est Blasphemia xiv. In ea dicit, fidem amitti per peccatum. ergo per ipsum, vbi fides, ibi iustitia. fides igitur hominem saluum facit. At Christus dicebat; si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Non ergo prædestinauit Deus, vt salui fiant omnes, qui credunt; sed qui credendo seruant mandata. Et ne plura congeramus; vnus Marci locus, quem pro se citat, ipsum condemnat: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui verò non crediderit, condemnabitur. Si enim in baptismo Catechumenus iuxta traditionem Apostolicam renuntiat Satanæ & cunctis

Matt. 19. 17.

Marc. 16. 16.

Dio. Areo. de Hier. Eccl. c. 2.

Τὸ ἀτοπώτατον θεμέλιον τῆς παρούσης ιγ. βλασφημίας εἶναι ἡ ιδ. ἐκεῖ λέγει, ὅτι μὲ τὴν ἁμαρτίαν χάνεται ἡ πίστις· τὸ λοιπὸν ὅπου εἶναι πίστις, εἶναι καὶ δικαιοσύνη. τὸ λοιπὸν ἡ πίστις σώζει τὸν ἄνθρωπον. καὶ πῶς ἔλεγεν ὁ Χριστός· εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς; δὲν ἐπροώρισε λοιπὸν ὁ θεός, ὅσοι πιστεύσουν νὰ σωθοῦσιν, ἀλλ' ὅσοι μὲ τὴν ὀρθὴν πίστιν θέλουν φυλάξει καὶ τὰς ἐντολάς. καὶ διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν πολλά, μόνος ὁ τόπος ὁποῦ προβάλλει ἀπὸ τὸ ις. κεφάλαιον τοῦ Μάρκου τὸν κατακρίνει· Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. ἂν εἰς τὸ βάπτισμα κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν ὁ κατηχούμενος ἀποτάσσεται τῷ Σατανᾷ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις

γοις αὐτοῦ. λοιπὸν ὁ βαπτιζόμενος μένει χρεώστης νὰ φυλάξῃ τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σωθῇ ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ἐπίστευσε, καὶ δὲν ἐπλήρωσε τὸ χρέος; λέγοντας λοιπὸν ὁ χριστός· ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς· λέγει, ὅτι ἐκεῖνος εἶναι προωρισμένος νὰ σωθῇ, ὁποῦ πιστεύοντας θέλει πληρώσει τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον λαμβάνει εἰς τὸ βάπτισμα. καὶ τὸ ἐξηγᾷ αὐτὸς ὁ χριστὸς εἰς τὰ ὕστερα λόγια τοῦ κατὰ Ματθαῖον λέγοντας· μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς, καὶ διδάσκοντες τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. Καὶ ἔπρεπε τοῦτος ὁ βδελυρὸς νὰ σπουδάξῃ τὴν εὐαγγελικὴν ταύτην καὶ ὀρθόδοξον πίστιν κἂν ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες, μάλιστα τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον εἰς τὸ β. κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, ὄχι νὰ μεθυσθῇ ἀπὸ τὸ φαρμακερὸν καὶ θανάσιμον ποτήριον τοῦ Λυτέρου· ὅτι τούτη εἶναι γνώμη ὁ πιθελωζάτη καὶ ῥίζα πολλῶν αἱρέσεων. καὶ αὐτὸς παρακάτω εἰς τὸ ιδ. ζητημάτιον ἐναντιᾶται τοῦ ἑαυ- τοῦ

ctis operibus eius. baptizatus ergo cõtrahit debitũ seruandæ Christi legis. Qui fiat igitur, vt salutem consequatur homo, qui quidẽ credidit, sed debitũ non persoluit? Quando ergo dixit Christus; Qui crediderit; &c. illos declarat prędestinatos, qui postquã crediderint, implẽt quod in baptismate promiserũt. Quod etiam Christus ipse exponit vltimis Matthæi verbis: Docete omnes gẽ- Cap. 28. tes baptizãtes; & docẽtes 19.20. eos seruare omnia, quæcumque mandaui vobis. At perditus iste debebat orthodoxã hanc & Euangelicam fidem exquirere saltem à sanctis Patribus, præsertim Dionysio Areopagita capite ij. de Hierarchia Ecclesiastica, non è lethali poculo Lutheri venena ebibere. Siquidem hęc blasphemia multarum hæresum est perniciosissima radix. Ipse quoq. infra quæstiũcula 14. secum pugnat. Scribit enim & fatetur, sine operibus nõ sufficere fidem, & esse mortuã.

Quanquam quæstiuncula xij. semipelagianam ponit doctrinã, vbi ait: Hominẽ antequã illuminetur à Spiritu S. debere se ipsũ præparare. Quod improbat sanctus Augustinus in libro de Prædestinatione sanctorum. Voluntatem enim à Deo præparari & in eodem libro, & sæpe alibi repetit Augustinus.

τοῦ τῦ γεάφοντας, ὅτι δίχως τὰ καλὰ ἔργα δὲν ζώνει ἡ πίστις, ἀλλ' εἶναι νεκρά. καὶ εἰς τὸ ιβ. ζητημάτιον νὰ δίδῃ ἡμιπελαγιανὴν διδασκαλίαν λέγοντας, ὅτι πρὶν φωτισθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πρέπει νὰ ἑτοιμάσῃ τὸν ἑαυτόν του· ἐναντίον τῆς διδασκαλίας τοῦ μακαρίου Αὐγουστίνου περὶ προορισμοῦ τῶν ἁγίων.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΔ.

Ὅτι ὁ Χριστιανὸς ἀφήνοντας τὴν δικαιοσύνην χάνει τὴν πίστιν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XIV.

Christianus relicta iustitia amittit fidem.

REFVTATIO.

POst allatam Apostoli Iacobi sententiam; Fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa: subdit, fidem amitti per peccatum.

cap. 2.17

Ἀναφέρει τὴν διδασκαλίαν Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου, ὅτι δίχως τὰ ἔργα ἡ πίστις εἶναι καθ' ἑαυτὴν νεκρά. ἀπέκει λέγει, ὅτι μὲ τὴν ἁμαρτίαν χά-

νεται

νεται ἡ πίστις. ὢ ἀναισθησίαν. τὸ κορμὶ δίχως ψυχὴν μένει νεκρὸν, ἄρα ἐκβαίνοντας ἡ ψυχὴ τὸ κορμὶ ἀφανίζεται; τέτοια εἶναι ἡ θεολογία τῶν ἀλόγων. ἂν εἰς τὴν ἑαυτήν της εἶναι ἡ πίστις νεκρὰ ὅταν λείπωσι τὰ καλὰ ἔργα, τὸ λοιπὸν γυμνὴ ἀπὸ τὰ ἔργα μένει εἰς τὴν ἑαυτήν της, καὶ δὲν χαίεται. καὶ ἂν ἐχαίετο διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἡ πίστις, ὁ κλέπτης καὶ ὁ μοιχὸς ἤθελαν εἶσται ἄπιστοι. πῶς ἄρα λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὅτι πιστεύοντας νὰ εἶναι ἕνας Θεὸς, εἶναι καλὸν, ἀμὴ δὲν σώνει· διατὶ καὶ ὁ Ἀβραὰμ μὲ τὰ ἔργα ἐδικαιώθη καὶ ἐτελειώθη, καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη; πιστεύει λοιπὸν ὁ ἁμαρτωλὸς, ἀμὴ δὲν τοῦ σώνει· καὶ μὲ τὴν ἀδικίαν δὲν χαίεται ἡ πίστις. ἔτζι λέγει καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος, ὅτι πρέπει νὰ φεύγωμεν τὴν συνομιλίαν τῶν πόρνων, ὄχι λέγει τῶν ἑλλήνων, καθὼς τὸ ἐξηγᾷ καὶ ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν, ἤγουν τῶν χριστιανῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. τὸ λοιπὸν ἡ θανάσιμος ἁμαρτία δὲν ἀφανίζει τὴν πίστιν, ἀλλὰ μένοντας κατὰ τὸν ἅγιον Παῦ-

catum. O hominis vecordiam. Abeunte anima iacet corpus, ergo euanescit? Hoc est philosophari sine vsu rationis. Si fides in se ipsa mortua est, dum caret operibus, spoliata ergo non euanescit. Quòd si fides peccando extingueretur, fur & mœchus essent infideles. Cur ergo dicit Iacobus: Tu credis, quoniam vnus est Deus; bene facis. At non satis est: Nam & Abraham ex operibus iustificatus est, similiter & Raab meretrix. Si ergo non satis est credere; certè peccator credit, & iniquitas non tollit fidem. Ita beatus Paulus præcipiebat Corinthijs, vt fornicarios deuitarent; non vtique gentiles, vt exponit Chrysostomus; sed Christianos peccatores. Ergo peccatum mortiferum non delet fidem; sed iuxta Apo-

Cap.2.19.

1.Cor.5.11

Apoſtolum Chriſtianus manet Chriſtianus lapſus in peccatum. Nec oppoſitum dicit Ezechiel, vt Lutheranus affirmat:
Cap. 18. 24.
Si auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatem, in peccato ſuo quod peccauit, in ipſo morietur. Non eſt enim Prophetæ ſermo de fide, ſed de operibus. Si iuſtus, inquit, iuſtitiam deſerat, & moriatur in peccato, perijt. Quid commune diuinæ huic ſententiæ cum illa blaſphemia; Quod fidelis peccando deſinit eſſe fidelis? Similiter verborum Pauli ſenſum peruertit:
1. Cor. 10. 12.
Itaque qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Per hoc enim, vt exponit Chryſoſtomus, faſtum Corinthiorum Apoſtolus comprimit. Additque Chryſoſtomus; Dictum quidem eſſe ab Apoſtolo, Qui ſtat, videat ne cadat: Sibi verò non licere hoc dicere; ſed potius illud Pſalmi;
Pſalm. 40 9.
Numquid qui

Παῦλον χριστιανὸς ὁ χριστιανὸς, ἐμπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ἁμαρτίαν. καὶ δὲν μαρτυρᾷ τὸ ἐναντίον, καθὼς ἐδίδαξαν οἱ Λουτεράνοι τοῦτον τὸν θεόργιστον, λέγοντας ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ· ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιῇ ἀδικίαν, ἐν τῷ παραπτώματι αὐτοῦ ᾧ παρέπεσεν ἐν αὐτῷ ἀποθανεῖται. δὲν μιλεῖ ὁ προφήτης ἐκεῖ διὰ τὴν πίστιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰ ἔργα. διότι ἂν ἀφήσῃ, λέγει, τὴν δικαιοσύνην του ὁ δίκαιος, καὶ ἀποθάνῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, κολάζεται. τί κοινὸν ἔχει τούτη ἡ θεϊκὴ ἀπόφασις μὲ τὴν βλασφημίαν, ὅτι ἁμαρτάνοντας ὁ χριστιανὸς χαίνει τὴν πίστιν; ὁμοίως ἔξω ἀπὸ τὸν σκοπὸν τοῦ ἁγίου Παύλου φέρει τὰ λόγια ἐκεῖνα· ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. ὁ Ἀπόστολος ἐκεῖ μιλεῖ διὰ νὰ καταβάλῃ τὸν τῦφον τῶν Κορινθίων, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος· ὁ ὁποῖος σμίγοντας λέγει· ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἶπεν, ὁποῦ στέκει ἂς βλέπεται μὴ πέσῃ· ἀλλ' ἐγὼ λέγει, δὲν ἐμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ τοῦτο· ἀλλὰ

ἀλλὰ ἐκεῖνο τοῦ ψαλμοῦ· μὴ δὲν ἔχει νὰ σηκωθῇ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔπεσεν; Καὶ προτρέπει ὅλους νὰ σηκωθοῦσιν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν εἰς τὴν ἀρετήν. τὸ λοιπὸν τὸ νὰ στέκεται τινὰς εἶναι νὰ κρατῇ τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ νὰ πέσῃ εἶναι νὰ χάσῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ὄχι τὴν πίστιν. Καὶ παρερμηνεύοντας τόσον ἀσόντα τὴν θείαν γραφὴν ὁ ἄθλιος δείχνει, ὅτι δὲν εἶναι φανερὴ, καθὼς αὐτὸς λέγει· ἀλλὰ καὶ τὰ φανερώτατα τῆς γραφῆς εἶναι σκοτεινὰ τῶν αἱρετικῶν, ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία. Ἐ. τὸ τῆς Ἀποκαλύψεως ὁποῦ ἀναφέρει· Κράτει ὃ ἔχεις· δὲν μιλεῖ διὰ πᾶσα χριστιανόν· οὐδὲ σημαίνει, ὅτι πᾶσα θανάσιμος ἁμαρτία χαλᾷ τὴν πίστιν, ἀλλ᾽ ὅτι ἡ ἀπιστία καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ ἀπάρνησις χαλᾷ τὴν πίστιν.

qui dormit, non adijciet vt resurgat? Hortaturque omnes, vt à peccato ad virtutem surgant. Stare igitur est tenere virtutem; cadere est virtutem deserere, & à iustitia corruere; non fidem amittere. Adeo sinistris interpretationibus locorum Scripturæ ostendit miserrimus, illam non esse omnibus planam, vt ipse nugabatur; sed quæ sunt vel manifestissima Scripturæ, obscura tamen esse hæreticis; quoniam in maleuolam animam Sap. 1.4.
non introibit sapientia.

Denique illud Apocalypsis quod citat; Tene, Cap. 3.11
quod habes; non spectat ad omnes Christianos; nec significat, quouis peccato, sed reiectione & abnegatione Christianismi fidem amitti.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΕ.

Οτι χάνοντας διὰ τῆς ἁμαρτίας τὴν πίστιν ὁ ἄνθρωπος τὴν εὑρίσκει διὰ μετανοίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XV.

Fidem propter peccatum amissam homo recuperat per pœnitentiam.

REFVTATIO.

AD reijciendam hanc blasphemiã satis est dicere, priorem blasphemiã esse eius fundamentum. Sicut ergo est à veritate alienũ, fidem amitti per quoduis peccatum; ita falsissimum est, fidem pœnitendo recuperari. Hæc plane sunt deliraméta Lutheranorũ, O 1 & insulsæ assertiones contra diuinæ Scripturæ sanctorũq. Doctorũ positiones. Quinimo iuxta hunc ipsũ Pseudotheologũ blasphemia hæc impossibile continet. Ipse supra fatetur: Quod credendo in Chri-

Quæst. 14 interrog. 1

Ούτη ἡ βλασφημία ἐλέγχεται, ὅτι ἔχει θεμέλιον τὴν περασμένην. καὶ καθὼς εἶναι ψέμα, ὅτι ἡ πίστις νὰ χάνεται εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν· ἔτζι εἶναι ἀσύστατον νὰ εὑρίσκεται πάλιν μὲ τὴν μετάνοιαν, τούταις εἶναι ἀλογίαις καὶ μωροφαντασίαις τῶν Λουτεράνων, ἐναντίαις τῆς θείας γραφῆς καὶ τῶν διδασκάλων. μάλιστα καὶ κατὰ τὰ θεμέλια τοῦ ψευδοθεολόγου τούτη ἡ βλασφημία περιέχει ἀδύνατον. αὐτὸς ὡμολόγα παραπάνω, ὅτι πιστεύοντας εἰς τὸν Χριστὸν ἀρχίζομεν νὰ ἐλπίζωμεν. καὶ ἐδῶ λέγει, πῶς

διὰ

διὰ μετανοίας τῶν ἁγίων μυστηρίων εὑρίσκεται ἡ χαμένη πίστις. ἂν ἡ πίστις εἶναι, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζομεν, τὸ λοιπὸν ἀναγκαίως ἡ πίστις ἐνεργᾷ πρὸς τὴν μετάνοιαν. Ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ κακοφανῇ τοῦ μετανοοῦντος ἡ ἁμαρτία, ἂν δὲν ἔχῃ προηγουμένην τὴν πίστιν, ὅτι τοῦ Θεοῦ δὲν ἀρέσει ἡ ἁμαρτία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐλπίζει τὴν συγχώρησιν. τὸ λοιπὸν ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπὶς προηγοῦνται τὴν μετάνοιαν εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν πρὸ τῆς μετανοίας. καὶ πῶς νὰ εὑρίσκεται κατ' αὐτὸν ἡ πίστις διὰ μετανοίας, ἂν εἶναι πρὸ τῆς μετανοίας; πῶς εἶναι δυνατὸν, ἡ πίστις νὰ εἶναι ἀρχὴ μετανοίας, καὶ ὕστερον ἀπὸ τὴν μετάνοιαν; λοιπὸν εἶναι ἀδύνατον καὶ κατὰ τὴν ψευδοφανῆ τοῦ Λυτέρου σοφίαν ἢ νὰ χαίνεται ἡ πίστις εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν, ἢ χαμένη νὰ εὑρίσκεται διὰ μετανοίας.

Christum incipimus sperare: Hic vero dicit, fidem amissam reperiri per pœnitentiam sanctorum sacramentorum. Si ergo fides est, qua incipimus; certè fides operatur ad pœnitentiam. Impossibile enim est, vt peccatum peccatori displiceat, nisi præcedente fide credat, peccatum displicere Deo, à quo sperat veniam. Fides igitur & spes antecedunt pœnitentiam; ergo sunt in peccatore ante pœnitentiam. Quomodo igitur per pœnitentiā reperiatur fides, si fides supponitur pœnitentiæ? Qui fieri possit, vt fides sit initium pœnitētiæ, & posterior pœnitētia? Impossibile igitur est, etiam per ipsa Lutheri commenta, vel amitti fidem in peccatore, vel amissam inueniri per pœnitentiam.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ις.

Ἐκκλησία εἶναι σύναξις Χριστιανῶν ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ μάλιστα παιδεύονται.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

LIBER VII.

BLASPHEMIA XVI.

Ecclesia est Congregatio Christianorum sanctorum, qui in hoc mundo plurimis malis diuexantur.

REFVTATIO.

Ex eo quod supra docuit veritati contrarium, oritur definitio, quã hic tradit hæreticæ prauitatis plenissima. Ajebat, Christianũ peccando fidem amittere; vt per ipsũ peccatores nõ sint Christiani. Cum ergo Ecclesia sit Christianorum congregatio, sancti tantummodo per ipsum, idest qui sine peccato sunt, cõstituent Ecclesiam. Verùm

rùm

Ἡ κακόδοξος διδασκαλία, ὁποῦ ἔσπειρεν ἐπάνω κάμνει τὴν περιγραφὴν ὁποῦ δίδει τῆς ἐκκλησίας αἱρετικωτάτην. ἔλεγεν, ὅτι ὁ χριστιανὸς ἁμαρτάνοντας χάνει τὴν πίστιν. τὸ λοιπὸν οἱ ἁμαρτωλοὶ κατ᾽ αὐτὸν δὲν εἶναι Χριστιανοί.
30 Καὶ ἂν ἐκκλησία εἶναι σύναξις τῶν χριστιανῶν, μόνοι οἱ ἅγιοι ὁποῦ δὲν εὑρίσκονται εἰς ἁμαρτίαν, εἶναι κατ᾽ αὐτὸν ἡ ἐκκλησία.

ἀλλὰ

ἀλλὰ τοῦτο εἶναι δόγμα σατανικὸν, καὶ ἀντιφέρεται αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ λέγει εἰς τὸ εὐαγγέλιον· Ὅτι ἡ σαγήνη τῆς ἐκκλησίας περιέχει τὰ ψάρια καλὰ καὶ κακά· καθὼς φανερώτατα ἐξηγᾷ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ Χρυσόστομος, καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος εἰς τὸ ἐνδέκατον ζήτημα τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου. καὶ αὖ ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς ταῖς ἐπιγραφαῖς τινῶν τῶν ἐπιστολῶν κράζει ἁγίοις ὅλους τοὺς πιστοὺς, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ῥωμαίους, εἶναι λέγει, διατὶ τοὺς κράζει ἀγαπητοὺς τοῦ Θεοῦ, δηλονότι ὡσὰν καλεσμένους εἰς τὸν Χριστιανισμόν. ὅθεν καὶ εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρώτην ἐπιστολὴν ἐπιγράφει, κλητοῖς ἁγίοις· ἀπέκει εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον ἀναφέρει καὶ παραδίδει τοῦ σατανᾶ τὸν Κορίνθιον ἐκεῖνον Χριστιανὸν, ὁποῦ ἦτον αἱμομίκτης.

Εἶναι τὸ λοιπὸν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἡ ἐκκλησία κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Παύλου, συνά-

rùm hoc eſt dogma ſatanicum, & aduerſatur Chriſti verbis. Ipſe enim in Euangelio, ſagenam, ideſt Eccleſiam, congregare ait & bonos & malos piſces; vt expreſſis verbis declarant Chryſoſtomus ibi, & Auguſtinus Quæſtionum ex Matthæo xi. & ſæpe alibi. Quòd ſi Apoſtolus in quarumdam epiſtolarum titulis fideles communiter vocat ſanctos; vt Chryſoſtomus annotat initio epiſtolæ ad Romanos; hoc ideo dictum, inquit; quia vocat eos Deo dilectos, nempe ad Chriſtianiſmum vocatos. Ita primæ ad Corinthios titulum præfigẽs ait; Vocatis ſanctis: Deinde capite v. refert, ac tradit ſatanæ Chriſtianum illum Corinthium, qui commiſerat inceſtum.

Matth. 13. 47.

Epiſt. 171. l b. de vera Relig. lib. de moribus Eccl ſiæ Cathol. lib. d fide & operibus. l bro 2 de Ciuit. Dei c. 35. lib. 2. contra Creſc. gram. & alibi.

Eſt igitur Eccleſia in hoc mundo iuxta verba & ſenſum ipſius Saluatoris, ac etiam Apoſtoli, congre-

gregatio Christianorũ bonorum & malorũ, non cõgregatio sanctorum absq. peccato. Et quod addit Gerganus; Qui in hoc mũdo plurimum diuexantur; perinde est ac si diceret: Homo est animal rationale, si vapulat. Quis tã profundã ignorantiam nõ demiretur? Inter definitionẽ & definitũ debet esse conuersio. Homo est animal ratione vtens: Animal ratione vtens est homo. Si Ecclesia est congregatio sanctorum, qui diuexãtur: certè sanctorum tantũ qui vexantur congregatio erit Ecclesia. Vbi igitur, & quando fuit, aut erit congregatio sanctorũ non diuexatorũ; neq enim semper persecutionibus præmuntur: non est, non erit Ecclesia. Et qua ratione fiat, vt sit quidem per ipsum congregatio sanctorũ Christianorum, non sit autem Ecclesia?

Hom. 1. in 1. ad Cor. In cap. 1. ad Galat. vers. 2. Vna est, inquit Chrysostomus, in vniuerso terrarum orbe Ecclesia. Si enim est Dei Ecclesia, vnicam

σύναξις Χριστιανῶν καλῶν καὶ κακῶν, ὄχι σύναξις ἁγίων δίχως ἁμαρτίαν. Καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ σμίζει· οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ μάλιστα παιδεύονται· εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικὸν ὁποῦ ῥαβδίζεται. καὶ τίς νὰ μὴν θαυμάσῃ τὴν τόσην ἀπαιδευσίαν; ἡ περιγραφὴ πρέπει νὰ ἀντιστρέφῃ μὲ τὸ περιγραφόμενον. ὁ ἄνθρωπος ζῶον λογικὸν, καὶ τὸ λογικὸν ζῶον ἄνθρωπος. ἂν ἡ ἐκκλησία ἐστὶ σύναξις ἁγίων παιδευομένων, ἡ σύναξις μόνων τῶν παιδευομένων ἁγίων ἐστὶ ἡ ἐκκλησία. τὸ λοιπὸν ὅτε καὶ ὅπου εἶναι σύναξις ἁγίων μὴ παιδευομένων, ὡσὰν ὅτε λείπουσιν οἱ διωγμοὶ, δὲν ἐστὶ ἐκκλησία. καὶ πῶς ἐστὶ ἐμπορετὸν νὰ εἶναι κατὰ τὴν διδασκαλίαν του σύναξις Χριστιανῶν ἁγίων, καὶ ὄχι ἐκκλησία;

Μία ἐκκλησία, λέγει ὁ ὁ Χρυσόστομος, εἶναι εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅτι ἂν εἶναι ἐκκλησία Θεοῦ, πρέπει νὰ ἐστὶ ἑνωμένη. καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκκλησία δὲν σημαίνει χωρισμὸν, ἀλλὰ ἕνωσιν, ὁμό-

ὁμόνοιαν, καὶ συμφωνίαν. λέγοντας τοῦτο ὁ Χρυσόστομος μᾶς διδάσκει, πόθεν ἔχομεν τὸν ὁρισμὸν τῆς ἐκκλησίας.

Εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λοιπὸν ἐκκλησία εἶναι σύναξις τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ παραδομένη τοῦ Πέτρου. καὶ ἐδῶ εἶναι σωστὴ ἡ ἀντιστροφή. ὅπου εἶναι ἐκκλησία, εἶναι πρόβατα Χριστοῦ παραδομένα τοῦ Πέτρου, καὶ ἀντιστρόφως· ἔτζι εἶναι μία σύμφωνος πανταχοῦ ἐκκλησία· καὶ λείποντας ἕνα ἀπὸ τὰ ἰδιώματα τοῦτα δὲν εἶναι ἐκκλησία. Καὶ εἶναι ἀκόλουθον ἐξ ἀνάγκης, ὅπου δὲν εἶναι συμφωνία μὲ τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου νὰ μὴν εἶναι ἐκκλησία. ὅθεν εἶναι βεβαιότατον, ὅτι δίχως θεμέλιον παραμιλοῦσιν, ὅσοι λέγουσιν, πῶς τοῦ Πέτρου, ὄχι τῶν διαδόχων του ἐδόθη τούτη ἡ ἐξουσία. διατὶ δὲν εἶπεν ὁ Χριστὸς, ποίμαινε τοῦτα μου τὰ πρόβατα, ἢ τὰ παρόντα πρόβατα. ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἀορίστως καὶ καθόλου, τὰ πρόβατά μου. Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὰ λόγια ἐκεῖνα, οἰκο-

tam esse oportet. & nomen hoc, Ecclesia, non diuisionem; sed vnionem significat, concordiam, & consensionem. Ex his Chrysostomi verbis patet, vnde sumenda sit Ecclesiæ definitio.

Dixit Petro Christus; Pasce oues meas. est igitur Ecclesia ouiũ Christi congregatio ad pascendum tradita Petro. Ita plana est definiti cum definitione conuersio. Vbi est Ecclesia, ibi sunt oues Christi traditæ Petro, & contra. Sic vna erit vbique vno nexu coniuncta Ecclesia. Quòd si vna ex his conditionibus desit, non erit Ecclesia. Ex quo sequitur necessariò, Ecclesiam non esse, quæ non consentit cum sede Petri. Sine fundamento igitur garriunt ij, qui Petro soli, nõ etiã successoribus traditam aiunt potestatem. Non enim dixit Petro Christus, Pasce has oues; sed in vniuersum & absolutè, oues meas. Et Chrysostomus exponens verba illa:

Ioan. 21. 17.

Matt. 16. 15.

illa; ædificabo Ecclesiam meam: In hoc, inquit, multos ostendit credituros in Christũ. Cum ergo Christi sermo amplexus fuerit oẽs futuros Christianos, qui non deerũt vsque ad consummationem seculi: omnesque dati fuerint Petro; necesse est vt Petri successores eadem, qua Petrus, potestate polleant; cum Petrus mortalẽ nunc non viuat vitam, nec per se ipsum pascat; vt etiam omnium generalium Conciliorum gesta testantur & docent. Omnes enim sancti Patres agnouerunt in Papa Petri auctoritatem vt pastoris: & veritatem hanc dictis factisque comprobarũt, vt contra Nilum & Barlaam demonstratum est. Ex his firmissimis & inconcussis fundamentis pendet reiectio multarum blasphemiarum, quas temerarius Catechista effudit.

οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, λέγει· ἀπ' ἐδῶ δείχνει, ὅτι ἔμελλαν πολλοὶ νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστόν. λοιπὸν μιλῶντας ὁ Χριστὸς διὰ τοὺς μέλλοντας Χριστιανοὺς, καὶ τοῦτοι πάντοτε θέλουν εἶσται ὡς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, καὶ δίδοντάς τους τοῦ Πέτρου ὅλους, ἀνάγκη εἶναι εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου νὰ εἶναι ἡ ἐξουσία τοῦ Πέτρου· ἐπειδὴ ὁ Πέτρος δὲν εἶναι πλέον εἰς τὸν βίον τοῦτον νὰ κυβερνᾷ. τοῦτο διδάσκουσι καὶ μαρτυροῦσιν ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, γνωρίζοντας εἰς τὸν Πάπαν τοῦ ποιμένος Πέτρου τὴν ἐξουσίαν· καὶ τὸ προσμαρτυροῦσι τῶν ἁγίων τὰ παραδείγματα, καθὼς ἀπεδείχθη ἐναντίον τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Βαρλαάμ. Ἀπὸ τοῦτα τὰ ἀῤῥαγῆ καὶ ἀκατάβλητα θεμέλια κρέμεται ἡ λύσις πολλῶν βλασφημιῶν, ὁποῦ περιεργάζεται τοῦτος ὁ τολμηρός.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΖ.

Μία εἶναι ἡ ἐκκλησία, ἁγία, καθολικὴ, Αποστολικὴ, καὶ ἀνατολική.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XVII.

Vna est Ecclesia, Sancta, Catholica, Apostolica, & Orientalis.

REFVTATIO.

Ελεγαν οἱ αἱρετικοὶ Δονατισταὶ ὅτι μόνον εἰς τὴν Αφρικὴν εἰς αὐτοὺς ἦτον ἡ καθολικὴ ἐκκλησία· τοὺς ὁποίους ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος εἰς πολλοὺς τόπους τοὺς ἐντροπιάζει. πόθεν ἔμαθε λοιπὸν τοῦτος ὁ τρισάθλιος νὰ περιορίζῃ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν μόνον εἰς τὴν ἀνατολήν; ἀπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐκκλησίας εἶναι φανερὸν, ὅτι τόσον εἶναι ἐξαπλωμένη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ὅσον εἶναι ἐξαπλωμένα τοῦ Χριστοῦ τὰ πρόβατα εἰς τὴν ἕνωσιν καὶ κυβέρνησιν τοῦ Πέτρου. ὁ Χρυσόστομος, καθὼς εἴπαμεν, μίαν εἶναι λέγει τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ οἰκουμένῃ.

Καὶ

Haeretici Donatistæ dicebant, in Africa tantum, & penes se solos fuisse catholicam Ecclesiam; quos beatus Augustinus pluribus in locis redarguit. A quò igitur didicit homo miserrimus catholicam arctare Ecclesiam solis finibus Orientis? Liquet è Definitione Ecclesiæ tam latè patere catholicam Ecclesiam, quam latè fusæ sunt oues Christi traditæ Petro vt pascendæ. Chrysostomus, vt dictum est, vnam esse ait toto terrarum orbe Ecclesiam.

Epist. 50. 166. 171. lib. 2. contra Cresconium. lib. de heresibus ad Quod vult d. heresi 69. & alibi.

Et

Et in secundo Psalmo di-
vers. 8. citur; Dabo tibi gẽtes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos
46. terræ. Et Lucæ capite vltimo: Oportebat Christũ pati, & resurgere, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gẽtes. Ita certo certius est, vna mundi parte nõ comprehendi catholicã Ecclesiam. Cæterum mirari licet, quòd suam Ecclesiam catholicã dum solis tribuit Orientalibus, Christianos oẽs Orientales necessario sãctos declarat; & præterea magistros suos Lutheranos eijcit ab Ecclesia. Quibus velit, nolit, aptare
Cap. 3. 9. cogitur illud Apocalypsis: Synagoga Satanæ; qui dicunt se Christianos esse, & non sunt, sed mentiuntur.

Καὶ ὁ δεύτερος ψαλμὸς λέγει· δώσωσοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον· κηρυχθῆναι μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δὲν συγκλείεται εἰς ἕνα μέρος τοῦ κόσμου. ὅμως εἶναι θαυμαστὸν, πῶς βάνοντας τὴν καθολικήν του ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀνατολὴν, ἐξ ἀνάγκης κάμνει ἁγίους ὅλους τοὺς ἀνατολικοὺς χριστιανοὺς, καὶ ἀποκλείει τοὺς διδασκάλους του τοὺς Λουτεραίους· διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι ἀναγκασμένος νὰ εἰπῇ τὰ λόγια τῆς Ἀποκαλύψεως· Συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ, λέγοντες ἑαυτοὺς Χριστιανοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται.

BLAS-

BIBΛION H.
BΛAΣΦHMIA IH.
Οτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι τῆς ἐκκλησίας κεφαλή.

EΛEΓXOΣ.

LIBER VIII.
BLASPHEMIA XVIII.
Papa non est Ecclesiæ Caput.

REFVTATIO.

Τοῦτη ἡ βλασφημία εἶναι ἡ κοινὴ συμφωνία ὅλων τῶν αἱρετικῶν. ὅθεν ἔμαθε καὶ τοῦτος νὰ ἀντιλέγῃ ὄχι μόνον τῶν διδασκάλων καὶ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ.

Εξυμνεῖ τὸν Χριστὸν, ἀποῤῥίχνοντας τοὺς Ιουδαίους, ὡσὰν Μεσσίαν καὶ θεάνθρωπον ἀληθινόν· ἀπέκει διὰ νὰ ὑβρίσῃ τὸν πάπαν, μὲ φρύαγμα αἱρετικὸν πλάττει τὸν χριστὸν ψεύστην.

Λέγει, ὅτι ἂν ὁ πάπας ἦτον κεφαλὴ, ἤθελεν εἶσθαι δικέφαλος ἡ ἐκκλησία, ἔχοντας κεφαλὴν τὸν Χριστὸν,

καὶ

Hæc est communis tessera omnium Hæreticorum; à quibus didicit & græculus iste contradicere non Doctoribus tantùm & Synodis generalibus, sed ipsi Christo.

Dum Iudæos refellit, agnoscit Christum Messiam, verum & Deum & hominem. Deinde vt hæretico fremitu inuehatur in Papam, affingit Christo mendacium.

Si Papa, inquit, est Ecclesiæ caput; ergo biceps est Ecclesia, caput habens

Christum, & caput Papam,

Secundo, Ecclesia esset adultera duobus coniuncta viris, Christo & Papæ.

Tertiò, Ecclesia est sancta; Papa non est sanctus.

Quarto, Ecclesia est diffusa per multa loca; Papa non potest esse in pluribus locis: non ergo est caput.

Quid diceret homo stolidissimus, si quis nugamenta hæc contra ipsum retorqueret incipiendo à postremo?

Romanum Imperium multas habebat prouincias. Constantinus Magnus non poterat eodem tempore in pluribus esse prouincijs. ergo non fuit Imperator.

Helena Constantini magni mater fuit sancta; Constantius Chlorus Cõstantini pater nõ erat sanctus; ergo non fuit maritus Helenæ.

Profecto quælibet particularis Ecclesia suum loco sponsi habet Episcopum.

καὶ κεφαλὴν τὸν Πάπαν.

Δεύτερον, ἤθελεν εἶσαι πόρνη, ἔχοντας δύο ἄνδρες, τὸν Χριστὸν καὶ τὸν πάπαν.

Τρίτον, ἡ ἐκκλησία εἶναι ἁγία, ὁ πάπας δὲν εἶναι ἅγιος, ἄρα ὁ πάπας δὲν εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας.

Τέταρτον, ἡ ἐκκλησία εἶναι εἰς πολλοὺς τόπους· δὲν ἐμπορεῖ ὁ πάπας νὰ εἶναι εἰς πολλοὺς τόπους. λοιπὸν δὲν εἶναι κεφαλή.

Τί ἔλεγεν, ἂν εἰς τοῦτα τὰ παραλογίσματα τοῦ ἀποκρίνετο τινὰς ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ὕστερον ἔτζι καὶ τοὺς λογισμούς του;

Η βασιλεία τῆς Ρώμης εἶχε πολλαῖς ἐπαρχίαις. ὁ μέγας Κωνσταντῖνος δὲν ἐμπόρει νὰ εἶναι ἅμα εἰς πολλαῖς ἐπαρχίαις. ἄρα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος δὲν ἐστάθη βασιλεύς. πρὸς τὸ τρίτον.

Η μητέρα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ Ελένη ἦτον ἁγία. ὁ πατέρας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Κωνστάντιος ὁ Χλωρὸς δὲν ἦτον ἅγιος. ἄρα δὲν ἐστάθη ἄνδρας τῆς ἁγίας Ελένης. πρὸς τὸ δεύτερον.

Πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία ἔχει τὸν μερικόν της ἐπίσκοπον

που ὡς ἴδιον ἄνδρα· ὅθεν ἡ ἁγία ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀγδόη σύνοδος ἔκραζε μοιχὸν τὸν Φώτιον, ὅτι εἶχεν ἁρπάσει παρανόμως τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ζῶντος Ιγνατίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου. ἀλλὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἐστὶ νυμφίος τῆς ἐκκλησίας καὶ μερικῆς καὶ οἰκουμενικῆς· λοιπὸν πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία εἶναι πόρνη ἔχοντας δύο ἄνδρας, καὶ τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸν Χριστόν. ἔτζι λέγοντας ὁ ἀπόστολος εἰς τὸ ια. τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους· ὅτι κεφαλὴ γυναικὸς ὁ ἀνήρ· λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐγκωμιάζοντας τὴν ἀδελφήν του Γοργονίαν, πῶς οὐχ ὅτι κεφαλὴν ἔχει τὸν ἄνδρα, διὰ τοῦτο τὴν πρώτην κεφαλὴν ἠγνόησεν. λοιπὸν αἱ τέτοιαις δύο κεφαλαῖς δὲν κάμνουσι πόρνην τὴν ὕπανδρον, ἄρα οὐδὲ τὴν ἐκκλησίαν. πρὸς τὸ πρῶτον, ὅτι κατὰ τὸν ἅγιον Διονύσιον κάθε μερικὸς ἐπίσκοπος ἔχει ἀναλογίαν πρὸς τὴν Ιεραρχίαν του, καθὼς ἔχει πρὸς τὸν Χριστὸν πᾶσα Ιεραρχία. λοιπὸν καθὼς ἐστὶ ὁ χριστὸς κεφαλὴ ὅλης τῆς ἐκκλησίας, ἔτζι καὶ κά-

pum. Idcirco sancta Generalis viij. Synodus damnauit Photium vt mœchum, eò quòd superstite sancto Patriarcha Ignatio contra ius fasque rapuisset sedem Constantinopolitanam. Sed Christus etiam est tam vniuersalis Ecclesiæ, quàm particularium sponsus Ecclesiarum: omnis igitur particularis Ecclesia est adultera; quia duos habet sponsos, Christum & Episcopum. Quo sensu Gregorius Nazianzenus laudans Gorgoniam sororem ex verbis Apostoli; Caput mulieris vir: ait; Non quia caput habebat virũ, ideo primum caput ignorauit. Si igitur duo huiusmodi capita non faciunt adulteram viro coniũctam, ergo pariter nec Ecclesiã. Deniq. ex Dionysio Areopag. patet, quemlibet Episcopum ita se habere ad suam Hierarchiã, sicut Ecclesiæ vniuersalis Hierarchia se habet ad Christũ. Sicut igitur vniuersalis Ecclesiæ caput est Christus, ita

Ephes. 5. 27.

1. Cor. 11. 3.

De Hier. Ecclesiastica c. 5.

ita caput est suæ quilibet Episcopus. Si valet igitur argumentum Gergani, valebit etiam quod dictum est.

Omnis Ecclesia particularis habet pro capite suum Episcopum, nec tamen excludit Christum. Omnis igitur particularis Ecclesia per Gerganum est biceps & monstrum. Si absurda hæc admittit Gerganus, caret omni sensu. si non admittit, cur similes futilitates iacit in Papam?

Ioan. 10. 11.14. Christus de se ipso dicebat; Ego sum pastor bonus.
Cap.2.25 Et sanctus Petrus prima
Cap.5.4. sua epistola vocat Christum pastorem & episcopum animarum, vocat pastorum principem. Idem tamen Christus Ioannis vltimo suarum ouium pastorem constituit Petrum. Arguat igitur Lutherana sua perfidia Gerganus & dicat: Christus est æternus Ecclesiæ pastor; igitur Petrus non est pastor: Alio-

κάθε εἷς ἐπίσκοπος τῆς ἰδικῆς του ἐκκλησίας, ὡς εἴπαμεν. τὸ λοιπὸν ἂν ἀξίζει τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Γεργαίου, ἀξίζει καὶ τοῦτο.

Πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία ἔχει μερικήν της κεφαλὴν τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον· ἀλλ᾽ ἔχει ἀκόμη διὰ κεφαλήν της καὶ τὸν Χριστόν· ἄρα πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία κατὰ τὸν Γεργάνον εἶναι δικέφαλος καὶ τεράστιον. ἂν ταῦτα τὰ ἄτοπα τὰ συγχωρεῖ ὁ Γεργάνος, δὲν ἔχει αἴσθησιν. ἂν δὲν τὰ συγχωρεῖ, διατὶ προβάλλει ἐναντίον τοῦ πάπα ἐπιχειρήματα τόσον ἀνόητα;

Ἔλεγεν ὁ Χριστὸς διὰ τὸν ἑαυτόν του· ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος εἰς τὴν πρώτην του ἐπιστολὴν τὸν ὀνομάζει ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν καὶ ἀρχιποίμενα· καὶ ὅμως εἰς τὸ ὕστερον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὸν Πέτρον ποιμένα καὶ βοσκὸν τῶν ἰδίων του προβάτων. ἂς ἐπιχειρήσῃ λοιπὸν ὁ Γεργάνος μὲ τὴν λουτηροδιδασκαλίαν του· ὁ Χριστὸς εἶναι αἰώνιος ποιμὴν τῆς ἐκκλησίας, ἄρα ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ποιμήν. Καὶ ἂν ἦτον ποιμὴν,

ἡ

ἡ ἐκκλησία ἤθελεν εἶσαι δικέφαλος, τεράστιον, γέλως. καὶ δὲν βλέπει ὁ ἀνόητος, ὅτι τὰ ὀνόματα τοῦ ποιμὴν, νυμφίος, κεφαλὴ, καὶ τὰ ὅμοια εἶναι μεταφορικὰ, καὶ σημαίνουσι προστασίαν, ἡγεμονίαν καὶ κυβέρνησιν. καθὼς τὸ λοιπὸν ὁ Χριστὸς εἶναι ποιμὴν, καὶ ὅμως τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τὴν νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ νὰ μὴν εἶναι καὶ ὁ Πέτρος ποιμὴν, ὡσὰν τοποτηρητὴς τοῦ αἰωνίου ποιμένος· ἔτζι τὸ νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς αἰώνιος νυμφίος καὶ αἰωνία κεφαλὴ, δὲν ἐμποδίζει νὰ μὴν εἶναι καὶ ὁ Πέτρος νυμφίος καὶ κεφαλὴ ὡσὰν τοποτηρητὴς τοῦ νυμφίου καὶ τῆς κεφαλῆς. καὶ ἀντιλέγοντας οἱ Λουτεράνοι καὶ οἱ Καλβινισταὶ ἀντιλέγουσι τοῦ Χριστοῦ· καὶ οἱ συλλογισμοὶ τοὺς εἶναι βέλη νηπίων φαρμακερὰ καὶ ἀδρανέστατα: Ἤξευρεν ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ νυμφίος καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· καὶ ὅμως ἔγραφεν τοῦ ἁγίου πάπα Λέοντος, κράζοντάς τον κεφαλὴν ὅλων τῶν ἐπισκόπων ὡς μελῶν, καὶ πα-

Alioquin Ecclesia esset biceps, monstrum, ridiculum. Nec videt ineptissimus, nomina hæc, Pastor, Sponsus, Caput, & similia esse metaphorica, sumique ad denotandum officium præsulis, præfecti & gubernatoris. Sicut igitur esse Christum pa storē non est impedimento, quin eiusdem Christi lege Petrus quoque sit pastor, vt pastoris æterni Vicarius. Ita quod Christus sit sponsus æternus & caput æternum, non impedit, quin Petrus etiam sit sponsus & caput, nempe vt capitis & sponsi Vicarius. Contrarium asserendo Lutherani & Caluinistæ contradicunt Christo: & syllogismi eorum sunt sagittæ paruulorum; venenatæ quidem, sed infirmissimæ. Sciebat sancta Generalis Quarta Synodus Christum esse sponsum & caput corporis Ecclesiæ; scribebat tamen sancto Papæ Leoni magno, vocans illum caput omnium Episcoporum vt membrorum par. 3. c. 2

& patrem Episcoporum omnium vt filiorum. Sciebat Euangelicæ vineæ dominum esse Christum; scribebat tamen œcumenica Synodus in eadem epistola, fatebaturque Papam vineæ custodem. Sicut igitur vineæ dominus, & custos vineæ non sunt duo domini; sed custos refert personam domini, & locum ipsius tenet. Et sicut Rex & imago Regis non sunt duo Reges, vt inquit sanctus Basilius: ita Christus & Papa non sunt duo sponsi, nec duo capita; sed Papa repræsentat Christum vt Vicarius & imago eius.

Ad Amphiloch. c. 10.

Hæc & similia, quæ contra Nilum & Barlaam allata sunt, debebat addiscere Gerganus è sacris generalibus Concilijs, non in terram alienigenarum pertrâsire homo peruersissimus ad ebibendas blasphemias. Quod verò ait; Ecclesiæ cum sancta sit, Papam non esse caput, quia

πατέρα ὅλων τῶν ἐπισκόπων ὡς τέκνων. ἤξευρεν, ὅτι τῆς εὐαγγελικῆς ἀμπέλου ὁ δεσπότης εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ ὅμως εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιστολὴν ἡ οἰκουμενικὴ σύνοδος λέγει καὶ ὁμολογᾷ τὸν Πάπαν ἀμπελικόν. Καθὼς τὸ λοιπὸν ὁ δεσπότης τῆς ἀμπέλου καὶ ὁ ἀμπελικὸς δὲν εἶναι δύο οἰκοκύριοι, ἀλλ' ὁ ἀμπελικὸς εἶναι εἰς τόπον τοῦ οἰκοκύρη, καὶ ἀναφέρει τὸν δεσπότην· καθὼς ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως δὲν εἶναι δύο Βασιλεῖς, ὡς λέγει ὁ μέγας βασίλειος εἰς τὸ δέκατον κεφάλαιον τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον· ἔτζι ὁ Χριστὸς καὶ ὁ πάπας δὲν εἶναι δύο νυμφίοι, καὶ δύο κεφαλαὶ, ἀλλ' ὁ πάπας ἀναφέρει τὸν Χριστὸν ὡσὰν τοποτηρητής του καὶ εἰκών.

Καὶ τοῦτα ἔπρεπε νὰ σπουδάξῃ ἀπὸ ταῖς ἁγίαις οἰκουμενικαῖς συνόδες, καὶ ὅσα ἄλλα ἀναφέραμεν ἐναντίον τοῦ Νείλου, καὶ τοῦ Βαρλαὰμ, ὄχι νὰ περάσῃ ὁ κακοκέφαλος εἰς γῆν ἀλλοτρίαν διὰ νὰ ποτισθῇ βλασφημίαις. καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει· δὲν εἶναι κεφαλὴ ὁ πάπας, ὅτι δὲν εἶναι

εἶναι ἅγιος, καὶ ἡ ἐκκλησία εἶναι ἁγία· γεννᾶται ἀπὸ τὴν περασμένην βλάσφημον γνώμην, ὅτι ἁμαρτάνοντας ὁ Χριστιανὸς χαίνει τὴν πίστιν. ὅθεν ἂν κάμνουσι τὴν ἐκκλησίαν μόνον οἱ πιστοί, ἔπρεπε καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λουτέρου νὰ ἐπιφέρῃ φανερά, ὅτι ἂν ὁ πάπας εἶναι ἁμαρτωλός, εἶναι κατ' αὐτὸν ἄπιστος· καὶ διὰ τοῦτο ὄχι μόνον δὲν εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. τώρα καθὼς ἀπεδείξαμεν, τὸ θεμέλιον τῆς γνώμης ἐκείνης εἶναι βλασφημία· καὶ ἡ θεία γραφή, ὡς ἐδείχθη, διδάσκει τὸ ἐναντίον. Καὶ εἶναι ὁ πάπας καθὸ πάπας ἀπὸ νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ὡς τοῦ Πέτρου διάδοχος. ἀφήνοντας ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ἀορίστως καὶ καθόλου μὲ ἀναισχυντίαν αἱρετικήν, ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι ἅγιος. τοῦτο εἶναι τὸ ἀμαθέστατον ἐπιχείρημα ὅλων τῶν ἀνοήτων, νὰ μετροῦσι τὴν ἐξουσίαν τῆς ἱερωσύνης ἀπὸ τὴν ἁγιωσύνην. τοῦτο παραπονοῦνται ὅλοι οἱ ἅγιοι, καὶ μάλιστα ὁ Αὐγουστῖνος κατὰ

τῶν

quia ſanctus non eſt: originem ducit è ſuperiori blaſphemia; Quòd peccando amittatur fides. Oportebat ergo, cùm è ſolis fidelibus conſtet Eccleſia; loqui apertius, & clarius effutire Lutheri nugas. Quòd Papa, vtpote peccator per ipſos, infidelis etiam ſit. Quapropter non modò caput Eccleſiæ non ſit, ſed omnino ſit extra Eccleſiam. At certè demonſtratum eſt, fundamentum illud eſſe blaſphemiam, & ſacram ipſam Scripturam docere contrarium: & Papam vt ſucceſſorem Petri ſanctione Chriſti Domini eſſe caput Eccleſiæ. Præterea, quòd generatim loquendo conſueta hæreticis temeritate ait, Papam non eſſe ſanctum. Nimirum hoc eſt ineptiſſimum illud omnium ſtultorum argumentum, qui poteſtatem Sacerdotij ſanctitate metiuntur. Hoc eſt de quo ſancti Patres conqueruntur, præſertim Auguſtinus contra Dona-

tiſtas

tiſtas locis citatis. Dicebat Chriſtus; Omnia quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite; ſecundùm opera verò eorum nolite facere. At iſte audax effrǽni ſua loquacitate proculcat leges Chriſti, & Conciliorum decreta, & ſanctorum Patrum documenta: & inſanientis more ſpumas non verba excreans, Papam ait quotidie cædes facere, ſimileſque aniles fabulas.

Matth 23. 3.

Poſtremo quod ait, Papam quia pluribus in locis eſſe non poteſt, proinde non eſſe caput: indignum eſt, cui reſpondeatur. tanta eſt argumenti futilitas. Ipſe etiam Chriſtus Dominus quà homo circumſcriptus eſt. Neque enim vt homo vbique eſt; vt apertè docet Definitio ſanctæ Synodi vij. Itaque iuxta ſenſum huius inſani nec ipſe Chriſtus eſt Eccleſiæ caput. At muta fiant blaſphemantis labia.

Act. 7.

τῶν Δονατιστῶν εἰς τοὺς τόπους ὁποῦ ἀναφέραμεν. ὁ Χριστὸς λέγει· πάντα ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. Καὶ τοῦτος ὁ θρασύστομος καταπατεῖ μὲ τὴν γλωσσαλγίαν του καὶ νόμους χριστοῦ, καὶ συνόδων δόγματα, καὶ ἁγίων πατέρων διδάγματα. καὶ ὡσὰν παραφερμένος λέγει, πῶς καθ᾽ ἑκάστην κάμνει φόνους ὁ πάπας, καὶ ἄλλα παραμύθια τῶν γραΐδων.

Τέλος εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει· ὁ πάπας δὲν εἶναι κεφαλὴ, διατὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ εἶναι εἰς πολλοὺς τόπους· δὲν εἶναι χρεία ἀποκρίσεως, ὅτι καὶ τὰ νήπια γνωρίζουν τὸ ἀσύστατον. καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης χριστὸς καθὸ ἄνθρωπος εἶναι περιγραπτὸς, καὶ δὲν εἶναι πανταχοῦ, καθὼς φαίνεται εἰς τὸν ὅρον τῆς ἁγίας ζ. συνόδου. τὸ λοιπὸν κατὰ τὴν βλασφημίαν τούτου τοῦ παράφρονος δὲν εἶναι κεφαλὴ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη του.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΘ.

Ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ, ἢ τοῦ ἁγίου Πέτρου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XIX.

Papa non est administrator Christi, nec etiam Petri.

REFVTATIO.

Διατὶ λέγει, ὁ Πάπας ἐναντιᾶται τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Πέτρου καὶ τῶν ἁγίων πατέρων. Ταῦτα λέγει ὁ παράθλιος σκοτισμένος ἀπὸ τὸν ζόφον τῆς ἀσεβείας. Κυρίῳ ὀνόματι ὁ Πάπας εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου, καὶ ἐπιτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ. εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων ἡ Ρώμη κράζεται θρόνος τοῦ Πέτρου. λοιπὸν ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς θρόνος εἶναι τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ πάπα· καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης εἶναι ὁ πάπας τοῦ Πέτρου διάδοχος. καὶ ἐπειδὴ ὁ Πέτρος ἐχειροτονήθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν βοσκὸς τῶν προβά-

των

ID, inquit, causæ est, quia Papa aduersatur Christo, Petro, & sanctis Patribus. Deliria hominis præ nimia impietate. Papa sui muneris proprio nomine est Christi Vicarius, & Petri successor. Siquidem in Actis Conciliorum Romana sedes vocatur Petri sedes. vna igitur & eadem est Petri & Papæ sedes. Quare Papa necessariò est Petri successor. Et quia Petrus constitutus fuit à Christo pastor ouium

Chri-

Christi, & Ecclesiæ magister, omnino Petrus est Christi Vicarius: successor quoque & Confessor Petri Papa omnino est Christi Vicairus: Quod omnium generalium Conciliorum gesta testantur. Si ergo, vt nugatur Gerganus, Christi Vicarius aduersatur Christo; culpandus esset Christus, qui sibi Vicarium instituerit aduersarium suum. Generalem hāc blasphemiam perfidus plutibus alijs exornat blásphemijs; vtque illam probet, conglobatis vtitur oppositionibus. Quæ omnes singillatim exponendæ sunt.

τεοι τοῦ Χριστοῦ καὶ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος, ἐξ ἀνάγκης ἐχειροτονήθη ὑποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ. λοιπὸν καὶ ὁ διάδοχος καὶ σμόθρονος τοῦ Πέτρου ὁ πάπας εἶναι ὑποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ· καθὼς τὸ ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ σύνοδες οἱ οἰκουμενικαῖς. Καὶ ἂν ὁ ὑποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐναντίος τοῦ Χριστοῦ, ἄρα κατὰ τὸν βλάσφημον τοῦτον ὁ Χριστὸς ἐχειροτόνησε ὑποτηρητὴν ἐναντίον του. Τούτην τὴν γενικὴν βλασφημίαν κατασκευάζει ὁ ἄθλιος ἐξηγῶντάς την μὲ πολλαῖς μερικαῖς βλασφημίαις κατὰ ἀντίθεσιν· καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ταῖς ἐξαπλώσωμεν ξεχωριστά.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Κ.

Ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ὁ Πάπας φλυαρεῖ, ὅτι αὐτός του εἶναι κεφαλή, καὶ ὁ Πέτρος εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XX.

Christus est Caput, & Fundamentum Ecclesiæ. Papa nugatur se esse Caput, & Petrum Fundamentum Ecclesiæ.

REFVTATIO.

Ἀπ' ὅσα εἴπαμεν, εἶναι φανερὴ ἡ δύναμις τούτης τῆς βλασφημίας. ὁ Ἀπόστολος λέγει εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν· ὅτι ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἔδωκε τὸν Χριστὸν κεφαλὴν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ ὁποία εἶναι σῶμα τοῦ Χριστοῦ. καὶ εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους παρομοιάζοντας τὴν ἐκκλησίαν ἑνὸς σώματος ὁποῦ ἔχει πολλὰ μέλη, τὰ ὁποῖα κάμνουσιν ἕνα ὁλόκληρον σῶμα, λέγει· ὅτι δὲν ἠμπορεῖ τὸ ὀμμάτι νὰ εἰπῇ τῆς χειρός, δὲν σ' ἔχω χρείαν·

οὐδὲ

PATET ex dictis huius blasphemiæ prauitas. Asserit verò Apostolus Ephesijs scribens; Quòd Deus Pater dedit Christum caput supra omnem Ecclesiam, quæ est ipsius corpus. Et in priore ad Corinthios assumpta vnius integri corporis imagine: Non potest, inquit, oculus dicere manui, opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus; [illegible] non,

Cap. 1.22.

Cap. 12, 14.21.

non estis mihi necessarij. sed Deus temperauit corpus, vt non sit schisma in eo.

In hac igitur assumpta imagine fieri non potest per illa verba: Non potest caput dicere pedibus, Non estis mihi necessarij: Christum intelligi ab Apostolo. Non enim hoc vult Apostolus, Christum caput alijs indigere; cum ipse dicat in Actis; Nec manibus humanis colitur Deus indigens aliquo. Verùm de membris Ecclesiæ ait, ita nexu mutuo esse coniuncta, vt alterum alteri non queat dicere, non opus habeo tua opera; vt exponit etiam Chrysostomus. Loquitur ergo Apostolus de tali capite, quod & ipsum indigeat cæteris membris, sine quibus non viuit. Solum enim caput, inquit Chysostomus, non sufficit ad cuncta corporis officia. Ex quo manifestè sequitur, Alio modo Christum esse caput,

Cap. 17. 25.

&

οὐδὲ ἡ κεφαλὴ τῶν ποδίων, δὲν σᾶς ἔχω χρείαι. ἀλλ' εἶναι ὅλον τὸ σῶμα συναρμοσμένον διὰ νὰ μὴν εἶναι εἰς αὐτὸ σχίσμα.

Λοιπὸν κόμνοντας ταύτην τὴν παρομοίωσιν εἶναι ἀδύνατον, ὅτι μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα· δὲν ἐμπορεῖ ἡ κεφαλὴ νὰ εἰπῆ τῶν ποδίων, δὲν σᾶς ἔχω χρείαν· διὰ κεφαλὴν νὰ γρυκᾶ τὸν Χριστόν. ὅτι ὁ Απόστολος δὲν θέλει νὰ εἰπῆ, πῶς ὁ Χριστὸς χρειάζεται κανένα· λέγοντας αὐτὸς εἰς ταῖς πράξεις· Ο Θεὸς οὐ θεραπεύεται προσδεόμενος τινός. ἀλλὰ λέγει, ὅτι τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας ἀνάμεσά τους δὲν δυνάνται νὰ εἰποῦσι τὰ λόγια ἐκεῖνα, διατὶ ἕνα χρειάζεται τὸ ἄλλο, καθὼς τὸ ἐξηγᾶ καὶ ὁ Χρυσόστομος. τὸ λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ μιλῆ διὰ τέτοιαν κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ χρειάζεται τὰ ἄλλα μέλη, δίχως τὰ ὁποῖα δὲν ζῆ· ὅτι μοναχήτης ἡ κεφαλὴ, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, δὲν ζώνει εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ σώματος. ὅθεν εἶναι ἀναγκαίως φανερὸν, ὅτι ἄλλον τρόπον εἶναι κεφαλὴ ὁ Χρι-

ςὸς

στὸς, καὶ ἄλλον τρόπον ἔκαμε κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας του τὸν Πέτρον μὲ τοὺς διαδόχους του. ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ἀρχὴ πάσης Ἱεραρχίας κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην καὶ ἀγγελικῆς καὶ ἀνθρωπίνης. τὸν Πέτρον ἄφηκεν ὁ χριστὸς κεφαλὴν μόνον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας. ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ ζωογονοῦσα καὶ ζωοποιοῦσα ὅλην τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι κατὰ τὸν Ἀπόστολον ὁ Χριστὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ δίδει ὅλων τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησίας πνεῦμα, καθενὸς κατὰ ἀναλογίαν περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, μὲ τὸ ὁποῖον αὐξαίνουν· ὡσὰν κάμνει ἡ ῥίζα, λέγει ὁ Χρυσόστομος, εἰς τὰ φυτά· ἀμὴ τὸν Πέτρον ἄφηκε νὰ εἶναι κεφαλὴ ὡσὰν βοσκὸς τῶν προβάτων, ἤγουν νὰ εἶναι διδάσκαλος καὶ προστάτης τῆς ἐκκλησίας ὅλης, ὡς λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος. διαφέρονται τοῦτος ὁ τρόπος τῆς κεφαλῆς ἀπ᾽ ἐκεῖνον, ὅσον διαφέρει τὸ ἐξωτερικὸν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν. ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας του, ὁ Πέτρος εἶναι κεφαλὴ

& alio modo Petrum cum successoribus fuisse constitutum à Christo Ecclesiæ suæ caput. Christus est caput oĩs principatus & potestatis, vt inquit Apostol. *Colos. 2. 10* Et princeps omnis & Angelicæ & humanæ Hierarchiæ, vt inquit Areopag. *De Hier. Eccl. c. 1* Petrus verò institutus fuit à Christo caput tãtũmodo super terrã Hierarchię totius Ecclesiasticæ. Christus est caput, à quo emanat vita & virtus in vniuersam Ecclesiam. Nam iuxta Apost. Christus illud caput est, ex quo totũ corpus cõpactũ & connexũ per omnem iuncturã subministrationis secundùm operationem in mẽsuram vniuscuiusq. membri, augumentũ corporis facit in ædificationẽ sui in charitate. *Ephes. 4. & ibi Chrysost.* Vbi Chrysost. Facit, inquit, Christus, quod plantæ radix. At Petrus creatus est caput, tanquã pastor ouiũ; idest magister & præsul vniuersæ Ecclesię, vt Chrysost. ait. *Homil. 88. in Ioan.* Differt inter hoc & illud caput, quãtum distat internum ab externo. Chri-

Christus est caput Ecclesiæ suæ, Petrus caput Ecclesiæ Christi. Christus est Dominus, Princeps, & Rex æternus; Petrus & successores eius sunt serui & ministri Christi. Christus est Ecclesiasticæ vineæ dominus, Petrus & successores vineæ custodes. Christus est absolutè caput, Papa caput & frater Episcoporum. Et sicut vineæ dominus & custos non sunt duo capita: Episcopus & Vicarius eius non sunt duo Episcopi: Rex & imago Regis non sunt duo Reges; ita Christus & Petrus Petrique successores non sunt duo capita, sed vnum.

Hinc plane sequitur; Sicut is qui Regis imagini facit iniuriam, vel Episcopi Vicario; Regi ipsi & Episcopo infert iniuriam. Et sicut is, qui vineæ custodem non agnoscit, domino contumeliam facit: ita eum, qui Petrum & Petri successores non habet pro vineæ custodibus: hoc enim

λὴ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ· ὁ Χριστὸς εἶναι κύριος καὶ δεσπότης καὶ βασιλεὺς αἰώνιος, ὁ Πέτρος με τοὺς διαδόχους του εἶναι δοῦλοι καὶ ὑπηρέται τοῦ Χριστοῦ. ὁ Χριστὸς εἶναι οἰκοκύρις τοῦ ἀμπελίου τῆς ἐκκλησίας, ὁ Πέτρος καὶ οἱ διάδοχοί του εἶναι φύλακες καὶ ἀμπελικοί. ὁ Χριστὸς εἶναι ἁπλῶς κεφαλὴ, ὁ πάπας κεφαλὴ καὶ ἀδελφὸς τῶν ἐπισκόπων. καὶ καθὼς ὁ δεσπότης καὶ ὁ ἀμπελικὸς δὲν εἶναι δύο κεφαλαὶ, οὐδὲ ὁ ἐπίσκοπος καὶ ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἐπισκόπου δύο ἐπίσκοποι, οὐδὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως δύο βασιλεῖς· ὁμοίως οὐδὲ ὁ Χριστὸς με τὸν Πέτρον καὶ τοὺς διαδόχους του δύο κεφαλαὶ, ἀλλὰ μία μόνη.

Καὶ εἶναι ἀκόλουθον ἐξ ἀνάγκης, ὅτι καθὼς ἕνας ὁποῦ ὑβρίζει τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, ἢ τὸν τοποτηρητὴν τοῦ ἐπισκόπου, ὑβρίζει αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ αὐτὸν τὸν ἐπίσκοπον· καὶ ἕνας ὁποῦ δὲν γνωρίζει τὸν ἀμπελικὸν, κάμνει ὕβριν τοῦ οἰκοκύρι· ἔτζι ὅποιος δὲν γνωρίζει τὸν Πέτρον καὶ τοὺς διαδόχους του διὰ φύλακες καὶ ἀμπελικοὺς ὡς

ὡς λέγει ἡ τετάρτη σύνοδος, ὑβρίζει τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν ἀρνεῖται ὡς νομοθέτην, καλὰ καὶ μὲ λόγον νὰ ἐπαγγέλλεται τὸν Χριστιανισμόν. εἰς τέτοιους κρημνοὺς πέφτουσιν οἱ αἱρετικοί· ὅτι θέλοντας μὲ θεομάχον φρόνημα νὰ ἀντιλακτίζουν τὸν πάπα, ὑβρίζουσι τὸν νομοθέτην τῆς παπικῆς ἐξουσίας· καὶ ἀπὸ ἕνα μέρος ὁμολογοῦσιν ὅτι πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀπὸ ἄλλο δὲν πείθονται οὐδὲ πιστεύουσι τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ συνομοθέτησεν ἕνα σῶμα τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι διάφορα μέλη αἰσθητὰ καὶ φαινόμενα. λοιπὸν πρέπει νὰ εἶναι καὶ μία κεφαλὴ ὑπηρετικὴ αἰσθητὴ καὶ φαινομένη. ἡ ὁποία κεφαλὴ αἰσθητὴ καὶ φαινομένη εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Χριστὸς, βόσκε τὰ πρόβατά μου· ἡ ὁποία ἀναφέρει τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν κάμνει δικέφαλον, ἀλλὰ μονοκέφαλον ἀληθῶς τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας. εἰς τοῦτον τὸν νοῦν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἔλεγεν εἰς τὴν ἁγίαν τρίτην οἰκουμενικὴν σύνοδον Φίλιππος ὁ πρεσβευτὴς τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας· ὅτι ἡ ἁγία ἐκείνη σύνοδος ὡσὰν ἅ-

για

enim nomine appellat Papam Quarta Synodus: esse Christo iniurium, & reuera illum abnegare vt dominum & legislatorem, licet verbis profiteatur Christianismum. In hæc prærupta cadunt hæretici. Dum enim volunt furibundo animo reluctari Papæ, afficiunt iniuria Pontificiæ dignitatis institutorem: & fatentur quidem se se in Christum credere, sed nolunt audire Christum; qui sicut vnum instituit Ecclesiæ corpus varijs compactum sensibilibus & aspectabilibus membris; ita vnum illi posuit sensibile & aspectabile caput. caput inquam ministeriale, non primarium. Et hoc est, cui dixit ipse, Pasce oues Io.21.17.
meas: Quod repræsentat Christum; & ideo non constituit corpus Ecclesiæ biceps, sed verissime sub vno capite viuens. Iuxta hunc Act.2.
veritatis Euangelicæ sensum dicebat in iij. Synodo Philippus Apostolicæ sedis legatus; Quòd sancta illa Synodus, vt sancta mē-

 bra

bra consentiebant cum sancto eorum capite, hoc est cum Papa. Quoniam totius, inquit, fidei & Apostolorum caput est Petrus: Vbi vides, Petrum & Papam eodem modo vocari caput Ecclesiæ.

Et infra Actione iij. idẽ Philippus dixit: Certum & notum omnibus esse, quòd Beatiss. Petrus prçsul & caput Apostolorum, columna fidei, Catholicæ Ecclesiæ fundamentum Regni claues accepit à Christo domino. Et huius, inquit, successor, sanctus Papa Cælestinus misit nos: &c.

Et in Quarta generali Synodo epist. eiusdem Synodi ad sanctissimum Leonem magnum, apertissimè veritatem hanc declarat. Scripta enim fuit eo tempore, quo ardens studium Constantinopolitanorum coegit Patres Concilij summis precibus per epistolam agere cum Papa, vt Canonem illum approbaret, qui xxviij. dicitur eius

για μέλη ἐσυμφωνοῦσαι μὲ τὴν ἁγίαν τους κεφαλὴν τὸν πάπαν. διατὶ ὅλης λέγει τῆς πίστεως καὶ τῶν ἀποστόλων ἡ κεφαλὴ εἶναι ὁ Πέτρος. ὅπου βλέπεις, ὅτι ὁμοίως κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας κράζει καὶ τὸν Πέτρον καὶ τὸν πάπαν.

Καὶ παρακάτω εἰς τὴν τρίτην πρᾶξιν ὁ αὐτὸς Φίλιππος εἶπε· βέβαιον καὶ φανερὸν εἶναι, ὅτι ὁ μακαριώτατος Πέτρος, ὁ ἔξαρχος καὶ κεφαλὴ τῶν Ἀποστόλων, ὁ στύλος τῆς πίστεως, τὸ θεμέλιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἔλαβεν ἀπὸ τὸν δεσπότην Χριστὸν τὰ κλειδία τῆς βασιλείας· καὶ τούτου, λέγει, ὁ διάδοχος ὁ ἅγιος Πάπας Κελεστῖνος μᾶς ἔστειλεν. καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ εἰς τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν τετάρτην σύνοδον ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνης τῆς συνόδου πρὸς τὸν ἁγιώτατον πάπαν Λέοντα ἐξηγᾷ φανερώτατα τὴν ἀλήθειαν ταύτης τῆς διδασκαλίας· ὅτι ἐγράφη εἰς καιρὸν ὅπου ἡ πολλὴ σπουδὴ τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν ἠνάγκασε τοὺς ἁγίους πατέρες τῆς συνόδου νὰ γράψουν παρακαλῶντας τὸν πάπαν νὰ βεβαιώσῃ τὸν κανόνα ἐκεῖνον, ὅπου λέγεται εἰκοστὸς ὄγδοος τῆς συνόδου διὰ τὴν

προτίμησιν τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπάνω εἰς τοὺς ἄλλους πατριαρχικοὺς θρόνους. ὅθεν ἐπειδὴ ἐγράφη εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐσπούδαζαν οἱ ἀνατολικοὶ νὰ ὑψώσουν τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τόσον, ὅτι νὰ ἰσωθῇ εἰς τὰ προνόμια μὲ τὸν Ῥώμης· πρᾶγμα ἀληθῶς ἀσύστατον καὶ ἀδυνάτον· εἶναι ἀνάγκη, ὅσα ἐκεῖ γράφουσιν οἱ πατέρες διὰ τὸν πάπαν, νὰ εἶναι ἀπὸ βεβαίαν πίστιν, ὅτι εἰς μόνον τοῦ Πέτρου τὸν θρόνον εἶναι ἡ παντελὴς ἐξουσία τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Κράζουσι λοιπὸν οἱ ἅγιοι πατέρες τῆς τετάρτης συνόδου τὸν πάπαν εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιστολὴν ἑρμηνέα τῆς φωνῆς τοῦ μακαρίου Πέτρου, κεφαλὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου, οἰκητήριον τῆς ἀποστολικῆς ἀκτῖνος· ὅθεν ἔλαβε, καθὼς ὁμολογοῦσι, λάμψιν πολλαῖς φοραῖς ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. τὸν κράζουσι πατέρα τῶν ἐπισκόπων καὶ κορυφὴν, καὶ ὁμολογοῦσι νομοθέτην. Καὶ γράφοντας τοῦτα ἐπιστομίζουσι καὶ σχισματικοὺς καὶ αἱρετικούς· ἀπὸ τοὺς ὁποίους πλα-

eius Synodi de præferenda ſede Conſtantinopolitana cæteris Patriarcharum ſedibus. Cum igitur ſcripta fuerit illa epiſtola, quando vigebat ſtudium Orientalium extollendæ ſedis Conſtantinopolitanæ eo vſque, vt Romanæ par eſſet, ijſdemque priuilegijs quibus & Romana gauderet: Quod alioquin nec fieri, nec fingi poteſt: neceſſe eſt, vt quæcumque Patres in ea de Papa ſcribunt, è certa fide proueniant; Quòd in ſola Petri ſede reſideat plena rerum Eccleſiaſticarum poteſtas. Itaque Patres iv. Synodi vocant in ea epiſtola Papam vocis beati Petri interpretem, hæredem fidei Petri, caput œcumenicæ Synodi, vas Apoſtolici radij; ex quo ſæpe, vt ipſi aiunt, illuſtrata fuit ſedes Conſtantinopolitana. Vocant Patrem Epiſcoporũ, & verticẽ, & agnoſcũt canonũ legiſlatorẽ. Per quæ ſane obſtruitur os hæreticorũ & ſchiſmaticorum, à quibus infelix

iste seductus iacit blasphemias. Et qui re vera nugatur, ipse est, dum ait, Papam aduersari Christo, beato Petro, sanctisque Patribus. Qui nam aduersatur Christo & sanctis Patribus? qui negat voces Apostoli, Decreta & gesta Conciliorum; an Papa locum illum & potestatem tenens, quam accepit à Christo?

Habemus igitur, Petrũ & successores esse caput aspectabile; & hoc sensu Petrum esse catholicæ Ecclesiæ fundamentum. Dixit enim Christus; super hanc petram ædificabo; idest super confessionem Petri, vt exponit Chrysostomus: Petri inquam, non alterius. Petrus igitur propter confessionem est fundamentum. Quocirca Basilius magnus libro ij. contra Eunomium: Petrus, inquit, est ille, qui suscepit super se ædificationem Ecclesiæ ob fidei excellentiam. Et in sermone de pœnitentia; Chri-

Matt. 16. 23.

πλανεμένος οὗτος ὁ δυστυχὴς παραμιλεῖ βλασφημίαις. καὶ εἶναι αὐτὸς ὁποῦ φλυαρεῖ, ὅτι ὁ πάπας ἐναντιᾶται τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων. τίς ἐναντιᾶται τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ τῶν πατέρων· ἐκεῖνος ὁποῦ ἀρνεῖται τὰ ῥητὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ ταῖς ἀποφάσεις καὶ μαρτυρίαις τῶν συνόδων, ἢ ὁ πάπας κρατώντας τὸν τόπον καὶ τὴν ἐξουσίαν ὁποῦ τοῦ ἔδωκεν ὁ Χριστός; Εχομεν λοιπὸν, ὅτι ὁ Πέτρος μὲ τοὺς διαδόχους του εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας αἰσθητὴ καὶ φαινομένη. καὶ ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι εἰς τοῦτον τὸν νοῦν θεμέλιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Οτι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, λέγει τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου, καθὼς ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόστομος, ὄχι ἄλλου τινός. ὁ Πέτρος λοιπὸν διὰ τὴν ὁμολογίαν εἶναι θεμέλιον. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ β. κατὰ Εὐνομίου· Πέτρος, λέγει, εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ ἐδέχθηκεν ἐπάνω του τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πίστεως. Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ μετανοίας·

φῶς

φῶς ὁ Χριστὸς, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ἱερεύς ἐστι, ποιεῖ ἱερέας· πρόβατόν ἐστιν, ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα· πέτρα ἐστὶ, πέτραν ποιεῖ, καὶ τὰ ἴδια χαρίζεται τοῖς δούλοις. Καὶ πάλιν· ἠρνήθη, λέγει Πέτρος καὶ ἔγινε θεμέλιον.

Καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸν ἀγκυρωτόν· Πέτρος λέγει ἡ στερεὰ πέτρα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ. ὅτι κατὰ πάντα τρόπον ἡ πίστις ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον. Λέγοντας λοιπὸν ὁ χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, ὀνομάζει τὸν Πέτρον ἀναγκαίως θεμέλιον καὶ πέτραν τῆς πίστεως, καθὼς τὸ ψάλλει ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία καὶ τὴν σήμερον ἀπὸ τὰ παλαιά της ὀρθόδοξα ὑμνολογήματα·

Η πέτρα Χριστὸς τὴν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φαιδρῶς τῶν μαθητῶν τὸν πρόκριτον. καὶ, Πέτρε ἡ πέτρα τῆς πίστεως. πέτρα, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ περὶ μετανοίας, ὅμως ὄχι πέτρα ὡς ὁ Χριστὸς· ἦτον πέτρα ὡς Πέτρος· διατὶ ὁ Χριστὸς πέτρα τῷ ὄντι ἀμετακίνητος,

Christus, inquit, est lux; & Discipulis dixit, Vos estis lux mundi. Sacerdos est, & sacerdotes creat. Ouis est; & Apostolis ait; Ecce mitto vos sicut oues. Petra est, & petram facit; & sua largitur seruis. Rursus; Ter, inquit, negauit Petrus,& factus est fundamentum. *Matth. 5. 14* *Matth. 10. 16.*

Sanctus Epiphanius in Ancorato; Petrus, inquit, petra stabilis, super quam ædificata est Ecclesia Dei; fides enim certissimè stabilita est super Petrum. Cum ergo dixit Christus, super hanc petram; Petrũ omnino vocat fundamentum & petram fidei; sicut Oriẽtalis Ecclesia hodieq. canit in quodam veteris suæ Orthodoxiæ hymno.

Petra Christus petram fidei splendidè glorificat Discipulorum principem. Et quod similiter canit; Petre petra fidei. Petra, inquit Basilius in allegato sermone de pœnitentia, non tamen Petra vt Christus; erat enim petra vt Petrus. Nã Christus est reue-

ra immobilis petra, Petrus autem petra propter Petram. Liquet ergo, Christum vocari ſimpliciter & abſolutè petram, Petrum autem dici fidei petram. Chriſtum eſſe ſimpliciter & abſolutè fundamentum, Petrum verò fundamentũ fidei: Siquidem totius Eccleſiæ fides ſequi debet fidem Petri. Ex quo infertur, blaſphemum eſſe, qui legem Chriſti negat: eſt autem Chriſti lex, vt Petrus Petrique ſucceſſores ſint viſibile caput Eccleſiæ; & Petrus ſit petra & fundamentum fidei Eccleſiæ Catholicæ.

νητος, ὁ Πέτρος πέτρα διὰ τὴν πέτραν. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ὁ Χριστὸς λέγεται ἁπλῶς καὶ ἀπολύτως πέτρα, ὁ Πέτρος λέγεται πέτρα τῆς πίστεως· ὁ Χριστὸς θεμέλιον ἁπλῶς καὶ ἀπολύτως, ὁ Πέτρος θεμέλιον δηλαδὴ τῆς πίστεως, διότι ὅλη ἡ πίστις τῆς ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀκολουθῇ τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου. καὶ συμπεραίνεται, ὅτι βλασφημεῖ ὅποιος ἀρνεῖται τὴν νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ νομοθεσία τοῦ Χριστοῦ ἐστι, νὰ εἶναι ὁ Πέτρος καὶ οἱ διάδοχοί του κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας ὁρατὴ καὶ αἰσθητή. καὶ ὁ Πέτρος πέτρα καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΑ.

Ο Χριστὸς λέγει νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί. ὁ Πάπας λέγει μὲ ἄζυμον μόνον, ὄχι μὲ κρασί.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXI.

Christus dicit, Pane & vino esse sumendam Communionem à Christianis omnibus: Papa dicit, Solo azymo, non etiam vino.

REFVTATIO.

ΔΕΝ ἐτόλμησεν ὁ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος νὰ εἰπῇ τὰ φρικτὰ μυστήρια τῆς ἁγίας κοινωνίας ψωμὶ καὶ κρασί, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν βλασφημόν του αἵρεσιν τὰ ἔκραζεν σάρκα καὶ αἷμα ἀνδρὸς ἡγιασμένου· χρεωστῶντας νὰ εἰπῇ σάρκα καὶ αἷμα ζωοποιὸν κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον τοῦ θεανθρώπου Χριστοῦ. δὲν ἐτόλμησεν ὁ δυστυχὴς, Μακάριος ὁ Ἀντιοχείας εἰς τὴν ἕκτην σύνοδον, καλὰ καὶ νὰ ἦτον μονοθελήτης αἱρετικὸς, νὰ κράξῃ τὴν ἁγίαν κοι-

NOn est ausus impius diuisor Christi Nestorius vocare sacrosancta mysteria panem & vinum; sed homo licet blasphemus appellauit ea carnem & sanguinem hominis sanctificati; cum dicenda illi essent viuifica caro & sanguis Christi Dei & hominis, vt Cyrillus illi obiecit. Non est ausus infelix Macarius præsul Antiochenus in vj. Synodo, quamuis hæreticus Monothelita, sacram Communio-

Syn. Eph. par. 1. cap. 26. & in Apolog. Anathem.

Act. 8.

nem aliter appellare, quã sanctam carnem, & pretiosum sanguinem, & mysticam benedictionẽ. Non sunt ausi Iconomachi in vij. Synodo aliud nomen tribuere sacræ Communioni, quàm panis Eucharistiæ & corporis diuini. Panis enim, inquiunt, per translationẽ (hoc est, transubstantiationem) transfertur à Sacerdote, deque pane communi fit corpus Christi. At impurissimus ganeo, nempe vt popinis crapulisque Lutheranorũ assuetus, ore sacrilego Communionem vocat panem & vinum.

Act. 6. in Refutat. Definit. Iconom. tom. 3.

Vicit plane, vicit antiquam impietatem effrænis recentiorum proteruia. Audet affirmare, dictum à Christo, vt pane & vino communicent Christiani omnes. Nõ ita dixit Christus. Dixit; Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberetis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Ioan. 6. 24.

Aliud est hoc, aliud confingit hæreticus. Neque enim

κοινωνίαν παρὰ ἁγίαν σάρκα καὶ τίμιον αἷμα, καὶ εὐλογίαν μυστικήν. δὲν ἐτόλμησαν οἱ εἰκονομάχοι εἰς τὴν ἑβδόμην σύνοδον νὰ ὀνομάσουν τὴν ἁγίαν κοινωνίαν παρὰ εὐχαριστίας ἄρτον καὶ θεῖον σῶμα, ὁποῦ κατὰ μετένεξιν ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἤγουν μετουσίωσιν μεταφέρεται διὰ τοῦ ἱερέως, καὶ γίνεται ἀπὸ κοινὸς ἄρτος σῶμα θεῖον. ἀλλὰ τοῦτος ὁ παμμίαρος μὲ πολλὴν αἰσχυλαβησίαν τὰ κράζει ψωμὶ καὶ κρασὶ, μαθημένος βέβαια ἀπὸ ταῖς κραιπάλαις καὶ τὰ καπηλεῖα τῶν Λουτεράνων.

Οθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι οἱ νέοι αἱρετικοὶ νικοῦσι τῶν παλαιῶν τὴν ἀσέβειαν. Τολμᾶ ὁ Γεργαῖος καὶ λέγει, πῶς εἶπεν ὁ Χριστὸς, ὅλοι οἱ χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦσι μὲ ψωμὶ καὶ κρασί. δὲν εἶπε ποτὲ τοῦτο ὁ χριστὸς· εἶπεν, Αν δὲν φάγετε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἂν δὲν πίετε τὸ αἷμα του, δὲν ἔχετε ζωήν.

Αλλο εἶναι τοῦτο, καὶ ἄλλο φλυαρεῖ τοῦτος ὁ παράφορος.

ὥστε· ὅτι δὲν εἶπε, ἀν δὲν φάγετε καὶ πίετε καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ περὶ ἱερωσύνης, καὶ ἐξηγῶντας τὸ ϛ. τοῦ Ἰωάννου κεφάλαιον· Οὐκ ἰδεῖν μόνον ὁ Χριστὸς ἑαυτὸν παρέχει τοῖς ἐπιθυμοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἅψασθαι, καὶ φαγεῖν, καὶ ἐμπῆξαι τοὺς ὀδόντας τῇ σαρκὶ καὶ συμπλακῆναι. ἤγουν ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν δίδει τὸν ἑαυτόν του ὄχι μόνον νὰ βλέπεται, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐγγίζεται, καὶ νὰ τρώγεται, καὶ νὰ μασῆται.

Καὶ εἰς τὸ ἑνδέκατον τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους λέγει καὶ ξαναλέγει, ὅτι λαμβάνοντας τὴν κοινωνίαν ὁ χριστιανὸς λαμβάνει ἄρτον ζωῆς· καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς περνᾷ τὰ πρόθυρα τῶν χειλέων του· καὶ ὅτι μετὰ τὴν κοινωνίαν ἔχει τὸν Χριστὸν μέσα του· καὶ ὅτι ἡ ἁγία τράπεζα ἔχει προκείμενον τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος δίδει τὸν ἑαυτόν του· καὶ τὰ χείλη τοῦ ἀνθρώπου γίνονται πρόθυρα τῇ ἐπιβάσει τοῦ χριστοῦ. τὰ ὅμοια καὶ εἰς τὴν πβ. ὁμιλίαν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον. καὶ εἰς τὴν τρίτην

enim dixit Christus; nisi manducaueritis, & biberitis sub diuersis speciebus. Chrysostomus libro tertio de Sacerdotio, & Homilia quadragesimasexta in Ioannem: Non solum, inquit, amantibus videndum se prębuit Christus, sed & tangendum sese, & comedendum, dentibusque prementibus sumendum, & complexu tenendum.

Et in caput vndecimum primę ad Corinthios dicit, ac repetit; Quòd sumendo Eucharistiam Christianus accipit panem vitæ; quodque postes labiorum eius pertransit Christus, quem intra se habet post Communionem. Quodque sacra mensa propositum habet Christum, qui se ipsum dat. Similia docet Homilia octuagesimasecunda in Matthęum, & Homilia in Ephes. iij: Serm. 27. 28.

Cogi-

Cogitent, inquit, quicumque sumunt Communionem, illum recipi ore, qui sedet in altis, & adoratur ab Angelis. Et clarissimè Basilius magnus in sua liturgia: Attende, inquit, domine Iesu Christe è sancto tuo habitaculo, & veni ad sanctificandum nos, qui sursum cum Patre sedes, & hic nobis es inuisibiliter præsens. Et ne multa è Patribus afferam, quæ sunt omnibus obuia; Certè in sancta Generali iij. Synodo, Anathematismo Cyrilli xj. contra Nestorium habemus de hac re orthodoxę fidei veritatem. Ait enim Cyrillus; Quòd facimus in Ecclesijs sanctum, viuificum, & incruentum sacrificium, credentes illud, quod præ oculis habemus, esse corpus & sanguinem non puri hominis; sed carnem & sanguinem propria Verbi viuificantis, ideoque carnem viuificam.

par. 3.

Cum igitur Catholica fides doceat, Post verba Consecrationis totum Chri-

τρίτην ὁμιλίαν τῆς πρὸς Ἐφεσίους λέγει· Ἂς λογιάσουν ὅσοι κοινωνοῦσιν, ὅτι ἐκεῖνον γευόμεθα ὁποὺ κάθεται ὑψηλὰ, ὁποῦ προσκυνᾶται ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους. Καὶ φανερὰ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν λειτουργίαν του· Πρόσχες, λέγει, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ ἁγιάσαι ἡμᾶς ὁ ἄνω τῷ πατρὶ συγκαθήμενος, καὶ ὧδε ἡμῖν ἀοράτως συνών. καὶ διὰ νὰ μὴν μακρολογῶ ἀναφέροντας ἁγίους πατέρας, ἔχομεν εἰς τὴν ἁγίαν τρίτην σύνοδον ἀπὸ τὸν ια. ἀναθεματισμὸν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐναντίον τοῦ Νεστορίου τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, λέγοντας ὁ Κύριλλος· ὅτι κάμνομεν εἰς ταῖς ἐκκλησίαις τὴν ἁγίαν καὶ ζωοποιὸν καὶ ἀναίμακτον θυσίαν, πιστεύοντας τὸ προκείμενον νὰ εἶναι σῶμα καὶ αἷμα, ὄχι ἑνὸς ὡσὰν ἐμᾶς κοινοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ σῶμα καὶ αἷμα ἴδιον τοῦ ζωογονοῦντος Λόγου, καὶ διὰ τοῦτο ζωοποιόν.

Διδάσκοντας λοιπὸν ἡ ὀρθόδοξος πίστις, ὅτι ὡσὰν ἀλλαχθῇ ὁ ἄρτος μὲ τὰ διαποτικὰ

τικὰ λόγια, ὑπὸ τὰ εἴδη εἶναι αὐτὸς ὅλος ὁ δεσπότης καὶ θεάνθρωπος Χριστὸς, ἐξ ἀνάγκης δὲν εἶναι εἰς τὸ μυστήριον τῆς κοινωνίας χωριστὰ εἰς τὸν τύπον τοῦ ἄρτου τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὸν τύπον τοῦ οἴνου τὸ αἷμα· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ ὁ τύπος τοῦ ἄρτου περιέχει ὅλον τὸν Χριστὸν, καὶ ὁ τύπος τοῦ οἴνου περιέχει ὅλον τὸν Χριστὸν, διὰ τοῦτο λαμβάνοντας ἢ μόνον τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου, ἢ μόνον τὸ εἶδος τοῦ οἴνου, ἢ καὶ τὰ δύο, λαμβάνεται καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα, ὄντας ζωντανὸς καὶ ὁλόκληρος ὁ Χριστός· καὶ λαμβάνοντας μόνον τὸν ἅγιον ἄρτον ὁ Χριστιανὸς, τρώγει τὴν σάρκα, καὶ πίνει τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ πληρώνει τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ὅπου εἶπεν· ἂν δὲν φάγετε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἂν δὲν πίετε τὸ αἷμα του, δὲν ἔχετε ζωήν· ὅτι χωριστὰ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ποτὲ δὲν πίνεται. διὰ τοῦτο ἔσμιξεν ὁ Χριστὸς καὶ εἶπεν· ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσεται δι᾽ ἐμέ· καὶ, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ἂν τρώγοντας τὸν ἄρτον τοῦτον τρώγεται ὁ Χριστὸς, ὁ Χριστὸς ἔχει ὡς ἄνθρωπος ὄχι μόνον σῶμα ἀλλὰ

Chriſtum Deum & hominem eſſe ſub ſpecie panis, ſequitur neceſſario, non eſſe ſeorſum corpus ſub ſpecie panis, & ſub ſpecie vini ſolum ſanguinem: ſed quia ſpecies panis totum Chriſtum continent, & ſimiliter ſpecies vini; propterea ſumendo vel ſolam ſpeciem panis, vel ſolam vini ſpeciem, ſumi totum: ſumitur enim caro Verbi viua & viuifica, ideſt integer Chriſtus: & Chriſtianum in ſolius communione panis comedere carnẽ, & ſimul bibere Chriſti ſanguinem; & implere dictum Chriſti; Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinẽ, non habebitis vitam in vobis; ſeparatus quippe Chriſti ſanguis numquam bibitur. Idcirco Chriſtus ſubdidit: Qui manducat me, & ipſe viuet propter me: &, ego ſum panis vitæ. Si comedendo panẽ hunc comeditur Chriſtus, & Chriſtus homo & corpus habet & ſanguinem, ergo in ſumptione corporis vna ſumi-

Ioan. 6. 54.

Ioan. 6. 58

ſumitur & ſanguis. Et blaſphemat alumnus impietatis; contradicit enim ipſi Chriſto, qui ſacratiſſimum hoc myſterium inſtituit, vt eſſet incruentum ſacrificiũ in duabus illis ſpeciebus; & preterea ſacramentum, ac cibus & potus vitæ. Atque vt alimentum vitæ & communionem nulla ſua lege ſanxit, eſſe à Chriſtianis omnibus ſub vtraq. ſpecie ſumendam. Huic veritati dat euidentiſſimum teſtimonium perpetua Orientalis Eccleſiæ conſuetudo, quam probat magnus Baſilius in ſua epiſtola de Cõmunione. Cum enim conſuetudo hæc adhuc vigeat, ſuperfluum eſt recenſere hiſtorias. Liquet ſane apud Græcos, ſaltem Religioſos eſſe hunc morem, vt in longis itineribus ſecum deferant conſecratas particulas, quas vt libuerit, ſine vſu calicis accipiant.

Addit Baſilius magnus in ea epiſtola verba hæc: Vbi enim ſacerdos peregerit

ἀλλὰ καὶ αἷμα, λοιπὸν ὁ χριστιανὸς εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος λαμβάνει καὶ τὸ αἷμα. Καὶ βλασφημεῖ τούτος ὁ ἀσεβὴς ἀντιλέγοντας τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ ἐνομοθέτησε τοῦτο τὸ φρικτὸν καὶ θειότατον μυστήριον καὶ ὡς θυσίαν ἀναίμακτον εἰς τὸν φαινόμενον ἄρτον, καὶ εἰς τὸν φαινόμενον οἶνον· καὶ ἀκόμη εἰς κοινωνίαν. καὶ εἰς ὅσον εἶναι σύναξις καὶ κοινωνία, δὲν ἐνομοθέτησε ποτὲ νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἰς εἶδος ψωμίου καὶ κρασίου. καὶ ἀπόδειξις τούτης τῆς ἀληθείας εἶναι ἡ συνήθεια καὶ παλαιὰ καὶ νέα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Καισάριον περὶ Κοινωνίας. δὲν κάμνει χρεία λοιπὸν νὰ ἀναφέρομεν ἱστορίαις, διατὶ καὶ τὴν σήμερον συνηθίζουν οἱ ῥωμαῖοι, κἂν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νὰ φέρουν αἱταμάτους ὡσὰν ἐφόδιον τοῦ ταξιδίου των κομμάτια ψωμίου ἡγιασμένα διὰ νὰ κοινωνοῦσι δίχως τὸ ἅγιον ποτήριον, ὅτε τοὺς φανῇ.

Καὶ σμίγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ἐπιστολὴν περὶ κοινωνίας· ἅπαξ γὰρ τὴν

θυσίαν τοῦ ἱερέως τελειώσαντος, καὶ δεδωκότος, ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς ὅλην ὁμοῦ καθ' ἑκάστην μεταλαμβαίων, παρὰ τοῦ δεδωκότος εἰκότως μεταλαμβαίνει.

Λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ὡς ὅλην ὁμοῦ μεταλαμβαίων· ἤγουν τόσον εἶναι ἡ μερὶς, τόσα ἡ ὅλη ἡ θυσία. καὶ ἐξηγᾷ ἐκεῖ ὁ ἅγιος, ὅτι μερίδα μόνον ἐλάμβαναν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἐρημῖται καὶ λαϊκοί.

Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων πρὸς τὸ τέλος λέγει· πῶς

Οὐδὲ χέρες φρίσσουσιν, ἐπὴν ἐς μύστιν ἐδωδὴν
Τείνῃς, ἀλλὰ σὺ γράφεις πένθιμον ἀγλαΐην.

Ἐλάμβαναν τὸ λοιπὸν οἱ γυναῖκες εἰς τὸ χέρι τους τὴν ἁγίαν μερίδα, τὴν ὁποίαν ἀκόμη κρατοῦντας ἐθησαύριζαν, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου εἰς Γοργονίαν. καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος γράφει, πῶς εἰς τὴν Ῥώ-

gerit ſacrificiũ, ac dederit; qui illud accepit, ac ſi totũ quotidie ſumeret à ſacerdote; cõueniẽter cõmunicat. Notãdũ vero quod ait; Ac ſi totum ſacrificiũ ſumeret. Docet enim, tantumdem ſumi per ſolam particulam, quantum toto ſacrificio ſumitur.

In vita Chryſoſt. per Metaphraſtẽ De muliere Macedoniana.

Et ſubiungit S. Pater ibi declarans, ſolas particulas panis cõſecrati dari ſolitas à ſacerdote, tradique tam laicis tempore perſecutionis, quàm Eremitis paſſim, in Aegypto verò quibuſuis etiam Chriſtianis.

Et S. Greg. Naziãzenus in carmine aduerſus mulieres, quæ nimio vtuntur ornatu; ad finem ait:

Nec manus horreſcit, quã ſacra ad fercula tendis
O mulier, formam pingere luctiferam.

Sumebãt ergo ſua manu mulieres ſacrã particulã, quam etiã domi recondebant; vt liquido patet ex oratione eiuſdẽ Greg. in Gorgoniã ſororẽ. S. quoq. Hier. in Apologia ad Pãmachium; Scio, inquit, Romæ

Epiſt. ad Lucin. & Apolog. ad Pammachiũ Tertul. lib. 2. ad vxorẽ.

mæ hanc esse consuetudinẽ, vt fideles sẽper Christi corpus accipiãt. Hoc autẽ fieri cõsueuisse domi patet ex eo quod subdit; Quòd multi mariti post redditũ vxori debitum, communicabant; nec tamẽ audebãt Ecclesias ingredi. Chrys. oratione in S. Philogoniũ; Magi, inquit, adorauere tãtummodo Christum; tibi vero, si pura accesseris cõscientia concedemus, vt corpus Dñi accipias, & domum quoq. deferas. Nec est, quòd dicat quispiã, in domestica cõmunione fuisse quoq. adhibitum sãguinẽ. Constat enim tum ex perpetuo vsu calicis apud Græcos, tũ Cyrilli Hierosl. testimonio, nõ aliter quàm è sacro calice porrectũ fidelibus sãguinem. Et quã uis hodie Græci speciem vtramq. coniunctã sumãt; olim tamẽ, vt Cyrillus ait, post particulam manu acceptam, cũ facultate etiã asportandi donum; postea sanguinẽ bibebãt. Quoniã igitur cõmunio apud antiquos, & nunc etiam apud Græ-

Catechef. mystag. 5.

Ῥώμην εἶχαν οἱ Χριστιανοὶ συνήθειαν νὰ κοινωνοῦσι καθημερινὰ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. διδάσκει καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν πανηγυρικὸν τοῦ ἁγίου Φιλογονίου, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τὸ ἔφεραν εἰς τὸ σπίτι. Καὶ μὴν εἴπῃ τινὰς, ὅτι τὴν μερίδα τὸ παλαιὸν οἱ Χριστιανοὶ ἐλάμβαναν μὲ τὸ αἷμα βρεγμένην· ὅτι φανερὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ πάντοτινὸν ἔθος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιον Κύριλλον τῶν Ἱεροσολύμων, πῶς ἀπὸ τὸ δισκοπότηρον μόνον ἐλάμβαναν τὸ αἷμα οἱ Χριστιανοὶ, ὄχι εἰς ἄλλον τρόπον. ἐπειδὴ λοιπὸν ἦτον ἀδιάφορος ἡ συνήθεια τῶν παλαιῶν καὶ τῶν σημερινῶν νὰ κοινωνοῦσι καὶ μερικὰ μόνον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα· Καὶ τὸ πλέον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ σήμερον κοινωνοῦσι τὰ βρέφη τους φανερὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν βάνοντας μόνον τὴν λαβίδα, καὶ ἐγγίζοντας τὰ χείλη τοῦ βρέφους μὲ τὸ αἷμα μόνον· καὶ πιστεύουσιν ὅτι μόνον τὸ αἷμα νὰ σώνῃ διὰ κοινωνία στερεὴ τῶν βρεφῶν· πόθεν τοῦ-

τος

τος ὁ ἐμβρόντητος μὲ τοὺς δυσσεβεῖς Λουτεράνους ἐφαντάσθησαν, ὅτι εἶπεν ὁ Χριστὸς νὰ κοινωνοῦσιν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη; ἀλλὰ καὶ εἰς ταῖς προηγιασμέναις καλὰ καὶ νὰ βρέχουσιν οἱ ἱερεῖς τὸν τίμιον ἄρτον μὲ ὀλίγον αἷμα· θῶμεν νὰ εἶναι τέτοια συνήθεια παλαιόθεν, καὶ ὄχι μερικὴ καταχρῆσις, ὡς λέγουσι τινές· φανερὸν εἶναι, ὅτι τὸ βρεγμένον εἶδος τοῦ ψωμιοῦ ξηραίνεται, καὶ δὲν κρατεῖ ἡ ὑγρασία τοῦ αἵματος ὅλην τὴν ἑβδομάδα διὰ ταῖς προηγιασμέναις, ἔτι πολλῷ μᾶλλον ὅλον τὸν χρόνον διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀρρώστων.

Καὶ κοινωνοῦσιν ἀναγκαίως οἱ ἱερεῖς μόνον τὸν μαργαρίτην εἰς ταῖς προηγιασμέναις, καὶ ὅλον τὸν χρόνον οἱ ἄρρωστοι δίχως αἷμα. Καθὼς ἂν βρέξῃ τινὰς τὸ ψωμὶ εἰς τὸ κρασὶ, εἰς κάποιον τρόπον τρώγει καὶ πίνει, ὡς κάμνουσιν οἱ ἀνατολικοὶ κοινωνῶντας τοὺς λαϊκούς. ἀμὴ ἂν ἀφήσῃ τὸ ψωμὶ νὰ γένῃ παξιμάδι ξηρὸν,

Grȩcos indifferens est; priuata scilicet solius Corporis, & publica sub vtraque specie in Ecclesijs: Certumq. est cõmunionem infantibus dari in Ecclesijs publicè à Græcis solo sanguine, nimirum intingẽdo eorum labella; talemq. cõmunionẽ à Græcis haberi pro sufficientissima; Vnde nouã hanc demẽtiã hausit impius impiorum auditor; Quòd Christus præceperit, esse omnibus in vtraq. communicandum? In præsãctificatis quoq. licet modico sanguine sacerdotes intingãt speciẽ panis (supposito nunc, vetustum esse hunc morẽ, nõ recentiorũ abusum, vt quidam aiunt) perspicuum tamẽ est, speciem illã madefactã exsiccari, nec durare sanguinis humorem per totã hebdomadam ad præsanctificatas; multoque minus toto anni tempore ad ministrãdum ægrotis viaticum.

Sacerdotes igitur in prȩsanctificatis vnam tãtummodo speciẽ sumũt, & per totum annum ægroti sine san-

sanguine viaticum habēt. Quemadmodū siquis panē vino madidū edat, quodāmodo vescitur & bibit; vt Orientales hodie faciunt in cōmunione populi. sed si panis omnino exsiccetur, qui illū comedit nullo modo bibere videtur.

Itaq. euanuit in dictis suis infelix Gerganus; Quòd præceptum Christi sit, vt Christiani omnes speciem vtramque sumant. Nam si Christus ita præcepit, errauit olim Catholica Ecclesia permittēs Christianis priuatam domi cōmunionem sub altera specie; deferendamq. illam dans Eremitis & nauigantibus ad hunc vsum. Frustra etiā Orientales tenēt, cōmunicandis infantibus satis esse solius sāguinis intinctionē. At Ecclesiā errasse impossibile est: sanctorum enim Patrū instituta inspiratione diuina fiebant. Ex quo plane sequitur, hodiernum Occidētalis Ecclesiæ morem, Vt scilicet laici sola panis specie communicēt grauibus & iustis de cau-

sis;

ρὸν, τρώγοντάς το δὲν πίνει, ἀλλὰ τρώγει μόνον.

Εματαιώθη λοιπὸν τοῦτος ὁ δυστυχὴς γράφοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς λέγει, ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦσι καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. ἂν τοῦτο ἔλεγεν ὁ Χριστὸς, ἐπλανήθη λοιπὸν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία συγχωρῶντας τῶν παλαιῶν χριστιανῶν νὰ κοινωνοῦσι μυστικὰ εἰς τὸ σπίτι μόνον τὸ σῶμα, καὶ νὰ τὸ βαστοῦσι πρὸς τοῦτο τὸ τέλος οἱ ἐρημῖται καὶ οἱ ταξιδάροι αὐτάματοις, καὶ τὴν σήμερον οἱ ῥωμαῖοι νὰ κοινωνοῦν τὰ μωρὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα.

Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἐπειδὴ τῶν ἁγίων πατέρων τὰ πολιτεύματα εἶχαν τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν ὁδηγίαν. καὶ ἀκολουθεῖ ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ἡ σημερινὴ συνήθεια τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ἤγουν οἱ λαϊκοὶ νὰ κοινωνοῦσι μὲ τὸ ἅγιον σῶμα μόνον, διὰ καλαῖς καὶ μεγάλαις ἀφορμαῖς εἶναι ὅλως ἁγιωτάτη· διατὶ γεννᾶται ἀπὸ καθολικὴν εὐλάβειαν, ὅπου χρεωστεῖ ὁ Χριστιανὸς

τέσον

τόσον φρικτοῦ μυστηρίου. Ὅτι ἂν δὲν ἐπαραβαίνασι τὴν νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ οἱ παλαιοὶ κοινωνοῦντας μυστικὰ μόνον τὸ σῶμα, τὸ λοιπὸν οὐδὲ οἱ νέοι τὴν παραβαίνουσιν κοινωνοῦντας μόνον τὸ σῶμα εἰς τὸ φανερόν. διατὶ ἂν ἦτον τοῦτο ἐναντίον τῆς νομοθεσίας τοῦ Χριστοῦ, τόσον ἔπρεπε νὰ εἶναι μυστικά, ὅσον καὶ φανερά.

Διὰ τοῦτο προβάλλουσιν ἀσυλλόγιστον λογαριασμὸν ὅσοι ἀναφέρουσι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· ἔθεν συλλογίζονται, πῶς ὅλοι εἶναι χρεωστούμενοι νὰ κοινωνοῦν καὶ μὲ τὸ αἷμα. Καὶ δὲν στοχάζονται, ὅτι τὰ λόγια τοῦτα τὰ εἶπεν πρὸς ἐκείνους ὁ Χριστὸς τῶν ὁποίων εἶπε παρευθύς· Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Καὶ διατὶ τοῦτα ἐγγίζουσι τῶν Ἀποστόλων, διὰ τοῦτο καὶ τὸ πίετε πάντες, ἐγγίζει τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἱερουργούντων. Ὁμοίως ἀσυλλόγιστα μιλοῦσιν ἀναφέροντες τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου· Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρ-

ſis; probatiſſimum & omni acceptione dignum eſſe. Oritur enim è vera germanaq. reuerentia, quã erga tremẽdũ adeo myſterium adhibere debet Chriſtianus. Quòd ſi veteres præceptum Domini non violabant vtentes ſecreta ſolius corporis communione; omnino nec recentiores illud frangunt publica communione ſolius corporis. Quod enim aduerſatur præcepto Chriſti, ſiue clam, ſiue palam fiat, illicitum eſt.

Nihil ergo concludit, qui ex verbis Chriſti; Bibite ex hoc omnes; infert, vſum calicis eſſe omnibus neceſſarium. Non enim animaduertit, dictum id fuiſſe à Chriſto ijs, quibus ſtatim præcepit inquiens; Hoc facite in meam commemorationem. Conſtat autem verba hæc ſpectare ad Apoſtolos vt ſacerdotes. Ad eoſdem ergo & ſucceſſores eorum ſacrificantes verba illa pertinent. Similiter qui Apo-

Matt. 26. 27.

Luc. 22. 19.

1. Cor. 11 24.

ſtoli verba obijciunt ;
1. Cor. 11. 28. Probet autem ſe ipſum homo, & ſic dę pane illo edat, & de calice bibat : inepte ratiocinantur. Neque enim per ea verba affirmat, aut legem fert Apoſtolus, qua ſpecie ſit communicandum : ſed inſtruit, qua præparatione animi accedendum ſit ad commuionem. Cum enim indifferens eſſet communio, quouis modo adhibendam monet præparationem. Vt conſtat etiam
1. Cor. 11. 29. ex verbis, quæ ſubdit: Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium ſibi manducat & bibit.

Neque enim ſecundum Apoſtolum ille tantum peccare cenſendus eſt, qui vtramque ſpeciem ſumit indignè: Nam & qui alteram ſumit indignè, omnino peccat. Sed Apoſtolus id vult, omnem cõmunionem indigne factam eſſe peccatum. Et hoc totum indicant præcedentia verba Apoſtoli, in quibus disiunctiuè loquitur; Quicumque

του ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὅτι δὲν λέγει ὁ Απόστολος, οὐδὲ νομοθετεῖ, ὅσοι κοινωνοῦσι νὰ κοινωνοῦσι καὶ μὲ τὸ ποτήριον· ἀλλὰ μόνον λέγει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ μέλλει νὰ κοινωνήσῃ, νὰ εἶναι καθαρός. καὶ διατὶ ἦτον ἀδιάφορος ἡ κοινωνία, καὶ ἐγίνετο ἢ μόνον μὲ τὸ σῶμα, ἢ καὶ μὲ τὰ δύο, λέγει ὁ Απόστολος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι καθαρισμένος εἰς πᾶσα τρόπον, καθὼς εἶναι φανερὸν καὶ ἀπὸ τὰ λόγια ὁποῦ σμίγει· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. δὲν λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος μὲ ταῦτα τὰ λόγια, ὅτι ἐκεῖνος μόνον κριματίζεται, ὁποῦ ἀναξίως κοινωνᾷ καὶ τὰ δύο· διατὶ ὅποιος κοινωνήσῃ καὶ τὸ ἕνα ἀναξίως, δίχως ἄλλο κριματίζεται. ἀλλὰ λέγει καὶ διδάσκει, ὅτι πᾶσα κοινωνία καμωμένη ἀναξίως εἶναι κρίμα. καὶ τοῦτο ὅλον τὸ δηλοῖ φανερὰ τὸ διαζευκτικὸν ἐκεῖνο μίλημα τοῦ Αποστόλου εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον· ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίῃ τὸ πο-

ποτήριον. Καὶ εἶναι βεβαιότατον, ὅτι ἀπὸ ταῦτα καὶ ὅμοια μιλήματα τῆς γραφῆς δὲν ἐμπορεῖ τινὰς νὰ συμπεράνῃ ἀνάγκην κοινωνίας καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς. καὶ ὁ ψευδολόγος οὗτος μὲ τοὺς δαιμονοδιδασκάλους του βλασφημᾷ καὶ τὴν θείαν γραφὴν, καὶ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

cumq. manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit, &c. 1 Cor. 11. 27.

Itaque certissimum est, ex his & similibus loquendi modis in scriptura non posse colligi communionē sub vtraque Christianis omnibus seruandam; quicquid peruersus iste interpres cum suis dæmonomagistris blasphemet in diuinam Scripturam & Ecclesiam catholicam.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΒ.

Ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦσι μὲ ψωμὶ καὶ κρασί·

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXII.

Omnibus Chriſtianis eſſe communicandum pane & vino.

REFVTATIO.

Ancipitem ſenſum habent hæc verba. Et ſi quidem ea proferret homo ſchiſmati ſolum addictus, habendus eſſet parum religioſus & ruſticitatis barbaræ ſcriptor, qui ſacroſancta myſteria vocaret panem & vinum. At quia lutheranam officinam redolent, & Lutherus ſerpentino aſtu euomuit hoc venenum, quod Orientalem Eccleſiam Deo fauente numquam infecit: Nimirum in ſacramento Euchariſtiæ remanere ſubſtantiam panis &

vini

Ἀμφίβολα εἶναι τοῦτα τὰ λόγια. καὶ ἂν ἤθελε τὰ γράψει ἄνθρωπος μόνον εἰς τὸ σχίσμα βυθισμένος, ἤθελε φανῆ, καθὼς εἴπαμεν, ἀνευλαβὴς καὶ χοντρομίλητος, κράζοντας ἁπλῶς ψωμὶ καὶ κρασὶ τὸ μέγα καὶ φρικτὸν μυστήριον. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ γράφει ἄνθρωπος ποτισμένος τὴν ἀθεότητα τοῦ Λουτέρου, ὁ ὁποῖος μὲ δολιότητα σατανικὴν ἐξέρασε τοῦτο τὸ φαρμάκι· τὸ ὁποῖον μὲ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δὲν ἐμαγάρισε ποτὲ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν· ὅτι ὡσὰν τελειωθῇ ὁ ἅγιος ἄρτος καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, μὲ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ νὰ

μένῃ

μένη αὐτάμα ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου καὶ τοῦ κρασίου· ὡσὰν νὰ ἔλεγες, ὅτι ἂν ἐυκαιρίσης ἕνα ζακκούλιον γεμάτον ἀσήμι, καὶ τὸ γεμίσης χρυσάφι, μένει ὅμως αὐτάμα καὶ τὸ ἀσήμι καὶ τὸ χρυσάφι. ἐπειδὴ λέγω, τοῦτη εἶναι ζατανικὴ διδασκαλία τοῦ Λουτέρου, καὶ τὴν παρασπείρει τοῦτος ὁ Λουτερομάθητος διὰ νὰ ποτισθοῦν καὶ οἱ Ρωμαῖοι τοῦτο τὸ φαρμάκι, ἀκούοντας ὅτι ἡ θεία κοινωνία γίνεται εἰς ψωμὶ καὶ κρασὶ, μὲ ὀλίγα λόγια πομπεύομεν τούτην τὴν βλασφημίαν.

Εἶπεν ὁ δεσπότης Χριστός· Τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα. ὡσὰν νὰ ἔλεγε τινὰς κατὰ τὸ παράδειγμα ὁποῦ ἐφέραμεν, δείχνοντας τὸ ζακκούλι· τοῦτο ἐστὶ χρυσάφι. καθὼς τὸ λοιπὸν ἂν ἔμενεν εἰς τὸ σακκούλι ἐκεῖνο τὸ ἀσήμι ὁποῦ ἦτον πρῶτα, σμίγοντας ὕστερα καὶ χρυσάφι, δὲν ἤθελεν εἶσται ἀληθινὸς ὁ λόγος· τοῦτο εἶναι χρυσάφι· διατὶ μέσα εἰς τὸ σακκούλι ἤθελεν εἶσται ὄχι μόνον χρυσάφι, ἀλλὰ καὶ ἀσήμι. ἔτζι καὶ εἰς τὸν ἄρτον τὸν ἡγιασμένον καὶ καμωμένον σῶμα

Χρι-

vini: perinde ac ſi diceret; In marſupio pleno argenti, ſi proiecto argento ponatur aurum, remanere tamen argentum cum auro: Quoniam, inquam, hæc eſt ſatanica Lutheri doctrina, quam inſeminare conatur impius Lutheri diſcipulus in animis Græcorum, dum audiunt; pane & vino fieri communionem; paucis explodenda eſt hæc blaſphemia.

Hoc eſt corpus meum, dixit Saluator; ac ſi quis per allatum exemplum diceret oſtendens marſupium; Hoc aurum eſt. Sicut ergo ſi maneret in crumena quod prius erat argentum, addito deinde auro falſum eſſet dicere, Hoc eſt aurum: permixtum enim tunc eſſet argentum cum auro: Ita ſi poſt conſecrationem vna cum Chriſti corpore ſubeſſet panis & vini ſub-

ſtantia, vera non eſſent Chriſti verba; Hoc eſt corpus meum: ſubeſſet enim aliquid, quod non eſt corpus eius. Et ſicut verum eſſet loquendo de crumena, dicere; Hic eſt etiam aurum: ita manente ſubſtantia panis dicendum fuiſſet Chriſto: Hic eſt corpus meum; vel, In hoc pane eſt corpus meum. At Chriſtus dominus oſtendens quod manu tenebat, dixit; Hoc, non, Hic eſt corpus meum. Cogimur ergo fateri, vt verus ſit ipſi veritatis ſermo; fieri non poſſe, vt poſt conſecrationem remaneat panis & vini ſubſtantia. mentitur ergo calumniator Chriſti Lutherus, & impietatis eius hæredes.

Aie-

Χριστοῦ ἂν εὑρίσκετον αὐτάμα μὲ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου· διατὶ ἤθελεν εὑρίσκεσθαι αὐτάμα καὶ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου. καὶ καθὼς διὰ τὸ ζακκούλι ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς λόγος νὰ εἰπῇ τινάς· εἰς τοῦτο τὸ σακκούλι εἶναι χρυσάφι· ἔτζι καὶ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, ἂν ἔμενε καὶ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς εἰς τοῦτον τὸν τρόπον· εἰς τοῦτο εἶναι τὸ σῶμά μου. Τώρα ὁ δεσπότης Χριστὸς δὲν εἶπε δείχνοντας τὸν ἅγιον ἄρτον, εἰς τοῦτο εἶναι τὸ σῶμά μου· ἀλλ' εἶπε, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου. τὸ λοιπὸν ἂν πιστεύομεν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ αὐτοαλήθεια, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, πῶς εἶναι ἀδυνάτον, ἀφ' οὗ τελειωθοῦσι τὰ ἅγια, νὰ εἶναι πλέον μὲ τὸ σῶμα καὶ μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἡ οὐσία ὁποῦ ἦτον πρῶτα τοῦ ψωμίου καὶ τοῦ κρασίου. καὶ ψεύδεται ὁ χριστομάχος Λουτέρος, καὶ αὐτάμα του οἱ παμπόνηροι μαθηταί.

Ο δυσσεβὴς Νεσόριος ἔλεγεν, ὅτι ἄλλος Χριςὸς εἶναι ὁ ὑὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἄλλος Χριςὸς ὁ ὑὸς τῆς παρθένου. διὰ τοῦτο ἔκραζε τὴν παναγίαν ὄχι θεοτόκον, ἀλλὰ χριςοτόκον. καὶ ὡμολόγα, ὅτι ὁ ὑὸς τοῦ θεοῦ ἦτον εἰς τὸν ὑὸν τῆς Μαρίας, ὄχι νὰ ἦτον θεὸς ὁ ὑὸς τῆς Μαρίας. εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον ἂν περιεῖχεν ὁ ἡγιασμένος ἄρτος καὶ τὴν πρώτην οὐσίαν τοῦ ψωμίου, καὶ ἅμα τὸν δεσπότην Χριςὸν, ἤθελεν εἶσαι ψέμα νὰ εἴπῃ τινάς· τοῦτος ὁ ἄρτος εἶναι σῶμα Χριςοῦ· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ εἴπῃ, εἰς τοῦτον τὸν ἄρτον εἶναι ὁ δεσπότης Χριςός. καὶ ὅμως ἡ ὁμολογία τῆς ἐκκλησίας παλαιόθεν ἔχει νὰ λέγουσιν οἱ ἱερεῖς κρατοῦντας τὸν ἄγιον ἄρτον, καὶ μέλλοντας νὰ κοινωνήσουν· πιςεύω κύριε καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριςὸς ὁ ὑὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. καὶ κράζουσι τὸν ἄγιον ἄρτον χριςὸν ὑὸν τοῦ θεοῦ. καθὼς τὸ λοιπὸν τοῦτο τὸ μίλημα ἀναγκάζει νὰ πιςεύωμεν μόνον ἕνα Χριςὸν ὑὸν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς παρθένου, ἔτζι ὁ-

Aiebat nefandus Nestorius; Alium Chriſtum eſſe Dei filium, & alium Chriſtum è Virgine natū. Idcirco beatam Virginem non Deiparam, ſed Chriſtiparam appellandam. Et fatebatur quidem, Dei filium eſſe in filio Virginis; ſed negabat, filium Dei eſſe filium Virginis. Ita plane ſi poſt conſecrationem maneret ſubſtantia panis, falſum omnino eſſet dicere; Conſecratum hoc eſt corpus Chriſti; ſed dicendum eſſet; In hoc pane conſecrato eſt corpus Chriſti. Verum perpetua Orientalis Eccleſiæ confeſſio ſemper habuit, vt ſacerdotes in ſacra liturgia ſumpturi Euchariſtiam, quam manu tenent, his verbis vtantur: Credo Domine & confiteor, quòd tu es Chriſtus filius Dei viui. & quod manu tenent, fatentur eſſe ipſum filium Dei. Sicut igitur hic loquendi modus fateri cogit contra Neſtorium, vnicum eſſe Chriſtum Dei & Virginis

filium : ita pariter fateri cogit, post consecrationem subesse solum Christi corpus, exclusa prorsus panis substantia. Quòd si & ipsa subesset; vox illa, Tu es, aptaretur etiam substantiæ panis, quod est impossibile. Sicut quando Christus ad nuptias aquã mutauit in vinum, illud vinum merum erat vinum, non simul aqua & vinum. Cum igitur omnes sancti Patres dicant, asserant, doceant fidem ex traditione Apostolica manantem; Quòd in consecratione panis & vini fiat cõuersio, transmutatio, trãselementatio, transubstantiatio iuxta secretam illam orationẽ in Liturgia Basilij & Chrysostomi; Trãsmutata tuo sancto Spiritu: muta fiant Lutheri & Caluini, Lutheranorum & Caluinistarum dolosa labia, per quæ sibilat Satanas; dum vel omnino negant tremendam hanc & diuinissimam conuersionem; vel illam non perfectam fatentur, & impossibilia con-

Dionysius Areop. Basilius. Chrysost. Cyrill. Al. Cyrillus Hierosol. Damasc. Conc. vij. Act. 6.

μοίως ἀναγκάζει νὰ πιστεύωμεν εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου μόνον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὄχι νὰ εἶναι καὶ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου. ὅτι ἂν ἦτον, ἐκεῖνο τὸ, σὺ εἶ, ἤθελεν ἁρμόζει καὶ τῆς οὐσίας τοῦ ψωμίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον. Καθὼς ὅταν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν γάμον ἔκαμεν ἀπὸ νερὸ τὸ θαυμαστὸν κρασὶ, τὸ κρασὶ ἦτον μόνον κρασὶ, καὶ ὄχι νερὸ καὶ κρασί. Ὅθεν λέγοντας, καὶ βεβαιώνοντας, καὶ διδάσκοντας ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες τὴν παραδεδοτον καὶ ἀποστολικὴν πίστιν, ὅτι γίνεται μεταβολὴ, μεταποίησις, μεταστοιχείωσις, μεταρρύθμισις ὅταν ἁγιάζεται ὁ τίμιος ἄρτος καὶ οἶνος μετὰ τὴν μυστικὴν εὐχὴν τῶν ἱερέων· μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ· γενηθήτω ἄλαλα τοῦ Λουτέρου καὶ Καλβίνου τὰ χείλη, καὶ ὅσα ἄλλα δαιμονοστόματα ἢ ἀρνιοῦνται τούτην τὴν φρικτὴν καὶ θειοτάτην μεταβολὴν, ἢ δὲν τὴν ὁμολογοῦσι καθὼς πρέπει σωστὰ, σμίγοντας τὰ ἀδύνατα καὶ λέγοντας, ὅτι εἶναι ψωμὶ καὶ σῶμα Χριστοῦ· βάλλοντας οἱ θεομάχοι τὴν μια-

μιαρὰν τοῖς γλῶσσαν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κατηγοροῦντας τὰ ἀθάνατα μυστήρια, ὅπου μὲν μυρία φοβερὰ ἐπίθετα περιστολίζουσιν οἱ ἅγιαις σύνοδοις καὶ οἱ θεῖοι πατέρες· ὁμολογῶντας καὶ αὐτοὶ οἱ εἰκονομάχοι, καθὼς ἐπάνω παρεσταίνω, τούτην τὴν ἰλόκληρον μεταβολὴν, καὶ κράζοντάς την μετένεξιν εἰς ἐκεῖνον τὸν νοῦν, ὅπου ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τὴν κράζει μετουσίωσιν· διατὶ ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου καὶ τοῦ κρασίου μεταστρέπιται καὶ μεταποιεῖται εἰς τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθὼς λέγει ὁ Δαμασκηνός. ὅθεν μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἄρτου δὲν εἶναι πλέον ἄρτος, ἀλλὰ φαινόμενος ἄρτος, λέγει εἰς τὴν τετάρτην μυσταγωγικὴν Κατήχησιν ὁ ἅγιος τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος. καὶ ὁ Χρυσόστομος· μὴ προσέχε, ὅτι ἄρτος ψιλὸς καὶ οἶνος ἐστὶ, σῶμα γὰρ καὶ αἷμα κατὰ τὴν δεσποτικὴν τυγχάνει ἀπόφασιν.

connectunt, duas sub ijsdem accidentibus ponendo substantias. Ita enim ponũt in cælum os suum, & mysterijs immortalitatis obmurmurant, quæ venerandæ Synodi & sancti Patres sexcentis exornant titulis: Cum & ipsi Iconomachi, vt supra notauimus, integram agnouerint conuersionem, & translationem vocauerint, eo sensu, quo illam Catholica Ecclesia trãsubstantiationem appellat: eo quòd in consecratione fiat conuersio totius substantiæ panis & vini in substantiã corporis & sãguinis Christi, vt Damascenus exponit. Quapropter Cyrillus Hierosolymitanus iv. sua Catechesi mystagogica vocat non panem, sed apparentem panẽ. & Chrysostomus; Ne putes, inquit, esse comunem panẽ & vinum: sunt enim corpus & sanguis; vt suis verbis declarauit Dominus.

Chrysost. ad Demetrium de Cõpunctione.

2. de fide orthod. & orat. in Sabb. sanctum.

In illud Sponte eum peccantibus. & serm. 5. de Pænitent.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΓ.

Ὁ Χριστὸς λέγει, πῶς δὲν εἶναι Καθαρτήριον, καὶ ὁ πάπας τὸ πιστεύει.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXIII.

Christus ait non esse Purgatorium, Papa illud credit.

REFVTATIO.

SI ex hoc effrænatæ loquacitatis morione quæreret Orientalis Ecclesia; Ego, inquiens, de Purgatorio non aliud credo ac teneo, quàm quòd iuxta Crysostomum accepi ab illis, qui prædicatione sua fidem Chri-

Hom. ad Philipp 3. In acta hom. 21.

ΑΝ ἐρώτα μετρικῶς ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τοῦτον τὸν ἀχαλινόστομον, καὶ νὰ τοῦ ἔλεγεν· ἐγὼ εἰς τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου ἄλλο δὲν πιστεύω, οὐδὲ κρατῶ, παρὰ ὅτι ἐπαρέλαβα κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἀπ' ἐκείνους, ὅπου κη-

κηρύσσοντας τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ μὲ ἐφώτισαν, καὶ ἐνομοθέτησαν νὰ φυλάσσω τὰς παραδόσεις. ἀπ' ἀρχῆς ἐφύλαξα καὶ φυλάσσω νὰ προσεύχωμαι καὶ νὰ ψάλλω, καὶ νὰ προσφέρω λειτουργίαις τοῦ θεοῦ διὰ τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους, καθὼς βοᾷ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου κατὰ αἱρέσεων. Ὅτι ἐπὶ τῶν τελευτησάντων ἐξ ὀνόματος τὰς μνήμας ποιοῦνται, προσευχὰς τελοῦντες καὶ λατρείας καὶ οἰκονομίας. Καὶ ὁμοίως εἰς τὴν οε. αἵρεσιν κατὰ Ἀερίου. ἂν ταῦτα δὲν ἦσαν ὠφέλιμα, καὶ μάλιστα οἱ θείαις λειτουργίαις, δὲν ἤθελα τὰ παραλάβει διὰ παραδόσεις ἀποστολικαῖς νὰ τὰ φυλάσσω. Καὶ ὠφελῶντας οἱ λειτουργίαις κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀνάγκη ἐστὶ, ὅτι ὁ δεσπότης Χριστὸς νὰ ἐσήμανε καὶ τούτην τὴν ὠφέλειαν τῶν νεκρῶν, ὅτε εἶπεν· Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ διὰ τοῦτο τούτην τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν οἱ Ἀπόστολοι τὴν ἐξήγησαν καὶ διὰ ζωντανοὺς καὶ δι' ἀποθαμμένους. πῶς τὸ λοι-

Christi me docuerunt; & quæ tradita sunt, tenenda præceperunt. Ab initio morem hunc tenui & teneo, vt pro fidelibus defunctis orem, sacros hymnos canam, hostias Deo offeram. Testatur hoc sanctus Epiphanius in fine libri tertij contra hæreses; vbi ait: Quod mortuorum fit commemoratio nominatim, & funduntur preces, & sacra celebrantur, danturque eleemosynæ. Quod etiam Hæresi lxxv. contra Aerium affirmat. Hæc si nihil prodessent, presertim diuina sacrificia, certè ab Apostolis ea non accepissem. Sed si liturgiæ prosunt, & hoc per traditionē habeo; necesse est, vt Christus dominus cum dixit; Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum; vtilitatem quoque significauerit, quā vita functi percipiunt. Idcirco enim Apostoli remissionem peccatorum per Christi sanguinem exposuerunt tam pro viuis fideli-

Matt. 26. 28.

delibus, quàm pro defunctis. Qua ergo fronte tu omnium stolidissime asseris negatum à Christo Purgatorium? Docuit traditio Apostolica, Corpus & sanguinē Domini esse offerenda pro remittendis mortuorum peccatis; vnde ergo habes, id Christum negasse? Si tibi aliud videtur esse Purgatoriū, aliud locus & modus remissionis quorumdam erratorum post mortem: audi quid canam pro mortuis.

Imago sū ineffabilis tuæ gloriæ, licet erratorum stigmata gerā. Miserere Domine creaturæ tuæ, & purga misericordia tua, & optatā mihi concede patriam.

An non intelligis stigmatum extersionem esse purgationem, locumque & modum purgationis dici Purgatorium? Si ergo peccatorum remissio est stigmatum abstersio, & abstersio purgatio, purgatio vero infert Purgatoriū; blasphemasti miser ausus dicere, Christum hoc negasse. Si quis hanc de Purga-

λοιπὸν ἀναίσθητε σὺ τολμᾷς καὶ γράφεις, ὅτι ὁ Χριστὸς ἠρνήθη τὸ Καθαρτήριον; τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ἱερὰν λειτουργίαν δίδει τῶν κεκοιμημένων ἄφεσιν ἁμαρτιῶν κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀποστόλων, καὶ σὺ ληρεῖς, ὅτι ὁ Χριστὸς τὸ ἀρνεῖται; ἂν λογιάζεις, ὅτι ἄλλο εἶναι Καθαρτήριον, καὶ ἄλλο τρόπος καὶ τόπος ἀφέσεως τινῶν ἁμαρτιῶν μετὰ θάνατον, ἄκουε τί ψάλλω διὰ τοὺς νεκρούς.

Εἰκών εἰμι τῆς ἀῤῥήτου δόξης σου, εἰ καὶ στίγματα φέρω πταισμάτων. οἰκτείρησον τὸ σὸν πλάσμα δέσποτα, καὶ καθάρισον σῇ εὐσπλαγχνίᾳ.

Δὲν νοᾷς, ὅτι τὸ πλῦμα τῶν στιγμάτων εἶναι καθαρισμὸς, καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ τρόπος τοῦ καθαρισμοῦ λέγεται Καθαρτήριον; ὅθεν ἂν ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι πλῦμα τῶν στιγμάτων, καὶ τὸ πλῦμα εἶναι καθαρισμὸς, καὶ ὁ καθαρισμὸς φέρει τὸ Καθαρτήριον, βλασφημᾷς ταλαίπωρε λέγοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς τὸ ἀρνεῖται. Τοῦτην τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Καθαρτηρίου, ἡ ὁποία θέλει ἐξεταθῇ

ταθῆ κάτω πλατύτερον, ἂν τινὰς ἐπιθυμᾷ νὰ πληροφορηθῇ, τὴν εὑρίσκει ἐξαπλωμένην εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν πέντε κεφαλαίων τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου, ὁποῦ νεωστὶ ἐμεταγλωττίσαμεν εἰς τὸ κοινὸν μίλημα τῶν Ρωμαίων. ἐκεῖ βλέπει ὅποιος ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν, ἀναφερμένας πολλαῖς καὶ μεγάλαις μαρτυρίαις τῶν οἰκουμενικῶν διδασκάλων. τὴν ὥραν σῶνει νὰ δείξωμεν τὸ βάρος τῆς βλασφημίας, ὁποῦ προβάλλει δι' ἀντιθέσεως τοῦτος ὁ παντέρημος. διότι ἂν ὁ Χριστὸς ἀρνεῖτο τὸ Καθαρτήριον, ὡμολόγα πῶς δὲν εἶναι σωτὴρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἂν οἱ ψυχαῖς ὁποῦ μισεύουσιν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον μετανοημέναις, καὶ δὲν ἔφθασαν νὰ πληρώσουν τὸν κανόνα ὁποῦ χρεωστοῦσιν· τούταις λέγω οἱ ψυχαῖς ἂν δὲν ἔχουσι τόπον καὶ τρόπον σωτηρίας, τὸ λοιπὸν ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι κοινὸς σωτήρ· ἐπειδὴ ἐς τέτοιαις λογῆς ψυχαῖς εἶναι ἐπιτήδειαις νὰ σωθοῦσι, καὶ δὲν ἔχουσι τὶς νὰ ταῖς σώσῃ. εἰς τέτοια βάραθρα

ἀθείας

gatorio materiam, quę latius infra examinabitur, nosse cupit enucleatius; inueniet accuratè tractatam in explanatione Quinque capitum Definitionis sanctæ Generalis Florentinæ Synodi, quam nuper in commune Græcorũ idioma conuertimus. Ibi videt qui veritatis est amans allata multa & magna sanctorum testimonia. Nunc satis est ostendere grauitatem blasphemiæ, quam oppositionis modo inter Christum & Papã proponit impietatis alũnus. Nã si Christus negaret Purgatorium, fateretur ipse, sese generis humani non esse Saluatorem. Si enim quæ verè pœnitentes animæ migrant ex hac vita, non persoluto dignæ satisfactionis debito, modum & locum sperandæ salutis non habent; ergo Christus non est communis omniũ Saluator: siquidem tales animæ sũt auxilij salutisq. capaces, nec tamen est qui conferat illis salutem. In has impietatis rupes

egit

egit se præcipitem insulsissimus Gerganus. At negare se ipsum Christus nõ potest, nec ergo poterat negare Purgatoriũ: Quod etiam Christi Ecclesia numquam negauit. Quinimo clarius & crebrius illud fatetur Orientalis Ecclesia, dum fidelium defunctorum memorias agit die ab obitu tertio, nono, quadragesimo, pluribusque per annũ officijs; quotidianis sacrificijs, precibus, supplicationibusque assiduis, vt à Deo collocentur animæ in sede lucis in Regione viuorum, in sinu Abrahæ; eo in loco vnde omnis ægritudo, dolor & gemitus procul abest. Quem orandi modum expressè Areopagita memorat cap. viij. de Hierarchia Ecclesiastica. Quis vero hic non videat, nisi in summa luce cæcutiat, perpetuum Orientalis Ecclesiæ sensum credentis, tales animas esse in loco, qui sit obscurus, in quo sint dolor, angor, & cruciatus? Huiusmodi locus man-

2. Timot. 2. 13.

ἀθεΐας καὶ πικρίας ἔπεσεν τοῦτος ὁ ἀζάχαρος Γεργαῖος. Δὲν ἀρνεῖται τὸ Καθαρτήριον ὁ Χριστὸς, διατὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὸν ἑαυτόν του. δὲν τὸ ἠρνήθη ποτὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ· μάλιστα ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸ ὁμολογᾷ φανερώτερα καὶ συχνότερα, κάμνοντας διὰ τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένας τρίμερα, ἐννεάμερα, τεσσαρακοντάμερα, καὶ μνημόσυνα χρονικὰ, λειτουργίαις καθημεριναῖς, προσευχαῖς καὶ δέησεις πυκναῖς νὰ καταστήσουν οἱ ψυχαῖς εἰς τόπον φωτὸς καὶ χώραν ζώντων, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ, εἰς τόπον ὅπου δὲν εἶναι λύπη καὶ πόνος καὶ στεναγμὸς, καθὼς τ' ἀναφέρει τὰ λόγια τοῦτα καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος. εἰς τοῦτο τίς δὲν βλέπει φανερώτερα παρὰ τὸν ἥλιον, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία πιστεύει καὶ ὁμολογᾷ νὰ εἶναι τέτοιαις ψυχαῖς εἰς κάποιον τόπον σκοτεινὸν, λυπηρὸν, ὀδυνηρὸν, καὶ στενακτικόν; τοῦτος ὁ πρόσκαιρος τόπος εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν λέγεται καὶ εἶναι Καθαρτήριον. τὸ ὁποῖον ἀπὸ κάποιους καιροὺς

τὸ

τὸ ἠρνήθησαν τινὲς ἢ αἱρεσιάρχαι ὡς ὁ Λυτέρος, ἢ ἄλλοι κινημένοι ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ σχίσματος, μὲ πολλὴν πονηρίαν ἢ μὲ πολλὴν ἀγνωσίαν. διατὶ προσδόντας νὰ δείξουσιν, ὅτι μὲ καλαῖς ἀφορμαῖς σχίζονται ἀπὸ τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, εἴπασι πῶς λέγοντας οἱ Λατῖνοι πῦρ Καθαρτήριον πρόσκαιρον πέπτουσιν εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ὠριγένους· ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωνε μέσα εἰς ταῖς ἄλλαις του αἵρεσες, ὅτι ἡ κόλασις τοῦ ᾅδου ἔχει τέλος. Καὶ δὲν ἐκαταλάβαν, ἢ ἔδειξαν νὰ μὴν καταλαμβάνουσι διὰ νὰ ῥιζώσουσιν τὸ σχίσμα, τὴν διαφορὰν τῆς βλασφημίας τοῦ Ὠριγένους καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ δόγματος τοῦ καθαρτηρίου· ἐπειδὴ ὁ Ὠριγένης ἐβεβαίωνε νὰ ἔχῃ τέλος ἡ κόλασις τῶν δαιμόνων καὶ τῶν ἀμετανοήτων ἀσεβῶν· ἀμὴ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὁμολογᾷ τὸ καθαρτήριον διὰ ταῖς μετανοημέναις ψυχαῖς. ὅθεν εἰς πρᾶγμα τόσα φανερὸν ἔβαλαν τόσην σκοτεινάδα, ὅτι πολλοὶ κρατοῦσι τὸ δόγμα τοῦ καθαρτηρίου ψεματι-

νὸν

manſionis tẽporaneę vocatur Purgatorium. Quẽ ſanè locũ recẽtiores, vel hæreſiarchæ vt Lutherus, vel homines odio & furore ſchiſmatis acti negare auſi ſunt partim præ ſumma ignorantia, partim præ ſumma nequitia. Cupientes enim videri, ſe iuſtis de cauſis diſiungi à Romana Eccleſia commentum excogitarunt, Latinos ignem purgatorium aſſerentes in hæreſim Origenis eſſe lapſos; Qui inter alios errores opinatus etiam eſt, Inferorum ſupplicia finem aliquando habitura. Nec animaduerterunt, aut certè fingunt ſe non animaduertere ſtudio fouendi ſchiſmatis, plurimum differre inter Apoſtolicum Dogma Purgatorij, & Origenis fabulas. Aſſerebat Origenes, fore vt aliquando è ſupplicijs emergant dæmones & animæ damnatorum: At Eccleſia Catholica fatetur Purgatorium pro ijs animabus, quæ verè pœnitentes exceſſerunt. Et rei adeo per-

ſpicuæ

ſpicuæ tantas tenebras offuderunt, vt multi apud eos exiſtiment, Dogma Purgatorij eſſe fictitium, & inuentum Latinorum. Quos etiam audias ineptè garrire, & ſine vllo Dei timore dicenda tacendaque procaciter effutire vel contra ſuam ipſorum matrem Orientalem Eccleſiam. E quibus vnus vtpote procacior, Gerganus, quò duplex venenum euomeret, ſchiſmatis & Lutheraniſmi, effudit blaſphemiam; Quòd Chriſtus dominus negauerit Purgatorium.

τὸν καὶ λατινικόν· καὶ παραμιλοῦσιν ἀνόητα, καὶ δίχως φόβον Θεοῦ ἀτιμάζουσι καὶ τὴν ἰδίαν τους μητέρα τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἕνας ἀπὸ τούτους ὡσὰν ἀνοητότερος καὶ ἀδιαντροπώτερος, διὰ νὰ δείξῃ τὸ διπλὸν φαρμάκι τοῦ σχίσματος καὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Λουτεράνων, σαλαβατίζει λέγοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς λέγει, πῶς δὲν εἶναι καθαρτήριον.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΔ.

Ο Χριστὸς εὑρίσκετον εἰς μεγάλην πτωχείαν, ἐδιακόνευε, ἐπεριπάτει πεζὸς, ἐπείνα καὶ ἐδίψα, ἐδίδασκε, ἐκρίνετο, καβαλλάρις εἰς ὄνον ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ δώδεκα Ἀποστόλους, ἐσταυρώθη, ἐκατάργει ταῖς πόρναις, δὲν ἤθελε φόνους. Ο Πάπας βασιλεύει, κάθεται, κρίνει, τὸν βαστάζουσι τέσσαρες Καρδινάλεις μὲ δορυφόρους, θέλει νὰ εἶναι οἱ πόρναις, καὶ νὰ γίνωνται φόνοι. Τὸ λοιπὸν ὁ Πάπας δὲν εἶναι ἐπίτροπος καὶ βικάριος τοῦ Χριστοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXIV.

Christus inops fuit & pauper, imo & mendicus: pedibus ibat, fame & siti laborabat, docebat, in iudicium adducebatur, insidens asino ingressus est Hierosolymam cum duodecim Apostolis: Cruci affixus est; meretrices auersabatur; cædes fieri nolebat. Papa regnat, sedet, iudicat, quatuor Cardinalium humeris subuehitur satellitio stipatus; meretrices vult; cædes fieri vult; non est igitur Vicarius Christi.

REFVTATIO.

Ἀφ' οὗ ἐπαραμίλησεν ὁ παμπόνηρος ὡσὰν ὄργανον τοῦ διαβόλου καὶ τῶν Λουτεράνων δίχως κανένα θεμέλιον ἀληθείας ἐγγίζοντας τὰ δόγματα

Multis iam exsatia-
30 tus blasphemijs, quibus vt Lutheri & Satanæ buccinator veritatis dogmata sine vllo fundamento veritatis exagitauit;

gitauit; deuenit ad mores, multasque differentias congerit inter Christum & Papam, vt inferat, Papam non esse Christi Vicarium. At homo imperitissimus quonam docente didicit, in Papa, vt sit Christi Vicarius requiri, quicquid Christus in se ipso exhibuit?

S. Gregorius Nazianzenus oratione in sanctum Baptisma sermonem habens ad eos, qui exemplo Christi differendum aiebant baptismum, non ita rem se habere inquit: Imitando enim Christum non possumus assequi absolutam similitudinem. Ante tentationem, inquit, ille ieiunauit; nos ante Pascha. Ille peracta cœna tradidit sacrosancta mysteria, nos ea ieiuni sumimus. Ille in cœnaculo, nos in Ecclesia. Ille baptizari voluit annum agens trigesimum, exigente hoc operum serie, quibus nostra salus agebatur;

ματα, καταβαίνει καὶ εἰς τὰ ἠθικὰ, καὶ περιγράφει πολλαῖς διαφοραῖς· διὰ ταῖς ὁποίαις θέλει, ὅτι ὁ πάπας νὰ μὴν εἶναι ἐπίτροπος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ ποῖος ἅγιος διδάσκαλος ἔμαθε τὸν ἀμαθῆ Γεργαῖον, ὅτι διὰ νὰ εἶναι τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ ὁ πάπας, πρέπει νὰ ἔχῃ ταῖς περιστάσεις τοῦ Χριστοῦ;

Ἔλεγεν ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πρὸς ἐκείνους ὁποῦ ἐξεμάκραιναν τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος, θέλοντας νὰ μιμηθοῦσι τὸν Χριστόν· ὅτι τοῦτο εἶναι μία πλάνη· διατὶ φυλάσσοντας τὴν μίμησιν τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅσον εἶναι δυνατὸν, εὑρίσκεται καὶ διαφορά. ἐκεῖνος λέγει, ἐνήστευσε πρὸ τοῦ πειρασμοῦ, ἐμεῖς νηστεύομεν πρὸ τοῦ ἁγίου πάσχα. ἐκεῖνος παρέδωκε τὰ ἅγια μυστήρια μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐμεῖς τὰ μεταλαμβάνομεν νηστικοί. ἐκεῖνος εἰς τὸ ἀνώγι, ἐμεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἐκεῖνος ἠθέλησε νὰ βαπτισθῇ τριάντα χρόνων, ζητοῦντας τοῦτο ἡ τάξις τῶν καμωμάτων του διὰ τὴν σωτηρίαν μας· ἀλλ'

ἡμεῖς

ἡμεῖς διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ξεμακραίνωμεν τὸ βάπτισμα. εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον ἐκεῖνος ὡσὰν σωτὴρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἔλαβε τὴν πτωχείαν μας, τὰ πάθη μας, τὰ βάσανά μας ὅλα χωρὶς τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ὅταν ἐκατέστησε τὸν Πέτρον τοποτηρητήν του, δὲν τοῦ εἶπεν· νὰ ἦσαι πτωχὸς, διακονάρης, μὴν καβαλλικεύσῃς ἄλογον, καὶ ὅσην ἄλλην μωρολογίαν βάνει ὁ Γεργανός· ἀλλὰ μόνον τοῦ εἶπε, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.

Η κυβέρνησις τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ εἶναι εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς διαδόχους του τοποτηρησίαν τοῦ Χριστοῦ. ἂν τὰ πρόβατα κινημένα ἀπὸ εὐλάβειαν ἐτίμησαν τὸν ποιμένα τους, καὶ εἰς ταῖς πράξες τῶν Ἀποστόλων ἔχομεν, ὅτι πωλῶντας οἱ Χριστιανοὶ τὰ ὑποστατικά τους ἔφεραν καὶ ἐδίδαν τὰ στάμενα εἰς τὰ πόδια τῶν Ἀποστόλων· καὶ ἂν εἶναι ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ, πῶς δὲν ἔπρεπεν, ὅτι οἱ εὐσεβεῖς λαοὶ καὶ τὰ πλήθη τῶν Χριστιανῶν νὰ ἀναπαύσουν ταῖς ἐκκλησίαις, διὰ νὰ ἠμποροῦν οἱ ἱερεῖς νὰ βαστάζουσι τὰ

tur; at non ideo fideles etiam debent differre baptiſma. Ad eundem igitur modum ille vt generis humani Saluator noſtram inopiam ſumpſit, ægritudines, miſerias, omnia præter peccatum. Et quando Petrum conſtituit Vicarium ſuum, non præcepit ei, vt pauper & mendicus eſſet, vt nũquam equo inſideret, & quicquid futilitatis coaceruat Gerganus; ſed Paſce, inquit, oues meas. Ioan. 21. 17.

Ius paſcendi oues Chriſti eſt, quod Petro & ſucceſſoribus dat eſſe Vicarios Chriſti. Quòd ſi oues pietate & reuerentia ductæ ſuos honorarunt paſtores; ſicut in Actis Apoſtolorum legimus, Chriſtianos venditaſſe domos & agros, & attuliſſe precia ante pedes Apoſtolorũ: Cap. 4. & ſi dignus eſt operarius mercede ſua; Luc. 10 7. profecto nihil cõgruentius factũ, quàm vt populi Chriſtiani Eccleſijs conſulerent, quo ſacerdotes poſſint laicorum onera porta-

re. Quantis semper abundaret opibus Catholica Ecclesia, testes historiæ omnes, vitæ & gesta sanctorum, feruente scilicet religione & pietate Christianorum. Vnus Chrysostomus omnes Constantinopoli egenos alebat. Et post illum quàm longè copiosiores fuere illius vrbis Patriarchæ? Sed amplior omnibus & opulentior fuit semper Romana Ecclesia, muneribus amplissimis donisque locupletata cumulatissimis; idque ab initio prædicationis Euangelicæ. Narrat Eusebius iv. Historiæ libro, referens epistolę partem, quam Episcopus Corinthiorum Dionysius Romanæ Ecclesiæ scripserat; Moris antiqui Romanorum esse inuisendi & beneficijs afficiendi cunctas Ecclesias, & martyres ad metalla damnatos. Quod certe aliud non erat, quàm pientissimæ diuitisq. matris officium.

Vita Chrysost. & 1. Cor. hom. 21.

Cap. 23.

Habe-

τὰ βάρη τῶν λαϊκῶν; γεμάταις εἶναι αἱ ἱστορίαις, καὶ οἱ βίοι καὶ τὰ μαρτύρια τῶν ἁγίων, πόσον πλοῦτον καὶ περιουσίαν εἶχεν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἀπὸ τὴν εὐσέβειαν τῶν Χριστιανῶν. ὁ Χρυσόστομος ἔθρεφεν ὅλους τοὺς πτωχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. πόσον βίον ἀπόκτησαν ὕστερα οἱ πατριάρχαι τῆς χώρας ἐκείνης; ἀλλ᾽ ἐξαιρέτως ἀπὸ ταῖς ἄλλαις ἐτιμήθη πάντοτε ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης καὶ μὲ δωρεαῖς βασιλικαῖς καὶ μὲ χαρίσματα πλουσιοπάροχα· καὶ τοῦτο ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. γράφει ὁ παμφίλου Εὐσέβιος εἰς τὸ τέταρτον τῆς ἱστορίας, αναφέροντας κάποιον μέρος ἐπιστολῆς ὁποῦ εἶχε γράψει Διονύσιος ὁ Κορίνθου πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης· Ὅτι παλαιὰ συνήθεια τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἦτον νὰ ἐπισκέπτεται μὲ βοήθειαν καὶ εὐεργεσίαις πᾶσαν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς μάρτυρας ὁποῦ ἐταλαιπωροῦσαν εἰς τὰ μέταλλα. Καὶ τοῦτο δὲν ἦτον ἄλλο παρὰ μία σπλαγχνικὴ ἀπόδειξις μητρὸς πλουσίας καὶ ἐλεήμονος.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ διαλόγου ἔχομεν, ὅτι κάποιος ἐρημίτης ἅγιος εἶχε δεηθῇ τὸν θεὸν νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ, εἰς πόσον μέζον μακαριότητος ἔμελλε νὰ καταντήσῃ, καὶ ποίας ἅγιος ἤθελεν εἶσαι ταίρι του. Καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἀποκάλυψεν, ὅτι σύντροφον τῆς μακαριότητος ἔμελλε νὰ ἔχῃ τὸν πάπαν Γρηγόριον. ἀλλ' ὁ ἐρημίτης ἐπικράνθη λέγοντας· καὶ ποῖον ἔχω μισθὸν ἐγώ, ὅπου ἄφηκα ὅλα μου τὰ πλοῦτη, ἂν ἔχω ταίρι μου τὸν πάπαν, ὁποῦ εἶναι τόσον βαθύπλουτος; καλὰ καὶ ὕστερον νὰ ἐγνώρισε τὸ σφάλμα του, καὶ νὰ εὐχαρίστα τὸν θεόν. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς εἶχεν πλοῦτη ὁ πάπας, καὶ ὅμως οἱ ἅγιοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου, οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, οἱ φωστῆρες τῆς ὀρθοδοξίας δὲν ἐμέμφοντα, οὐδὲ ἔβαναν αἰτίασιν τοῦ χριστοῦ πρὸς τὸν Πάπαν· ὅτι ὁ Χριστὸς πτωχὸς, καὶ ὁ Πάπας πλούσιος· καὶ ὅσα ἄλλα σμίγει ὁ ἀφαντολόγος τοῦτος. μάλιστα ἐπειδὴ ὁ διάλογος ἦτον καὶ πάπας καὶ ἅγιος, τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις φανερὴ, ὅτι τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν,

Habemus quoque in vita Gregorij magni; Quemdam magnæ virtutis eremitam fudisse preces, vt sibi reuelaretur, quam futuræ remunerationis mansionem sperare deberet. Qui nocte quadam, inquit, reuelatum sibi cognouit fore, vt cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi paratam sperare deberet. Eremita verò tristatus, quòd iungendus illi esset, qui tot mundi diuitijs abundaret, Gregorianas diuitias cum sua paupertate diu noctuque conferebat. Licet tandem errorem suum agnouerit, Deoque gratias egerit. Ex quo liquet, Romanos Pontifices ab initio fuisse opulentos. Cum tamen qui per illa tempora vixerunt sancti Patres, Ecclesiæ lumina, orthodoxæ fidei Doctores nũquam fuerint criminati Papam, aut per oppositas differentias Papam cum Christo cõmiserint, quòd Christus inops fuerit Papa sit diues; & quæcumque

In fine 2. lib.

alia vaniloquus Gerganus ponit. Imò cum Gregorius magnus fuerit Papa & ſanctus; argumentum ex hoc ineuitabile ſumitur; Diuitias, ſplendorem, & magnificentiam Romani Pontificis manare à prouidentia & voluntate Christi, qui ſibi honorem & reuerentiam exhiberi vult in ſuis Vicarijs. Sicut vmbrę Petri dedit, vt morbos fugaret, quod ſuæ ipſius vmbræ non dederat. Quid attinet reſpondere ad ea, quæ ſubdit? Quòd meretrices & cædes nolit Christus, Papa velit? Si enim hæc ſciens & prudẽs ait, magnus omnino eſt ſycophanta: ſin minus, inſignis eſt blatero. Scribebat Apoſtolus Corinthijs; Ne commiſcerentur fornicarijs: non inquit fornicarijs huius mundi, alioquin debuiſſent de hoc mundo exire. Si, vt affirmat Apoſtolus, humana vita fornicarijs ſcatet; ita vt ſiquis vitare illos velit, debeat è mundo exire: cur tam fœdo Gerganus in Papam

1. Cor. 5. 10.

καὶ τὴν περιφάνειαν ὁποῦ ἔχει ὁ Πάπας, τὴν ἔχει ἀπὸ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ τιμᾶται καὶ νὰ δοξάζεται εἰς τοὺς τοποτηρητάς του καθὼς ἠθέλησεν, ὅτι ἡ σκιὰ τοῦ Πέτρου νὰ θαυματουργῇ, καὶ ὅμως τῆς ἰδίας του σκιᾶς δὲν εἶχε δόσει τούτην τὴν θαυματουργίαν. δὲν κάμνει χρεία νὰ εἰποῦμεν διὰ τὴν ἀντίθεσιν ὁποῦ κάμνει, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν θέλει πόρναις καὶ φόνους, καὶ ὁ πάπας τὰ θέλει. τοῦτα τὰ λόγια ἢ καταλαμβάνοντας τὰ εἶπεν, καὶ εἶναι μέγας συκοφάντης· ἢ μὴ καταλαμβάνοντας, καὶ εἶναι ἄλογα λόγια. ἔγραφεν ὁ ἅγιος Παῦλος τῶν Κορινθίων εἰς τὴν πρώτην ἐπιστολήν· Ὅτι τοὺς εἶχε γράψει νὰ μὴ συναναστρέφωνται μὲ τοὺς πόρνους· ὄχι μὲ τοὺς πόρνους τοῦ κόσμου τούτου, διατὶ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἔπρεπε νὰ ἐκβοῦσιν ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον. Αν ὁ κόσμος κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον διὰ τὴν πονηρίαν του γέμει πόρνους, τόσον ὅτι ὁποῖος δὲν θέλει πόρνους, πρέπει νὰ ἀφήσῃ τοῦτον τὸν κόσμον· μὰ

μὰ τὴν ἀλήθειαν ὁ Γεργαῖος δείχνει πολλὴν χονδρομισοπαπίαν ἀποδίδοντας ὡσὰν σφάλμα τοῦ πάπα τὴν ἀτυχίαν τοῦ κόσμου. οὔτε ὁ πάπας, οὔτε ἄλλος αὐθέντης Χριστιανὸς θέλει ἐξ ἰδίας προαιρέσεως νὰ εἶναι οἱ πόρναις· ἀλλὰ παραχωροῦσι μὴ θέλοντας τοῦτο τὸ κακὸν διὰ νὰ φύγωσιν ἄλλο χειρότερον. αὐτὸς ὁ Θεὸς ὥριζεν εἰς τὸ Δευτερονόμιον νὰ μὴν εὑρίσκεται εἰς τὸν λαὸν τῶν ἑβραίων γυναῖκα πόρνη· καὶ ὅμως διηγᾶται ὁ ἅγιος Λουκᾶς εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ὅτι ἡ ἁμαρτωλὴ γυναῖκα ἔπλυνε μὲ τὰ δάκρυά της τὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ. πῶς ὥρισε τὸ ἐναντίον ὁ Θεός, καὶ ὅμως ἦτον ἡ πόρνη; τί σφάλμα ἔχει ὁ πάπας, ἂν δὲν φυλάσσεται οὐδὲ ὁ νόμος τοῦ θεοῦ; τὸ ὅμοιον λέγω καὶ διὰ τοὺς φόνους, ὅτι τοῦτος ὁ θεόργιστος δὲν καταλαμβάνει οὐδὲ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ορίζει ὁ Θεὸς εἰς τὸν δεκάλογον· μὴ φονεύσῃς· καὶ ὅμως ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν ρ̄ ψαλμὸν λέγει· εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς. καὶ πῶς ἐθανάτωνε

Papam est odio, vt mundi corruptelā tribuat Papæ? Nec Papę, nec cuiuis Christiano Principi libitum est esse meretrices; sed malum hoc permittitur, vt grauius euitetur. In Deuteronomio Deus ipse præceperat; Non esse meretricem de filiabus Israel. *Cap. 23. 17.* Attamen in Euangelio Lucæ legimus, Mulierem in ciuitate peccatricem rigasse lacrymis Domini pedes. *Cap. 7. 37* Quomodo iubente oppositum Deo, peccatrix erat in ciuitate? Quid culpę in Papa est, si etiam à Dei lege disceditur? Quod idem de cædibus dicendum. Nam execrandus hic græculus nec græcas intelligit voces. Præcepit in Decalogo Deus; Non occides: *Exod. 20. 13.* Dauid tamen psalmo 100. In matutino, inquit, interficiebam omnes peccatores terræ. *Vers. 8.* Quomodo S. Propheta mortem hominibus afferebat dicente Deo, Non occides? Aliud ergo est homicidium, nex iniuste allata à priuato homine; &

aliud iusta reorum nex allata per auctoritatem publicam iudicis, exemplo Dauid. Et hoc fieri iubet Papa in suis locis per ministros causarũ cognitores; nihil tamen in causa sanguinis attingens more laicorum Principum, vt iustitiæ opus ex lege Dei. Vers. 17. Ita Chrysostomus exponens primum caput Epistolæ ad Galatas ait; Homicidæ & martyres eosdem patiuntur dolores & cruciatus: magna tamen est inter eos differentia. Quòd si regulam hanc non attendamus, dicemus fuisse & Heliam homicidam, & Abraham parricidam, si res nudas examinemus, & quo fiant animo non adijciamus. Vbi ergo inter Christum & Papam oppositionum coaceruatio? Hæreticorũ est ambiguis vti vocibus, oppugnare calumnijs & figmentis. Et si quidem grauissimum non immineret periculum, & certissimum animarũ exitium, magni ponderis nõ esset Gergani blasphemia.

Nunc

νάτωνε τοὺς ἀνθρώπους ὁ Δαβὶδ προφήτης καὶ ἅγιος λέγοντας ὁ θεὸς, μὴ φονεύσῃς; λοιπὸν ἄλλο εἶναι ὁ φόνος, ἤγουν ἡ ἄδικος σφαγὴ, ὅταν τινὰς θανατώνεται ἀπὸ ἄνθρωπον ὁποῦ δὲν ἔχει ἐξουσίαν· καὶ ἄλλο εἶναι ἡ δικαία σφαγὴ τῶν κακούργων, ὁποῦ κάμνει ἡ δικαιοσύνη κατὰ τὸν Δαβίδ· Καὶ τοῦτο ὁρίζει ὁ Πάπας νὰ γίνεται εἰς τοὺς τόπους του, ὡσὰν ἔργον δικαιοσύνης κατὰ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ. ὄχι νὰ βάνεται αὐτός του, καθὼς κάμνουσιν οἱ ἄλλοι αὐθένταις οἱ κοσμικοὶ νὰ θανατώνουσιν, ἀλλὰ διὰ ὑπηρετῶν, ἀπέχοντας αὐτὸς τὰς χεῖρας ἀπὸ αἱματοχυσίαν. ἔτζι λέγει ὁ χρυσόστομος εἰς τὸ α. κεφάλαιον πρὸς Γαλάτας· Ἀνδροφόνοι καὶ μάρτυρες τὰς αὐτὰς ὑπομένουσιν ὀδύνας βασανιζόμενοι, ἀλλὰ πολὺ τὸ μέσον ἑκατέρων. ἂν μὴ τοῦτον διατηρῶμεν τὸν κανόνα, ἐροῦμεν καὶ τὸν Ἠλίαν ἀνδροφόνον, καὶ τὸν Ἀβραὰμ παιδοκτόνον, εἰ τὰ πράγματα ἐξετάζοιμεν γυμνὰ, μὴ προστιθέντες αὐτοῖς τὴν τῶν ποιούντων γνώμην. ποῦ εἶναι τὸ λοιπὸν οἱ ἀντίθεσες, ὁποῦ ἀναφέρει τοῦτος ὁ τρισάθλιος τοῦ χρι-

σοῦ

στοῦ, καὶ τοῦ πάπα· ἰδίως ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν νὰ μιλοῦσι μὲ ὁμωνυμίαις, νὰ πολεμοῦσι μὲ συκοφαντίαις, νὰ πλανοῦσι μὲ ψευδολογίαις. καὶ ἂν δὲν ἦτον ὁ ἔσχατος κίνδυνος καὶ ἀπώλεια βεβαία τῆς ψυχῆς, ἤθελεν ἔχει ὀλίγον βάρος ἡ πολυβλασφημία τοῦ Γεργάνου. Τώρα εἰς τὰ ἐξάσανα τῆς πτωχῆς Ἑλλάδος νὰ κηρύσσωνται ἐγγράφως ὄχι τὰ φωτιστικὰ δόγματα τῶν ἁγίων πατέρων, ἀλλὰ τὰ σκοτεινὰ ζιζάνια τῶν αἱρετικῶν; ὢ τίς ἠμπορεῖ νὰ κλαύσῃ ἀξίως τὴν τόσην ἀπώλειαν. μετὰ ταῦτα ἀφ' οὗ ἐφλυάρησεν ὁ Γεργαῖος τόσα καὶ τόσα, πάλιν ξαναστρέφει τὰ ὅμοια, καὶ γυρίζει εἰς τὸν ἔμετόν του. καὶ διατὶ πάλιν προφέρει αἰτιθέσεις τοῦ Πέτρου πρὸς τὸν πάπαν, πρέπει νὰ ἐξετάζουσιν.

Nunc vero post tot Græciæ calamitates vt scripta edantur, & in vulgus seminentur non lucidissima sanctorum Patrum documenta, sed tenebricosa hæreticorum deliramenta, quis tantam cladem sine lacrymis ferat? Itaque post nugarum Iliada Garganus similia repetit, reditque ad vomitum. Et quia pariter oppositos inter se vult Petrum & Papam, dicta eius expendenda sunt.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΕ.

Ο Πέτρος δὲν ἄφησε τὸν ἑκατοντάρχην Κορνήλιον νὰ φιλήσῃ τὰς μακαρίους του πόδας· καὶ ὁ Πάπας τὸ δοχεῖον τῆς ὑπερηφανίας ἀφήνει Καίσαρα, βασιλεῖς, ἡγεμόνας καὶ τοῦ φιλοῦν τοὺς πόδας. ἄρα οὔτε τοῦ ἁγίου Πέτρου εἶναι διάδοχος.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXV.

Petrus non permisit, vt Centurio Cornelius beatos eius pedes oscularetur; Papa vero superbiæ vas permittit, vt Cæsar, Reges, & Principes osculentur ei pedes. Ergo nec etiam sancti Petri successor est.

REFVTATIO.

Mirum est, à quo tã
egregiè didicerit
artem cõficiendi
syllogismos. Si argumentũ
eius valet, valebit etiam
hoc: Lutherus suas blasphemias
nunquã typis mãdauit
vernacula Græcorũ
lingua; Gerganus autẽ hoc 30
præstitit, vt ignorantiæ
vas acquireret opinionem
scientiæ: Gerganus igitur
non est Lutheri discipulus.
At-

Καὶ ποῦ ἔμαθεν τούτην τὴν συλλογιστικὴν τέχνην ὁ κακότυχος; ἂν ἀξίζει ὁ συλλογισμός του, ἀξίζει καὶ τοῦτος. Δὲν ἐτύπωσεν ποτὲ ὁ Λουτέρος εἰς ῥωμαΐκην γλῶσσαν ταῖς βλασφημίαις του· ὁ Γεργαῖος ταῖς ἐτύπωσεν διὰ νὰ ἀποφανῇ σοφὸς τὸ δοχεῖον τῆς ἀμαθίας· ἄρα ὁ Γεργαῖος δὲν εἶναι μαθητὴς τοῦ Λουτέρου. καὶ ὅμως εἶναι μα-

μαθητὴς, καὶ ἡ διαφορὰ δὲν ἐμποδίζει.

Αναφέρει τὴν ἱστορίαν τοῦ Κορνηλίου μισερὰ καὶ ἀνάποδα. Η θεία γραφὴ λέγει· ὡς δὲ ἐγένετο εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν· ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, ἀνάστηθι, καὶ γὰρ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν. Δὲν εἶναι εἰς τοῦτα τὰ λογία, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν ἄφησε τὸν Κορνήλιον νὰ φιλήσῃ τὰ πόδιά του· ἀλλ᾽ ὅτι πέφτοντας εἰς τὰ πόδια τοῦ Πέτρου ὁ Κορνήλιος, ἀφ᾽ οὗ ἔπεσε, τὸν ἐσήκωσεν ὁ Πέτρος μὲ ταπείνωσιν διὰ νὰ συνομιλήσουν ἀντάμα.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸν τόπον λέγει· Εδειξεν ὁ Κορνήλιος τὴν ταπείνωσίν του, καὶ διὰ νὰ παιδεύσῃ τοὺς ἄλλους, καὶ εἰς εὐχαριστίαν τοῦ θεοῦ· καὶ διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι καλὰ καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἔκαμνε, τὸ ἔκαμνε μὲ ὁρισμὸν, ὅμως ἦτον ἄνθρωπος πολλῆς εὐλαβείας. Αν ὁ Κορνήλιος κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἐπροσκύνησε τὸν

Πέτρον

Attamen discipulus eius est, talisque differentia nihil impedimento est.

Historiam Cornelij citat non bona fide. Scriptura sic habet: Et factum est cum introisset Petrus, obuius venit ei Cornelius, & procidens ad pedes eius adorauit. Petrus vero eleuauit eum dicens, Surge; & ego ipse homo sum. Per hæc verba non habemus, Petrũ non permisisse Cornelio, vt pedes eius oscularetur: sed Cornelium procidisse ad pedes Petri; deinde Petrum magna moderatione animi eleuasse illum; vt sermonem conferrent. Act. 10. 25.

Et exponens Chrysostomus ait: Cornelium ostendisse demissionem animi, vt simul & alios erudiret, & erga Deum gratus esset; simulque omnibus testatum redderet se, licet iussus ageret quod agebat, esse tamen hominem multæ pietatis. Si per

Chrysostomum Cornelius procidit ad pedes Petri, vt alios erudiret; quippe vt primus è gentilitate vocatus, vt idem Chrysostomus annotat: factum ergo non displicuit Petro; nec prohibuit Petrus laudabile opus reuerentiæ, quod vt alijs esset exemplo fecit Cornelius. Postquam verò Petrus permisit Cornelio, vt præstaret quod debebat, tunc eum surgere iussit. Neque enim visum est Petro consentaneum, vt stans ipse sermonem haberet cum Cornelio humi strato. Idcirco Petrus dixit, Surge; nam & ego homo sum: vt Christiani discant iuxta Chrysostomum amplecti humilitatem. Et planum est ex hoc facto, tam Centurionem se gessisse laudabiliter procidẽdo, quàm Petrum eleuando illum post exhibitum obsequium: vt se ostenderet, licet œcumenicus esset pastor Christique Vicarius, hominem tamen: & aliud esse tempus adoratio-

Πέτρον διὰ νὰ παιδεύσῃ τοὺς ἄλλους ὡσὰν ἀρχὴ τῶν ἐθνῶν, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος· τὸ λοιπὸν δὲν ἐμπόρεσε νὰ κακοφανῇ τοῦ Πέτρου, οὐδὲ ἐμπόδισεν ὁ Πέτρος τὴν ἐπαινετὴν εὐλάβειαν, καὶ τὸ καλὸν παράδειγμα ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Κορνήλιος. μόνον ἀφ' οὗ ὁ Πέτρος ἄφησε τὸν Κορνήλιον νὰ κάμῃ τὸ χρέος του, τότε τὸν ἐσήκωσεν. ὅτι δὲν ἐφαίνετο τοῦ Πέτρου νὰ ἐμπῇ μὲ τὸν Κορνήλιον εἰς συνομιλίαν στέκοντας αὐτὸς ὀρθὸς, καὶ ὁ Κορνήλιος γονατιστός. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ ἅγιος Πέτρος· στέκε ὀρθὸς, ὅτι καὶ ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος· παιδεύοντας τοὺς Χριστιανοὺς, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, νὰ εἶναι ταπεινοί. Καὶ φανερὸν εἶναι ἀπὸ τοῦτον τὸν τόπον, ὅτι καὶ ὁ ἑκατόνταρχος καλὰ καὶ ἐπαινετὰ ἐπροσκύνησεν· καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος ἀφ' οὗ ἐδέχθη τοῦ Κορνηλίου τὴν εὐλάβειαν, τότε τὸν ἐσήκωσε διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι καλὰ καὶ νὰ ἦτον οἰκουμενικὸς ποιμὴν καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὅμως ἦτον καὶ ἄνθρωπος. καὶ ὅτι ἄλλος ἦτον ὁ καιρὸς τῆς προσκυνή-

σκυνήσεως, καὶ ἄλλος τῆς συνομιλίας. τὸ παράδειγμα τοῦ εὐλαβοῦς Κορνηλίου τὸ ἐμιμήθησαν καὶ μιμοῦνται πάντοτε ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ὄχι μόνον δυτικοὶ ἀλλὰ καὶ ἀνατολικοί. λέγει ὁ βιβλιοφύλαξ Ἀναστάσιος, ἄνθρωπος καὶ εἰς τὰ λατινικὰ καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ σοφός, ὅτι ὁ γέρων Ἰουστῖνος ὁ βασιλεύς, ὅταν ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἰωάννης ὁ Πάπας, καὶ ὅλη ἡ πόλις εὐγῆκεν εἰς συνάντησιν μακρὰν δώδεκα μίλια μὲ σταυροὺς καὶ λαμπάδες, τότε ἐταπεινώθη ὁ βασιλεύς, καὶ πέφτοντας εἰς τὴν γῆν ἐπροσκύνησε τὸν πάπαν. τὸ ὅμοιον γράφει καὶ διὰ τὸν βασιλέα Ἰουστινιανόν, ὅτι μὲ ταπείνωσιν ἐπροσκύνησε τὸν Πάπαν Ἀγαπητὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. καὶ ἐμωραίθη ὁ δυστυχὴς Γεργαῖος πίνοντας τὸν βόρβορον τοῦ Λουτέρου, ὅτι οὐδὲ τὴν γραφὴν νοᾷ, οὐδὲ ψηφᾷ τὴν παλαιὰν συνήθειαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· καὶ κρατεῖ ἄτοπον νὰ κάμῃ ὁ Καῖσαρ τοῦ πάπα ὀφφίκιον στράτωρος. καὶ ὅμως εἰς τὸ βασιλικὸν ὅπου λέγουσι

rationis, aliud ſermonis. Exemplum religionis Cornelij ſemper imitati ſunt, & imitantur Chriſtiani omnes & Occidentales & Orientales. Narrat Anaſtaſius Bibliothecarius, vir græcis & latinis litteris eruditus: Quando vniuerſa Conſtantinopolis obuiam prodijt ad xij. millia paſſuum Romano Pontifici Ioanni I. Cruces & cereos præferens; ipſum quoque Imperatorem Iuſtinum ſeniorem procubuiſſe, & veneratum eſſe Pontificem. Idem ſcribit de Iuſtiniano, quod Agapetum Pontificem proſtratus Conſtantinopoli adorauerit. Ita infelix Gerganus epoto lutulento Lutheri poculo à mente diſceſſit, nec Scripturas intelligens, nec vetuſtiſſimum Eccleſiæ morem honorans: & abſurdum putans, ſi Cæſar officio ſtratoris fungatur in obſequium Papæ; cum tamen in Decreto, quod Græci volunt eſſe Donationem Conſtantini; fateatur Impera-

perator, se se stratoris officium fecisse Beatissimo Papæ Siluestro.

γ῀τι ψήφισμα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὁμολογᾷ ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ ὀφφίκιον ὑπούργησε τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Σιλβέστρου.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ κϛ.

Ὁ Πέτρος ἐτίμα ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ ἁγίου Παύλου, ὁ Πάπας ταῖς ἀποῤῥίχνει, καὶ λέγει πῶς εἶναι θεὸς τῶν ἀσωμάτων ἀγγέλων.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXVI.

Petrus in honore habebat epistolas Pauli; Papa illas reÿcit; seque affirmat esse Deum Angelorum incorporeorum.

REFVTATIO.

FInxerunt quidem olim poetæ Hircoceruos, Hippocentauros, & Chimæras; sed nihil ea sunt ad Gerga- 30
ni figmenta. Tam impudens mendacium quis vnquam somniauit? Papa in suis litteris coniunctos sem-

Ἴδιον ἐστάθη τῶν ποιητῶν σιμὰ εἰς τοὺς ἕλληνες νὰ πλάττουσιν τραγελάφους, καὶ ἱπποκενταύρους, καὶ χιμαίρας· ἀλλ' ὁ Γεργανὸς ἐνίκησε καὶ τοὺς ποιητὰς εἰς τὰ πλάσματα. τίς εἶδε, τίς ἤκουσε ποτὲ τέτοιον ψέμα. καὶ ποῦ ἔμα-

ἔμαθεν ὁ δυστυχὴς νὰ τὸ διδῆται μὲ τόσην αἰσχυντίαν; ὁ πάπας εἰς ὅλα του τὰ γράμματα σμίγει τοὺς δύο Κορυφαίους Πέτρον καὶ Παῦλον, ὡς πρωτοδιδασκάλους τῆς πίστεως, καὶ μερικοὺς θεμελιωτὰς τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας. Καὶ εἰς τὴν χειροτονίαν τῶν ὑποδιακόνων δίδει διὰ σύμβολον τῆς ἰδίας των ὑπηρεσίας τὴν βίβλον τῶν ἐπιστολῶν, ἡ ὁποία περιέχει μάλιστα περικοπαῖς ἀπὸ ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ ἁγίου Παύλου· καὶ ὁ παμμιαρὸς οὗτος ὀνειρεύεται τὸ ἐναντίον. Ἀλλὰ καὶ τὸ λέγει διὰ τοὺς ἀγγέλους, ὑπερβαίνει πᾶσα μέτρον βλασφημίας καὶ ἀνοησίας. ἀνάξια εἶναι τοῦτα νὰ τοὺς δοθῇ ἀπολογία, ὅτι νὰ ἀποκρίνεται τινὰς τῆς μωρολογίας εἶναι κατὰ τὸν σοφὸν μεγάλη μωρολογία.

ſemper habet Coryphæos Petrum & Paulum, vt primos fidei ſatores, & Romanæ Eccleſiæ ſupra alias fundatores. Et quando ſubdiaconi conſecrantur, traditur illis ad exprimendum proprium illorum munus Epiſtolarum liber, in quo videre eſt lectiones magnam partem deſumptas ex epiſtolis Pauli. At nefandus iſte meras effutit nugas. Quod vero etiam de Angelis addit, omnem blaſphemiæ calumniæque modum excedit. Quare indigna hæc ſunt, ad quæ reſpondeatur. Ne reſpondeas, inquit ſapiens, ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne efficiaris ei ſimilis. Prov.26 4

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΖ.

Ο Πάπας εἶναι ἐναντίος τῶν ἁγίων πατέρων· ὅτι ὅλοι λέγουσι νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασὶ, ὁ Πάπας λέγει νὰ κοινωνοῦν οἱ Χριστιανοὶ μὲ ἄζυμον μόνον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXVII.

Papa omnibus ſanctis aduerſatur. Omnes enim dicunt, Communionem eſſe omnibus ſumendam pane & vino: Papa dicit, communicandum eſſe ſolo azymo.

REFVTATIO.

AGit rurſus de pane & vino. Cum enim noui aliquid afferre non habeat, ſuam recoquit cramben; vt plane agnoſcatur ab omnibus diuinorum myſteriorum malignus interpres. Iam oſtenſum eſt, Communionis modum fuiſſe indifferentem; fierique ſolitam ad hæc vſque tempora priuatim quidem vnica ſpecie, duabus vero publicè in Eccleſijs. Quotieſcumque

ΠΑλιν ψωμὶ καὶ κρασὶ, καὶ ἄζυμον· ὅτι δὲν ἔχοντας νέαν μαγειρεύει τὴν παλαιὰν κράμβην, καὶ φανερόνεται θεοκατήγορος παρερμηνευτής. Αδιάφορος ἦτον καὶ εἶναι, καθὼς τὸ ἐδείξαμεν, ἡ κοινωνία· καὶ ἐγίνετο καὶ γίνεται ἀπὸ πολλοὺς μυστικὰ εἰς ἕνα εἶδος, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν δημοσίᾳ ἐδίδετο καὶ εἰς τὰ δύο. Τὰ δύο εἴδη μνημονεύουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες μιλῶντας διὰ τὴν δημοσίᾳ

μοσία κοινωνίας· ἀμὴ δὲν λέγουσιν, οὐδὲ ἀντιλέγουσι διὰ τὴν μυστικὴν, ἐπειδὴ μὲ τὸ κάμωμά τους τὴν ἔστερξαν.

Καὶ διατὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου ποτηρίου διὰ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἔφερε πολὺν κίνδυνον, διὰ τοῦτο ὁ πάπας μὲ δικαιότατον λογαριασμὸν ἔβγαλε τῶν λαϊκῶν τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου ποτηρίου, ζώνοντάς τους νὰ λαμβάνουσιν τὸ σῶμα, διατὶ εἰς τὸ σῶμα εἶναι καὶ τὸ αἷμα, καθὼς τὸ εἴπαμεν καὶ τὸ ἀπεδείξαμεν. Καὶ τὴν νομοθεσίαν ταύτην τὴν ἔκαμεν ὁ Πάπας ὡσὰν ὑπηρέτης τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμος τῶν μυστηρίων τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον. ὅτι ἂν οἱ ἅγιοι πατέρες ἐσυγχωροῦσαν τῶν λαϊκῶν τὴν μυστικὴν κοινωνίαν μόνον εἰς τὸ σῶμα, πῶς δὲν ἦτον βολετὸν τοῦ οἰκουμενικοῦ ἐπισκόπου νὰ συγχωρήσῃ τὸ αὐτὸ εἰς τὸ δημόσιον διὰ νὰ μὴ καταφρονῆται τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ αἷμα, καὶ λαμβάνοντας οἱ λαϊκοὶ τὸ ἱκανετόν; Δὲν εἶναι τοῦτο ἐναντίον τῶν ἁγίων πατέρων· ὅτι ἂν ἐκάμνασιν οἱ διάφο-

cumq. ergo SS. Patres vtriuſq. ſpeciei mẽtionẽ faciũt, de cómunione publica loquũtur. De priuata verò nihil dicũt, nec contradicũt; facto enim ſuo apertiſſimè illam probarunt.

Et quia ſacri calicis vſus ob magnã populi frequentiam habet annexum effuſionis periculum; idcirco Papa prudentiſſimo ſane conſilio ſtatuit, Euchariſtiæ ſacramentum à laicis ſub altera ſpecie ſumẽdũ, cũ illis vnius ſpeciei ſumptio ſufficiat omnino ad ſalutem: nã & ſanguis ſub ſpecie panis eſt, quia nimirũ ſubeſt totus & integer Chriſtus, vt demõſtratũ eſt. Tulit vero hanc legẽ Papa vt miniſter Chriſti, & myſteriorũ Dei diſpẽſator, ſicut inquit Apoſtolus. (1. Cor. 4.) Nam ſi licitum fuit ſanctis Patribus cõcedere priuatã ſub vna ſpecie cõmunionẽ, Cur non licuerit Epiſcopo vniuerſali, quod fiebat & fit priuatim inducere in cõſuetudinem publicam? cum & laicis ſatiſfiat, & pretioſi ſanguinis cui-

euitetur irreuerẽtia? Non est hoc SS. Patribus contrarium. Quòd si diuersitas consuetudinum inferret oppositionem; Certè Christus corpus suum & sanguinem separatim dedit, Orientales verò hodie coniunctim dant. Christus azymo tradidit, illi fermẽtato vtuntur. Id verò ita esse iam alibi probauimus præter ea, quæ habentur in expositione v. Capitum S. Synodi Florentinæ. Certissimum quippe ac perspectissimum est, quod S. Synodus prima egit. Statuit illa, vt vno eodemque die Pascha celebretur à Christianis, & reiecit Christianorum Asiæ consuetudinem, qui cum Iudæis celebrabãt, vt obseruarẽt adamussim quod in Euangelio factum à Christo narratur. Dubium verò non est, Iudæos Paschæ tempore azymis vesci. Porrò excusationem hanc S. illa Synodus non redarguit; nec admonuit Christianos Asiæ, vt certè admonere debebat, sui erroris, si errabant

Euseb. lib. 5. Histor. ca. 24. 25.

Chrysost. orat. in iudæantes primũ pascha.

διαφοραῖς συνήθειαις ἐναντιότητα, ὁ Χριστὸς ἔδωκε τὰ ἅγια μυστήρια ξεχωριστὰ τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ αἷμα, καὶ οἱ ἀνατολικοὶ τὰ δίδουσιν ἀντάμα τὴν σήμερον. τοῦτοι εἰς ἔνζυμον, καὶ ὁ Χριστὸς εἰς ἄζυμον, καὶ τὸ ἀπεδείξαμεν εἰς ἄλλους τόπους ἔξω ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἀναφέρει ἡ ἑρμηνεία τῶν πέντε κεφαλαίων τῆς ἁγίας ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου. ὅτι βεβαιότατον καὶ ἀναντίῤῥητον εἶναι τῆς πρώτης συνόδου τὸ κάμωμα. ἀποφάσισεν ἐκείνη, τὸ ἅγιον πάσχα νὰ γίνεται μίαν ἡμέραν ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ ἀπέβαλε τὴν συνήθειαν τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀσίας, ὁποῦ ἑορτάζαν τὸ πάσχα μὲ τοὺς ἑβραίους διὰ νὰ φιλάσσουν καταλεπτὰ ὅ, τι ἔκαμεν ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον. Καὶ φανερὸν εἶναι, ὅτι οἱ ἑβραῖοι ἔκαμναν τὸ πάσχα μὲ ἄζυμον. τοῦτον τὸν λογαριασμὸν ἡ ἁγία σύνοδος δὲν ἀποῤῥίπτει, οὐδὲ ἤλεγξεν ἐκείνους τοὺς Χριστιανοὺς, καθὼς ἔπρεπε νὰ εἶχεν κάμει, ἂν ἦτον ψεματινὸν θεμέλιον· ὡσὰν ἔκαμεν μὲ τοὺς Ἀρειανοὺς, λύοντας τὰ ἀπα-

ἐπιχειρήματά τους, καὶ ἑρμηνεύοντας ὅλους τοὺς τόπους τῆς γραφῆς, ὁποῦ ἀνάφεραν ἐκεῖνοι διὰ νὰ διαφενδεύουν τὴν βλασφημίαν τους. ὁμοίως ἐχρεώστα νὰ λύσῃ τὸ ἐπιχείρημα τῶν Ἀσιανῶν ὁποῦ ἔλεγαν· ἡμεῖς πασχάζομεν μὲ τοὺς Ἑβραίους κατὰ τὸ εὐαγγέλιον, διὰ νὰ μιμούμεθα τὸν Χριστόν. Ἀληθινὴ λύσις καὶ δυνατωτάτη ἤθελεν εἶσται νὰ ἀποκριθῇ ἡ Σύνοδος· ἐσεῖς πασχάζετε μὲ τοὺς ἑβραίους κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διὰ νὰ μιμᾶσθε τὸν Χριστὸν, καὶ πλανᾶσθε· διατὶ ὁ Χριστὸς ἐπροπῆρε τὸν καιρὸν, καὶ ἔκαμε τὸ πάσχα τὸ βράδι τῆς μεγάλης πέμπτης, καὶ οἱ Ἑβραῖοι τὸ ἔκαμαν τὴν παρασκευὴν βράδι. Τούτη ἤθελεν εἶσται ἡ ἀληθινὴ λύσις, καὶ τούτην ἤθελαν δώσει οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ πρὸ τῆς συνόδου καὶ εἰς τὴν σύνοδον, ἂν ἦτον ἀληθινή. καὶ ὅμως ἄλλο δὲν εἶπαν παρὰ μόνον, ὅτι δὲν πρέπει διὰ καλαῖς ἀφορμαῖς νὰ μιμούμεθα τοὺς Ἑβραίους. λοιπὸν ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν ὁποῦ ἔφεραν οἱ Ἀσια-

bant ponendo fundamentum suæ consuetudinis, quod fecerat Christus. Siquidem hac vna via vsa est contra fallacias Arianorum, diluendo scilicet eorum argumenta, & exponẽdo omnia Scripturæ loca, quæ illi obijciebant ad firmandam suam blasphemiam. Similiter refellenda illis erat ratio & prętextus Asianorũ, quòd vt Christum imitarentur, & seruarent Euangelium, celebrarent cum Iudæis. Ad quod plane fuisset responsio validissima: Quòd Saluator anteuertisset, vt Græci dicunt, & comedisset pascha ad vesperam Quintæ feriæ, cum illud Hebræi eo anno comederint ad vesperam sextæ feriæ: Decipi verò eos, qui putant, Christũ & Hebræos eodem die celebrasse, aut hoc haberi in Euangelio. Hæc certè fuisset vera responsio, & SS. Patres hãc dedissent & ante Synodum, & in ipsa Synodo, si vera esset, ad remouendos ab eo sensu Asia-

 nos.

nos. Nunc verò S. Synodus nullā aliā attulit caussam erroris illorum, vt patet ex eius fragmentis; quàm quod iustis de caussis non decet imitari Hebræos. Itaque ex argumento Asianorum, quod per ccc. annos à Christo vsque ad I. Synodum sancti Patres numquā refutarunt vt falsum, liquet Christum vna cum Iudæis comedisse pascha: præsertim cū Asiani suum morem confirmarent auctoritate Apostolorum Ioannis & Philippi.

Azymo igitur Christus confecit mysterium; & quicumque oppositum dicunt, errant nullo veritatis fundamento innixi. Gerganus quoque blasphemat, & imprudens Orientalem suam deturpat Ecclesiam, quæ fermentatum adhibet. Si enim, vt opinatur ipse, consuetudinum diuersitas oppositionem parit; Græcorum vsus facto Christi erit contrarius. Et præterea cum in Liturgia varij sint ritus & cæremoniæ, inter liturgias erit oppositio.

Ἀσιανοὶ, καὶ δὲν ἔλυσαν διακοσίους χρόνους ἀπὸ τὸν Χριςὸν εἰς τὴν πρώτην σύνοδον οἱ ἅγιοι πατέρες· μάλιςα ἀναφέροντας οἱ Ἀσιανοὶ, ὅτι τὴν συνήθειαν νὰ ἑορτάζουν μὲ τοὺς Ἑβραίους τὴν εἶχαν παραλάβει ἀπὸ τοὺς Ἀποςόλους Ἰωάννην καὶ Φίλιππον.

Ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν λέγω ἐκεῖνον εἶναι φανερώτατον, ὅτι ὁ Χριςὸς ἔκαμε τὸ πάσχα μὲ τοὺς Ἑβραίους. τὸ λοιπὸν τὸ ἔκαμεν εἰς ἄζυμον. καὶ ὅσοι λέγουσι τὸ ἐναντίον, πλανῶνται, καὶ προμαχοῦσι πρᾶγμα ἀσύςατον δίχως θεμέλιον ἀληθείας. Καὶ ὁ Γεργαῖος βλασφημᾷ, καὶ μὴ θέλοντας ἀναισχυντίζει τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, ὅπου κάμνει τὴν ἀναίμακτον θυσίαν εἰς ἔνζυμον. τὸ ὁποῖον ἂν ἀληθεύει ὁ Γεργαῖος, ὅτι ἡ διαφορὰ τῶν συνηθειῶν φέρει ἐναντίωσιν, ἐναντιῶνται τοῦ Χριςοῦ. καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ οἱ διάφοραις μερικαῖς συνήθειαις εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἔπρεπε νὰ κάμνουν ἐναντίωσιν λειτουργίας πρὸς λειτουρ-

τουργίαν, ἐπειδὴ καὶ ἰδιοτρόπως ἱερουργοῦνται· καὶ ἀπὸ τοὺς θείους κανόνας φαίνεται, ὅτι εἰς τὴν ἱερὰν λειτουργίαν εἶναι διαφορὰ παλαιῶν καὶ νέων συνηθειῶν.

tio. Et quia ex antiquis Canonibus constat, diuersos olim fuisse quosdam ritus in celebratione missarũ, inferri posset per Gerganum; hodiernam Orientalem Ecclesiam pugnare cum antiqua.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΗ.

Οἱ πατέρες λέγουσι, πῶς ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν ὄχι εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, δηλαδὴ εἰς τὸν Χριστόν· ὁ Πάπας λέγει, πῶς εἰς τὸν Πέτρον εἶναι ᾠκοδομημένη ἡ ἐκκλησία.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXVIII.

Patres ædificatam aiunt Ecclesiam à Christo non super Petrum, sed super fidem Petri, idest super ipsum Christum. Papa ait ædificatam esse super Petrum.

REFVTATIO.

Ἐδῶ ζαμώνουσιν ὅλων τῶν αἱρετικῶν τὰ βέλη. τοῦτη εἶναι τοῦ σκανδάλου πὸν ἡ πέτρα. καὶ

HVC tela sua intendunt omnium hæreticorum conatus. Hæc est petra scandali.

dali. Concurruntq. duo ad hanc blasphemiam, singularis inscitia, & singularis impietas. Quæritur à Philosophis, An causa exemplaris, qualem Plato Ideas ponebat; distinctũ sit causæ genus. Quemadmodum ad exstruendam domũ cõcurrere dicimus ędificatorem vt efficientē causam, lapides & ligna vt materialem, formalē ipsam ædificij structuram, finalē domus constructæ vsum; fit enim domus ad habitãdũ. Et si interroges; Quomodo concurrat ad exstruẽdam domũ idea, quæ est in mẽte artificis, ad quã ipse respiciens construit? Respõderent Platonici, Concurrere vt causam exẽplarẽ. Verũ quia exẽplar hoc nõ immediate agit vt quid separatum, sed quatenus est in mente artificis; idcirco dicimus, causalitatẽ exemplaris reduci ad efficiens. Artifex enim non est artifex, nec potest agere vt artifex, nisi habeat in mente artem: ita enim ille in exẽplar intuẽs, arte operatur. Et

καὶ συντρέχουσιν εἰς ταύτην τὴν βλασφημίαν δύο, πολλὴ ἀμαθία, καὶ μεγάλη ἀσέβεια. Εἶναι ζήτημα εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἂν τὸ παραδειγματικὸν αἴτιον, ὡσὰν οἱ ἰδέαις τοῦ Πλάτωνος, εἶναι καθ᾽ ἑαυτό του διάφορον αἴτιον. λόγου χάριν, διὰ νὰ κτισθῇ ἕνα σπίτι συντρέχει ὡς ποιητικὸν αἴτιον ὁ κτίστης, ὡς ὑλικὸν οἱ πέτραις καὶ τὰ ξύλα, ὡς εἰδικὸν ἡ μορφὴ τοῦ σπιτίου, ὡς τελικὸν ἡ χρῆσις τοῦ σπιτίου, ὅτι τὸ σπίτι γίνεται διὰ νὰ κατοικᾶται. Καὶ ἂν ἐρωτήσῃς, πῶς συντρέχει εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ σπιτιοῦ ἡ ἰδέα τοῦ σπιτίου, πρὸς ὁμοίωμα τῆς ὁποίας ὁ κτίστης κτίζει τὸ σπίτι; οἱ πλατωνικοὶ λέγουσιν, ὡς παραδειγματικὸν αἴτιον. ὅμως ἐπειδὴ τοῦτο τὸ παράδειγμα δὲν ἐνεργᾷ ἀμέσως, ἀλλ᾽ εἰς ὅσον εὑρίσκεται εἰς τὸν νοῦν τοῦ οἰκοδόμου, διὰ τοῦτο λέγομεν, ὅτι τὸ παράδειγμα συντρέχει ποιητικῶς· ἐπειδὴ καὶ ὁ τεχνίτης δὲν εἶναι τεχνίτης, οὐδὲ ἐμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ὡσὰν τεχνίτης, ἂν δὲν ἔχῃ εἰς τὸν νοῦν του τὴν τέχνην, ἡ ὁποία στοχάζεται τὸ παράδειγμα διὰ νὰ ἐνεργήσῃ. Καὶ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ κάμνει τὰ σπί-

σπίτι ὄχι εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσὰν τεχνίτης. ὅθεν ἂν εἰπῇ τινάς· δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ κάμνει τὸ σπίτι, θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς δὲν κάμνει τὸ σπίτι ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσὰν τεχνίτης. Καὶ πάλιν ἂν εἰπῇ τινάς· δὲν εἶναι ἡ τέχνη ὁποῦ κάμνει τὸ σπίτι· θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς δὲν σώνει χωριστὴ ἡ τέχνη νὰ κάμῃ τὸ σπίτι, ἀλλὰ τὸ σύνθετον, ἤγουν ὁ ἄνθρωπος ὁ τεχνίτης κάμνει τὸ σπίτι.

Τώρα εἰς τὸ προκείμενον· Εἶπεν ὁ Χριστὸς, Μακάριος εἶ Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· βέβαιον εἶναι, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστὸς, Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ἐσήμαινε τὸν ἄνθρωπον· καὶ λέγοντας, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι· ἐσήμαινε τὴν πίστιν καὶ τὸν φωτισμὸν ὁποῦ ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὡμολόγησε πρῶτος τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. πά-

Et qui domũ construit, est quidem homo: non tamen agit vt homo, sed vt artifex. Et siquis dicat, nõ esse hominem, qui ædificat; significare vult, domũ ædificari ab homine, non qua homo est, sed qua artifex. Rursus siquis dicat, nõ esse artem quæ domum construit; illud pariter significare vult; Artẽ per se sumptã non esse satis ad ædificandũ, sed quatenus est in homine; hoc est, Artificem esse domus ædificatorem.

Nunc ad rem nostram. Dixit Christus; Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petrã ædificabo Ecclesiam meã. In his verbis certum est; voces illas, Simon Bar Iona, significare hominem. voces autem illas; Quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus; significare fidẽ & illuminationem, quam accepit homo ille qui primus confessus est, Christũ

Matth 16. 17.

 esse

esse filiũ Dei viui. Rursus certum est, quòd si exemplum artificis in ædificãda domo conferatur cũ ijs, quæ Simoni Petro dicta sunt; vna tantum differentia reperitur. Quòd nimirum homo habens artẽ nõ vocatur ars, sed ab arte denominatur artifex. Secus in Petro; nam Petrus & petra græcè idem est: siquidem nomen hoc, vt apud Græcos nõnulla nomina, duplici est terminatione. Cũ igitur Christus metaphora vsus Ecclesiæ suæ congregationem vocauerit ædificationem, idcirco primum huius ædificationis lapidem, hoc est primum Christi confessorem, congruenter vocauit petram. Et si quidem petrę nomine intelligamus fidẽ & illuminationem, quam accepit Simon; ex tali petra nõ fuit Simon denominatus à Christo Petreus, vel Petrifer; sicut homo ab arte denominatur artifex; sed vocatus est Petrus, diuina plane sapientia; Vt intelligeretur, Catho-

πάλιν βέβαιον εἶναι, ὅτι συγκρίνοντας τὸ παράδειγμα τοῦ τεχνίτου ὁποῦ οἰκοδομεῖ τὸ σπίτι μὲ τὸ μερικὸν τοῦ Σίμωνος Πέτρου, εὑρίσκεται μόνον τούτη ἡ διαφορά· ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ἔχει τὴν τέχνην δὲν κράζεται τέχνη, ἀλλὰ παρωνύμως ἀπὸ τὴν τέχνην τεχνίτης· τὸ ἐναντίον εἰς τὸν Πέτρον, διατὶ πέτρος καὶ πέτρα σημαίνει τὸ αὐτὸ, καὶ εἶναι δικατάληκτον ὄνομα κατὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὡσὰν λέγομεν, ποθὴ καὶ πόθος, νομὴ καὶ νόμος, βλάβη καὶ βλάβος, δίψα καὶ δίψος. ὅθεν κράζοντας κατὰ μεταφορὰν ὁ Χριστὸς τὴν σύστασιν τῆς ἐκκλησίας του οἰκοδομὴν, ὠνόμασεν ἁρμοδίως τὸν πρῶτον λίθον ταύτης τῆς οἰκοδομῆς, ἤγουν ὁποῦ πρῶτος ὡμολόγησε τὸν Χριστὸν, πέτραν. Καὶ ἂν λάβωμεν διὰ πέτραν τὴν πίστιν καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ Σίμωνος, ἀπὸ τούτην τὴν πέτραν δὲν ὠνόμασεν ὁ Χριστὸς τὸν Σίμωνα παρωνύμως πέτρινον, καθὼς λέγομεν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν τέχνην τεχνίτην, ἀλλὰ τὸν ἐκράξε Πέτρον. καὶ τοῦτο μὲ σο-

φίαν

φίαν θεϊκὴν, διὰ νὰ γρυκᾶται θεμέλιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἡ πέτρα, ἤγουν ἡ πίστις, ὄχι καθενὸς, ἀλλὰ τοῦ Πέτρου· καὶ νὰ συμφωνᾷ ἀναλόγως τὸ θεμέλιον μὲ τὴν οἰκοδομήν. οἰκοδομὴ εἶναι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, καὶ ἐκκλησία εἶναι ὄχι ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ἔχουσι τὴν πίστιν. τὸ λοιπὸν καὶ τὸ θεμέλιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἁπλῶς ἡ πίστις, ἀλλ' ὁ Σίμων μὲ τὴν πίστιν, ἤγουν ὁ Πέτρος· καθὼς ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ἔχει τὴν τέχνην, εἶναι καὶ λέγεται τεχνίτης. ἔξω ἀπὸ τὴν διαφορὰν ταύτης τῆς παρωνυμίας, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε μὲ τόσον μυστήριον, εἰς τὰ ἐπίλοιπα εἶναι πολλὴ ἀναλογία. ὅτι καθὼς ἂν ἔλεγέ τινας, γυμνὴ ἡ τέχνη ἔκτισε τὸ σπίτι, ἤθελε μιλεῖ ἀσόνετα καὶ ἄπρεπα· ἔτζι λέγοντας ἡ πέτρα, ἤγουν ἡ πίστις ἁπλῶς καθ' ἑαυτὴν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, μιλεῖ ἀνάρμοστα. καὶ καθὼς λέγοντας, ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅσον ἄνθρωπος δὲν κτίζει τὸ σπίτι, ἀλλὰ τὸ κτίζει ὡσὰν τεχνίτης, λέγει καλά· ἔτζι λέγοντας, θεμέλιον τῆς ἐκ-

ἐκ-

tholicæ Ecclesiæ fundamentum esse Petra, idest fides, non cuiuscumque, sed Petri; & ædificationi responderet fundamentũ. Sicut enim ædificatio est catholica Ecclesia; Ecclesia verò constat non ex nuda hominum fide, sed ex hominibus habentibus fidem: ita fundamentum Ecclesiæ non est nuda fides; sed Simon habens fidẽ, vocatus propterea Petrus; quemadmodum homo habens artem vocatur artifex. Excepta hac denominationis differentia, quam instituit Christus ad exprimendũ tam excellens mysterium; in cæteris omnino respondet proportio. Sicut enim siquis diceret; Nuda ars cõstruxit ædes; sermone vteretur incongruente: ita qui dicit; petra, idest nuda fides est fundamentũ Ecclesię; prorsus ineptè loquitur. Et quemadmodum dicẽdo; Homo qua homo nõ ædificat, sed ędificat vt artifex; aptè cõgruenterq. dicitur: Ita dicendo, fundamentum Ec-

cle-

clesiæ esse Simonẽ, non vt hominẽ sed vt primũ vera fide illuminatum; ad illuminãdos alios, aptissimè dicitur. Et quia sicut homo denominatur ab arte artifex, ita Simon à petra vocatus est nõ petrifer, sed nomine significante idẽ quod petra, Petrus; idcirco fundamentũ Ecclesiæ necessariò intelligitur compositum, Simon Petrus, non nuda fides Petri. Hic sensus, hæc mens est & expositio sanctorũ Patrum, & Conciliorum Generalium in verba Christi ad Petrum. Ita, quemadmodum supra dictum est, Basilius magnus libro secundo contra Eunomiũ docet inquiens: Petrus, qui super se accepit ędificationem Ecclesię ob fidei excellentiam. Et in sermone de Pœnitentia: Christus, inquit, lux; & Discipulis ait, Vos estis lux mundi. Christus Sacerdos, & Sacerdotes creat. Christus ouis; & Dircipulis ait, Ecce mitto vos sicut oues. Christus petra, & petram facit; largitur enim

ἐκκλησίας δὲν εἶναι ὁ Σίμων εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσὰν πρῶτος φωτισμένος τὴν ἀληθινὴν πίστιν, λέγεται καλότατα. Καὶ διατὶ καθὼς ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν τέχνην παρωνύμως κράζεται τεχνίτης, ἔτζι ὁ Σίμων ἀπὸ τὴν πέτραν ἐκράχθη ὄχι πέτρινος, ἀλλὰ μὲ ταὐτόσημαντον ὄνομα Πέτρος. διὰ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας γρικᾶται τὸ σύνθετον ὁ Σίμων Πέτρος, ὄχι ἡ πίστις γυμνὴ τοῦ Πέτρου. Τοῦτος εἶναι ὁ νοῦς καὶ ἡ ἐξήγησις τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων εἰς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ διὰ τὸν Πέτρον. ἔτζι, καθὼς ἐπροείπαμεν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ β. κατ' Εὐνομίου διδάσκει λέγοντας· ὁ Πέτρος ὁποῦ ἐδέχθη ἐπάνω του τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πίστεως. Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ μετανοίας λέγει· ὁ Χριστὸς εἶναι φῶς, καὶ τῶν μαθητῶν του εἶπεν, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. εἶναι ἱερεὺς, καὶ κάμνει ἱερεῖς· εἶναι πρόβατον, καὶ τῶν μαθητῶν του λέγει, ἰδοὺ σᾶς πέμπω ὡσὰν πρόβατα. εἶναι πέτρα, καὶ

καὶ κάμνει πέτραν, χαρίζοντας τὰ ἰδιά του τῶν δούλων του. Καὶ ὁ πέτρος, λέγει, ἔγινε θεμέλιον, καὶ εἶναι πέτρα ὄχι ὡς ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ πέτρα διὰ τὴν πέτραν, καὶ πέτρα ὡς Πέτρος.

Εἶναι πέτρα, καὶ κάμνει πέτραν, λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· τὸ λοιπὸν πέτρος καὶ πέτρα κατὰ τὸν Βασίλειον εἶναι τὸ αὐτό. καὶ κράζεται πέτρος καὶ πέτρα ὄχι ξεχωριστὰ ἡ πίστις τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ὁ Σίμων Πέτρος, τὸν ὁποῖον ἔκαμε πέτραν ἡ πέτρα.

Ετζι ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ περὶ εὐταξίας· Ορᾷς λέγει, τῶν Χριστοῦ μαθητῶν, πάντων ὄντων ὑψηλῶν, καὶ τῆς ἐκλογῆς ἀξίων, ὁ μὲν πέτρα καλεῖται, καὶ τοὺς θεμελίους τῆς ἐκκλησίας πιστεύεται, ὁ δὲ ἀγαπᾶται πλέον.

Ετζι καὶ ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸν Αγκυρωτὸν, καθὼς τὸ προεφέραμεν, ὅπου λέγει· Πέτρος ἡ στερεὰ πέτρα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτίσθη ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ὅτι κατὰ πάντα τρόπον ἡ πίστις ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον. Αν ἡ πίστις κατὰ τὸν ἅγιον Επιφάνιον ἐστερεώθη εἰς τον πέτρον ὡσὰν

εἰς

enim famulis ipſe quæ ſua ſunt. Et Petrus, inquit, euaſit fundamentum, eſtque petra, non quidem vt Chriſtus; ſed petra propter Petram, & petra vt Petrus.

Chriſtus eſt petra, & petram facit, inquit Baſilius; ergo de mente Baſilij petra & Petrus idem eſt; vocaturque petra & Petrus non ipſa per ſe Petri fides, ſed Simon Petrus, quem petra Chriſtus fecit petram. Ita S. Gregorius Nazianzenus in oratione de ſeruanda in Diſputationibus moderatione: Vides, inquit, vt cum Apoſtoli omnes eximij eſſent, ac vocatione digni; Vnus tamen appelletur petra, & conſtituatur fundamentū Eccleſiæ; alius verò plus ametur. &c. S. quoq. Epiphan. in Ancorato, iam citatus: Petrus, inquit, ſtabilis petra, ſuper quā ædificata eſt Eccleſia Dei. omnino enim fides in Petro eſt conſtabilita. Si fides per Epiphanium cōſtabilita eſt in Petro vt ſtabili petra, idem plane eſt Petrus &

pe-

petra. Et fundata Ecclesia super petrã, perinde est ac super Petrum; Petrus autẽ non est sua fides, sed habens fidem.

Allatum præterea fuit supra, quod vsque ab antiquis temporibus canit Orientalis Ecclesia; quo sane obstruitur os hæreticorum: Petra Christus clarificat fidei petram Discipulorum principem. Rursus: Petre fidei petra, & Paule terrarum orbis gloriatio, è Roma venientes confirmate nos. Romana pariter Ecclesia in hymno matutinarum laudum Dominica canit: Hoc ipsa petra Ecclesiæ canente culpam diluit.

Si ergo Petrus ex cõfessione Occidẽtalis & Oriẽtalis Ecclesiæ est fidei & Ecclesię petra; dicẽdo petram fundamẽtũ, dicimus Petrũ fundamẽtum; & nihil differt petra & Petrus. Et quando Saluator dixit; Super hãc petrã ędificabo Ecclesiã meã; non tribuit nudæ fidei nomen petræ, sed ei qui fidem habebat. Alio-

εἰς στερεὰν πέτραν, Πέτρος καὶ πέτρα εἶναι τὸ αὐτό. καὶ ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία ὄχι ἁπλῶς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἐπάνω εἰς τὸν Πέτρον.

Αναφέραμεν ἀκόμη παρεπάνω ἐκεῖνο ὁποῦ καὶ τὴν σήμερον ψάλλει παλαιόθεν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὅθεν ἀναγκαίως φράσσονται τὰ στόματα τῶν αἱρετικῶν· Η πέτρα Χριστὸς τὴν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φαιδρῶς· καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ πάλιν, Πέτρε ἡ πέτρα τῆς πίστεως, καὶ Παῦλε· καὶ τὰ ἑξῆς. Ομοίως καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ ἐκκλησία εἰς τὸν ἑωθινὸν ὕμνον τῆς Κυριακῆς ψάλλει· κράζοντας ὁ πετρινὸς διορθώνει τὸ σφάλμα αὐτὴ ἡ πέτρα τῆς ἐκκλησίας.

Αν ὁ Πέτρος κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν τῆς δυτικῆς καὶ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἶναι ἡ πέτρα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησίας, τὸ λοιπὸν λέγοντας τὴν πέτραν θεμέλιον λέγομεν τὸν Πέτρον θεμέλιον, καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ πέτρα καὶ Πέτρος. Καὶ λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, δὲν ὀνόμασε πέτραν τὴν πίστιν ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸν Πέτρον ὁποῦ εἶχε τὴν πίστιν. ἀλ-

ἀλλέως ἄλλο ἤθελεν εἶσαι ὁ Πέτρος, καὶ ἄλλο ἡ πέτρα· καθὼς ἄλλο τὶ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄλλο ἡ πίστις τοῦ ἀνθρώπου· καὶ δὲν ἤθελεν ἦσαι βολετὸν νὰ εἰποῦσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ οἱ σύνοδες οἱ οἰκουμενικαῖς ὁποῦ ἀναφέραμεν εἰς τὴν κβ. βλασφημίαν, ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι πέτρα. τὸ λοιπὸν λέγοντάς το ἀναγκαῖον εἶναι εἰς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ· νὰ εἶναι ἀμετάβατος, ὄχι μεταβατικὴ ἡ σημασία, καὶ νὰ γρικᾶται διὰ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς· σὺ εἶσαι Πέτρος, καὶ ἐπάνω εἰς ἐσένα θέλω οἰκοδομήσει τὴν ἐκκλησίαν μου.

Καὶ διὰ νὰ μὴν ἀμφιβάλῃ τινὰς, ἂν ὁ Χριστὸς εἶναι πέτρα καὶ θεμέλιον, πῶς νὰ εἶναι καὶ ὁ Πέτρος πέτρα· τὸ ἐξηγοῦσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὅτι καθὼς ἐπροείπαμεν, ὁ Χριστὸς εἶναι ἀπολελυμένως πέτρα, ὁ Πέτρος πέτρα τῆς πίστεως. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι παραφρονεῖ ὁ Γεργαῖος λέγοντας· ὅτι ἡ πίστις τοῦ Πέτρου εἶναι ὁ Χριστός· καθὼς δὲν

Alioquin aliud esset Petra, & aliud Petrus; sicut aliud est fides hominis, & aliud homo: nec licuisset sanctis Patribus & generalibus Concilijs, citatis in Refutatione xxij. Blasphemiæ, affirmare, Petrum esse Petram; affirmant tamen. sequitur ergo necessario, in Christi verbis: Tu es Petrus, & super hanc Petram: sensum esse intransitiuum, non transitiuum: idest vnum ac idem esse, ad quod vtrumque refertur: & perinde hoc esse, ac si dixisset Dominus; Tu es Petru , & super te ædificabo Ecclesiam meam.

Et nequis addubitet; Quomodo Petrus sit Petra, cum ipse Christus sit petra & fundamentum; sancti Patres & Orientalis Ecclesia declarant; Quòd vt dictum est, Christus sit absolute petra; Petrus verò petra fidei. Desipit igitur Gerganus, dũ ait; fidem Petri esse Christum; sicut insa-

insaniret, qui diceret; oculum quo videmus, esse solem. Christus est obiectum fidei, Petrus & catholica Ecclesia sunt habentes fidem; & fides Ecclesiæ sequitur fidem Petri. Quod igitur Petrus & catholica Ecclesia credant, Christum esse filium Dei, hoc non est Christus, sed fides in Christum: quemadmodum, vt diximus, actus videndi solem non est sol. Perpendant omnes Gergani & Lutheranorũ in re philosophica & theologica quanta sit cæcitas.

Totum hoc exponit egregiè sanctus Ioannes Damascenus in oratione de Transfiguratione, dicens: Cæsareæ Philippi Christus primam Synodum celebrauit cum Discipulis suis; sedensque vitæ Petra super quandam petram interrogabat his verbis discipulos; Quem me dicunt homines esse filium hominis? & infra:

Matt. 16. 13.

Hæc

δὲν ἔχει λόγον νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι τὸ ὀμμάτι ὁποῦ βλέπει τὸν ἥλιον εἶναι ὁ ἥλιος. ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ πιστευόμενον, ὁ πέτρος μὲ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἶναι ὁποῦ πιστεύει ἔχοντας τὴν πίστιν, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἡ πίστις ἀκολουθᾷ τὴν πίστιν τοῦ πέτρου. λοιπὸν τὸ νὰ πιστεύῃ ὁ πέτρος καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦτο δὲν εἶναι ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ πίστις εἰς τὸν Χριστόν. καθὼς εἴπαμεν, ὅτι τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν ἥλιον, τοῦτο δὲν εἶναι ἥλιος, ἀλλὰ βλέψις τοῦ ἡλίου. καὶ θεωρεῖ καθένας, ποία εἶναι τοῦ ἀγραμμάτου τούτου καὶ τῶν Λουτεράνων ἡ φιλοσοφία καὶ θεολογία.

Τοῦτο ὅλον τὸ ἐξηγᾷ θαυμαστὰ ὁ θεῖος Ιωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς Μεταμορφώσεως, λέγοντας ἔτζι· εἰς τὴν Καισάρειαν τοῦ Φιλίππου ἔκαμεν ὁ Χριστὸς τὴν πρώτην σύνοδον τῶν μαθητῶν του. καὶ καθίζοντας ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν ἡ πέτρα τῆς ζωῆς, ἠρώτα τοὺς μαθητάς του λέγοντας· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄν-

θρωποι

θρωποι νὰ εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; Καὶ παρακάτω· Τούτη, λέγει, εἶναι ἡ πίστις ἡ ἀμετακίνητη, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ὡσὰν εἰς πέτραν εἶναι στερεωμένη ἡ ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σὺ πέτρε μὲ δίκαιον ἔλαβες τὴν ἐπωνυμίαν.

Ὁ Γεργαῖος ὁμολογᾷ μίαν πέτραν, ὁ Δαμασκηνὸς διδάσκει τέσσαρες πέτραις· πέτραν τῆς ζωῆς τὸν Χριστόν· πέτραν τὴν φυσικήν, ὅπου ἐκάθισεν ὁ Χριστός· τρίτην πέτραν τὴν πίστιν· τετάρτην τὸν πέτρον. καὶ καθὼς ἡ πέτρα τῆς ζωῆς ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τὴν φυσικὴν πέτραν, ἔτζι ἡ πίστις ἦτον εἰς τὸν πέτρον. μόνον ὅτι ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα πέτρα ἦσαν δύο πράγματα χωριστά, ἀμὴ ἡ πίστις εἰς τὸν πέτρον κάμνει ἕνα σύνθετον τέλειον, καθὼς ἡ τέχνη εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν τεχνίτην. Καὶ διατὶ φωτισμένος ὁ πέτρος ὡμολόγησε τὴν πίστιν, διὰ τοῦτο ἡ πίστις ὡσὰν πέτρα καὶ θεμέλιον κρέμεται ἀπὸ τὸν πέτρον ὡς πρῶτον ὁμολογητήν. ὅθεν εἶναι φανερόν, ὅτι ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία ἐπάνω εἰς τὴν πίστιν, εἰς ὅσον ἡ πί-

Hæc eſt, inquit, immobilis fides, ſuper quam veluti petram ſolidata eſt Eccleſia; de qua petra, tu Petre cognomen ſortitus es.

Itaque Gerganus vnam fatetur Petram; Damaſcenus autem hoc loco quatuor docet eſſe petras: Petram vitæ Chriſtum Dominum; Petram, illum lapidem, in quo ſedit Chriſtus: tertiam Petram, fidem: quartam, ipſum Petrum. Differt tantum, quòd prima & ſecunda petra duæ res erant omnino diſtinctæ; At fides in Petro faciebat compoſitum, ſicut ex homine & arte componitur artifex. Et quia Petrus illuminatus confeſſus eſt fidem; idcirco fides vt petra & fundamentum primò à Petro iactum, ideſt prolatum pendet à proferente Petro. Ex quo liquet, Eccleſiam eſſe fundatam ſuper fidem, quatenus fides

des pendet à Petro.

Et mira plane eſt hæc Damaſceni doctrina; Quòd Cæſareæ Philippi coacta fuerit prima Synodus præſidente ipſo Saluatore, & ſedente ſuper petram, aſtantibus Apoſtolis; in eaque Synodo declarata fuerint duo grauiſſima Dogmata: primum; Quòd Chriſtus ſit Dei viui filius. Alterum, Quòd Eccleſia Chriſti ædificanda eſſet ſuper petram alteri petræ ſubordinatam; ſuper petram fidei pendentem à petra vitæ, ſuper Petrum ſub Chriſto.

Ita portas inferi, hæreticorum linguas deficiunt vires, dum Petrum oppugnant. Nam beatitudinis prçconiũ non dedit Chriſtus fidei Petri, ſed Petro propter fidem. Nec prius mentionem fecit petræ, deinde Petri; quod faciendum illi erat, ſi nomine petræ intellexiſſet fidem Petri, non Petrum.

Quem

ἡ πίστις κρέμεται ἀπὸ τὸν πέτρον.

Καὶ εἶναι θαυμαστὴ τούτη ἡ διδασκαλία τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὅτι εἰς τὴν Καισάρειαν Φιλίππου ἐσυνάχθη ἡ πρώτη σύνοδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροκάθισεν αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστὸς ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν, καὶ ἦσαν παρόντες οἱ Ἀπόστολοι· καὶ ἐφανερώθησαν εἰς αὐτὴν δύο ἀναγκαιότατα δόγματα· πρῶτον, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· δεύτερον, ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶχε νὰ οἰκοδομηθῇ ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν ὑποτεταγμένην ἄλλης πέτρας, εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως ὑπὸ τὴν πέτραν τῆς ζωῆς, εἰς τὸν πέτρον ὑπὸ τὸν Χριστόν.

Καὶ χάνουσι τὴν δύναμίν τους οἱ πύλαι τοῦ ᾅδου, τῶν αἱρετικῶν τὰ στόματα, πολεμῶντας τὸν Πέτρον· ὅτι δὲν ἐμακάρισεν ὁ Χριστὸς τὴν πίστιν τοῦ πέτρου, ἀλλὰ διὰ τὴν πίστιν ἐμακάρισε τὸν πέτρον· καὶ δὲν ὠνόμασε πρῶτα τὴν πέτραν, ἀπέκει τὸν πέτρον, καθὼς ἔπρεπε νὰ κάμῃ ἂν ἐγρύκα διὰ πέτραν ὄχι τὸν πέτρον ἀλλὰ

τὴν

τὴν πίστιν του. καθὼς ἂν θέλῃ τινὰς νὰ ἐπαινέσῃ τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν τέχνην, λόγου χάριν τὸν Δημοσθένην διὰ τὴν ῥητορικὴν, πρέπει νὰ ἐπαινέσῃ πρῶτα τὴν ῥητορικήν. ἀλλὰ λέγοντας πρῶτα ὁ Χριστὸς, σὺ εἶ Πέτρος, ἐτίμησε πρῶτα ἐκεῖνον ὁποῦ εἶχε τὴν πέτραν, ἢ ὁποῦ ἔγινεν αὐτὸς πέτρα· καὶ τότε εἶπεν· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ. ὅθεν προφέροντας εἰς τὰ λόγια του ὁ Χριστὸς τὴν δευτεροπρόσωπον ἀντωνυμίαν τρεῖς φοραῖς, καὶ πρῶτα καὶ ὕστερα· κἀγὼ δέ σοι λέγω, σὺ εἶ Πέτρος, σοὶ δώσω ταῖς κλεῖς· οὐδένας λογαριασμὸς θέλει, ὅτι εἰς τὸ μέσον τοῦ σοὶ, σὺ, καὶ σοὶ, νὰ μεσολαβῇ δεικτικῶς ἄλλο πρᾶγμα διάφορον· ὅτι τέτοια μιλήματα δὲν τὰ δέχεται ὁ καλὸς λογαριασμὸς, νὰ μιλῇ τινας μὲ δεύτερον πρόσωπον, καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ μιλήματος δίχως καμίαν ἀποστροφὴν νὰ σμίξῃ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ταύτῃ, δείχνοντας ἄλλο ἢ πρόσωπον, ἢ ὡς πρόσωπον πρῶτον ἢ τρίτον.

Τοῦτο τὸ εὐαγγελικὸν φῶς δὲν

Quemadmodũ siquis laudare velit quempiã propter artem, vtputa Demosthenem ob atticam eloquẽtiam, extollenda prius illi erit dicendi ars. At Christus dicendo prius, Tu es Petrus; honorauit prius illum, qui petram habebat, imò qui Petra factus erat; tumque intulit, & super hanc petram. Cum igitur pronomine secundæ personæ tertiò fuerit vsus, antè & post: Ego dico tibi: Tu es Petrus: Tibi dabo claues: nulla ratio permittit, vt inter has voces, tibi, tu, tibi, interposita fuerit alia res demonstratiuè significata: tales enim loquendi modos non admittit ratio. Nam qui sermonem dirigit ad secundam personã, nullo modo debet dum cum ea loquitur intermiscere pronomen, hãc, nulla conuersione facta, demonstrante aliam rem aut personam, siue quasi personam primam, vel tertiam.

Talis autem fuisset sermo Christi, si verum dice-

ret hæreticus in hunc incógruentiſſimum modum: Et ego dico tibi Petro, quia tu es Petrus; & ſuper hanc fidem; vel, & ſuper me petram ædificabo; & tibi dabo. En inſulſum ſermonem, quem Dei ſapientiæ tribuunt. Lumen hoc Euangelicum non vidit infelix Gerganus, ſed audet citare Chryſoſtomum, qui homilia lıv. in Matthæum; Super hanc petram, inquit, ideſt confeſſionis fidem, ædificabo Eccleſiam meam. Neque ex ijs quæ Chryſoſtomus infra addit, ſenſum eius percepit.

Vidiſti, ait, quomodo Petrum erigat Chriſtus, vt ſublimia de ſe ipſo ſaperet; promittatque ſe daturum Petro, quæ vnius Dei ſunt propria: videlicet peccata dimittere; & fore vt Eccleſia nullis turbinibus ac procellis euertatur; efficereque vt piſcator quouis ſaxo ſit firmior, pugnante contra eum vniuerſo terrarum orbe?

In his oſtendit Chryſoſtomus, verba illa Chriſti; Et

δὲν εἶδεν ὁ δυστυχὴς Γεργάνος, ἀλλὰ τολμᾷ, καὶ ἀναφέρει τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ἐξηγῶντας τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον εἰς τὴν νδ. ὁμιλίαν λέγει· ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, ἤγουν τῇ πίστει τῆς ὁμολογίας. Καὶ δὲν ἀνάγνωσεν, τί λέγει παρακάτω ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύοντας τὸν ἑαυτόν του.

Εἶδες, λέγει, πῶς ἀνάγει τὸν Πέτρον ὁ Χριστὸς νὰ νοήσῃ ὑψηλὰ δι' αὐτόν; καὶ ὅτι τάσσει νὰ δώσῃ τοῦ Πέτρου ἐκεῖνα, ὁποῦ εἶναι μόνον ἴδια τοῦ Θεοῦ, δηλονότι νὰ λύῃ ταῖς ἁμαρτίαις, καὶ τὸ νὰ εἶναι ἀπερίτρεπτη ἡ ἐκκλησία εἰς τόσαις ταραχαῖς, καὶ νὰ δείξῃ ἕνα ψαρᾶν δυνατώτερον ἀπὸ πᾶσαν πέτραν πολεμοῦντας τὸν ὅλη ἡ οἰκουμένη;

Εἰς τοῦτα δείχνει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Χριστοῦ, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· γρυκοῦνται καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τὸν πέτρον τὸν ψαρᾶν. Τὸ λοιπὸν εἰς

τα

τὰ προηγούμενα λόγια, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, γροικᾶται ἀναγκαίως καὶ ἡ πίστις τοῦ Πέτρου καὶ ὁ Πέτρος· ἡ πίστις τοῦ Πέτρου ὡσὰν εἰς τὸν τεχνίτην ἡ τέχνη, ὁ Πέτρος ὡσὰν ὁ τεχνίτης. Καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν τοῦ Χρυσοστόμου ὁ Χριστὸς ὠνόμασε πέτραν μερικῶς τὴν πίστιν, ὁλικῶς τὸ πρόσωπον τοῦ Πέτρου. Καὶ συμφωνᾷ μὲ τὴν ἑαυτήν της ἡ ἀλήθεια, καὶ κατακρίνεται ἡ ἀναίσχυντος γλῶσσα τῶν αἱρετικῶν.

Εἰς τοῦτον τὸν νοῦν μιλεῖ ὁ Χρυσόστομος καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῆς ἑρμηνείας εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας· Ὅτι εἶχε τάξει ὁ Χριστὸς νὰ βάλῃ τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου. Καθὼς λέγομεν, ὅτι ἡ τέχνη, ἤγουν ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἔχει τὴν τέχνην, κτίζει· καὶ ἡ στερρότης τῆς πέτρας εἶναι θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς, ἤγουν ἡ στερεὰ πέτρα εἶναι θεμέλιον. καὶ εἶναι τοῦτα τὰ μιλήματα συνεκδοχικά, καὶ σημαίνουσι διὰ τοῦ μέρους τὸ ὅλον, καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τὸ δυνάμενον.

Et Portę inferi non præualebunt aduersus eam; adaptari & Ecclesiæ, & Petro piscatori. Ergo in præcedentibus immediatè verbis: Et super hanc petram ædificabo Ecclesiā meam: intelligitur omnino tam fides Petri, quā ipse Petrus; fides Petri, tanquam ars in artifice; Petrus verò vt artifex. Ita secundū Chrysostomi mentē fides nominata est à Christo partialiter, totaliter ipse Petrus. Et veritas omni ex patre sibi constat, vt hæretica damnetur perfidia.

In eundē sensum loquitur Chrys. in Proœmio expositionis Epistolæ ad Galatas: Quòd, pollicitus fuisset Christus, positurum se fundamentū Ecclesię in Confessione Petri. Quasi diceret, vt probatum est; Artē ędificare, idest hominē per artem. Ita dicimus, soliditatem petrę esse fundamētum ædificij; hoc est, solidā petram esse fundamētum. Sūt enim huiusmodi locutiones per synecdochen, significantq. totū ex parte,

&

& compoſitum ex componente. Cuiuſmodi ſunt innumeræ locutiones in Scriptura; Manus tuæ fecerunt me, & plaſmauerunt me; ideſt, Tu Deus formaſti me tua creandi potentia. Cito anticipent nos miſericordiæ tuæ; ideſt, Tu Deus per miſericordias tuas: & ſexcenta alia. Ita & Chryſoſtomus; Promiſſum, inquit, à Chriſto, fundatum iri Eccleſiam ſuper confeſſionem Petri, nimirum ſuper Petrum emiſſurum confeſſionẽ. Alioquin Chryſoſtomus ſecum pugnaret, cum infra in idem caput ſubdat; Non eſſe accipiendas nudas voces, ſic enim multa ſequerẽtur abſurda; ſed expẽdendũ eſſe Scriptoris ſenſum. Et in expoſitione ſecundi capitis ait; Petrum habuiſſe cognomen ob firmitatem & inflexibilitatem fidei. Cum igitur vtrumque affirmet Chryſoſtomus, & Petri confeſſionem eſſe fundamentum, & Petrum fuiſſe

Pſal.118.

Pſal.78.

hoc

νον. γεμάτη εἶναι ἡ θεία Γραφὴ, ὡς ὅταν λέγῃ· Αἱ χεῖρές σου ἐποίησαί με καὶ ἔπλασαί με· ἤγουν σὺ ὦ θεὲ μὲ ἔπλασες μὲ τὴν δημιουργικήν σου δύναμιν. Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου· ἤγουν σὺ ὦ θεὲ διὰ τῶν οἰκτιρμῶν σου· καὶ ἄλλα μυρία. ἔτζι λέγει εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἔταξεν ὁ Χριστὸς νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου, ἤγουν εἰς τὸν Πέτρον διὰ τὴν ὁμολογίαν του. εἰς ἄλλον τρόπον ὁ Χρυσόστομος ἤθελεν ἐναντιασθῇ τοῦ ἑαυτοῦ του, λέγοντας αὐτὸς παρακάτω· ὅτι δὲν πρέπει νὰ πέρνῃ τινὰς τὰ λόγια γυμνὰ, ἀλλὰ νὰ προσέχῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ γράφοντος. Καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ β. κεφαλαίου· ὁ Πέτρος, λέγει, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦτο νὰ κράζεται Πέτρος, διατὶ εἶχε πίστιν ἄκλινη καὶ ἀπαρείτρεπτον. τὸ νὰ λέγῃ λοιπὸν ὁ Χρυσόστομος, ὅτι τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας ἐβάλθησαν εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου, ἀπὲ κεῖ νὰ λέγοι, ὅτι ὁ Πέτρος ἐκράχθη Πέτρος διὰ τὴν

στε-

στερρότητα καὶ ἀμετακινησίαν τῆς πίστεως, εἶναι φανερὴ διδασκαλία, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ πρῶτος ἐπίστευσε καὶ ὡμολόγησε τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· καὶ εἰς τοῦτο τῆς πίστεως τὸ θεμέλιον ὁ Χριστὸς οἰκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν, διατὶ ἡ πίστις αὐτὴ εἰς τὸν Πέτρον ἦτον ἀκλινὴς καὶ ἀμετακίνητος. καὶ τοῦτο εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὁ Πέτρος εἶναι θεμέλιον διὰ τὴν πίστιν, ὄχι ἡ πίστις διὰ τὸν Πέτρον.

Ὅθεν εἶναι φανερὸν, πῶς δὲν ἀρνοῦνται οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος· ἀλλὰ μόνον διδάσκουσιν, ὅτι διὰ τὴν πίστιν τὸ ἔχει ὁ Πέτρος, καθὼς διὰ τὴν τέχνην εἶναι ὁ ἄνθρωπος τεχνίτης. Μάλιστα θεωροῦντες οἱ ἅγιοι πατέρες δύο εἰς τὴν πίστιν· τὸ ἀντικείμενον, ἤγουν ἐκείνην τὴν ἀλήθειαν, ὁποῦ ἡ πίστις ἀποβλέπει· καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς πίστεως, ἤγουν τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ ἔχει τὴν πίστιν. καὶ λογαριάζοντας, ὅτι ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔχει ἡ πίστις ὅπου καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ στερεὸν

καὶ

hoc nomine vocatum ob firmitatem fidei, manifestissima Sanctorum doctrina est; Quòd is, qui primus credidit & confessus est Christum Dei filium, sit Ecclesiæ fundamentum; & super hoc fidei fundamentũ Christus ædificarit Ecclesiam, quia fides in Petro firmissima & solidissima fuit. Et hoc idem est, ac siquis diceret; Petrum esse fundamentum propter fidem, non fidem propter Petrum.

Non igitur negant sancti Patres, Petrum esse fundamentum; sed illud vnum docent, Petrum habere rationem fundamenti propter fidem, sicut propter artem homo est artifex. Quinimo sancti Patres in re fidei considerantes duo; nimirum fidei obiectum; veritatem illam, quam fides docet; & subiectum fidei, hominem credentem: perspicientesque fidem in quocumque sit, à primo habere necessario summam

immutabilitatem: est enim absolutè necessaria veritas, quam non contingit aliter se habere, Christum esse filium Dei viui: à secundo verò non habere illam firmitatem, cum à fide multi deficiant: Quando dicunt, Ecclesiam esse in fide Petri fundatam; omnino fatentur, fidem Ecclesiæ fundamentum habere suam firmitatem non solum primariò ex parte obiecti, sed etiam ex parte subiecti, idest Petri. Alioquin in quouis etiam alio subiecto fides esset fundamentum. Nunc autem sancti Patres fundamentum Ecclesiæ vocant fidem Petri. Petrus igitur, vt huius fidei primus confessor, quemadmodum etiam habemus è Chrysostomo in caput sextum decimum Matthæi, est ædificationis Ecclesiæ prima petra. Et quia iuxta Chrysostomum & cæteros sanctos Patres fides in Petro fuit firmissima & stabilissima; necessario Petrus vt prima petra fixa

&

καὶ ἀμετακίνητον, διατὶ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος· καὶ ἀπὸ τὸ δεύτερον ἡ πίστις δὲν ἔχει πάντοτε τὸ ἀμετακίνητον, ὅτι πολλοὶ ἀποστατοῦσιν ἀπὸ τὴν πίστιν. ὅταν λέγουσι, πῶς ὁ Χριστὸς ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ἀναγκαίως ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἡ πίστις, τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ἔχει τὸ στερεὸν καὶ ἀμετακίνητον ὄχι μόνον ἐξόχως ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ἀντικειμένου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ Πέτρου. εἰς ἄλλον τρόπον ἡ πίστις καὶ εἰς πᾶσα ἄλλο ὑποκείμενον ἐμπόρει νὰ εἶναι θεμέλιον. τώρα οἱ ἅγιοι λέγουσι θεμέλιον τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου· τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος ὡσὰν πρῶτος ὁμολογητὴς τούτης τῆς πίστεως, καθὼς λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ δέκατον ἕκτον τοῦ κατὰ Ματθαῖον, εἶναι ἡ πρώτη πέτρα τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας. καὶ ἔχοντας τὸ στερεὸν καὶ ἀμετακίνητον κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ τοὺς λοιποὺς πατέρες, εἶναι ἀναγκαίως ὡς πρώ-

τη

τῃ πέτρᾳ ἀμετακίνητος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας, θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ Γεργανός ὁμολογῶντας νὰ εἶναι θεμέλιον ἡ πίστις τοῦ Πέτρου, ὁμολογᾷ στανικῶς του ἐκεῖνο ὁποῦ ἀρνεῖται. Τοῦτον τὸν ἀληθινὸν καὶ γνήσιον νοῦν φανερώνει λαμπρότατα ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας ἐκεῖ, ὅτι μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα, Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, ὁ Πέτρος εἶναι ποιμήν. τὸ λοιπὸν αὐτὸ εἶναι τὸ αὐτὸ νὰ εἶναι πέτρα καὶ ποιμὴν, καὶ ποιμὴν δὲν εἶναι ἡ πίστις ἀλλὰ ὁ Πέτρος, ἄρα καὶ διὰ πέτραν γρυκᾶται καθολικὰ ὁ Πέτρος, ὄχι ἡ πίστις. καὶ δείχνει, καθὼς εἴπαμεν, ὁ Γεργανός πολλὴν ἀμαθίαν καὶ μεγάλην ἀσέβειαν· ἀμαθίαν μὴ νοῶντας τὰ ῥητὰ τῶν πατέρων, ἀσέβειαν σπείροντας τὰ φαρμάκια τῶν αἱρετικῶν ὡς διδασκαλίαν τῶν ἁγίων.

Αναφέρει καὶ ἄλλην μαρτυρίαν τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ πρώτου λόγου εἰς τὴν πεντηκοστήν· ὅπου λέγει ὁ ἅγιος, ἂν εἶναι λόγος τοῦ Χρυ-

σοστό-

& immobilis in ædificatione Ecclesiæ, fundamentum est ædificationis. Et Gerganus dum fatetur, Petri fidem esse fundamentum, inuitus fatetur, quod impiè negat. Quod totum clarissimè docet Chrysostomus, dum exponens verba illa; Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; subiungit; Per illa verba Petrum esse pastorē. Itaque per Chrysostomum idem est esse petram & pastorem. Atqui esse pastorem non conuenit fidei, sed Petro; ergo in ijs verbis, hanc petram, non potest intelligi nuda fides, sed Petrus. Magnam ergo inscitiam cum magna impietate coniunctam, vt diximus, ostendit Gerganus; dum sanctorum dicta non intelligit, & hæreticorum venena quasi documenta sanctorum diffundit.

Refert & aliud Chrysostomi testimonium, si tamen est Chrysostomi, è primo sermone in Pentecostem: Tu inquit, es Pe-

 trus;

trus; & super hanc petram, &c. non enim super hominem, sed super fidem ædificauit Ecclesiam suam. & quæ nam erat fides? Tu es Christus filius Dei viui. Quid ergo sibi vult illud, super petram? Confessionem per verba significat. Cæterum si mentem suam Auctor non exposuisset; dum ait; ædificatam esse Ecclesiam non super hominem, sed super fidem; aliquid excusationis esset Gergano eiusque magistris. Sed mirum, Auctorem non obscurè loqui, istos verò esse adeo malignos interpretes, vt libenter in suam perniciem ruant. Siquis diceret vt explicatum est, non esse hominem qui ædificat, sed artem; omnino certum est, hoc illum velle; quòd homo ædificet, non qua homo, sed vi artis, non quidē abstractæ & per se sumptę, sed qua hominem constituit artificem.

Hoc igitur sensu ille Auctor Ecclesiam inquit ædi-

στόμου· Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· οὐκ εἶπεν, ἐπὶ τῷ Πέτρῳ· οὔτε γὰρ ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πίστιν τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ᾠκοδόμησεν. Τί δὲ ἦν ἡ πίστις; σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. τί οὖν ἐστιν, ἐπὶ τῇ πέτρᾳ; ὁμολογία ἐπὶ τοῖς ῥήμασιν. Αν δὲν ἐξήγα ὁ συγγραφεὺς λέγοντας μόνον, ᾠκοδόμησεν ὁ χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν ὄχι εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν· ἤθελεν ἔχει πρόφασιν ὁ Γεργαῖος μὲ τοὺς διδασκάλους του. τώρα εἶναι θαυμαστόν, ἐκεῖνος νὰ μιλῇ ἱκανέτα, καὶ τοῦτοι νὰ πονηρεύωνται εἰς ἀπώλειάν τους. ἂν ἔλεγεν τινάς, καθὼς ἐπαρέθη· δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ κτίζει, ἀλλ' ἡ τέχνη· βέβαιον εἶναι, ὅτι θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς δὲν κτίζει ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ τέχνη, ὄχι καὶ ἐκείνη γυμνὴ καὶ ξεχωριστή, ἀλλ' εἰς ὅσον κάμνει τεχνίτην τὸν ἄνθρωπον.

Ετζι λοιπὸν λέγει ὁ πατὴρ τοῦ λόγου ἐκείνου, πῶς ᾠκο-

ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν ὁ Χριστὸς ὄχι ἐπάνω εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν· καὶ ποίαν πίστιν; τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου. ἰδοὺ λοιπὸν βεβαιώνεται ὅτι ἡ ὁμολογία τοῦ Πέτρου, ὄχι ἄλλου τινὸς εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας. καὶ διὰ τοῦτο εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος ὄχι καθὸ ἄνθρωπος, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁμολογίαν του, ἡ ὁποία κάμνει Πέτρον τὸν Πέτρον. καὶ ἔπρεπε νὰ σημειώσῃ ὁ Γεργανός, ὅτι εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον ὁ γραφεὺς δὲν μιλεῖ περὶ τοῦ πῶς ἐθεμελιώθη ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ περὶ τοῦ πῶς εἶναι στηριγμένη καὶ ἐξαπλωμένη, καὶ νικᾷ τυράννους, ἅρματα, φυλακαῖς, βάσανα, καὶ τὸν θάνατον. οἱ μάρτυρες ὁποῦ διὰ τὴν πίστιν ἐκαταφρόνησαν ὅλα τοῦτα, δὲν ὑπέμειναν τὰ βάσανα διὰ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τοῦτο λέγει ἐκεῖνος ὁποῦ ἔγραψε τὸν λόγον, ὅτι διὰ τὴν πίστιν, ὄχι διὰ τὸν Πέτρον ἔπαθεν ἡ ἐκκλησία τόσους πειρασμούς.

Καὶ ἂν ἐρωτᾷς αὐτὸν τὸν Χρυσόστομον, ἂν σώνει διὰ νὰ εἶναι τινὰς ἀληθινὸς μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, νὰ ὑπομένῃ θά-

ædificatam non super hominem, sed super fidem; quam verò fidem? Petri confessionem. Fatetur ergo, fundamentũ esse Confessionem, non cuiusuis, sed Petri. Ex quo sequitur; Petrum esse fundamentum, non qua homo, sed ratione confessionis suæ, quæ Petrum constituit Petrum. Porro Gerganus illud annotare debebat, Auctorem sermonis illius in eo loqui non de modo, quo fundata est Ecclesia; sed quo firmata & aucta est, vincitque Tyrannos, tela, carceres, tormenta, & mortem ipsam. Martyres enim, qui hæc omnia spreuerunt, mala perpessi sunt pro confessione fidei, non pro Petro. De hoc disserit ille auctor, Quòd Ecclesia multas persecutiones tolerauerit propter fidem, non propter Petrum:

Si verò quæreres ab ipso Chrysostomo; Vt verus quis sit Christi martyr, satis ne sit perferre mor-

mortem causa fidei, licet pro suo fundamento non agnoscat Petrum? Responderet ipse per ea quæ in explanatione xiij. capitis primæ ad Corinthios scripsit: Quòd magna illa & excellentissima res, martyrium, si citra charitatem fiat, nihil prosit, vt inquit Apostolus. Rursus in expositione iv. capitis epistolæ ad Ephesios, Homilia xi. Nec martyrij, inquit, sanguine deletur schismatis peccatū. Martyrium, inquit, subis ob Christi gloriā, & Ecclesiā destruis, propter quā mortuus est Christus? Porro S. Pater per martyrium intelligit nudā corporis mortem, quæ omnino si citra charitatē fiat, nomen martyrij non meretur. Addit verò Chrysostomus; Adeo nobis fugiendū esse schisma & dissidium, vt schismaticorum ordinationes euitandæ omnino sint; pugnandumq. sit pro sinceritate ordinationis, sicut pugnatur pro fide. Nihil enim minus esse Ecclesiam scindere,

Versu 3.

θαιάτον διὰ τὴν πίστιν, καλὰ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ διὰ θεμέλιόν του τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας τὸν πέτρον· αὐτὸς σοῦ ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ ιγ. κεφαλαίου τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους· Ὅτι τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν πρᾶγμα, τὸ μαρτύριον, δὲν ὠφελεῖ τίποτε κατὰ τὸν παῦλον, ἂν γένῃ χωρὶς ἀγάπην. καὶ πάλιν ἐξηγῶντας τὸ δ. κεφάλ. τῆς πρὸς Ἐφεσίους λέγει· ὅτι οὐδὲ μαρτυρίου αἷμα λειώνει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ σχίσματος. μαρτυρεῖς, λέγει, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, ἀπέκει χαλᾷς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἀπέθανεν ὁ Χριστός; διὰ μαρτύριον νοεῖ ὁ ἅγιος τὸν θάνατον ἁπλῶς, ὁ ὁποῖος δίχως τὴν ἀγάπην τίποτε δὲν ἀξίζει. καὶ σμίγει ὁ Χρυσόστομος, πῶς τόσον πρέπει νὰ φεύγωμεν τὸ σχίσμα καὶ τὸν χωρισμόν, ὅτι κάμνει χρεία νὰ φεύγωμεν καὶ ταῖς χειροτονίαις τῶν σχισματικῶν· καὶ νὰ πολεμοῦμεν διὰ τὴν καθαρότητα τῆς χειροτονίας, καθὼς πολεμοῦμεν διὰ τὴν πίστιν· ὅτι δὲν εἶναι ὀλιγώτερον κακὸν νὰ σχίσῃ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ νὰ πέσῃ τινὰς εἰς αἵρεσιν. Καὶ ὅλως φοβεραῖς

ραῖς γνώμαις περιφέρει εἰς τούτην τὴν ὑπόθεσιν ὁ Χρυσόστομος. Λοιπὸν ὅταν ἴσως λέγῃ, πῶς δὲν εἶναι οἰκοδομημένη ἐπάνω εἰς ἄνθρωπον ἡ ἐκκλησία, δὲν ἀρνεῖται τὸν πέτρον διὰ θεμέλιον τῆς πίστεως καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐπαινεῖ τὴν πίστιν, διὰ τὴν ὁποίαν γίνονται τὰ μαρτύρια. καὶ ὅμως δὲν ἀξίζει τίποτε νὰ ἀποθάνῃ τινὰς διὰ δόξαν τοῦ Χριστοῦ ὄντας αἱρετικὸς ἢ σχισματικός. τὸ λοιπὸν ἀναγκαῖον εἶναι διὰ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς νὰ ἔχῃ μέρος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ὁ Χριστιανός. καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ μέρος εἰς τὴν οἰκοδομὴν, ἂν δὲν ἔχῃ τὸ αὐτὸ θεμέλιον ὁποῦ ἔχει ἡ ἐκκλησία. ἡ πρώτη πέτρα, ἤγουν θεμέλιον εἶναι ὁ πέτρος, λοιπὸν διὰ νὰ εἶναι τινὰς ἀληθινὸς χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν πέτρον διὰ θεμέλιον. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὸν Πέτρον ὁ διάδοχος τοῦ Πέτρου ποιμαίνει τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι δίδοντας τοῦ Πέτρου ὁ Χριστὸς τὰ πρόβατά του, ἐπειδὴ ὁ Πέτρος ἔλειψεν ἀπὸ τὴν παροῦσαν

ζωὴν

dere, quàm labi in hæresim. Et formidabiles planè sententias in hanc materiam Chrysostomus congerit. Cum igitur fortasse asserit, Ecclesiam non esse ædificatam super hominem; non negat, Petrum esse fidei & catholicæ Ecclesiæ fundamentum; sed laudat fidem, propter quam fiunt martyria: cum tamen è Chrysostomo liqueat, nihil prodesse mortem pro Christo oppetitam ab hæretico, vel schismatico. Requiritur ergo ad salutem animę, vt qui in Christum credit, sit pars ædificationis Ecclesiæ. pars ædificationis esse non potest, nisi eodem fundamento nitatur, quo nititur vniuersalis Ecclesia. Huius prima petra, & proinde fundamentum est Petrus; Petro igitur fundari debet Christianus, vt verè Christianus sit. Et quoniam Papa in pascenda Ecclesia succedit Petro; suas enim oues Christus tradidit Petro, & oues

nun-

nunquam defuturæ ſunt: vt Petrus, qui nunc per ſe ipſum non paſcit, ſit ouium Chriſti paſtor, oportet vt in ſuis ſucceſſoribus ipſe paſcere intelligatur. Quisquis ergo non eſt cum ſucceſſore Petri, non habet pro fundamento Petrum, nec ſpectat ad ſtructuram Eccleſiæ; decipiturque ſperando ſalutem, quòd fidē Chriſti videatur profiteri.

Ex his omnibus perſpectum eſt, aliam eſſe mentem Chryſoſtomi, & alia nugacem Gerganum fingere. Qui poſtremum quoque ſuæ Blaſphemiæ teſtem citat beatum Auguſtinum è Tractatu x. in epiſtolam I. Ioannis. Hoc eſt credere, inquit, quomodo credunt Chriſtiani, qui non ſolum nomine Chriſtiani ſunt, ſed factis & vita. Non quomodo credunt dęmones, qui dixerunt; Scimus quis ſis, Tu es filius Dei. Quòd dixerunt dæmones, hoc dixit & Petrus, cum reſpondit & ait; Tu es

Marc. 3. 11. Luc. 4 34.

Chri-

ζωὴν καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ δὲν λείπουσιν ὡς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, διὰ νὰ εἶναι ὁ Πέτρος ποιμὴν, πρέπει νὰ εἶναι εἰς τοὺς διαδόχους του παντοτινὸς ποιμήν. ὅποιος λοιπὸν δὲν εἶναι μὲ τὸν διάδοχον τοῦ Πέτρου, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πλανᾶται λογιάζοντας, διατὶ φαίνεται πῶς ὁμολογεῖ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, να εὕρῃ ζωτηρίαν.

Καὶ ἀπὸ ὅλον τοῦτο εἶναι φανερὸν, ὅτι ἄλλα λέγει, ἄλλα νοεῖ ὁ Χρυσόστομος, καὶ ἄλλα παραμιλεῖ ὁ παντέρημος Γεργανός· ὁ ὁποῖος διὰ μάρτυρα ὕστερον τῆς βλασφημίας του ἀναφέρει καὶ τὸν μακάριον Αὐγουστῖνον εἰς τὸν δέκατον λόγον τῆς ἐξηγήσεως τῆς πρώτης ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου, λέγει ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος, ὅτι πρέπει νὰ πιστεύουν οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ ὄχι καθὼς πιστεύουν οἱ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν τοῦ Χριστοῦ· ἠξεύρομεν τίς εἶσαι, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Πέτρος, ὅτε ἀπεκρίθη λέγοντας· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ταύτην, λέγει, τὴν πίστιν ἐπαίνεσεν ὁ Χριστὸς καὶ

εἶπε

εἶπε· Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρα οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. ἐπαινῶ εἰς τούτην τὴν πίστιν, ἤγουν τὸ, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, καὶ τὰ ἑξῆς· ἐπαινῶ εἰς τούτην τὴν πέτραν, λέγει, οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. μέγας ἔπαινος. τὸ αὐτὸ λέγουσιν οἱ δαίμονες καὶ ὁ Πέτρος, ἀλλὰ μὲ διάφορην γνώμην.

Ἀπὸ τοῦτα τὰ λόγια πονηρεύεται ὁ Γεργαῖος μὲ τοὺς διδασκάλους του. καὶ δὲν καταλαμβαίνει, ὅτι ὁ Αὐγουστῖνος μιλεῖ ἐναντίον τους. ἂν εἶπαν τὸ αὐτὸ, καθὼς λέγει τοῦτος ὁ ἅγιος, οἱ δαίμονες καὶ ὁ Πέτρος, καλὰ καὶ μὲ διάφορην γνώμην· καὶ ὁ Χριστὸς ἐπαίνεσε τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ὄχι τὴν πίστιν τῶν δαιμόνων· τὸ λοιπὸν λέγοντας, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρα οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, δὲν γρυκᾶται ἡ πίστις καθ' ἑαυτὴν γυμνὴ, ὅτι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἡ πίστις τῶν δαιμόνων ἤθελεν εἶσαι πέτρα τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπαινεμένη ἀπὸ τὸν Χριστόν. δὲν γρυκᾶται λοιπὸν ἡ πίστις γυμνὴ, ἀλλὰ ἡ ἐπαι-

γεμένη

Christus filius Dei viui. Et audiuit à Domino; Beatus es Simon Bar Iona. Videte quæ laudes prosequuntur hanc fidem; Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quid est, super hanc petram? super hanc fidem; super id quod dictum est, Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc petram, inquit, fundabo Ecclesiam meam. Magna laus. Hoc Petrus & dæmones; eadem verba, non idem animus.

Ex his Augustini verbis infert Gerganus cum suis magistris malignos sensus. Nec animaduertit, ex ijsdem Augustini verbis dãnari, quod ipsi asserunt. Si enim Petrus & dæmones idẽ dixerunt non eodẽ animo; & Christus laudauit Petri fidem, non fidem dæmonum: ergo cum dixit; super hanc Petram ædificabo; non est intelligenda Petra, idest nuda per se fides: Ita enim fides quoque dæmonum esset Petra, & à Christo laudata: sed intelligenda est fides

Petri

Petri laudata à Christo; quæ erat in Petro, sicut in artifice ars. Ars non agit, nisi vt est in subiecto: Nec fides ergo habet rationem fundamenti, nisi vt in Petro.

Ita & per Occidentalem & Orientalem Ecclesiam, & sanctos Ecclesię Doctores, quos pro se citat ista Lutheri simia (nimis enim longum esset alios quoque Patres afferre) certum perspectumque est, Catholicam Ecclesiam esse fundatam super Petrum vt petram fidei: & hanc petram fidei non esse Christũ, sed Petrum Apostolorum principem, qui primus omnium diuina reuelatione accepta confessus est Christum.

νεμένη πίστις ἀπὸ τὸν Χριστὸν, ἡ πίστις τοῦ Πέτρου. ἡ πίστις τοῦ Πέτρου εἶναι ὡσὰν ἡ τέχνη τοῦ τεχνίτου. ἡ τέχνη δὲν ἐνεργᾷ παρὰ εἰς ὅσον τὴν ἔχει ὁ τεχνίτης. λοιπὸν οὐδὲ ἡ πίστις καθ' ἑαυτήν της ἔχει δύναμιν θεμελίου, παρὰ εἰς ὅσον ἦτον εἰς τὸν Πέτρον.

Καὶ ἔχομεν ἀπὸ τὴν δυτικὴν καὶ ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ τοὺς ἁγίους οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, καὶ ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ ἀνακράζει τοῦτος ὁ Λουτερόφρων· ὅτι ἄλλων πατέρων μαρτυρίαις δὲν ἀναφέρομεν διὰ νὰ μὴν πολυμακρύνωμεν τὸν λόγον· πῶς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία εἶναι θεμελιωμένη εἰς τὸν Πέτρον ὡς πέτραν τῆς πίστεως· καὶ τούτη ἡ πέτρα τῆς πίστεως δὲν εἶναι ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὁ κορυφαῖος Πέτρος, ὁποῦ πιστεύοντας θεόθεν πρῶτος ὡμολόγησε τὸν Χριστόν.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΘ.

Οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν ἁγίαν γραφὴν, ὁ Πάπας δὲν θέλει.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXIX.

Sancti Patres dicunt, legendam esse Scripturam à Laicis; Papa negat.

REFVTATIO.

Τοῦτος ὁ ἱερόμαχος τῆς σπουδῆς διὰ νὰ συκοφαντήσῃ τὸν πάπαν, δὲν τηρᾶται νὰ μιμηθῇ ὄχι μόνον τὸν ἀρχέκακον ὄφιν εἰς τόσα φαρμάκια ὁποῦ χύνει, ἀλλὰ καὶ τὴν προμήτορά μας Εὔαν εἰς τὸ ψέμα ὁποῦ εἶπε μιλῶντας μὲ τὸν ὄφιν. ἔλεγεν ἐκείνη, ὅτι εἶχεν ὁρίσει ὁ Θεὸς νὰ μὴ φάγωσιν, οὔτε νὰ ἐγγίζουσι τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. καὶ ὅμως δὲν φαίνεται νὰ ὥρισεν ὁ Θεὸς, ὅτι ὁ πρωτόπλαστος νὰ μὴν ἐγγίζῃ τὸν καρπὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ μόνον νὰ μὴ τὸν φάγῃ.

Ετζι

Egregius studiosæ lectionis defensor, vt Papam calumnijs impetat, nō modo non dubitat tot effundēdo venena serpentem imitari malorū omnium architectum; sed primā quoq. parentē Euam, quæ sermonē cum serpēte habitū mēdacio colorauit. Dixit enim; de fructu ligni quod est in medio Paradisi, præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus illud: Cum nusquam appareat Dei præceptum, quo fructū illū tangi vetuerit, sed tantum vetuerit edi. Gen. 3. 3.

Simi-

Similiter Gerganus fingit, mandasse Papam, vt laici abstineant à lectione Scripturæ. Non mandat hoc Papa: sed ait, Non esse laicorum explicare & interpretari Scripturam. Nuda Scripturæ lectio est veluti fructum tangere; quod nulla lex prohibet: interpretari verò Sciptu-ram est veluti fructum edere; & hoc prohibet lex.

In sermone de Moderatione in disputationibus seruanda multum queritur Gregorius Naziázenus de multorum petulantia: &, Cur, inquit, pastoris officium rapis cum sis ouis? Cur te caput facis, qui pes existis? Et multis planè validisque rationibus probat in illo sermone diuinæ vir eloquentiæ, quæ mala & absurda oriantur ex tanta proteruia. Satis enim esse ait multis nosse, quæ sunt ad salutem necessaria; nec oportere altiora curiosius quærere.

His quoq. Chrysostomus male à Gergano citatus

asti.

Ετζι καὶ ὁ Γεργανὸς πλάσσει, ὅτι ὁ πάπας ὥρισε νὰ μὴν διαβάζουν οἱ λαϊκοὶ τὴν θείαν γραφήν. Δὲν λέγει τοῦτο ὁ πάπας, ἀλλὰ λέγει, πῶς δὲν ἐγγίζει τῶν λαϊκῶν νὰ ἑρμηνεύουσι καὶ νὰ ἐξηγοῦσι τὴν θείαν γραφήν. Τὸ διάβασμα ἁπλῶς εἶναι ὡσὰν τὸ ἔγγισμα τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦτο κανεὶς νόμος δὲν τὸ ἐμποδίζει. ἡ ἐξήγησις εἶναι ὡσὰν τὸ βρώσιμον τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦτο ἐμποδίζει ὁ νόμος.

Ελεγχει ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς ἐν ταῖς διαλέξεσιν εὐταξίας καταδικάζοντας περισσὰ τὴν ἀποκοτίαν τῶν πολλῶν· πρόβατον εἶσαι, διατὶ ἁρπάζεις τὸ ἔργον τοῦ βοσκοῦ; πόδι εἶσαι, διατὶ γίνεσαι κεφαλή; καὶ μὲ πολλοὺς καὶ μεγάλους λογαριασμοὺς δείχνει ὁ θεολόγος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον τὰ κακὰ καὶ τὴν ἀτοπίαν τούτης τῆς αὐθαδείας. Οτι γνωρίζοντας λέγει, οἱ πολλοὶ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν, δὲν πρέπει νὰ πολυπραγμονοῦσι τὰ ὑψηλότερά τους.

Οὔτε ὁ Χρυσόστομος, τὸν ὁποῖον φέρει διὰ βεβαιωτὴν

της

τῆς βλασφημίας του τοῦτος ὁ δυστυχὴς, λέγει τὸ ἐναντίον ἐν τῷ περὶ παραδείσου καὶ γραφῶν· μάλιστα κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου του διδάσκει ὅλον τὸ ἐναντίον. λέγει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἐκείνου· Ὅτι τῶν θείων γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις εἶναι γλυκύτερη ἀπὸ τὸν παράδεισον. ἀπέκει σμίγει· προσέχωμεν τῇ τῶν γραφῶν ἀναγνώσει· ἐὰν γὰρ τῇ γραφῇ προσέχῃς, ἐκβαλεῖ σου τὴν ἀθυμίαν, καὶ τὰ ἑξῆς.

Τοῦτο τὸ ἀδιόριστον μίλημα νὰ τὸ ξεπλατύνῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅπου ὁ ἅγιος δὲν ὀνομάζει λαϊκοὺς, εἶναι μεγάλη προπέτεια. ὡσὰν λέγοντας, ὁ ἄρτος στηρίζει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἔσμιγες, ὅτι στηρίζει καὶ τῶν νηπίων ὅπου βυζάνουσι τὴν καρδίαν. τούτη εἶναι ἡ πολυμαθία τῶν αἱρετικῶν.

Ἀπέκει ἐξηγῶντας ὁ Χρυσόστομος τὸ, παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου· διδάσκει τῶν δογμάτων τὸ βάθος. Καὶ εἰς τὸ τέλος ἑρμηνεύοντας τὸ, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου· ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων ὅπου λέγουσιν

astipulatur in oratione de Paradiso & Scripturis; Tom. 5. Imò ex tota illius sermonis serie totũ sententiæ Gergani habemus oppositum. Dicit enim initio sanctus Pater; sacrarum Scripturarum lectionem esse Paradiso iucundiorem. Et subdit; Incumbamus lectioni Scripturarum; Nam si hoc feceris, mœrorem depones; &c.

Hunc loquendi modum, in quo sanctus nihil exprimit, extendere ad laicos, magnæ omnino temeritatis est. Quemadmodum ex illo Psalmi; & panis cor Psal. 103. 15. hominis confirmat: siquis inferat, pane esse confirmandum cor infantis etiã adhuc vbera sugentis. Hęc est egregia hæreticorum sapientia.

Deinde Chrysostomus in eodem sermone illud exponens: Astitit Regina Psal. 44. 10. à dextris tuis; explicat

dogmatum profundum. Et ad finem verba illa declarans; & concupiſcet Rex decorem tuum: oſtendit Iudæos ineptè intelligere de corporali forma, & abſonum reijcit ſenſum. Vereri ſe tamen ait, vt populus perciperet, quę ipſe dicturus erat; dicturum ſe tamen ait, ſiue perciperet, ſiue non.

Quomodo igitur doceat in eo ipſo ſermone Chryſoſtomus, legendam eſſe Scripturam à laicis, ſi veretur, ne quę dicturus eſſet explanans, minus intelligerentur à populo, quòd ardua eſſent? Non eſt ſemper per Chryſoſtomum idoneus populus ad capiendas Doctorum expoſitiones, quomodo per eundem Chryſoſtomum idoneus ſit per ſe ad legendā intelligendamque Scripturam? En quo veritatis fundamento proferuntur ab hæreticis ſententiæ Patrum.

Aliū quoq. affert Chryſoſtomi

γουσιν, ὅτι τὸ κάλλος ὁποῦ λέγει ὁ ψαλμὸς εἶναι σωματικὸν ὄχι νοητὸν, φωνάζει, ὅτι θέλει νὰ ἐλέγξῃ τὴν κακοερμηνείαν τῶν Ιουδαίων, ἀλλὰ τηρᾶται μήπως ὁ λαὸς νὰ μὴν καταλάβῃ τὸ νόημα, ὁποῦ ἔμελλεν αὐτὸς νὰ δώσῃ, ὅτι εἶναι λεπτόν. ὅμως, λέγει, ἐγὼ τὸ θέλω εἰπεῖ, ἢ νὰ γρυκᾷ, ἢ νὰ μὴ γρυκᾷ τινάς.

Λοιπὸν πῶς εἶναι δυνατὸν, ὁ Χρυσόστομος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον νὰ βεβαιώνῃ, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουσι τὴν θείαν γραφὴν, ἂν εἰς τὸν ὅμοιον λόγον αὐτὸς τηρᾶται, μήπως ὁ λαὸς νὰ μὴν ἐκαταλάμβανε τὴν ἐξήγησιν τῆς ἁγίας γραφῆς διὰ τὸ λεπτὸν νόημα; ὁ λαὸς κατὰ τὸν Χρυσόστομον δὲν εἶναι πάντα ἱκανὸς νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξήγησιν ὁποῦ δίδουσιν οἱ διδάσκαλοι, καὶ πῶς εἶναι ἱκανὸς νὰ διαβάζῃ μοναχός του, καὶ νὰ γρυκᾷ τὴν θείαν γραφήν; Ἂς ἰδῇ πᾶσα Χριστιανὸς, μὲ ποίαν ἀληθοσύνην ἀναφέρουσιν οἱ αἱρετικοὶ ταῖς γνώμαις τῶν ἁγίων πατέρων.

Ομοίως ἀναφέρει καὶ ἄλλον

λον τὸν τόπον τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν με. ὁμιλίαν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον. καὶ ἴσως ἐλαθάσθη θέλοντας νὰ εἰπῇ τὴν μδ. ὁμιλίαν· ὅπου λέγει ὁ ἅγιος, πῶς ἐδόθη ὁ φάρυγγας τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι διὰ νὰ γεμίζεται ἀπὸ κρασὶ, ἀλλὰ προηγουμένως διὰ νὰ ψάλλῃ τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀναφέρῃ ταῖς προσευχαῖς, καὶ νὰ ἀναγνώθῃ τοὺς θείους νόμους, καὶ νὰ δίδῃ καλαῖς συμβουλαῖς. Αν ἀπὸ τοῦτα τοῦ Χρυσοστόμου τὰ λόγια θέλει ὁ Γεργανὸς, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφὴν, τὸ λοιπὸν ἀπὸ τὰ προηγούμενα λόγια κάμνει χρεία νὰ γρικοῦμεν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ εἶναι ψάλται, καὶ νὰ προσεύχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκφώνως, τὸ ὁποῖον ἐγγίζει τῶν ἱερέων ὄχι τῶν λαϊκῶν. ἀλλὰ τοῦτα εἶναι γελοῖα νοήματα, καὶ δὲν τὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος μὲ πολλὴν γνῶσιν μιλεῖ ἁρμόδια κατὰ τὰ πρόσωπα, κατὰ τοὺς καιροὺς καὶ τόπους. ὅτι κατὰ τὸν ἀνάποδον νοῦν τοῦ Γεργανοῦ λέγοντας, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου διὰ νὰ ἐργάζεται, ἠθέ-

λαμεν

ſoſtomi locum è xxxxv. ſermone in Matthæum; cum dicendum illi eſſet xliiij. Vbi ſic habetur; Non eſſe datas homini fauces, vt vino ſe ingurgitet; ſed ante omnia vt Deo canat, & pias offerat preces; & ſacram Scripturam legat, & bona conſilia det. Si Gerganus infert ex his verbis, legendas eſſe laicis Scripturas; poterit etiam ex antecedentibus inferre, laicos debere eſſe cantores, & recitare clara voce diuinas preces in Eccleſia; quod ſacerdotum eſt, non laicorum. Verùm hæc ridicula ſunt, & Chryſoſtomo indigna, qui prudentiſſimè loquitur; congruenteſque perſonis, locis, ac tẽporibus ſententias ſcribit. Cum ſi iuxta ſtolidam Gergani ſenſum diceremus; Datas eſſe homini manus à Deo ad operan-

N 2 dum

dum; intelligendum esset, omnes homines debere esse operarios. Nimirum hæc est eruditio Lutheranorum.

Præterea testem adhibet Theophylactum in xvi. Lucæ; Vbi is verba illa exponens; Habent Moysen & Prophetas: causam reddit, Cur necesse non sit, vt diues petebat, mitti mortuum, qui admoneat viuos. Sufficere enim inquit, si diligenter & attentè legantur Scripturæ, iuxta responsum Abrahæ.

Ex his colligit Gerganus, Theophylacti sententiam esse, Quòd laicis fas sit legere Scripturas. Vt siquis dicat: Non opus est videre Apostolos rediuiuos prædicandæ veritatis gratia; satis enim est scripta ab eis legere: Et inferatur ex hoc; ergo laici debent legere Scripturas.

Perci-

λαμβάνομεν Γρυκᾷ, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἶναι ἐργάται. τέτοια εἶναι τῶν Λουτεράνων ἡ μάθησις.

Αναφέρει μάρτυρα καὶ τὸν Θεοφύλακτον εἰς τὸ ιϛ. κεφάλ. τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου· ὅπου ἐξηγῶντας τὰ λόγια τοῦ Αβραάμ· ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· δίδει ὁ Θεοφύλακτος τὴν ἀφορμὴν, διατὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη κατὰ τὴν αἴτησιν τοῦ πλουσίου νὰ πεμφθῇ νεκρὸς νὰ κηρύξῃ τῶν ζωντανῶν, ἀλλὰ σώνει ἡ ἀκριβὴς ἔρευνα τῶν γραφῶν κατὰ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Αβραάμ.

Απὸ τοῦτο λαμβάνει ὁ Γεργάνος νὰ λέγῃ ὁ Θεοφύλακτος, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφήν. ὡσὰν ἂν ἔλεγεν τινάς· δὲν κάμνει χρεία νὰ γυρίσουν εἰς τούτην τὴν ζωὴν οἱ ἀπόστολοι διὰ νὰ κηρύξουν τὴν ἀλήθειαν, σώνει νὰ διαβάζωμεν τὰ γραψίματα ὁποῦ μᾶς ἄφησαν· καὶ ἀπὸ τοῦτο τὰ μίλημα νὰ ἐσυλλογίζετον ὁ Γεργάνος, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν

βάζουν

βάζουν τὴν θείαν γραφήν. δὲν καταλαμβάνει ὁ ξύλινος νοῦς τὴν ἀναρμοστίαν καὶ ἀλογιστίαν τῶν λόγων του; ὁ Ἀβραὰμ εἰς τὸ εὐαγγέλιον δὲν ἀπεκρίθη νὰ διαβάζουν τὸν νόμον· ἀλλ' εἶπεν, ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας, αὐτοὺς ἂς ἀκούσιν. τοῦτο ἐξηγᾷ ὁ Θεοφύλακτος, καὶ λέγει· ἔχουσι τὸν νόμον, ἂς τὸν πιστεύουσιν. καὶ δὲν διορίζει διὰ λαϊκούς· ὅτι νὰ πιστεύουν εἶναι ὅλοι χρεωστούμενοι, ἀμὴ νὰ διαβάζουν καὶ νὰ ἑρμηνεύουν μόνοι ἐκεῖνοι, ὅσων ἐγγίζει κατὰ τὸ ὀφφίκιόν τους, μὲ τὸ θέλημα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καθὼς εἴπαμεν ἀπὸ τὸν θεολόγον Γρηγόριον. Καὶ βλέπει πᾶσα εἷς, μὲ πόσον σαθρὰ, ψευματικὰ, καὶ ἀνόητα θεμέλια συλλογίζονται οἱ Λουτερογνώμονες, καὶ οἰκοδομοῦσι σατανικὰ καὶ ἀντίθεα δόγματα. ὅτι δὲν εἶναι μικρὴ τούτη ἡ βλασφημία, νὰ διαβάζουν οἱ λαϊκοὶ τὴν θείαν γραφήν· ἀλλὰ κρέμεται ἀπὸ ἄλλην προηγουμένην βλασφημίαν, ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ,

καὶ

Percipit ne Gergani stupiditas, quantum hæc dicendo ineptiat? In Euangelica narratione non dixit Abraham, legendam esse Scripturam; sed, Habent Moysen & Prophetas, & audiant illos. Exponit Theophylactus; Habent Scripturas; fidem illis habeant; expresse verò de laicis nihil. Scripturis enim credere debent omnes; legendo verò eas interpretari non omnes; sed ij quibus ex iniuncto à Rectoribus Ecclesiæ munere conuenit, vt Gregorium Naziãzenum docentem protulimus.

Et perspiciunt omnes, quàm vanis, falsis, putidis fundamentis hæreticorum argumenta fulciantur; quibusve argumentis innitantur perniciosa illorum dogmata. Nec enim modica hæc est blasphemia; Quòd legenda sit Scriptura à laicis: præcedentem quippe sequitur aliam blasphemiam; Quòd plana sit & aperta omnibus Scriptura;

ideo-

ideoque ipsa sui sit interpres, non Papa. Connectentes igitur blasphemiã cum blasphemia dicunt; legendam esse, idest tractandam à laicis Scripturam. Vt per ipsos non sit ordo ille in Ecclesia, quem exponit Apostolus in priore ad Corinthios, & Epistola ad Ephesios: Primum Apostolos, secundò Prophetas, tertio Doctores. Quod exponens Crysostomus; Doctores inquit esse illos, qui laborant in verbo & doctrina; deque suo multa afferunt, sed conuenientia cum Scripturis. Si hoc ordine regit Ecclesiam Spiritus sanctus, hæreticorum verò turbulentia soluit hunc ordinem, dum volunt Scripturam esse omnibus peruiam; Certè Lutherus & Gerganus pugnant cum Apostolo, pugnãt cum auctore ordinis Ecclesiastici Deo ipso: & huiusmodi blasphe-

Ca.12.28
Cap.4.1.

καὶ ἐξηγητὴς τῆς ἑαυτῆς της, ὄχι ὁ πάπας. πλέκοντας λοιπὸν βλασφημίαν μὲ βλασφημίαν λέγουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν, δηλονότι καὶ νὰ ἑρμηνεύουν τὴν θείαν γραφήν· καὶ ἔτζι νὰ μὴν εἶναι κατ' αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνη ἡ τάξις, ὁποῦ ἐξηγᾶ ὁ ἀπόστολος εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους, καὶ εἰς τὴν πρὸς Εφεσίους· πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους. ὅπου ὁ Χρυσόστομος, διδασκάλους λέγει ἐκείνους, ὁποῦ κοπιάζουσιν ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ, καὶ φέρουσιν ἀπὸ τὸ ἐδικόν τους πολλὰ, σύμφωνα ὅμως τῆς θείας γραφῆς. αὖ τούτη εἶναι ἡ τάξις, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κυβερνᾷ τὴν ἐκκλησίαν· καὶ ὁ Λυτέρος μὲ τὸν μαθητήν του τὸν Γεργάνον συγχέουσι τούτην τὴν τάξιν, θέλοντας ὅτι νὰ διαβάζουν ὅλοι τὴν θείαν γραφὴν εἰς τὸν νοῦν τὸν ἐδικόν τους, τὸ λοιπὸν μάχονται καὶ μὲ αὐτὸν τὸν θεὸν τὸν νομοθέτην τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. καὶ εἶναι φανερὸν, ὅτι τούταις αἱ βλα-

βλασφημίαις ἔρχονται ἀπὸ ἀντίθεον καὶ ὅλως ἄθεον πνεῦμα.

blaſphemiæ proueniunt à ſpiritu rebelli & pugnace contra Deum.

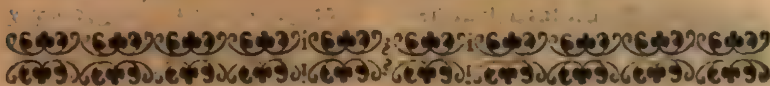

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Λ.

Οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσι, πῶς οἱ Ἄγγελοι δὲν δυνοῦνται νὰ ἰδοῦν τὸν Θεὸν, ὁ Πάπας λέγει πῶς τὸν βλέπουσιν. οἱ ἅγιοι λέγουσι νὰ προσκυνοῦμεν κατὰ ἀνατολὰς, ὁ Πάπας λέγει κατὰ δύσιν. οἱ ἅγιοι λέγουσιν, ὅτι ἡ γῆ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐβλάστησε τὰς ἀκάνθας, ὁ Πάπας τὸ ἐναντίον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXX.

Sancti Patres dicunt, Deum ab Angelis videri non poſſe; Papa dicit eum videri. Sancti dicunt, Adorantibus ſpectandum ad Orientem; Papa dicit, ad Occidentem. Sancti dicunt; Spinas eſſe ortas poſt peccatum, Papa id negat.

REFVTATIO.

Τίς νὰ μὴ κινήσῃ τὸ κεφάλι του; τίς νὰ μὴ θαυμάσῃ τόσην ἀναισθησίαν; ποῦ εἶπεν ὁ Χρυσόστομος ποτὲ, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει, ὅτι δὲν δύνανται

30 Quem quęſo nō miſereat miſerrimi hominis? quis tātam non demiretur fatuitatem? Vbi verò dixit Chryſoſtomus, quem falſò citat,

citat, Angelos nō posse videre Deum? Cū Saluator dixerit: Angeli eorum semper vident faciem Patris mei; qui in cælis est: qua fronte vel Chrys. vel quiuis Patrum auderet oppositū dicere? Aliud est videre Deum, aliud cōprehendere. Hoc negant Patres, illud affirmant. Materia de visione Dei, quæ sanctorū fruitio vocatur, satis explicata habetur in expositione Quinque capitum Definitionis sanctæ Synodi Florentinæ. sed homo rerum omnium imperitus hæreticorum sequitur morem, qui relicto veritatis medio sectantur extrema. Sabellius vnam Dei dicebat naturam, & vnicam personam: Arius tres personas, tresq. naturas: Ecclesia catholica vnam Dei fatetur naturam, & tres personas. Nestorius duas Christi naturas duasq. ponebat personas: Eutyches vnam eius personam & vnam naturam: Ecclesia Catholica duas naturas vnius personæ. Similiter Euno-

Matth. 18. 10.

νονται οἱ ἄγγελοι νὰ ἰδοῦσι τὸν θεόν; ὁ Χριστὸς λέγει· οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· πῶς ἐμπόρει ὁ Χρυσόστομος, ἢ ἄλλος πατὴρ ἄγκες νὰ εἰπῇ τὸ ἐναντίον; ἄλλο εἶναι νὰ καταλαμβάνεται ὁ θεὸς, καὶ ἄλλο νὰ βλέπεται. τοῦτο λέγουσιν οἱ πατέρες, ἐκεῖνο ἀρνοῦνται. τὴν ὑπόθεσιν τῆς θεωρίας τοῦ θεοῦ, ὁποῦ κράζομεν ἀπόλαυσιν τῶν ἁγίων, ἱκανὰ τὴν ἔχει ἐξετασμένην ὁποῦ θέλει εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν πέντε κεφαλαίων τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου. ἀλλὰ τοῦτος ὁ ἀμαθὴς φυλάττει τὸ ἰδίωμα τῶν αἱρετικῶν, ὁποῦ κολλῶνται εἰς τὰ ἄκρα ἀφήνοντας τὸ μέσον τῆς ἀληθείας. ὁ Σαβέλλιος ἔλεγεν ἕνα πρόσωπον καὶ μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ, ὁ Ἄρειος τρία πρόσωπα καὶ τρεῖς φύσες, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία μίαν φύσιν καὶ τρία πρόσωπα. ὁ Νεστόριος ἔλεγεν δύο φύσες καὶ δύο πρόσωπα τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ευτυχὴς ἕνα πρόσωπον καὶ μίαν φύσιν, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δύο φύσες, καὶ ἕνα πρόσωπον. ὁμοίως οἱ Εὐνομιανοὶ

μιανοὶ ἔλεγαν, ὅτι ἐκαταλαμβάνουσι τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ· τώρα ἐξ ἐναντίας ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς Λουτεράνους του λέγει, ὅτι οἱ ἄγγελοι δὲν δύνανται οὐδὲ νὰ ἰδοῦσι τὸν θεόν· ἡ καθολικὴ ἐκκλησία λέγει, πῶς οἱ ἅγιοι βλέπουσιν, ἀλλὰ δὲν καταλαμβαίνουσι τὸν θεόν· ὅτι κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, τοῦτο μόνον ἐστὶ καταληπτὸν τοῦ θεοῦ ἡ ἀπειρία.

Ετζι ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Αρεοπαγίτης εἰς τὸ περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας κεφ. ιγ. λέγει. ὅτι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι εἶναι ὑπὸ θεόν, καὶ μετὰ θεοῦ, καὶ περὶ θεὸν ἱδρυμένοι· καὶ ὅτι ὁ θεὸς ὑπερβαίνει τὸ μέτρον τῆς δυνάμεως τῶν ἀγγέλων. Καὶ εἰς τὸ β. κεφάλ. περὶ θείων ὀνομάτων λέγει· Οτι ἡ καθ' ἡμᾶς Ιησοῦ θεοπλασία καὶ ἄρρητός ἐστι λόγῳ παντὶ, καὶ ἄγνωστος νῷ παντί, καὶ αὐτῷ τῷ προτίστῳ τῶν πρεσβυτάτων ἀγγέλων. Καὶ τὸ μὲν ἀνδρικῶς αὐτὸν οὐσιωθῆναι μυστικῶς παρειλήφαμεν, ἀγνοοῦμεν δὲ ὅπως, καὶ τὰ ἑξῆς. Αν ὁ πρῶτος ἄγγελος κατὰ

τὸν

Eunomius iactabat sē, quòd essentiam Dei comprehenderet; Contra Gerganus cum suis magistris ait, Angelos ne videre quidē posse Deum: At catholica Ecclesia docet, sāctos videre quidē, sed non cōprehendere Deum. Hoc enim solum Dei cōprehendimus, inquit Gregorius Nazianzenus, quòd sit incomprehensibilis. *Orat. in Natalem Domini.*

Ita Dionysius Areopagita cap. xiij. de Hierarchia Ecclesiastica docet; sanctos Angelos esse sub Deo, post Deum, & circa Deum positos: Deumque excedere modum capacitatis Angelorum & hominum. Et in secundo capite de diuinis nominibus; Nostræ, inquit, naturæ assumptio ab Iesu facta cuiusuis sermoni est ineffabilis, & cuiuis menti inapprehensibilis, ipsi quoque summorum Angelorum primo. Et esse quidem ipsum factum hominem accepimus, sed ignoramus quo pacto, &c. Si per Areopagitam primus Angelorum

videt

videt quidem Deum, ſed Incarnationis modum non comprehēdit; quantò magis verum erit; Quòd videant quidem Angeli, ſed non comprehendant Deū?

Gregorius quoque Nazianzenus oratione in Paſcha vocat Angelos, primos & intellectuales puroſque diuinæ gloriæ ſpectatores. Et Chryſoſtomus egregiè materiam hanc tractans orationibus quinque contra Anomæos de Incomprehēſibili; concludit in Quarta dicens: Dei notitiam claram & exactā ad cōprehendendū Angeli ferre non poſſunt. &, Nec ipſis, inquit, cæli virtutibus comprehenſibilis eſt Deus. Et, Nemo Deum eſſentialiter nouit ad exactiſſimam penetrationem. Ita vbique docet, videri quidem ab Angelis Deū, ſed non comprehendi.

Idem aſſerit Theodoretus, vbi ait in Dialogo, cui titulus, Immutabilis: Angelos videre pro modo ſuo, non comprehendentes naturā incomprehenſibilem.

τὸν Ἀρεοπαγίτην βλέποντας τὸν θεὸν δὲν καταλαμβαίνει τὸν τρόπον τῆς ἐνανθρωπήσεως, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι βλέποντας οἱ ἅγιοι τὸν θεὸν δὲν τὸν καταλαμβάνουσιν;

Κράζει ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τοῦ πάσχα τοὺς Ἀγγέλους πρώτους καὶ νοεροὺς καὶ καθαροὺς τῆς ἄνω δόξης ἐπόπτας. καὶ ὁ Χρυσόστομος θαυμαστὰ εἰς τοὺς πέντε λόγους ὅπου ἔκαμεν περὶ ἀκαταλήπτου κατὰ τῶν Ἀνομοίων, συμπεραίνει εἰς τὸν τέταρτον λέγοντας· Ὅτι τὴν γνῶσιν τοῦ θεοῦ τετρανωμένην καὶ ἀκριβῆ τῆς καταλήψεως ἐνεγκεῖν οὐ δύνανται οἱ ἄγγελοι, ὅτι οὐδὲ ταῖς ἄνω δυνάμεσι καταληπτός ἐστιν ὁ θεός· καὶ ὅτι τὸν θεὸν οὐδεὶς ἔγνω οὐσιωδῶς μετὰ ἀκριβείας ἁπάσης. ἔτζι διδάσκει πανταχοῦ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι βλέποντας οἱ ἄγγελοι τὸν θεὸν δὲν τὸν καταλαμβαίνουσιν.

Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Θεοδώριτος εἰς τὸν διάλογόν του τὸν Ἄτρεπτον, ὅτι οἱ ἄγγελοι βλέπουσιν ὄχι νὰ καταλαμβαίνου-

σι

σι τὴν ἀκατάληπτον φύσιν. Καὶ δὲν ἀντιλέγει ὁ Θεοφύλακτος εἰς τὸ ιη. τοῦ κατὰ Ματθαῖον· ὅτι μιλεῖ διὰ τὴν ὅρασιν τῶν φυλάκων ἀγγέλων, εἰς ὅσον ἀπὸ τὰ ἔργα μας ἔχουσιν, ἢ δὲν ἔχουσιν παῤῥησίαν νὰ προσβλέπουσι τὸν θεόν.

Τοῦτο λέγει καὶ ὁ Μακάριος Αὐγουστῖνος, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ρια. καὶ ριβ. ἐπιστολὴν, ὅπου θαυμασιώτατα φιλοσοφῶντας διδάσκει, ὅτι οἱ ἄγγελοι βλέπουσι τὸν θεόν· Καὶ πῶς ἡ θεία γραφὴ κράζει τὸν θεὸν ἀόρατον. καὶ ἀναφέρει ὁ Αὐγουστῖνος ταῖς μαρτυρίαις τῶν ἁγίων Ἀθανασίου, Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, Ἀμβροσίου, καὶ Ἱερονύμου.

Τοῦτος εἶναι ὁ νοῦς καὶ ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων πατέρων· καὶ ὁ Γεργανὸς ἢ δὲν εἶδεν ἐκείνοις ὁποῦ ἀναφέρει, ἢ δὲν τοὺς ἐκατάλαβεν. καὶ δὲν καταλαμβάνοντας τὴν διαφορὰν τῆς θεωρίας καὶ τῆς καταλήψεως, δὲν καταλαμβάνει ὁ ταλαίπωρος τὴν ἰδίαν του ἀκαταληψίαν.

Τὸ

sibilem. Nec contradicit Theophylactus, vbi illud exponit; Angeli eorum videnc: loquitur enim de Angelis custodibus, quos ait videre, vel non videre faciem Dei pro merito nostrorum operum; quasi nobis peccantibus illi non audeant contueri Deum, & orare pro nobis.

Matth. 18. 10.

Fauet quoque beatus Augustinus, præsertim epistola cxi. & cxij; in quibus egregie philosophatur de hac ipsa materia; docetque Deũ videri ab Angelis; & quò sensu Deus in Scriptura dicatur inuisibilis; citatque testimonia sanctorũ, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, Ambrosij, & Hieronymi. Hęc igitur est mens & doctrina veterum Patrum, quos falso Gerganus profert. Aut enim omnino illos non vidit, aut illorum dicta non percepit. Dum ergo non capit, quid inter visionem & comprehensionẽ differat, homo infelicissimus nõ apprehendit, quam sit ad apprehẽdendum ineptus.

Eadem

Eadem ſtoliditate obijcit ritum adorationis ad Orientem. Nam ſancti Patres vbi de eo loquuntur, illum præcipuè intelligunt, qui in ſacris baptiſmi cæremonijs adhibetur iuxta traditionem Apoſtolicam à Dionyſio Areopagita expoſitam in ſecundo capite de Hierarchia Eccleſiaſtica.

Cyrill. Hieroſol. Catech. ſi mystag. 1.

Quòd baptizatus vertere ſe debet ad Occidentem, vt renuntiet Satanæ. Dein vertere ſe ad Orientem, vt Chriſto promiſſa faciat. Idcirco ſancti Patres, vt Baſilius magnus capite xvij. ad Amphilochium, & Damaſcenus libro iv. de fide orthodoxa explicant; Cur aſſignatus fuerit adorationi Oriens. Alioquin preces fuſæ ad aliam mundi partem eſſent legi contrariæ; & Sacerdos orans ad altare minus apud Græcos, aut verſus ad populum perperam ageret: Cum tamen Apo-

Cap. 89.

ſtolus

Τὸ αὐτὸ πάσχει ὀνειδίζοντας καὶ διὰ τὴν προσκύνησιν κατὰ ἀνατολάς. διὰ τὴν ὁποίαν μιλῶντας οἱ ἅγιοι πατέρες γροικοῦσι κυρίως καὶ ἐξόχως· τὰ προηγούμενα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, ὁποῦ ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ β. κεφάλ. περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.

Ὅτι ὁ νεοφώτιστος πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν δύσιν, καὶ νὰ κάμῃ ἀποταγὴν πρὸς τὸν Σατανᾶν. μετὰ τοῦτο νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀνατολὴν διὰ νὰ τάξῃ τοῦ Χριστοῦ. ταῦτα ἐξηγῶντας οἱ ἅγιοι διδάσκουσιν, ὡς ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφ. τοῦ πρὸς Ἀμφιλόχιον, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ δ. περὶ ὀρθοδόξου πίστεως, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἡ ἀνατολὴ ἐδόθη τῆς προσκυνήσεως. Ὅτι ἂν πᾶσα προσκύνησις ἔξω ἀπὸ τῆς κατὰ ἀνατολὰς εἶναι παράνομος, λοιπὸν ὅταν ὁ ἱερεὺς προσδέχεται ἢ εἰς τὴν πρόθεσιν, ἢ λέγει καμίαν εὐχὴν ἀποβλέποντας ὄχι τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἀλλὰ τὸν λαὸν, προσδέχεται παράνομα. καὶ

ὅμως

ὅμως λέγει ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ β. πρὸς Τιμόθεον· Θέλω οἱ ἄνδρες νὰ προσεύχωνται εἰς πᾶσα τόπον ὑψώνοντας καθαρὰ χέρια.

Τούταις εἶναι οἱ λουτεροδιδασκαλίαις τοῦ Γεργαίου, ὁ ὁποῖος κατὰ ἀλήθειαν ἄφηκε τοὺς ἁγίους του πατέρας τῆς ἀνατολῆς, καὶ ἐστράφη καταφρονῶντας ἀκόμη τοὺς ἁγίους δυτικοὺς διδασκάλους πρὸς τὴν δύσιν τῆς ἀσεβείας τοῦ Λουτέρου· καὶ ἀπαρνήθη τὸν Χριστὸν, καὶ συνετάχθη μὲ τὸν Σατανᾶν.

Ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει διὰ ταῖς ἀκάνθαις, εἶναι τὸ παράπαν ἀνόητος φαντασία. τίς εἶπεν, ἢ τίς ἤκουσε ποτὲ, ὅτι ὁ πάπας ἐδογμάτισεν, πότε ἡ γῆ νὰ ἐβλάστησε ταῖς ἀκάνθαις; λέγει ὁ Βασίλειος ὅτι μετὰ τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Χρυσόστομος τὸ ἐναντίον ἐν τῷ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας· καὶ κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον εἶναι ἀδιάφορον. διὰ ταῖς ἀκάνθαις τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου ἐδογμάτισεν καὶ δογματίζει ὁ Πάπας, ὅτι μετὰ ταῖς ἄλλαις αἱρέσεις καὶ τὰ ζιζάνια τοῦ διαβόλου ὕστερα ἐξεφύτρωσαν τοῦ γὰρ τὰ ψυ-

χοφθά-

stolus dicat; Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus. 1. Timoth. 2.8.

Hoc est impietatis lac, quo potatus est Gerganus à Lutheranis. Qui relictis sanctis suis Orientis Doctoribus, re vera se conuertit, spretis etiam egregijs Occidentis Doctoribus, ad Occidentem Lutheranæ prauitatis; Abnegauit Christum, & se tradidit Satanæ.

Quod tertio loco de spinis ait, sane nihil poterat insulsius dici. Quis enim aut dixit, aut dictum audiuit, dogmate sancitũ esse à Papa, quo tempore tellus ediderit spinas? Basilius magnus ortas opinatur post peccatum. Chrysostomus homilia v. in Hexaemeron ad eos qui scandalizati erant; oppositum tenet. Augustinus libro iij. de Genesi ad litteram indifferens putat. De spinis Lutheri & Caluini sanxit & sancit Papa, eas opera diaboli exortas esse post antiquas hæreses & zizania; vt postremas, Hom. 5. in Hexaem.

ita

Eadem ſtoliditate obijcit ritum adorationis ad Orientem. Nam ſancti Patres vbi de eo loquuntur, illum præcipuè intelligunt, qui in ſacris baptiſmi cæremonijs adhibetur iuxta traditionem Apoſtolicam à Dionyſio Areopagita expoſitam in ſecundo capite de Hierarchia Eccleſiaſtica.

Cyrill. Hieroſol. Catech. si myſtag. 1.

Quòd baptizatus vertere ſe debet ad Occidentem, vt renunciet Satanæ. Dein vertere ſe ad Orientem, vt Chriſto promiſſa faciat. Idcirco ſancti Patres, vt Baſilius magnus capite xvij. ad Amphilochium, & Damaſcenus libro iv. de fide orthodoxa explicant; Cur aſſignatus fuerit adorationi Oriens. Alioquin preces fuſæ ad aliam mundi partem eſſent legi contrariæ; & Sacerdos orans ad altare minus apud Græcos, aut verſus ad populum perperam ageret: Cum tamen Apoſtolus

Cap. 89.

Τὸ αὐτὸ πάσχει ὀνειδίζοντας καὶ διὰ τὴν προσκύνησιν κατὰ ἀνατολάς. διὰ τὴν ὁποίαν μιλῶντας οἱ ἅγιοι πατέρες γρικοῦσι κυρίως καὶ ἐξόχως τὰ προηγούμενα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, ὁποῦ ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ β. κεφάλ. περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.

Ὅτι ὁ νεοφώτιστος πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν δύσιν, καὶ νὰ κάμῃ ἀποταγὴν πρὸς τὸν Σατανᾶν. μετὰ τοῦτο νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀνατολὴν διὰ νὰ τάξῃ τοῦ Χριστοῦ. ταῦτα ἐξηγῶντας οἱ ἅγιοι διδάσκουσιν, ὡς ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφ. τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ δ. περὶ ὀρθοδόξου πίστεως, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἡ ἀνατολὴ ἐδόθη τῆς προσκυνήσεως. Ὅτι αἱ πᾶσα προσκύνησις ἔξω ἀπὸ τῆς κατὰ ἀνατολὰς εἶναι παράνομος, λοιπὸν ἔταν ὁ ἱερεὺς προσεύχεται ἢ εἰς τὴν πρόθεσιν, ἢ λέγει καμίαν εὐχὴν ἀποβλέποντας ὄχι τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἀλλὰ τὸν λαόν, προσεύχεται παράνομα. καὶ ὅμως

ὅμως λέγει ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ β. πρὸς Τιμόθεον· Θέλω οἱ ἄνδρες νὰ προσεύχωνται εἰς πᾶσα τόπον ὑψώνοντας καθαρὰ χέρια.

Τούταις εἶναι οἱ λουτεροδιδασκαλίαις τοῦ Γεργανοῦ, ὁ ὁποῖος κατὰ ἀλήθειαν ἄφηκε τοὺς ἁγίους του πατέρας τῆς ἀνατολῆς, καὶ ἐστράφη καταφρονῶντας ἀκόμη τοὺς ἁγίους δυτικοὺς διδασκάλους πρὸς τὴν δύσιν τῆς ἀσεβείας τοῦ Λουτέρου· καὶ ἀπαρνήθη τὸν Χριστόν, καὶ συνετάχθη μὲ τὸν Σατανᾶ.

Ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει διὰ ταῖς ἀκάνθαις, εἶναι τὸ παράπαν ἀνόητος φαντασία. τίς εἶπεν, ἢ τίς ἤκουσε ποτὲ, ὅτι ὁ πάπας ἐδογμάτισεν, πότε ἡ γῆ νὰ ἐβλάστησε ταῖς ἀκάνθαις; λέγει ὁ Βασίλειος ὅτι μετὰ τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Χρυσόστομος τὸ ἐναντίον ἐν τῷ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας· καὶ κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον εἶναι ἀδιάφορον. διὰ ταῖς ἀκάνθαις τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου ἐδογμάτισεν καὶ δογματίζει ὁ Πάπας, ὅτι μετὰ ταῖς ἄλλαις αἱρέσες καὶ τὰ ζιζάνια τοῦ διαβόλου ὕστερα ἐξεφύτρωσαν τοῦ τὰ ψυ-

χοφθό-

stolus dicat; Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus. *1.Timoth. 2.8.*

Hoc est impietatis lac, quo potatus est Gerganus à Lutheranis. Qui relictis sanctis suis Orientis Doctoribus, re vera se conuertit, spretis etiam egregijs Occidentis Doctoribus, ad Occidentem Lutheranæ prauitatis; Abnegauit Christum, & se tradidit Satanæ.

Quod tertio loco de spinis ait, sane nihil poterat insulsius dici. Quis enim aut dixit, aut dictum audiuit, dogmate sancitũ esse à Papa, quo tempore tellus ediderit spinas? Basilius magnus ortas opinatur post peccatum. Chrysostomus homilia v. in Hexaemeron ad eos qui scandalizati erant; oppositum tenet. Augustinus libro iij. de Genesi ad litteram indifferens putat. De spinis Lutheri & Caluini sanxit & sancit Papa, eas opera diaboli exortas esse post antiquas hæreses & zizania; vt postremas, *Hom. 5. in Hexaem.*

ita

Eadem ſtoliditate obijcit ritum adorationis ad Orientem. Nam ſancti Patres vbi de eo loquuntur, illum precipuè intelligunt, qui in ſacris baptiſmi cæremonijs adhibetur iuxta traditionem Apoſtolicam à Dionyſio Areopagita expoſitam in ſecundo capite de Hierarchia Eccleſiaſtica.

Cyrill. Hierosol. Catech. ii mystag. 1.

Quòd baptizatus vertere ſe debet ad Occidentem, vt renuntiet Satanæ. Dein vertere ſe ad Orientem, vt Chriſto promiſſa faciat. Idcirco ſancti Patres, vt Baſilius magnus capite xvij. ad Amphilochium, & Damaſcenus libro iv. de fide orthodoxa explicant; Cur aſſignatus fuerit adorationi Oriens. Alioquin preces fuſæ ad aliam mundi partem eſſent legi contrariæ; & Sacerdos orans ad altare minus apud Græcos, aut verſus ad populum perperam ageret: Cum tamen Apoſtolus

Cap. 89.

Τὸ αὐτὸ πάσχει ὀνειδίζοντας καὶ διὰ τὴν προσκύνησιν κατ' ἀνατολάς. διὰ τὴν ὁποίαν μιλῶντας οἱ ἅγιοι πατέρες γρυκοῦσι κυρίως καὶ ἐξόχως τὰ προηγούμενα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, ὁποῦ ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ β. κεφάλ. περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.

Ὅτι ὁ νεοφώτιστος πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν δύσιν, καὶ νὰ κάμῃ ἀποταγὴν πρὸς τὸν Σατανᾶν. μετὰ τοῦτο νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀνατολὴν διὰ νὰ τάξῃ τοῦ Χριστοῦ. ταῦτα ἐξηγῶντας οἱ ἅγιοι διδάσκουσιν, ὡς ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφ. τοῦ πρὸς Ἀμφιλόχιον, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ δ. περὶ ὀρθοδόξου πίστεως, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἡ ἀνατολὴ ἐδόθη τῆς προσκυνήσεως. Ὅτι ἂν πᾶσα προσκύνησις ἔξω ἀπὸ τὴν κατ' ἀνατολὰς εἶναι παράνομος, λοιπὸν ὅταν ὁ ἱερεὺς προσεύχεται ἢ εἰς τὴν πρόθεσιν, ἢ λέγει καμίαν εὐχὴν ἀποβλέποντας ὄχι τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἀλλὰ τὸν λαὸν, προσεύχεται παράνομα. καὶ ὅμως

ὅμως λέγει ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ β. πρὸς Τιμόθεον· Θέλω οἱ ἄνδρες νὰ προσεύχωνται εἰς πᾶσα τόπον ὑψώνοντας καθαρὰ χέρια.

Τούταις εἶναι οἱ λουτεροδιδασκαλίαις τοῦ Γεργαίου, ὁ ὁποῖος κατὰ ἀλήθειαν ἄφηκε τοὺς ἁγίους του πατέρας τῆς ἀνατολῆς, καὶ ἐστράφη καταφρονῶντας ἀκόμη τοὺς ἁγίους δυτικοὺς διδασκάλους πρὸς τὴν δύσιν τῆς ἀσεβείας τοῦ Λουτέρου· καὶ ἀπαρνήθη τὸν Χριστόν, καὶ συνετάχθη μὲ τὸν Σατανᾶν.

Ἐκεῖνο ὅπου λέγει διὰ ταῖς ἀκάνθαις, εἶναι τὸ παράπαν ἀνόητος φαντασία. τίς εἶπεν, ἢ τίς ἤκουσε ποτὲ, ὅτι ὁ πάπας ἐδογμάτισεν, πότε ἡ γῆ νὰ ἐβλάστησε ταῖς ἀκάνθαις; λέγει ὁ Βασίλειος ὅτι μετὰ τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Χρυσόστομος τὸ ἐναντίον ἐν τῷ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας· καὶ κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον εἶναι ἀδιάφορον. διὰ ταῖς ἀκάνθαις τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου ἐδογμάτισεν καὶ δογματίζει ὁ Πάπας, ὅτι μετὰ ταῖς ἄλλαις αἱρέσεις καὶ τὰ ζιζάνια τοῦ διαβόλου ὕστερα ἐξεφύτρωσαν τὰ τὰ ψυ-

χοφθά-

stolus dicat; Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus. 1.Timoth. 2.8.

Hoc est impietatis lac, quo potatus est Gerganus à Lutheranis. Qui relictis sanctis suis Orientis Doctoribus, re vera se conuertit, spretis etiam egregijs Occidentis Doctoribus, ad Occidentem Lutheranæ prauitatis; Abnegauit Christum, & se tradidit Satanæ.

Quod tertio loco de spinis ait, sane nihil poterat insulsius dici. Quis enim aut dixit, aut dictum audiuit, dogmate sancitũ esse à Papa, quo tempore tellus ediderit spinas? Basilius magnus ortas opinatur post peccatum. Chrysostomus homilia v. in Hexaemeron ad eos qui scandalizati erant; oppositum tenet. Augustinus libro iij. de Genesi ad litteram indifferens putat. De spinis Lutheri & Caluini sanxit & sancit Papa, eas opera diaboli exortas esse post antiquas hæreses & zizania; vt postremas, Hom. 5. in Hexaem.

ita

Eadem ſtoliditate obijcit ritum adorationis ad Orientem. Nam ſancti Patres vbi de eo loquuntur, illum præcipuè intelligunt, qui in ſacris baptiſmi cæremonijs adhibetur iuxta traditionem Apoſtolicam à Dionyſio Areopagita expoſitam in ſecundo capite de Hierarchia Eccleſiaſtica.

Cyrill. Hierosol. Catech. 5i mystag. 1.

Quòd baptizatus vertere ſe debet ad Occidentem, vt renuntiet Satanæ. Dein vertere ſe ad Orientem, vt Chriſto promiſſa faciat. Idcirco ſancti Patres, vt Baſilius magnus capite xvij. ad Amphilochium, & Damaſcenus libro iv. de fide orthodoxa explicant; Cur aſſignatus fuerit adorationi Oriens. Alioquin preces fuſæ ad aliam mundi partem eſſent legi contrariæ; & Sacerdos orans ad altare minus apud Græcos, aut verſus ad populum perperam ageret: Cum tamen Apoſtolus

Cap. 89.

Τὸ αὐτὸ πάχει ὀνειδίζοντας καὶ διὰ τὴν προσκύνησιν τῆς ἀνατολάς. διὰ τὴν ὁποίαν μιλῶντας οἱ ἅγιοι πατέρες γρικοῦσι κυρίως καὶ ἐξόχως ταῦτα προηγούμενα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, ὁποῦ ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Αρεοπαγίτης εἰς τὸ β. κεφάλ. περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.

Οτι ὁ νεοφώτιστος πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν δύσιν, καὶ νὰ κάμῃ ἀποταγὴν πρὸς τὸν Σατανᾶν. μετὰ τοῦτο νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀνατολὴν διὰ νὰ τάξῃ τοῦ Χριστοῦ. ταῦτα ἐξηγῶντας οἱ ἅγιοι διδάσκουσιν, ὡς ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφ. τοῦ πρὸς Αμφιλόχιον, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ δ. περὶ ὀρθοδόξου πίστεως, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἡ ἀνατολὴ ἐδόθη τῆς προσκυνήσεως. Οτι ἂν πᾶσα προσκύνησις ἔξω ἀπὸ τὴν κατὰ ἀνατολὰς εἶναι παράνομος, λοιπὸν ὅταν ὁ ἱερεὺς προσδέχεται ἢ εἰς τὴν πρόθεσιν, ἢ λέγει καμίαν εὐχὴν ἀποβλέποντας ὄχι τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἀλλὰ τὸν λαὸν, προσδέχεται παράνομα. καὶ ὅμως

ὅμως λέγει ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ β. πρὸς Τιμόθεον· Θέλω οἱ ἄνδρες νὰ προσεύχωνται εἰς πᾶσα τόπον ὑψώνοντας καθαρὰ χέρια.

Τούταις εἶναι οἱ λουτεροδιδασκαλίαις τοῦ Γεργαίου, ὁ ὁποῖος κατὰ ἀλήθειαν ἄφηκε τοὺς ἁγίους του πατέρας τῆς ἀνατολῆς, καὶ ἐστράφη καταφρονῶντας ἀκόμη τοὺς ἁγίους δυτικοὺς διδασκάλους πρὸς τὴν δύσιν τῆς ἀσεβείας τοῦ Λουτέρου· καὶ ἀπαρνήθη τὸν Χριστὸν, καὶ συνετάχθη μὲ τὸν Σατανᾶν.

Ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει διὰ ταῖς ἀκάνθαις, εἶναι τὸ παράπαν ἀνόητος φαντασία. τίς εἶπεν, ἢ τίς ἤκουσε ποτὲ, ὅτι ὁ πάπας ἐδογμάτισεν, πότε ἡ γῆ νὰ ἐβλάστησε ταῖς ἀκάνθαις; λέγει ὁ Βασίλειος ὅτι μετὰ τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Χρυσόστομος τὸ ἐναντίον ἐν τῷ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας· καὶ κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον εἶναι ἀδιάφορον. διὰ ταῖς ἀκάνθαις τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου ἐδογμάτισεν καὶ δογματίζει ὁ Πάπας, ὅτι μετὰ ταῖς ἄλλαις αἱρέσεις καὶ τὰ ζιζάνια τοῦ διαβόλου ὕστερα ἐξεφύτρωσαν τοῦ γὰρ τὰ ψυ-

χοφθό-

ſtolus dicat; Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus. 1.Timoth. 2.8.

Hoc eſt impietatis lac, quo potatus eſt Gerganus à Lutheranis. Qui relictis ſanctis ſuis Orientis Doctoribus, re vera ſe conuertit, ſpretis etiam egregijs Occidentis Doctoribus, ad Occidentem Lutheranæ prauitatis; Abnegauit Chriſtum, & ſe tradidit Satanæ.

Quod tertio loco de ſpinis ait, ſane nihil poterat inſulſius dici. Quis enim aut dixit, aut dictum audiuit, dogmate ſancitũ eſſe à Papa, quo tempore tellus ediderit ſpinas? Baſilius magnus ortas opinatur poſt peccatum. Chryſoſtomus homilia v. in Hexaemeron ad eos qui ſcandalizati erant; oppoſitum tenet. Auguſtinus libro iij. de Geneſi ad litteram indifferens putat. De ſpinis Lutheri & Caluini ſanxit & ſancit Papa, eas opera diaboli exortas eſſe poſt antiquas hæreſes & zizania; vt poſtremas, Hom. 5. in Hexaem.

ita

videt quidem Deum, sed Incarnationis modum non comprehēdit; quantò magis verum erit; Quòd videant quidem Angeli, sed non comprehendant Deū?

Gregorius quoque Nazianzenus oratione in Pascha vocat Angelos, primos & intellectuales purosque diuinæ gloriæ spectatores. Et Chrysostomus egregiè materiam hanc tractans orationibus quinque contra Anomæos de Incomprehēsibili; concludit in Quarta dicens: Dei notitiam claram & exactā ad cōprehendendū Angeli ferre non possunt. &, Nec ipsis, inquit, cæli virtutibus comprehensibilis est Deus. Et, Nemo Deum essentialiter nouit ad exactissimam penetrationem. Ita vbique docet, videri quidem ab Angelis Deū, sed non comprehendi.

Idem asserit Theodoretus, vbi ait in Dialogo, cui titulus, Immutabilis: Angelos videre pro modo suo, non comprehendentes naturā incomprehensibilem.

τὸν Αρεοπαγίτην βλέποντας τὸν θεὸν δὲν καταλαμβαίνει τὸν τρόπον τῆς ἐνανθρωπήσεως, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι βλέποντας οἱ ἅγιοι τὸν θεὸν δὲν τὸν καταλαμβάνουσιν;

Κράζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τοῦ πάσχα τοὺς Αγγέλους πρώτους καὶ νοεροὺς καὶ καθαροὺς τῆς ἄνω δόξης ἐπόπτας. καὶ ὁ Χρυσόστομος θαυμαστὰ εἰς τοὺς πέντε λόγους ὁποῦ ἔκαμεν περὶ ἀκαταλήπτου κατὰ τῶν Ανομοίων, συμπεραίνει εἰς τὸν τέταρτον λέγοντας· Οτι τὴν γνῶσιν τοῦ θεοῦ τετρανωμένην καὶ ἀκριβῆ τῆς καταλήψεως ἐνεγκεῖν οὐ δύνανται οἱ ἄγγελοι, ὅτι οὐδὲ ταῖς ἄνω δυνάμεσι καταληπτός ἐστιν ὁ θεός· καὶ ὅτι τὸν θεὸν οὐδεὶς ἔγνω οὐσιωδῶς μετὰ ἀκριβείας ἁπάσης. ἔτζι διδάσκει πανταχοῦ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι βλέποντας οἱ ἄγγελοι τὸν θεὸν δὲν τὸν καταλαμβαίνουσιν.

Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Θεοδώριτος εἰς τὸν διάλογόν του τὸν Ατρεπτον, ὅτι οἱ ἄγγελοι βλέπουσιν ὄχι νὰ καταλαμβαίνου-

σι

σι τὴν ἀκατάληπτον φύσιν. Καὶ δὲν ἀντιλέγει ὁ Θεοφύλακτος εἰς τὸ ιη. τοῦ κατὰ Ματθαῖον· ὅτι μιλεῖ διὰ τὴν ὅρασιν τῶν φυλάκων ἀγγέλων, εἰς ὅσον ἀπὸ τὰ ἔργα μας ἔχουσιν, ἢ δὲν ἔχουσιν παῤῥησίαν νὰ προσβλέπουσι τὸν Θεόν.

Τοῦτο λέγει καὶ ὁ Μακάριος Αὐγουστῖνος, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ρια. καὶ ριβ. ἐπιστολὴν, ὅπου θαυμασιώτατα φιλοσοφῶντας διδάσκει, ὅτι οἱ ἄγγελοι βλέπουσι τὸν Θεόν· Καὶ πῶς ἡ θεία γραφὴ κράζει τὸν θεὸν ἀόρατον. καὶ ἀναφέρει ὁ Αὐγουστῖνος ταῖς μαρτυρίαις τῶν ἁγίων Ἀθανασίου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀμβροσίου, καὶ Ἱερονύμου.

Τοῦτος εἶναι ὁ νοῦς καὶ ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων πατέρων· καὶ ὁ Γεργαῖος ἢ δὲν εἶδεν ἐκείνους ὁποῦ ἀναφέρει, ἢ δὲν τοὺς ἐκατάλαβεν. καὶ δὲν καταλαμβαίνοντας τὴν διαφορὰν τῆς θεωρίας καὶ τῆς καταλήψεως, δὲν καταλαμβαίνει ὁ ταλαίπωρος τὴν ἰδίαν του ἀκαταληψίαν.

Τὸ

sibilem. Nec contradicit Theophylactus, vbi illud exponit; Angeli eorum videant: loquitur enim de Angelis custodibus, quos ait videre, vel non videre faciem Dei pro merito nostrorum operum; quasi nobis peccantibus illi non audeant contueri Deum, & orare pro nobis. Matth. 18. 10.

Fauet quoque beatus Augustinus, præsertim epistola cxi. & cxij; in quibus egregie philosophatur de hac ipsa materia; docetque Deũ videri ab Angelis; & quò sensu Deus in Scriptura dicatur inuisibilis; citatque testimonia sanctorũ, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, Ambrosij, & Hieronymi. Hęc igitur est mens & doctrina veterum Patrum, quos falso Gerganus profert. Aut enim omnino illos non vidit, aut illorum dicta non percepit. Dum ergo non capit, quid inter visionem & comprehensionẽ differat, homo infelicissimus nõ apprehendit, quam sit ad apprehẽdendum ineptus.

Eadem

ὅμως λέγει ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ β. πρὸς Τιμόθεον· Θέλω οἱ ἄνδρες νὰ προσεύχωνται εἰς πᾶσα τόπον ὑψώνοντας καθαρὰ χέρια.

Τούταις εἶναι οἱ λουτεροδιδασκαλίαις τοῦ Γεργαίου, ὁ ὁποῖος κατὰ ἀλήθειαν ἄφηκε τοὺς ἁγίους του πατέρας τῆς ἀνατολῆς, καὶ ἐστράφη καταφρονῶντας ἀκόμη τοὺς ἁγίους δυτικοὺς διδασκάλους πρὸς τὴν δύσιν τῆς ἀσεβείας τοῦ Λουτέρου· καὶ ἀπαρνήθη τὸν Χριστὸν, καὶ συνετάχθη μὲ τὸν Σατανᾶν.

Ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει διὰ ταῖς ἀκάνθαις, εἶναι τὸ παράπαν ἀνόητος φαντασία. τίς εἶπεν, ἢ τίς ἤκουσε ποτὲ, ὅτι ὁ πάπας ἐδογμάτισεν, πότε ἡ γῆ νὰ ἐβλάστησε ταῖς ἀκάνθαις; λέγει ὁ Βασίλειος ὅτι μετὰ τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Χρυσόστομος τὸ ἐναντίον ἐν τῷ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας· καὶ κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον εἶναι ἀδιάφορον. διὰ ταῖς ἀκάνθαις τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου ἐδογμάτισεν καὶ δογματίζει ὁ Πάπας, ὅτι μετὰ ταῖς ἄλλαις αἱρέσεις καὶ τὰ ζιζάνια τοῦ διαβόλου ὕστερα ἐξερρίζωσαν τοῦτα τὰ ψυ-

χοφθό-

ſtolus dicat; Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus. 1.Timoth. 2.8.

Hoc eſt impietatis lac, quo potatus eſt Gerganus à Lutheranis. Qui relictis ſanctis ſuis Orientis Doctoribus, reuera ſe conuertit, ſpretis etiam egregijs Occidentis Doctoribus, ad Occidentem Lutheranæ prauitatis; Abnegauit Chriſtum, & ſe tradidit Satanæ.

Quod tertio loco de ſpinis ait, ſane nihil poterat inſulſius dici. Quis enim aut dixit, aut dictum audiuit, dogmate ſancitũ eſſe à Papa, quo tempore tellus ediderit ſpinas? Baſilius magnus ortas opinatur poſt peccatum. Chryſoſtomus homilia v. in Hexaemeron ad eos qui ſcandalizati erant; oppoſitum tenet. Auguſtinus libro iij. de Geneſi ad litteram indifferens putat. De ſpinis Lutheri & Caluini ſanxit & ſancit Papa, eas opera diaboli exortas eſſe poſt antiquas hæreſes & zizania; vt poſtremas,

Hom. 5. in Hexaem.

ita

ita omnium perniciosissimas & pestilentissimas, ad suffocandum semen Euangelicum, & enecandam studio Gergani Orientalem Ecclesiam. Quare quod hic ait de spinis deque hyeme, delirium est. Nam si per hyemem intelligit quartam anni partem: cum psalmus dicat; æstatem & ver tu plasmasti ea: & Genesis capite viij; Cunctis diebus erit æstas & hyems: blasphemat Gerganus dū asserit, hyemem non esse à Deo. Si verò per hyemem intelligit procellosum tempus, & maris æstum, ac pericula nauigantium; hæc quoque à Deo sunt iuxta dictum Prophetæ; Ego Dominus formans lucem, & creans tenebras; faciens pacem, & creans malum. Mala, inquit Chrysostomus & Basilius magnus iuxta sensum vsumque loquendi multorum; quibus nimirum malis vtitur Deus ad puniendum homines; licet natura sua non sint mala, sed

Psalm. 73 17.

22.

Esai. 45. 7.

Homil. quòd Deus nō sit malorū causa.

χορθόρα καὶ ἀκανθώδη φυτὰ· μετὰ ὁποῖα πάσχει ὁ ἀντίδικος νὰ καταπνίξῃ τὴν εὐαγγελικὴν σπορὰν, καὶ διὰ μέσου τοῦ Γεργάνου νὰ τὰ μεταφυτεύσῃ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν. ὅθεν καὶ τοῦτο τῶν ἀκανθῶν, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει διὰ τὸν χειμῶνα ἐναντίον τοῦ Πάπα, εἶναι παραληρήματα. Καὶ ἂν γρικᾷ διὰ χειμῶνα τὸ τέταρτον μέρος τοῦ χρόνου, λέγοντας ὁ ψαλμὸς· Θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἔπλασας. καὶ εἰς τὸ η. κεφάλαιον τῆς Γενέσεως· Πάσας τὰς ἡμέρας ἔσται θέρος καὶ χειμών· βλασφημᾷ ὁ δυστυχὴς Γεργάνος γράφοντας, ὅτι δὲν ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν χειμῶνα. ἀμὴ ἂν γρικᾷ διὰ χειμῶνα τὸν τάραχον τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς κινδύνους τῶν πλεόντων, εἶναι καὶ τοῦτα ἀπὸ τὸν θεὸν κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου. Ἐγὼ Κύριος, ὁ ποιήσας φῶς καὶ σκότος, ἐποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. κακὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος κατὰ τὴν γνώμην καὶ τὸ μίλημα τῶν πολλῶν, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται ὁ θεὸς διὰ παίδευσιν τῶν ἀνθρώπων. καλὰ καὶ νὰ μὴν εἶναι φύσει

φύσει κακὰ, ἀλλὰ μέσα, ὡσὰν ἡ αἰχμαλωσία, ἡ δουλεία, ὁ θάνατος.

Καὶ ἂν τινὰς ἅγιος λέγῃ, ὅτι δὲν τὰ κάμνει τὰ κακὰ ταῦτα ὁ θεός· θέλει νὰ εἰπῇ κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ὡσὰν φιλάνθρωπος ὁ θεὸς εἶναι ὀξὺς νὰ ἐλεήσῃ· ἀμὴ νὰ τιμωρήσῃ καὶ νὰ κολάσῃ εἶναι βραδὺς, ὅτι δὲν παιδεύει μετὰ χαρᾶς. ἔτζι συσφίγγεται καὶ ἐλέγχεται παντόθεν ὁ Γεργανὸς θεομάχος καὶ βλάσφημος.

ſed media; qualis eſt captiuitas, ſeruitus, mors.

Quòd ſi ſanctus quiſpiam dicat, hæc mala non fieri à Deo; ſignificare vult iuxta Chryſoſtomum; Deum vti clementiſſimum eſſe ad impendendam miſericordiam propenſiſſimum, ad ſumendas verò pœnas haud velocem; neque enim libenter punit. Ita Gerganus vndique reuincitur blaſphemus, Deoque iniurius. Orat. 27. tom. 5.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΑ.

Ο ἅγιος Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἕνα πρᾶγμα δὲν ἔχει δύο θεμέλια.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXI.

Sanctus Petrus non est fundamentum Ecclesiæ; Nam vni rei non sunt duo fundamenta.

REFVTATIO.

Examinata iam est hæc blasphemia. Sed quia vir improbus repetit, & hæretica rabie detorquet loca Scripturæ, sanctisque Patribus calumnias infert, necesse est aperiri veritatem, & diaboli fallacias detegi. Non est, inquit, fundamentũ Ecclesiæ Petrus, sed Christus: Vnius enim rei non datur fundamentum duplex. Hunc arguendi modum Satanas olim docuerat Iconomachos; vt constat ex Actis vij.

Καὶ ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξετάσθη παρεπαίω τούτη ἡ βλασφημία, ὅμως διατὶ οὗτος ὁ θεοστυγὴς τὴν παραφέρει καὶ παλιλλογεῖ, καὶ μὲ λύσσαν αἱρετικὴν διαστρέφει τὰ ῥητὰ τῆς ἁγίας γραφῆς, καὶ συκοφαντεῖ τοὺς ἁγίους πατέρες, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια, καὶ νὰ ξεσκεπασθῇ τοῦ διαβόλου ἡ τέχνη. Δὲν εἶναι, λέγει, θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς, ὅτι ἕνα πρᾶγμα δὲν ἔχει δύο θεμέλια. τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε διδάξει τὸ παλαιὸν ὁ Σατανᾶς νὰ

συλ-

Συλλογίζωνται οἱ εἰκονομάμάχοι, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ζ. συνόδου. ἔλεγαν ἐκεῖνοι, ὅτι δὲν κάμνει χρεία νὰ ζωγραφίζεται ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ σώνει νὰ τὸν προσκυνοῦμεν μὲ τὸ πνεῦμα. δὲν ἤθελαν ἐκεῖνοι τὴν ἄψυχον εἰκόνα, καὶ οἱ νέοι αἱρετικοὶ μὲ τὸν Γερσαῖον δὲν θέλουσι τὴν ἔμψυχον. ἐκεῖνοι ἔκραζαν εἰδωλολατρείαν τὴν προσκύνησιν τῆς ἀψύχου εἰκόνος, τοῦτοι ἀρνοῦνται ὁλότελα τὴν τιμὴν τῆς ἐμψύχου. ἐκεῖνοι ἐδογμάτιζαν καθ᾽ ἑαυτὸ τὸ πρωτότυπον, καὶ καθ᾽ ἑαυτὸ τὴν εἰκόνα· καὶ ἐσυμπέραιναν νὰ εἶναι πρᾶγμα περισσὸν ἡ εἰκόνα. τοῦτοι βάλλουσι ξεχωριστὰ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὸν Πέτρον, καὶ διὰ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι εἰς ἕνα πρᾶγμα δὲν εἶναι δύο θεμέλια. ἀλλὰ καθὼς ἐβλασφημοῦσαν ἐκεῖνοι ἀποῤῥίπτοντας τὴν ἄψυχον εἰκόνα, καὶ χωρίζοντας τὴν προσκύνησιν, καὶ κάμνοντας τὰ προσκυνούμενα δύο χωρὶς σχέσιν, καὶ δὲν ὁμολογῶντας ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρω-

τότυ-

vij. Synodi. Ita enim dicebant & illi; Non opus esse pingi Christum, sed satis esse vt spiritu adoretur. Respuebant illi imaginem inanimatam, Hæretici nostri temporis respuunt imaginem animatam. Illi venerationem inanimatæ imaginis vocabant Idololatriã; Hi penitus negant honorem animatæ imaginis. Illi prototypum seorsum ab imagine statuebant; & inferebant imaginem esse superuacaneam; Hi similiter Christum ponunt seorsum à Petro; & ex hoc dicunt, Vnius rei non dari fundamenta duo. Sed sicut illi blasphemabant reijciendo sacras imagines inanimatas, & separando adorationem, & statuendo duo adorationis obiecta sine dependentia vnius ab altero: nec admittendo illam Basilij magni propositionem; Honor imaginis transit ad prototypum: ita blasphemant & hodierni hæretici reijciendo viuam

cap. 18. de Spiritu sancto.

O Chri-

Christi imaginem, idest Vicarium Christi Petrum. Qui vt viua fundamenti imago est & vocatur fundamentum, sicut imago picta Christi dicitur Christus, vt idem Basilius in eodem loco docet: Imago enim, inquit, Regis dicitur Rex; & non sunt duo Reges. Sicut ergo Prototypum & imago non sunt duo Christi; & Episcopus cum Vicario non sunt duo Episcopi; Ita & fundamentum Christus cum fundamento structuræ Ecclesiasticæ Petro non sunt duo fundamenta, sed posterius pendet à priori. Huc spectant quæcumque supra diximus in hanc materiam è Concilijs generalibus & sacris Doctoribus.

Epiphan. hæresi cōtra Catharos.

Nunc satis erit duos addere Occidentales Doctores: beatum Augustinum, & beatum Leonem magnum. Ille Homilia xv. de sanctis; Petrum, inquit, Dominus fundamentum Ecclesiæ nominauit,

πρότυπον διαβαίνει κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· ἔτζι βλασφημοῦσι καὶ οἱ νέοι αἱρετικοὶ ἀπορρίπτοντας τὴν ζῶσαν εἰκόνα, τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἅγιον Πέτρον· ὁ ὁποῖος ὡσὰν εἰκόνα τοῦ θεμελίου εἶναι καὶ λέγεται θεμέλιον, καθὼς ἡ ζωγραφισμένη εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ λέγεται Χριστὸς κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον εἰς τὸ ιη. κεφάλ. τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον· Ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως λέγεται βασιλεὺς, καὶ οὐκ εἰσὶ δύο βασιλεῖς. καθὼς λοιπὸν ἡ εἰκὼν καὶ τὸ πρωτότυπον δὲν εἶναι δύο Χριστοὶ, καὶ ὁ τοποτηρητὴς μὲ τὸν ἀρχιερέα του δὲν εἶναι δύο ἀρχιερεῖς, ἔτζι καὶ τὸ θεμέλιον ὁ Χριστὸς μὲ τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκοδομῆς τὸν Πέτρον δὲν εἶναι δύο θεμέλια, ἀλλὰ τὸ ἕνα κρέμεται ἀπὸ τὸ ἄλλο. εἰς τοῦτο ἀναφέρονται ὅσα εἴπαμεν παραπάνω εἰς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν διδασκάλων.

Σώνει εἰς τὸ παρὸν νὰ σμί-

συμίξωμεν δύο δυτικοὺς διδασκάλους, τὸν μακάριον Αὐγουστῖνον, καὶ τὸν ἅγιον Πάπαν Λέοντα. ἐκεῖνος εἰς τὴν ιε. ὁμιλίαν λέγει· Τὸν Πέτρον ὁ Χριστὸς ὠνόμασε θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐγείρεται τὸ ὕψος τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας.

Καὶ εἰς τὴν ις. ὁμιλίαν λέγει· Ὡς καλὸς ποιμὴν ὁ Πέτρος ἔλαβε νὰ φυλάσσῃ τὴν ποίμνην, διὰ νὰ γένῃ στερεότης ὅλων ἐκεῖνος ὁποῦ ἐστάθη τοῦ ἑαυτοῦ του ἀσθενής· καὶ νὰ θεμελιώνῃ τοὺς ἄλλους μὲ τὴν σταθερότητα τῆς πίστεως ἐκεῖνος, ὁποῦ εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς ἐρωτήσεως ἠρνήθη.

Λέγεται λοιπὸν πέτρα τῶν ἐκκλησιῶν διὰ τὸ ἀκίνητον τῆς εὐλαβείας κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ· Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ κράζεται πέτρα, διατὶ πρῶτος ἔβαλε τῶν ἐθνῶν τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, καὶ κρατεῖ ὡς πέτρα ἀμετακίνητος τὴν ἁρμογὴν καὶ τὸ βάρος ὅλου τοῦ ἔργου τῶν Χριστιανῶν. Λέγεται

nauit, ſupra quod Eccleſiaſtici ædificij altitudo conſurgit.

Et Homilia xvj. Petrus, inquit, tanquam bonus paſtor tuendũ gregem accepit; vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum: Et quia ipſe interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret.

Denique pro ſoliditate deuotionis Eccleſiarum Petra dicitur, ſicut ait Dominus; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. petra enim dicitur, eo quod primus nationibus fidei fundamenta poſuerit, & tanquam ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagem molemque contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute Dominus nuncupatur. Rectè conſortium meretur nominis, qui conſortium

meretur & operis.

Et ſanctus Leo magnus à ſanctis Orientalibus tantopere celebratus, ita loquentem inducit Chriſtum: Cum ego ſim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, ego fundamentum; tamen tu quoque petra es, quia mea virtute ſolidaris: Vt quæ mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi mecum participatione communia.

γεται λοιπὸν ὁ Πέτρος πέτρα διὰ τὴν εὐσέβειαν, καὶ ὁ Χριστὸς πέτρα διὰ τὴν δύναμιν· μὲ λογαριασμὸν ὁ Πέτρος ἔχει τὸ ὅμοιον ὄνομα, ἔχοντας κοινὸν καὶ τὸ ἔργον.

Καὶ ὁ ἅγιος Λέων· Ἐγὼ εἶμαι, λέγει ὁ Χριστὸς, ἡ πέτρα, ἐγὼ τὸ θεμέλιον· ὅμως καὶ σὺ Πέτρε εἶσαι πέτρα στερεωμένη εἰς ἐμένα, διὰ νὰ εἶναι ἐκεῖνα ὁποῦ ἐγὼ ἔχω ἀπὸ δύναμίν μου ἴδια, κατὰ μετοχὴν μετὰ σένα κοινά.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΒ.

Καθὼς ὁ Πέτρος δὲν εἶναι νυμφίος τῆς ἐκκλησίας, ἔτζι δὲν εἶναι οὐδὲ θεμέλιον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXII.

Sicut Petrus non est Ecclesiæ Sponsus, ita etiam non est fundamentum Ecclesiæ.

REFVTATIO.

Ἐξηγῶντας ὁ Χρυσόστομος τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Παύλου· Εἴ τις ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ· λέγει, ὅτι μὲ τοῦτο κολάζονται οἱ ἀσελγεῖς, ἐμποδίζοντας ὁ Ἀπόστολος τοὺς διγάμους νὰ γίνωνται ἐπίσκοποι. Καὶ διατὶ πνευματικὸς γάμος λογίζεται τοῦ ἐπισκόπου μὲ τὴν ἐκκλησίαν του, ἔχουσι κατὰ παράδοσιν ἱστορικὴν οἱ ἀνατολικοί, ὅτι ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐμετακινήθη ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ πρόφασιν, ὅτι ἦτον δίγαμος, ἤγουν δισε-

Dum Chrysostomus explicat illa Pauli verba; Siquis sine crimine est, vnius vxoris vir: Per hæc inquit puniri incontinentes, dum prohibet Apostolus bigamos prouehi ad episcopatum. Et quia inter Episcopũ & eius Ecclesiam censetur esse spiritale matrimonium, idcirco Orientales ex historica traditione asserunt, Gregorium Nazianzenum fuisse Constantinopolitano episcopatu exclusum eo prætextu, quòd bigamus fuisset; Tit. 1.6.

 prius

prius scilicet Sasimorum, deinde Nazianzi Episcopus. Et Acta generalis viij. Synodi hoc vnum continent potissimum, Damnatum esse Photium vt mæchum. Si ergo is, qui veri sponsi coniugium violat, adulter est; & proinde qui viuenti legitimo Episcopo eius Ecclesiam occupat, adulter vocatur: & Nazianzenus vti duarum subinde Ecclesiarum Episcopus habitus est bigamus: omnis ergo Episcopus est Ecclesiæ suæ sponsus: & Petrus vt vniuersalis Episcopus est vniuersalis Ecclesiæ sponsus; qualisque sponsus, tale quoque fundamentum. Christus æternus & viuificus sponsus; Petrus sponsus vt sponsi Vicarius. Est igitur post fundamentum & angularem lapidem Christum Petrus petra fidei, & tale Ecclesiæ fundamentum.

διεπίσκοπος, πρῶτα τῶν Σασίμων, ἀπέκει τῆς Ναζιανζοῦ. Καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς ὀγδόης συνόδου κατὰ τοῦ Φωτίου ἄλλο δὲν περιέχουσι, παρὰ ὅτι ὁ Φώτιος ἐκατακρίνετον ὡσὰν μοιχός. ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνος εἶναι μοιχὸς, ὁποῦ ἁρπάζει τὸν γάμον τοῦ ἀληθινοῦ νυμφίου, καὶ διὰ τοῦτο ἕνας ἐπίσκοπος ἁρπάζοντας τὸν θρόνον ἄλλου ζῶντος γνησίου ἐπισκόπου κράζεται μοιχός· καὶ ὁ Θεολόγος ἐκράχθη δίγαμος, διατὶ εἶχεν εἶσαι ἐπίσκοπος δύο ἐκκλησιῶν· ἄρα πᾶσα ἐπίσκοπος εἶναι νυμφίος τῆς ἐκκλησίας του· ἄρα καὶ ὁ Πέτρος ὡς ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς ἐστάθη νυμφίος τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας· καὶ τέτοιον θεμέλιον, οἷος νυμφίος. ὁ Χριστὸς αἰώνιος καὶ ζωοποιὸς νυμφίος, ὁ Πέτρος νυμφίος ὡς τοποτηρητὴς τοῦ νυμφίου. ἄρα μετὰ τὸ θεμέλιον καὶ ἀκρογωνιαῖον λίθον τὸν Χριστὸν εἶναι καὶ ὁ Πέτρος πέτρα τῆς πίστεως, καὶ τέτοιον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΓ.

Ο Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὴν ἄρνησιν· καὶ ὅταν ἐλόγιαζε, πῶς δὲν ἦλθεν ὁ Μεσσίας καὶ διὰ τὰ ἔθνη· καὶ ὅταν ὁ Παῦλος τὸν ἀντιπῆρεν ἔμπροσθεν πάντων. λοιπὸν ἂν ἦτον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, σφάλλοντας αὐτὸς ἔσφαλεν ὅλη ἡ ἐκκλησία. ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι· ἄρα ὁ Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIII.

Petrus non est Ecclesiæ fundamentum, Quia errauit negando. Errauit existimando, Messiam non venisse etiam propter gentes. Errauit, quando Paulus ei restitit in faciem. Si ergo Petrus esset fundamentum Ecclesiæ, errante ipso errasset vniuersa Ecclesia. Hoc non est dicendum; ergo Petrus non est fundamentum.

REFVTATIO.

Δεν ἐτόλμησαν οἱ ἅγιοι πατέρες μιλῶντας διὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων νὰ χάσουν τὴν εὐλάβειαν, ἀλλὰ μὲ πολλὴν τήρησιν ἐξηγοῦνται τὸ σφάλμα. ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ μετανοίας λέγει· Τρεῖς ὁ Πέ-

Non sunt ausi sancti Patres, cũ de negatione Petri agerent, reuerentiam non
30 adhibere, sed lapsum modestissimè explicant. Basilius magnus in sermone de pœnitentia: Ter, inquit, Ambros. in 22. Luc.

In cap. 18 Petrus negat, non vt Pe-
17. trus cadat, ſed quo tu ha-
beres ſolatium. Chryſo
ſtomus in Ioannem Homi-
lia lxxxiij: Hæc dicimus,
inquit, non vt Petrum ac-
cuſemus, ſed verborum
Chriſti veritatem vt oſten-
24. damus. Et infra; Interro-
gatus rurſum negat; vt in-
telligas, quanta ſit naturæ
imbellicitas. Deinde;
26. Scripſerunt, inquit, Euan-
geliſtæ vnanimes negatio-
nem Petri, non ad culpan-
dum, ſed ad inſtruendum
nos; quantum ſit malum
ſuis fidere viribus, & non
ſe totum committere
33. Deo. In eundem modum
exponens caput xxvj.
Matthæi; Per negatio-
nem, inquit, Petri didi-
ciſſe & ipſum & cæteros
Apoſtolos humanam in-
firmitatem; & Chriſtum
permiſiſſe lapſum Petri,
quia ſuis ille viribus fide-
bat. Nam ante paſſio-
nem Apoſtoli nondum
perfectè norant Chriſtum.
Tomo. 8. In ſermone verò, qui in
Petrum

ὁ Πέτρος ἀρνεῖται, οὐχ ἵνα Πέτρος πέσῃ, ἀλλ' ἵνα σὺ ἔχῃς παραμυθίαν. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν πγ. ὁμιλίαν τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου διὰ τὴν ἄρνησιν γράφει· ταῦτα δὲ λέγομεν οὐ τοῦ Πέτρου κατηγοροῦντες, ἀλλὰ τῶν ὑπὸ Χριστοῦ εἰρημένων τὴν ἀλήθειαν ἐπιδεικνύμενοι. καὶ παρακάτω· Καὶ ἐρωτηθεὶς πάλιν ἀρνεῖται, ἵνα μάθῃς, ὅση τῆς φύσεως ἡ ἀσθένεια. καὶ πάλιν· ἔγραψαν, λέγει, ὁμοφώνως οἱ εὐαγγελισταὶ τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, ὄχι διὰ κατηγορίαν, ἀλλὰ θέλοντας νὰ παιδεύσουν ἡμᾶς, πόσον κακὸν εἶναι νὰ θαῤῥεύεται τινὰς εἰς τὸν ἑαυτόν του, καὶ νὰ μὴν παραδίδεται ὅλος εἰς τὸν Θεόν. Ὁμοίως δὲ εἰς τὸ κϛ. κεφ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ἐξηγᾷ, ὅτι ἀπὸ τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου ἔμαθε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐπίλοιποι τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. καὶ διὰ τοῦτο ἐπαραχώρησεν ὁ Χριστὸς τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, διατὶ ἐθαῤῥεύετον εἰς τὸν ἑαυτόν του πρὶν τοῦ πάθους, ὅτε δὲν ἐγνώριζαν ἀκόμη τέλεια τὸν Χριστὸν οἱ Ἀπόστολοι.
μά-

μάλιστα εἰς τὸν λόγον ὁποῦ φέρεται εἰς Πέτρον τὸν ἀπόστολον καὶ Ηλίαν, δίδει τὴν μεγαλητέραν ἀφορμὴν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου ὁ Χρυσόστομος. Ὅτι διὰ τοῦτο ἐπαραχώρησεν ὁ θεὸς νὰ σφάλῃ ὁ Πέτρος, ἐκεῖνος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ἐκεῖνο τὸ ἀσάλευτον θεμέλιον, ἡ ἀτζάκιστη πέτρα, ὁ πρόμαχος τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἀσάλευτος πύργος, ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ κατασταθῇ προστάτης τῆς ἐκκλησίας καὶ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης· διὰ νὰ μάθῃ, γνωρίζοντας καὶ αὐτὸς ὅτι ἔπεσε καὶ ἔλαβε συμπάθιον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, νὰ συμπαθῇ τῶν ἄλλων, καὶ νὰ εἶναι φιλεύσπλαγχνος εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Καὶ ἀπὸ ταύτην τοῦ Χρυσοστόμου τὴν διδασκαλίαν εἶναι φανερὴ τοῦ Γεργάνου ἡ βλασφημία. λέγει αὐτὸς μὲ τοὺς ψευδοθεολόγους του, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ἔσφαλεν. καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο κατὰ θεοῦ παραχώρησιν ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, διατὶ ἔμελλε νὰ εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας,

διὰ

Petrum & Eliam inſcriptus eſt, rationem reddit Chryſoſtomus, cur Petri negatio fuerit permiſſa. Propter hoc, inquit, permiſit Deus, vt laberetur Petrus, ille Apoſtolorum Coryphæus, illud immobile fundamentum, Petra quæ non frangitur, Eccleſiæ propugnator, fidei portus, inconcuſſa turris; quia præſul Eccleſiæ creādus erat, ac magiſter orbis terrarum: vt agnoſcens errorem ſuum, veniamque conſecutus, in alios & ipſe clementior eſſet, & peccata condonaret.

Ex qua Chryſoſtomi doctrina pateſcit huius blaſphemiæ grauitas. Gerganus cum ſuis pſeudotheologis ait; Petrum, quia lapſus eſt, non eſſe fundamentum Eccleſiæ. Chryſoſtomus contra; Ideo permiſſū vult à Deo lapſum Petri, quia futurus ipſe erat Eccleſiæ fundamentum; nimirum vt

prom-

σκοπήσῃς ἀγαπητὲ τὸν τότε καιρὸν τῆς δικαίου δειλίας, οὐκ ἂν εὕροις πολὺ τὸν Πέτρον πρὸς τὴν μέμψιν ὑπεύθυνον.

Καὶ εἰς τὸν τριακοστὸν ὄγδοον λόγον τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους λέγει· διὰ τοῦτο Πέτρῳ φαίνεται πρῶτον, ὁ γὰρ πρῶτος αὐτὸν ὁμολογήσας Χριστὸν, εἰκότως καὶ τὴν ἀνάστασιν ἠξιώθη πρῶτος ἰδεῖν. οὐ διὰ τοῦτο δὲ φαίνεται πρώτῳ μόνον, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀρνησάμενος ἦν, ἐκ περιουσίας αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀπέγνωσται, πρὸ τῶν ἄλλων καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν ταύτης κατηξίωσε, καὶ πρώτῳ τὰ πρόβατα ἐνεχείρισε.

Λέγει δὲ ὁ θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος, ἐκεῖνο ὁποῦ ψάλλει ἀκόμη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία· Ὅτι ταῖς τρεῖς ἀρνήσεις ἐθεράπευσεν ὁ Πέτρος ὁμολογῶντας τρεῖς φοραῖς, ὅτι ἠγάπα τὸν Χριστόν. Καὶ εἶναι φανερώτατον, ὅτι ἠρνήθη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐκαταστάθη

pus quassatus æternum euaserit fundamentum fidelibus. Nam si tempus illud Carissime spectes iusti pauoris, Petrum sane non comperias obnoxium magnæ reprehensioni. Et in expositione primæ ad Corinthios, in illud; Nouissimè autem omnium visus est & mihi: Petro, inquit, ideo visus est primo, quia primus debebat resurgentem videre, qui primus illum confessus est Christum. Neque ob id solum primo illi est visus, sed etiam quia negauerat: proinde illum abundè solatur; ostēdensque non esse desperatæ salutis, primo apparet, primoque ipsi oues committit.

Cap. 15.8

Sanctus Gregorius Nazianzenus oratione in Epiphania; & Sanctus Augustinus in Ioannem, Curatam aiunt negationem confessione, & redditam trinam trinæ: sicut etiam ad hanc diem canit Orientalis Ecclesia. Constat autem Petrum negasse quidem passionis tempore,

Tractat. 123.

re, cõstitutum verò pastorem & fundamentum post Resurrectionem.

Vnde igitur hæretica tua Gergane excæcatio? Errauit Petrus, ergo non est fundamentum, esset enim error Ecclesiæ. Cur tribuendus sit error Ecclesiæ, cuius illo tempore nondum erat fundamentum Petrus? Ad hoc vnum vales, vt illum tu paruipendas, quem ore suo Christus beatum pronuntiauit. Nec te tuæ pudet ignorantiæ, dum germanus agnoscaris Lutheri discipulus.

Alter error, quem sophista temerarius tribuit beatissimo Petro; talis est, ac siquis diceret; Errasse Petrum, quando in locum proditoris non suffecit ipse Matthiam, sed electionem sorti commisit.

Act. 1.

Sane Petrus Ecclesiæ fundamentum erat; non ob id tamen Spiritus sanctus destitit, aut desistet vnquam ab illuminanda moderandaque Ecclesia, & gubernatoribus eius. Audi-

θη ποιμένα καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Ὅθεν ἐλέγχεται ἡ αἱρετικὴ ἀμαθία τοῦ Γεργαίου· καὶ βλέπουσιν ὅλοι τὸ ἀνάρμοστον τοῦ λόγου του· ἂν ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, δὲν εἶναι θεμέλιον, ὅτι τὸ σφάλμα ἤθελεν εἶσται τῆς ἐκκλησίας. πῶς ὦ Γεργαῖε δίδεις τῆς ἐκκλησίας τὸ πταῖσμα τοῦ Πέτρου, ἂν ὁ Πέτρος τότε δὲν ἦτον ἀκόμη θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας; μόνον ἔμαθες νὰ ἀναισχυντῇς καὶ νὰ βλασφημᾷς τὸν θεομακάριστον ἐκεῖνον ἀπόστολον· καὶ δὲν σὲ κόπτει νὰ δείχνεσαι ἀμαθὴς διὰ νὰ φαίνεσαι γνήσιος μαθητὴς τοῦ Λυτέρου.

Τὸ δεύτερον ὁποῦ δίδει τοῦτος ὁ θρασύστομος διὰ σφάλμα τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὁ ἅγιος Πέτρος ἔσφαλεν, διατὶ δὲν ὠνόμασεν αὐτὸς τὸν ἅγιον Ματθίαν διὰ δωδέκατον ἀπόστολον εἰς τόπον τοῦ προδότου, ἀλλὰ μὲ κλῆρον ἄφηκε νὰ διαλεχθῇ.

Ἦτον ἀληθινὰ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἔπαυσεν οὐδὲ παύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν ἐκ-

ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐπιστάταις τῆς ἐκκλησίας. εἶχεν ἀκούσει ὁ Πέτρος ἀπὸ τὸν Χριστόν· οὐκ ἀποστάλλω εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισραήλ. καὶ, οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. καὶ πάλιν· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Καὶ τοῦτο ἐφαίνετο τῶν Ιουδαίων τόσα βέβαιον καὶ ἀπαράβατον, ὅτι καὶ ἐγόγγυζαν τὸν ἅγιον Πέτρον, διατὶ πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθε καὶ συνέφαγεν αὐτοῖς.

ος ὅθεν ἀναγκάσθη ὁ ἅγιος Πέτρος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ὀπτασίαν τῆς σινδόνος μὲ τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ θηρία καὶ ἑρπετά· καὶ τὴν φωνὴν, Πέτρε θῦσον καὶ φάγε· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ εἶχεν ὁρίσει νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν Κορνήλιον. Τόσον

ΟΙ ὅτι ἀκούοντας ταῦτα οἱ Εβραῖοι ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν. ποῦ εἶναι λοιπὸν σφάλμα τοῦ Πέτρου, ἂν ἦτον ἀναγκαία φωνὴ καὶ ἀποκάλυψις ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ Απόστολοι, πότε, καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ ἔλθουσι τὰ ἔθνη εἰς τὸν χριστια-

Audierat Petrus Christum dicentem; Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. *Matth. 15 24.26.* Et, Nō est bonum sumere

οε panem filiorum, & mittere canibus. Rursus: In viam gentium ne abieritis. *Matth. 10 5.* Quod Iudæis adeo fixum & inuiolabile videbatur, vt Petro his verbis obstreperent; Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducasti cum illis? *Act. 11. 3.* Ex quo coactus

ος ille fuit visionem exponere quasi lintei summissi de cælo, in quo erant quadrupedia terræ, & bestiæ, & reptilia: Quodque audisset vocem; Petre occide & manduca: & Spiritus sanctus illi dixisset, vt iret ad Cornelium. Quibus auditis acquieue-

ΟΙ runt Iudæi glorificantes Deum. Vbi ergo Petri error, si necessaria erat Dei vox & reuelatio, vt scirent Apostoli, quando & quo pacto Gentes essent ad Christianismum ad-

admittēdę? Primo loco, ait Chrysostomus, ad Iudæos est missus Christus, vt corrigerentur. Sed quia illi noluerunt corrigi, missum est gētibus salutare Dei, sicut Hebręis dixit Apost.

Hom. 23. in Acta.
Hom. 32. 10. Matt.
Act. 28. 28. 13. 46.

Et ex his habemus, quòd sicut ad complendū Apostolicum numerum primus locutus est Petrus, vtpote pastor ouium, & coryphæus Apostolorum, vt inquit Chrysostomus: Ita quòd vni Petro apparuerit visio de Gentium vocatione, clarissimum est argumentum, Quòd Petrus sit caput & fundamētum fidei, contra quā nugatur Gerganus. Is enim ait, Petrum secundo errasse; quod falsissimum est. Dicit; Petrum, quia errauit, non esse fundamentum Ecclesiæ; cum ex hoc oppositum deducatur. Ex tota enim illa historia vocationis gentium apertè colligitur, illum qui Gentes à Deo vocatas in corpus Ecclesiæ aggregabat, esse caput & fundamētum Ecclesiæ.

Quòd

στιανισμόν; πρῶτον, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἐπέμφθη ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἰουδαίους διὰ νὰ διορθωθοῦν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμειναν ἀδιόρθωτοι, ἐπέμφθη τοῖς ἔθνεσιν ἡ σωτηρία τοῦ θεοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος Παῦλος τῶν Ἑβραίων.

Καὶ ἀπὸ τοῦτα ἔχομεν, ὅτι καθὼς διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρῶτος ἐμίλησεν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Πέτρος ὡσὰν ποιμὴν τῶν προβάτων, καὶ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων· ἔτζι τὸ νὰ φανῇ τοῦ Πέτρου μόνου ἡ ὀπτασία διὰ τὸ κάλεσμα τῶν ἐθνῶν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως ἐναντίον τῆς βλασφημίας τοῦ Γεργανοῦ. λέγει αὐτὸς, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸ δεύτερον ὁ Πέτρος· καὶ τοῦτο εἶναι θεομάχον ψέμα. λέγει, ὅτι δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ ἔσφαλεν· καὶ εἶναι ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐπειδὴ ἀφ' ὅ,τι ἐσυνέβη εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῶν ἐθνῶν ἀποδείχνεται ὁ Πέτρος ὁποῦ ἐδέχθη τὰ ἔθνη εἰς τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς

Εἰς τὸ τρίτον ὁποῦ κατηγορᾷ διὰ σφάλμα τοῦ Πέτρου οὗτος ὁ ἀθυρόστομος, πῶς ὁ Παῦλος ἀπεπῆρε τὸν Πέτρον, ἔχοντας εἰς τὰ δύσκολα τῆς θείας γραφῆς ὁ μιαρὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, θεληματικῶς ἀφίνει τὸ φῶς, καὶ τυφλώνεται μὲ τοὺς αἱρετικούς.

Ὁ Χρυσόστομος ἐξηγᾷ, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ συνέβη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, δὲν ἐστάθη μάχη τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' οἰκονομία. Καὶ κράζοντας ὁ Παῦλος τὸν Πέτρον κατεγνωσμένον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέγει ὁ Χρυσόστομος· Ὅτι ὁ Πέτρος ὁποῦ πρῶτα ἐσυναναστρέφετο μὲ τοὺς ἐθνικοὺς, ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν Ἰουδαῖοι τινὲς μαθηταὶ τοῦ Ἰακώβου, ἐσύρθη καὶ ἔφυγε τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνικῶν διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. ἐφοβήθη ὁ Πέτρος, λέγει ὁ Χρυσόστομος, μὴν ἀποστατήσουν οἱ Ἑβραῖοι σκανδαλισμένοι, καὶ δὲν ἐφοβήθη τινὰ κίνδυνον. ὅθεν ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου ἦτον διὰ νὰ κερδέσῃ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴν ἀποστατήσουν. καὶ τοῦτο

δὲν

Quòd tertiò scriptor maledicus obijcit, Paulum restitisse in faciem Petro; cum posset à sanctis Patribus elucidatum habere, maluit sponte sacrilegus lucem deserere, & hæreticorum tenebras sectari. *Ad Galat. 2.11.*

Chrysostomus id totum, quod gestū est Antiochiæ, non pugnæ & contentionis, sed œconomiæ Apostolorū fuisse ait. Et quòd Paulus dicat reprehensibilem; siue vt vox græca sonat, reprehensum Petrum, exponit Chrysostomus, reprehēsum ab alijs. Quoniam Petrus antea contubernio Ethnicorum liberè vtens, vbi Iudæi quidam discipuli Iacobi venerunt Antiochiam, subtraxit se fugiens commercium gentilium metu Iudęorū. Timuit Petrus, inquit Chrysostomus, ne scandalum passi deficerent à fide Iudæi; sibi verò nullum timuit periculum. Quare quicquid egit Petrus, ad salutem erat Iudęorum, ne fidē desererent. Quod *Loc. cit. & in Proœmio in illā epistolam.*

œco-

admittēdę? Primo loco, ait Chrysostomus, ad Iudæos est missus Christus, vt corrigerentur. Sed quia illi noluerunt corrigi, missum est gētibus salutare Dei, sicut Hebręis dixit Apost.

Hom. 23. in Acta. *Hom. 32. in Matt.* *Act. 28. 26. 13. 46.*

Et ex his habemus, quòd sicut ad complendū Apostolicum numerum primus locutus est Petrus, vtpote pastor ouium, & coryphæus Apostolorum, vt inquit Chrysostomus: Ita quòd vni Petro apparuerit visio de Gentium vocatione, clarissimum est argumentum, Quòd Petrus sit caput & fundamētum fidei, contra quā nugatur Gerganus. Is enim ait, Petrum secundo errasse; quod falsissimum est. Dicit; Petrum, quia errauit, non esse fundamentum Ecclesiæ; cum ex hoc oppositum deducatur. Ex tota enim illa historia vocationis gentium apertè colligitur, illum qui Gentes à Deo vocatas in corpus Ecclesiæ aggregabat, esse caput & fundamētum Ecclesiæ.

Quòd

στιανισμόν; πρῶτον, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἐπέμφθη ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἰουδαίους διὰ νὰ διορθωθοῦσι· ἀλλ' ὅπου δὴ ἔμειναν ἀδιόρθωτοι, ἐπέμφθη τοῖς ἔθνεσιν ἡ σωτηρία τοῦ θεοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος Παῦλος τῶν Ἑβραίων.

Καὶ ἀπὸ ταῦτα ἔχομεν, ὅτι καθὼς διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρῶτος ἐμίλησεν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Πέτρος ὡσὰν ποιμὴν τῶν προβάτων, καὶ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων· ἔτζι τὸ νὰ φανῇ τοῦ Πέτρου μόνου ἡ ὀπτασία διὰ τὸ κάλεσμα τῶν ἐθνῶν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως ἐναντίον τῆς βλασφημίας τοῦ Γεργάνου. λέγει αὐτός, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸ δεύτερον ὁ Πέτρος· καὶ τοῦτο εἶναι θεομάχον ψέμα: λέγει, ὅτι δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ ἔσφαλεν· καὶ εἶναι ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐπειδὴ ἀφ' ὅ,τι ἐσυνέβη εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῶν ἐθνῶν ἀποδείχνεται ὁ Πέτρος ἐκεῖ ὅπου ἐδέχθη τὰ ἔθνη εἰς τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς

Εἰς τὸ τρίτον ὁποῦ κατηγορᾷ διὰ σφάλμα τοῦ Πέτρου οὗτος ὁ ἀθυρόστομος, πῶς ὁ Παῦλος ἀντιπῆρε τὸν Πέτρον, ἔχοντας εἰς τὰ δύσκολα τῆς θείας γραφῆς ὁ μιαρὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, θεληματικῶς ἀφίνει τὸ φῶς, καὶ τυφλώνεται μὲ τοὺς αἱρετικούς.

Ὁ Χρυσόστομος ἐξηγᾷ, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ συνέβη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, δὲν ἐστάθη μάχη τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' οἰκονομία. Καὶ κράζοντας ὁ Παῦλος τὸν Πέτρον κατεγνωσμένον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέγει ὁ Χρυσόστομος· Ὅτι ὁ Πέτρος ὁποῦ πρῶτα ἐσυναναστρέφετο μὲ τοὺς ἐθνικούς, ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν Ἰουδαῖοι τινὲς μαθηταὶ τοῦ Ἰακώβου, ἐσύρθη καὶ ἔφυγε τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνικῶν διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. ἐφοβήθη ὁ Πέτρος, λέγει ὁ Χρυσόστομος, μὴν ἀποστατήσουν οἱ Ἑβραῖοι σκανδαλισμένοι, καὶ δὲν ἐφοβήθη τινὰ κίνδυνον. ὅθεν ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου ἦτον διὰ νὰ κερδέσῃ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴν ἀποστατήσουν. καὶ τοῦτο

δὲν

Quòd tertio ſcriptor maledicus obijcit, Paulum reſtitiſſe in faciem Petro; cum poſſet à ſanctis Patribus elucidatum habere, maluit ſponte ſacrilegus lucem deſerere, & hæreticorum tenebras ſectari.

Ad Galat. 2.11.

Chryſoſtomus id totum, quod geſtũ eſt Antiochiæ, non pugnæ & contentionis, ſed œconomiæ Apoſtolorũ fuiſſe ait. Et quòd Paulus dicat reprehenſibilem; ſiue vt vox græca ſonat, reprehenſum Petrum, exponit Chryſoſtomus, reprehẽſum ab alijs. Quoniam Petrus antea contubernio Ethnicorum liberè vtens, vbi Iudæi quidam diſcipuli Iacobi venerunt Antiochiam, ſubtraxit ſe fugiens commercium gentilium metu Iudęorũ. Timuit Petrus, inquit Chryſoſtomus, ne ſcandalum paſſi deficerent à fide Iudæi; ſibi verò nullum timuit periculum. Quare quicquid egit Petrus, ad ſalutem erat Iudęorum, ne fidẽ deſererent. Quod

Loc. cit. & in Proœmio in illi epiſtolam.

œco-

Hom. 23. in Acta.

Hom. 32. 10. Matt.

Act. 28. & 13. 46.

admittēdę? Primo loco, ait Chrysostomus, ad Iudæos est missus Christus, vt corrigerentur. Sed quia illi noluerunt corrigi, missum est gētibus salutare Dei, sicut Hebreis dixit Apost.

Et ex his habemus, quòd sicut ad complendū Apostolicum numerum primus locutus est Petrus, vtpote pastor ouium, & coryphæus Apostolorum, vt inquit Chrysostomus: Ita quòd vni Petro apparuerit visio de Gentium vocatione, clarissimum est argumentum, Quòd Petrus sit caput & fundamētum fidei, contra quā nugatur Gerganus. Is enim ait, Petrum secundo errasse; quod falsissimum est. Dicit; Petrum, quia errauit, non esse fundamentum Ecclesiæ; cum ex hoc oppositum deducatur. Ex tota enim illa historia vocationis gentium apertè colligitur, illum qui Gentes à Deo vocatas in corpus Ecclesiæ aggregabat, esse caput & fundamētum Ecclesiæ.

Quòd

στιανισμόν; πρῶτον, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἐπέμφθη ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἰουδαίους διὰ νὰ διορθωθοῦσι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμειναν ἀδιόρθωτοι, ἐπέμφθη τοῖς ἔθνεσιν ἡ σωτηρία τοῦ θεοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος Παῦλος τῶν Εβραίων.

Καὶ ἀπὸ τοῦτα ἔχομεν, ὅτι καθὼς διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρῶτος ἐμίλησεν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Πέτρος ὡσὰν ποιμὴν τῶν προβάτων, καὶ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων· ἔτζι τὸ νὰ φανῇ τοῦ Πέτρου μόνου ἡ ὀπτασία διὰ τὸ κάλεσμα τῶν ἐθνῶν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως ἐναντίον τῆς βλασφημίας τοῦ Γεργάνου. λέγει αὐτός, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸ δεύτερον ὁ Πέτρος· καὶ τοῦτο εἶναι θεομάχον ψέμα: λέγει, ὅτι δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ ἔσφαλεν· καὶ εἶναι ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐπειδὴ ἀφ' ὅ,τι ἐσυνέβη εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῶν ἐθνῶν ἀποδείχνεται ὁ Πέτρος ὁποῦ ἐδέχθη τὰ ἔθνη εἰς τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς

Εἰς τὸ τρίτον ὁποῦ κατηγορᾷ διὰ σφάλμα τοῦ Πέτρου τοῦτος ὁ ἀθυρόστομος, πῶς ὁ Παῦλος ἀντιπῆρε τὸν Πέτρον, ἔχοντας εἰς τὰ δύσκολα τῆς θείας γραφῆς ὁ μιαρὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, θεληματικῶς ἀφίνει τὸ φῶς, καὶ τυφλώνεται μὲ τοὺς αἱρετικούς.

Ὁ Χρυσόστομος ἐξηγᾷ, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ συνέβη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, δὲν ἐστάθη μάχη τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' οἰκονομία. Καὶ κράζοντας ὁ Παῦλος τὸν Πέτρον κατεγνωσμένον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέγει ὁ Χρυσόστομος· Ὅτι ὁ Πέτρος ὁποῦ πρότερα ἐσυναναστρέφετο μὲ τοὺς ἐθνικοὺς, ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν Ἰουδαῖοι τινὲς μαθηταὶ τοῦ Ἰακώβου, ἐσύρθη καὶ ἔφυγε τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνικῶν διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. ἐφοβήθη ὁ Πέτρος, λέγει ὁ Χρυσόστομος, μὴν ἀποστατήσουν οἱ Ἑβραῖοι σκανδαλισμένοι, καὶ δὲν ἐφοβήθη τινὰ κίνδυνον. ὅθεν ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου ἦτον διὰ νὰ κερδέσῃ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴν ἀποστατήσουν. καὶ τοῦτο

δὲν

Quòd tertio scriptor maledicus obijcit, Paulum restitisse in faciem Petro; cum posset à sanctis Patribus elucidatum habere, maluit sponte sacrilegus lucem deserere, & hæreticorum tenebras sectari. *Ad Galat. 2.11.*

Chrysostomus id totum, quod gestũ est Antiochiæ, non pugnæ & contentionis, sed œconomiæ Apostolorũ fuisse ait. Et quòd Paulus dicat reprehensibilem; siue vt vox græca sonat, reprehensum Petrum, exponit Chrysostomus, reprehẽsum ab alijs. Quoniam Petrus antea contubernio Ethnicorum liberè vtens, vbi Iudæi quidam discipuli Iacobi venerunt Antiochiam, subtraxit se fugiens commercium gentilium metu Iudęorũ. Timuit Petrus, inquit Chrysostomus, ne scandalum passi deficerent à fide Iudæi; sibi verò nullum timuit periculum. Quare quicquid egit Petrus, ad salutem erat Iudęorum, ne fidẽ desererent. Quod *Loc. cit. & in Proœmio in h. epistolam.*

œco-

Hom. 23. in Acta.
Hom. 32. in Matt.
Act. 28. 28: 13. 46.

admittēdę? Primo loco, ait Chrysostomus, ad Iudæos est missus Christus, vt corrigerentur. Sed quia illi noluerunt corrigi, missum est gētibus salutare Dei, sicut Hebręis dixit Apost.

Et ex his habemus, quòd sicut ad complendū Apostolicum numerum primus locutus est Petrus, vtpote pastor ouium, & coryphæus Apostolorum, vt inquit Chrysostomus: Ita quod vni Petro apparuerit visio de Gentium vocatione, clarissimum est argumentum, Quòd Petrus sit caput & fundamētum fidei, contra quā nugatur Gerganus. Is enim ait, Petrum secundo errasse; quod falsissimum est. Dicit; Petrum, quia errauit, non esse fundamentum Ecclesiæ; cum ex hoc oppositum deducatur. Ex tota enim illa historia vocationis gentium apertè colligitur, illum qui Gentes à Deo vocatas in corpus Ecclesiæ aggregabat, esse caput & fundamētum Ecclesiæ.

Quòd

στιανισμόν; πρῶτον, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἐπέμφθη ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἰουδαίους διὰ νὰ διορθωθοῦν· ἀλλ' ὅπου δὴ ἔμειναν ἀδιόρθωτοι, ἐπέμφθη τοῖς ἔθνεσιν ἡ σωτηρία τοῦ θεοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος Παῦλος τῶν Ἑβραίων.

Καὶ ἀπὸ τοῦτα ἔχομεν, ὅτι καθὼς διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρῶτος ἐμίλησεν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Πέτρος ὡσὰν ποιμὴν τῶν προβάτων, καὶ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων· ἔτζι τὸ νὰ φανῇ τοῦ Πέτρου μόνου ἡ ὀπτασία διὰ τὸ κάλεσμα τῶν ἐθνῶν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως ἐναντίον τῆς βλασφημίας τοῦ Γεργαόου. λέγει αὐτός, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸ δεύτερον ὁ Πέτρος· καὶ τοῦτο εἶναι θεομάχον ψέμα: λέγει, ὅτι δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ ἔσφαλεν· καὶ εἶναι ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐπειδὴ ἀφ' ὅ,τι ἐσυνέβη εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῶν ἐθνῶν ἀποδείχνεται ὁ Πέτρος ὅπου ἐδέχθη τὰ ἔθνη εἰς τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς

Εἰς τὸ τρίτον ὁποῦ κατηγορᾷ διὰ σφάλμα τοῦ Πέτρου τοῦτος ὁ ἀθυρόστομος, πῶς ὁ Παῦλος ἀποπῆρε τὸν Πέτρον, ἔχοντας εἰς τὰ δύσκολα τῆς θείας γραφῆς ὁ μιαρὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, θεληματικῶς ἀφίνει τὸ φῶς, καὶ τυφλώνεται μὲ τοὺς αἱρετικούς.

Ο Χρυσόστομος ἐξηγᾷ, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ συνέβη εἰς τὴν Αντιόχειαν, δὲν ἐστάθη μάχη τῶν Αποστόλων, ἀλλ᾽ οἰκονομία. Καὶ κράζοντας ὁ Παῦλος τὸν Πέτρον κατεγνωσμένον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέγει ὁ Χρυσόστομος· Οτι ὁ Πέτρος ὁποῦ πρότερα ἐσυναναστρέφετο μὲ τοὺς ἐθνικοὺς, ἀφ᾽ οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν Αντιόχειαν Ιουδαῖοι τινὲς μαθηταὶ τοῦ Ιακώβου, ἐσύρθη καὶ ἔφυγε τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνικῶν διὰ τὸν φόβον τῶν Ιουδαίων. ἐφοβήθη ὁ Πέτρος, λέγει ὁ Χρυσόστομος, μὴν ἀποστατήσουν οἱ Εβραῖοι σκανδαλισμένοι, καὶ δὲν ἐφοβήθη τινὰ κίνδυνον. ὅθεν ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου ἦτον διὰ νὰ κερδέσῃ τοὺς Ιουδαίους, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴν ἀποστατήσουν. καὶ τοῦτο

δὲν

Quòd tertio ſcriptor maledicus obijcit, Paulum reſtitiſſe in faciem Petro; cum poſſet à ſanctis Patribus elucidatum habere, maluit ſponte ſacrilegus lucem deſerere, & hæreticorum tenebras ſectari. *Ad Galat. 2.11.*

Chryſoſtomus id totum, quod geſtũ eſt Antiochiæ, non pugnæ & contentionis, ſed œconomiæ Apoſtolorũ fuiſſe ait. Et quòd Paulus dicat reprehenſibilem; ſiue vt vox græca ſonat, reprehenſum Petrum, exponit Chryſoſtomus, reprehẽſum ab alijs. Quoniam Petrus antea contubernio Ethnicorum liberè vtens, vbi Iudæi quidam diſcipuli Iacobi venerunt Antiochiam, ſubtraxit ſe fugiens commercium gentilium metu Iudęorũ. Timuit Petrus, inquit Chryſoſtomus, ne ſcandalum paſſi deficerent à fide Iudæi; ſibi verò nullum timuit periculum. Quare quicquid egit Petrus, ad ſalutem erat Iudęorum, ne fidẽ deſererent. Quod *Loc cit. & in Proœmio in illi epiſtolam.*

œco-

re, cõſtitutum verò paſtorem & fundamentum poſt Reſurrectionem.

Vnde igitur hæretica tua Gergane excæcatio? Errauit Petrus, ergo non eſt fundamentum, eſſet enim error Eccleſiæ. Cur tribuendus ſit error Eccleſiæ, cuius illo tempore nondum erat fundamentum Petrus? Ad hoc vnum vales, vt illum tu paruipendas, quem ore ſuo Chriſtus beatum pronuntiauit. Nec te tuæ pudet ignorantiæ, dum germanus agnoſcaris Lutheri diſcipulus.

Alter error, quem ſophiſta temerarius tribuit beatiſſimo Petro; talis eſt, ac ſiquis diceret; Erraſſe

Act. 1. Petrum, quando in locum proditoris non ſuffecit ipſe Matthiam, ſed electionem ſorti commiſit.

Sane Petrus Eccleſiæ fundamentum erat; non ob id tamen Spiritus ſanctus deſtitit, aut deſiſtet vnquam ab illuminanda moderandaque Eccleſia, & gubernatoribus eius.

Audi-

θη ποιμὴν καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Οθεν ἐλέγχεται ἡ αἱρετικὴ ἀμαθία τοῦ Γεργαίου· καὶ βλέπουσιν ὅλοι τὸ ἀνάρμοστον τοῦ λόγου του· ἂν ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, δὲν εἶναι θεμέλιον, ὅτι τὸ σφάλμα ἤθελεν εἶσαι τῆς ἐκκλησίας. πῶς ὦ Γεργαίε δίδεις τῆς ἐκκλησίας τὸ σφάλμα τοῦ Πέτρου, ἂν ὁ Πέτρος τότε δὲν ἦτον ἀκόμη θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας; μόνον ἔμαθες νὰ ἀναισχυντῆς καὶ νὰ βλασφημᾶς τὸν θεομακάριστον ἐκεῖνον ἀπόστολον· καὶ δὲν σὲ κόπτει νὰ δείχνεσαι ἀμαθὴς διὰ νὰ φαίνεσαι γνήσιος μαθητὴς τοῦ Λυτέρου.

Τὸ δεύτερον ὁποῦ δίδει τοῦτος ὁ θρασύστομος διὰ σφάλμα τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὁ ἅγιος Πέτρος ἔσφαλεν, διατὶ δὲν ὠνόμασεν αὐτὸς τὸν ἅγιον Ματθίαν διὰ δωδέκατον ἀπόστολον εἰς τόπον τοῦ προδότου, ἀλλὰ μὲ κλῆρον ἄφηκε νὰ διαλεχθῇ.

Ἦτον ἀληθινὰ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἔπαυσεν οὐδὲ παύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν

ἐκ-

ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐπιστάταις
τῆς ἐκκλησίας. εἶχεν ἀκού-
σει ὁ Πέτρος ἀπὸ τὸν Χριστόν·
οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ
πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴ-
κου Ισραήλ. καὶ, οὐκ ἔστι κα- οξ
λὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκ-
νων, καὶ δοῦναι τοῖς κυνα-
ρίοις. καὶ πάλιν· εἰς ὁδὸν
ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Καὶ
τοῦτο ἐφαίνετο τῶν Ιουδαίων
τόσα βέβαιον καὶ ἀπαράβα-
τον, ὅτι καὶ ἐγόγγυζαν τὸν ἅ-
γιον Πέτρον, διατὶ πρὸς ἄν-
δρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας
εἰσῆλθε καὶ συνέφαγεν αὐ- οζ
τοῖς. ὅθεν ἀναγκάσθη ὁ ἅ-
γιος Πέτρος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν
ὀπτασίαν τῆς σινδόνος μὲ τὰ
τετράποδα τῆς γῆς καὶ θη-
ρία καὶ ἑρπετά· καὶ τὴν φω-
νὴν, Πέτρε θῦσον καὶ φάγε·
καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
τοῦ εἶχεν ὁρίσει νὰ ὑπάγῃ
πρὸς τὸν Κορνήλιον. Τόσον
ὅτι ἀκούοντας ταῦτα οἱ Εβραῖοι οι
ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξασαν
τὸν θεόν. ποῦ εἶναι λοιπὸν
σφάλμα τοῦ Πέτρου, ἂν ἦ-
τον ἀναγκαία φωνὴ καὶ ἀπο-
κάλυψις ἀπὸ τὸν θεὸν διὰ
νὰ γνωρίσουν οἱ Απόστολοι,
πότε, καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ
δεχθοῦσι τὰ ἔθνη εἰς τὸν χρι-
στια-

Audierat Petrus Chri- Matth. 15
ſtum dicentem; Non ſum 24.26.
miſſus, niſi ad oues, quæ
perierunt domus Iſrael.
Et, Nō eſt bonum ſumere
panem filiorum, & mitte-
re canibus. Rurſus: In Matth. 10
viam gentium ne abieri- 5.
tis. Quod Iudæis adeo fi-
xum & inuiolabile vide-
batur, vt Petro his verbis
obſtreperent; Quare in- Act. 11. 3.
troiſti ad viros præputium
habentes, & manducaſti
cum illis? Ex quo coactus
ille fuit viſionem expo-
nere quaſi lintei ſummiſſi
de cælo, in quo erant
quadrupedia terræ, & be-
ſtiæ, & reptilia: Quodque
audiſſet vocem; Petre
occide & manduca: &
Spiritus ſanctus illi dixiſ-
ſet, vt iret ad Cornelium.
Quibus auditis acquieue-
runt Iudæi glorificantes
Deum. Vbi ergo Petri
error, ſi neceſſaria erat
Dei vox & reuelatio, vt
ſcirent Apoſtoli, quando
& quo pacto Gentes eſ-
ſent ad Chriſtianiſmum
ad-

Εἰς τὸ τρίτον ὁποῦ κατηγορᾷ διὰ σφάλμα τοῦ Πέτρου οὗτος ὁ ἀθυρόστομος, πῶς ὁ Παῦλος ἀντεπῆρε τὸν Πέτρον, ἔχοντας εἰς τὰ δύσκολα τῆς θείας γραφῆς ὁ μιαρὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, θεληματικῶς ἀφίνει τὸ φῶς, καὶ τυφλώνεται μὲ τοὺς αἱρετικούς.

Ὁ Χρυσόστομος ἐξηγᾷ, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ συνέβη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, δὲν ἐστάθη μάχη τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' οἰκονομία. Καὶ κράζοντας ὁ Παῦλος τὸν Πέτρον κατεγνωσμένον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέγει ὁ Χρυσόστομος. Ὅτι ὁ Πέτρος ὁποῦ πρότερα ἐσυναναστρέφετο μὲ τοὺς ἐθνικοὺς, ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν Ἰουδαῖοι τινὲς μαθηταὶ τοῦ Ἰακώβου, ἐσύρθη καὶ ἔφυγε τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνικῶν διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. ἐφοβήθη ὁ Πέτρος, λέγει ὁ Χρυσόστομος, μὴν ἀποστατήσουν οἱ Ἑβραῖοι σκανδαλισμένοι, καὶ δὲν ἐφοβήθη τινὰ κίνδυνον. ὅθεν ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου ἦτον διὰ νὰ κερδέσῃ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴν ἀποστατήσουν. καὶ τοῦτο

διὰ

Quòd tertio scriptor maledicus obijcit, Paulum restitisse in faciem Petro; cum posset à sanctis Patribus elucidatum habere, maluit sponte sacrilegus lucem deserere, & hæreticorum tenebras sectari. *Ad Galat. 2.11.*

Chrysostomus id totum, quod gestū est Antiochiæ, non pugnæ & contentionis, sed œconomiæ Apostolorū fuisse ait. Et quòd Paulus dicat reprehensibilem; siue vt vox græca sonat, reprehensum Petrum, exponit Chrysostomus, reprehēsum ab alijs. Quoniam Petrus antea contubernio Ethnicorum liberè vtens, vbi Iudæi quidam discipuli Iacobi venerunt Antiochiam, subtraxit se fugiens commercium gentilium metu Iudęorū. Timuit Petrus, inquit Chrysostomus, ne scandalum passi deficerent à fide Iudæi; sibi verò nullum timuit periculum. Quare quicquid egit Petrus, ad salutem erat Iudęorum, ne fidē desererent. Quod *Loc. cit. & in Proœmio in illam epistolam.*

œco-

πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν σωτηρίαν ἅπαντα καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν σπουδάζων. ἐπειδὴ λέγει, δὲν ἦτον ἄνανδρος ὁ Πέτρος ὁποῦ ὠνομάσθη Πέτρος, διατὶ ἦτον ἀσάλευτος κατὰ τὴν πίστιν· ὁποῦ ἐκήρυξε πρῶτος ἔμπροσθεν τῶν Ιουδαίων τοῦ Χριστοῦ τὴν δόξαν, καὶ ἄνοιξε τὴν στράταν τῶν ἄλλων ἀποστόλων, καὶ τοῦ Ιωάννου, καὶ τοῦ Ιακώβου, καὶ τοῦ Παύλου, καὶ τῶν λοιπῶν νὰ κηρύσσουν τὴν ἀλήθειαν· ὁποῦ ἦτον στόμα τῶν Αποστόλων, καὶ εἶχε ψυχὴν οὐρανίου πόθου καὶ ἔρωτος γέμουσαν· ὁποῦ ἐτιμᾶτο ἀπὸ τὸν Παῦλον ὡς κορυφαῖος καὶ πρόεδρος. ἀλλ' ἐπειδὴ μὲ διαταγὴν τοῦ Χριστοῦ ὁ Πέτρος ἔμεινεν, λέγει, ἐπιμελητὴς τῶν Ιουδαίων, καὶ ὁ Παῦλος τῶν ἑλλήνων, διὰ τοῦτο δὲν ἐτόλμα ὁ Πέτρος νὰ διδάξῃ φανερὰ τοὺς Εβραίους νὰ ἀφήσουν τὸν νόμον, ὅτι τοῦ ἐφαίνετο πρὸ καιροῦ ὁ ἀνασπασμὸς τοῦ νόμου; καὶ ἐφοβεῖτο μὴν ἀνασπάσῃ ἅμα καὶ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ ταῖς καρδίαις τῶν νεοφύτων Ιουδαίων, καὶ ἀνάμεσα καιρόν.

Ο Παῦ-

mini; imò laudibus vterque celebrandus innumeris, quod ad aliorum salutem audire & dicere studuerint omnia. Siquidem Petrus non erat timidus; qui ob id vocatus est Petrus, quia fide inconcussus erat; qui primus Christi gratiã coram Iudæis prædicauit; viamque cæteris Apostolis, siue Ioannem, siue Iacobum, siue Paulum & quoslibet alios dicas, prædicandæ veritatis aperuit. Qui os Apostolorum erat, & animum habebat cælesti desiderio & charitate feruentem. Qui vt coryphæus & præsul à Paulo in honore habebatur. Sed quia mandato, inquit, Christi Petro Iudæi, gentes Paulo creditæ fuerant; propterea non audebat Petrus docere palam Hebræos, vt legalia proijcerent. Videbatur enim illi, si lex ante tempus exstirparetur, fore vt simul etiam Christi fides ex eorũ cordibus auelleretur, quod essent neophyti. Quare

tempus expectabat.

At Paulus hac necessitate non vrgebatur, quippe vt Doctor gentium. Idcirco ad hoc incumbebat, vt Hebræi quoque legalia dediscerent. Et ad probandum hæc Chrysostomus affert argumenta valida. Et hoc esse inquit, quod reprehendit Paulus, & propter quod illi restitit in faciem, & reprehensibilem vocat, & factum eius simulationem. Et videbatur tota in eo esse dissensio; Num ferenda esset amplius, an non ferenda iudaica infantia: cum tamen commune esset Apostolis desiderium tollendi penitus à Iudæis, qui crediderant, obseruationẽ legis. Propterea, inquit Chrysostomus, restitit Paulus, & reprehendit coram omnibus; & Petrus laudabiliter silet; & silentium Petri exstitit Iudæis institutio, vt iudaicis vti desinerent.

Ex quo liquet Petrum non errasse, nec affectum eius vt compatientis nocuisse

Ο Παῦλος ὅμως ἐναντίας δὲν εἶχε τέτοιαν ἀνάγκην, ὅτι ἦτον διδάσκαλος τῶν ἐθνῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀγωνίζετο νὰ ξεμάθουν τὰ νομικὰ καὶ οἱ Εβραῖοι. καὶ φέρει πρὸς τοῦτο φανεραῖς ἀποδείξεις ὁ Χρυσόστομος. καὶ τοῦτο εἶναι, λέγει, ἐκεῖνο ὁποῦ ἐγκαλεῖ ὁ Παῦλος, καὶ διὰ τοῦτο ἀντέστη τοῦ Πέτρου, καὶ τὸν κράζει κατεγνωσμένον, καὶ τὸ κάμωμά του ὑπόκρισιν. καὶ ἐφαίνετο ὅλη ἡ διαφορὰ, ἂν ἦτον ἢ δὲν ἦτον καιρὸς συγκαταβάσεως πλέον μὲ τοὺς Εβραίους· καὶ κοινὴ ὅμως ἐπιθυμία τῶν δύο ἀποστόλων νὰ ξεριζώσουν ἀπὸ τοὺς χριστιανίσαντας Ιουδαίους τὰ νομικά. διὰ τοῦτο, λέγει, ἀντιστέκεται ὁ Παῦλος, καὶ ἐπιτιμᾷ εἰς τὸ φανερόν· καὶ ὁ Πέτρος ἐπαινετὰ σιωπᾷ, καὶ ἡ σιγὴ τοῦ Πέτρου ἐγίνη διδασκαλία τῶν Εβραίων νὰ μὴ φυλάσσουν τὰ νομικά.

Ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι δὲν ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, οὔτε ἡ συγκατάβασίς του ἦτον ἐναντίον τῆς πίστεως, οὔτε ἐμεταχειρίζετο τούτην τὴν συγκατάβασιν ὡς ποιμένα τῶν προβάτων οἰκουμενικὸς

καὶ

καὶ πέτρα τῆς πίστεως, ἀλλ' ὡσὰν ἀπόστολος τῆς περιτομῆς, διὰ νὰ τὴν διορθώσῃ μὲ ὑπομονήν.

Ἄλλον τρόπον ἐμεταχειρίσθη τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος, μάλιστα εἰς ταῖς ἐπιστολαῖς ὁποῦ ἔγραψε τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου· λέγοντας, ὅτι ἀληθῶς ἐδιωρθώθη ὁ Πέτρος, καὶ τὸ σφάλμα ἐστάθη ὑπόκρισις, μὲ τὴν ὁποίαν ἠνάγκαζόντα οἱ ἐθνικοὶ ὁποῦ εἶχαν πιστεύσει νὰ ἰουδαΐζουν καὶ αὐτοὶ κατὰ μίμησιν τοῦ Πέτρου. Καὶ ὅμως κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην δὲν φαίνεται νὰ ἔσφαλεν ὁ Πέτρος ἐναντίον τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου· ὅτι κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον ἡ φύλαξις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου δὲν ἦτον ἀκόμη παράνομη εἰς τὸν πρῶτον καιρὸν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, καθὼς ἀλλότε τὸ ἔκαμεν ὁ Παῦλος ὄχι διὰ νὰ δείξῃ πῶς τὰ μωσαϊκὰ νὰ ἦσαν ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὰ Μωσαϊκὰ δὲν τὰ ἐκατέκρινεν ὡσὰν τὰ μιάσματα

ματα

cuisse fidei; quo is affectu tenebatur non vt vniuersalis ouium pastor, & petra fidei; sed vt Apostolus Circumcisionis, quam cunctanter & patienter emendare optabat.

Augustinus verò aliter hãc materiã tractauit, præserim in epistolis viij. ix. & xix. ad sanctum Hieronymum. Asserit enim, Petrum verè fuisse correctum, quòd simulatione sua coegerit iudaizare gentiles, qui in Christum crediderant. Itaque quod Chrysostomus vocat œconomiam, Augustinus fatetur erratum. Cæterum etiam iuxta hanc doctrinam non fuit in Petro error contra Euangelij veritatem. Ponit enim Augustinus, legalium obseruationem tempore, quo primum fidei gratia reuelata est, non fuisse perniciosam, eo seusu quo Paulus aliquando illa obseruauit; idest, non vt putare crederetur, per ea legalia etiam Christianam salutem dari; sed ne illa, quæ Deus olim

P 2 fieri

fieri iusserat vt vmbras, tanquam idololatriã damnare putaretur. fuisse verò perniciosam eo sensu, quo illi Iudæi obseruari volebant, tanquam sine legalibus in Euangelio salus esse non posset credentibus: Progressu verò temporis esse omnino perniciosam & mortiferam, nec licere Christianis quomodocumque Iudæorum cæremonias obseruare. Cum igitur Petrus simulatione fuerit vsus; scilicet eundem habens sensum, quem & Paulus, accommodauerit se tamen ad tempus Antiochiæ metu Iudæorum eo tempore, quo adhuc fidei gratia reuelabatur; reprehensus est, quia male affectis dedit exemplum, quo illi animati sunt contra Euangelij veritatem. Verum quia tempus condescensionis Apostolicæ erga Iudæos nondum erat elapsum; propterea error contra Euangelij veritatem tribuendus est Iudæis, nempe vt male affectis, non

Petro;

ματα τῆς εἰδωλολατρείας. Κατὰ τοῦτον τὸν νοῦν λέγει ὁ Αὐγουστῖνος, ἐπεριτόμησε τὸν Τιμόθεον ὁ Παῦλος, καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐφύλαξε τὰ νομικὰ κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἰακώβου, ὄχι κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἰουδαίων: ὁποῦ ἐκρατοῦσαν ἀναγκαῖα καὶ τὰ Μωσαϊκὰ πρὸς σωτηρίαν. ἀλλὰ μετὰ τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου ἡ φύλαξις τῶν μωσαϊκῶν εἶναι παντάπασιν ἀργὴ, ὅτι φέρει θάνατον ψυχῆς καὶ ἀπώλειαν. Τώρα ὁ Πέτρος ὑπεκρίθη κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παύλου· ἤγουν ἔχοντας εἰς τὸν ἑαυτόν του τὴν ὁμοίαν γνώμην ὁποῦ εἶχεν ὁ Παῦλος, ἔξωθεν ὑπεκρίθη διὰ φόβον τῶν Ἰουδαίων, εἰς ἐκεῖνον ὅμως τὸν καιρὸν, ὁποῦ ἐκηρύσσετο ἀκόμη τὸ εὐαγγέλιον. κατεγνώσθη λοιπὸν εἰς τοῦτο μόνον, ὅτι ἔδωκε παράδειγμα τῶν Ἰουδαίων, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκεῖνοι ἐβεβαιώθησαν εἰς τὴν κακήν τους γνώμην, ὅτι τὰ μωσαϊκὰ νὰ ἦσαν ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν ἐναντίον τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου. Καὶ ἐπειδὴ τότε ἔγινεν εἰς καιρὸν, ὁποῦ ἡ συγκατάβασις τῶν Ἀποστόλων

ςόλων

στόλων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους δὲν ἦτον ἀκόμη περασμένη, διὰ τοῦτο δίδομεν τὸ κατὰ τοῦ εὐαγγελίου σφάλμα ὄχι τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ τῶν Ἑβραίων. ὅτι ὁ Πέτρος ὡσὰν ἀπόστολος τῆς περιτομῆς ἔπασχε νὰ κερδαίσῃ τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἐκεῖνοι ἐπονηρεύοντα. Δὲν ἀξίζει λοιπὸν τοῦ Γεργάνου τὸ ἐπιχείρημα· σφάλλοντας ὁ Πέτρος ἔσφαλεν ὅλη ἡ ἐκκλησία· ὅτι τὸ κάμωμα τοῦτο συνέβη εἰς καιρὸν τῆς συγκαταβάσεως, ὅτε δὲν ἦσαν ἀκόμη τὰ μωσαϊκὰ παντάπασιν ἐμποδισμένα· καὶ ἐναντίον τοῦ εὐαγγελίου ἐπονηρεύοντα οἱ Ἑβραῖοι, ὄχι τοῦ Πέτρου ἡ συγκατάβασις. διὰ τοῦτο τέτοιον σφάλμα δὲν ἔβλαπτε τὴν ἐκκλησίαν. καὶ εἶναι θαυμαστὸν, ὅτι ὁ αἱρετικὸς θέλει νὰ μὴν εἶναι ὁ Πέτρος διὰ τὸ σφάλμα θεμέλιον, καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦτο τὸ φαινόμενον σφάλμα ὁ Πέτρος ἀποδείχνεται θεμέλιον. διατὶ κρατῶντας ἀκόμη τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εἰς τοὺς ἑβραιοχριστιανοὺς ἡ συνήθεια τῶν νομικῶν, τόσον ὅτι καὶ ὁ Ἰάκωβος ἐκατάπεισε τὸν Παῦλον νὰ φυλάξῃ κάποια νομικὰ διὰ νὰ θεραπεύσῃ τοὺς Ἑβραίους, καὶ αὐτὸς ἐπερίτεμε τὸν Τιμόθεον, καὶ ἐφύλαξεν εἰς καιρὸν καὶ ἄλλα νομικὰ, καθὼς εἶναι φανερόν· ὅμως οὐδενὸς ἀποστόλου ἔργον

Petro; qui vt circũcisionis Apostolus Iudæorum salutem modis omnibus procurabat.

Proinde Gerganus male arguit, qùod errante Petro tota Ecclesia errasset. tale enim factum Petri eo tempore commissum est, quo legalia nondum erant absolutè prohibita; & peruersitas sẽsus oriebatur ex parte Iudæorum. Quare talis error non affecit Ecclesiam. Cæterum admiratione dignum est; quod Hæreticus ideo negat Petrum esse fundamentum, quia errauit: Cum tamen ex hac erroris specie planum fiat, Petrum esse fundamentum. Siquidem primis adhuc temporibus Hebræi Hierosolymitani legalia retinebant; ita vt Iacobus persuaserit Paulo cæremonias quasdam ob seruare, vt Iudæis satisfaceret. Et Paulus ipse Timotheum circumcidit; & alio tempore, vt patet, alijs legalibus vsus est. Nullius tamen Apostoli factum mouit, imo iuxta

Act. 21. 18.

Cap. 16. 3.

Cap. 18. 18.

 Pau-

Paulum coegit gentes ad imitandum, nisi solius Petri factum. Statim enim atque Petrus rediit Antiochiæ ad pristinum condescensionis modum non abhorrēdi à legalibus, Christiani omnes Antiochiæ coacti exemplo, Petrum imitati sunt. Et factum Petri vt vult Augustinus, tanti fuit; vt palam omnibus fecerit, quisnam esset, super quem Ecclesia fundata est. Solum Petrum imitati sunt Christiani omnes; Petrus ergo est Ecclesiæ fundamentum, vt petra fidei.

Siue ergo Petrus aliquid commiserit per Augustinum, siue non commiserit per Chrysostomum; ex hoc agnoscitur fundamentum & magister Ecclesiæ; ruuntque impia hæreticorum fundamenta. Post hęc subiungit homo perfidus & alia id generis nugamenta. Sed quia iam examinata sunt, transeundum ad alia.

ἔργον ἐκίνησεν, ἢ κατὰ τὸ μίλημα τοῦ ἁγίου Παύλου ἠνάγκασε τὰ ἔθνη πρὸς μίμησιν παρὰ μόνον τοῦ Πέτρου τὸ ἔργον. διατὶ εὐθὺς ὁποῦ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἔδειξεν ὁ Πέτρος τὴν πρωτέραν συγκατάβασιν εἰς τὰ νομικά, ὅλοι τῆς Ἀντιοχείας οἱ Χριστιανοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ τὸν μιμηθοῦσιν. καὶ τὸ σφάλμα ὁποῦ ἔκαμε κατὰ τὸν ἅγιον Αὐγουστῖνον ὁ Πέτρος, ἄξιζε τόσον, ὁποῦ ἔδειξε καὶ ἐφανέρωσε τοῦ κόσμου, ποῖος ἦτον ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίζετον ἡ ἐκκλησία. μόνον τὸν Πέτρον ἐμιμήθησαν οἱ Χριστιανοί, τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, θεμέλιον ὡς πέτρα τῆς πίστεως.

Καὶ συμπεραίνεται, ὅτι ἢ νὰ κατεγνώσθη κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον, ἢ νὰ μὴν ἔσφαλε κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Πέτρος, μὲ τοῦτο ἐγνωρίσθη θεμέλιον καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας· καὶ λύονται τὰ ἀσεβῆ τῶν αἱρετικῶν θεμέλια. Σμίγει μετὰ ταῦτα ὁ κακὸς τοῦτος καὶ ἄλλα βαττολογήματα, ὁποῦ ἐξητάσθησαν παραπάνω, διὰ τοῦτο προβαίνομεν περαιτέρω.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΔ.

Ὅλοι οἱ πατέρες λέγουσιν, πῶς ἡ ἐκκλησία δὲν εἶναι θεμελιωμένη εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλὰ εἰς τὸν Χριστόν· ὁ Βασίλειος, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Ἐπιφάνιος, ὁ Δαμασκηνός.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIV.

Omnes ſancti Patres dicunt, Eccleſiam non eſſe fundatam in Petro, ſed in Chriſto: Baſilius, Chryſoſtomus, Epiphanius, Damaſcenus.

REFVTATIO.

Ἔπλασαν, λέγει ὁ θεῖος Δαμασκηνός, οἱ Μανιχαῖοι τὸ κατὰ Θωμᾶν εὐαγγέλιον· πλάσει καὶ ὁ Γεργαῖος νὰ εἶπεν ὁ Βασίλειος πρᾶγμα, ὁποῦ οὔτε εἶπεν, οὔτε ἔγραψεν, οὔτε ὠνειρεύθη ποτὲ ὁ φωστὴρ ἐκεῖνος ὁ οὐρανοφάντωρ. καὶ διὰ τοῦτο ἀναφέρει μόνον τὸν Βασίλειον, ἀλλὰ δὲν μνημονεύει ποῦ νὰ τὸ εἶπεν, εἰς ποῖον βιβλίον, εἰς ποῖον τόπον. Δὲν εἶναι τοῦτο νέον τεχνολόγημα τοῦ διαβόλου καὶ τῶν αἱρετικῶν. πανταχοῦ μέμ-

φεται

Inxerūt Manichæi Euangeliū ſecundum Thomam, vt refert Damaſcenus in ij. Oratione de Imaginibus. Nunc quoque fingit Gerganus, quod nunquam dixit, nuſquam ſcripſit, nec sōniauit veritatis Doctor Baſilius magnus. Citat Baſilium; ſed in quo Tractatu, quo loco Baſilius id dixerit, nec citat, nec citare poteſt. Non eſt hoc recens Diaboli & hæreticorum commentum.

Queritur sæpissimè de Arianis Athanasius, quòd sacram Scripturam detorquerent. Testantur Acta Conciliorum generalium vj. & vij. multas Sanctorum Patrum sententias fuisse corruptas & adulteratas à Monothelitis & Iconomachis. Illorum lacte bene potus Gerganus mentitur de Basilio; multumque laborat, vt blasphemiam suam stabiliat; Quòd sanctus Petrus non sit Ecclesiæ fundamentum; quia solus, inquit, Christus est fundamentum. Vtinam homo impius saltem Apostolo crederet; magisque Apostolo crederet, quàm Luthero. Apostolus tertio capite primæ ad Corinthios; Fundamentum, inquit, aliud nemo potest ponere præter id, quód positum est; quod est Christus Iesus. Exponit Chrysostomus; Per hæc verba docere Paulum, hæreses esse fugiendas: omnis quippe hæresis suum ponit fundamen-

Rom. 11.

tum

φεται τοὺς Αρειανοὺς ὁ μέγας Αθανάσιος, ὅτι ἐπαχερεσμένεαν τῆ θείαν γραφήν. μαρτυρῶσι τὰ πρακτικὰ τῶν ἁγίων οἰκυμενικῶν συνόδων, ς. καὶ ζ. πῶς ἔφθειραν καὶ ἔπλασαν οἱ μονοθελῆται καὶ εἰκονομάχοι αἱρετικοὶ τὴν γραφὴν καὶ τὰ ῥητὰ τῶν ἁγίων πατέρων. ἐκείνων τῶν αἱρετικῶν τὸ γάλα ποτισμένος ὁ Γεργαῖος ψευδολογεῖ διὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, καὶ κοπιάζει πολλὰ πάσχοντας νὰ στερεώσῃ τὴν βλασφημίαν του, ὅτι ὁ ἅγιος Πέτρος δὲν εἶναι τῆς ἐκκλησίας θεμέλιον, διότι μόνος ὁ Χριστὸς εἶναι, λέγει, θεμέλιον. ἂς ἐπίστευε κἂν τοῦ ἁγίου Παύλου ὁ παντέρημος, καὶ ἂς ἐπίστευε πλέον τοῦ ἀποστόλου παρὰ τοῦ Λουτέρου. Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους λέγει ὁ Παῦλος· θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. ἐξηγᾶ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι μὲ ταῦτα τὰ λόγια διδάσκει ὁ Παῦλος νὰ φεύγωμεν ταῖς αἵρεσες, διατὶ πᾶσα αἵρεσις βάλλει δικόν της θεμέλιον. καθὼς καὶ ὁ Γεργαῖος ἀφίνοντας τὸν Πέτρον ἔχει

διὰ

διὰ θεμέλιόν τινα τὸν Λούτερον. ἀπέχει εἰς τὸ β. κεφάλαιον πρὸς Ἐφεσίους λέγει ὁ ὅμοιος Ἀπόστολος· Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου αὐτοῦ Χριστοῦ. πῶς ἔλεγεν ὁ Παῦλος τῶν Κορινθίων, ὅτι μόνος ὁ Χριστὸς εἶναι θεμέλιον, ἀπέχει γράφει τῶν Ἐφεσίων, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται εἶναι θεμέλιον, ὡς τὸ ἐξηγᾷ καὶ ὁ Χρυσόστομος; Δὲν γράφει τὰ ἐναντία ὁ Παῦλος· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ὅπου λέγει τῶν Ἐφεσίων ἀκρογωνιαῖον λίθον τὸν Χριστὸν, γράφει τῶν Κορινθίων μόνον θεμέλιον, δηλονότι μόνον θεμέλιον ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον. ἀμὴ εἰς ὅσον καθένας Χριστιανὸς, καὶ ὅλοι ὁμάμα εἶναι ναὸς τοῦ θεοῦ, καθὼς ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόστομος, θεμέλιον εἶναι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, καλὰ καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος ὅπου κρατεῖ ἴσιο τὸν Χρυσόστομον καὶ

τοὺς

tum: quo modo Gerganus relicto Petro pro suo fundamento ponit Lutherum. Rursus secundo capite ad Ephesios inquit Apostolus: Ergo iam non estis hospites & aduenæ; sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei, superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Iesu. Quomodo Paulus Corinthijs quidem scribebat, solum Christum esse fundamentum; Ephesijs verò, Apostolos & Prophetas esse fundamentum? vt Chrysostomus etiam annotat? Certe Paulus non scribit pugnantia; sed quem vocat angularem lapidem in epistola ad Ephesios, eundem vocat vnicum fundamentum scribens ad Corinthios; solum nimirum fundamentum vt angularem lapidem. Sed qua Christianus quilibet, & simul omnes templum Dei sunt, vt Chrysostomus explicat, Apostoli & Prophetæ sunt fundamentum; [illegible].19.

licet Christus sit angularis omnium lapis; qui, vt ait Chrysostomus, & muros & fundamenta sustinet. Sunt igitur fundamentum & Christus & Apostoli; & hæc inter se non pugnant. Nec repugnat igitur, vt Petrus sit petra & fundamentum Apostolicum, & præterea fundamentum præter alios Apostolos. Sunt plane omnes Apostoli fundamenta templi, idest Christianorũ vt Dei templorum, iuxta Chrysostomum, vt diximus, & Augustinum enarratione in Psalmum lxxxvj. Christus enim, inquit, apertè dicitur Sanctus sãctorum, & figurate fundamentum fundamẽtorum. Et fundamẽta sunt Apostoli & Prophetæ, quia portãt infirmitatẽ nostrã. Quatenus nimirum virtus horum fũdamentorum respicit piam Eph. 2. 22. Christianorũ vitam: vt ipsemet Apostolus declarat subdẽs; In quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in spiritu. Quare in Apocalypsi quoque vidit Ioan-

τοὺς τοίχους καὶ τὰ θεμέλια· εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι θεμέλιον· καὶ ταῦτα δὲν ἐναντιοῦνται. ὅθεν ἐξ ἀνάγκης ἀκόμη δὲν ἐναντιᾶται τὸ νὰ εἶναι ὁ Πέτρος πέτρα καὶ θεμέλιον ἀποστολικὸν, καὶ θεμέλιον ἀκόμη εἰς ἄλλον τρόπον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους· ὅτι ὅλοι εἶναι θεμέλια τοῦ ναοῦ, ἤγουν τῶν Χριστιανῶν ὡς ναοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὡς εἴπαμεν, καὶ τὸν Αὐγουστῖνον ὁποῦ λέγει· Ὁ Χριστὸς λέγεται ἅγιος ἁγίων, καὶ τυπικῶς θεμέλιον θεμελίων· καὶ ὅτι εἶναι θεμέλια οἱ ἀπόστολοι, διατὶ βαστοῦσι καὶ στηρίζουσι τὴν ἀδυναμίαν μας. Καθ' ὅσον ἡ δύναμις τῶν θεμελίων τούτων ἀναφέρεται εἰς τὴν χριστιανικὴν καὶ ἁγίαν ζωὴν, ὡς τὸ λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν εἶδεν ὁ θεολόγος τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ τὸ τεῖχος, ὅτι εἶχεν δώδεκα θεμέλια, καὶ γραμμένα εἰς τὰ δώδεκα θεμέλια τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων· πρᾶγμα ὁποῦ

ὅπου ἐγγίζει τῆς πνευματικῆς οἰκοδομίας διὰ τὰ καλὰ ἔργα.

Ἀμὴ ὁ Πέτρος ἔξω ἀπὸ τούτου εἶναι τέτοιον θεμέλιον, οἷον τὸ συγγράφει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ β. κατ' Εὐνομίου, καθὼς τὸ προείπαμεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς εἰκοστῆς βλασφημίας. Ὁ Πέτρος, λέγει, εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ ἐδέχθη ἐπάνω του τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πίστεως. Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ μετανοίας τὸ βεβαιώνει λέγοντας· Πέτρος τρὶς ἀπαρνεῖται, καὶ κεῖται ἐν θεμελίῳ. Καὶ κατωτέρω· Εἰ γὰρ καὶ πέτρα ὁ Πέτρος, οὐχ ὡς ὁ Χριστὸς πέτρα, ὡς Πέτρος πέτρα. Χριστὸς γὰρ ὄντως πέτρα ἀσάλευτος, Πέτρος δὲ διὰ τὴν πέτραν· χαρίζεται γὰρ Ἰησοῦς τὰ ἑαυτοῦ ἀξιώματα οὐκ ἀποκενούμενος. Φῶς ἐστιν καὶ τοῖς μαθηταῖς λέγει, ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ἱερεύς ἐστι, καὶ ἱερέας ποιεῖ· πρόβατον, καὶ τοῖς μαθηταῖς λέγει, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα. πέτρα ἐστὶ, καὶ πέτραν ποιεῖ, καὶ τὰ ἴδια τοῖς δούλοις χαρίζεται. παρόμοιον λέγει

καὶ

Ioannes murum cælestis Hierusalem habentē fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina xij. Apostolorum: Quod totum spectat ad spiritale ædificium per bona opera. Cap. 21. 14.

At verò Petrus tale præterea fundamentum est, quale describit Basilius magnus, vt supra diximus, in ij. contra Eunomium. Petrus, inquit, est ille, qui propter fidei excellentiam suscepit super se structuram Ecclesiæ. Et in sermone de Pœnitentia; Petrus, inquit, ter negat, & positus est fundamentum. Et mox: Quamquam enim Petrus petra est, non tamen petra vt Christus, sed petra vt Petrus. Christus enim verè petra immobilis, Petrus verò propter Petram. Largitur quippe Iesus prærogatiuas suas famulis suis, nec priuatur ipse. Lux est, & Discipulis ait, Vos estis lux mundi. Sacerdos Matt. 5. 14. est, & Sacerdotes creat. Ouis est, & Discipulis dicit; Ecce ego mitto vos Matth. 10. 16.

sicut

ſicut oues. Petra eſt & petrã facit; & ſeruis largitur ſua. Hoc idẽ Leo magnus ſupra citatus: Vt quæ, inquit, poteſtate sũt Chriſti propria, quòd petra ſit & fundamẽtũ, participatione ſint Petro cõmunia; & Petrus petra ſit virtute Chriſti ſolidata. S. quoq. Epiph. & ipſe antea citatus, in Anchorato; Petrũ, inquit, Apoſtolorũ primũ, ſolidam petrã, ſuper quã ædificata eſt Eccleſia Dei; & portæ inferi, i. hæreſes & hçreſiarchæ, inquit, nõ prçualebunt aduerſus eã: omnino enim fides in Petro fundata eſt. Quod etiã à priſcis tẽporibus, vt ſupra dictum eſt, Orien. Eccleſia in ſuis Cãticis luculentiſſ. prædicat his verbis: Petra Chriſtus petrã fidei Diſcipulis prçlatum ſplẽdidè glorificat. Itaq. petra, cui fabrica incũbit innixa, fundamentum eſt. & qualis eſt ſtructura, tale etiam eſt fundamentum. Structura eſt Eccleſia fide ſurgens: prima igitur petra fide poſita eſt eius fundamentum.

Serm. 3 de ſua Aſſump.

quale

καὶ ὁ ἅγιος Λέων ὁ πάπας ὡς εἴπαμεν· ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχει ὁ Χριστὸς ἀπὸ ἐδικήν του δύναμιν ἴδια, νὰ εἶναι πέτρα καὶ θεμέλιον, τὰ κοινωνᾶ κατὰ μετοχὴν τοῦ Πέτρου, κάμνοντάς τον πέτραν στερεωμένην ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ αὐτὸ λέγει, καθὼς προεγράψαμεν, καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸν Ἀγκυρωτόν· Κατὰ πάντα τρόπον ἡ πίστις, λέγει, ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, τὴν πέτραν τὴν στερεάν, ἐφ' ἣν ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ᾠκοδόμηται, καὶ πύλαι ᾅδου, αἱ αἱρέσεις καὶ αἱρεσιάρχαι οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ ὅλη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸ ψάλλει παλαιόθεν, ὡς προείπαμεν· Ἡ πέτρα Χριστὸς τὴν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φαιδρῶς τῶν μαθητῶν τὸν πρόκριτον. ἡ πέτρα ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται ἡ οἰκοδομή, εἶναι τὸ θεμέλιον. καὶ οἵα εἶναι ἡ οἰκοδομή, τέτοιον εἶναι καὶ τὸ θεμέλιον. ἡ ἐκκλησία διὰ τῆς πίστεως εἶναι οἰκοδομή· τὸ λοιπὸν ἡ πρώτη πέτρα τῆς πίστεως εἶναι τὸ θεμέλιόν της· ὅμως θεμέλιον δὲν εἶναι ὁ δεσπότης Χριστός· ὅτι ὁ κτίστης

καὶ

καὶ οἰκοδόμος δὲν μετρεῖται εἰς τὸ οἰκοδόμημα. ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ οἰκοδόμος, καὶ οἰκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν του κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν ἅγιον Επιφάνιον ἐπάνω εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον. τοῦτο δὲν ἐδόθη ἄλλου τινὸς, Αποστόλου. τὸ λοιπὸν μόνος ὁ Πέτρος τῷ λόγῳ τούτῳ εἶναι θεμέλιον. Καὶ καθὼς λέγοντας εἰς τὸν Ησαΐαν ὁ Θεός· Ιδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον· μιλεῖ διὰ τὸν Χριστὸν ὁ πατήρ· ἔτζι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι ἀδυνάτον νὰ μιλῇ διὰ λόγου του. ὅτι ὁ οἰκοδόμος ἐνεργᾷ, καὶ τὸ θεμέλιον ἐνεργεῖται, καὶ κτίζεται, καὶ οἰκοδομεῖται μὲ τὸ σπίτι. ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε, καὶ διὰ θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς ἔβαλε τὸν Πέτρον, θεμελιώνοντας τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, καθὼς βοῶσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων.

Καὶ

quale fundamentnm non est Christus. Aedificator enim & structor non numeratur inter partes structuræ. Christus frabricator ædificauit Ecclesiam super Petrum, vt expressissime docent Basilius magnus & Epiphanius; & hoc soli Petro datum est: ergo solus Petrus est hac ratione fundamentum. Et quẽadmodum apud Esaiam vbi Deus dicit; Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem pretiosum, electum, angularem; Deus Pater loquitur de Christo: Ita dum Christus ait; Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; necessariò sermonem habet de alia petra, nõ de se ipso. Nam qui ædificat, agit, & ponit; fundamentum verò ponitur, vt primo iacta pars domus. Christus ergo ędificauit, & pro fundamẽto ædificij posuit Petrum, fundans Christianorũ fidẽ in fide Petri; vt iam ex sanctis Patribus & Concilijs generalibus ꝑ apertissima testimonia declaratũ est.

Cap. 28. 16.

Dama-

sicut oues. Petra est & petrã facit; & seruis largitur sua. Hoc idẽ Leo magnus supra citatus: Vt quæ, inquit, potestate sũt Christi propria, quòd petra sit & fundamẽtũ, participatione sint Petro cõmunia; & Petrus petra sit virtute Christi solidata. S. quoq. Epiph. & ipse antea citatus, in Anchorato; Petrũ, inquit, Apostolorũ primũ, solidam petrã, super quã ædificata est Ecclesia Dei; & portæ inferi, i. hæreses & hęresiarchæ, inquit, nõ prꝺualebunt aduersus eã: omnino enim fides in Petro fundata est. Quod etiã à priscis tẽporibus, vt supra dictum est, Orien. Ecclesia in suis Cãticis luculentiss. prædicat his verbis: Petra Christus petrã fidei Discipulis pręlatum splẽdidè glorificat. Itaq. petra cui fabrica incũbit innixa, fundamentum est. & qualis est structura, tale etiam est fundamentum. Structura est Ecclesia fide surgens: prima igitur petra fide posita est eius fundamentum.

Serm. 3 de sua Assump.

καὶ ὁ ἅγιος Λέων ὁ πάπας ὡς εἴπαμεν· ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχει ὁ Χριστὸς ἀπὸ ἐδικήν του δύναμιν ἴδια, νὰ εἶναι πέτρα καὶ θεμέλιον, τὰ κοινωνᾷ κατὰ μετοχὴν τοῦ Πέτρου, κάμνοντάς τον πέτραν στερεωμένην ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ αὐτὸ λέγει, καθὼς προεγράψαμεν, καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸν Ἀγκυρωτόν· Κατὰ πάντα τρόπον ἡ πίστις, λέγει, ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, τὴν πέτραν τὴν στερεὰν, ἐφ' ἣν ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ᾠκοδόμηται, καὶ πύλαι ᾅδου, αἱ αἱρέσεις καὶ αἱρεσιάρχαι οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ ὅλη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸ ψάλλει παλαιόθεν, ὡς προείπαμεν· Ἡ πέτρα Χριστὸς τὴν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φαιδρῶς τῶν μαθητῶν τὸν πρόκριτον. ἡ πέτρα ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται ἡ οἰκοδομὴ, εἶναι τὸ θεμέλιον. καὶ οἵα εἶναι ἡ οἰκοδομὴ, τέτοιον εἶναι καὶ τὸ θεμέλιον. ἡ ἐκκλησία διὰ τῆς πίστεως εἶναι οἰκοδομή· τὸ λοιπὸν ἡ πρώτη πέτρα τῆς πίστεως εἶναι τὸ θεμέλιόν της· ἄλλο θεμέλιον δὲν εἶναι ὁ δεσπότης Χριστός· ὅτι ὁ κτίστης

καὶ οἰκοδόμος δὲν μετρεῖται εἰς τὸ οἰκοδόμημα. ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ οἰκοδόμος, καὶ οἰκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν του κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἐπάνω εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον. τοῦτο δὲν ἐδόθη ἄλλου τινὸς, Ἀποστόλου. τὸ λοιπὸν μόνος ὁ Πέτρος τῷ λόγῳ τούτῳ εἶναι θεμέλιον. Καὶ καθὼς λέγοντας εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὁ Θεός· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον· μιλεῖ διὰ τὸν Χριστὸν ὁ πατήρ· ἔτζι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μιλῇ διὰ λόγου του. ὅτι ὁ οἰκοδόμος ἐνεργᾷ, καὶ τὸ θεμέλιον ἐνεργεῖται, καὶ κτίζεται, καὶ οἰκοδομεῖται μὲ τὸ σπίτι. ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε, καὶ διὰ θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς ἔβαλε τὸν Πέτρον, θεμελιώνοντας τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, καθὼς βοῶσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων.

Καὶ

quale fundamentum non est Christus. Aedificator enim & structor non numeratur inter partes structuræ. Christus frabricator ædificauit Ecclesiam, super Petrum, vt expressissime docent Basilius magnus & Epiphanius; & hoc soli Petro datum est: ergo solus Petrus est hac ratione fundamentum. Et quẽadmodum apud Esaiam, vbi Deus dicit; Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem pretiosum, electum, angularem; Deus Pater loquitur de Christo: Ita dum Christus ait; Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; necessariò sermonem habet de alia petra, nõ de se ipso. Nam qui ædificat, agit, & ponit; fundamentum verò ponitur, vt primo iacta, pars domus. Christus ergo ędificauit, & pro fundamẽto ædificij posuit Petrum; fundans Christianorũ fidẽ in fide Petri; vt iam ex sanctis Patribus & Concilijs generalibus ꝑ apertissima testimonia declaratũ est.

Cap. 28. 16.

Dama-

sicut oues. Petra est & petrā facit; & seruis largitur sua. Hoc idē Leo magnus supra citatus: Vt quæ, inquit, potestate sūt Christi propria, quòd petra sit & fundamētū, participatione sint Petro cōmunia; & Petrus petra sit virtute Christi solidata. S. quoq. Epiph. & ipse antea citatus, in Anchorato; Petrū, inquit, Apostolorū primū, solidam petrā, super quā ædificata est Ecclesia Dei; & portæ inferi, i. hæreses & hęresiarchæ, inquit, nō prȩualebunt aduersns eā: omnino enim fides in Petro fundata est. Quod etiā à priscis tēporibus, vt supra dictum est, Orien. Ecclesia in suis Cāticis luculentiss. prædicat his verbis: Petra Christus petrā fidei Discipulis prȩlatum splēdidè glorificat. Itaq. petra. cui fabrica incūbit innixa, fundamentum est. & qualis est structura, tale etiam est fundamentum. Structura est Ecclesia fide surgens: prima igitur petra fide posita est eius fundamentum.

Serm. 3 de sua Assump.

quale

καὶ ὁ ἅγιος Λέων ὁ πάπας ὡς εἴπαμεν· ἐκεῖνα ὅπου ἔχει ὁ Χριστὸς ἀπὸ ἰδικήν του δύναμιν ἴδια, νὰ εἶναι πέτρα καὶ θεμέλιον, τὰ κοινωνᾷ κατὰ μετοχὴν τοῦ Πέτρου, κάμνοντάς τον πέτραν στερεωμένην ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ αὐτὸ λέγει, καθὼς προεγράψαμεν, καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸν Ἀγκυρωτόν· Κατὰ πάντα τρόπον ἡ πίστις, λέγει, ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, τὴν πέτραν τὴν στερεάν, ἐφ' ἣν ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ᾠκοδόμηται, καὶ πύλαι ᾅδου, αἱ αἱρέσεις καὶ αἱρεσιάρχαι οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ ὅλη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸ ψάλλει παλαιόθεν, ὡς προείπαμεν· Η πέτρα Χριστὸς τὸν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φαιδρῶς τῶν μαθητῶν τὸν πρόκριτον. ἡ πέτρα ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται ἡ οἰκοδομή, εἶναι τὸ θεμέλιον. καὶ οἵα εἶναι ἡ οἰκοδομή, τέτοιον εἶναι καὶ τὸ θεμέλιον. ἡ ἐκκλησία διὰ τῆς πίστεως εἶναι οἰκοδομή· τὸ λοιπὸν ἡ πρώτη πέτρα τῆς πίστεως εἶναι τὸ θεμέλιόν της· ἄλλο θεμέλιον δὲν εἶναι ὁ δεσπότης Χριστός· ὅτι ὁ κτίστης

καὶ

καὶ οἰκοδόμος δὲν μετρεῖται εἰς τὸ οἰκοδόμημα. ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ οἰκοδόμος, καὶ οἰκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν του κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἐπάνω εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον. τοῦτο δὲν ἐδόθη ἄλλου τινὸς Ἀποστόλου. τὸ λοιπὸν μόνος ὁ Πέτρος τῷ λόγῳ τούτῳ εἶναι θεμέλιον. Καὶ καθὼς λέγοντας εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὁ Θεός· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον· μιλεῖ διὰ τὸν Χριστὸν ὁ πατήρ· ἔτζι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μιλῇ διὰ λόγου του. ὅτι ὁ οἰκοδόμος ἐνεργᾷ, καὶ τὸ θεμέλιον ἐνεργεῖται, καὶ κτίζεται, καὶ οἰκοδομεῖται μὲ τὸ σπίτι. ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε, καὶ διὰ θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς ἔβαλε τὸν Πέτρον, θεμελιώνοντας τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, καθὼς βοῶσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Καὶ

quale fundamentum non est Christus. Aedificator enim & structor non numeratur inter partes structuræ. Christus fabricator ædificauit Ecclesiam super Petrum, vt expressissime docent Basilius magnus & Epiphanius; & hoc soli Petro datum est: ergo solus Petrus est hac ratione fundamentum. Et quẽadmodum apud Esaiam ubi Deus dicit; Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem pretiosum, electum, angularem; Deus Pater loquitur de Christo: Ita dum Christus ait; Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; necessariò sermonem habet de alia petra, nõ de se ipso. Nam qui ædificat, agit, & ponit; fundamentum verò ponitur, vt primo iacta pars domus. Christus ergo ędificauit, & pro fundamẽto ædificij posuit Petrum, fundans Christianorũ fidẽ in fide Petri; vt iam ex sanctis Patribus & Concilijs generalibus p̱ apertissima testimonia declaratũ est.

Cap. 28. 16.

Dama-

sicut oues. Petra est & petrã facit; & seruis largitur sua. Hoc idẽ Leo magnus supra citatus: Vt quæ, inquit, potestate sũt Christi propria, quòd petra sit & fundamẽtũ, participatione sint Petro cõmunia; & Petrus petra sit virtute Christi solidata. S. quoq. Epiph. & ipse antea citatus, in Anchorato; Petrũ, inquit, Apostolorũ primũ, solidam petrã, super quã ædificata est Ecclesia Dei; & portæ inferi, i. hæreses & hęresiarchæ, inquit, nõ pręualebunt aduersus eã: omnino enim fides in Petro fundata est. Quod etiã à priscis tẽporibus, vt supra dictum est, Orien. Ecclesia in suis Cãticis luculentiss. prædicat his verbis: Petra Christus petrã fidei Discipulis pręlatum splẽdidè glorificat. Itaq. petra cui fabrica incũbit innixa, fundamentum est. & qualis est structura, tale etiam est fundamentum. Structura est Ecclesia fide surgens: prima igitur petra fide posita est eius fundamentum.

Serm. 3 de sua Assump.

quale

καὶ ὁ ἅγιος Λέων ὁ πάπας ὡς εἴπαμεν· ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχει ὁ Χριστὸς ἀπὸ ἰδικήν του δύναμιν ἴδια, νὰ εἶναι πέτρα καὶ θεμέλιον, τὰ κοινωνᾷ κατὰ μετοχὴν τοῦ Πέτρου, κάμνοντάς τον πέτραν στερεωμένην ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ αὐτὸ λέγει, καθὼς προεγράψαμεν, καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸν Ἀγκυρωτόν· Κατὰ πάντα τρόπον ἡ πίστις, λέγει, ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, τὴν πέτραν τὴν στερεάν, ἐφ᾽ ἣν ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ οἰκοδομεῖται, καὶ πύλαι ᾅδου, αἱ αἱρέσεις καὶ αἱρεσιάρχαι οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ ὅλη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸ ψάλλει παλαιόθεν, ὡς προείπαμεν· Ἡ πέτρα Χριστὸς τὴν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φαιδρῶς τῶν μαθητῶν τὸν πρόκριτον. ἡ πέτρα ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται ἡ οἰκοδομή, εἶναι τὸ θεμέλιον. καὶ οἵα εἶναι ἡ οἰκοδομή, τέτοιον εἶναι καὶ τὸ θεμέλιον. ἡ ἐκκλησία διὰ τῆς πίστεως εἶναι οἰκοδομή· τὸ λοιπὸν ἡ πρώτη πέτρα τῆς πίστεως εἶναι τὸ θεμέλιόν της· ὅμως θεμέλιον δὲν εἶναι ὁ δεσπότης Χριστός· ὅτι ὁ κτίστης

καὶ

καὶ οἰκοδόμος δὲν μετρεῖται εἰς τὸ οἰκοδόμημα. ὁ Χριστὸς ἐστὶ ὁ οἰκοδόμος, καὶ οἰκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν του κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἐπάνω εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον. τοῦτο δὲν ἐδόθη ἄλλου τινὸς Ἀποστόλου. τὸ λοιπὸν μόνος ὁ Πέτρος τῷ λόγῳ τούτῳ ἐστὶ θεμέλιον. Καὶ καθὼς λέγοντας εἰς τὸν Ησαΐαν ὁ Θεός· Ιδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον· μιλεῖ διὰ τὸν Χριστὸν ὁ πατήρ· ἔτζι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, ἐστὶ ἀδυνάτον νὰ μιλῇ διὰ λόγου του. ὅτι ὁ οἰκοδόμος ἐνεργᾷ, καὶ τὸ θεμέλιον ἐνεργεῖται, καὶ κτίζεται, καὶ οἰκοδομεῖται μὲ τὸ σπίτι. ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε, καὶ διὰ θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς ἔβαλε τὸν Πέτρον, θεμελιώνοντας τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, καθὼς βοοῦσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων.

Καὶ

quale fundamentnm non eſt Chriſtus. Aedificator enim & ſtructor non numeratur inter partes ſtructuræ. Chriſtus frabricator ædificauit Eccleſiam ſuper Petrum, vt expreſſiſſime docent Baſilius magnus & Epiphanius; & hoc ſoli Petro datum eſt: ergo ſolus Petrus eſt hac ratione fundamentum. Et quẽadmodum apud Eſaiam vbi Deus dicit; Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem pretioſum, electum, angularem; Deus Pater loquitur de Chriſto: Ita dum Chriſtus ait; Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; neceſſariò ſermonem habet de alia petra, nõ de ſe ipſo. Nam qui ædificat, agit, & ponit; fundamentum verò ponitur, vt primo iacta pars domus. Chriſtus ergo ędificauit, & pro fundamẽto ædificij poſuit Petrum, fundans Chriſtianorũ fidẽ in fide Petri; vt iam ex ſanctis Patribus & Concilijs generalibus ꝑ apertiſſima teſtimonia declaratũ eſt.

Cap. 28. 16.

Dama-

licet Christus sit angularis omnium lapis; qui, vt ait Chrysostomus, & muros & fundamenta sustinet. Sunt igitur fundamentum & Christus & Apostoli; & hæc inter se non pugnant. Nec repugnat igitur, vt Petrus sit petra & fundamentum Apostolicum, & præterea fundamentum præter alios Apostolos. Sunt plane omnes Apostoli fundamenta templi, idest Christianorũ vt Dei templorum, iuxta Chrysostomum, vt diximus, & Augustinum enarratione in Psalmum lxxxvj. Christus enim, inquit, apertè dicitur Sanctus sãctorum, & figurate fundamentum fundamẽtorum. Et fundamẽta sunt Apostoli & Prophetæ, quia portãt infirmitatẽ nostrã. Quatenus nimirum virtus horum fũdamentorum respicit piam Christianorũ vitam: vt ipsemet Apostolus declarat subdẽs; In quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in spiritu. Quare in Apocalypsi quoque vidit

Eph. 2. 22.

Ioan-

τοὺς τοίχους καὶ τὰ θεμέλια· εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι θεμέλιον; καὶ τοῦτα δὲν ἐναντιοῦνται. ὅθεν ἐξ ἀνάγκης ἀκόμη δὲν ἐναντιᾶται τὸ νὰ εἶναι ὁ Πέτρος πέτρα καὶ θεμέλιον ἀποστολικόν, καὶ θεμέλιον ἀκόμη εἰς ἄλλον τρόπον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους· ὅτι ὅλοι εἶναι θεμέλια τοῦ ναοῦ, ἤγουν τῶν Χριστιανῶν ὡς ναοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὡς εἴπαμεν, καὶ τὸν Αὐγουστῖνον ὁποῦ λέγει· Ὁ Χριστὸς λέγεται ἅγιος ἁγίων, καὶ τυπικῶς θεμέλιον θεμελίων· καὶ ὅτι εἶναι θεμέλια οἱ ἀπόστολοι, διατὶ βαστοῦσι καὶ στηρίζουσι τὴν ἀδυναμίαν μας. Καθ᾽ ὅσον ἡ δύναμις τῶν θεμελίων τούτων ἀναφέρεται εἰς τὴν χριστιανικὴν καὶ ἁγίαν ζωήν, ὡς τὸ λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν εἶδεν ὁ θεολόγος τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ τὸ τεῖχος, ὅτι εἶχεν δώδεκα θεμέλια, καὶ γραμμένα εἰς τὰ δώδεκα θεμέλια τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων· πρᾶγμα

ὁποῦ

ὅπου ἐγγίζει τῆς πνευματικῆς οἰκοδομίας διὰ τὰ καλὰ ἔργα.

Ἀμὴ ὁ Πέτρος ἔξω ἀπὸ τούτου ἐστὶ τοιοῦτον θεμέλιον, οἷον τὸ περιγράφει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ β. κατ' Εὐνομίου, καθὼς τὸ προείπαμεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς εἰκοστῆς βλασφημίας. Ὁ Πέτρος, λέγει, ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅπου ἐδέχθη ἐπάνω του τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πίστεως. Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ μετανοίας τὸ βεβαιώνει λέγοντας· Πέτρος τρὶς ἀπαρνεῖται, καὶ κεῖται ἐν θεμελίῳ. Καὶ κατωτέρω· Εἰ γὰρ καὶ πέτρα ὁ Πέτρος, οὐχ ὡς ὁ Χριστὸς πέτρα, ἀλλ' ὡς Πέτρος πέτρα. Χριστὸς γὰρ ὄντως πέτρα ἀσάλευτος, Πέτρος δὲ διὰ τὴν πέτραν· χαρίζεται γὰρ Ἰησοῦς τὰ ἑαυτοῦ ἀξιώματα οὐκ ἀποκενούμενος. Φῶς ἐστιν καὶ τοῖς μαθηταῖς λέγει, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ἱερεύς ἐστι, καὶ ἱερέας ποιεῖ· πρόβατον, καὶ τοῖς μαθηταῖς λέγει, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα. πέτρα ἐστὶ, καὶ πέτραν ποιεῖ, καὶ τὰ ἴδια τοῖς δούλοις χαρίζεται. παρόμοιον λέγει

καὶ

Ioannes murum cæleſtis Hieruſalem habentē fundamenta duodecim, & in ipſis duodecim nomina xij. Apoſtolorum: Quod totum ſpectat ad ſpiritale ædificium per bona opera. Cap. 21. 14.

At verò Petrus tale pręterea fundamentum eſt, quale deſcribit Baſilius magnus, vt ſupra diximus, in ij. contra Eunomium. Petrus, inquit, eſt ille, qui propter fidei excellentiam ſuſcepit ſuper ſe ſtructuram Eccleſiæ. Et in ſermone de Pœnitentia; Petrus, inquit, ter negat, & poſitus eſt fundamentum. Et mox: Quamquam enim Petrus petra eſt, non tamen petra vt Chriſtus, ſed petra vt Petrus. Chriſtus enim verè petra immobilis, Petrus verò propter Petram. Largitur quippe Ieſus prętogatiuas ſuas famulis ſuis, nec priuatur ipſe. Lux eſt, & Diſcipulis ait, Vos Matt. 5. eſtis lux mundi. Sacerdos 14. eſt, & Sacerdotes creat. Ouis eſt, & Diſcipulis dicit; Ecce ego mitto vos Matth. 10 16.

ſicut

καὶ οἰκοδόμος δὲν μετρεῖται εἰς τὸ οἰκοδόμημα. ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ οἰκοδόμος, καὶ οἰκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν του κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν ἅγιον Επιφανίον ἐπάνω εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον· τοῦτο δὲν ἐδόθη ἄλλου τινὸς, Αποσόλου. τὸ λοιπὸν μόνος ὁ Πέτρος τῷ λόγῳ τούτῳ εἶναι θεμέλιον. Καὶ καθὼς λέγοντας εἰς τὸν Ησαΐαν ὁ Θεός· Ιδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον· μιλεῖ διὰ τὸν Χριστὸν ὁ πατήρ· ἔτζι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι ἀδυνάτον νὰ μιλῇ διὰ λόγου του. ὅτι ὁ οἰκοδόμος ἐνεργᾷ, καὶ τὸ θεμέλιον ἐνεργεῖται, καὶ κτίζεται, καὶ οἰκοδομεῖται μὲ τὸ σπίτι. ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε, καὶ διὰ θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς ἔβαλε τὸν Πέτρον, θεμελιώνοντας τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, καθὼς βοῶσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Καὶ

quale fundamentnm non est Christus. Aedificator enim & structor non numeratur inter partes structuræ. Christus frabricator ædificauit Ecclesiam super Petrum, vt expressissime docent Basilius magnus & Epiphanius; & hoc soli Petro datum est: ergo solus Petrus est hac ratione fundamentum. Et quē-admodum apud Esaiam vbi Deus dicit; Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem pretiosum, electum, angularem; Deus Pater loquitur de Christo: Ita dum Christus ait; Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; necessariò sermonem habet de alia petra, nō de se ipso. Nam qui ædificat, agit, & ponit; fundamentum verò ponitur, vt primo iacta pars domus. Christus ergo ędificauit, & pro fundamēto ædificij posuit Petrum, fundans Christianorū fidē in fide Petri; vt iam ex sanctis Patribus & Concilijs generalibus p apertissima testimonia declaratū est.

Cap. 28. 16.

Dama-

τῆς κατορθουμένης ὑπ' αὐτὴν ἀρετῆς παρεδήλου. Τὸ λοιπὸν αὖ εἶναι ἡ ἐπωνυμία ἀληθινή, ὁ Πέτρος κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν εἶναι διακοσμητὴς ὅλης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰς ὅσον ἡ πίστις τοῦ Πέτρου διακοσμεῖ καὶ διακρατεῖ τὴν ἐκκλησίαν. ἄρα τοῦ Πέτρου ἡ πίστις, καὶ ἡ πίστις εἰς μόνον τὸν Πέτρον, καὶ ὁ Πέτρος εἰς ὅσον εἶχε πρῶτος τὴν πίστιν, εἶναι κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας. Καὶ τὸ θαυμαστὸν, ὅτι τὰ λόγια ὁποῦ παραφέρει ὁ Γεργαῖος ἀπὸ τὸν πρῶτον λόγον τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, εἶναι ἐναντία του. αὐτὸς ὡς τὸν ψευδοθεολόγος λέγει, ὅτι κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρες δὲν εἶναι ὁ Πέτρος θεμέλιον. ἀπέχει διὰ μαρτυρίαν τῆς βλασφημίας του φέρει τὸν Δαμασκηνὸν ὁποῦ λέγει, πῶς θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας εἶναι οἱ ἀπόστολοι.

Αν εἶναι ὦ Γεργαῖε οἱ ἀπόστολοι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἄρα καὶ ὁ Πέτρος· καὶ τόσον κυριώτερον ὁ Πέτρος, ὅσον σοῦ ἐδείξαμεν ἀπὸ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἀπὸ τὸν ἅγιον Επιφάνιον, καὶ τὸν θεῖον Δα-

gnomen tale est ; Petrus est per Damascenum Ecclesiæ dispositor, quia fides Petri connectit Ecclesiam. Ergo fides Petri, & in solo Petro, & Petrus vt primum fidei subiectum est per Damascenum Ecclesiæ fundamentum. Et quod vehemẽter mireris; Affert Gerganus ex prima Oratione de Imaginibus verba Damasceni. Et cum probare velit per sanctos Patres, Petrum non esse fundamentum; citat pro se Damascenum asserentem, Apostolos esse fundamentum Ecclesiæ.

Sed heus tu Gergane; si Apostoli sunt Ecclesiæ fundamentum, ergo & Petrus: tantoque excellentius Petrus, quanto efficacius tibi probauimus per Basilium magnum, Epiphanium, & Damascenum; quos calumniando citas vt tuæ blasphemiæ assertores: Petrum habere præ alijs, vt sit fidei Ecclesiæ fundamen-

fundamentũ; Ita vt omnes quidem Apoſtoli ſint fundamentum, quatenus ex eorum prædicatione orta eſt Eccleſia: Petrus verò ſit ſpeciali quoque ratione fundamentum, eo quod vniuerſa Eccleſia ſequi debeat fidem Petri vt regulam indeficientem, & in emergentibus dubijs interpretem veritatis, vt planiſſimè teſtantur Acta generalium Conciliorum: Ipſe verò Dominus ſit
Heb. 12. 2. fundamentum, tanquam fidei obiectum, auctor & conſummator; ſuper quod fundamentum fideles ſuperædificant varij generis
1. Cor. 3. 12. opera, vt Apoſtolus docet, & exponit Chryſo-
Chryſoſt. Hom 9. in Hebr. ſtomus.

1. Cor. 3. Hom. 9. Hoc ſenſu verum eſt, ſolum Chriſtum eſſe fundamentum; cum tamen alio ſenſu Apoſtoli quoque omnes iuxta Paulum ſint fundamentum; & iuxta Euangelicam Conciliorum & ſanctorum Patrum doctrinam ſpeciali ratione

Δαμασκηνὸν, τοὺς ὁποίους ἀναφέρεις διὰ τὴν γνώμην σου, καὶ τοὺς συκοφαντεῖς· ὅτι ὁ Πέτρος ξεχωριστὰ εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας. Καὶ εἶναι ὅλοι οἱ ἀπόστολοι θεμέλιον, εἰς ὅσον ἀπὸ τὸ κήρυγμά τους ἐγεννήθη ἡ ἐκκλησία. ὁ Πέτρος ξεχωριστὰ ἀκόμη θεμέλιον, εἰς ὅσον ὅλη ἡ ἐκκλησία χρεωστεῖ νὰ κρατῇ καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ὡσὰν κανόνα ἀδιάστροφον, καὶ ἐξήγησιν εἰς ταῖς ἀμφιβολίαις τῆς πίστεως, καθὼς μαρτυροῦσι φανερώτατα τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων τὰ πρακτικά. θεμέλιον ὁ δεσπότης Χριστὸς, εἰς ὅσον ἡ πίστις ἀναφέρεται καὶ ἀποβλέπει εἰς αὐτὸν ὡς ἀρχηγὸν τῆς πίστεως καὶ τελειωτήν· ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον θεμέλιον οἱ πιστοὶ κτίζουσιν ἢ καλὰ ἢ κακὰ ἔργα κατὰ τὸν ἀπόστολον.

Εἰς τοῦτον τὸν νοῦν εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι μόνος ὁ Χριστὸς εἶναι θεμέλιον· καὶ ὅμως κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον εἰς ἄλλον τρόπον εἶναι θεμέλιον καὶ οἱ Ἀπόστολοι κοινῶς, καὶ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν οἰκου-

οἰκουμενικῶν συνόδων εἶναι ξεχωριστὰ θεμέλιον ἀπ' ὅλους τοὺς ἀποστόλους ὁ Πέτρος.

Ἐστοχάσθησαν ὅμως οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γεργαίου, πῶς ἡ ψευδοδιδασκαλία των, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον, μάχεται μὲ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Παύλου· ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων. καὶ διὰ τοῦτο σμίγει ὁ Γεργαῖος τὴν ἐξήγησίν του· ὅτι θεμέλιον τῶν ἀποστόλων δὲν σημαίνει νὰ εἶναι θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι, ἀλλ' ὅτι ἔχουσι θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι τὸν Χριστόν. τόσον ὅπου κατ' αὐτούς, ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων, θέλει νὰ εἰπῆ ἐπὶ Χριστῷ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων. καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἑρμηνείαν δὲν λέγει, οὐδὲ κράζει θεμέλια τοὺς ἀποστόλους ὁ ἅγιος Παῦλος, καὶ ἀκολουθεῖ οὔτε ὁ Πέτρος νὰ εἶναι θεμέλιον.

Τούτη ἡ ψευδοεξήγησις γεννᾶται ὄχι μόνον ἀπὸ δυσσέβειαν αἱρετικήν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀμαθίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώττης.

ne fundamentum ſit ſolus Petrus.

Veritatem hanc ſuſpicati, qui fallacias hæreticas tradiderunt Gergano (videbant enim impiam Aſſertionem, Quòd Petrus non ſit fundamentum, pugnare eum verbis Apoſtoli) ſubiūxerunt nouam expoſitionem: Quòd voces illæ, ſuper fundamentum Apoſtolorum; non ſignificent Apoſtolos ipſos eſſe fundamentum; ſed quòd Apoſtoli habeant ſibi fundamentum Chriſtum. Ita vt per ipſos, ſuper fundamentum Apoſtolorum; idem ſit ac ſi dictum eſſet, ſuper Chriſtum qui eſt fundamentum Apoſtolorum. Quare ſecundum hanc expoſitionem Paulus nullo modo vocat Apoſtolos fundamentum; ex quo ſequitur, Petrum etiam excludi.

Verum iſta expoſitio non ſolum oritur è fundamento impietatis hæreticæ, ſed ex inſigni etiã ſanæ locutionis inſcitia. Nam

ſi hūc ſenſum voluiſſet exprimere Paulus, videlicet non actiuę, ſed paſſiuæ ſignificationis; quod fundati ſint Apoſtoli, non fundent; aliter formandus erat ſermo in hunc modum: Ergo iam non eſtis hoſpites & aduenæ; ſed ciues ſanctorum, & domeſtici Dei, ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, ipſum ſummum angularem lapidem Chriſtum. Ita plane intelligeretur in verbis iſtis fundamentum Chriſtus ſolus. Nunc verò Paulus non conſtruit accuſatiuū cum accuſatiuo; ſed poſito prius græcè datiuo, infert genitiuum abſolutum: latine verò poſito accuſatiuo infertur ablatiuus; ſuper fundamentum, ipſo angulari lapide Chriſto: vtiturque pronomine ipſo, ad exprimendum fortius. Quaſi paraphraſticè

Ephes. 2. 20.

Ὅτι ἂν ἤτον τοῦτος ὁ νοῦς τοῦ Παύλου, καὶ ἐκεῖνα τὰ λόγια· ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων· νὰ ἐσήμαιναν κτῆσιν παθητικήν, ἤγουν ὅτι θεμελιοῦνται οἱ Ἀπόστολοι κατὰ τὸν Γραικόν· ὄχι κτῆσιν ἐνεργητικήν, ἤγουν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι θεμελιοῦσιν ἄλλους· ἔπρεπε νὰ εἶχε ἁρμόσει ὁ Παῦλος τὰ λόγια του κατὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς τοῦτον τὸν τρόπον· Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τὸν θεμέλιον τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν αὐτὸν τὸν ἀκρογωνιαῖον Ἰησοῦν Χριστόν. εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἤθελε νοεῖσθαι εἰς τὰ λόγια τοῦτα θεμέλιον μοναχὰ ὁ Χριστός. τώρα δὲν λέγει ἔτζι ὁ Παῦλος, ἀλλὰ βάζει τὸ θεμέλιον εἰς δοτικήν, ἀπέκει ἐπιφέρει γενικὴν ἀπολελυμένην· ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ. καὶ μεταχειρίζεται τὴν ἐμφατικὴν ἀντωνυμίαν, αὐτοῦ· ὡσὰν νὰ ἔλεγε παραφραστικῶς· Ὦ Ἐφέσιοι, δὲν εἶστε ξένοι καὶ ἀλλότριοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ ἴδιοι

ἴδιοι τοῦ θεοῦ· ὡς συμπολῖται τῶν ἁγίων ἔχετε τοὺς Ἀποστόλους διὰ θεμέλιον· ὡς ἴδιοι τοῦ θεοῦ εἶστε στηριγμένοι εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος, ὅπου βαστᾷ ὅλους, καὶ ἀποστόλους καὶ προφήτας. τοῦτον τὸν νοῦν ἔχουσι κατὰ τὴν ἑλληνικὴν σύνταξιν τὰ λόγια τοῦ Παύλου. τοῦτον τὸν νοῦν ἔχει τὸ ἐμφατικὸν ἐκεῖνο, αὐτοῦ· καὶ ἡ ἔμφασις φέρει διάκρισιν. ἔχετε λέγει, τοὺς Ἀποστόλους διὰ θεμέλιον· καὶ τί λέγω τοὺς Ἀποστόλους, ἔχετε αὐτὸν τὸν Χριστὸν, εἰς τὸν ὁποῖον στηρίζονται καὶ οἱ ἀπόστολοι. Λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Παύλου, ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων, νοοῦνται ἀμεταβάτως, ἤγουν ὄντας θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι· ὄχι μεταβατικῶς, ἤγουν τὰ ἔχουσι θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι.

Καὶ ἔτζι τὰ ἐγρύκησε καὶ ἐξήγησεν ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἤξευρε καλλίτερα τὴν ἑλληνικὴν φράσιν παρὰ τὸν Γεργαῖον καὶ ὅλους τοὺς βαρβάρους, ἐξηγῶντας τὰ λόγια ταῦτα καὶ λέγοντας· ἐποικοδομηθέντες φησὶν ἐπὶ

τῷ

ſticè diceret; O Epheſij non eſtis amplius hoſpites & alieni, ſed ſanctorum; ciues, Deoque cari. Vt ſanctorum ciues habetis pro fundamento Apoſtolos: vt Deo cari, conſolidati eſtis in ipſo Chriſto, qui eſt lapis angularis, qui portat omnes, & Apoſtolos & Prophetas. Hunc ſenſum præſeferunt verba Pauli: hunc ſenſum dat pronomen illud, ipſo; per illud enim expreſſior ſignificatio notat diſtinctionem. Habetis, inquit, pro fundamento Apoſtolos: quid dico Apoſtolos? ipſum habetis Chriſtum, quo innituntur & Apoſtoli. Itaque verba Pauli, ſuper fundamentum Apoſtolorum, ſenſum habent intranſitiuũ; hoc eſt, Apoſtolos eſſe fundamentum; non tranſitiuum, vt Apoſtoli habeant fundamentũ.

Ita intellexit, & interpretatus eſt Chryſoſtomus; qui græcè melius ſciebat, quàm Gerganus & barbari omnes. Explanans enim voces Apoſtoli Ephеſ. 2. Serm. 6.

 ait:

ait: Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum; hoc est, Apostoli & Prophetæ sunt fundamentum. Hoc enim ostendit, & hoc dicit, & hos & illos esse fundamentum, totumque esse vnam ædificationem, & vnam radicem. Deinde infert; ipso angulari lapide Christo Iesu; lapis enim angularis & muros & fundamenta sustinet. Subditque Chrysostomus; 1. Cor.3. 11. Alibi verò Paulus Christum vocat fundamentum. Veram hanc Chrysostomi expositionem confirmat phrasis, qua alijs in locis vtitur Cap.2.19. Paulus. In secunda ad Timotheum; Sed firmum, inquit, fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc. Quomodo intelligendum Dei fundamentum? quod ipse dat, an quod aliunde habet? Gerganus secundo modo intelligeret; quod mera blasphemia est.

Cap. 6. 1. Rursus in Epistola ad Hebræos; Quapropter, inquit,

τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ προφητῶν· τουτέστι θεμέλιος οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται. τοῦτο δεικνὺς καὶ λέγων, ὅτι θεμέλιος εἰσὶ καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι καὶ μία οἰκοδομὴ τὸ πᾶν, καὶ ῥίζα μία. εἶτα ἐπάγει, ὄντος ἀκρογωνιαίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· δηλῶν ὅτι ὁ τὸ πᾶν συνέχων ἐστὶν ὁ Χριστός. ὁ γὰρ λίθος ὁ ἀκρογωνιαῖος καὶ τοὺς τοίχους συνέχει καὶ τοὺς θεμελίους. καὶ σμίγει ὁ Χρυσόστομος· ἀλλαχοῦ δὲ ὁ Παῦλος θεμέλιον καλεῖ τὸν Χριστόν. Τοῦτο τὸ ἀληθινὸν νόημα τοῦ Χρυσοστόμου τὸ βεβαιώνει ἡ φράσις τοῦ ἀποστόλου εἰς ἄλλους τόπους. εἰς τὴν β. πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴν λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος· Ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην. πῶς ἔχει νὰ γρικηθῇ ὁ θεμέλιος τοῦ θεοῦ; ὅτι δίδει θεμέλιον ὁ θεὸς, ἢ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Γεργαίου ἄλλο τίποτε εἶναι θεμέλιον τοῦ θεοῦ; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι βλασφημία.

Πάλιν εἰς τὸ ἕκτον τῆς πρὸς

πρὸς Ἑβραίους λέγων ὁ Ἀπόστολος· Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας. πῶς γρικᾷ ὁ Γεργαῖος τό, θεμέλιον μετανοίας; ὅτι ἡ μετάνοια ἔχει ἄλλο θεμέλιον; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐναντίον τῆς διανοίας τοῦ ἀποστόλου· καὶ τὸ ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι μιλεῖ διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ. λοιπὸν ἄλλο δὲν εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς μετανοίας παρὰ αὐτὴ ἡ μετάνοια· ἤγουν καθὼς ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἐπὶ τὸ βάπτισμα ἔρχεσθαι δεῖ πρότερον καταγνόντα τῶν ἡμαρτημένων αὐτῷ. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τὸ δόγμα τὸ ἡμέτερον, ἢ τὸ μετανοῆσαι ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ διὰ τοῦ πνεύματος λαβεῖν τὴν πίστιν;

Καθὼς τὸ λοιπὸν ἄλλο δὲν εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς μετανοίας παρὰ ἡ μετάνοια, ἔτζι ἄλλο δὲν εἶναι τὸ θεμέλιον τῶν ἀποστόλων παρὰ οἱ ἀπόστολοι. καὶ ἂν εἶναι θεμέλιον ὅλοι οἱ ἀπόστολοι, ἄρα καὶ ὁ Πέτρος εἶναι θεμέλιον,

inquit; intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectiora feramur, non rursum iacientes fundamentum pœnitentiæ. Quomodo accipit Gerganus fundamentum pœnitentiæ? quòd pœnitentia fundamentum aliud habeat?

. Sed hoc est contra mentem Apostoli; & Chrysostomus explicat, sermonem ibi esse de exordio Christianismi. Aliud ergo non est fundamentnm pœnitentiæ, quam ipsa pœnitentia. Nimirum, vt Chrysostomus explanat; Quia prius debet homo detestari quæ male commisit, tumque ad baptismũ accedere. Quid enim aliud est, inquit, dogma nostrum, quàm pœnitere mortuorum operũ, & per spiritum accipere fidem?

Sicut ergo fundamentum pœnitentiæ idem est quod pœnitentia, ita fundamentum Apostolorum sunt ipsi Apostoli. Et si Apostoli sunt fundamentum, ergo & Petrus,

tum communi ratione Apostolici muneris, tum speciali ex doctrina Conciliorum, sanctorumque Patrum, quos pro se Gerganus falsissimè citat; sicuti & Chrysostomum, qui vt diximus Homilia ij. in Psalmum 50. duobusque Panegyricis in Petrum & Paulum ac xij. Apostolos, & in sermone in Petrum & Heliam; vocat Petrum fundamentum, Orthodoxiæ principium, fidei petram.

Tom. 8.

Ex quo perspicuum fit, qua mente sancti Patres alicubi asserant, Ecclesiam esse fundatam super fidem Petri, non super hominem. Scopus enim illis hic vnus erat, vt explicarent, Petrum esse petram ratione petræ, idest fidei, non contra. Quemadmodum supra explicatum est, hominem dici ædificatorem ratione artis ædificandi, quam habet; domumque ædificari per artem structoris, agentis non qua homo est, sed qua artifex.

Ita

καὶ κοινὰ μὲ τοὺς ἄλλους, καὶ ξεχωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν διδασκαλίαν, ὡς εἴπαμεν, τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, ὁποῦ ἀνακράζει μὲ συκοφαντίαν ὁ Γεργανός. Καθὼς καὶ ὁ Χρυσόστομος, ὡς τὸν ἀναφέραμεν εἰς τὴν β. ὁμιλίαν τοῦ ν. ψαλμοῦ, καὶ τοὺς δύο ἐγκωμιαστικοὺς λόγους εἰς Πέτρον καὶ Παῦλον, καὶ εἰς τοὺς ιβ. Ἀποστόλους, ὅπου κράζει τὸν Πέτρον κρηπῖδα, ἀρχὴν τῆς ὀρθοδοξίας, πέτραν τῆς πίστεως.

Ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι λέγοντας ποθὲν οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ εἶναι θεμελιωμένη ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ὄχι εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἄλλο δὲν βεβαιώνουσιν, παρὰ ὅτι διὰ τὴν πέτραν τῆς πίστεως εἶναι πέτρα ὁ Πέτρος, ὄχι τὸ ἐναντίον, ἡ πίστις διὰ τὸν ἄνθρωπον. Καθὼς εἴπαμεν παρεπάνω, ὅτι ὁ ἄνθρωπος λέγεται οἰκοδόμος διὰ τὴν τέχνην ὁποῦ ἔχει, καὶ τὸ σπίτι κτίζεται ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ οἰκοδόμου ὄχι εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' εἰς ὅσον εἶναι τεχνίτης.

Καὶ

Καὶ μένει ἀναμφίβολον, ὅτι κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας ὁποῦ ἀναφέρει ὁ Γεργανός, θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, καὶ πέτρα, καὶ κρηπὶς τῆς πίστεως εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ χοροῦ τῶν Αποστόλων ὁ ἅγιος Πέτρος.

Ita certum est per sanctos Patres à Gergano prolatos, fundamentum Ecclesiæ, & Petram fidei esse Principem Apostolorum Beatissimum Petrum.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΕ.

Αν εἰς μόνον τὸν Πέτρον ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλεις εἰπεῖ διὰ τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς καὶ κάθε ἄλλον Απόστολον; πόσαις φοραῖς ὑπερίσχυσαν οἱ πύλαις τοῦ ᾅδου κατὰ τοῦ Πέτρου;

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXV.

Si Ecclesia fundata est super solum Petrum, quid dices de filio tonitrui, cæterisque Apostolis? Quoties præualuerunt portæ inferi aduersus Petrum?

REFVTATIO.

Λέγει ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὸ εὐαγγέλιον· Υμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γὰρ ὑμῶν

Dominus in Euangelio dicebat: Vos autem nolite vocari Rabbi; vnus est enim

Matt. 23. 8.

enim magister vester, omnes autẽ vos fratres estis. Exponit Chrysostomus; Nihil vnus alio plus habet, cum nihil in se ipso sit. Et subdit Christus; Qui autem maior est vestrum, erit minister vester. Et in Euangelio secundum Lucam; Qui maior est in vobis, fiat sicut minor; & qui præcessor est, sicut ministrator. Si fratres erant omnes Apostoli; & per Chrysostomũ vnus alio plus nihil habebat; quomodo rursus addidit Christus, vt inter Apostolos maior esset vt minor? Ex verbis igitur Christi erat inter Apostolos & æqualitas & inæqualitas: & inæqualitatem mox significauit Christus, cum dixit Petro: Simon, Simon, Ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum; Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.

Hom. 72. in Matth.

vers. 11.

cap 22.26

ibid. 31.

Idcirco Chrysostomus in

ὑμῶν ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. ἐξηγᾶ ὁ Χρυσόστομος· Καὶ οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου πλέον ἔχει κατὰ τὸ μηδὲν εἶναι παρ' ἑαυτοῦ. καὶ σμίγει ὁ Σωτήρ· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. Καὶ εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον ἔλεγεν· ὅποιος εἶναι μεγαλήτερος εἰς ἐσᾶς, ἂς γένη ὡσὰν ὁ μικρότερος, καὶ ὁποῦ προέχει, ἂς εἶναι ὡσὰν ὁ ὑπηρέτης. Ἂν ἦσαν ἀδελφοὶ ὅλοι οἱ ἀπόστολοι, καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἕνας δὲν εἶχε τίποτε πλέον ἀπὸ τὸν ἄλλον, πῶς εἶπε πάλιν ὁ Χριστὸς, ὅτι μέσα εἰς τοὺς ἀποστόλους ὁ μεγαλήτερος νὰ εἶναι ὡσὰν τὸν μικρότερον; ἦτον λοιπὸν εἰς τοὺς Ἀποστόλους κατὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ καὶ ἰσότης καὶ ἀνισότης. καὶ τὴν ἀνισότητα παρευθὺς τὴν ἐξεδιάλευνεν ὁ Χριστὸς ὅτι εἶπε τοῦ Πέτρου· Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐγύρευσε νὰ σᾶς κοσκινίσῃ ὡς τὸ σιτάρι· ἀλλ' ἐγὼ ἐπαρακάλεσα διὰ σένα νὰ μὴν λείψῃ ἡ πίστις σου· καὶ σὺ ὡσὰν ἐπιστραφῇς, στήριξε τοὺς ἀδελφούς σου.

Διὰ τοῦτο ὁ Χρυσόστομος εἰς

εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ τῶν ιβ. Ἀποστόλων· Πέτρος, λέγει, ὁ καθηγητὴς τῶν Ἀποστόλων, ἡ ἀρχὴ τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας ἱεροφάντης, ὁ τετιμημένος ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἀπόστολος, ἡ στερεὰ τῆς πίστεως πέτρα, ὁ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου εἰληφὼς, ἡ κρηπὶς τῆς ὀρθοδοξίας· ὁ τὴν ὁλκάδα καταλιπὼν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν παραλαβὼν εἰς κυβέρνησιν· ὁ κλειδοῦχος τῶν οὐρανῶν προβληθεὶς, καὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐπὶ γῆς ἐν ἐξουσίᾳ δεξάμενος· ὁ καὶ ἀρνούμενος συγγνωστὸς, καὶ μεταμελόμενος θαυμαστός. τόση ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου δείχνει πολλὴν ἀνισότητα.

in Panegyricis illis; Petrus, inquit, Apostolorum ductor, orthodoxiæ principium, magnus Ecclesiæ Hierophanta, honoratus à Christo Apostolus, fixa fidei petra, qui ab ipso Domino cælorum claues accepit, basis orthodoxæ fidei, qui relicta nauicula suscepit Ecclesiæ gubernacula, creatus cælorum clauiger, soluendi ligandique in terra potestate auctus; qui & negando venia dignus, & pœnitentiæ vi mirabilis exstitit. Tanta Petri excellentia multam denotat inęqualitatem.

Διὰ τὴν ἰσότητα τῆς ἀποστολικῆς ἀξίας λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κη. κεφάλ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον, ἐξηγῶντας τὸ, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη· Κελεύει τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὴν οἰκουμένην ἐκχυθῆναι πᾶσαν.

Καὶ

Porro de æqualitate dignitatis Apostolicę Chrysostomus in caput Matthæi xxviij. explanans illud; Euntes docete omnes gentes: Mandat, inquit, Apostolis, vt vniuersum peragrent orbem.

Et

& Prophetæ quidem ad vnam miſſi gentem, ſæpe munus recuſabant; hi verò nil tale dixerunt, cum ad vniuerſum mitterentur orbem.

num.5. Rurſus primum caput explicans Epiſtolæ ad Titum; Apoſtoli, inquit, diſpertito orbe, quaſi vna domo, ita gerebant omnia, & vbique terrarum poſitos cura ſua complectebantur, hic parte hac, ille alia ſibi aſſumpta. Per hanc æqualitatem omnes erant coapoſtoli, & vniuerſales Apoſtoli, præcones euangelicæ veritatis, & fundatores Chriſtianæ religionis. Quapropter omnes iuxta Paulum ſunt fundamentum Chriſtianorum. (Eph.2. 20.) Ad hanc æqualitatem ſpectant quæcumque omnibus æquè dixit deditque Chriſtus: & quæcumque apud ſanctos Patres leguntur ſignificantia Apoſtolicam ſocietatem. Hoc ſenſu Chryſoſtomus (num.2.) in cap.ix. primæ ad Corinthios, Apoſtolicum opus eſſe ait in omni patien-

Καὶ οἱ μὲν προφῆται εἰς ἓν ἔθνος ἀποστελλόμενοι, πολλάκις παρῃτοῦντο· οὗτοι δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐφθέγξαντο εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πεμπόμενοι.

Καὶ πάλιν ἐξηγῶντας τὸ α. κεφάλ. τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς λέγει διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὁ Χρυσόστομος· Καθάπερ οἰκίαν μίαν οἱ ἀπόστολοι τὴν οἰκουμένην διανειμάμενοι, οὕτως ἅπαντα διῳκονοῦντο, καὶ τῶν ἁπανταχοῦ ἐπεμέλοντο, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο λαβὼν τὸ μέρος. Κατὰ τὴν ἰσότητα ταύτην ὅλοι ἦσαν συναπόστολοι, καὶ οἰκουμενικοὶ ἀπόστολοι, κηρύσσοντας ὅλοι τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν, καὶ θεμελιώνοντας τὸν Χριστιανισμόν. ὅθεν ὅλοι κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον εἶναι θεμέλιον τῶν χριστιανῶν. εἰς ταύτην τὴν ἔννοιαν εἶναι κοινὰ τῶν Ἀποστόλων ὅσα τοὺς εἶπε καὶ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς μιλῶντας πρὸς ὅλους, καὶ ὅσα εὑρίσκονται εἰς τοὺς ἁγίους διδασκάλους νὰ σημαίνουν ἰσότητα τῶν Ἀποστόλων. ἔτζι τὸ ἀποστολικὸν ἔργον ἦτον ἴσον ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν ση-

σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι, λόγῳ διδάσκειν, κινδύνοις ὑπομένειν, βίον παρέχεσθαι ἄληπτον.

Ἀλλ' ἔξω ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴν τούτην ἀξίαν εἶναι καὶ τὰ προτερήματα ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου ξεχωριστά. καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον τὴν ἔχουσι τόσον μαρτυρημένην εἰς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, μιλῶντας μάλιστα διὰ τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου, ὅτι πολὺ μακρὸν εἶναι νὰ τὰ ἀναφέρωμεν. σώνουν ὅσα ἐγράψαμεν πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης, καὶ Βαρλαὰμ τὸν μοναχὸν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τούτην. Τὴν ὥραν ἀποδείχνομεν τὴν πολλὴν καὶ μεγάλην ὑπεροχὴν τοῦ Πέτρου ἔξω ἀπ' ὅσα ἐφέραμεν παρεπάνω μὲ ἄλλαις μαρτυρίαις τῶν ἁγίων ἀνατολικῶν διδασκάλων.

tientia, in signis, prodigijs & virtutibus, in prædicatione verbi, adeundis periculis; integritate & sanctimonia vitæ.

At præter hanc Apostolicæ dignitatis summam, sunt etiam prærogatiuæ; quibus à Christo cumulatus est Petrus: talisque excellentia Petri ex fonte Euangelij adeo testata & perspecta est per Synodos œcumenicas, in quibus potissimum sermo est de successore Petri; vt longum sit ea loca nunc proferre in medium; & sufficiant, quæ aduersus Nilum Thessalonicensem & Barlaam monachum de hac materia scripsimus. In præsenti probabimus admirabilem Petri excellentiam præter ea quæ iam allata sunt, alijs quoque Doctorum Orientalium testimonijs.

EX-

EXCELLENTIA I. PETRI,

Conferendo illum communiter cum Apostolis.

SCribit Dionysius Areopagita tertio capite de Diuinis nominibus in hæc verba: Quando & nos, multique sacrorum fratrum nostrorum venimus ad contuendum corpus illud, quod fuit origo vitæ, Deumque suscepit. Aderat verò & frater Domini Iacobus, & Petrus Coryphæa & honoratissima Theologorum summitas. Theologorum, idest Apostolorum, exponit Scholiastes sanctus Maximus. Coryphæa & honoratissima summitas, hoc est, Coryphæus & præcellentissimus, & summus Apostolorum. Quæ verba refert Damascenus Oratione ij. in Dormitionem Virginis. Estque aperta demonstratio, quod blasphement & hæretici & schismatici, quicumque asserunt, Primatum Petri nihil fuisse aliud,

ΥΠΕΡΟΧΗ Α. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ,

Κατὰ σύγκρισιν πρὸς τὺς Αποςόλυς κοινῶς.

ΓΡάφει ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Αρεοπαγίτης εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῦ περὶ θείων ὀνομάτων, λέγοντας ἔτζι· Ηνίκα καὶ ἡμεῖς καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θέαν τῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχυ σώματος συνεληλύθαμεν· παρῆν δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ιάκωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν θεολόγων ἀκρότης. τῶν θεολόγων, ἤγουν τῶν ἀποςόλων, λέγει ὁ Σχολιαςὴς ὁ ἅγιος Μαξιμος. ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη ἀκρότης, θέλει νὰ εἰπῇ, ὁ κορυφαῖος, καὶ τιμιώτατος καὶ ἄκρος τῶν Αποςόλων. τὰ ὁποῖα λόγια ἀναφέρει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν δεύτερον λόγον περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς παναγίας. καὶ εἶναι φανερὴ ἀπόδειξις, ὅτι βλασφημοῦσι καὶ αἱρετικοὶ καὶ σχισματικοὶ, ὅσοι λέγυσι, πῶς τὸ πρωτεῖον τῦ Πέτρυ δὲν ἦτον παρὰ μία θεληματικὴ προτίμη-

τίμησις, ὅπου ἔδιδαν οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Πέτρου. δὲν λέγει τοῦτο ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, ἀλλὰ κράζει τὸν Πέτρον κορυφὴν καὶ ἀκρότητα τῶν Ἀποστόλων, καθὼς κράζει καὶ τὸν Ἰάκωβον ἀδελφόθεον. λοιπὸν αὖ ἦτον ὁ Ἰάκωβος ἀληθινὰ ἀδελφόθεος, ὄχι μὲ γυμνὴν προτίμησιν, ἀλλὰ μὲ φυσικὴν συγγένειαν τοῦ Χριστοῦ· ἄρα καὶ ὁ Πέτρος ἦτον κορυφαῖος καὶ ἄκρος ὄχι ἀπὸ θεληματικὴν προτίμησιν, ἀλλ᾽ ἀπὸ ἀληθινὴν καὶ ἰδίαν ὑπεροχὴν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ προοίμιον τῶν ἀσκητικῶν· Πέτρος λέγει ἐκεῖνος ὁ μακάριος, ὁ τιμηθεὶς πλέα παρὰ τοὺς ἄλλους, ὁ μαρτυρηθεὶς ὑπὲρ ὅλους τοὺς ἄλλους, καὶ ὀνομασθεὶς μακαριώτερος παρὰ ὅλους τοὺς ἄλλους, ὁποῦ ἔλαβε τὰ κλειδία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος εἰς τὸν ἀπολογητικόν του λόγον εἰς τὸν πατέρα, συμπαρόντος Βασιλείου· εὑρίσκω, λέγει, καὶ Μανωὲ τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον ἐν τοῖς κριταῖς, καὶ

aliud, quam spontaneam Apostolorum cessionem. Non hoc dicit Areopagita; sed vocat Petrum summitatem & verticem Apostolorum, sicut Iacobum vocat fratrē Domini.

At Iacobus erat vero consanguinitatis nexu, non nudo & honorario titulo frater Domini. Ergo & Petrus erat Coryphæus & vertex non propter voluntariam cessionem, sed veram exploratamque eminentiam supra omnes Apostolos.

Basilius magnus in procemio Asceticorum, siue Ethicorum: Petrus, inquit, ille beatus, præ cæteris honoratus, testimonio præ alijs omnibus ornatus, & beatitudinis titulo præ cunctis exaltatus; qui Regni Cælorum claues accepit. De Iudicio Dei.

Gregorius Nazianzenus in Apologetico ad Patrem præsente Basilio; Inuenio, inquit, & antiquum illum inter Iudices Manue, postea Iudic. 13.

postea Petrum, illud Ecclesiæ sustentaculum. Et Oratione de seruanda in disputationibus moderatione: Vis, inquit, alium quoque tibi proferam ordinem, & ipsum laudabilem, dignumque qui in medio ponatur ad instruendum? Vides Christi discipulos, omnes sublimes; & electione dignos; vnum tamen vocatum Petram, & constitutum Ecclesiæ fundamentum; alium verò plus amatum, qui & supra pectus Iesu recubuit; ferre autem cæteros Apostolos, quòd hi præferrentur. Ita eximius hic orthodoxiæ Doctor, Cuius auctoritas tanti semper fuit in Ecclesia.

καὶ Πέτρον ὕστερον τὸ τῆς ἐκκλησίας ἔρεισμα, ἤγουν τὸ τῆς ἐκκλησίας θεμέλιον· καθὼς τὸ ἐξηγᾷ αὐτός του ὁ θεολόγος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς ἐν διαλέξεσιν εὐταξίας. ὅπου λέγει· Θέλεις νὰ σοῦ προβάλω καὶ ἄλλην τάξιν ἐπαινετὴν, καὶ ἀξίαν νὰ τὴν ἀναφέρω, καὶ νὰ σὲ νουθετήσω εἰς τούτην τὴν ὑπόθεσιν; βλέπεις ὅτι ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἦσαν ὑψηλοὶ καὶ ἄξιοι τῆς διαλογῆς· ἀλλ᾽ ἕνας ἐκράχθη πέτρα, καὶ τοῦ ἐδόθη νὰ εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ἄλλος ἠγαπήθη περισσότερον, καὶ ἀκούμπισεν εἰς τὸ στῆθος τοῦ Χριστοῦ· καὶ τὴν προτίμησιν οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι τὴν ὑπέμειναν. ἔτζι λέγει τοῦτος ὁ μέγας φωστὴρ τῆς ὀρθοδοξίας, τοῦ ὁποίου οἱ γνώμαις ἔχουν τόσην δύναμιν εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

Gerganus ait, Petrum non esse fundamentum Ecclesiæ.

Ο Γεργανὸς λέγει, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας·

Gregorius re & cognomento Theologus oppositum docet.

Ο Θεολόγος Γρηγόριος βοᾷ τὸ ἐναντίον.

Gerganus ait; super hanc petram, idem esse ac super Christum.

Ο Γεργανὸς λέγει, ὅτι ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, θέλει νὰ εἰπῇ, ἐπὶ τῷ Χριστῷ.

Gre- Ο Θεο-

Ὁ Θεολόγος λέγει, ὅτι ὁ μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ ἐκράχθη πέτρα.

Ὁ Γεργαῖος λέγει, ἂν εἰς μόνον τὸν Πέτρον ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλομεν εἰπεῖν διὰ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἄλλους;

Ὁ Θεολόγος ὀνομάτιζει τὸν φίλον καὶ ἐπιστήθιον, καὶ λέγει, ὅτι τοῦτος ἐπροτιμήθη ὡς ἠγαπημένος, ἀλλ' ἕνας ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀποστόλους ἐπροτιμήθη νὰ ὀνομασθῇ πέτρα, καὶ νὰ εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι ὑποφέρουσι τὴν προτίμησιν. Ἀλλὰ τίς νὰ ὑποφέρῃ τὴν τόλμην, τὴν ἀσέβειαν, τὰ λυτεροδιδάγματα τοῦ Γεργαίου;

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Πέτρον· Ὀλιγόπιστε εἰς τί ἐδίστασας; λέγει· πανταχοῦ οἱ Ἀπόστολοι δίδουσι τὰ πρωτεῖα τοῦ Πέτρου, καὶ εἰς ταῖς δημηγορίαις προβάλλουσι τὸν Πέτρον, καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀγροικότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ, ὅσα ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς· Ὁ πατὴρ, λέγει, τοῦ Χριστοῦ

Gregorius, Discipulum ait vocatum à Christo Petram.

Gerganus ait; si Ecclesia fundata est super solum Petrum, quid dicendum de Ioanne & alijs?

Nazianzenus de dilecto Discipulo ait, alio eum nomine prælatum; sed vnum esse, qui Petra vocatus fundamentum Ecclesiæ constitutus est: idque cæteros Apostolos æqui bonique facere. Quis ergo huius Lutheranorum alumni tam impiã proteruiam ferat?

Chrysostomus exponens illud: Modicæ fidei quare dubitasti? Vbique, inquit, Apostoli primas dant Petro; & ad conciones illum præferunt, licet esset alijs rudior.

Matth. 14 31.

Rursus illud exponens; Quæcumque ligaueris super terram: Pater, inquit, Christi dixit ad Hieremiã; Dedi te in ciuitatem munitam,

Matth. 16 19.

Hierem. 1 18.

nitam; & in murum æreum. Verum vni illum genti; Petrum verò terrarum orbi præfecit, & mortali homini cælestium omnium potestatem tradidit; clauesque dedit, cæloque fortiorem fecit.

Chrysost. orat. ad eos qui scandalum passi erant tom. 7.

Io. 21. 15 Et in illud, Simon Ioannis diligis me plus his? Cur, inquit Chrysostomus, præteriens alios loquitur cum Petro? Præcipuus Apostolorum erat, & Discipulorum os, & cateruæ Princeps. Idcirco & Paulus ascendit olim, vt videret Petrum, non aliorum gratia. Simul etiam illi Christus ostendit negationis crimen esse deletum; creatque illum præsulem fratrum, cum dixit; Si diligis me, esto fratrum præsul, & animam da pro ouibus

vers. 21. meis. Et infra. Petro, inquit, Christus commisit orbem terrarum. Et hæc dicens Chrysostomus,

στοῦ, εἶπεν Ἱερεμίου τοῦ προφήτου· ὡς στύλον χαλκοῦν, καὶ ὡς τεῖχος τίθησιν αὐτόν. ἀλλὰ τὸν Ἱερεμίαν εἰς ἕνα ἔθνος, τοῦ Πέτρου ἔδωκεν ὅλην τὴν οἰκουμένην· καὶ ἀνθρώπου θνητοῦ ἐχάρισε τὴν ἐξουσίαν ὅλων τῶν οὐρανίων διδόντας του τὰ κλειδία· καὶ τὸν ἐκατέστησε δυνατώτερον ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ εὐαγγελικὸν κατὰ Ἰωάννην· Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει ὁ Χρυσόστομος· Καὶ διατί ὁ Χριστὸς ἀφήνοντας τοὺς ἄλλους μιλεῖ μὲ τὸν Πέτρον; ἔξοχος ἦτον τῶν Ἀποστόλων, καὶ στόμα τῶν μαθητῶν, καὶ κορυφὴ τοῦ χοροῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐπῆγεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν Πέτρον, ὄχι διὰ τοὺς ἄλλους· δείχνοντάς του αὐτάμα ὁ Χριστός, ὅτι ἐσβέσθη τὸ κρίμα τῆς ἀρνήσεως, καὶ τὸν κάμνει προεστάτην τῶν ἀδελφῶν λέγοντάς του· ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἂς ἦσαι προεστάτης τῶν ἀδελφῶν· καὶ δὸς τὴν ψυχήν σου διὰ τὰ πρόβατά μου. Καὶ παρακάτω· ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἔχει δώσει τοῦ Πέτρου τὴν οἰκουμένην.

Καὶ

Καὶ λέγοντας ταῦτα ὁ Χρυσόστομος, ὅμως παρακάτω ἐξηγῶντας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο· ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· λέγει, ὅτι μέλλοντας οἱ ἀπόστολοι νὰ λάβουσι τὴν ἐπιτροπὴν τῆς οἰκουμένης, ἔκαμνε χρεία νὰ μὴν εἶναι πλέον ἀντάμα.

Καὶ δίδει ὁ Χρυσόστομος καὶ μόνου τοῦ Πέτρου, καὶ ὅλων τῶν ἀποστόλων τὴν οἰκουμένην· τοῦ Πέτρου μόνου ὡς βοσκοῦ τῶν προβάτων, ὅλων τῶν ἀποστόλων διὰ τὸ ἀποστολικὸν κήρυγμα. Καὶ διαφέρουσιν ἀναμεσά τους ταῦτα τὰ δύο τόσον, ὅτι τὸν Πέτρον ὁ Χρυσόστομος τὸν λέγει προστάτην τῶν ἀδελφῶν καὶ προβάτων.

Ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι σφάλλονται πολλὰ, ὅσοι κατὰ τὸν Γεργαίνον συγχέουσι τὰ δύο ταῦτα, τὴν κοινὴν ἀποστολικὴν ἀξίαν τῶν ἀποστόλων, ἤγουν τὸ ὀφφίκιον τοῦ κηρύσσειν, βαπτίζειν, καὶ θεμελιοῦν ἐκκλησίας· καὶ τὴν ποιμαντικὴν τοῦ Πέτρου κυβέρνησιν, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Χρυ-

nuus, infra vbi dictum illud exponit; Exijt ergo sermo iste, quia Discipulus ille non moritur: Quoniam, inquit, suscepturi erant Apostoli curam totius vniuersi, opus iam erat illos disiungi. Io. 21 23. & Actorũ 2. 23.

Itaque Chrysostomus assignat vniuersitatem orbis & Petro soli & cunctis Apostolis; nimirum Petro, vt pastori ouium; cunctis Apostolis propter Euangelicam prædicationem. Tantumque duo hæc inter se differunt, vt Chrysostomus propterea dicat, Petrum esse præfectum & præsulem fratrum ac ouium.

Ex quo manifestum est, vehementer errare illos, qui duo hæc confundunt, vt facit Gerganus; cõmunem scilicet omnibus dignitatem munusque Apostolicum prædicandi, baptizandi, & Ecclesias fundandi, cum pastorali auctoritate Petri; per quam, vt Chryso-

R stomus

ſtomus docet, Petrus erat præfectus fratrum; & officium eius erat regere omnes Chriſti oues, & vniuerſas Eccleſias à quouis Apoſtolo fundatas.

Cap. 1.15 In illud quoq. Actuum; In diebus illis exurgens Petrus: Vt feruens, inquit Chryſoſtomus, vtq. poſitus à Deo paſtor, & ordinis Apoſtolici Dux Petrus, ſemper loquitur
ver. 27. primus. & infra; Iure, inquit, Petrus rem cum poteſtate tractat, ipſi enim Chriſtus tradiderat omnes; ipſique dixerat;
Luc. 22. 32. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Et in illud; Factum eſt autem, vt Petrus dum pertranſiret: Circumibat,
cap. 9. 32. inquit, Petrus acies inuiſens, veluti Dux. Vide ipſum vbique circumcurrentem, & primatum oſtendentem. Quando opus erat Apoſtolum deligi, ipſe primus; Quando reſpondendum Iudæis, quòd Apoſtoli non eſſent muſto pleni; Quando cu-
randus

Χρυσόστομον ἔκαμε τὸν Πέτρον προστάτην τῶν ἀδελφῶν, νὰ κυβερνᾷ ὅλα τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλαις ταῖς ἐκκλησίαις ἀπὸ κάθε Ἀπόστολον θεμελιωμέναις.

Πάλιν ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο εἰς ταῖς πράξεις τῶν Ἀποστόλων· Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος· λέγει, καὶ ὡς θερμὸς, καὶ ὡς ποιμὴν ἀπὸ τὸν Χριστὸν καμωμένος, καὶ ὡς πρῶτος τοῦ χοροῦ μιλεῖ πάντοτε πρῶτος ὁ Πέτρος. καὶ παρακάτω· Μὲ δίκαιον, λέγει, ὁ Πέτρος δείχνει αὐθεντίαν, ὅτι αὐτοῦ ἐδόθησαν ὅλοι, καὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Χριστός· Καὶ σὺ ὡσὰν ἐπιστραφῇς, στήριξε τοὺς ἀδελφούς σου. Καὶ εἰς τὸ ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον· τοῦ θ. κεφαλ. τῶν πράξεων λέγει· ἐπεριέρχετο περιβλέποντας ταῖς τάξεις ὁ Πέτρος ὡσὰν στρατηγός· βλέπε, ὅτι πανταχοῦ αὐτὸς περιτρέχει, καὶ δείχνεται πρῶτος· πρῶτος ὅτε ἔκαμενε χρεία νὰ διαλεχθῇ ἕνας Ἀπόστολος· ὅτε ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἀπόκρισις τῶν Ἰουδαίων, πῶς δὲν ἐμεθοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι· ὅτε ἰα-

ἰατρεύθη ὁ κουτζός· ὅτε ἦτον χρεία δημηγορίας πρῶτος ὁ Πέτρος· τοῦτος νὰ μιλήσῃ πρῶτος τῶν αὐθεντῶν, τοῦτος νὰ παιδεύσῃ τὸν Ἀνανίαν, τοῦτος μὲ τὴν σκιὰν νὰ ὑγιάνῃ· ὅπου κίνδυνος, ὁ Πέτρος· ὅπου οἰκονομία, ὁ Πέτρος· ἀμὴ ὅπου ἦτον γαλήνη καὶ ἄτάραχα τὰ πράγματα, ὅλοι αὐτάμα, διατὶ ὁ Πέτρος δὲν ἐγύρευε μεγαλήτερην τιμήν. Καὶ ἰδοῦ ἂς μάθῃ ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον ὁ Γεργαῖος, καὶ ὅσοι βλασφημοῦσιν ἐναντίον τοῦ Πέτρου, ὅτι ἡ κοινότης καὶ ἡ ἰσότης τῆς ἀποστολικῆς συντροφίας δὲν στερίζει τὸν Πέτρον ἀπὸ τὴν ἀκρότητα ὁποῦ τοῦ ἔδωκε ξεχωριστὰ ὁ Χριστός. Καὶ εἰς τὸ ιε. κεφάλαιον τῶν πράξεων ἑρμηνεύοντας τὴν ἀπόφασιν καὶ συμφωνίαν τῶν Ἀποστόλων διὰ τὸ ζήτημα, ἂν ἔχουν ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ φυλάσσεται ὁ μωσαϊκὸς νόμος, γράφει ὁ Χρυσόστομος· βλέπε, πῶς μετὰ τὸν Πέτρον μιλεῖ ὁ Παῦλος, καὶ τινὰς δὲν ἀποστέργει. Ἰάκωβος ὑποφέρει καὶ δὲν ἐπιπηδᾷ· καὶ τοῦτο, διατὶ ὁ Πέτρος εἶχε λάβει

randus claudus; Quando habenda concio, primus Petrus. Hic ante alios, quando cum Principibus erat agendum, quando plectendus Ananias, & sanandi per vmbram ægroti. Vbi periculum, Petrus. Vbi tuta & tranquilla omnia, communiter omnes. Adeo maiorem ipse non exigebat honorem. Hinc discant Gerganus & quicumque Petrum impiè lacerant; Communionem & æqualitatem gradus Apostolici non tollere Petro ius summum, quod speciatim illi Christus concessit.

Et in caput Actorum xv. Vbi sententiam & concordiam Apostolorum explicat in eo, quod quærebatur; An Christianis seruanda esset Mosaica lex: ita Chrysostomus; Vide; Paulus loquitur post Petrum, nec aduersatur quispiam. fert Iacobus, & non resilit, quia Petro datus erat primatus. vers. 13.

tus. Nihil hic Ioannes, nihil cæteri Apostoli; tacent omnes, & non ægrè ferunt. Ita Chrysostomus Petrum cum cæteris Apostolis comparat: At Gerganus Lutherana sanie imbutus oppositum asserit. Hic porro notandus
vers. 13. est Chrysostomi sensus. Declarat is, Iacobum esse vltimo loco locutum, quia Hierosolymorũ erat Episcopus; Vt impleretur illud; In ore duorum
Deut. 17. aut trium testium stabit omne verbum. vim tamen & efficaciam sententiæ Concilij Apostolici tribuit Chrysostomus Petro, secuius sententiam secutus Iacobus habuit sermonem. Hunc diuinæ Scripturæ sensum habemus è Chrysostomo, non quem in suis scriptis tradebat Marcus Ephesius, inanes de hac materia fundendo sermones; sicut & Marco recentiores Orientales, primatum Petri negãtes. Qui omnes scripserunt

τὸ πρότερον. ὁ Ἰωάννης τίποτε δὲν λέγει, σιωπῶσιν ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι, καὶ δὲν ὀργίζονται. Ταύταις ταῖς σύγκρισες κάμνει ὁ Χρυσόστομος τοῦ Πέτρου πρὸς τοὺς ἄλλους ἀποστόλους, καὶ ὁ λουτεροδίδακτος Γεργαῖος ἀποκοτᾷ καὶ λέγει βλασφημῶντας τὸ ἐναντίον. Καὶ ἐδῶ εἶναι ἄξιον νὰ σημειώσῃ τινὰς τὸν νοῦν τοῦ Χρυσοστόμου. ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος, ὅτι ὕστερος ἐμίλησε διὰ τοῦ νόμου τὴν ὑπόθεσιν ὁ Ἰάκωβος, διατὶ ἦτον ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων, διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ ῥητὸν, Ἐπὶ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. Καὶ ὅμως ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ λόγου εἰς τὴν σύνοδον ἐκείνην τῶν ἀποστόλων τὴν δίδει ὁ Χρυσόστομος τοῦ Πέτρου, διατὶ ἀκολουθῶντας τὴν γνώμην τοῦ Πέτρου ἐμίλησεν ὁ Ἰάκωβος. τοῦτον τὸν νοῦν τῆς θείας γραφῆς ἔχομεν ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον· ὄχι καθὼς ἐματαιολόγα εἰς τὰ συγγράμματά του διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὁ Ἐφέσου Μάρκος, καὶ ὅσοι μεταγενέστεροι ἔγραψαν καὶ γράφουσιν μὲ ἀγνω-

ἀγνωσίαις, μὲ ὁμωνυμίαις, μὲ τὰς ψευδοϊστορίαις, μὲ πεπλασμένους κανόνες, μὲ τὰς ψευδοσυνόδες, καὶ διεστραμμέναις ἑρμηνείαις· ταῖς ὁποίαις ἂν δώσῃ ὁ Θεός, θέλει ἰδεῖ ὁ κόσμος ἐλεγχομέναις.

ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Κατὰ μερικὴν σύγκρισιν.

Εἰς τὴν μυθόπλαστον χρῆσιν ὁποῦ ὠνειρεύθη ὁ Γεργαῖος τολμᾷ καὶ λέγει, ὅτι αὐ ἐπὶ μόνον τὸν Πέτρον ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλεις εἰπεῖ διὰ τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, καὶ κάθε ἄλλον Ἀπόστολον; πρὸς τοῦτο τοῦ ἀποκρίνεται ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἐξηγῶντας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ κ. κεφαλαίου εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου· Τότε ἠγανάκτουν οἱ δέκα περὶ τῶν δύο. Ἄκουσον, λέγει, πῶς ἐδῶ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης πανταχοῦ τὰ πρωτεῖα τῷ Πέτρῳ παραχωρεῖ, καὶ δημηγοροῦντι, καὶ θαυματουργοῦντι ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων.

Καὶ

runt & ſcribunt plena meris nugis, æquiuocis, fictis hiſtorijs, pſeudocanonibus, ſuppoſitis Conciliabulorum teſtimonijs, expoſitionibus obliquis. Quæ omnia ſuo loco & tempore, ſi Deo placuerit, examinabuntur.

EXCELLENTIA PETRI.

Per comparationem particularem.

QVid dices de filio Tonitrui, ceteriſque Apoſtolis, qui ſolo in Petro fundatam aïs Eccleſiam? inquit Gerganus in confiсto illo Baſilij teſtimonio. Reſpondet Chryſoſtomus, explanans illud xx. capitis Matthæi; Et audientes decem indignati ſunt de duobus. Audi, inquit, quomodo hic ipſe Ioannes vbique primas deferat Petro concionanti, & miracula edenti in Actis Apoſtolorum.

Cap. 20. 25.

Et in illud xxj. Ioannis; Et cum hæc dixiſſet, dicit Petro, ſequere me. Quòd ſiquis dicat, inquit Chryſoſtomus, quomodo ergo Iacobus Hieroſolymorum ſedem accepit? illud dixerim; Quòd Petrum non ſedis, ſed Orbis terrarum creauit magiſtrum.

Et in illud Actorum iij. Et exiliens ſtetit, & ambulabat: Vide, inquit Chryſoſtomus, Ioannem vbique tacentem, Petrum verò & pro illo reſpondentem.

Et cap. xv. primæ ad Corinthios de Iacobo Chryſoſtomus: Ipſe enim Dominus dicitur Iacobum conſecraſſe, primumque creaſſe Hieroſolymitanum Epiſcopum. Et paulo poſt de Petro ſubdit; Idcirco primum apparet Petro. (nimirum inter viros, vt ſupra notauerat idē Chryſoſtomus) Qui enim primus confeſſus eum fuerat Chriſtū, merito dignus fuit, cui primo appareret, primoq. oues cōcrederet.

Chryſ. or. 5. contra Iudaeos.

Et

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τοῦ κα' Ἰωάννου εὐαγγελίου· Καὶ ταῦτα εἰπὼν λέγει τῷ Πέτρῳ, ἀκολούθει μοι· γράφει ὁ Χρυσόστομος· Πῶς οὖν ὁ Ἰάκωβος τὸν θρόνον ἔλαβε τῶν Ἱεροσολύμων; ἐκεῖνο ἂν εἴποιμι, ὅτι τὸν Πέτρον οὐ τοῦ θρόνου, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης ἐχειροτόνησε διδάσκαλον.

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τοῦ τρίτου τῶν πράξεων· καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει· λέγει· ὅρα δὲ πῶς ὁ Ἰωάννης πανταχοῦ σιγᾷ, ὁ δὲ Πέτρος καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖται.

Καὶ ἑρμηνεύοντας τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους λέγει διὰ τὸν Ἰάκωβον· ὅτι ἦν ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, αὐτὸς γὰρ αὐτὸν λέγεται κεχειροτονηκέναι, καὶ ἐπίσκοπον ἐν Ἱεροσολύμοις πεποιηκέναι πρῶτον. καὶ ὀλίγον παρακάτω λέγει ὁ Χρυσόστομος διὰ τὸν Πέτρον· Διὰ τοῦτο Πέτρῳ φαίνεται πρῶτον (ἐν ἀνδράσιν) ὁ Χριστός· ὁ γὰρ πρῶτος αὐτὸν ὁμολογήσας Χριστὸν, εἰκότως καὶ τὴν ἀνάστασιν ἠξιώθη πρῶτος ἰδεῖν, καὶ πρώτῳ τὰ πρόβατα ἐνεχείρισεν.

Καὶ

Καὶ εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς πρὸς Γαλάτας λέγει διὰ τὸν ἅγιον Παῦλον· Ὅτι ἰσότιμος ὢν τῷ Πέτρῳ, ὅμως ἀνέρχεται ὡς πρὸς μείζονα καὶ πρεσβύτερον· καὶ τῆς ἀποδημίας τοῦ Παύλου εἰς Ιεροσόλυμα γίνεται αἰτία ἡ ἱστορία Πέτρου μόνη· ἱστορῆσαι γάρ φησι Πέτρον· καὶ οὐκ εἶπεν ἰδεῖν, ἀλλ' ἱστορῆσαι, ὅπερ οἱ τὰς μεγάλας πόλεις καὶ λαμπρὰς καταμανθάνοντες λέγουσιν. οὕτω πολλῆς ἄξιον ἡγεῖτο σπουδῆς ὁ Παῦλος καὶ τὸ μόνον ἰδεῖν τὸν Πέτρον.

Καὶ ἐδῶ ἀκόμη ἂς σημαδεύσῃ πᾶς φιλαλήθης, πῶς ὁ Χρυσόστομος κράζει τὸν Πέτρον καὶ ἰσότιμον τοῦ Παύλου, καὶ μεγαλήτερον ἀπὸ τὸν Παῦλον· τὸ ὁποῖον ἤθελεν εἶσαι φανερὴ ἐναντιλογία εἰς ἕνα στίχον, ἂν δὲν ἦτον ἐκεῖνο ὅπου εἴπαμεν παραπάνω διὰ τὴν ἰσότητα καὶ ἀνισότητα τῶν Ἀποστόλων. Καὶ εἶναι τόσα ἀληθινὸν, καὶ κοινὴ ὁμολογία τῶν παλαιῶν, νὰ ἦτον καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, μείζων τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἐξουσίαν ὁ Πέτρος, ὅτι καὶ ὁ χριστιανομάχος Πορφύριος ἐτόλ-

Et c. 1. epist. ad Gal. de Paulo Chrysostomus ait; Quòd par in honore cum esset Petro, tamen ascendit tanquam ad maiorem & seniorem. Et sola profectionis Hierosolymam causa fuit Paulo visendi Petri voluntas. Nec simpliciter dicit videndi, sed visendi, spectandique Petri causa; vt loqui solent, qui magnificas & amplas vrbes eunt spectatum. tanti faciebat Paulus vel tantum contueri Petrum.

Hic etiam animaduertant studiosi omnes veritatis, Petrum à Chrysostomo dici & æqualem & maiorem Paulo. Quæ profecto manifesta esset in vno versu repugnantia, si verum non esset, quod supra diximus de æqualitate & inęqualitate Apostolorum. Adeo verò certum, adeo confessum erat omni antiquitati, Petrum, vt Chrysostomus ait, fuisse Paulo auctoritate superiorem; vt Christiani nominis hostis

hostis Porphyrius non dubitauerit arguere Paulum vt procacem, quòd ausus fuerit reprehendere Principem Apostolorum ob controuersiam illam, quæ legitur in epistola ad Galatas.

ἐτόλμησε νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἅγιον Παῦλον ὡς ἰταμὸν καὶ ἀναίσχυντον, διατὶ λέγει ἀποκότησε νὰ αἰτιασθῇ κατὰ πρόσωπον τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων διὰ τὴν διαφορὰν ἐκείνην ὁποῦ φαίνεται εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας.

Testatur hoc sanctus Hieronymus scribens sancto Augustino quærenti de argumento illo. Vbi etiam refert, posteriores interpretes Origenem secutos respondisse Porphyrio in eum modū, quem supra exposuimus è Chrysostomo; cuius etiam in eadem epistola Hieronymus meminit.

Καὶ τὸ ἱστορεῖ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὁποῦ ἔγραψε διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην πρὸς τὸν μακάριον Αὐγουστῖνον· ἀναφέροντας, ὅτι ἀπὸ τὸν Ὠριγένην οἱ ἄλλοι ἑρμηνεῖς ἀπεκρίθησαν τοῦ Πορφυρίου εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον ὁποῦ ἀναφέραμεν παρεπάνω ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, τὸν ὁποῖον ἀνακράζει εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιστολὴν καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος.

Ex communi & particulari comparatione duplex oritur excellentia Petri.

Ἀπὸ τὴν κοινὴν καὶ μερικὴν, ὡς ἐξηγήσαμεν, ὑπεροχὴν τοῦ Πέτρου ἔχομεν δύο.

Prima, quòd Petrus à Christo habuit, vt esset fratrum præfectus.

Πρῶτον, ὅτι ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἐγίνη ὁ Πέτρος προεστάτης τῶν ἀποστόλων.

Altera, quòd solus Petrus

Δεύτερον, ὅτι μόνος ὁ Πέτρος ἔγινεν ἀπὸ τὸν Χρι-

Χριστὸν οἰκουμενικὸς ἐπίσκοπος.

ΥΠΕΡΟΧΗ Γ. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

ΑΠ' ἐκεῖνο τοῦ Χρυσοστόμου ὅπου ἀναφέραμεν διὰ τὸν ἀπόστολον Ἰάκωβον, ἀκολουθεῖ ἡ τρίτη ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου.

Διαφορὰν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἔλαβε τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, ἀμὴ ὁ Πέτρος ἐχειροτονήθη τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος.

Τὸ λοιπὸν ἂν τινὰς ἄλλος Ἀπόστολος ἔξω ἀπὸ τὸν Πέτρον ἐστάθη τόπου ἐπίσκοπος, ἡ ἐπισκοπή του ἦτον μόνον μερική. καὶ καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, ὅμως ἦτον ἐπίσκοπος τόπου μερικοῦ. μόνος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ὁ Πέτρος ἦτον καὶ ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάμα ἐπίσκοπος οἰκουμενικός.

Καὶ

trus fuit à Christo creatus Episcopus œcumenicus.

TERTIA PETRI EXCELLENTIA.

EX eo quod docet Chrysostomus, vt annotatum est de Apostolo Iacobo, sequitur tertia Petri excellentia.

Siquidem inter Petrum & Iacobum hanc statuit Chrysostomus differentiam; quòd Iacobus sedi Hierosolymitanæ præfectus est, Petrus vero creatus vniuersi orbis magister.

Siquis ergo alius Apostolus præter Petrum fuit alicuius loci Episcopus, episcopatus eius erat illius loci limitibus terminatus; Et licet is esset Apostolus œcumenicus, tamen erat certi loci Episcopus. Solus Petrus inter Apostolos erat & Apostolus œcumenicus, & Episcopus œcumenicus.

Hæc

Hæc verò excellentia tanta est, vt Chrysostomus apertè asserat; Dici quidem, Iacobum fuisse ordinatum à Christo Hierosolymorum Episcopum, sed Petrum absolutè fuisse creatum Orbis magistrum; illum particularem, hunc vniuersæ Ecclesiæ. Hic igitur ordo positus est à Christo Hierarchiæ Ecclesiasticæ. Proinde omnino impossibile est, auctoritate humana posse mutari.

EXCELLENTIA IV. PETRI.

Quòd generalis Petri Episcopatus non erat impedimento, quin is fuerit particularis quoque Episcopus primum Antiochiæ, deinde Romæ. Hoc etiam habemus è Chrysostomo Oratione in sanctum martyrem Ignatium. Sed præterea, inquit, magnæ curæ Deo erat Vrbs hæc Antiochia; quod re ipsa ostendit. Nam Orbis vniuersi

Tom. 5.

Καὶ εἶναι τόσον μεγάλη τούτη ἡ ὑπεροχὴ, ὅσον φανερὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς λέγουσι πῶς ἔκαμε τὸν Ἰάκωβον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, ἀμὴ τὸν Πέτρον ἐχειροτόνησεν ἁπλῶς τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον· ἐκεῖνον μερικὸν, τοῦτον ὅλης τῆς ἐκκλησίας. Τούτη λοιπὸν ἡ τάξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας εἶναι ἀπὸ νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἶναι ἀδύνατον ἀνθρωπίνη δύναμις νὰ τὴν ἀλλάξῃ.

ΥΠΕΡΟΧΗ Δ. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ὅτι ἡ οἰκουμενικὴ τοῦ Πέτρου ἐπισκοπὴ δὲν ἦτον ἐμπόδιον τῆς μερικῆς ἐπισκοπῆς, πρῶτον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ὕστερα εἰς τὴν Ῥώμην. Καὶ τοῦτο ἀκόμη φανερὰ τὸ λέγει ὁ Χρυσοστόμος εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου· Καὶ ἄλλως δὲ πολὺ, λέγει, ἦν τῆς πόλεως ταύτης, ἤγουν τῆς Ἀντιοχείας τῷ θεῷ λόγος, ὡς καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐδήλωσεν. τὴν γοῦν τῆς οἰκουμέ-

μένης ἐπιστάτην ἁπάσης Πέτρον, ᾧ τὰς κλεῖς ἐνεχείρισε τῶν οὐρανῶν, ᾧ πάντα ἄγειν καὶ φέρειν ἐπέτρεψε, πολὺν ἐνταῦθα χρόνον ἐνδιατρίψαι ἐκέλευσεν. οὕτως αὐτῷ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἡ πόλις ἀντίῤῥοπος ἡ ἡμετέρα. καὶ μετὰ Πέτρον Ἰγνάτιος διεδέξατο τὴν ἀρχήν. Πέτρου γὰρ μέλλοντος ἐντεῦθεν ἀποδημεῖν, ἕτερον ἀντίῤῥοπον Πέτρου διδάσκαλον ἡ τοῦ πνεύματος ἀντεισήγαγε χάρις.

Εἰς ταῦτα λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ ἐπιστάτης ὅλης τῆς οἰκουμένης ὁ Πέτρος, ὁ κλειδοῦχος τῶν οὐρανῶν εἶχε διάδοχον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὸν Ἰγνάτιον. ἀλλ᾽ ὁ Ἰγνάτιος ἐστάθη ἐπίσκοπος μερικὸς, ἤγουν μόνης τῆς Ἀντιοχείας· λοιπὸν καὶ ὁ ἐπιστάτης τοῦ κόσμου ὁ Πέτρος ἐστάθη αὐτὸ ταῦτα καὶ πρόκατοχος τοῦ Ἰγνατίου, ἤγουν καὶ μερικὸς ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀντιοχείας νὰ ἐπέρασεν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ῥώμης, τὸ ὁμολογοῦσιν ὅλαις αἱ ἱστορίαις, ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καθὼς ἀποδέχθη

uersi præsulem Petrum, cui cælorum claues tradiderat, cui summam administrandi omnia potestatem concesserat, multo hic tempore commorari præcepit. Adeo nostra Vrbs eiusdem est apud Deum pretij, cuius & Orbis vniuersus. Petro aûtem successit in Episcopatu Ignatius. Iam enim Petro abeunte hinc, alterum Petri similem magistrum sufficit gratia Spiritus.

In his testatur Chrysostomus, Orbis terrarum præsuli & clauigero cæli successisse Ignatium. Atqui Ignatius fuit particularis Episcopus, hoc est, Antiochenus tantum, ergo & præsul vniuersi Orbis Petrus fuit quoque præcessor Ignatij, hoc est particularis etiam Episcopus Antiochiæ. Quod verò post Episcopatum Antiochenũ transierit ad Romanum, testantur omnes historiæ, omnia generalium Conciliorum Acta, vt

De S. Petro primo Romæ Episcopo. S. Epiph. hær. 27

vt ostensum est contra Nilum & Barlaam. Quod & Chrysostomus testatur eadem oratione. Ait enim, Ignatium datum à Deo successorem Petro non vita functo, sed abeunti Antiochia.

Deinde in Encomio xij. Apostolorum ait, illum fuisse Romæ magistrum; quem etiam ibi, & præcedente oratione vocat Apostolorum ducem, principium & basim orthodoxiæ; qui relicta nauicula suscepit Ecclesiæ gubernacula.

Si Petrus igitur Ecclesiam gubernandam susceperat; simulque fuit primum Antiochiæ, deinde Romæ Episcopus: Ergo solus ipse hoc habuit, vt simul esset Episcopus œcumenicus, & particularis; & posterius priori non esset impedimento.

δείχθη ἐναντίον τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Βαρλαάμ. καὶ μαρτυρᾶ τὸ καὶ ὁ Χρυσόστομος, λέγοντας εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ιγνατίου, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τοῦ Πέτρου ὄχι εἰς τὸν θάνατόν του, ἀλλ' ὅτε ἐμίσευσε ἀπὸ τὴν Αντιόχειαν, διάδοχον τὸν Ιγνάτιον.

Απέκει εἰς τὸ ἐγκώμιον τῶν δώδεκα Αποστόλων, ὅτι ὁ Πέτρος μαθητεύει τὴν Ρώμην· κράζοντας τὸν Πέτρον εἰς ἐκεῖνο καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ἐγκώμιον καθηγητὴν τῶν Αποστόλων, ἀρχὴν, κρηπίδα τῆς ὀρθοδοξίας· καταλιπόντα τὴν ὁλκάδα, καὶ παραλαβόντα τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν.

Αν εἶχε λάβει τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν, καὶ αὐτάμα ἐστάθη ἐπίσκοπος πρῶτα τῆς Αντιοχείας, εἶτα τῆς Ρώμης· ἄρα μόνος ἀπ' ὅλους τοὺς Αποστόλους εἶχε τὸ νὰ εἶναι καὶ ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάμα τοπικός· καὶ τὸ ἕνα δὲν ἦτον ἐμπόδιον τοῦ ἄλλου.

EX- ΥΠΕ-

ΥΠΕΡΟΧΗ Ε. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ἐστάθη κατὰ τὸν Χρυσόστομον διάδοχος τοῦ Πέτρου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ὅμως ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων κράζουσι διάδοχον τοῦ Πέτρου ὄχι τὸν Ἀντιοχείας, ἀλλὰ τὸν Ῥώμης· καὶ θρόνον τοῦ Πέτρου ὄχι τὴν Ἀντιόχειαν, ἀλλὰ τὴν Ῥώμην. τὸ λοιπὸν ἡ διαδοχὴ τοῦ Πέτρου ἔχει διαφοραῖς, καὶ ἡ μερικὴ τοῦ Πέτρου ἐπισκοπὴ δὲν κάμνει τελείαν διαδοχήν. διὰ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας δὲν εἶναι οὐδὲ ἐκράχθη ποτὲ ἁπλῶς εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων διάδοχος τοῦ Πέτρου. λείπεται ἐξ ἀνάγκης, ὅτι τελεία διαδοχὴ νὰ εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν μόνην κράζουσιν ἁπλῶς διαδοχὴν οἱ σύνοδες· καὶ νὰ εἶναι τέλειος διάδοχος τοῦ Πέτρου ἐκεῖνος ὁποῦ κρατεῖ τὸν θρόνον, τὸν ὁποῖον οἱ σύνοδες κράζουσι θρόνον τοῦ Πέτρου. καὶ καθὼς Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου ὁ διάδοχος εἶναι το-

QVINTA PETRI EXCELLENTIA.

SAnctus Ignatius fuit per Chrysostomum Petri successor in Episcopatu Antiocheno; omnia tamen generalium Conciliorum Acta successorem Petri vocant non Antiochenum, sed Romanum Episcopum; & Petri sedem non Antiochenam, sed Romanam. Differunt ergo successiones Petri; & particularis Petri Episcopatus non facit integram successionem. Propterea Episcopus Antiochenus non est, nec appellatus fuit vnquam in Actis Conciliorum absolutè successor Petri. Quare necessariò sequitur, integram & absolutam successionem esse illam, quam vnam Synodi absolutè vocant successionem; illùque esse absolutè successorem Petri, qui sedem obtinet vocatam absolutè à Concilijs sedem Petri. Et sicut Iacobi Apostoli suc-

& alterum volunt œcumenicum.

Blaſphemant, qui ſolum Romanum œcumenicum eſſe negant.

Blaſphemant, qui dicunt, Romanum eſſe particularem tantum Romæ Epiſcopum.

Blaſphemant, qui confundunt communem Apoſtolis & æqualem Apoſtolatus dignitatem cum paſtorali in vniuerſam Eccleſiam poteſtate, qua ſolus Petrus eminebat.

νουσιν πλέον παρὰ ἕνα οἰκουμενικόν.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι ἀρνοῦνται νὰ μὴν εἶναι μόνος ὁ Ρώμης οἰκουμενικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Ρώμης εἶναι μόνον ἐπίσκοπος κατ᾽ ἐξουσίαν μερικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι συγχέουσι τὸ κοινὸν καὶ ἴσον ἀποστολικὸν ἀξίωμα εἰς τοὺς δώδεκα ἀποστόλους μὲ τὴν ἐπισκοπικὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκουμένης, ἡ ὁποία ἐδόθη μόνου τοῦ Πέτρου.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛϚ.

Ποσάκις ὑπερίσχυσαν αἱ πύλαι τοῦ ᾅδου κατὰ τοῦ Πέτρου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVI.

Quoties portæ inferi præualuerunt aduersus Petrum.

REFVTATIO.

Εἰς τὸν λόγον ὁποῦ ἔγραψεν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ ἀνεφέραμεν ἐπάνω, εἰς τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Χριστοῦ μεταμόρφωσιν, συγκρίνοντας ὁ ἅγιος τὸν Πέτρον μὲ τὸν Μωϋσῆν λέγει· Ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἦτον ἔξαρχος τῆς παλαιᾶς διαθήκης, καὶ ὁ Πέτρος κορυφαιότατος τῆς νέας διαθήκης· τὸν ὁποῖον λέγει, ἐπροώρισεν ὁ Χριστὸς ἄξιον τῆς ἐκκλησίας πρόεδρον, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας δεξάμενον τὰ πηδάλια. ποῖος Ἑβραῖος ποτὲ ἀποκότησε νὰ παραμιλήσῃ

Sanctus Ioannes Damascenus in sermone, cuius supra meminimus, de gloriosa Christi Transfiguratione, Petrum cum Moyse comparans ait; Quòd Dux & princeps testamẽti veteris fuerit Moses, noui autem testamenti summitas Petrus; Qui præordinatus erat a Christo dignus Antistes, & vniuersæ Ecclesiæ gubernator. At quis vnquam Iudæus ausus est obtrectare Moysi, vt perfidus iste latrator arreptus

& alterum volunt œcumenicum.

Blaſphemant, qui ſolum Romanum œcumenicum eſſe negant.

Blaſphemant, qui dicunt, Romanum eſſe particularem tantum Romæ Epiſcopum.

Blaſphemant, qui confundunt communem Apoſtolis & æqualem Apoſtolatus dignitatem cum paſtorali in vniuerſam Eccleſiam poteſtate, qua ſolus Petrus eminebat.

νουσιν πλέον παρὰ ἕνα οἰκουμενικόν.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι ἀρνοῦνται νὰ μὴν εἶναι μόνος ὁ Ρώμης οἰκουμενικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Ρώμης εἶναι μόνον ἐπίσκοπος κατ' ἐξουσίαν μερικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι συγχέουσι τὸ κοινὸν καὶ ἴσον ἀποστολικὸν ἀξίωμα εἰς τοὺς δώδεκα ἀποστόλους μὲ τὴν ἐπισκοπικὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκουμένης, ἡ ὁποία ἐδόθη μόνου τοῦ Πέτρου.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ λϛ.

Ποσάκις ὑπερίχυσαν αἱ πύλαι τοῦ ᾅδου κατὰ τοῦ Πέτρου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVI.

Quoties portæ inferi præualuerunt aduersus Petrum.

REFVTATIO.

Εἰς τὸν λόγον ὁποῦ ἔγραψεν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ ἀναφέραμεν ἐπάνω, εἰς τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Χριστοῦ μεταμόρφωσιν, συγκρίνοντας ὁ ἅγιος τὸν Πέτρον μὲ τὸν Μωϋσῆν λέγει· Ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἦτον ἔξαρχος τῆς παλαιᾶς διαθήκης, καὶ ὁ Πέτρος κορυφαιότατος τῆς νέας διαθήκης· τὸν ὁποῖον λέγει, ἐπρωώρισεν ὁ Χριστὸς ἄξιον τῆς ἐκκλησίας προέδρον, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας δεξάμενον τὰ πηδάλια. ποῖος Ἑβραῖος ποτὲ ἀποκότησε νὰ παραμιλήσῃ

Sanctus Ioannes Damascenus in sermone, cuius supra meminimus, de gloriosa Christi Transfiguratione, Petrum cum Moyse comparans ait; Quòd Dux & princeps testamēti veteris fuerit Moses, noui autem testamenti summitas Petrus; Qui præordinatus erat a Christo dignus Antistes, & vniuersæ Ecclesiæ gubernator. At quis vnquam Iudæus ausus est obtrectare Moysi, vt perfidus iste latrator arreptus

 sata-

hostis Porphyrius non dubitauerit arguere Paulum vt procacem, quòd ausus fuerit reprehendere Principem Apostolorum ob controuersiam illam, quæ legitur in epistola ad Galatas.

ἐτόλμησε νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἅγιον Παῦλον ὡς ἰταμὸν καὶ ἀναίσχυντον, διατὶ λέγει ἀποκότησε νὰ αἰτιασθῇ κατὰ πρόσωπον τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων διὰ τὴν διαφορὰν ἐκείνην ὁποῦ φαίνεται εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας.

Testatur hoc sanctus Hieronymus scribens sancto Augustino quærenti de argumento illo. Vbi etiam refert, posteriores interpretes Origenem secutos respondisse Porphyrio in eum modũ, quem supra exposuimus è Chrysostomo; cuius etiam in eadem epistola Hieronymus meminit.

Καὶ τὸ ἱστορεῖ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὁποῦ ἔγραψε διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην πρὸς τὸν μακάριον Αὐγουστῖνον· ἀναφέροντας, ὅτι ἀπὸ τὸν Ὠριγένην οἱ ἄλλοι ἑρμηνεῖς ἀπεκρίθησαν τοῦ Πορφυρίου εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον ὁπου ἀναφέραμεν παρεπαίω ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, τὸν ὁποῖον ἀνακράζει εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιστολὴν καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος.

Ex communi & particulari comparatione duplex oritur excellentia Petri.

Ἀπὸ τὴν κοινὴν καὶ μερικὴν, ὡς ἐξηγήσαμεν, ὑπεροχὴν τοῦ Πέτρου ἔχομεν δύο.

Prima, quòd Petrus à Christo habuit, vt esset fratrum præfectus.

Πρῶτον, ὅτι ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἐγίνη ὁ Πέτρος προεστάτης τῶν ἀποστόλων.

Altera, quòd solus Petrus

Δεύτερον, ὅτι μόνος ὁ Πέτρος ἔγινεν ἀπὸ τὸν Χρ-

Χριστὸν οἰκουμενικὸς ἐπίσκοπος.

ΥΠΕΡΟΧΗ Γ. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

ΑΠ' ἐκεῖνο τοῦ Χρυσοστόμου ὅπου ἀναφέραμεν διὰ τὸν ἀπόστολον Ἰάκωβον, ἀκολουθεῖ ἡ τρίτη ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου.

Διαφορὰν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἔλαβε τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, ἀμὴ ὁ Πέτρος ἐχειροτονήθη τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος.

Τὸ λοιπὸν ἂν τινὰς ἄλλος Ἀπόστολος ἔξω ἀπὸ τὸν Πέτρον ἐστάθη τόπου ἐπίσκοπος, ἡ ἐπισκοπή του ἦτον μόνον μερική. καὶ καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, ὅμως ἦτον ἐπίσκοπος τόπου μερικοῦ. μόνος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ὁ Πέτρος ἦτον καὶ ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάμα ἐπίσκοπος οἰκουμενικός.

Καὶ

trus fuit à Christo creatus Episcopus œcumenicus.

TERTIA PETRI EXCELLENTIA.

EX eo quod docet Chrysostomus, vt annotatum est de Apostolo Iacobo, sequitur tertia Petri excellentia.

Siquidem inter Petrum & Iacobum hanc statuit Chrysostomus differentiam; quòd Iacobus sedi Hierosolymitanæ præfectus est, Petrus vero creatus vniuersi orbis magister.

Siquis ergo alius Apostolus præter Petrum fuit alicuius loci Episcopus, episcopatus eius erat illius loci limitibus terminatus; Et licet is esset Apostolus œcumenicus, tamen erat certi loci Episcopus. Solus Petrus inter Apostolos erat & Apostolus œcumenicus, & Episcopus œcumenicus.

Hæc

Hæc verò excellentia tanta est, vt Chrysostomus apertè asserat; Dici quidem, Iacobum fuisse ordinatum à Christo Hierosolymorum Episcopum, sed Petrum absolutè fuisse creatum Orbis magistrum; illum particularem, hunc vniuersæ Ecclesiæ. Hic igitur ordo positus est à Christo Hierarchiæ Ecclesiasticæ. Proinde omnino impossibile est, auctoritate humana posse mutari.

Καὶ εἶναι τόσον μεγάλη τούτη ἡ ὑπεροχὴ, ὅσον φανερὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς λέγουσι πῶς ἔκαμε τὸν Ἰάκωβον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, ἀμὴ τὸν Πέτρον ἐχειροτόνησεν ἁπλῶς τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον· ἐκεῖνον μερικὸν, τοῦτον ὅλης τῆς ἐκκλησίας. Τούτη λοιπὸν ἡ τάξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας εἶναι ἀπὸ νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἶναι ἀδύνατον ἀνθρωπίνη δύναμις νὰ τὴν ἀλλάξῃ.

EXCELLENTIA IV. PETRI.

QVòd generalis Petri Episcopatus non erat impedimento, quin is fuerit particularis quoque Episcopus primum Antiochiæ, deinde Romæ. Hoc etiam habemus è Chrysostomo Oratione in sanctum martyrem Ignatium. Sed præterea, inquit, magnæ curæ Deo erat Vrbs hæc Antiochia; quod re ipsa ostendit. Nam Orbis vniuersi

Tom. 5.

uersi

ΥΠΕΡΟΧΗ Δ. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

ΟΤι ἡ οἰκουμενικὴ τοῦ Πέτρου ἐπισκοπὴ δὲν ἦτον ἐμπόδιον τῆς μερικῆς ἐπισκοπῆς, πρῶτον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ὕστερα εἰς τὴν Ρώμην. Καὶ τοῦτο ἀκόμη φανερὰ τὸ λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου· Καὶ ἄλλως δὲ πολὺ, λέγει, ἦν τῆς πόλεως ταύτης, ἤγουν τῆς Ἀντιοχείας τῷ θεῷ λόγος, ὡς διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐδήλωσεν. τὸν γοῦν τῆς οἰκου-

μέ-

μένης ἐπιστάτην ἁπάσης Πέτρον, ᾧ τὰς κλεῖς ἐνεχείρισε τῶν οὐρανῶν, ᾧ πάντα ἄγειν καὶ φέρειν ἐπέτρεψε, πολὺν ἐνταῦθα χρόνον ἐνδιατρίψαι ἐκέλευσεν. οὕτως αὐτῷ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἡ πόλις ἀντίρροπος ἡ ἡμετέρα. καὶ μετὰ Πέτρον Ἰγνάτιος διεδέξατο τὴν ἀρχήν. Πέτρου γὰρ μέλλοντος ἐντεῦθεν ἀποδημεῖν, ἕτερον ἀντίρροπον Πέτρου διδάσκαλον ἡ τοῦ πνεύματος ἀντεισήγαγε χάρις.

Εἰς ταῦτα λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ ἐπιστάτης ὅλης τῆς οἰκουμένης ὁ Πέτρος, ὁ κλειδοῦχος τῶν οὐρανῶν εἶχε διάδοχον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὸν Ἰγνάτιον. ἀλλ' ὁ Ἰγνάτιος ἐστάθη ἐπίσκοπος μερικὸς, ἤγουν μόνης τῆς Ἀντιοχείας· λοιπὸν καὶ ὁ ἐπιστάτης τοῦ κόσμου ὁ Πέτρος ἐστάθη αὐτόμα καὶ πρόγονος τοῦ Ἰγνατίου, ἤγουν καὶ μερικὸς ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀντιοχείας νὰ ἐπέρασεν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ῥώμης, τὸ ὁμολογοῦσιν ὅλαις αἱ ἱστορίαις, ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καθὼς ἀπεδείχθη

uersi præsulem Petrum, cui cælorum claues tradiderat, cui summam administrandi omnia potestatem concesserat, multo hic tempore commorari præcepit. Adeo nostra Vrbs eiusdem est apud Deum pretij, cuius & Orbis vniuersus. Petro autem successit in Episcopatu Ignatius. Iam enim Petro abeunte hinc, alterum Petri similem magistrum suffecit gratia Spiritus.

In his testatur Chrysostomus, Orbis terrarum præsuli & clauigero cæli successisse Ignatium. Atqui Ignatius fuit particularis Episcopus, hoc est, Antiochenus tantum, ergo & præsul vniuersi Orbis Petrus fuit quoque præcessor Ignatij, hoc est particularis etiam Episcopus Antiochiæ. Quod verò post Episcopatum Antiochenū transierit ad Romanum, testantur omnes historiæ, omnia generalium Conciliorum Acta,

De S. Petro primo Romæ Episcop. S. Epiph. hær. 27

δείχθη vt

vt ostensum est contra Nilum & Barlaam. Quod & Chrysostomus testatur eadem oratione. Ait enim, Ignatium datum à Deo successorem Petro non vita functo, sed abeunti Antiochia.

Deinde in Encomio xij. Apostolorum ait, illum fuisse Romæ magistrum; quem etiam ibi, & præcedente oratione vocat Apostolorum ducem, principium & basim orthodoxiæ; qui relicta nauicula suscepit Ecclesiæ gubernacula.

Si Petrus igitur Ecclesiam gubernandam susceperat; simulque fuit primum Antiochiæ, deinde Romæ Episcopus: Ergo solus ipse hoc habuit, vt simul esset Episcopus œcumenicus, & particularis; & posterius priori non esset impedimento.

δειέχθη ἐναντίον τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Βαρλαάμ. καὶ μαρτυρᾶ τὸ καὶ ὁ Χρυσόστομος, λέγοντας εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ιγνατίου, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τοῦ Πέτρου ὄχι εἰς τὸν θάνατόν του, ἀλλ' ὅτε ἐμίσευσεν ἀπὸ τὴν Αντιόχειαν, διάδοχον τὸν Ιγνάτιον.

Απέκει εἰς τὸ ἐγκώμιον τῶν δώδεκα Αποστόλων, ὅτι ὁ Πέτρος μαθητεύει τὴν Ρώμην· κράζοντας τὸν Πέτρον εἰς ἐκεῖνο καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ἐγκώμιον καθηγητὴν τῶν Αποστόλων, ἀρχὴν, κρηπίδα τῆς ὀρθοδοξίας· καταλιπόντα τὴν ὁλκάδα, καὶ παραλαβόντα τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν.

Αν εἶχε λάβει τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν, καὶ αὐτάμα ἐστάθη ἐπίσκοπος πρῶτα τῆς Αντιοχείας, εἶτα τῆς Ρώμης· ἄρα μόνος ἀπ' ὅλους τοὺς Αποστόλους εἶχε τὸ νὰ ἦτο καὶ ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάμα τοπικός· καὶ τὸ ἕνα δὲν ἦτον ἐμπόδιον τοῦ ἄλλου.

EX- ΥΠΕ-

ΥΠΕΡΟΧΗ Ε. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ο ἅγιος Ἰγνάτιος ἐστάθη κατὰ τὸν Χρυσόστομον διάδοχος τοῦ Πέτρου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ὅμως ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων κράζουσι διάδοχον τοῦ Πέτρου ὄχι τὸν Ἀντιοχείας, ἀλλὰ τὸν Ῥώμης· καὶ θρόνον τοῦ Πέτρου ὄχι τὴν Ἀντιόχειαν, ἀλλὰ τὴν Ῥώμην. τὸ λοιπὸν ἡ διαδοχὴ τοῦ Πέτρου ἔχει διαφοραῖς, καὶ ἡ μερικὴ τοῦ Πέτρου ἐπισκοπὴ δὲν κάμνει τελείαν διαδοχήν. διὰ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας δὲν εἶναι οὐδὲ ἐκράχθη ποτὲ ἁπλῶς εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων διάδοχος τοῦ Πέτρου. λείπεται ἐξ ἀνάγκης, ὅτι τελεία διαδοχὴ νὰ εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν μόνην κράζουσιν ἁπλῶς διαδοχὴν οἱ σύνοδες· καὶ νὰ εἶναι τέλειος διάδοχος τοῦ Πέτρου ἐκεῖνος ὁποῦ κρατεῖ τὸν θρόνον, τὸν ὁποῖον οἱ σύνοδες κράζουσι θρόνον τοῦ Πέτρου. καὶ καθὼς Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου ὁ διάδοχος εἶναι το-

QVINTA PETRI EXCELLENTIA.

SAnctus Ignatius fuit per Chrysostomum Petri successor in Episcopatu Antiocheno; omnia tamen generalium Conciliorum Acta successorem Petri vocant non Antiochenum, sed Romanum Episcopum; & Petri sedem non Antiochenam, sed Romanam. Differunt ergo successiones Petri; & particularis Petri Episcopatus non facit integram successionem. Propterea Episcopus Antiochenus non est, nec appellatus fuit vnquam in Actis Conciliorum absolutè successor Petri. Quare necessariò sequitur, integram & absolutam successionem esse illam, quam vnam Synodi absolutè vocant successionem; illúque esse absolutè successorem Petri, qui sedem obtinet vocatam absolutè à Concilijs sedem Petri. Et sicut Iacobi Apostoli suc-

successor est Episcopus particularis, quia Iacobus fuit particularis Hierosolymorum Episcopus: & Marci Euangelistæ successor est Episcopus particularis, idest Alexādrinus; quia Marcus fuit particularis Episcopus; ita successor absolutus Petri est etiā œcumenicus, quia solus Petrus fuit & vniuersalis & particularis Episcopus. Ingens profecto excellentia Petri; vt sicut vnus inter Apostolos erat Episcopus œcumenicus, ita successorem haberet solus œcumenicum. Verum Petrus fuit primum œcumenicus, deinde etiam particularis; at successor eius eodem tempore fit & particularis Romę & œcumenicus. Quod verissimum esse testantur Acta Conciliorum, & probatum fuit contra Nilum & Barlaam. Et quoniam Christus vnā ædificauit sanctam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, vt ipsemet dixit; & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam:

τοπικός, διατὶ ὁ Ἰάκωβος ἦτον ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων τοπικός· καὶ ὁ διάδοχος τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου εἶναι τοπικός, ἤγουν τῆς Ἀλεξανδρείας, διατὶ ὁ Μάρκος ἦτον ἐπίσκοπος τοπικός· ἔτζι ὁ τέλειος διάδοχος τοῦ Πέτρου εἶναι καὶ οἰκουμενικός, διατὶ μόνος ὁ Πέτρος ἦτον ἐπίσκοπος ὄχι μόνον τοπικὸς ἀλλὰ καὶ οἰκουμενικός. ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου θαυμασιωτάτη, μόνος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους καθὼς ἦτον ἐπίσκοπος οἰκουμενικός, ἔτζι καὶ μόνος νὰ ἔχῃ διάδοχον οἰκουμενικόν. ἀλλὰ ὁ Πέτρος πρῶτα ἦτον οἰκουμενικός, ἀπέκει ἐστάθη αὐτάμα καὶ μερικός· ἀμὴ ὁ διάδοχός του αὐτάμα γίνεται μερικὸς τῆς Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικός· καὶ τὸ μαρτυροῦσιν ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καθὼς ἀπεδείχθη ἐναντίον τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Βαρλαάμ. Καὶ ἐπειδὴ μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν ᾠκοδόμησεν ὁ Χριστὸς, καθὼς τὸ εἶπεν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ τὴν ᾠκοδόμησεν μίαν

μίαν μὲ ἕνα κεφάλι εἰς τὴν γῆν οἰκουμενικὸν ἑνὸς σώματος· ἄρα ἀναγκαῖον εἶναι νὰ διαμθρῆ ἕως κρατεῖ ὁ κόσμος μία ἐκκλησία μὲ ἕνα κεφάλι εἰς τὴν γῆν οἰκουμενικόν. ὅτι ἂν βάλῃς εἰς τὴν γῆν δύο οἰκουμενικοὺς, τὸν Ρώμης καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως· ἢ ἂν ἀρνηθῇς ὅτι ὁ Ρώμης ὡς τοῦ Πέτρου διάδοχος δὲν εἶναι μόνος οἰκουμενικὸς, πλάσεις ἄλλην ἐκκλησίαν, ἄλλην τάξιν, ἄλλην ἱεραρχίαν ἀπ' ἐκείνην ὁποῦ ᾠκοδόμησεν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Χριστός. ἀλλὰ τοῦτο εἶναι καὶ βλάσφημον, καὶ ἀδύνατον.

meam: & ædificauit eam posito vno fundamento, & vnius corporis vno in terris capite œcumenico; necesse est vsque ad nouissimum diem vt vna perduret Ecclesia sub vnico in terra œcumenico capite. Quòd si duos in terra statuas œcumenicos, Romanum & Constantinopolitanum: Aut neges, Petri successorem, idest Romanum Episcopum solum esse œcumenicum; aliam tibi confingis Ecclesiam, alium ordinẽ, aliã Hierarchiã ab ea diuersã, quę ab initio fuit à Christo instituta. At hoc est blasphemias effundere, & impossibilia nectere.

Ἔχοντας τὴν εὐαγγελικὴν τούτην διδασκαλίαν ἀπὸ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, ἀπὸ τοὺς οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, καὶ μάλιστα τὸν χρυσορρήμονα Ἰωάννην, δίχως ἄλλο βλασφημᾷ ὁ Γεργαῖος μὲ τοὺς θεομάχους του διδασκάλους ὅτι λέγει· τί θέλεις εἰπεῖ διὰ τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, καὶ κάθε ἄλλον Ἀπόστολον;

Cum hæc sit Euangelica doctrina, testata Conciliorum Generalium sanctorumque Patrũ, præsertim Chrysostomi firmissimis testimonijs; omnino Gerganus blasphemat cum suis impijs præceptoribus, dum ait; Quid de filio Tonitrui dices & alijs Apostolis?

Βλασφημοῦσιν ὅσοι βάνουσιν

Blasphemant, qui vnum

&

& alterum volunt œcumenicum.

Blaſphemant, qui ſolum Romanum œcumenicum eſſe negant.

Blaſphemant, qui dicunt, Romanum eſſe particularem tantum Romæ Epiſcopum.

Blaſphemant, qui confundunt communem Apoſtolis & æqualem Apoſtolatus dignitatem cum paſtorali in vniuerſam Eccleſiam poteſtate, qua ſolus Petrus eminebat.

νουσιν πλέον ὡσὰν ἕνα οἰκουμενικόν.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι ἀρνοῦνται νὰ μὴν εἶναι μόνος ὁ Ῥώμης οἰκουμενικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Ῥώμης εἶναι μόνον ἐπίσκοπος κατ' ἐξουσίαν μερικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι συγχέουσι τὸ κοινὸν καὶ ἴσον ἀποστολικὸν ἀξίωμα εἰς τοὺς δώδεκα ἀποστόλους μὲ τὴν ἐπισκοπικὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκουμένης, ἡ ὁποία ἐδόθη μόνου τοῦ Πέτρου.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Λϛ.

Ποσάκις ὑπερίσχυσαν αἱ πύλαι τοῦ ᾅδου κατὰ τοῦ Πέτρου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVI.

Quoties portæ inferi præualuerunt aduersus Petrum.

REFVTATIO.

Εἰς τὸν λόγον ὁποῦ ἔγραψεν ὁ θεῖος Ιωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ ἀνωτέρω ἐπαινῶ, εἰς τὴν ὑπερένδοξον τοῦ Χριστοῦ μεταμόρφωσιν, συγκρίνοντας ὁ ἅγιος τὸν Πέτρον μὲ τὸν Μωϋσῆν λέγει· Οτι ὁ Μωϋσῆς ἦτον ἔξαρχος τῆς παλαιᾶς διαθήκης, καὶ ὁ Πέτρος κορυφαιότατος τῆς νέας διαθήκης· τὸν ὁποῖον λέγει, ἐπρογώρισεν ὁ Χριστὸς ἄξιον τῆς ἐκκλησίας πρόεδρον, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας διέξάμενον τὰ πηδάλια. ποῖος Εβραῖος ποτὲ ἀποκότησε νὰ παραμιλήσῃ

Sanctus Ioannes Damascenus in sermone, cuius supra meminimus, de gloriosa Christi Transfiguratione, Petrum cum Moyse comparans ait; Quòd Dux & princeps testamẽti veteris fuerit Moses, noui autem testamenti summitas Petrus; Qui præordinatus erat a Christo dignus Antistes, & vniuersæ Ecclesiæ gubernator. At quis vnquam Iudæus ausus est obtrectare Moysi, vt perfidus iste latrator arreptus

 sata-

satanica rabie in principem Religionis Petrum? quin etiam in ipsum Christum, à quo Petrus factus est fidei petra? Vicerunt hæretici impietatem iudaicam. Et si Iudæi sunt impia viperarum genimina, multò magis Gerganus, qui vt basiliscus euomit duplex venenum; aut potius venenum tam multiplex, quam plures eructat blasphemias aduersus Beatissimum Principem Apostolorum.

μιλήσῃ διὰ τὸν Μωϋσῆν, καθὼς ὁ Γεργαῖος παραμιλεῖ βλασφημῶντας τὸν κορυφαιότατον Πέτρον; μάλιστα καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὁποῦ ἔκαμε τὸν Πέτρον πέτραν τῆς πίστεως; ἐνίκησαν οἱ αἱρετικοὶ τὴν ἰουδαϊκὴν ἀσέβειαν. Καὶ ἂν ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι γεννήματα ἐχιδνῶν, πολλῷ μᾶλλον ὁ Γεργαῖος, ὅτι ὡς βασιλίσκος χύνει διπλὸν φαρμάκι· μάλιστα τόσων λογιῶν φαρμάκι, ὅσαις δαιμονοβλασφημίαις φλυαρεῖ ἐναντίον τοῦ θεομακαρίστου κορυφαίου Πέτρου.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΖ.

Οτι εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα· Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· τὸ ἄρθρον, ταύτῃ, φέρνεται διὰ τὸν Χριστόν· ὡς καὶ ὅταν λέγει· οὗτος ἐστὶν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ὁ Χριστὸς μιλεῖ διὰ λόγου του.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVII.

In illis verbis; Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; articulus, hanc, demonstrat Christum. Vt cum etiam dixit; Hic est panis de cælo descendens; intelligebat seipsum. Matt. 16. 18. Io. 6. 50.

REFVTATIO.

Ποῖος Αρίσταρχος ἤθελε σώσει νὰ ὀβελίσῃ τοὺς παραγραμματισμοὺς τοῦ θαυμαστοῦ συγγραφέως; δὲν ἔμαθε νὰ διακρίνῃ τὰ ὀκτὼ μέρη τοῦ λόγου, καὶ τολμᾷ νὰ διακρίνῃ τὰ βάθη τῆς θείας 30 γραφῆς. τὸ ἄρθρον λέγει, ταύτῃ· κράζει ἄρθρον τὴν ἀντωνυμίαν. καλὰ καὶ εἰς τοῦτο δὲν δείχνει τόσον ἀμαθίαν

ET quis Aristarchus sufficeret affigendis verubus ad menda & errores tanti scriptoris? orationis partes iuxta Grammaticorum rudimenta nescit distinguere, & de Scripturæ arcanis audet pronuntiare. Articulum vocat, quod Græcis pronomen est. Quamquam non tam se in-

in hoc rudem grãmatices ostendit, quàm impiorum hominum organum; qui vtpote latino sermone vtentes, cui vox illa articulus est, ore huius græculi blasphemant, non secus atque olim Satanas per os serpentis. At quis ignorat, pronomen demonstratiuum non demonstrare certam personam; sed eam, quam vult ostendere qui loquitur, vel scribit? & audientes, siue legentes eam dignoscunt e signis exterioribus, vel sententijs adiacentibus?

Io.21.24. Scribit Ioannes; Hic est Discipulus ille, qui testimonium perhibet de his: & intelligit se ipsum, quia in antecedentibus de se ipso loquebatur.

Matt. 18. 4. Dicebat Dominus; Quicumque humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior. Et ostendebat puerum, quem statuerat in medio.

Io.6.50. Ita pariter Dominus aiebat; Hic est panis de cælo descendens; & intelli-

θίαν γραμματικῆς, ὅσον ὅτι μιλεῖ ὡς ὄργανον ἐνεργούμενον ἀπὸ λατινογλώσσους αἱρετικοὺς διδασκάλους. εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἄρθρον· καὶ εἶναι φανερὸν, ὅτι ταῖς βλασφημίαις ταύταις ἔχυσαν οἱ αἱρετικοὶ μὲ τὸ στόμα τοῦ Γεργαίου, καθὼς ὁ Σατανᾶς ἐμίλισε τῆς Εὔας μὲ τὸ στόμα τοῦ ὄφεως. Ἀλλὰ τίς δὲν ἠξεύρει, ὅτι ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία δὲν σημαίνει διωρισμένον πρόσωπον, ἀλλὰ λέγοντας, τοῦτο, ἀναφέρεται ἡ δεῖξις πρὸς ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, ὁποῦ νοεῖ ἢ ὁ λέγων ἢ ὁ γράφων; καὶ καταλαμβάνομεν τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἀπὸ ἐξωτερικὰ σημάδια, καὶ τὸν νοῦν τοῦ γράφοντος ἀπὸ τὰ περιστάμενα;

Γράφει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς, ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων· καὶ γροικᾷ, καὶ δείχνει τὸν ἑαυτόν του, διατὶ εἰς τὰ προηγούμενα μιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτόν του.

Εἶπεν ὁ Χριστὸς· Ὅστις ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο· καὶ γροικᾶται διὰ

τὸ

τὸ παιδίον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχεν ὀμπρός του.

Ἔτζι εἶπεν ὁ Χριστός· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· καὶ γρικᾷ διὰ τὸν ἑαυτόν του, διατὶ εἰς τὰ προηγούμενα καὶ ἑπόμενα μιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτόν του.

Τώρα λέγοντας τοῦ Πέτρου· Κἀγὼ δέ σοι λέγω· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· εἶναι ἀνάγκη νὰ δείχνῃ τὸ προηγούμενον ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, ταύτῃ. καὶ τὸ ἐναντίον ὁποῦ λέγει ὁ Γεργαῖος, εἶναι ἀδύνατον. ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀντωνυμίας μὲ τὸν σύνδεσμον κρέμεται ἀπὸ τὸ προηγούμενον. Καὶ ἂν εἶχε τόπον ὁ νοῦς τοῦ Γεργαίου, ἔπρεπεν ὁ λόγος νὰ τυπωθῇ ἔτζι· Σὺ εἶ Πέτρος, ἀλλ' ἐπ' ἐμοὶ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· ἤ, ἐπ' ἐμοὶ δὲ τῇ πέτρᾳ. τώρα λέγοντας, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, σημαίνει καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ συμπλεκτικοῦ συνδέσμου, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας, καὶ τοῦ ἄρθρου ὄχι δύο πρόσωπα, ἀλλὰ νόημα καὶ νόημα πρὸς ἓν πρόσωπον.

καὶ

telligebat se ipsum, quia in præcedentibus & subsequentibus de se ipso loquebatur.

Nunc igitur, vbi dicit Petro; & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; pronomen, hanc, demonstrare omnino debet illud, de quo sermo erat. Et sensus, quem dat Gerganus; nullum potest habere locum. Coniunctio enim cum pronomine significationem habet demonstratiuam & relatiuam. Gergani verò sensus, si verus esset, longè alio modo exprimendus erat: Tu es Petrus, sed super me petram ædificabo. Cum ergo dixerit; & super hanc petram; tum vi coniunctionis, vt diximus, tum vi demonstratiui pronominis significantur non duæ personæ, sed duo quædam consideranda in vna eademque persona: Matt. 16. 18.

S 3 Ita

Ita vt ex vi ſermonis impoſſibile ſit alium elici ſenſum. Et ſicut cum dixit Chriſtus; Caro mea verè eſt cibus; &, Hic eſt panis, qui de cælo deſcendit; ſenſus vtriuſque commatis refertur ad rem eandem: Ita, imo & fortius, cum dixit; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram; ex vi ſermonis vna eademque perſona intelligitur; vt conſtat in quouis ſimili loquendi modo. Quapropter & Chryſoſtomus exponens illud 1. Ioannis; Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus; Hæc prædicens, inquit, ſuam Chriſtus oſtendebat diuinitatem: Nec tamen, inquit, integram expoſuit prædictionem. Non enim dixit; Ego tibi nomen mutabo in Petrum; & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: ſed dixit tantum; Tu vocaberis Cephas; ea de cauſa, quia Chriſtus
ab

καὶ εἶναι ἀδυνάτον ἄλλος νοῦς νὰ περιέχεται εἰς τέτοιαν φράσιν. Καὶ καθὼς λέγοντας ὁ Χριστός· ἡ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστὶ βρῶσις· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ὁ νοῦς καὶ τῶν δύο κομμάτων ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· ἔτζι καὶ περισσότερον λέγοντας, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, κατὰ ἀνάγκην τῆς φράσεως γροικᾶται ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ παρόμοια μιλήματα. Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, εἰς τό, Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος· ἑρμηνεύοντας τὸ ῥητὸν λέγει· Ὅτι προλέγοντας ταῦτα ὁ Χριστὸς ἔδειχνε τὴν θεότητά του. καὶ ὅμως λέγει δὲν εἶπεν ὁλόκληρον τὴν προφητείαν, διατὶ δὲν εἶπεν· ἐγὼ σοῦ θέλω ἀλλάξει τὸ ὄνομα κράζοντάς σε Πέτρον, καὶ θέλω οἰκοδομήσει τὴν ἐκκλησίαν μου εἰς τούτην τὴν πέτραν· ἀλλὰ λέγει μόνον, ἐσὺ θέλεις ὀνομασθῆ Κηφᾶς. ἡ ἀφορμὴ εἶναι, διατὶ ὁ Χριστὸς,
ςὸς,

στὸς, λέγει, δὲν ἤθελεν ἀπ' ἀρχῆς νὰ δείξῃ τὴν αὐθεντίαν καὶ ἐξουσίαν, καθὼς ὅτε εἶπεν ὕστερα· μακάριος εἶ Σίμων· κἀγώ σοι λέγω, σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ταύτῃ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν.

Ἂν τοῦτα τὰ λόγια δὲν τὰ εἶπεν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Χριστὸς ὡσὰν ὁλόκληρον προφητείαν διὰ τὸν Πέτρον, πῶς εἶναι ἐμπορετὸν, λέγοντάς τα ὕστερα νὰ γρικοῦνται διὰ τὸν Χριστόν; ἀλλ' ὁ Γεργαῖος μὲ τοὺς ψευδοδιδασκάλους του οὔτε γλῶσσαν ἔχουσιν ἑλληνικὴν, οὔτε εὐσέβειαν.

Πάλιν ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀληθεύῃ ὁ Γεργαῖος, ὅτι κατὰ τὴν παρερμήνσίν του ὁ Χριστὸς εἶπεν· Σὺ εἶ Πέτρος· καὶ τοῦ ἔδωκε νέον ὄνομα, καθὼς ἔκραξεν υἱοὺς βροντῆς τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ἰάκωβον. καὶ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ εἰς τὴν παλαιὰν καὶ εἰς τὴν νέαν ἤλλαξεν ὀνόματα, ὡσὰν τοῦ Ἀβραὰμ, τῆς Σάῤῥας, τοῦ Ἰακὼβ εἰς Ἰσραὴλ, τοῦ Σίμωνος εἰς Πέτρον. καὶ τοῦτο, λέγει, δὲν γίνεται ἁπλῶς, ἀλλ' ἵνα τὴν προσηγορίαν ἔχωσιν ὑπό-

ab initio non oſtendit poteſtatem & auctoritatem; ſicut poſtea, quando dixit; Beatus es Simon; & egò dico tibi; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.

Si poſtrema hæc verba per Chryſoſtomum noluit proferre Chriſtus ab initio, quæ tamen ſpectabāt ad Petrum; quo pacto quando illa protulit, ſpectare poterant ad Chriſtum? ſed Gerganus cum impietatis ſuæ magiſtris nec græcè ſciunt, nec piè ſentiunt.

Rurſus Gergani expoſitio falſitatis conuincitur ex noui nominis impoſitione. Sicut enim Chriſtus, vt loco proximè citato docet Chryſoſtomus, Iacobum & Ioannem vocauit Tonitrui filios, ita Simoni impoſuit nomen Petri. Hoc enim factitatum, inquit, olim ab ipſo mutatis nominibus Abrahæ, Sarræ, Iacob in Iſrael. Nec temere hoc factū ait; ſed vt beneficio-

Chryſ. ſer. in terræmotum & diuitem ac Lazarum. to m. 6. In c. Io 1. 42. ſer. 9. tom. 5.

rum Dei memoriam excitaret appellatio.

Et in caput xvj. epistolæ ad Romanos; Si didiceris, inquit: Cur Abrahã, cur Sarra, cur Israel, cur Samuel ita vocati fuerint, multas inuenies rerum historias: Nomina quippe continent multarum rerum monumenta.

Necesse est igitur, huiusmodi nomina suam habeant etymologiam, hoc est veram & congruentem significationem: Et is cui nomen imponitur, tali sit proprietate præditus, qualem indicat vis ipsa nominis. Vt cum Abrahæ dixit Deus; Nec vltra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abrahã, quia patrem multarum gentium constitui te. Ita plane mutauit Christus nomen Simoni filio Ionæ, vocauitque Petrum; quia Petrus & petra græco idiomate sunt idem; vt Petrus habeat proprietatem petræ, ad quod exprimendum facta est mutatio nominis. Et prædixerat

Gen. 17. 5

ὑπόμνημα τῆς εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ.

Καὶ εἰς τὸ ιϛ. πρὸς Ρωμαίοις λέγει· ἐὰν μάθῃς, διατὶ Αβραὰμ ἐκλήθη, διατὶ Σάῤῥα, διατὶ Ισραὴλ, διατὶ Σαμουὴλ, πολλῶν πραγμάτων ἱστορίας εὑρήσεις· πολλῶν γάρ ἐστι πραγμάτων ὑπομνήματα τὰ ὀνόματα.

Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη, τέτοια ὀνόματα νὰ ἔχουσιν ἐτυμολογίαν, ἤγουν ἀληθινὴν σημασίαν· καὶ ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου δίδεται τὸ ὄνομα, νὰ ἔχῃ τέτοιον ἰδίωμα, οἷον σημαίνει ἡ δύναμις τοῦ ὀνόματος. Καθὼς ἔχομεν ἀπὸ τὴν γραφὴν, ὅτε εἶπεν ὁ θεὸς τοῦ Αβραάμ· δὲν θέλει λέγεσθαι πλέον τὸ ὄνομά σου Αβραμ, ἀλλ' Αβραὰμ, διότι πολλῶν ἐθνῶν πατέρα σὲ ἔκαμα. τὸν ὅμοιον τρόπον ἀλλάσσοντας ὁ Χριστὸς τὸ ὄνομα τοῦ Σίμωνος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ιωνὰ, καὶ κράζοντάς τον Πέτρον· ἐπειδὴ Πέτρος καὶ πέτρα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἶναι τὸ αὐτὸ, ἐξ ἀνάγκης ἡ ἐτυμολογία τῆς πέτρας ἁρμόζει τοῦ Πέτρου· καὶ ὁ Πέτρος ἔχει τέτοιον ἰδίω-

ἰδίωμα, οἷον σημαίνει ἡ πέτρα. Καὶ ἐπροφήτευσε κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Χριστὸς λέγοντας, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς. ἀπέκει δὲν τοῦ εἶπεν, ἔστω σοι ὄνομα Πέτρος, ἀλλά, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· σημαίνοντας φανερώτατα, ὅτι διὰ τοῦτο τὸν ἐκράξε Πέτρον, διατὶ τὸν ἔκαμε πρώτην πέτραν τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας.

Καθὼς ἐξηγῶντας τὸν ν. ψαλμὸν λέγει ὁ Χρυσόστομος λόγῳ β. Ἄκουε τί φησι τῷ Πέτρῳ, τῷ στύλῳ, τῇ κρηπῖδι, τῷ διὰ τοῦτο κληθέντι Πέτρῳ, ἐπειδὴ τῇ πίστει πεπετρωμένος ἦν. Καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀληθεύῃ ὁ Γεργαίος. καὶ εἶναι τόσον κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς θείας γραφῆς, καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ τὴν δύναμιν τῶν λέξεων, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ὁ Χριστός· Σὺ εἶ Πέτρος, διατὶ ἐπὶ σοὶ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ μάλιστα, ὅτι ὡσὰν εἴπαμεν παραπάνω, κάμνοντας τὸν λόγον του μεταφορικὸν ὁ Χριστός, ὅτι θέλει οἰκοδομήσει τὴν

xerat quidem Chriſtus; vt notat Chryſoſtomus; cum dixit, Tu vocaberis Cephas. Sed quando impleuit, quod promiſerat, non dixit; eſto tibi nomen Petrus; ſed, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo: declarans apertiſſime, ſe ideo dediſſe illi nomen Petri, quia conſtituebat illum re vera primariam ædificationis Eccleſiæ petram.

Quod totum confirmat Chryſoſtomus ſermone 2. in pſalmum 50. Audi, inquit, quid Petro dicat, columna & fundamento; qui Petrus ideo vocatus eſt, quia fide petrificatus erat. Impoſſibile ergo eſt, in verbis illis; & ſuper hanc petram; intelligi Chriſtum, vt Gerganus blaterat. Nam Chriſtus per ea verba, iuxta modum loquendi Scripturæ, & ſenſum Chryſoſtomi, & propriam ſignificationem vocum idem expreſſit, ac ſi dixiſſet; Tu es petra, quia ſuper te petram ædificabo Eccle-

Ecclesiam meam. Præsertim quòd, vt supra explicatum est, Dominus metaphoricè locutus ædificaturum se dixit Ecclesiam suam. Sicut ergo ædificator non est ædificij sui pars; ita non potest congruéte sensu intelligi Christus petra, vt sui ædificij pars; sed alia petra, quæ sit pars ædificij. Demonstratum verò est Christum esse Petram vitæ; Petrum verò petram fidei, primáque Ecclesiasticæ structuræ petram, quam fabricatus est vt artifex Christus Dominus.

τὴν ἐκκλησίαν του, καθὼς ὁ οἰκοδόμος δὲν εἶναι μέρος τῆς οἰκοδομῆς του, ἔτζι δὲν εἶναι ἁρμόδιος νοῦς νὰ μιλῇ ὁ Χριστὸς διὰ τὸν ἑαυτόν του ὡς πέτραν καὶ μέρος τῆς οἰκοδομῆς, ἀλλὰ δι᾽ ἄλλην πέτραν, ὁποῦ εἶναι μέρος τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι πέτρα τῆς ζωῆς, καὶ ὁ Πέτρος πέτρα τῆς πίστεως, καὶ πρώτη πέτρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκοδομῆς, τὴν ὁποίαν ὡς οἰκοδόμος ἔκτισεν ὁ Χριστός.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΗ.

Ὅτε εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, τοῦ εἶπε νὰ εἶναι πάλιν ἀπόστολος ὡσὰν καὶ τοὺς ἄλλους, διατὶ εἶχε σφάλλει εἰς τὸν Χριστόν· καὶ ἀκόμη τὸ ποιμαίνειν εἶναι λέξις μεταφορική.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVIII.

Per illa verba; Pasce oues meas; Christus restituit Petrum in pristinum Apostolatus officium, vt rursus esset quod & cæteri Apostoli; peccauerat enim Petrus in Christum. & præterea, Pasce, vox est metaphorica.

REFVTATIO.

Ὅποιος προβάλλει ζητήματα ἀνόητα, λέγει ὁ φιλόσοφος, ἔχει χρείαν ἢ παιδεύσεως ἢ αἰσθήσεως. ὁ Γεργάνος βλασφημῶντας χρειάζεται καὶ τὰ δύο, ὡσὰν ἀσεβὴς παίδευσιν, ὡσὰν ἀμαθὴς αἴσθησιν. Τίς εἶδε, τίς ἤκουσε ποτὲ τόσην ματαιολογίαν; ἔλεγεν ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου· Ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; ποίμαινε. ἂν ἔπρεπε διὰ νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν τῆς ἀγάπης ὁ Πέτρος,

καὶ

Qui stultas quæstiones proponit, inquit Philosophus, 1.Top.c.9 aut virga indiget, aut sensu. Gerganus verò blasphemans virga indiget vt impius, sensu vt imperitus. Quis quæso vnquam tam insulsè locutus est? Dicebat Petro Christus; Io.21.15. Diligis me plus his? Pasce. Si Petrus, vt præmium amoris acciperet, plus diligere debebat; quem

locum

locum habet sensus Gergani, quod per hæc verba Petrus rursum euaserit vnus ex alijs? Quis verò vnquam affirmare est ausus, Petrum excidisse Apostolatu ob negationem?

Multa iam attulimus, & ni longum esset, plura possent afferri è Patribus ad redarguendam stolidissimam impietatem. Satis erit proferre vnum Chrysostomi validissimum testimonium. Is in Panegyrico in sanctum Philogonium illud habet, quod repetit in suis expositionibus in Ioannem, in Acta, in epistolas, & vbi se se offert occasio loquendi de Petro. Quòd post resurrectionem suam Christus dixit Petro; amas me? & ille respondit; Domine tu scis, quia amo te. Tũ Christus non dixit; Si me amas, diuitias abijcito, ieiunato, sensus mortificato, mortuos ad vitam reuocato, dæmonia eijcito; sed, Pasce, inquit, oues meas.

Io. 21.

Non

νὰ ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸν πλέα περὶ τοὺς ἄλλους, πῶς ἔχει τόπον ὅτι μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Πέτρος νὰ ἔγινεν ὡσὰν τοὺς ἄλλους; ἢ τίς ἀποκότησε νὰ εἰπῇ ποτὲ, ὅτι ὁ Πέτρος διὰ τὴν ἄρνησιν ἔχασε τὴν ἀποστολήν;

Πολλὰ ἐφέραμεν παρεπαίω, καὶ διὰ τὸ μάκρος ἀφήνομεν καὶ περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες εἰς ἔλεγχον τῆς δυσσεβεστάτης ἀμαθίας· σώνει νὰ φέρωμεν ἕνα τόπον τοῦ Χρυσοστόμου ἀξιολογώτατον. λέγει ὁ ἅγιος ἐγκωμιάζοντας τὸν ἅγιον Φιλογόνιον ἐκεῖνο τὸ νόημα, ὁποῦ λέγει ἐξηγῶντας τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ιωάννου, καὶ ταῖς πράξες, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς, καὶ ὅπου ἔχει ἀφορμὴν νὰ μιλήσῃ διὰ τὸν Πέτρον· ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Χριστὸς ἠρώτησε, Πέτρε φιλεῖς με; καὶ ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, φιλῶσε. καὶ τότε ὁ Χριστὸς δὲν τοῦ εἶπεν, ἂν μ' ἀγαπᾷς ῥίψε τὰ χρήματα, νήστευσε, νεκρώθητι, ἀνάστησε νεκροὺς, ἔκβαλε τὰ δαιμόνια· ἀλλὰ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.

διατὶ

διατὶ ὄχι τὰ θαύματα καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ τὸ νὰ ποιμαίνῃ τὰ πρόβατα δίδει διὰ μεγαλήτερον δεῖγμα τῆς ἀγάπης. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὅπου ἀγαπᾷ τὰ πρόβατά μου, ἀγαπᾷ ἐμένα. καὶ ὅποιος θέλει νὰ ἀρέσῃ τοῦ θεοῦ, ἂς ἔχῃ ἐπιμέλειαν τῶν προβάτων, ἂς γυρεύῃ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν, ἂς φροντίζῃ τῶν ἀδελφῶν του.

Τοῦτον τὸν νοῦν τῶν εὐαγγελικῶν λέξεων ἔχομεν ἀπὸ τοὺς πνευματοφόρους ἁγίους πατέρες, καθὼς δηλοῖ καὶ ἡ φυσικὴ σημασία τῶν λέξεων· ὅτι τὸ ποιμαίνειν εἰς τὴν θείαν γραφὴν πανταχοῦ λαμβάνεται διὰ κυβέρνησιν. Καὶ εἶναι τόσον φανερὴ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τούτη ἡ σημασία, καλὰ καὶ μεταφορικὴ, ὅτι δὲν ἠξεύρει ἑλληνισμὸν, ὁποῖος δὲν γρικᾷ μιλῶντας διὰ τὰ ἀνθρώπινα τὸν ποιμένα διὰ κηδεμόνα, καὶ τὸ ποιμαίνειν διὰ κυβερνᾶν, ἀκόμη καὶ σιμὰ εἰς τοὺς ποιητὰς, ὅπου κράζουσι τοὺς βασιλεῖς ποιμένας λαῶν.

Τόσην ἀσεβοχοντροσύνην ἔμαθεν ὁ Γεργαῖος, ὅτι ἐξέ-

Non enim miracula, non virtutum opera memorat; sed oues pascere, maximum esse statuit argumentum amoris. Quasi diceret; qui oues diligit, me diligit; & qui Deo placere vult, curã gerat ouium, cõmunẽ perquirat vtilitatẽ, curet fratrum commoda.

Hunc sensum verborum Euangelicorum habemus ex sanctis Patribus Dei spiritu plenis, quem scilicet & ipsa vocum planissima significatio exprimit. Pascere enim in sacra pagina sumitur ad notandum regimen & gubernationem. Estque adeo nota vocis huius significatio apud Græcos, licet metaphorica sit; vt infans plane sit, qui de humanis loquendo non intelligat pastoris nomine Rectorem; & pascere idem valere, quod curam gerere, & administrare, apud etiã ipsos poetas qui Reges vocant populorum pastores. At Gerganus in schola impietatis sua quoque di-

didicit. Nam luce euidentius est, per illa verba: Pasce oues meas; non fuisse restitutum Petro communem Apostolatũ, sed Petrum fuisse constitutum præsulem fratrum & omnium Christi ouium, vt disertissimis verbis explanat Chrysostomus. Qui etiam addit; Illo dicendi modo voluisse Christum, vt Petrus bono iam esset animo, quòd negationis crimen esset deletum; creasseque illum præsulẽ fratrum: nec obijcere illi negationem, aut erratum exprobrare; sed dicere; si amas me; esto fratrum præfectus; & animam da pro ouibus meis. Adeo cum sensu sacræ Scripturæ pugnat Gergani impietas.

ἐξέμαθεν καὶ τὰ ἴδια. καὶ εἶναι φανερώτερον ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, ἔκαμαν τὸν Πέτρον ὄχι πάλιν Απόστολον ὡσὰν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ προστάτην τῶν ἀδελφῶν, καὶ ὅλων τοῦ Χριστοῦ τῶν προβάτων, ὡς βοᾷ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὰ λόγια ἐκεῖνα. ὁ ὁποῖος ἀκόμη σμίγει, ὅτι ἤθελεν ὁ Χριστὸς νὰ ἔχῃ θάῤῥος ὁ Πέτρος, ἐπειδὴ καὶ τὸ σφάλμα τῆς ἀρνέσεως ἦτον λειωμένον· καὶ τὸν κάμνει προστάτην τῶν ἀδελφῶν. καὶ δὲν τοῦ θυμίζει τὴν ἄρνησιν, οὐδὲ τὸν ὀνειδίζει, ἀλλὰ τοῦ λέγει· ἂν μ᾽ἀγαπᾷς, ἂς ἦσαι προστάτης τῶν ἀδελφῶν, καὶ δὲς τὴν ψυχήν σου διὰ τὰ πρόβατά μου. Τόσον ἐκ διαμέτρου μάχεται ὁ Γεργάνος μὲ τὸν νοῦν τῆς θείας γραφῆς.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΘ.

Οτι λέγοντας τῷ Πέτρῳ ὁ Χριστὸς, σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν, δὲν τὸν ἔκαμε θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν ὁποῦ γράφει, ὅτι ὁ Πέτρος ἔλαβε τὰς κλεῖς εἰς τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Απόστολοι.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIX.

Per illa verba, Tibi dabo claues Regni Cælorum, Christus non fecit Petrum Ecclesiæ fundamẽtum; iuxta Damascenum scribentem, Quòd Petrus accepit claues ad ligandum & soluendum, sicut & cæteri Apostoli.

REFVTATIO.

Ε Συκοφάντησε παρεπαίω τὸν μέγαν Βασίλειον μὲ πλασματοδιδασκαλίαις, τώρα συκοφαντεῖ καὶ τὸν ἱερώτατον Δαμασκηνόν· ὡσὰν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος, καθὼς πανταχοῦ καὶ οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι, νὰ εἴχασι διὰ τὸ αὐτὸ παντελῶς τὰ κλειδία τοῦ Πέτρου καὶ τὴν κοινὴν ἐξουσίαν τῶν Αποστόλων τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν. ἴδιον ἐστὶ τῶν αἱρετικῶν νὰ μιλοῦσι μὲ ὁμωνυμίαις

IN superioribus egregiè mentitus est contra Basiliũ magnum, nunc eadem abutitur licentia contra Venerabilem Damascenum. Quasi verò eximius hic Doctor, sicut passim & cæteri Patres, pro eo-
30 dem omnino habeat Petri claues, & communem Apostolis ligandi soluendique potestatem. Proprium sane hæreticorum est

est ad circumueniendos idiotas vti æquiuocis. In oratione supra citata de Transfiguratione Domini Damascenus, dum Petrum ornat laudibus, hæc duo distinguit. Beatus, inquit, re vera es tu Simon Bar Iona; sed vt orta contra Ecclesiam tempestas sedetur, impetra à Christo, qui te Regni cælorum creauit clauigerum, qui tibi reatus ligandi soluendique potestatem donauit. Et Chrysostomus
vers.19. in 16. caput Matthæi: Tradidit, inquit, Christus mortali homini potestatem in cuncta cælestia, dans ei claues, fecitque fortiorem cælo. Et in
vers.22. caput Actorum 6. Propterea, inquit, sanctus hic, coryphæus beati cætus, Christi amator, discipulus vehemens, qui cælorum claues accepit.

Si nihil omnino differret inter claues Regni, & potestatē ligandi ac soluendi, certè omnes Apostoli essent clauigeri. Quomodo igitur per Damascenū, &

νυμίαις διὰ τὰ πλανᾷν τοὺς ἰδιώτας. ἐγκωμιάζοντας τὸν ἅγιον Πέτρον ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν προειρημένον λόγον τῆς μεταμορφώσεως, διαχωρίζει ταῦτα ἐπίθετα, λέγοντας· μακάριος ὄντως σὺ Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ. ἀλλὰ πραϋθῶσαι τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας κλύδωνα, Χριστὸν καθικέτευσον τὸν σὲ κλειδοῦχον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀναδείξαντα, τὸν τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίας σοι χαρισάμενον. Καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον. ἐξηγῶντας· ἔδωκε λέγει ὁ Χριστὸς ἀνθρώπῳ θνητῷ τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ πάντων τὴν ἐξουσίαν, διδόντας του τὰ κλειδία καὶ τὸν ἔκαμεν ἰσχυρότερον ἀπὸ τὸν οὐρανόν. καὶ εἰς τὸ β. κεφάλ. τῶν πράξεων λέγει· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος οὗτος, ὁ κορυφαῖος τοῦ μακαρίου χοροῦ, ὁ ἐραστὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ σπουδαῖος μαθητής, ὁ τὰς κλεῖς πιστευθεὶς τῶν οὐρανῶν.

Ἂν εἶναι παντελῶς τὸ αὐτὸ τὰ κλειδία καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, τὸ λοιπὸν ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι εἶναι κλειδοῦχοι, καὶ πῶς κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν

σκηνὸν καὶ τὸν Χρυσόστομον καὶ τοὺς ἄλλους ἡ κλειδουχία εἶναι τοῦ Πέτρου ἴδιον; ποῖος ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες ὠνόμασε ποτὲ κλειδοῦχον ἄλλον παρὰ τὸν Πέτρον; ἄλλο εἶναι νὰ δέσῃ τινὰς τὸν κακοῦργον, καὶ ἄλλο νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν φυλακήν· ἄλλο εἶναι νὰ τὸν λύσῃ ἀπὸ τὰ δεσμά, καὶ ἄλλο νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὴν πόρταν, καὶ νὰ τὸν ἐμπάσῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Καθὼς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου διαφέρει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν ἡ καθαρτικὴ καὶ φωτιστικὴ δύναμις ἀπὸ τὴν τελειωτικὴν τοῦ ἱεράρχου. Καὶ εἶναι τῆς ἐξουσίας ὅλων τῶν Ἀποστόλων νὰ καθαρίζουσι τοὺς μετανοοῦντας, νὰ λύουσι καὶ νὰ δένουσιν. ἀμὴ ἡ τελειωτικὴ δύναμις καὶ τὸ ἄκρον νὰ ἀνοίγῃ τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ἴδιον τοῦ Πέτρου. καὶ διὰ τοῦτο μόνοι οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ῥώμης ἀνοίγουσι ταῖς πόρταις τὸν Ἰωβηλαῖον χρόνον. Καὶ τούτου ἔχομεν κάποιαν εἰκόνα εἰς τὰ φυσικά.

Λέγει ὁ φιλόσοφος εἰς τὸ η. τῶν φυσικῶν, ὅτι τὰ στοιχεῖα

& Chrysostomum ac cæteros omnes claues sunt quid Petri proprium? Quis Patrum clauigeri titulum nisi Petro soli dedit? Aliud profecto est ligare quempiam, aliud conijcere in carcerem. Rursus aliud est è vinculis emittere; aliud portas aperire, & emissum in patriam introducere. Sicuti iuxta doctrinã Areopagitæ differt in Ecclesiastica Hierarchia virtus purgatiua, & illuminatiua à perfectiua Hierarchæ vi: estque communis Apostolorum potestatis purgare peccatores soluendo ac ligando: Sed perfectiua & summa virtus aperiendi portas Cæli est propria Petri. Ita solis Romanis Pontificibus datum est, vt annos Iubilæi celebrent, & sacras aperiant portas. Cuius sane rei habemus quandam in naturalibus imaginem.

Ait Philosophus 8. Physic. Elementa moueri natu- Tex. 32.

raliter, nisi quid impediat; illumq. qui remouet prohibens, mouere per accidens. Eodem modo potestas ligandi & soluendi remouet prohibens, sed claues per se aperiunt cælum. Et sicut purgatiua vis ordinatur ad perfectiuam, ita potestas ligandi & soluendi ordinatur ad opus clauium. Et quia Christus dedit Petro extrema duo, constituens illum fidei petram, hoc est Ecclesiasticæ fabricæ fundamentum, & cæli clauigerum; idcirco vnum extremorum respondet alteri: Petrus est fundamentum, ergo & clauiger; est clauiger, ergo & fundamentum; Quod sane sanctus Gregorius Nyssenus in sermone ad eos, qui ægrè ferunt censuras Ecclesiasticas, egregie declarat his verbis: Nil falsum extat in Euangelijs scriptum. Nihil prædixit Christus, quod certum non habeat exitum. Per Petrum dedit Episcopis clauem cælestium censurarum.

κινοῦνται φυσικὰ, ἂν δὲν εἶναι ἐμποδισμένα. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκβάλλει τὸ ἐμποδίζον, κινεῖ κατὰ συμβεβηκός. ἔτζι λοιπὸν ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐκβάλλει τὸ ἐμπόδιον, ἀμὴ τὰ κλειδία καθ' ἑαυτὰ ἀνοίγουσι τὸν οὐρανόν. Καὶ καθὼς ἡ καθαρτικὴ δύναμις ἀναφέρεται εἰς τὴν τελειωτικὴν, ἔτζι ἡ ἐξουσία τοῦ λύειν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔργον τῶν κλειδίων. Καὶ διατὶ ὁ Χριστὸς ἔδωκε τοῦ Πέτρου τὰ δύο ἄκρα, κάμνοντάς τον πέτραν τῆς πίστεως, ἤγουν θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας, καὶ κλειδοῦχον τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ἕνα ἄκρον ἀποκρίνεται τοῦ ἄλλου ἄκρου. εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος, ἄρα καὶ κλειδοῦχος· εἶναι κλειδοῦχος, ἄρα καὶ θεμέλιον. Καὶ τοῦτο ὅλον τὸ ἐξηγᾷ θαυμασιώτατα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸν λόγον πρὸς τοὺς ἀχθομένους τοῖς ἐπιτιμίοις, λέγοντας· Οὐδὲν ψεῦδος ἐν εὐαγγελίοις γέγραπται, οὐδὲ πρόρρησις τοῦ Χριστοῦ ἐσφαλμένην ἔχει τὴν ἔκβασιν. διὰ Πέτρου ἔδωκε τοῖς ἐπισκόποις τὴν κλεῖδα τῶν ἐπι-

ἐπουρανίων τιμῶν. γίνωσκε, ὅτι λυθεὶς λέλυσαι, καὶ δεθεὶς τοῖς ἀοράτοις δεσμοῖς κατασφίγγῃ.

Φανερόν ἐστιν, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐχειροτόνησαν διαφόρους ἐπισκόπους. Καὶ ὅμως τοῦτος ὁ μέγας διδάσκαλος λέγει, πῶς οἱ ἐπίσκοποι ἔχουσι τὸ κλειδὶ τῶν ἐπιτιμίων ἀπὸ τὸν Πέτρον. Τὸ λοιπὸν ἄλλο ἐστὶν ἡ κοινὴ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, καὶ ἄλλο τὰ κλειδία τοῦ Πέτρου ὡς τίποτε περισσότερον καὶ ὑψηλότερον, ἐναντίον τῆς βλασφημίας τοῦ Πετρομάχου Γεργάνου.

rarum. Si fueris abſolutus, ſcias te liberum. Si ligatus fueris, inuiſibilibus es vinculis irretitus.

Cum ergo multi ab Apoſtolis ordinati ſint Epiſcopi, tamen magnus Pater Nyſſenus clauem cenſurarum haberi ait ab Epiſcopis per Petrum. Aliud ergo eſt communis ligandi ſoluendique poteſtas, & aliud claues Petri quæ amplius quid ſunt & ſublimius. Quod negat impius Petri oppugnatorIerganus.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Μ.

Οτι λέγοντας ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου· ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πέτρον· ἀλλ' εἶπεν, ὅτι ἡ πίστις ὁποῦ ὡμολόγησεν ὁ Πέτρος θέλει κρατήσει εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ὁ Χριστὸς ἐδεήθη δι' ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ ὅμως δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς ὅλους.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XL.

Per illa verba; Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua; Christus non fundauit Ecclesiam super Petrum; sed dixit tantum; fidem, quam confessus est Petrus, nunquam esse defuturam. Et Christus pro omnibus rogauit, non tamen fundauit Ecclesiam super omnes.

REFVTATIO.

IN oratione, cuius supra meminimus, in sanctum Philogonium Chrysostomus; Dixit, inquit, ad Petrum Christus; Simon, Simon, expetiuit Satanas cribrare te sicut triticum; Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Quid

Luc.22.31

ΕΓκωμιάζοντας εἰς τὸν προειρημένον λόγον ὁ Χρυσόστομος τὸν ἅγιον Φιλογόνιον ἔλεγεν· ὅτι ὁ Χριστὸς εἶπε· Σίμων, Σίμων, ᾔτησεν ὁ Σατανᾶς σινιάσαι σε ὡς τὸν σῖτον, κἀγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. τίνα οὖν ταύτης τῆς κηδεμονίας καὶ τῆς προ-

προνοίας ἀποδίδως μοι τὴν ἀμοιβήν; καὶ σύ φησι ποτὲ ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. οὐδὲν γὰρ οὕτω γνώρισμα καὶ χαρακτὴρ γένοιτ᾽ ἂν τοῦ πιστοῦ καὶ τὸν Χριστὸν φιλοῦντος, ὡς τὸ κήδεσθαι τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἐκείνων. ἐπαρακάλεσεν ὁ Χριστὸς κατὰ τὸν Χρυσόστομον, νὰ μὴ λείψῃ εἰς τὸν Πέτρον ἡ πίστις. καὶ καθὼς ἀπεδείξαμεν ἐναντίον τοῦ Νείλου ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἐδεήθη ὄχι μόνον διὰ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ καὶ τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου. διατὶ ὁ στηριγμὸς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Πέτρου ἐγίνη ἀπὸ τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου. πῶς τὸ λοιπὸν λέγοντας ὁ Χριστὸς, Σίμων ἐδεήθην περὶ σοῦ· ὁ Γεργανὸς λέγει, ὅτι ἐδεήθη δι᾽ ὅλους τοὺς χριστιανούς; τίς νὰ μὴν φρίξῃ τὴν τόσην ἀσέβειαν τοῦ θεομάχου; παρακαλῶντας ὁ Χριστὸς νὰ μὴν λείψῃ ἡ πίστις τοῦ Πέτρου εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ ἀνάγκην ἔκαμε τὸν Πέτρον κανόνα τῆς πίστεως τῶν χριστιανῶν. καὶ τοῦτο εἶναι εἰς τὸν Πέτρον ἡ δύναμις τοῦ θεμελίου.

τόσον

Quid igitur pro hac cura, prouidentiaque mihi tu reddes? & tu, inquit, aliquando cõuersus cõfirma fratres tuos. Nihil enim est, quo magis dignosci possit fidelis & Christi amans, quã pro fratribus curã sustinere, eorumq. saluti cõsulere. Rogauit Christus pro Petro, sicut expressè etiam Chrysost. docet, vt fides eius non deficeret. Constat etiam ex Actis generalium Conciliorum, promissum hoc spectare non ad solum Petrum, sed etiam ad successores Petri, vt ostensum est contra Nilum Thessalonicensem. Quandoquidem confirmatio fratrum exhibita est à successoribus Petri. Cur igitur Gerganus ait has Christi preces fuisse pro omnibus Christianis? Quis fanatici capitis nõ horreat impietatem? Itaq. quando Christus rogauit, vt fides in Petro nunquã deficiat, necessariò Petrum constituit Christianæ fidei regulam. Et hoc est, Petrum esse fundamentum.

Tam excellens beneficiũ Petrus habuit à Christo, vt fides eius non deficiat: & pro tanto beneficio Christus vicissim exigit à Petro, vt Chrysostomus ait, quòd præsit fratribus. Ita propter firmitatem fidei Petrus factus est fratrum præfectus, ergo & fundamentum. Huc enim spectat ædificij ac fundamenti metaphora; vt Petrus tale caput Ecclesiæ sit, à quo fratres omnes debeant in fide catholica confirmari, & cuius fide inniti debeat vniuersa Ecclesia.

Par. 3. c. 8. Quocirca sancta Generalis Quarta Synodus in epistola ad sanctum Leonem magnum, vt annotauimus in Confutatione Nili Thessalonicensis; fidem catholicam in Papa vocat hæreditatem veritatis; fateturque se se ex Papæ doctrina fidem exposuisse catholicam. Vt etiam de reliquis Concilijs generalibus constat, nullum per ea fuisse Dogma editum, nisi quod præ-

τόσον θαυμαστὴν εὐεργεσίαν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἔκαμεν ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου, νὰ μὴ λείψῃ ἡ πίστις του. καὶ διὰ ἀνταμοιβὴν ταύτης τῆς εὐεργεσίας ἠθέλησεν, ὅτι ὁ Πέτρος νὰ εἶναι προεστάτης τῶν ἀδελφῶν. τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος διὰ τὴν στερεότητα τῆς πίστεώς του ἔγινε προστάτης, ἄρα καὶ θεμέλιον. ὅτι ἡ μεταφορὰ τῆς οἰκοδομῆς καὶ τοῦ θεμελίου δηλοῖ τὸν Πέτρον νὰ εἶναι κεφάλι τοιοῦτον, ὁποῦ τοῦ ἐγγίζει ὡς προστάτου νὰ στερεώνῃ τοὺς ἀδελφούς του εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου νὰ ἀκουμπίζῃ ὅλη ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν.

Διατοῦτο ἡ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος γράφοντας πρὸς τὸν ἅγιον πάπαν Λέοντα τὸν μέγαν, ὡς εἴπαμεν πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης, ἔκραζε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν εἰς τὸν Λέοντα κληρονομίαν τῆς πίστεως τοῦ Πέτρου. καὶ ὡμολόγα ὅτι ἐδίδαξε τὴν ὀρθοδοξίαν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ πάπα, καθὼς καὶ ὅλαις οἱ ἄλλαις οἰκουμενικαῖς σύνοδες, ὡς βλέπομεν ἀπὸ τὰ πρακτικά,

κὰ, δὲν ἐδογμάτισαν, παρὰ ὅσον ἔγραφαν οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης εἰς ταῖς συνοδικαῖς των ἐπισολαῖς. Τοῦτο εἶναι νὰ σηρίζῃ ὁ Πέτρος τοὺς ἀδελφούς. τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἦσαι ἀδυνάτον, ἂν ἦτον βολετὸν νὰ λείψῃ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου ἡ ὀρθόδοξος πίσις. καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ὅτι δίδοντας τοῦ Πέτρου ὁ Χρισὸς τὸ ἀσφαλτον εἰς τὴν πίσιν, τὸν ἔκαμε θεμέλιον τῆς πίσεως τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. καὶ τὸ ἐναντίον τοῦ Γεργαίου εἶναι βλασφημία χρισομάχος. ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ἔχει ποτὲ νὰ λείψῃ ἡ πίσις τοῦ Πέτρου, διατὶ ὁ Πέτρος μὲ τοὺς διαδόχους του ἔχουσιν ἀπὸ τὸν Χρισὸν τὸ ἀναμάρτητον τῆς πίσεως.

præſcriptum eſſet in litteris Romanorum Pontificum. Et hoc eſt fratres confirmari à Petro. Quod profectò non eſſet, ſi fides in ſede Petri poſſet deficere. Quod ergo Petrus à Chriſto habuerit illabilitatem in fide, hoc eſt Petrum eſſe fundamentum Eccleſiæ. Et quod oblatrando ait Gerganus, aduerſatur Decreto Chriſti. Nam ideo fides Petri nunquam defutura eſt, quia Petrus eiuſque ſucceſſores habent à Chriſto, vt fides eorum nunquam deficiat.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΑ.

Οτι δίδοντας ὁ Χριστὸς τὸ δίδραχμον διὰ λόγου του καὶ διὰ τὸν Πέτρον, δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πέτρον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLI.

Per illud, quod Christus didrachma dedit pro se & Petro, non fundauit Ecclesiam super Petrum.

REFVTATIO.

TAnta impius iste perfidia desipit, vt nec ipsum sacrum Euangelij textum perspexerit. Dominus Petro; Vade, inquit, ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius inuenies staterem: illum sumens da eis pro me & te. In illa hora accesserunt Discipuli ad Iesũ dicentes; Quis putas, maior est in Regno Cælorum? exponens Chryso-

Matt. 17. 26.

stomus,

Τόσον ἐμωράνθη ὁ μιαρὸς, ὅτι δὲν εἶδεν οὐδ' αὐτὸ τὸ ἱερὸν κείμενον τοῦ εὐαγγελίου. εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου· πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβαίνοντα πρῶτον ἰχθυῶ ἆρον. καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα. ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον πρὸς Ἰησοῦ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ ὁ Χρυσόστο-

μος

μος, τοῦ ὁποίου καὶ νοήματα καὶ λόγια μιμᾶται ὁ Θεοφύλακτος· εἶδες λέγει, τὸ ὑπερβάλλον τῆς τιμῆς; ἔπαθόν τι ἀνθρώπινον οἱ μαθηταί. διὸ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπισημαίνεται τοῦτο λέγων· ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, δηλονότι ὅτε τὸν Πέτρον προετίμησε πάντων καὶ Ιακώβου καὶ Ιωάννου.

Τὸ λοιπὸν οἱ Απόστολοι ἐνόησαν καὶ ἐκατάλαβαν ἀπὸ τοῦτο καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἀπ' ὅλους ἐπροετίμησεν ὁ Χριστὸς τὸν Πέτρον. καὶ ἡ προτίμησις ἐστάθη, νὰ συναριθμηθῇ ὁ Πέτρος μὲ τὸν δεσπότην, ὁ τοποτηρητὴς καὶ δοῦλος. ἀλλ' ὁ Γεργαῖος δὲν τὸ στέργει, ὅτι πλέα πιστεύει τῶν αἱρετικῶν παρὰ τοῦ εὐαγγελίου. Λέγει ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου· ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. τὸ λοιπὸν μία πληρωμὴ κοινὴ διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Πέτρον, ὡς τεκμήριον τοῦ μέλλοντος. καὶ ἀληθεύει τὸ ῥητὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ο βασιλεὺς καὶ τοῦ βασιλέως ἡ εἰκὼν δὲν εἶναι δύο βασιλεῖς. ὁ αἰώ-

stomus: cuius & sensa & verba sequitur Theophylactus; vt frustra illum hæreticus pro se citet. Vidisti, inquit, honoris nimiam magnitudinem? Humani quid passi sunt Discipuli. Quapropter & Euangelium notauit hoc: In illa, inquit, hora; quando nimirum omnibus & Iacobo & Ioanni præposuit Petrum.

Intellexerunt igitur, & cognouerunt ex hoc alijsque argumentis, vt Chrysostomus ait, Apostoli, Petrum esse à Christo prelatum omnibus. Et præcellentia honoris ea fuit, quod seruus Domino esset cõnumeratus, vt eius Vicarius. Sed hoc non placet Gergano; plus enim credit Luthero, quam Euangelio. Pro me & te, dixit Dominus Petro. Vna ergo communis solutio fit pro Christo & Petro, tanquam futuri principatus Petri præsagium. Verumque omnino euincitur Basilij magni dictum; Rex & imago Regis non sunt

Ad Amphilo. ch. c. 18. & ho. cõt. Sabellian. Arium, & Anomeos.

sunt duo Reges. Aeternus pastor ac Pontifex Christus, & qui postea creatus est eius Vicarius Petrus, non sunt duo pastores, non duo fundamenta, non duæ petræ; sed vna refert aliam, & posterior est imago prioris. Datus ergo fuit vnus stater pro Christo & Petro. Et per hoc Petrus non quidem est positus tunc fundamentum, sed futurus plane fundamentum præmonstrabatur.

ὁ αἰώνιος ποιμὴν καὶ ἀρχιερεὺς ὁ Χριστὸς, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐχειροτονήθη ἐπιτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ ὁ Πέτρος, δὲν εἶναι δύο ποιμένες, δύο θεμέλια, δύο πέτραι· ἀλλ' ἡ μία εἶναι εἰκὼν τῆς ἄλλης, καὶ θεμέλιον ἀναφέρει τὸ θεμέλιον. διὰ τοῦτο μία πληρωμὴ ἐδόθη διὰ τὸν Χριστὸν καὶ διὰ τὸν Πέτρον, ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένη ἐπιτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ, καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΒ.

Ὅτι διὰ νὰ εἶναι ὁ Πέτρος εἰς τὸν κατάλογον πρῶτος, δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ διατὶ ἐκάθετο πρῶτος, καὶ ἤτον γέροντας, καὶ πρωτόκλητος. ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον ὁ Ἰάκωβος ἤτον πρῶτος ἀπὸ τὸν Πέτρον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLII.

Non quia primus numeratur Petrus, est Ecclesiæ fundamentum. Numeratur enim primus, quia primo loco sedebat, quia senex erat, quia primò vocatus. Et secundum Paulum Iacobus primo loco numeratur.

REFVTATIO.

Τέσσαρα θαυμαστὰ ψέματα περιέχει ἔσωθεν τούτη ἡ βλασφημία.

Πρῶτον, ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ Πέτρου δὲν εἶναι προστασίας καὶ τάξεως ἱεραρχικῆς, καθὼς ἀπεδείχθη λαμπρότατα, ἀλλὰ προκαθήσεως. καὶ δὲν φέρει, οὐδὲ ἐμπορεῖ νὰ φέρῃ κανένα ὀρθόδοξον καὶ ἅγιον μάρτυρα τούτης τῆς βλασφημίας· μόνον μιλεῖ τὰ ἀπὸ καρδίας. πῶς ἔχει λοιπὸν

Quatuor sunt in hac blasphemia, in quibus excellenter Pseudochatechista mentitur.

Primum, quod primatus Petri non fuit dignitatis & ordinis Hierarchici, vt apertissimè demonstratum est, sed quia primo loco sedebat: cuius falsitatis nullum affert, nec afferre potest catholicum testem; sed ipse de suo loquitur.

Quan-

ſunt duo Reges. Aeternus paſtor ac Pontifex Chriſtus, & qui poſtea creatus eſt eius Vicarius Petrus, non ſunt duo paſtores, non duo fundamenta, non duæ petræ; ſed vna refert aliam, & poſterior eſt imago prioris. Datus ergo fuit vnus ſtater pro Chriſto & Petro. Et per hoc Petrus non quidem eſt poſitus tunc fundamentum, ſed futurus plane fundamentum præmonſtrabatur.

ὁ αἰώνιος ποιμὴν καὶ ἀρχιερεὺς ὁ Χριστὸς, καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐχειροτονήθη ἐπιτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ ὁ Πέτρος, δὲν εἶναι δύο ποιμένες, δύο θεμέλια, δύο πέτραι· ἀλλ' ἡ μία εἶναι εἰκὼν τῆς ἄλλης, καὶ θεμέλιον ἀναφέρει τὸ θεμέλιον. διὰ τοῦτο μία πληρωμὴ ἐδόθη διὰ τὸν Χριστὸν καὶ διὰ τὸν Πέτρον, ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένῃ ἐπιτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ, καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΒ.

Οτι διὰ νὰ εἶναι ὁ Πέτρος εἰς τὸν κατάλογον πρῶτος, δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ διατὶ ἐκάθετο πρῶτος, καὶ ἦτον γέροντας, καὶ πρωτόκλητος. ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον ὁ Ιάκωβος ἦτον πρῶτος ἀπὸ τὸν Πέτρον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLII.

Non quia primus numeratur Petrus, eſt Eccleſiæ fundamentum. Numeratur enim primus, quia primo loco ſedebat, quia ſenex erat, quia primò vocatus. Et ſecundum Paulum Iacobus primo loco numeratur.

REFVTATIO.

Τέσσαρα θαυμαστὰ ψέματα περιέχει αὕτη ἡ βλασφημία.

Πρῶτον, ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ Πέτρου δὲν εἶναι προεστασίας καὶ τάξεως ἱεραρχικῆς, καθὼς ἀπεδείχθη λαμπρότατα, ἀλλὰ προκαθήσεως. καὶ δὲν φέρει, οὐδὲ ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ κανένα ὀρθόδοξον καὶ ἅγιον μάρτυρα ταύτης τῆς βλασφημίας· μόνον μιλεῖ τὰ ἀπὸ καρδίας. πῶς εἶχε λοιπὸν

Quatuor ſunt in hac blaſphemia, in quibus excellenter Pſeudochatechiſta mentitur.

Primum, quod primatus Petri non fuit dignitatis & ordinis Hierarchici, vt apertiſſimè demonſtratum eſt, ſed quia primo loco ſedebat: cuius falſitatis nullum affert, nec afferre poteſt catholicum teſtem; ſed ipſe de ſuo loquitur.

Quan-

Quando igitur Apostoli erant per orbem dispersi, quis tunc erat Petri primatus? Primatum quippe Petri fuisse perpetuum, nec ipse Petri aduersarius negat; cum fateatur infra, sanctos Patres vno sensu Petrum vocare Coryphæum. Et nequis dicat; Hunc primo loco sedendi primatum intelligi, quoties contingebat Apostolos vnum in locum conuenire. Sicut etiam hodie nonnulli Orientalium dicunt; Primatum Papæ in eo esse, vt in communi consessu prior ipse Patriarchis Orientalibus sedeat, prior nominetur, & prior subscribat; Peruersam hanc interpretationem redarguunt manifestissima Scripturæ loca pro Petro, quæ iam exposuimus; manifestissima generalium Conciliorum Acta, quibus commenta hæc omnino refelluntur:

luntur:

πὸν ὁ Πέτρος τὸ πρωτεῖον, ὅτε ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι διεσπαρμένοι εἰς τὴν οἰκουμένην; ποῦ τότε ἡ προκάθησις; καὶ νὰ ἦτον παντοτινὸν τοῦ Πέτρου τὸ πρωτεῖον, οὐδ' αὐτὸς τὸ ἀρνεῖται τοῦ Πέτρου ὁ ἀντίδικος, ὁμολογῶντας παρακάτω, ὅτι κοινὴ συνήθεια τῶν ἁγίων πατέρων εἶναι νὰ κράζουσι τὸν Πέτρον κορυφαῖον. Καὶ διὰ νὰ μὴν ἀποκριθῇ τινάς· ὅτι τὸ προκάθισμα τοῦτο γροικᾶται συναδελφικῶς, ἤγουν κάθε φορὰν ὁποῦ ἐσυνήρχετο μὲ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους ἐπροκάθιζεν ὁ Πέτρος. καθὼς καὶ τὴν σήμερον λέγουσι πολλοὶ ἀνατολικοὶ διὰ τὸν πάπαν καὶ τοὺς πατριάρχας, καὶ θέλουσιν ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ πάπα νὰ μὴν εἶναι ἄλλο παρὰ εἰς καιρὸν συνελεύσεως νὰ καθήσῃ πρῶτος, νὰ ὀνομασθῇ, καὶ νὰ ὑπογράψῃ πρῶτος. ἐλέγχουσι τὴν ψευδοερμηνείαν τούτην τὰ φανερώτατα λόγια τῆς θείας γραφῆς διὰ τὸν Πέτρον, ὁποῦ ἀνεφέραμεν ἐπάνω· τὰ λαμπρότατα πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ὁποῦ κατακρίνουσι ταύταις

ταῖς

ταῖς περισσολογίαις· οἱ ἀνίκηταις μαρτυρίαις τῶν ἁγίων πατέρων καὶ διδασκάλων, καὶ μάλιστα τοῦ Χρυσοστόμου, καθὼς τὰ ἐδείξαμεν. καὶ εἶναι ὁ Πέτρος κατ' ἐκεῖνα τὰ θεμέλια τῆς ἀληθείας εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἀποστόλων πρῶτος, καὶ ἐπροκάθιζεν ὡς προεστάτης τῶν ἀδελφῶν, ὡς ποιμὴν τῶν προβάτων, ὡς τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὡς θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὡς πέτρα τῆς πίστεως, ὡς μόνος ἐπίσκοπος οἰκουμενικός, ὡς μόνος κλειδοῦχος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὡς ἐκεῖνος διὰ τὸν ὁποῖον ἐδεήθη ὁ Χριστὸς νὰ μὴν σφάλλῃ ποτὲ εἰς τὴν πίστιν, ὡς ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐπροτίμησεν τόσαις φοραῖς ὁ Χριστὸς μὲ τόσα προτερήματα καὶ προνόμια. Καὶ εἶναι πρᾶγμα φρικτὸν καὶ ἐξαίσιον, ἄνθρωποι ὁποῦ ὀνομάζονται Χριστιανοὶ νὰ βλέπουσι τόσον φῶς, καὶ νὰ μὴν πιστεύουσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀντιλέγουσι μὲ τοσαύτην ἀναισχυντίαν. ὅμως καὶ αὐτοὶ στενοχωρημένοι ἀναγκάζονται ἀπὸ τὰ δικάτους νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν. Ὅτι αὐτοὺς ἐρωτή-

luntur; grauissima Doctornm Ecclesiæ testimonia, præsertim Chrysostomi, quæ citauimus. Per quæ veritatis fundamenta Petrus est in catalogo Apostolorum primus, & præsidebat vt fratrum præfectus, vt pastor ouium, vt Vicarius Christi, vt fundamentum Ecclesiæ, vt petra fidei, vt solus Episcopus œcumenicus, vt solus clauiger Regni Cælorum; vt is, pro quo rogauit Christus, ne fides eius deficiat; vt is, cui iniunctum est confirmare suos fratres; vt is, quem Christus dominus præ cæteris ornauit & honorauit priuilegijs & prærogatiuis. In tam aperta veritatis luce homines, qui se vocant Christianos, nolle piè religioseq. acquiescere, sed petulanter refragari & obluctari, quis nõ demiretur? Attamen & ipsi vrgẽte suorum exẽplo, vel inuiti cogũtur fateri quod negant. Si enim quæras ab ijs, cur Alexandrinus

præ

præeat Antiocheno? Reſpondent, anteire vt Euangeliſtæ Marci ſucceſſorem: & cur Alexandrinum ſequatur Antiochenus? Reſpondent, ſequi vt ſucceſſorem Euodij, qui poſt Petrum fuit Epiſcopus Antiochenus. Longo poſt tẽpore fuit honorata Conſtantinopolis auctoritate Papæ, annitentibus plurimũ Oriẽtalibus, vt explicatũ eſt in Cõfutatione Nili.

Atque vt Conſtantinopolitani præeminẽtia fundamento niti apud Græcos videretur, ſedere illum ante alios Orientales aſſerunt vt Andreæ Apoſtoli ſucceſſorem. Deinde etiam œcumenici titulo cumularunt repugnante ſacra Scriptura & Romanis Pontificibus.

Si ergo inter Patriarchas Orientales, vt quis priori & poſteriori loco ſedeat, cauſæ non leues aſſignantur, cur in Petro & ſucceſſoribus non ſit potiſſima omnium cauſa? Inſanit ergo Gerganus, dum ait; Primum numerari

Petrum,

τήσης, διὰ ποίαν ἀφορμὴν προκαθέζεται ὁ Ἀλεξανδρείας; ἀποκρίνονται, ὡς διάδοχος τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. καὶ διατὶ μετὰ τὸν Ἀλεξανδρείας ὁ Ἀντιοχείας ἀποκρίνονται, ὡς διάδοχος τοῦ Εὐοδίου, τὸν ὁποῖον ἄφηκεν ἐκεῖ ὁ ἅγιος Πέτρος. ὕστερα μετὰ πολλοὺς καιροὺς ἐτιμήθη ἡ Κωνσταντινούπολις ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πάπα, διὰ τὴν πολλὴν ἔνστασιν τῶν ἀνατολικῶν, ὡς ἀπεδείχθη πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης.

Καὶ διὰ νὰ μὴ φαίνεται σιμὰ εἰς τοὺς Γραικοὺς τούτη ἡ προτίμησις δίχως θεμέλιον, εἶπασιν ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως προκαθέζεται ὡς διάδοχος τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου. ἀπέκει τὸν ἐκήρυξαν καὶ οἰκουμενικὸν ἀντιλέγοντας ἡ θεία γραφὴ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ῥώμης.

Λοιπὸν ἂν ἡ προκαθεδρία τῶν πατριαρχῶν τῆς ἀνατολῆς ἔχει θεμέλιον, πῶς ἡ προκάθησις τοῦ Πέτρου καὶ τῶν διαδόχων του δὲν ἔχει θεμέλιον; Ὅθεν ἀνόητα μιλεῖ ὁ Γεργανός, ὅτι πρῶτος εἶναι ὁ Πέτρος εἰς τὸν κατάλογον

τῶν

τῶν Ἀποστόλων διατὶ πρῶτος ἐκάθητο· ἐπειδὴ ἡ προεδροκαθεδρία εἶχεν ἀφορμὴν καὶ θεμέλιον, καὶ θεμέλια ἦσαν ὅσα εἴπαμεν τοῦ Πέτρου προνόμια.

Δεύτερον ψέμα περιέχει ταύτη ἡ βλασφημία, ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι πρῶτος εἰς τὸν κατάλογον ὡς γέρων. καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Πέτρον· Ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν, ὅταν δὲ γηράσῃς ἄλλος σε ζώσει. Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας· εἰπὼν, λέγει, ὅτε ἦς νεώτερος, πάλιν λέγει, ὅταν δὲ γηράσῃς. τοῦτο γὰρ δεικνύοντός ἐστιν οὐκ ὄντα τότε νέον, ἀλλ' οὐδὲ γεγηρακὼς ἦν, ἀλλ' ἀνὴρ τέλειος. ἦτον ὁ Πέτρος λοιπὸν, ὅτε τὸν ἐκατάστησεν ὁ Χριστὸς οἰκουμενικὸν ποιμένα, μεσοχαιρίτης· καὶ ψεύδονται οἱ αἱρετικοὶ φαντασιοκοπῶντας ταῖς πονηρίαις.

Τρίτον ψέμα, ὅτι ὁ Πέτρος ἦτον πρωτόκλητος. τοῦτο εἶναι ἐπίθετον τοῦ Ἀνδρέου, ὅπου ἔσυρε τὸν ἀδελφόν του τὸν Πέτρον πρὸς τὸν Χριστόν· καὶ τὸ γέμουσι τῆς ἀνατολι-

Petrum, quia primus ſedebat. Quod enim primo loco ſederet, non ſine iuſtiſſimis cauſis fiebat. cauſæ verò ſunt, quas paulo ante poſuimus.

Alterum in hac blaſphemia mendacium eſt; Quòd Petrus primo loco numeretur vt ſenex. Et colligitur manifeſtè ex verbis Christi ad Petrum: Cum eſſes iunior, cingebas te; cum autem ſenueris, alius te cinget. Vbi Chryſoſtomus; Ex his verbis; cum eſſes iunior; & , cum ſenueris; oſtendit, Petrum fuiſſe tunc nec iuuenem; nec ſenem, ſed virili ſtatu. Erat igitur Petrus ætatis mediæ, quando fuit creatus à Chriſto paſtor œcumenicus; & fruſtra hæretici perfugia quærunt.

Io.21.18.

Tertium mendacium, quod Petrus eſſet primò vocatus. Hoc enim eſt fratris Petri Andreæ proprium, qui fratrem adduxit ad Chriſtum. Et plena ſunt

Io.1.42.

sunt Orientalis Ecclesiæ cantica, in quibus hoc titulo vocatur Andreas.

Gal.2.9. Quartum mendacium, quòd in Catalogo Pauli Iacobus sit primus. In secundo capite ad Galatas Apostolus non contexit catalogum. Imo Chrysostomus Matthæi 10. exponens ordinem catalogi, non seruari inquit in cæteris Apostolis ordinem dignitatis. Nam & Matthæus, & Marcus, & Lucas priorem ponunt Iacobum, deinde Ioannem. & tamen Chrysostomus ait, videri sibi Ioannes & fratre maior. Ita & Paulus in epistola ad Galatas primò quidem, vt docet Chrysostomus, confert se se cum Petro, quòd Petrus circumcisionis, ipse verò esset Apostolus gentium. Deinde subdit Paulus; Et cum cognouissent gratiã, quæ data est mihi, Iacobus, & Cephas, & Ioannes; qui

Matt. 10. 3. Mar.3.17 Luc.6.14.

Gal.2.8.

Gal.2.9.

τολικῆς ἐκκλησίας τὰ ὑμνολογήματα, εἰς τὰ ὁποῖα κράζεται ὁ Ἀνδρέας τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος, καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος.

Τέταρτον ψέμα, ὅτι κατὰ τὸν κατάλογον ὁποῦ κάμνει ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς τὸ β. πρὸς Γαλάτας πρῶτος εἶναι ὁ Ἰάκωβος. δὲν κάμνει κατάλογον ἐκεῖ ὁ ἅγιος Παῦλος. μάλιστα κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ὁποῦ ἐξηγᾶ τὴν τάξιν τοῦ καταλόγου εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, δὲν φυλάσσεται εἰς τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους κατὰ τὴν ἀξίαν ἡ τάξις· ὅτι καὶ ὁ Ματθαῖος, καὶ ὁ Μάρκος, καὶ ὁ Λουκᾶς βάνουσι τὸν Ἰωάννην μετὰ τὸν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόν του· καὶ ὅμως λέγει ὁ Χρυσόστομος· ἐμοὶ δοκεῖ ὁ Ἰωάννης καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μείζων εἶναι. ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας, πρῶτα κατὰ τὸν Χρυσόστομον συγκρίνει τὸν ἑαυτόν του μὲ τὸν Πέτρον, εἰς ὅσον ὁ Πέτρος ἦτον Ἀπόστολος τῆς περιτομῆς, καὶ αὐτὸς τῶν ἐθνῶν. ἀπέκει σμίγει καὶ λέγει· ὅτι γνόντες τὴν χάριν τοῦ Κυρίου τὴν δοθεῖσάν μοι Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης

της οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας. ἀναφέροντας, λέγει ὁ Χρυσόστομος διὰ μάρτυρες τούτους τοὺς τρεῖς ὄχι διὰ κατάλογον προτιμήσεως. Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀρίθμησιν τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ θεϊκὰ πρόσωπα κάμνει τὸ ὅμοιον ὁ Παῦλος· Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος. λέγει εἰς τὴν β. πρὸς Κορινθίους. Καὶ ὅμως διὰ τούτην τὴν ἀρίθμησιν δὲν ἐμπορεῖ τινας νὰ ἐπιφέρῃ, ὅτι πρῶτον πρόσωπον τῆς ἁγίας τριάδος εἶναι ὁ υἱός.

Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πρὸς Γαλάτας λέγει· Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρός. καθὼς ἐξηγᾷ πλατύτερον ἐκεῖ ὁ Χρυσόστομος τὴν τάξιν τούτην. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός· ἐγὼ λέγει καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. Καί, μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. ἔτζι παραλογίζεται ὁ Γεργανὸς μὲ τοὺς κακοδιδασκάλους του. καὶ τυ-

qui videbantur columnæ esse; dextras dederunt mihi & Barnabæ societatis. Proferens, inquit Chrysostomus, hos tres vt testes, non ad exprimendum prælationis ordinem. Nec solùm in enumerandis Apostolis; sed in diuinis etiam personis idē facit aliquando Paulus: Namque epistolā ad Corinthios 2. concludit his verbis; Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei, & communicatio sancti Spiritus. Nec tamen ob enumerationem hanc licet inferre, primam sanctæ Trinitatis personam esse Filium.

De hoc ordine Basilius libro de Spiritu sancto. ca. 16.

Et initio epistolæ ad Galatas; Paulus, inquit, Apostolus non ab hominibus, neque per hominem; sed per Iesum Christum, & Deum Patrem. Vbi de hoc ordine Chrysostomus disserit. Et Christus ipse; Ego & Pater vnum sumus. *Io. 10.30* Et, solus non sum; sed ego, & qui misit me, Pater. *Io. 8.16.* Ita Gerganus paralogismos didicit à prauis

magiſtris. Excæcante enim illos impij prauitate animi non animaduerterunt, catalogum à Matthæo ita recenſeri: Duodecim autem Apoſtolorum nomina ſunt hæc; Primus Simon, qui dicitur Petrus.

Matt. 10. 2.

Similiter apud alios Euangeliſtas primus eſt Petrus; ſed in recenſendis alijs Apoſtolis non idem ordo ſeruatur. Quare in citata iam Oratione de ſeruanda in Diſputationibus moderatione ſanctus Gregorius Nazianzenus ex euangelico Apoſtolorum catalogo, & vniuerſa hiſtoria euangelica vim argumenti deducens ait: Vides omnes Apoſtolos ſublimes & vocatione dignos; vnum tamen eſſe, qui Petra vocatus eſt, & conſtitutus Eccleſiæ fundamentum; alium verò plus diligi; & cæteros Apoſtolos ferre hãc illorum prælationem.

Hic eſt germanus Euangelij ſenſus, non quæ comminiſcitur hæreticorum impia

τυφλωμένοι ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν δὲν ἐνόησαν, ὅτι ὁ Ματθαῖος βάνει τὸν κατάλογον εἰς τοῦτον τὸν τρόπον· Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματα ἐστὶ ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος.

Καὶ οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ ὁμοίως πρῶτον βάνουσι τὸν Πέτρον, ἀπέκει εἰς τοὺς ἄλλους ἕνδεκα δὲν φυλάττουσι τὴν ὁμοίαν τάξιν. ὅθεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος, καθὼς ἀναφέραμεν, ἀπὸ τὸν εὐαγγελικὸν κατάλογον τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἀπ' ὅλην τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν συλλογίζεται καὶ λέγει· βλέπεις, ὅτι ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἦσαν ὑψηλοὶ καὶ ἄξιοι τῆς ἐκλογῆς· ἀλλ' ἕνας ὠνομάσθη πέτρα, καὶ τοῦ ἐδόθη νὰ εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ἄλλος ἠγαπήθη περισσότερον, καὶ ὑπέμειναν οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι τὴν προτίμησιν.

Τούτη εἶναι ἡ καθολικὴ νόησις τοῦ εὐαγγελίου, ὄχι τὰ μωρολογήματα τῶν ἀσεβῶν. Καὶ ἔχομεν καὶ ἀπὸ ὅσα εἴπαμεν καὶ ἀπὸ τὸν κατά-

τά-

τάλογον, ὅτι πρῶτος ὁ Πέτρος ὡς θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

impia mens. Et ex his & ex Apostolorum Catalogo habemus; primum numerari Simonem, qui vocatus est Petrus, idest petra & fundamentum Ecclesiæ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΓ.

Ὅτι δὲν εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος, διατὶ ἐμίλησε πρῶτος εἰς τὴν σύνοδον· ἐμίλησε πρῶτος ὡς ῥήτωρ πολλὰ δίγλωττος, καθὼς καὶ ὁ Ἰωάννης. καὶ τὸ λέγει ἡ γραφή· θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παῤῥησίαν καὶ Ἰωάννου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLIII.

Non est fundamentum Petrus, quia primus loqueretur in Synodo. Nam locutus est primus, vt valde eloquens orator; qualis etiam Ioannes erat, vt Scriptura testatur; Videntes autem Petri constantiam & Ioannis. Act. 4 13.

REFVTATIO.

Βαρὺ πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀμαθία. ὅτι καθὼς λέγει ὁ φιλόσοφος, ἀγνοεῖ πᾶς μοχθηρὸς

ὁ

Graue malum est ignorantia. Sicut enim ait Philosophus; Ignorat omnis prauus Eth. 3. c. 2

uus quid agendum ; Imo ignorat etiam quid dicendum. Inauditum est, Petrum fuisse oratorem disertum. Chrysostomus loquens de Catalogo Apostolorum; Primus inquit, & corypheus omnium illiteratus est & idiota. Et in epistolam ad Romanos in procemio; Nihil, inquit, indoctius Petro, nihil imperitius Paulo. Et Homilia 2. in Ioannem; Tantum Euangelistam ait fuisse summa imperitia idiotam, vtque piscatorem laborasse infantia piscium. Supra etiam diximus è Chrysostomo; Apostolos post acceptum Spiritum sanctum vbique primas dedisse Petro, licet esset alijs rudior. Quid multa? In hoc ipso loco, quem citat hæreticus, Petrum & Ioannem vocat Scriptura homines sine litteris & idiotas; ipse vero eos fuisse vult oratores facundissimos. Et constantiam roburque animi accipit in fandi copiam. Vidisset in-

Matt. 10. 4.

Matt. 14. 31.

felix

ἃ δεῖ πράττειν. καὶ εἶναι πόσον ἀληθινὸν, ὅτι ἀγνοεῖ πᾶς μοχθηρὸς καὶ ἃ δεῖ λέγειν. Τίς ἤκουσε ποτὲ τὸν ἅγιον Πέτρον εὔγλωττον ῥήτορα; ἐξηγῶντας ὁ Χρυσόστομος τὸν κατάλογον τῶν Ἀποστόλων λέγει· πρῶτος δὲ πάντων καὶ κορυφαῖος ὁ ἀγράμματος καὶ ἰδιώτης. Οὐδὲν ἀμαθέστερον Πέτρου, οὐδὲν ἰδιωτικώτερον Παύλου, ἔλεγεν ὁ αὐτὸς εἰς τὸ προοίμιον τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς. καὶ εἰς τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, ἔλεγεν ὁμοίως· ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτον ἰδιώτης ἰδιωτείαν τὴν ἐσχάτην, καὶ ὡσὰν ψαρᾶς εἶχε τὴν ψαρίαν τὴν ἀφωνίαν. εἴπαμεν ἀκόμι ἐπάνω ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ἀφ' οὗ ἔλαβαν οἱ Ἀπόστολοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; πανταχοῦ λέγει, ἔδιδαν τὰ πρωτεῖα τοῦ Πέτρου, καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀγροικότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κοντολογίαν ἡ θεία γραφὴ κράζει ἀγραμμάτους καὶ ἰδιώτας τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, καὶ τοῦτος λέγει ὅτι ἦσαν εὔγλωττοι ῥήτορες. καὶ ἐξηγᾷ τὴν παῤῥησίαν εἰς εὐγλωττίαν. ἂς ἤθελεν ἰδεῖ

ὁ τα-

ὁ ταλαίπωρος τὴν ἐξήγησιν ἐκεῖ τοῦ Χρυσοστόμου, μὴ καταλαμβάνοντας τὴν ἑλληνικὴν λέξιν. τὴν παῤῥησίαν ὁ ἅγιος τὴν κράζει καὶ ἐλευθεροστομίαν, καὶ παῤῥησιάζεσθαι σιμὰ εἰς τοὺς λεξικογράφους εἶναι τὸ ἐλευθέρως εἰπεῖν. ἐμίλιε λοιπὸν εἰς τὴν σύνοδον πρῶτος ὁ Πέτρος διὰ ταῖς αἰτίαις ὁποῦ ἀναφέραμεν, καὶ εἰς τόσους τόπους ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόστομος, καὶ μερικὰ εἰς τὸν λόγον ὁποῦ ἀναφέραμεν εἰς τὴν περικοπὴν τοῦ Ἀποστόλου· Ὅτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην. ποῖος γὰρ λόγος, λέγει, τίς διάνοια τὴν παῤῥησίαν τοῦ Πέτρου τὴν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ τὴν ἐλευθεροστομίαν παραστῆσαι δυνήσεται; οὐκ ἔστιν οὐδείς. Καὶ παρακάτω· οὐχὶ στόμα τῶν Ἀποστόλων ἦν; οὐχὶ πάντων σιγώντων αὐτὸς ἐφθέγγετο; καὶ παρακάτω· οὐδὲ γὰρ Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἁγίων ἐκείνων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων δοῦλος ἦν ἁπλῶς τῶν ἀποστόλων ὁ Παῦλος, καὶ ταῦτα πλεονεκτῶν ἁπάντων κατὰ τοὺς κόπους. ὁ δὲ οὕτω περὶ πάντας διακεί-

felix Chryſoſtomum exponentem, ſi græcus ipſe græcam non percipiebat vocem. Quam enim interpres dicit conſtantiam, Chryſoſtomus vocat libertatem loquendi, quod etiam lexicographi docent. Loquebatur ergo Petrus in cõuentu primus propter cauſas expoſitas, totque locis à Chryſoſtomo enarratas; in ea præſertim, quam ſupra protulimus, oratione in illud 2. capitis ad Galatas: Cum autẽ veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti. Quis, inquit, ſermo, quæ mens capiat, quanta loquendi libertate ſit vſus illo die Petrus? nulla profectò. Et infra; Nonne Apoſtolorum os erat? nonne cunctis tacentibus ipſe loquebatur? Et infra. Non enim Petri tantum coryphæi ſanctorum illorum, ſed omnium plane Apoſtolorum ſeruus erat Paulus; idque cum plus omnibus laborauerit. Qui verò ſic affectus erat erga omnes, plane ſcie-

Ambroſ. de Incarnat. Domini, cap. 4 Tomo. 5.

Gal. 2. 9.

bat,

bat, quanta præeminentia frui Petrum oportebat; & omnium maxime illum ipse reuerebatur; vtque par erat, ita se affectum illi exhibebat. Quod ex eo liquet; Nam relictis omnibus profectus est Hierosolymam; tantæque profectionis causa nulla fuit alia, quàm vt Petrum videret. Persequitur verò ibi Chrysostomus copiosè hunc locum ad exprimendam Petri excellentiam, & Pauli obseruantiam. Primus ergo loquebatur Petrus vt præfectus Apostolorum, non vt orator eloquens. Et Petrum esse os Apostolorum, idem est ac dicere, os Catholicæ fidei fontem. Nam quemadmodum os, in eadem oratione inquit Chrysostomus, pro toto corpore loquitur, ita Petrus Apostolorum lingua erat. Sicut ergo inter omnia corporis membra loquendi officium pertinet ad os, ita Petri erat inter Apostolos fungi officio linguæ, & loquendo iacere

Gal.1.18.

re

κείμενος ᾔδει καὶ πόσης τὸν Πέτρον προεδρίας ἀπολαύειν ἔχρην, καὶ ᾐδεῖτο μάλιστα πάντων ἀνθρώπων τοῦτον, καὶ ὡς ἄξιος ἦν οὕτω περὶ αὐτὸν διέκειτο. καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν δῆλον, ὅτι πάντα ἀφεὶς ὁ Παῦλος ἀπῆλθεν εἰς Ἱερουσόλυμα· καὶ πρόφασις τῆς τοσαύτης ὁδοῦ οὐδεμία ἑτέρα ἦν, ἀλλ᾽ ἢ τὸν Πέτρον ἰδεῖν. Καὶ ἐξαπλώνει τὸ νόημα τοῦτο ὁ Χρυσόστομος μὲ πολλὴν δεινότητα ἐξηγῶντας τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Πέτρου. ἐδιαλέγετο λοιπὸν πρῶτος ὁ Πέτρος ὡς πρόεδρος τῶν Ἀποστόλων, ὄχι ὡς εὔγλωττος ῥήτωρ. Καὶ τὸ νὰ ἦτον ὁ Πέτρος στόμα τῶν Ἀποστόλων, εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγε, στόμα καὶ πηγὴν τῆς καθολικῆς πίστεως. ὥσπερ γὰρ, λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον, τὸ στόμα ἀντὶ παντὸς τοῦ σώματος φθέγγεται, οὕτως ἡ γλῶσσα τῶν Ἀποστόλων Πέτρος ἦν. Καθὼς τὸ λοιπὸν ἀπ᾽ ὅλα τὰ μέλη τοῦ κορμίου ἐγγίζει τοῦ στόματος νὰ μιλῇ, ἔτζι ἐγγίζει τοῦ Πέτρου νὰ μιλῇ, καὶ μιλῶντας νὰ διδάσκῃ πρῶτος τὴν ὀρθοδοξίαν. καὶ τοῦ-

το

τὸ εἶναι νὰ ἦτον ὁ Πέτρος θεμέλιον· ἤγουν μιλῶντας πρῶτος καὶ τὸ ἴδιόν του ὀφφίκιον καὶ διδάσκοντας νὰ δίδῃ ἀρχὴν τῆς πίστεως.

re prima Catholicæ fidei ſemina. Et hoc eſt Petrum eſſe fundamentum; quòd ſcilicet loquendo primus ex officio, & docendo daret initia fidei.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΔ.

Ὅτι δὲν εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος, διατὶ τὸν κράζουν οἱ ἅγιοι πατέρες ἡγεμόνα, λέγοντας τὸ δι' ἔπαινον· καθὼς τὸ δίδουσι καὶ τοῦ ἁγίου Παύλου, καὶ τοῦ Ἰωάννου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLIV.

Petrus non eſt fundamentum, quia ſancti Patres vocent illum Principem, cum laudationis ergo id dicant: Nam & Paulo & Ioanni dant eundem titulum.

REFVTATIO.

E Δῶ μὲ διπλῆν συκοφαντίαν ἀτιμάζει τοὺς ἁγίους πατέρες·

Πρώτη εἶναι, ὅτι τοὺς ἀναφέρει

DVplici calumnia inhonorat hic ſanctos Patres.

Prima eſt, quòd illos ſine veritatis fundamento citat.

citat. Chrysostomus in caput 9. primæ ad Corinthios illud exponens: Numquid non habemus potestatem, sicut & cæteri Apostoli, & Cephas? Vide, inquit; Coryphæum posuit postremum, Ducem, & Regni Cælorum claues habentem. Ita in illo capite de Paulo disserit, quòd fuerit vniuersalis Apostolus, quòd abundantius omnibus laborauerit, & munus Apostolicum præstiterit per Apostolatus signa, in omni patiētia, in signis & prodigijs & virtutibus; sermone docens, pericula sustinens, vitam inculpatam degens. Conferens tamen illum cum Petro, non dat illi prærogatiuas Petri; sed Petrum vocat principem, Coryphæum, clauigerum. & hoc est, quod supra annotabamus; omnes Apostolos officio missionis esse pares, sed pastorali administratione solum eminere Petrum. Propter hoc in cap. Matthæi 17. Chrysostomus

φέρει δίχως ἀληθοσιώίω. λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἔνατον κεφάλαιον τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους, ἐξηγῶντας τὸ, μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ Κηφᾶς; ὅρα σοφίαν· τὸν κορυφαῖον ὕστερον τίθησιν, τὸν προστάτην, καὶ τὰς κλεῖς ἐμπιστευθέντα τῶν οὐρανῶν. Καὶ ὅλως εἰς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον δείχνει διὰ τὸν Παῦλον, ὅτι ἦτον Ἀπόστολος τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐκοπίασε πλέον παρὰ τοὺς ἄλλους, καὶ ἔδειξε τὸ ἀποστολικὸν ἔργον μὲ τὰ ἀποστολικὰ σημεῖα ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσιν, λόγῳ διδάσκων, κινδύνους ὑπομένων, βίον παρεχόμενος ἄληπτον. ἀλλ' ὅμως συγκρίνοντάς τον μὲ τὸν Πέτρον, δὲν τοῦ δίδει τὰ προνόμια τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ τὸν Πέτρον κράζει προστάτην, κορυφαῖον, κλειδοῦχον. Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσημαδεύσαμεν ἐπάνω, ὅτι κατὰ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα ὅλοι ἦσαν ὅμοιοι, ἀμὴ κατὰ τὴν ποιμαντικὴν προεδρίαν μόνος εἶναι κορυφαῖος ὁ Πέτρος. ἔτζι εἰς τὸ ιζ' τοῦ Ματθαίου κράζει ὁ Χρυ-

Χρυσόστομος κορυφαίους τοὺς μάρτυρες τῆς μεταμορφώσεως Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην· διατὶ λέγει ἦσαν ὑπερέχοντες· ὁ Πέτρος, ὅτι ἠγάπα περισσὰ τὸν Χριστόν· ὁ Ἰωάννης, ὅτι ἠγαπᾶτο περισσὰ ἀπὸ τὸν Χριστόν· ὁ Ἰάκωβος, ὅτι ἔδειξε μὲ ἔργον τὸ ὑπόσχεσιμόν του πίνοντας τὸ ποτήριον τοῦ μαρτυρίου. καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν περὶ μεταμορφώσεως λόγον, τοὺς κορυφαίους, λέγει, τῶν Ἀποστόλων προσλαμβάνεται μάρτυρας· τὸν Πέτρον ὡς πρόεδρον, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας δεξάμενον τὰ πηδάλια· τὸν Ἰάκωβον, ὡς πρὸ πάντων τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ τεθνηξόμενον· Ἰωάννην, ὡς τῆς θεολογίας παρθένον καὶ καθαρώτατον ὄργανον. εἰς τοῦτον τὸν νοῦν πανταχοῦ οἱ ἅγιοι πατέρες δίδουσι τῶν ἀποστόλων διαφορὰν προτιμήσεως, ὄχι νὰ συγχέουσι τὸ πρωτεῖον τοῦ Πέτρου, καὶ νὰ τὸ κάμνουσι κοινόν, ὡς λέγει βλασφημῶντας ὁ Γεργάνος. διὰ τοῦτο εἰς τὸ πρῶτον κεφάλ. τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς λέγει ὁ Χρυσόστομος· Οὐκ ἄρα μόνος Ματθαῖος εὐαγ-

stomus vocat coryphæos Transfigurationis testes, Petrum & Iacobũ & Ioannem; Petrum, inquit, quia vehementer amabat: Ioannem, quia multũ à Christo diligebatur: Iacobũ, quia præstitit quod pollicitus erat, bibendo martyrij calicẽ. Damascen. quoq. in orat. de Transfigurat. Assumit testes, inquit, coryphęos Apostolorũ; Petrum vt præsidẽ, & vniuersæ Ecclesię gubernaculis præfectum. Iacobũ, vt ante oẽs Discipulos mortẽ pro Christo subiturum. Ioannem, vt purissimum virgineumque Theologię organum. Hoc sensu passim SS. Patres tribuunt Apostolis differentẽ excellentiam; nũquam tamen cõfundentes eorũ priuilegia cum primatu Petri, vt communem illum statuant; quod blasphemando asserit Gerganus. Hanc ob causam Chrysostomus in 1. caput epistolæ ad Romanos; Non vnus est, inquit, Euangelista, Matth. aut Marcus: sicut nec vnus Paulus est Apostol. sed illi etiam

etiam; licet per excellentiam hic quidem hoc, illi verò illud esse dicãtur. Ad hunc significationis modũ intelligitur excellentia, nõ ad communicandam alijs coryphæã Petri dignitatẽ. Verum hęretici æquiuocis & mẽdacijs gaudent. Nam neq. Polycrates Ephesiorum Episcopus; quẽ Gerganus pro se falso refert; neq. alius omnino S. Pater dedit vspiam Petri primatum cuiquam Apostolo.

Altera calũnia est; Quòd SS. Patres, vt Petrum laudent, Ducem & principem vocent. Et recurrit plane calumnia hæc in S. Scripturam, è qua desumentes sancti explicãt declarãtq. priuilegia Petri. Si ergo Patres ad ornandum Petrum vtũtur sermone hyperbolico, sacra etiã Scriptura vsa erit de Petro sermone hyperbolico. At hoc asserere in similibus Scripturę locis, inquit Chrysostom. est Satanę laqueus, & infedelitatis crimen; Quod nimirum talia Scripturę verba hyperbolica sint. Ergo

etiam

εὐαγγελιστὴς, οὐδὲ Μάρκος, ὥσπερ οὐδὲ Παῦλος μόνος ἀπόστολος, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι· εἰ καὶ κατ' ἐξαίρετον ὁ μὲν τοῦτο, οἱ δὲ ἐκεῖνο λέγονται εἶναι. εἶναι λοιπὸν τὸ ἐξαίρετον εἰς τούτην τὴν σημασίαν, ὄχι κατὰ τὴν κορυφαίαν ἀκρότητα τοῦ Πέτρου. καὶ μεταχειρίζονται ὁμωνυμίαις οἱ αἱρετικοὶ καὶ ψευδολογίαις· ὅτι οὐδὲ ὁ Πολυκράτης ὁ ἐπίσκοπος τῶν Ἐφεσίων, οὐδὲ ἄλλος πατὴρ ἅγιος ἔδωκεν ἄλλου τινὸς ἀποστόλου τὴν ἐξοχὴν τοῦ Πέτρου.

Δευτέρα συκοφαντία εἶναι, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ κράζουν ἡγεμόνα τὸν Πέτρον χάριν ἐπαίνου. καὶ ἀνατρέχει τούτη ἡ συκοφαντία εἰς τὴν θείαν γραφήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν λαμβάνοντας οἱ ἅγιοι πατέρες ἐξηγοῦσι καὶ ἑρμηνεύουσι τὰ προνόμια τοῦ Πέτρου. ὅθεν ἂν οἱ πατέρες μιλοῦσι ὑπερβολικῶς δι' ἔπαινον, τὸ λοιπὸν καὶ ἡ θεία γραφὴ μιλεῖ δι' ἔπαινον τοῦ Πέτρου ὑπερβολικῶς. ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὁ Χρυσόστομος, εἶναι διαβολικὴ παγίς, νὰ κράζῃ τινὰς εἰς τέτοιους τόπους τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς ῥήματα ὑπερβολῆς, καὶ εἶναι ἀπιστία. Λοιπὸν λέγοντας,

ὅτι

ὅτι τὰ προνόμια τοῦ Πέτρου εἰς τοὺς ἁγίους πατέρες εἶναι δι' ἔπαινον, ὄχι δι' ἀλήθειαν, εἶναι ἀπιστία, καὶ συκοφαντία, καὶ βλασφημία. Καὶ βλασφημία τόση, ὅσον εἶναι νὰ δίδῃ τῆς θείας γραφῆς λόγια ψευδολογίας, ἡ ὁποία κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον περιέχει λέξιν ἀμαθῆ καὶ νοῦν ἀληθῆ· καὶ νὰ κάμνῃ τοὺς ἁγίους πατέρες ῥητορικοὺς κόλακας, ὅπου μὲ ὑπερβολικὰ σχήματα καὶ περιφραστικὴν τεχνολογίαν αὐξαίνουσι τὰ μικρὰ, καὶ σμικρύνουσι τὰ μεγάλα. Ἀλλ' ἕως ὧδε ὁ Γεργαῖος ἔχυσε τὴν αἱρετικήν του βλασφημολογίαν ἐναντίον τοῦ Πέτρου, μὴ διαχωρίζοντας θεμέλιον ἀπὸ θεμέλιον, τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὸν Πέτρον, ὅπου εἶναι θεμέλιον θεμελιωμένον ἀπὸ τὸν Χριστόν. Καὶ βλέπει ὅποιος ἔχει νοῦν καὶ λογισμὸν, μὲ ποίους παραλογισμοὺς, μὲ ποίαις παρεξήγησες θεομαχοῦσιν οἱ αἱρετικοὶ, πολεμῶντας νὰ τζακίσουν τὴν πέτραν, τὴν ὁποίαν ἐνομοθέτησεν ὁ Χριστὸς ἀτζάκιστην καὶ ἀνίκητην.

etiam affirmare, quę ſancti Patres tribuunt Petro, eſſe non veritatis dicta, ſed augendi Petri gratia hyperbolen, eſt infidelitatis crimen, & calumnia, & blaſphemia. Tantaque blaſphemia, quanta eſt impingere mẽdacium Scripturę; cuius & ſi dictio rudis; at ſenſus eſt veritas, inquit Baſilius magnus ſcribens Sophiſtæ Libanio: & ſanctis Patribus oratorios fucos tribuere; qui figurarum lenocinijs & artificioſis ſchematibus parua augeant, & magna imminuãt. Hactenus cõiecta in Petrũ maledicta blaſphemiarũ; dum non diſcernitur inter fundatorẽ ac fundamentũ Chriſtum, & petram à fundatore Chriſto poſitam, vt ſit ædificij ſui fundamentũ. Quiſquis vero ſana mẽte eſt, videt, quibus paralogiſmis, & quã tortuoſis interpretationibus Catholicam fidẽ inſectentur hæretici; dũ petrã illã frangere nituntur, quam ſua virtute Chriſtus ita muniuit, vt frangi nulla vi poſſit.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΕ.

Οτι τὸ ψευδοκαθαρτήριον τῶν Παπιςῶν εἶναι πλαςὸν, καὶ τὸ ἄφησεν ὄχι τινὰς Απόςολος, ἀλλ' ἕνας ποιητὴς ἐθνικὸς, ὁ Βιργίλιος.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLV.

Pseudopurgatorium Papistarum est fictitium, non ab aliquo Apostolorum traditum, sed à Virgilio poeta gentili.

REFVTATIO.

RESumit materiam
Purgatorij ad mul
tiplicandas blas-
phemias: tantaque illas
dicacitate perornat, vt
mirè ostendat, non esse
ipsum qui loquitur, sed
patrem eius Satanam,
vt sentit Chrysostomus 30
Tomo.6. in sermone de sabbato
Pentecostes pro Defunctis
contra Originistas.
Sed

ΠΑραλαμβάνει τὴν
ὑπόθεσιν τοῦ Κα-
θαρτηρίου διὰ νὰ
πολλαπλασιάσῃ ταῖς βλασ-
φημίαις· καὶ ταῖς ςολίζει μὲ
τόσην κακολογίαν, ὅτι δεί-
χνει θαυμαςὰ, πῶς δὲν εἶναι
αὐτὸς ὁποῦ μιλεῖ, ἀλλ' εἶναι
ςατανικὸς ὁ λόγος του, κα-
θὼς εἶπεν ὁ Χρυσόςομος κατὰ
τῶν Ωριγενιςῶν εἰς τὸν λό-
γον τοῦ σαββάτου τῆς πεν-
τηκοςῆς εἰς τοὺς κοιμηθέντας.
ἀλλὰ

ἀλλὰ πῶ ἐθυμήθη τοῦτος ὁ σοφὸς Αρτηνὸς νὰ μᾶς προφέρῃ τὸν Βιργίλιον; ἂς ἤθελε μᾶς ἀναφέρει ἀπὸ τὴν ὀδύσσειαν τοῦ Ομήρου, πῶς ὁ γείτονάς του ὁ Οδυσσεὺς

ἦλθεν ὑπὸ ζόφον ἠερόεντα,

Ζωὸς ἐών.

Καὶ ὅτι ἀπεκρίθη μιλῶντας μὲ τὴν ψυχὴν τῆς μητρός του·

Μῆτερ ἐμὴ χρειώ με κατήγαγεν εἰς ἀΐδαο.

Καὶ ὅτι εἶδεν εἰς τὸν ᾅδην πολλαῖς ψυχαῖς Ηρωΐδων καὶ Ηρώων, καὶ τὰ βάσανα τοῦ Τιτυοῦ, καὶ τοῦ Ταντάλου, καὶ τοῦ Σισύφου. ὅπεδὴ λοιπὸν τοῦ φαίνεται νὰ εἶναι πλαστὸν τὸ Καθαρτήριον διὰ τὸν Βιργίλιον, ἔπρεπε νὰ τοῦ φαίνεται καὶ ὁ ᾅδης πλαστὸς διὰ τὰ παραμύθια τοῦ Ομήρου.

Αλλ' ἐχρειώσει ὁ δυστυχὴς νὰ μάθῃ τὰ δόγματα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὄχι ἀπὸ τοὺς ψευδοχριστιανοὺς, οἱ ὁποῖοι εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς ποιητάδες· ἐπειδὴ ἀρνοῦνται οἱ αἱρετικοὶ ἐκεῖνα ὅπου ὁμολογοῦσι καὶ οἱ ἐθνικοί. Χεῖρον, λέγει ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸν Αγκυρωτὸν

Sed vnde venit in mentem græculo Artensi proferre nobis Virgilium? Quid ni potius vicinum suum Homerum in Odyssea de Vlysse canentem,

sub tartara venit Odyss. λ.
Viuus adhuc.

Quodque matris interrogantis animæ respondit;

Me mater pressura ingens deduxit in orcum.

Vbi se vidisse narrat multas Heroidum animas & Heroum, Tityique & Tantali & Sisyphi pœnas. Si commentitium illi videtur Purgatorium propter Virgilium, figmentum quoque debet esse illi infernus propter Homeri fabulas.

At perquirenda erant homini stolido Catholicæ fidei Dogmata non à pseudochristianis, qui deteriores sunt poetis ethnicis; cum fateantur poetæ, quę furentes hæretici negant. Deterior, inquit Epiphanius in Ancorato,

est praua fides infidelitate. Infidelitas enim accepta fide corrigitur; sed praua fides non corrigitur, nec salutem facile admittit, nisi desuper adueniat gratia.

Tom. 6. In citato sermone pro Defunctis philosophatur hoc modo Chrysostomus. Gehennam esse, ita nobis, Deo hunc sensum inseminante, certum est, vt nemo vnquam de hoc dubitauerit. Nam & poetæ, & philosophi, & fabularum inuentores, & omnes plane homines de futura retributione philosophati sunt, & multos luere pœnas apud inferos dixerunt. Quòd si illa fabulæ, nostra tamen fabulæ non sunt. Quærendum hic erat à Gergano, quæ sint ea, de quibus ait Chrysostomus, quòd nostra sint. Et si tantus Doctor planissimè & apertissimè tradit Purgatorij doctrinã, vt Christianæ Religionis dogma; debebat homo pessimus cohibere linguam à blasphemijs, & Purgatorium non dicere fig-

τόν, εἶναι ἡ κακοπιστία τῆς ἀπιστίας. ἡ μὲν γὰρ ἀπιστία πίστιν λαμβάνουσα διορθοῦται, ἡ δὲ κακοπιστία ἀκατόρθωτος, δυσχερῶς σωζομένη, εἰ μὴ ἄρα τὸ χάρισμα ἄνωθεν ἐπιφοιτήσῃ.

Λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον διὰ τοὺς κοιμηθέντας· Τὴν ἔννοιαν τῆς γεέννης οὕτως ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐγκατέσπειρεν, ὡς μηδένα ἀγνοῆσαι τοῦτο ποτέ. καὶ γὰρ ποιηταὶ, καὶ φιλόσοφοι, καὶ μυθολόγοι, καὶ πάντες ἁπλῶς ἄνθρωποι περὶ τῆς ἀνταποδόσεως ἐφιλοσόφησαν τῆς ἐκεῖ, καὶ ἐν ᾅδου κολάζεσθαι εἰρήκασι τοὺς πολλούς. εἰ δὲ ἐκεῖνα μῦθοι, ἀλλ᾽ οὐ τὰ παρ᾽ ἡμῖν. ἐδῶ ἔπρεπεν ὁ Γεργάνος νὰ ζυρδίσῃ ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, ποῖα εἶναι ἐκεῖνα ὅπου λέγει, τὰ παρ᾽ ἡμῖν. Καὶ αὖ ὁ Χρυσόστομος καθαρώτατα καὶ φανερώτατα βάνει τὴν διδασκαλίαν τοῦ Καθαρτηρίου ὡς δόγμα τῶν Χριστιανῶν, νὰ μὴ βλασφημᾷ ὁ παμβέβηλος κράζοντας πλαστὸν τὸ Καθαρτήριον, καὶ εὕρεμα τοῦ

τοῦ Βιργιλίου, καὶ τὸ ψευδοκαθαρτήριον τῶν παπολατρῶν. οὕτω μιλεῖ ὁ μαθητὴς τοῦ θεομάχου Λουτέρου, καὶ ἀπαρνεῖται τοὺς ἁγίους του πατέρες καὶ διδασκάλους.

Διδάσκει λοιπὸν ὁ μέγας φωστὴρ καὶ διδάσκαλος τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ ἀληθῶς Χρυσόστομος τὸ ἀποστολικὸν δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου γράφοντας εἰς τὴν κα. ὁμιλίαν τῶν πράξεων οὕτω· Πολλὰς ἡμῖν ὁ Θεὸς τοῦ σώζεσθαι δέδωκεν ὁδούς. οὐκ εἰκῇ προσφοραὶ ὑπὲρ τῶν ἀπελθόντων γίνονται, οὐκ εἰκῇ ἱκετηρίαι, οὐκ εἰκῇ ἐλεημοσύναι. Ταῦτα πάντα τὸ πνεῦμα διέταξε, δι᾽ ἀλλήλων ἡμᾶς ὠφελεῖσθαι βουλόμενον. μὴ ἀμφίβαλλε ὅτι καρπώσεταί τι χρηστόν. οὐχ ἁπλῶς ὁ διάκονος βοᾷ, Ὑπὲρ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τῶν τὰς μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελουμένων. οὐχ ὁ διάκονός ἐστιν ὁ ταύτην ἀφιεὶς τὴν φωνήν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τί λέγεις; ἐν χερσὶν ἡ θυσία, καὶ πάντα πρόκειται εὐτρεπισμένα· πάρεισιν Ἄγγελοι, Ἀρχάγγελοι.

figmentum Virgilij, & pseudopurgatorium Papistarum. Ita loqui didicit nefandissimi Lutheri discipulus, abnegatis Patribus Doctoribusque suis sanctissimis.

Itaque præclarissimum illud Orthodoxæ fidei lumen Ioannes Chrysostomus Homilia 21. in Acta, Apostolicum Dogma Purgatorij declarat his verbis: Multas ad salutem vias nobis aperuit Deus. Non frustra fiunt pro Defunctis oblationes, non frustra supplicationes, non frustra eleemosynæ. Hæc omnia sunt à Spiritu instituta, volente nos mutuam ponere operam vtilitatis causa. Certus sis, mortuum boni aliquid lucraturum. Non incassum Diaconus clamat; Oremus pro ijs, qui in Christo dormierunt, & qui commemorationes illorum agunt. Hanc vocem non emittit Diaconus, sed Spiritus sanctus. Quid ais? præ manibus sacrificium, & coram omnia parata: Adsunt Ange-

ge-

geli, Archangeli; præsens est filius Dei: tanto cum horrore astant omnes; cunctis tacentibus adstant illi clamantes; & hæc temere fieri putas? ergo & cætera temere fiunt, & oblationes pro Ecclesia, & pro Sacerdotibus, & pro vniuersis. absit. Omnia quippe cum fide fiunt. Vide obsecro. Tremendum annuntiatur mysterium; adest Dominus, recolitur illius memoria, offertur horrificum sacrificium, mysteria ineffabilia, quòd pro mundo se tradidit Deus. Opportune in tanto sacrificio redigit in memoriam eos, qui deliquerunt. Sicut enim cum Reges triumphum agunt, vna etiam celebrantur qui participes fuerunt victoriæ; & propter præsentem lætitiam qui sunt in vinculis emittuntur: elapso verò tempore nil amplius impetrat, qui beneficium non est assecutus: Ita hic etiam triumphi est tempus. Quotiescumque enim, inquit, panem hunc

1.Cor.11. 26.

λοι· πάρεστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· μετὰ τοσαύτης φρίκης ἑστήκασιν ἅπαντες· παρεστήκασιν ἐκεῖνοι βοῶντες πάντων σιγώντων, καὶ ἡγῇ ἁπλῶς γίνεσθαι τὰ γινόμενα; οὐκοῦν καὶ τὰ ἄλλα ἁπλῶς, καὶ τὰ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὰ ὑπὲρ τῶν ἱερέων προσφερόμενα, καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ πληρώματος; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ πάντα μετὰ πίστεως γίνεται. ὅρα γάρ· Καταγγέλλεται τότε τὸ μυστήριον τὸ φρικτὸν τοῦ δεσπότου παρόντος, τῆς μνείας ἐπιτελουμένης ἐκείνης, τῆς φρικτῆς θυσίας, τῶν ἀφάτων μυστηρίων, ὅτι ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἔδωκεν ἑαυτὸν ὁ Θεός· μετὰ τοῦ θύματος ἐκείνου εὐκαίρως ὑπομιμνήσκει αὐτὸν τῶν ἡμαρτηκότων. καθάπερ γὰρ ὅταν ἐπινίκια τῶν βασιλέων ἄγηται, τότε εὐφημοῦνται μὲν καὶ ὅσοι τῆς νίκης ἐκοινώνησαν, ἀφίενται δὲ καὶ ὅσοι ἐν δεσμοῖς εἰσὶ διὰ τὸν καιρόν· παρελθόντος δὲ τοῦ καιροῦ ὁ μὴ τυχὼν οὐκέτι τινὸς ἀπολαύει· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα τῶν ἐπινικίων ἐστὶν ὁ καιρός. ὁσάκις γὰρ ἂν φησὶν ἐσθίετε τὸν ἄρτον τοῦτον, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγ-

καταγγέλλετε. μὴ δὴ ἁπλῶς προσίωμεν, μηδὲ ὡς ἔτυχε ταῦτα γίνεσθαι νομίζωμεν. Ταῦτα εἰδότες ἐπινοῶμεν ὅσας δυνάμεθα παραμυθίας τοῖς ἀπελθοῦσιν ἀντὶ δακρύων, ἀντὶ θρήνων, ἀντὶ μνημείων τὰς ἐλεημοσύνας, τὰς εὐχὰς, τὰς προσφορὰς, ἵνα κἀκεῖνοί τε ἡμεῖς τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν. Αν τοῦταις οἱ ἀποφάσεις τοῦ Χρυσοστόμου δὲν καταπείθουσιν, ἐξ ἀνάγκης ἢ δὲν ἔχει πίστιν ὁ Γεργανὸς μὲ τοὺς διδασκάλους του, ἢ δὲν ἔχει αἴσθησιν. Καὶ διὰ νὰ καταβάλωμεν ὅλαις τοῦ διαβόλου ταῖς μηχαναῖς, ὁποῦ ἀναφέρει τοῦτος ὁ λουτερομάθητος μὲ τοὺς τόπους τῆς θείας γραφῆς κατὰ διεστραμμένην ἑρμηνείαν, σώνει νὰ προβάλωμεν ἄλλον ἕνα τόπον τοῦ Χρυσοστόμου. ὅτι διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Καθαρτηρίου ὡς προείπαμεν, ἀρκεῖται εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν πέντε Κεφαλαίων τῆς ἁγίας ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου.

Λέγει λοιπὸν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἠθικὸν τοῦ τρίτου λόγου τῆς πρὸς Φιλιππησίους

hunc manducabitis, mortem Domini annuntiabitis. Ne ergo ſupini adeamus; neque caſu hæc fieri opinemur. Hæc ſciẽtes cogitemus ſerio, quotcumque ſolatia defunctis præbere poſſimus; loco lacrymarum, luctus, ſepulcrorum erogantes eleemoſynas, preces, oblationes: vt illi ſimul & nos promiſſa bona conſequamur. Hæ Chryſoſtomi ſententiæ ſi non perſuadent, certè Gerganus cum ſuis magiſtris aut infidelitate laborant, aut ſenſu carent. Atque vt omnes diaboli machinæ deſtruantur, quot adhibet ſophiſta Lutheranus per detortas allegationes Scripturæ; alterum Chryſoſtomi locum promemus, qui ſatis in præſenti ſit. Nam vberiorem de hac materia tractatum habent, vt diximus, qui volunt, in explanatione Quinque capitum pro ſancta generali Synodo Florentina.

Itaque in morali 3. Sermonis in epiſtolam ad Phi-

lippenses supra citati, ait facundissimus Doctor: Primò, Quòd nulla sit spes salutis ei, qui cum peccatis decesserit, vbi nulla datur à peccatis purgatio. Siquidem in hac vita forte expectandum valde erat, vt mutarentur. At vbi deuenerint ad inferos, cum per pœnitentiam lucri nihil ibi acquiratur: Nā in inferno quis confitebitur tibi? quid ni deplorandi?

Psal.6.

Hic apertissimè docet Chrysostomus; Animas in inferno esse sine spe remissionis; vt puta, inquit, infidelium, non baptizatorum, & qui immisericordes, & impœnitentes è vita migrarunt.

Secundò addit; fidelium animas subleuari eleemosynis ac pijs operibus. Non enim, inquit, frustra hæc ab Apostolis tradita; vt dum tremenda fiunt mysteria, mortuorum habeatur memoria. Norant illis magnum ferri auxilium, multam vtilitatem. Cum enim stat vniuersus populus manibus ad Deū sub-

σίοις ἐπιστολῆς, ὅπου ἀναφέρομεν ἔπαινον, πρῶτον· Ὅτι ποία ἐλπὶς μετὰ ἁμαρτημάτων ἀπελθεῖν, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἁμαρτήματα ἀποδύσασθαι; ἕως μὲν γὰρ ἦσαν ἐνταῦθα, ἴσως ἦν προσδοκία πολλὴ, ὅτι μεταβαλοῦνται· ἂν δὲ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν ᾅδην, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἀπὸ μετανοίας κερδῆσαί τι, ἐν γὰρ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεται; πῶς οὐ θρήνων ἄξιοι;

Ἐδῶ φανερὰ λέγει ὁ διδάσκαλος, πῶς εἰς τὴν κόλασιν οἱ ψυχαῖς εἶναι δίχως ἐλπίδα συγχωρήσεως ἁμαρτιῶν, ὡσὰν λέγει οἱ ψυχαῖς τῶν ἀπίστων, τῶν ἀβαπτίστων, τῶν ἀνελεημόνων, τῶν ἀμετανοήτων.

Δεύτερον σμίγει, ὅτι αἱ ψυχαῖς τῶν ἐν πίστει ἀπελθόντων λαμβάνουσι βοήθειαν μὲ ταῖς εὐχαῖς, μὲ ταῖς ἐλεημοσύναις, μετ' ἀγαθὰ ἔργα· διατὶ λέγει, οὐκ εἰκῇ ταῦτα ἐνομοθετήθη ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, τὸ ἐπὶ τῶν φρικτῶν μυστηρίων μνήμην γίνεσθαι τῶν ἀπελθόντων. ἴσασιν αὐτοῖς πολὺ κέρδος γινόμενον, πολλὴν τὴν ὠφέλειαν. ὅταν γὰρ ἑστήκῃ λαὸς ἐλέ-

ὁλόκληρος χεῖρας ἀνατείνοντες, πλήρωμα ἱερατικὸν, καὶ πρόκειται ἡ φρικτὴ θυσία, πῶς οὐ δυσωπήσωμεν ὑπὲρ τούτων τὸν θεὸν παρακαλοῦντες;

Ἀπὸ τούτους τοὺς δύο τόπους τοῦ Χρυσοστόμου ἔχομεν πρῶτον, ὅτι δύο λογιῶν εἶναι οἱ ἁμαρτωλαῖς ψυχαῖς, ἀπηλπισμέναις, καὶ μὴ ἀπηλπισμέναις.

Δεύτερον, ὅτι τὸ νὰ λέγῃ ὁ διάκονος εἰς τὴν λειτουργίαν· ὑπὲρ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων· εἶναι φωνὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ νομοθεσία τῶν Ἀποστόλων.

Τρίτον ὅτι οἱ λειτουργίαις, οἱ εὐχαῖς, οἱ ἐλεημοσύναις διὰ τοὺς ἐν Χριστῷ κεκοιμημένους κάμνουσι πολὺ κέρδος καὶ πολλὴν ὠφέλειαν τῶν μὴ ἀπηλπισμένων ψυχῶν διὰ νὰ φθάσουσιν εἰς τὰ αἰώνια ἀγαθά.

Τέταρτον, ὅτι παρακαλῶντας ἡ ἐκκλησία διὰ ταῖς μὴ ἀπηλπισμέναις ψυχαῖς νὰ ταῖς κατατάξῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ φῶς, καὶ ἐν χώρᾳ ζώντων, εἰς τόπον ὅπου δὲν εἶναι ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμὸς, εἰς τόπον χλοερὸν, εἰς τόπον ἀναψύξεως· κατὰ τὴν φανερωτάτην

sublatis, omnis Ecclesiæ gradus, tremendumque sacrificium est ante oculos, qui fiat, vt hæ supplicationes pro mortuis Deũ non flectant?

Ex his duobus Chrysostomi locis habemus; Primò, Animarum peccatis obnoxiarum duplex esse genus, Desperatarum scilicet, & non desperatarum:

Secundò, Quòd in sacra liturgia Diaconus dicat: Oremus pro fidelibus defunctis; vocem esse Spiritus sancti, & Apostolorum traditionem.

Tertiò, liturgias, preces, eleemosynas pro fidelibus defunctis, multum ferre auxilium animabus, quę possunt curari, vt trãsuolent ad vitam ęternam.

Quarto, Quod rogante Deum Ecclesia pro non desperatis animabus, vt collocet eas in regione lucis & loco viuentium; vbi nullus dolor, ægritudo, & gemitus; in loco viriditatis & refrigerij; iuxta etiam manifestissimum Areopagitæ, quod supra *De Hier. Ecclesiast. c. 7.*

retulimus, testimonium: Necessario fatendum est, Apostolorum doctrinam esse; Quòd locus ille, in quo sunt animæ nō desperatæ salutis, & quæ precibus Christianorum viuorum subleuātur per Chrysostomum, vt errata illis ignoscantur ex humana infirmitate profecta, vt Areopagita docet: locus, inquam, ille cum luce careat; sed doloribus, cruciatibus, suspirijsque scateat; non sit beatorum sedes, non damnatorum locus: Impossibile enim vtrumque est: sed receptaculum sit illarum animarum, quæ cum sint curationis capaces, maculis erratorum ibi detersis emergunt. Et locus ille sit iuxta Areopagitā pro animabus illis, quæ cum piam duxissent vitam; quòd tamen ex humana imbecillitate maculis se se asperserint, cū à sorde mundus sit nemo, ablutione indigent. Quam sane doctrinam ille ab Apostolis hausisse fatetur. Quare si nemo mundus

ταύτην ἀκόμη μαρτυρίαν τοῦ Αρεοπαγίτου ὁποῦ ἀναφέραμεν ἐπάνω, ἐξ ἀνάγκης ἔχομεν ἀπὸ διδασκαλίαν ἀποστολικὴν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκονται ψυχαῖς μὴ ἀπελπισμέναις, καὶ οἱ εὐχαῖς τῶν ζωντανῶν ταῖς ὠφελοῦσι κατὰ τὸν Χρυσόστομον, διὰ νὰ τῆς συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς τὰ δι' ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἡμαρτημένα, καθὼς λέγει ὁ Αρεοπαγίτης· ὁ τόπος ἐκεῖνος δὲν ἔχοντας φῶς, ἀλλὰ λύπην, καὶ ὀδύνην, καὶ στεναγμὸν, εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι ὁ οὐρανὸς τῶν μακαρίων ὁ τόπος, εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι ὁ ᾅδης ὁ τόπος τῶν ἀπελπισμένων ψυχῶν. εἶναι λοιπὸν τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ μὴ ἀπελπισμέναις ψυχαῖς παστρεύονται ἀπὸ ταῖς δι' ἀσθένειαν ἁμαρτίαις, ὁποῦ εἶναι κηλῖδες καὶ ἀκαθαρσίαις κατὰ τὸν Αρεοπαγίτην. εἶναι κατὰ τὸν ὅμοιον Αρεοπαγίτην, ὁ ὁποῖος λέγει φανερώτατα πῶς τὸ ἔμαθεν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, τόπος ψυχῶν ἐκείνων ὁποῦ ἔζησαν ὁσίως, καὶ δι' ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἔχουσιν κάποιαν ἀπαστρίαν· ἐπειδὴ, λέγει,

λέγει, κατὰ τὴν θείαν γραφήν, οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου. Αν οὐδένας εἶναι καθαρὸς, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ἐμπαίνει τίποτε ἀκάθαρτον, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος εἰς τὴν ἀποκάλυψιν, τὸ λοιπὸν ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἀκάθαρταις ψυχαῖς γίνονται καθαραῖς διὰ νὰ περάσουν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶναι καὶ λέγεται Καθαρτήριον. καὶ θεομαχεῖ ὁ Λουτέρος καὶ ὁ Γεργαῖος βλασφημῶντας, ὅτι τὸ Καθαρτήριον εἶναι πλαστὸν καὶ εὕρεμα τοῦ Βιργιλίου, καὶ κάμνοντας τὸ ἀποστολικὸν δόγμα παραμύθιον τῶν ποιητῶν.

Ὅθεν ὁ Γεργαῖος εἶναι Λουτερολάτρης, διατὶ πιστεύει πλέον τοῦ Λουτέρου παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, παρὰ τῆς ἐκκλησίας, παρὰ τοῦ εὐαγγελίου. οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ μόνον λατρεύουσι τὸν θεὸν, καὶ τιμῶντας τὸν πάπαν ὡς διάδοχον τοῦ Πέτρου καὶ τοποτηρητὴν τοῦ Χριστοῦ, δὲν τὸν λατρεύουσιν, ὅτι ἡ λατρεία εἶναι ἴδιον τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο δὲν εἶναι παπολάτραι κατὰ τὴν σατανικὴν συκοφαντίαν τοῦ Γεργαίου, ἀλλὰ θεολάτραι καὶ λουτερελάταις.

Τέλος

dus; & in Cælestem Hierusalem, vt Ioannes in Apocalypsi, non intrabit aliquid coinquinatum; locus ergo, in quo animæ non mundæ mundantur, vt inde in patriam mundatæ auolent, verè est, vereque dicitur Purgatorium. Et pugnat cum Deo Lutherus, & blasphemi eius discipuli asserentes, Purgatorium esse fictitium, & commentum Virgilij; & conijcientes Dogma Apostolicum in numerum fabellarum. cap. 21. 27.

Itaque Gerganus est Lutherolatra; plus enim credit Luthero, quàm sanctis Patribus, & Ecclesiæ, & Euangelio. At Catholici Deo soli offerunt latriam; honorant verò Papam vt Christi vicarium & Petri successorem, sed nullam exhibent illi latriam, quam soli Deo conuenire sciunt. Non sunt ergo illi Papolatrę, quo illos titulo impius calumniator onerat; sed Deilatræ, & frustra latrantis Lutheri ablegatores.

Demum Purgatorij Definitionẽ tradens per iocũ homo stupidus; Est, inquit, locus igni plenus, in quo animę Christianorum purgantur post mortem. Nec apprehendit ineptissimus, prætermissum à se, quod est summa rei. Dicendum enim ex doctrina Areopagitæ; In quo animę Christianorum, qui piè vixerunt, purgantur à minutis sordibus humana fragilitate contractis. Sed proprium Diaboli & hæreticorum est adhibere semper calumnias.

Τέλος περιπαίζοντας ὁ βυβαλόψυχος δίδει τὸν ὁρισμὸν τοῦ Καθαρτηρίου λέγοντας· Ὅτι εἶναι τόπος γεμάτος φλόγα, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ ψυχαὶ τῶν Χριστιανῶν μετὰ τὸν θάνατον καθαρίζονται. καὶ δὲν καταλαμβάνει ὁ ἀμαθὴς, ὅτι ἄφηκε τὰ ἀναγκαιότερα. ἔπρεπε νὰ εἰπῇ κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην· εἰς τὸν ὁποῖον τόπον αἱ ψυχαὶ τῶν ὁσίως ζησάντων Χριστιανῶν καθαρίζονται τῶν ἐξ ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἐγγενομένων κηλίδων. ἀλλ' ἴδιον εἶναι τοῦ διαβόλου καὶ τῶν αἱρετικῶν νὰ μιλοῦσι πάντα μὲ συκοφαντίαις.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Μϛ.

Δὲν εἶναι τρίτος τόπος μετὰ τὸν θάνατον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

Τρίτος τόπος, οἷον ἔλεγαν οἱ Πελαγιανοὶ διὰ τὰ ἀβάπτιστα παιδία, δὲν εἶναι. ὅτι αἱρετικὴ γνώμη εἶναι, τὰ ἀβάπτιστα παιδία νὰ πηγαίνουσιν εἰς κάποιον τρίτον τόπον, ὄχι κολάσεως, ὄχι βασιλείας τοῦ οὐρανῶν, ἀλλὰ ζωῆς τινος αἰωνίου μερικῆς.

Καὶ ταύτην τὴν αἵρεσιν εἰς πολλοὺς τόπους κατακρίνει ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος. ἀμὴ διὰ τρίτον τόπον, ἤγουν τὸ Καθαρτήριον, εἶναι τόσον φανερὴ τῶν Ἀποστόλων ἡ παράδοσις, καθὼς βοᾷ ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ προειρημένον ἕβδομον κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, ὅτι ἡ βλασφημία τούτη εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· δύο φοραῖς δύο δὲν

BLASPHEMIA XLVI.

Post mortem non datur tertius locus.

REFVTATIO.

Non datur sane tertius locus, qualē ponebāt Pelagiani pro paruulis nō baptizatis. Est enim opinio hęretica pluribus locis ab Augustino damnata, dari tertium locum, in quo paruuli non baptizati vita fruantur ęterna; Quòd iuxta Pelagianos huiusmodi infantes neque ad Regnum cælorū pertineant, neque ad æternam damnationē. At tertium Purgatorij locum dari, est adeo certa Apostolorum traditio, sicut è clarissimis Areopagitæ verbis probatū est; vt prorsus blasphemia hæc perinde valeat, ac si quis dicat;

Lib. 1. de peccatorū meritis, et remission.
Lib. de Heres. ad Quodvult Deum.
De verbis Apost. ser. 14.

Bis duo non ſunt quatuor : Ita nimia impietas ſenſu homines priuat.

Rogat Hierarcha, inquit diſcipulus Apoſtolorum Areopagita, diuinā bonitatem, vt veniam det mortuo peccatorum humana fragilitate contractorum; & collocet eum in loco, vbi nulla ægritudo, nulla moleſtia, nullus gemitus; in luce & regione viuorum; in ſinu Abrahā, Iſaac, & Iacob. Hos verò ſinus eſſe ait Dionyſius beatorum Patriarcharum, & cęterorum ſanctorum omnium ſacratiſſimas ac beatiſſimas ſedes, quæ deiformes omnes excipiunt. En duo poſt mortem loca : Vnus locus, à quo anima purgata demigrat; alter locus, ad quem commigrat. Et hæc duo loca iuxta traditionem Apoſtolicā ſe habent vt carcer ad domum propriā, vt mediū temporaneū ad perpetuū terminum. Neq. enim detinetur anima in Purgatorio vt in fixo & ſtabili loco. Propterea Purgatorium

δὲν εἶναι τέσσερα. ἡ πολλὴ ἀσέβεια κάμνει τοὺς ἀνθρώπους ἀναισθήτους.

Παρακαλεῖ ὁ Ἱεράρχης λέγει ὁ μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων, τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ νὰ συγχωρήσῃ τοῦ κεκοιμημένου τὰ δι' ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἡμαρτημένα, καὶ νὰ τὸν κατατάξῃ εἰς τόπον, ὅπου δὲν εἶναι λύπη, ὀδύνη καὶ στεναγμὸς, ἐν χώρᾳ ζώντων, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Καὶ τοῦτοι οἱ κόλποι, λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ τῶν μακαρίων πατριαρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἁπάντων αἱ θειόταται καὶ μακαριώταται λήξεις, αἱ τοὺς θεοειδεῖς ὑποδεχόμεναι πάντας. ἰδοὺ δύο τόποι, ἕνας ἀπὸ τὸν ὁποῖον μεταφέρεται ἡ ψυχὴ, καὶ ἄλλος εἰς τὸν ὁποῖον μεταφέρεται. Καὶ τοῦτοι οἱ δύο τόποι κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν εἶναι ὡς φυλακὴ καὶ πατρίδα, ὡς μέσον πρόσκαιρον καὶ ἄκρον αἰώνιον. Ὅτι ἡ ψυχὴ εἰς τὸ Καθαρτήριον δὲν στέκεται ὡσὰν εἰς τόπον μόνιμον καὶ παντοτινόν. καὶ διὰ τοῦτο δὲν κράζεται λῆξις

λῆξις τὸ Καθαρτήριον, καθὼς κράζεται ὁ κόλπος τοῦ Ἀβραάμ, ἡ ἀγήρως καὶ μακαριωτάτη τελείωσις κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην. Ὅθεν μιλῶντας διὰ τὴν λῆξιν, ἕνας εἶναι ὁ τόπος· μιλῶντας καὶ διὰ τὸ μέσον τὸ πρόσκαιρον μετὰ τὸν θάνατον, εἶναι δύο τόποι. ἔξω ἀπὸ τούτους τοὺς δύο εἶναι ὁ τόπος τῶν κολασμένων: ἡ γέεννα, ἡ κάμινος τοῦ πυρός. λοιπὸν ἂν τὰ δύο καὶ τὰ ἕνα κάμνουσι τρία, ἔχασε τὰ λογικά του ὁ Γεργαῖος, καὶ βλασφημᾷ ὁ τρισάθλιος, καὶ δείχνει τόσην ἀναισθησίαν, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὅτι τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ἡ πατρὶς τοῦ ταξιδιάρη δὲν εἶναι δύο τόποι. μετρῶντας λοιπὸν διὰ πατρίδα τὸν οὐρανόν, διὰ ξενοδοχεῖον ἀναγκαῖον πολλῶν ψυχῶν τὸ Καθαρτήριον, διὰ τόπον παντοτινῆς ἐξορίας τὸν ᾅδην, ἐξ ἀνάγκης εἶναι ὁ τρίτος τόπος μετὰ τὸν θάνατον. ἀλλέως ὅλαις οἱ εὐχαῖς τῆς ἐκκλησίας, ὅλαις οἱ θείαις λειτουργίαις διὰ τοὺς νεκρούς, ὅλα τὰ μνημόσυνα, ὅλαις οἱ ἐλεημοσύναις καὶ ἀγαθοποιΐαις διὰ τοὺς ἀποθαμένους ἔπρεπε νὰ εἶναι μά-

rium non vocatur terminus piarum animarum, sicut Abrahæ sinus, illa nimirum immortàlitatis requies. Hinc fit, vt loquendo de termino, vnus sit locus: si verò sermo sit etiam de medio temporaneo post mortem, duo sint loca. Præter ea tertius est damnatorum locus, geenna, caminus ignis. Si ergo vnũ & duo faciunt tria, suę mentis Gerganus compos non est, & blasphemat præ summa dementia; tantumque delirat, quantum si diceret; Diuersorium, in quo quis commoratur tendens in patriam, & patriam ipsam non esse duo loca. Numerando igitur cælum vt patriam; Purgatorium, vt multarum diuersorium animarum, ad eluendas sordes quasdam necessarium; & infernum, vt interminati exilij carcerem; necessario ponendus est tertius post mortem locus. Alioquin omnes Ecclesiæ preces, omnia diuina sacrificia pro defunctis, omnes commemorationes, elee-

eleemosynas, piaq. opera pro animabus oporteret esse vana & inutilia. At certe hoc esset Apostolicæ traditionis improbatio; vt ostensum est è Chrysostomo & alijs Patribus, quos videre est in explanatione Quinque capitum pro Cōcilio Florentino. Itaque Gergani blasphemia est abnegatio Catholicæ fidei, & hæretica positio. Negant verò Purgatorium hæretici, quia de Purgatorio nihil ad illos; quibus nimirum debetur ignis paratus Diabolo & angelis eius. & frustra laborem suscipiunt isti pseudotheologi, vt ostendant duo tantum loca commemorari in Scriptura & sanctis Patribus.

Nam & Scriptura & sancti Patres vbi duo loca docent, loquuntur de terminis & mansionibus æternis; de locis æternæ vel salutis, vel perditionis. Purgatorium quippe est animarum diuersorium consequentium purgatione salutem. Proinde

&

μάταιαι καὶ ἀνωφελεῖς. ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἄρνησις τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, καθὼς ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον καὶ τοὺς ἁγίους πατέρες ὁποῦ εἶναι ἐξαπλωμένοι εἰς τὸ βιβλίον τῶν πέντε Κεφαλαίων. εἶναι τὸ λοιπὸν ἄρνησις τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν, καὶ φρόνημα αἱρετικῶν, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τὸ Καθαρτήριον, ὅτι δὶ αὐτοὺς δὲν εἶναι τὸ Καθαρτήριον, ἀλλὰ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τοῦ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Καὶ κοπιάζει ἤυκαιρα ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς ψευδοθεολόγους του, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἀναφέρει δύο τόπους μόνον, καὶ παρομοίως οἱ ἅγιοι πατέρες. διατὶ καὶ ἡ γραφὴ καὶ οἱ πατέρες λέγοντας δύο τόπους μιλοῦσι διὰ τὰ ἄκρα, διὰ τὰς λήξεις, διὰ τοὺς παντοτινοὺς τόπους, τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπωλείας, ἐπειδὴ καὶ τὸ Καθαρτήριον εἶναι καὶ αὐτὸ τόπος σωζομένων ψυχῶν, ἀλλ' ἔτι μὲ κάποιαν ἀκαθαρσίαν.

Οχι

Ὄχι νὰ ἀρνοῦνται τὸν μέσον τόπον τὸ πρόσκαιρον καὶ καθαρτικόν. καθὼς λέγοντας, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον ἔχει δύο τόπους, ἢ τὴν πατρίδα, ἢ ἔξω ἀπὸ τὴν πατρίδα, ὄχι διὰ τοῦτο ἀρνούμεθα τὸ ξενοδοχεῖον, ὁποῦ μᾶς πέμπει εἰς τὴν πατρίδα. ὅθεν λέγοντας τὸ ἐναντίον οἱ αἱρετικοὶ δείχνουσι φανερὰ, πῶς ἔχασαν καὶ τὴν φυσικὴν αἴσθησιν.

& ipsum ad salutem pertinet.
Hoc igitur sensu Scriptura & Patres duo loca dicẽtes, nõ negãt purgationis locum. Sicuti qui dicit, duo esse cuiuis homini loca; vel enim est in patria, vel extra patriam; non propterea negat hospitiũ, quo ad tempus recipitur, qui pergit in patriam. Hęretici verò somniantes oppositum, & communi sensu carere se se ostendunt.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΖ.

Οτι οἱ Παπισαὶ δὲν πρέπει νὰ βάνουσι λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες διὰ τὸ Καθαρτήριον, ὅταν λέγωσι νὰ προσευχώμεθα διὰ τοὺς νεκροὺς. διατὶ οἱ ἅγιοι λέγουσι, πῶς βοηθοῦσι τοὺς νεκροὺς οἱ προσευχαῖς, ἐπειδὴ καὶ ὁ θεὸς δὲν ἔδωκεν ἀκόμη τῶν δαιμόνων ἐξουσίαν ἀπλῶν εἰς τοὺς ἀποθαμμένους.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLVII.

Non debent Papistæ proferre Sanctorum auctoritates, cum dicunt, orandum esse pro defunctis; & ex hoc inferre, Purgatorium dari. Nam sancti ideo dicunt, mortuos precibus iuuari, quia Deus nondum dedit dæmonibus plenam in mortuos potestatem.

REFVTATIO.

NOn poterat Satanas virulentius euomere malum. Dixerat Gerganus, Sanctos Patres negare Purgatorium, blasphemijs addēdo blasphemias. Dixerat; si credendum sit Patribus de Purgatorio, credendum quo-

Δεν ἐμπόρει ὁ Σατανᾶς νὰ ῥίξῃ χειρότερον φαρμάκι. ἀφ᾽ οὗ εἶπεν, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες δὲν λέγουσι νὰ εἶναι Καθαρτήριον, πολλαπλασιάζοντας ὁ παράνομος βλασφημίαν ἐπάνω εἰς βλασφημίαν. ἀφ᾽ οὗ εἶπεν, ὅτι αὐτοὶ-

πιστεύωμεν τῶν πατέρων διὰ τὸ Καθαρτήριον, πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὁποῦ λέγουσιν, ὅτι ὁ πάπας δὲν εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πέτρον, ὅτι νὰ λαμβάνωσι τὴν κοινωνίαν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί· ἀφ᾽ οὗ ἐσυκοφάντησε μὲ τόσαις βλασφημίαις καὶ ψευδολογίαις τοὺς ἁγίους πατέρες, τότε χύνει τὸ σατανικώτατον φαρμάκι λέγοντας· ἄρα δὲν πρέπει νὰ βάνουν οἱ Παπισταὶ λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες. τοῦτο εἶναι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μίλημα τοῦ ὄφι πρὸς τὴν Εὔαν· Δὲν θέλετε ἀποθάνει. ὁ θεὸς εἶπε τοῦ Ἀδάμ, οἵαν ἡμέραν θέλεις φάγει ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, θέλεις ἀποθάνει· καὶ ὁ ὄφις εἶπεν· δὲν θέλετε ἀποθάνει. ὁμοίως καὶ ὁ Γεργαῖος λέγει, νὰ μὴ πιστεύωμεν τῶν ἁγίων πατέρων εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ μᾶς διδάσκουσιν συμφώνως φωτισμένοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὐ γάρ εἰσιν αὐτοὶ οἱ λαλοῦντες, λέγει ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ πνεῦ-

quoque esse illis affirmantibus, Papam non esse caput Ecclesiæ; Christum non fundasse Ecclesiam super Petrum; Christianis omnibus sumendam esse Eucharistiam sub vtraque specie. Vbi glomeratis hisce blasphemijs calumniatus est sanctos Patres, tunc exitiosissimum euomuit virus; Non esse, cur Papistæ adhibeant sanctorum Patrum auctoritates. Hæc mens, hic erat serpentis sensus, quando loquebatur cum Eua; Nequaquam, inquit, moriemini. Adæ dixerat Deus; Quocumque die comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris: & serpens contra, Nequaquam moriemini. Ita Gerganus, Non esse inquit habendam fidẽ sanctis Patribus in ijs, quæ vnanimes docent afflati Spiritu sancto: Non enim, inquit Cyrillus Alexandrinus, loquebantur illi, sed ipse Spiritus sanctus.

Gen.3.4.

Gen.2.17

Quæ

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΖ.

Οτι οἱ Παπισαὶ δὲν πρέπει νὰ βάνουσι λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες διὰ τὸ Καθαρτήριον, ὅταν λέγωσι νὰ προσευχώμεθα διὰ τοὺς νεκροὺς. διατὶ οἱ ἅγιοι λέγουσι, πῶς βοηθοῦσι τοὺς νεκροὺς οἱ προσευχαῖς, ἐπειδὴ καὶ ὁ θεὸς δὲν ἔδωκεν ἀκόμη τῶν δαιμόνων ἐξουσίαν ἁπλῶν εἰς τοὺς ἀποθαμμένους.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLVII.

Non debent Papistæ proferre Sanctorum auctoritates, cum dicunt, orandum esse pro defunctis; & ex hoc inferre, Purgatorium dari. Nam sancti ideo dicunt, mortuos precibus iuuari, quia Deus nondum dedit dæmonibus plenam in mortuos potestatem.

REFVTATIO.

NOn poterat Satanas virulentius euomere malum. Dixerat Gerganus, Sanctos Patres negare Purgatorium, blasphemijs addẽdo blasphemias. Dixerat; si credendum sit Patribus de Purgatorio, credendum quo-

Δεν ἐμπόρει ὁ Σατανᾶς νὰ ῥίξῃ χειρότερον φαρμάκι. ἀφ᾽ οὗ εἶπεν, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες δὲν λέγουσι νὰ εἶναι Καθαρτήριον, πολλαπλασιάζοντας ὁ παράνομος βλασφημίαν ἐπάνω εἰς βλασφημίαν. ἀφ᾽ οὗ εἶπεν, ὅτι ἂν πι-

πιστεύωμεν τῶν πατέρων διὰ τὸ Καθαρτήριον, πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὁποῦ λέγουσιν, ὅτι ὁ πάπας δὲν εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πέτρον, ὅτι νὰ λαμβάνωσι τὴν κοινωνίαν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί· ἀφ᾽ οὗ ἐσυκοφάντησε μὲ τόσαις βλασφημίαις καὶ ψευδολογίαις τοὺς ἁγίους πατέρες, τότε χύνει τὸ σατανικώτατον φαρμάκι λέγοντας· ἄρα δὲν πρέπει νὰ βάνουν οἱ Παπισταὶ λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες. τοῦτο εἶναι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μίλημα τοῦ ὄφι πρὸς τὴν Εὔαν· Δὲν θέλετε ἀποθάνει. ὁ θεὸς εἶπε τοῦ Ἀδάμ, οἵαν ἡμέραν θέλεις φάγει ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, θέλεις ἀποθάνει· καὶ ὁ ὄφις εἶπεν· δὲν θέλετε ἀποθάνει. ὁμοίως καὶ ὁ Γεργαίος λέγει, νὰ μὴ πιστεύωμεν τῶν ἁγίων πατέρων εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ μᾶς διδάσκουσιν συμφώνως φωτισμένοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὐ γάρ εἰσιν αὐτοὶ οἱ λαλοῦντες, λέγει ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ πνεῦ-

quoque esse illis affirmantibus, Papam non esse caput Ecclesiæ; Christum non fundasse Ecclesiam super Petrum; Christianis omnibus sumendam esse Eucharistiam sub vtraque specie. Vbi glomeratis hisce blasphemijs calumniatus est sanctos Patres, tunc exitiosissimum euomuit virus; Non esse, cur Papistæ adhibeant sanctorum Patrum auctoritates. Hæc mens, hic erat serpentis sensus, quando loquebatur cum Eua; Nequaquam, inquit, moriemini. (Gen. 3. 4.) Adæ dixerat Deus; Quocumque die comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris: (Gen. 2. 17) & serpens contra, Nequaquam moriemini. Ita Gerganus, Non esse inquit habendam fidē sanctis Patribus in ijs, quæ vnanimes docent afflati Spiritu sancto: Non enim, inquit Cyrillus Alexandrinus, loquebantur illi, sed ipse Spiritus sanctus.

Quæ

Quæ vnquam Synodus vllum fidei dogma sanciuit, nisi fulta testimonijs & auctoritate sanctorum Patrum? Quis vnquam Christiano nomine ausus est proferre impiam hanc Gergani sententiam?

In fragment. Cõc. 1. Furibundus Arius nõ suscipiebat sanctorũ Patrum doctrinam, vt in secunda sua epistola scribit sanctus Alexander Alexandrinus Episcopus.

Concil. Ephes. Act. 1. Impius Nestorius affirmabat, sanctos Patres non exposuisse exactam Dogmatum veritatem.

Conc. vij. Act. 6. Perfidus Leo Isaurus cum sua pseudosynodo aiebat, errasse Ecclesiam in adhibenda veneratione sacris imaginibus, & inuocatione sanctorum.

Hoc igitur satanico sensu imbutus à Lutheranis Gerganus; Non esse, inquit, innitendum auctoritate sanctorum Patrum. At sacrosancta Concilia generalia in suis Acclamationibus vtebantur his vocibus: Hæc fides

πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ποία σύνοδος ἀποφάσισε ποτὲ κανένα δόγμα τῆς ἐκκλησίας δίχως τὴν διδασκαλίαν, καὶ ταῖς μαρτυρίαις τῶν ἁγίων πατέρων; ποῖος Χριστιανὸς ἀποκότησε ποτὲ νὰ εἰπῇ τὰ μιαρὰ λόγια τοῦ Γεργαίου;

Ὁ λυσσασμένος Ἄρειος δὲν ἐκαταδέχετο τὴν διδασκαλίαν τῶν πατέρων, ὡς γράφει εἰς ταῖς ἐπιστολαῖς του ὁ ἅγιος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος.

Ὁ ἄθεος Νεστόριος ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἑρμήνευσαν καλὰ τὰ δόγματα οἱ ἅγιοι πατέρες.

Ὁ δυσσεβὴς Λέων ὁ Ἴσαυρος μὲ τὴν ψευδοσύνοδόν του ἔλεγεν, ὅτι ἐπλανᾶτον ἡ ἐκκλησία νὰ ἀσπάζεται ταῖς ἁγίαις εἰκόνες, καὶ νὰ ἐπικαλῆται τοὺς ἁγίους·

Μὲ τοῦτο λοιπὸν τὸ φρόνημα τὸ σατανικὸν μαθητευμένος ἀπὸ τὸν Λούτερον ὁ Γεργαῖος λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ βάνωμεν λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες. καὶ ὅμως εἰς τὰς ἐκφωνήσεις τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων ἔκραζαν οἱ πατέρες· Αὕτη ἡ πί-

ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων. Αὐτὴ ἡ πίστις τῶν πατέρων. μία λοιπὸν εἶναι ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων. καὶ ἂν πρέπει κατὰ τὸν Λουτερογεργάνον νὰ μὴ βάνωμεν λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες, δὲν πρέπει ἀκόμη νὰ βάνωμεν λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ὡσὰν διδασκάλους τῶν πατέρων. καὶ ἀπὸ τοῦ το ῥιζώνεται ἡ ἀρνησιθεΐα καὶ ἀπιστία· καὶ πάχει ὁ Γεργάνος νὰ κάμῃ τοὺς Χριστιανοὺς ἀπίστους καὶ ἀθέους· καὶ τίς νὰ ὑποφέρῃ τόσην βλασφημίαν; Λοιπὸν ἐπειδὴ φανερώτατα διδάσκουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Καθαρτηρίου, πρέπει ὡσὰν Χριστιανοὶ νὰ τοὺς πιστεύωμεν, καὶ νὰ τὸ ὁμολογοῦμεν, καὶ νὰ τὸ κηρύττωμεν μὲ ἔργα καὶ λόγια, ὄχι νὰ τὸ ἀρνούμεσθα κατὰ τὸ πεῖσμα καὶ τὴν δυσσέβειαν τῶν αἱρετικῶν.

Ὅθεν φανερώνεται καὶ ἐλέγχεται ἄνομη καὶ ψεματινὴ ἡ ἀπόκρισις ὅπου ἀναφέρει ὁ Γεργάνος, θέλοντας νὰ ἐξηγήσῃ, μὲ ποῖον νοῦν διδάσκουσιν οἱ πατέρες νὰ παρακαλοῦμεν διὰ τοὺς νεκρούς·

fides Apoſtolorum; Hæc eſt fides Patrum. Vna ergo eſt fides Apoſtolorum & ſanctorum Patrum. & ſi fidendum non eſt auctoritate Patrum, vt vult Luterogerganus; pari ratione dubitandum erit de auctoritate Apoſtolorum, à quibus ſancti Patres edocti ſunt. Ex quo ſequeretur Dei abnegatio & infidelitas. Et ad hoc incumbit Gerganus, vt Chriſtiani abiecta fide infideles & impij ſint. Quis verò ſine ſtomacho ferat horrendas blaſphemias? Cum ergo per SS. Patres habeamus Dogma Purgatorij tam aperte declaratū; credere illud, & fateri, & prædicare debent Chriſtiani omnes & verbo & facto, non impia hæreticorum peruicacia negare.

Ex quo etiam falſitatis conuincitur illa reſponſio à Gergano tradita; quo ſenſu ſancti Patres dicant, orandū eſſe pro defunctis:

Quia

Quia Deus, inquit, nondum concessit dæmonibus plenam in mortuos potèstatem. Hoc verò idem est, ac si diceret: Si populus roget iudicem, vt emittat detentos in carcere; preces populi nihil esse aliud, quàm quòd iudex adhuc non decreuerit iustis omnino pœnis reos afficere. Hunc sensum sine vllo rationis sensu didicit Gerganus in Academia Satanæ, vt impium dogma dissemina-ret; Nempe, sanctorum & Ecclesiæ preces non valere. Et sunt in hoc sensu blasphemiæ tres.

Prima, Quòd suffragia pro mortuis non prosint. Blasphemiam hanc planissimè & efficacissimè redarguit Areopagita in citato capite septimo de Hierarchia Ecclesiastica, dum exponit Theoriam de pia morte defunctis. Quæ, inquit, pro defun-ctis

κριτή· Διατί, λέγει, ὁ θεὸς ἀκόμη δὲν ἔδωκε τῶν διαβόλων ἀπλὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀποθαμένους. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὅτι παρακαλῶντας τὸν κριτὴν ὁ λαὸς νὰ συμπαθήσῃ τῶν φυλακιασμένων, ἄλλο δὲν εἶναι ἡ δέησις, παρὰ μόνον πῶς δὲν ἀποφάσισεν ἀκόμη ὁ κριτὴς νὰ παιδεύσῃ τοὺς φυλακιασμένους ὁλόκληρα καθὼς τοὺς πρέπει.

Τοῦτον τὸν ἀνόητον νοῦν ἔμαθεν ἀπὸ τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Σατανᾶ ὁ Γεργάνος διὰ νὰ σπείρῃ τὸ ἄθεον δόγμα, ὅτι τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἐκκλησίας οἱ προσευχαὶ δὲν ἀξίζουν. καὶ περιέχει τοῦτος ὁ ἄθεος νοῦς τρεῖς βλασφημίαις.

Πρώτην, ὅτι δὲν ἀξίζουσιν οἱ προσευχαὶ τῆς ἐκκλησίας διὰ τοὺς νεκρούς. τούτην τὴν ἄχημην βλασφημίαν φανερώτατα καὶ ἁρμοδιώτατα τὴν ἀπελέγχει ὁ μέγας Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας κεφάλαιον ζ. ὁποῦ ἀναφέραμεν ἐπάνω; ἐξηγῶντας τὴν θεωρίαν τοῦ ἐπὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμη-

μνημοσύνων μυστηρίου, λέγοντας ἔτζι· Ὅτι τὰ γινόμενα διὰ τοὺς νεκροὺς θέλουν γελάσει οἱ ἀνίεροι, ἤγουν οἱ ἄπιστοι. ἀλλ' ἡμεῖς λέγει, βεβαιώνομεν, ὅτι ὅσοι ἐπέρασαν ἐδῶ ζωὴν ἱερωτάτην, εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα εἶναι μακάριοι. ὁμοίως ὅσοι μὴ ζώνοντας εἰς τὸ ἄκρον, ὅμως ἔκαμαν καλὴν ζωήν, ἀπολαμβάνουσι καὶ τοῦτοι τὸν ἄξιόν τους μισθόν. διὰ τὴν δικαιοσύνην τούτην ὁ Ἱεράρχης ὑμνεῖ τὸν Θεόν, ἀπέκει κάμνει εὐχὴν ἐπάνω εἰς τὸν νεκρόν, καὶ ἡ εὐχὴ εἶναι· Ὅτι ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ νὰ συγχωρήσῃ τοῦ νεκροῦ ὅσα ἥμαρτε δι' ἀνθρωπίνην ἀθένειαν, καὶ νὰ τὸν κατατάξῃ εἰς τόπον φωτὸς καὶ ζωῆς, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ· εἰς τόπον ὅπου δὲν εἶναι βάσανον, καὶ λύπη, καὶ στεναγμός.

Ἀλλὰ θέλεις, λέγεις, μοῦ εἰπεῖ· ἂν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀποδίδει καθενὸς κατὰ τὰ ἔργα ὁποῦ ἔκαμεν εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, ποία εὐχὴ ἐμπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ τὴν δικαίαν ἀνταπόδοσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸν νεκρὸν

ἀπὸ

ctis fiunt, profani, hoc est infideles riderent. At nos, inquit, affirmamus, eos qui purissimam hic vitam duxerunt, in futuro sæculo fore beatos: eos quoque, qui si non ad summum, certè tamen pie vixerunt, recepturos mercedem suam. Pro hac iustitia hymnos Deo reddit Hierarcha; deinde preces fundit pro mortuo. Orat autem, vt diuina bonitas condonet mortuo quæcumque per fragilitatem humanam peccauit: & collocet eum in luce, & regione viuorum; in sinu Abraham, Isaac, & Iacob; vnde procul absunt cruciatus, dolores & lamenta.

At obijcias, inquit; Si Dei iustitia retribuit pro cuiusque operibus in præsenti vita peractis; quæ preces mutare poterint iustam Dei retributionem, & transferre mortuum

in alium statum præter illum, cui propter eius opera addictus est?

Et respondet ad hoc sanctus: Sat scio, inquit, reddendum esse vnicuique quod suis promeruit operibus, vt Scriptura docet. Verum Scriptura eadem tradit, Iustorum precibus iuuari in hac vita, non solum in futura, dignos tantum. Quid enim Sauli profuit Samuelis oratio, aut Hebræis prophetica oratio? Iuuantur ergo, inquit, magnopere secundum Scripturam in hac vita sanctorum precibus studiosi mandatorum Dei; iuuantur & vita functi iuxta traditionem sacrorum fidei magistrorum. Didicit enim, inquit, à Scriptura Hierarcha, beatam vitam retribui per diuinam iustitiam ijs, qui bene vixerunt; despiciente clementia Dei sordes, quibus se homo per fragilitatem inquinauit. Hęc

sciens

ἀπὸ ἕνα τέλος εἰς ἄλλο ἔξω ἀπ' ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ ἐγγίζει κατὰ τὰ ἔργα του;

Πρὸς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ ἅγιος καὶ λέγει· Ἠξεύρω καλὰ, ὅτι καθένας θέλει ἀπολάβει ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ ἐγγίζει κατὰ τὰ ἔργα του, ὡς τὸ λέγει ἡ θεία γραφή. ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμοία γραφὴ μᾶς διδάσκει, ὅτι τῶν δικαίων αἱ προσευχαὶ ὠφελοῦσι μόνον τοὺς ἀξίους εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, ὄχι μόνον εἰς τὴν ἄλλην. ἔτζι δὲν ὠφέλησε τὸν Σαοὺλ ἡ εὐχὴ τοῦ Σαμουὴλ, καὶ τοὺς Ἑβραίους ἡ προφητικὴ εὐχή. ὠφελοῦσι λοιπὸν περισσὰ κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, λέγει, τοὺς θεοφόβους τῶν ἁγίων αἱ προσευχαὶ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην· ὠφελοῦσι καὶ τοὺς νεκροὺς κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν διδασκάλων τῆς πίστεως. Διατὶ ἔμαθεν ὁ ἱεράρχης ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, πῶς ἡ δικαιοσύνη τοῦ θεοῦ ἀποδίδει ζωὴν μακαρίαν ἐκείνων ὁποῦ ἔζησαν καλὴν ζωὴν, μὴ μετρῶντας ἡ φιλανθρωπία του ταῖς ἀκαθαρσίαις ὁποῦ ἐμαγαρίσθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἀσθένειαν. ξεύροντας ταῦτα ὁ Ἱεράρχης,

ζητᾷ

ζητᾷ ὅμως νὰ τὰ κάμῃ ὁ Θεὸς, καὶ νὰ χαρίσῃ ἐκείνων ὁποῦ ἔζησαν καλὰ καὶ ὅσια τὴν καλὴν ἀνταμοιβήν· καὶ τὰ ζητᾷ ὁ Ἱεράρχης διὰ νὰ φανῇ πῶς μιμᾶται τὸν Θεὸν; ζητῶντας ἐκεῖνα ὁποῦ δίδει τῶν ἄλλων ὁ Θεὸς, ὡς χαρίσματα τοῦ ἑαυτοῦ του· καὶ αὐτὰ μὰ ξεύροντας, ὅτι τὰ ἀψευδῆ ταξίματα τοῦ Θεοῦ ἀποβαίνουσιν, φανερόνει πῶς τὸ ζήτημα ὁποῦ κάμνει τοῦ Θεοῦ νομίμως καὶ ὁσίως, δὲν ἐμπορεῖ νὰ λείψῃ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἔζησαν δίκαια. Διὰ τοῦτο δὲν κάμνει προσευχὴν διὰ τοὺς ἀνοσίους νεκροὺς, ὅτι δι᾽ αὐτοὺς δὲν τὸν ἀκούει ὁ Θεός.

Ἀπὸ ταύτην τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀρεοπαγίτου, τὴν ὁποίαν ἐξαπλώνει ὁ ἅγιος εἰς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον μὲ τὴν ὑψηλοτάτην του εὐγλωττίαν, φανερόνεται τὸ βάρος τῆς βλασφημίας τοῦ Γεργανοῦ. ὅτι ἂν ἡ δέησις τῶν ἱερέων δὲν ὠφελεῖ τίποτε ταῖς ἀνόσιαις ψυχαῖς, καὶ ἐξ ἐναντίας κάμνει ὅτι ὁ Θεὸς νὰ μὴ μετρᾷ εἰς ταῖς ὅσιαις ψυχαῖς τὰ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα· τὸ λοιπὸν ἀξι-

ſciens Hierarcha, petit tamen ea fieri à Deo; donarique ſacras retributiones ijs, qui piè vixerunt. Petit verò vt imitator Dei tanquam in ſe collata, quæ donantur alijs; certoque ſciens implenda quæ Deus promiſit, notum facit omnibus, ea quæ ſecundum Dei legem petit, non defutura omnino ijs, qui vitam iuſtè traduxerunt. Idcirco pro impijs defunctis non fundit preces, non enim exaudiretur à Deo.

Ex hac Apoſtolica doctrina, quam in illo capite fusè declarat diuina ſua eloquētia Dionyſius, Gerganianæ blaſphemiæ pondus dignoſcitur. Si enim oratio ſacerdotum nihil prodeſt animabus impijs; facitque rurſus, vt quæ piorum animæ leuia peccata habent Deus non imputet: Valent ergo, & proſunt, & iuuant

preces Ecclesiæ pro non indignis defunctis. Quare ex sententijs Chrysostomi relatis, & cæteris sanctorum testimonijs in explanatione Capitum pro Florentino expositis, redarguitur impietas hæc doctrinæ Pseudocatechismi.

Secunda particularis Blasphemia in dicto Gergani est; Quòd auxilium, quo iuuantur animæ, intelligendum sit pro ijs animabus, in quas potestatem habebit Diabolus. At certum est, tales esse animas damnatorũ. Quomodo ergo dicebat Areopagita, pie defunctos iuuari orationibus, non autem impios; idest peccatores, vt scholiastes sanctus Maximus exponit? Cur etiam preces iustorum prosunt ijs tantum; qui digni sunt & capaces? Et si per Areopagitam verum est; Viuis si indigni sunt, nihil conferre orationes, vt è Scriptura, inquit, habemus; quanto magis

ἀξίζουσι, καὶ ἐνεργοῦσιν καὶ ὠφελοῦσιν αἱ προσευχαὶ τῆς ἐκκλησίας διὰ τοὺς μὴ ἀναξίους νεκρούς. Καὶ λέγοντας τόσα ὁ Χρυσόστομος εἰς τούτην τὴν ὑπόθεσιν, καθὼς ἀναφέραμεν, καὶ οἱ λοιποὶ ἅγιοι πατέρες ὁποῦ ἐξαπλώθησαν εἰς τὸ βιβλίον τῶν πέντε Κεφαλαίων, ἐλέγχεται ἡ ἀθεΐα τῆς ψευδοδιδασκαλίας τοῦ Γεργάνου

Δευτέρα μερικὴ βλασφημία εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Γεργάνου εἶναι, ὅτι ἡ βοήθεια ὁποῦ λαμβάνουσιν οἱ ψυχαῖς, γρυκᾶται δι' ἐκείναις τὲς ψυχαῖς, εἰς ταῖς ὁποίαις ἔχει νὰ λάβῃ ἐξουσίαν ὁ διάβολος. ἀλλὰ τέτοιαις ψυχαῖς εἶναι κολασμέναις. Καὶ πῶς ἔλεγεν ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅτι ὠφελοῦσιν οἱ προσευχαῖς τοὺς κατὰ θείαν ζωὴν τετελειωμένους, ὄχι τοὺς ἀνιέρους ἤγουν τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὡς ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος Μάξιμος; Διατὶ τῶν δικαίων αἱ προσευχαὶ εἰς τοὺς ἀξίους ἱερῶν εὐχῶν ἐνεργοῦσι μόνον; καὶ ἂν εἶναι ἀληθινὸν κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην, ὅτι δὲν ὠφελοῦσι τοὺς ζωντανοὺς αἱ προσευχαὶ ἂν εἶναι ἀνάξιοι, ὡς ἔχομεν λέγει ἀπὸ τὴν θείαν γραφήν, πόσῳ μᾶλ-

μᾶλλον πρέπει νὰ μὴν ὠφελοῦν ταῖς ἀμετανόηταις καὶ κολασμέναις ψυχαῖς;

Ταύτην τὴν ἀποστολικὴν καὶ καθολικὴν διδασκαλίαν ἑρμηνεύει λαμπρότατα καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἀνεφέραμεν διὰ τὴν με. βλασφημίαν, καὶ τὴν βεβαιώνει εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῆς β. πρὸς Κορινθίους λέγοντας· Ἀπὸ τούτου μανθάνομεν, ὅτι κἂν ἐλεεῖσθαι μέλλωμεν, ἀξίους τοῦ ἐλέου πρότερον παρέχειν ἡμᾶς αὐτοὺς χρή. κἂν γὰρ ἔλεος ᾖ, τοὺς ἀξίους ἐπιζητεῖ. καὶ ὅτι νὰ εἶναι οἱ κολασμένοι ἐλεημοσύνης ἀνάξιοι, εἰς πολλοὺς τόπους τὸ διδάσκει ὁ ἅγιος, καὶ ξεκαθαρισμένα εἰς τὸν τέταρτον λόγον ὅπου ἔκαμεν εἰς τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον· Ὅσα ἄν, λέγει, παρακαλέσωσι καὶ καθικετεύσωσιν οἱ μετὰ ἁμαρτημάτων ἐντεῦθεν ἀπαλλαγέντες, πάντα εἰκῆ καὶ μάτην λοιπὸν ἐροῦσιν. δῆλον γάρ, ὅτι οὐδὲν ἡμῶν ἐκεῖ προστήσεται, ἐὰν ἔργα μὴ ἔχωμεν ἀγαθά.

Καὶ

magis damnatorum animis sine pœnitentia defunctorum nil conferent?

Doctrinam hanc catholicam edisserit luculentissimè Chrysostomus in locis, quos ad 45. Blasphemiam attulimus; confirmatque in expositione primi capitis secundæ ad Corinthios, scribens: Hinc addiscimus, quòd etiam si nobis impendenda sit misericordia, prius reddere nos debemus misericordia dignos. Nam & si misericordia est, dignos tamen requirit. Damnatas verò animas esse misericordia indignas, multis locis docet Chrysostomus; planissimè autem oratione 4. in diuitem & Lazarum. Quascumque, Hom. 5. inquit, preces obsecrationesque fuderint, qui cum peccatis ex hac vita decesserunt, frustra erunt tunc temporis omnia, & nullam illa afferent vtilitatem · liquet enim, quòd si bonis operibus careamus, nihil ibi nobis præsidio erit.

Et Oratione iij. Satius, inquit, est è lingua nunc profluere sanguinem, quàm aquæ guttam cupientem tunc non posse fieri compotem desiderij. Satius nunc temporaneum perferre dolorem, quàm perpetuis interminatisque torreri cruciatibus. Sicut & Diuitis tunc lingua flammarum vi ardens nullum est adepta solatium.

Et Oratione 2. Pœnitentiam Diuitis vocat nullius consolationis capacem.

vers 8. Et in expositione Psalmi 48. Quid ergo? inquit; Superfluæ ne sunt orationes sanctorum? minime gentium; imo plurimum valent, dummodo illis tu quoque suppetias feras.

Serm. 43. Et in 19. caput Genesis; Nilhil, inquit, nobis pœnitentia proderit post hanc vitam. Vt scias autem, audi Prophetam dicentem; In inferno autem

Psal. 6. quis confitebitur tibi? Rursus; frater non redimit, redimet homo? Nemo

Psal. 48. erit, inquit, qui liberet sua

Καὶ εἰς τὸν γ. λόγον· βέλτιον, λέγει, νῦν αἷμα ῥέειν τὴν γλῶτταν, ἢ τότε σταγόνος ἐπιθυμοῦσαν μὴ δυνηθῆναι τῆς παραμυθίας ταύτης τυχεῖν. βέλτιον αὐτὴν πρόσκαιρον ὑπομεῖναι πόνον, ἢ διηνεκῆ καὶ ἀθάνατα τηγανίζεσθαι τότε· καθάπερ καὶ ἡ τοῦ πλουσίου τότε γλῶττα φλεγομένη παραμυθίας ἔτυχεν οὐδεμιᾶς.

Καὶ εἰς τὸν β. λόγον κράζει ἀπαρηγόρητον τοῦ πλουσίου τὴν μετάνοιαν.

Καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ μη. ψαλμοῦ· Τί οὖν; λέγει, περιτταί εἰσιν αἱ τῶν ἁγίων εὐχαί; οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἰσχὺν ἔχουσαι, ὅταν αὐταῖς καὶ σὺ βοηθῇς.

Καὶ ἐξηγῶντας τὸ ιθ. κεφάλ. τῆς γενέσεως· Καὶ ἵνα μάθῃς, λέγει, ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; Καὶ πάλιν· ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐδείς φησιν, ἔσται ἐκεῖ λοιπὸν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν ὑπὸ τῆς οἰκείας ῥᾳθυμίας προδεδομένον, οὔτε ἀδελφὸς, οὔτε συγγενὴς, οὔτε πατὴρ, οὔτε αὐτοὶ οἱ δίκαιοι οἱ παῤ-ῥησίαν

ἐξουσίαν πολλὴν κεκτημένοι τότε συμβαλέσθαι τι δυνήσονται ἡμῖν. ἐὰν στῇ γάρ φησι, Νῶε καὶ Ἰὼβ καὶ Δανιὴλ, υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν οὐ μὴ ἐξέλωνται.

Ταῦτα καὶ παρόμοια εἶναι γεμάτος ὁ Χρυσόστομος, καὶ οἱ ἅγιοι ἄλλοι πατέρες. καὶ ἂν εἰς τὴν κόλασιν δὲν εἶναι καμία παρηγορία, πόθεν ἐφαντάσθησαν οἱ Λουτερόφρονες, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων πατέρων νὰ παρακαλοῦμεν διὰ τοὺς νεκροὺς, γρυκᾶται διὰ ταῖς κολασμέναις ψυχαῖς;

Τρίτη μερικὴ βλασφημία· Ὅτι τῶν ψυχῶν ἡ κόλασις εἶναι, διατὶ ὁ Θεὸς δίδει καὶ θέλει δώσει τῶν δαιμόνων ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀποθαμένους.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει τὸ ἐναντίον εἰς τὸν β. λόγον τοῦ Λαζάρου. Ὅτι γὰρ, λέγει, οὐκ ἔστι ψυχὴν τοῦ σώματος ἐξελθοῦσαν ὑπὸ τὴν τῶν δαιμόνων γενέσθαι τυραννίδα, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· Ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. τουτέστιν οὐκέτι ἁμαρτάνει. εἰ γὰρ ἐν τῷ σώματι οἰκοῦ-

sua proditum socordia, non frater, non propinquus, nõ pater; nõ iusti ipsi, qui multa pollent auctoritate, poterunt nobis tunc esse adiumento. Si enim, inquit steterit Noe, & Iob, & Daniel, filios suos & filias suas non liberabunt. Ezech. 14 20.

His ac similibus sententijs apud Chrysostomum & alios Patres videre licet, Damnatis nullum esse refrigerij modum. Vnde ergo finxit Lutherana futilitas, sanctos Patres monere vt oretur pro defunctis, idest pro animis damnatorum?

Tertia particularis blasphemia est; Quòd animarum damnatio consistat in potestate, quam Deus concedit & concedet dæmonibus in illas animas.

At Chrysostomus oppositum docet prædicto sermone in Lazarum 2. Quòd anima, inquit, egressa à corpore non sit dæmonum tyrannidi subiecta, Paulus docet, vbi ait; Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato; Rom. 6.7

 hoc

hoc eſt, non amplius peccat. Si enim animæ corpus incolenti vim inferre non poteſt diabolus, planum eſt nec egreſſæ vim poſſe inferre. At ſi damnatio nil aliud eſſet, quàm poteſtas diabolo conceſſa in animas, accepta plena poteſtate dæmones exercere poſſent quos vellent cruciatus in damnatos. At inferri vim à dæmone Chryſoſtomus negat. Non ergo conſiſtit damnatio in plena poteſtate conceſſa dæmonibus. Sed quia Dei iuſtitia reddit vnicuique iuxta opera eius; & iuſti deprecatio multum valet, vt docet Iacobus Apoſtolus; & per Areopagitam citato cap. 7. de Hierarchia Eccleſiiaſtica, Iuſtorum preces efficaces ſunt pro non indignis & viuis & vita functis: neceſſariò ſequitur, Preces ſupplicationesque Eccleſiæ vtiliſſimas eſſe: Et quando ſancti Patres monent, vt pro defunctis oretur, non intelligere poteſtatem plenè vel remiſſè conceſſam dia-

c 5.16.

οἰκούσῃ τῇ ψυχῇ βίαν ἐπαγαγεῖν οὐ δύναται ὁ διάβολος, εὔδηλον ὅτι οὐδὲ ἀπηλθούσῃ. Τὸ λοιπὸν ἂν ἦτον ἡ κόλασις ἁπλῶς ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δαιμόνων, ἔπρεπε νὰ ἠμποροῦν οἱ δαίμονες νὰ κολάζουν ὡς τοὺς φαίνεται, ὡσὰν λάβουν πλήρη ἐξουσίαν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἠμποροῦσι κατὰ τὸν Χρυσόστομον. δὲν στέκεται λοιπὸν ἡ κόλασις τῶν ψυχῶν, ὅτι δίδεται πλήρης ἐξουσία τῶν δαιμόνων. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ Θεοῦ ἡ δικαιοσύνη ἀποδίδει καθενὸς κατὰ τὰ ἔργα του, καὶ ἡ δέησις τοῦ δικαίου ἰσχύει πολλὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον τὸν Ἀπόστολον, καὶ κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην εἰς τὸ προειρημένον ζ. κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, τῶν δικαίων αἱ προσευχαὶ ἐνεργοῦσιν εἰς τοὺς ἀξίους καὶ ζωντανοὺς καὶ ἀποθαμένους, εἶναι ἐξ ἀνάγκης ἀκόλουθον, ὅτι καὶ οἱ δέησες τῆς ἐκκλησίας νὰ εἶναι ὠφελιμώταται· καὶ διδάσκοντας οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ παρακαλοῦμεν διὰ τοὺς νεκροὺς, δὲν γρικοῦσι διαβόλου ἐξουσίαν,

σίαν, ἀλλὰ ἐλάφρυσιν καὶ ἐλευθέρωσιν τῆς παιδεύσεως ὁποῦ πάσχουσιν οἱ μετανοημέναις ψυχαῖς ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅτι ἂν λέγῃ τινὰς ἅγιος πατέρας εἰς κανένα τόπον, πῶς μὲ ταῖς προσευχαῖς καὶ ταῖς θυσίαις παρηγοροῦνται οἱ ψυχαῖς εἰς τὸν ᾅδην, ἐξ ἀνάγκης δὲν νοᾷ τὸν ᾅδην τῆς γεέννης, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ᾅδου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὡς σκοτεινὸν καὶ λυπηρὸν καὶ ὀδυνηρὸν δεῖται ἡ ἐκκλησία νὰ περάσουν οἱ μετανοημέναις ψυχαῖς εἰς τόπον φωτεινὸν καὶ χώραν ζώντων. ἔτζι εἶναι σύμφωνος ἡ διδασκαλία τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ λάμπει τὸ δόγμα τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ διαπτύεται ἡ αἱρετικὴ βλασφημία τοῦ Γεργάνου, ὅτι δὲν πρέπει νὰ βάνωμεν λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρας.

diabolo, ſed leuamentũ miſeriarum, aut liberationem à pœnis, quas exigente Dei iuſtitia luunt animę de corporibus egreſſæ cum vera pœnitentia. Ex quo etiam perſpicuum fit; Sicubi quiſpiam ſanctorum Patrum dicat, obſecrationibus & ſacrificiјs releuari animas in inferno; inferni nomine ſine dubio intelligere non geennæ infernum; ſed inferni partem, ex qua veluti tenebricoſa & ærumnoſa rogat Eccleſia tranferri animas piè defunctorum in locum lucidum, & regionem viuorum. Ita ſibi conſtat Eccleſiæ catholicæ doctrina, fulgentque orthodoxiæ Dogmata, & refellitur hæretica Gergani blaſphemia, Quòd ſtandum non ſit dictis ſanctorum Patrum.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΗ.

Οτι τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων δὲν λέγουσιν τὸ Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLVIII.

Quòd libri Maccabæorum non astruunt Purgatorium.

REFVTATIO.

PRimo in SS. Maccabæos sermone habet Chrysostomus; Quòd è sanctorum illorum reliquijs tantus emicabat splendor, vt cæcos redderet diaboli oculos. Tunc excęcabatur Aduersarius, nunc Gerganus cum suis magistris fulgore sacræ historiæ Maccabæorum excæcatur: diabolus pauore, hæretici infidelitate. Vt de illis verè dicatur, oculos habent, & non videbunt. Et vnde tanta sensus orbatio? Habet sacer Maccabæorum textus libro

Psal. 113.

ΕΓκωμιάζοντας τοὺς ἁγίοις Μακκαβαίοις λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν α. λόγον· Οτι ἀπὸ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἐκείνων ἤστραπτε τότη λάμψις, ὁποῦ ἐτύφλωνε τὰ ὀμμάτια τοῦ διαβόλου. ἀλλὰ τότε ἐτυφλώνετον ὁ ἀντίδικος, τώρα ἐτυφλώθη ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν Μακκαβαϊκῶν ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς διδασκάλοις του. Καὶ ἐτυφλώνετον ὁ διάβολος ἀπὸ φόβον, τοῦτοι τυφλώνονται ἀπὸ ἀπιςίαν, διὰ νὰ πληρωθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο· ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. καὶ πόθεν ἡ τόση ἀναι-

αἰαισθησία; λέγει εἰς τὸ ιβ. κεφάλαιον ἡ β. βίβλος τῶν Μακκαβαίων· Ὅτι εὑρέθησαν κάτω ὑπὸ τὰ ῥοῦχα τῶν φονευμένων Ἑβραίων εἰδωλικά· καὶ διὰ τοῦτο ἐδεήθησαν εἰς δέησιν οἱ Ἑβραῖοι νὰ μὴν ἀφανισθοῦσιν διὰ τὸ κρίμα ἐκεῖνο. καὶ ὅτι ὁ Ἰούδας ἔστειλεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δύο χιλιάδες δραχμῶν εἰς θυσίαν διὰ τὰ πταίσματα τῶν νεκρῶν ἐκείνων μὲ ὅσιον καὶ εὐσεβῆ λογισμόν. ὅθεν, λέγει, ὁποῦ ἦρε τὸ συμπάθιον διὰ τοὺς νεκροὺς νὰ λυθοῦσιν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ποῖος ἐμβρόντητος ἐμπορεῖ εἰς τούτην τὴν ἱερὰν ἱστορίαν νὰ ἀρνηθῇ τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου; δέησις καὶ θυσία διὰ νὰ λυθοῦν τὰ ἁμαρτήματα, τί ἄλλο εἶναι παρὰ θεραπεῖαι καθαρτικαί, καὶ τρόποι νὰ καθαρίζουν τὰ μολύσματα τῆς μετανοημένης ψυχῆς, ὡς μαρτυρᾷ ἐξ ἀποστολικῆς διδασκαλίας ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ ψάλλει καθημερινὸν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία; Αἰσχυνθήτωσαν οἱ αἱρετικοὶ εἰς τὴν θεληματικήν τους αἰαισθησίαν.

ΒΛΑΣ-

bro 2. capite 12. Quòd sub tunicis Iudæorum interfectorum inuenta fuerint donaria Idolorum. Quare Iudæi ad preces conuersi rogabāt, ne propter illud flagitium ad internicionē perirent. Quodque Iudas miserit Hierosolymam duo millia drachmas, vt offerretur sacrificium pro peccato mortuorum, pia & religiosa cogitatione; ex quo mortuis expiationem procurauerit, vt à peccato soluerentur. Quis quæso adeo stupidus, vt ex hac sacra historia Purgatorium neget? Preces & sacrificium, vt à peccatis mortui soluantur, quid aliud sunt, quàm curationis modi, quibus detergantur erratorū sordes in ijs animabus, quæ verè pœnitentes in Dei charitate decesserunt; vt ex Apostolorum doctrina se se accepisse scribit Areopagita, & Orientalis Ecclesia in quotidianis suis canit officijs? Pudeat hæreticos affectatę stoliditatis.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΘ.

Ὅτι καλὰ καὶ νὰ ἔλεγαν τὸ Καθαρτήριον τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων, ἐμεῖς δὲν ἀποδέχομεν τὸ ἄρθρα τῆς πίστεως ἀπ' ἐκεῖνα τὰ βιβλία, διατὶ δὲν εἶναι γεγραμμένα καὶ εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶτταν· διατὶ δὲν ἐφυλάσσοντα εἰς τὴν κιβωτὸν μὲ τὰ ἄλλα τῆς θείας γραφῆς· διατὶ ἀμφιβάλλουσιν αὐτοὶ οἱ Μακκαβαῖοι ἂν ἴσως ἔγραψαν καλὰ, πρᾶγμα ὁποῦ τινας προφήτης δὲν ἔκαμεν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLIX.

Quamuis libri Maccabæorum astruerent Purgatorium, At nos ex eorum auctoritate non probamus fidei articulos; Quia non sunt hebraicè etiam scripti; Quia cum cæteris Scripturæ libris in Arca non asseruabantur; Quia vel ipse eorum Auctor dubitat, scripserit ne bene; quod nemo alius Propheta fecit.

REFVTATIO.

FVGIT Lutherus Purgatoriũ, vt rabidi canes aquam: vtque Purgatorium neget, negat fidem vniuersalis Ecclesiæ. Nimirum hic

Φεύγει ὁ Λουτέρος τὸ Καθαρτήριον, ὡς τὸ καθαρὸν ὕδωρ οἱ λυσσασμένοι. καὶ διὰ νὰ φύγῃ τὸ Καθαρτήριον, ἀρνεῖται τὴν πίστιν τῆς οἰκουμενι-

μερικῆς ἐκκλησίας. ἔθος οἱ αἱρετικοὶ διὰ νὰ φύγουσι τοὺς ἐλέγχους, ἢ φθείρουσιν τὰ ἱερὰ βιβλία, ἢ τὰ ἀρνοῦνται. εἴπαμεν εἰς τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὴν ἕκτην του βλασφημίαν, ὅτι διὰ νὰ γνωρίσῃ τινὰς τὰ Κανονικὰ βιβλία, πρέπει νὰ ἰδῇ εἰς τί συμφωνεῖ ὅλη ἡ ἐκκλησία καὶ δυτικὴ καὶ ἀνατολική, ὄχι τί ἀμφίβαλλεν ὁ δεῖνα, ἢ ὁ δεῖνα ἅγιος, ἴσως ἀκολουθῶντας μερικὴν γνώμην τινῶν, ἢ δὲν ἔχοντας ἀκόμη τὴν ἀπόφασιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. ἡ ἀνατολικὴ καὶ δυτικὴ ἐκκλησία ἐδέχθη πάντοτε ὡς ἱερὰν γραφὴν τὰ Μακκαβαϊκά, καθὼς παρέδωκε σιμὰ εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς ὁ ὕστερος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. βιβλία παλαιότατα τῆς παλαιᾶς διαθήκης καὶ ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ περιέχουσι τὰ Μακκαβαϊκά. μὲ ποίαν τόλμην ἀποκότησεν ὁ ἀσεβὴς Λουτέρος νὰ τὰ ἀρνηθῇ; καὶ ὁ μιαρὸς Γεργαῖος ἔχοντας τὴν διδασκαλίαν τοῦ μεγάλου φωστῆρος Γρηγορίου τοῦ θεολόγου εἰς τὸ ἐγκώμιον τῶν Μακκαβαίων, ὅπου εἰς τὸ

τέλος

hic mos hæreticorum est; ne coarguantur eorum deliria, vel sacros libros corrumpere, vel omnino negare. Diximus supra ad 6. Blasphemiam, spectandum esse ad dignoscēdos libros Canonicos, nō quid senserit & scripserit hic vel ille Pater, sed quid vniuersalis Ecclesia sentiat. Dubitarūt enim olim de quibusdā libris Canonicis quidam Patres, fortasse particularē aliquorū secuti opinionem, vel nondū habentes perspectū vniuersalis Ecclesiæ sensum. Tamē & Orientalis & Occidentalis Ecclesia pro canonicis sēper habuit libros Maccabæorū, quemadmodū docet vltimus apud Græcos Apostolorū Canon: & vetustiss. codices veteris testamēti cōtinēt & græcè & latine Maccabæorū libros. Qua ergo frōte Lutherus ausus est negare hanc veritatem? Quid de Gergano dicam? Poterat homo nequā colligere hoc ex vltimis Greg. Naziāzeni verbis Orat. in Maccabæos.

Ex-

Exhortatione enim vtens ad imitandum; Vt, inquit, Deus laudetur in nobis & per Vetus & per Nouum: vbi Maccabæorum historiam vocat rē Veteris Testamenti; licet in Carminibus taceat de libris Maccabæorum, sicut etiam de Apocalypsi. Quomodo igitur Gerganus præ oculis habens radium splēdidissimi Theologię luminaris, sponte secutus est tenebras atheologi Lutheri?

At Maccabæorum libri, inquit, non sunt hebraicè scripti. Contra S.Hieron. in præfatione in librum Regum, repertum a se ait hebraicum primum Maccabæorum librum; secundus, inquit græcus est. Vnde vero habet Gerganus, omnes Testamenti veteris libros esse conscriptos hebraicè? Libros Tobiæ, & Iudith Chaldæo sermone scriptos testatur S. Hieronymus in librorum eorūdem præfationibus. Librū Iob mixtum inquit ex Hebraico, Arabico & Syriaco sermone: Danielē, & Esdrā lit-

τέλος προξένει εἰς τὸ παράδειγμά τους λέγοντας· ἵνα διὰ παλαιᾶς καὶ νέας εὐδοκιμῇ θεὸς ἐν ἡμῖν. καὶ κράζει τὴν ἱστορίαν τῶν Μακκαβαίων ἱστορίαν τῆς παλαιᾶς διαθήκης· καλὰ καὶ εἰς τοὺς στίχους νὰ μὴν ὀνομάζῃ τοὺς Μακκαβαίους, καθὼς οὐδὲ τὴν Ἀποκάλυψιν. πῶς λοιπὸν ὁ Γεργαΐνος ἔχοντας τὴν λαμπρὰν διδασκαλίαν τοῦ θεολογικωτάτου λαμπτῆρος ἐσκοτίσθη θεληματικῶς μὲ τὸν ἀθεολόγον Λούτερον;

Δὲν ἐγράφησαν, λέγει, τὰ Μακκαβαϊκὰ καὶ ἑβραϊκῶς. καὶ ὅμως γράφει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὸν πρόλογον τῶν Βασιλειῶν, ὅτι τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν Μακκαβαίων τὸ εὗρεν ἑβραϊκόν· τὸ δεύτερον, λέγει, εἶναι ἑλληνικόν. ἀπέχει μὴ νὰ ἐγράφησαν ὅλα τῆς παλαιᾶς εἰς γλῶτταν ἑβραϊκήν; τὸ βιβλίον τοῦ Τωβὶτ, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, ἐγράφη χαλδαϊκῶς, ὁμοίως καὶ τῆς Ἰουδὴθ, τοῦ Ἰὼβ εἶναι μεμιγμένον ἀπὸ ἑβραϊκὸν, ἀραβικὸν, καὶ συριακόν. ὁ Δανιὴλ λέγει, καὶ ὁ Ἔσδρας ἐγράφησαν μὲ χαρακτῆρα γραμ-

γραμμάτων ἑβραϊκῶν εἰς γλῶσσαν χαλδαϊκήν. ποῖον εἶναι, ἄρα τὸ ἐπιχείρημα· Οτι δὲν ἐγράφησαν ἑβραϊκῶς τὰ Μακκαβαϊκὰ, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι θεία γραφή; καὶ ὅτι νὰ μὴν ἐφυλάσσονται εἰς τὴν κιβωτὸν, δὲν ἀναγκάζει τὸν Χριστιανὸν, ὁποῦ πιστεύει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὄχι τῶν Εβραίων. οἱ Εβραῖοι δὲν ἐδέχοντα τινὰ τοῦ Δανιὴλ, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ιερώνυμος εἰς τὸν πρόλογον τοῦ Δανιήλ. οἱ Εβραῖοι δὲν ἔβαλαν εἰς τὴν κιβωτὸν, ὡς λέγει ὁ Δαμασκηνὸς, τὴν Σοφίαν τοῦ Σολομῶντος καὶ τοῦ Σειράχ· οὐδὲ ἐδέχοντα διὰ κανονικὰ τὸν Τωβὶτ καὶ τὴν Ιουδὴθ· ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸν ἅγιον Ιερώνυμον εἰς τὸν πρόλογον τῶν βιβλίων τοῦ Σολομῶντος· ὅθεν οὐδὲ ταῦτα ἐβάνοντα εἰς τὴν κιβωτόν. Καὶ ὅμως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τὰ δέχεται διὰ κανονικά. δὲν ἀξίζει λοιπὸν τὸ ἐπιχείρημα· δὲν ἐφυλάσσοντα εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ Μακκαβαϊκὰ, ἄρα δὲν εἶναι κανονικά. ὅτι καθὼς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δέχεται διὰ κανονικὰ καὶ ἄλλα βιβλία

litteris quidem hebraicis, ſed Chaldæo ſermone cõſcriptos. Quale ergo argumentum eſt; Maccabæorum libros non eſſe in Canone, quia non ſunt hebraicè ſcripti?

Quod verò non aſſeruarentur in Arca, nil mouet Christianum; qui non Hebræis, ſed Eccleſiæ fidem præſtat. Danielis partem Hebræi non numerant inter Prophetica, vt ſanctus Hieronymus ait Præfatione in Danielem. Sapientiam Salomonis & Sirach Hebræi non aſſeruabant in Arca, vt teſtatur Damaſcenus. Tobiã & Iudith pro Canonicis nõ habebant; vt patet ex Præfatione Hieronymi in libros Salomonis & Iudith: Quare nec illos in Arca reponebant. Attamen Eccleſia Catholica pro Canonicis habet. Non valet ergo argumentum; In Arca non aſſeruabantur libri Maccabæorum, ergo ſunt extra Canonem. Sicut enim Catholica Eccleſia recipit

De fid. orthod. lib. 4 cap. 18.

vt

vt Canonicos alios quoq; libros, qui non asseruabantur in Arca; ita & libros Maccabæorum recenset in Canone, sicut & Danielem agnoscit Prophetam. Et est plane admiratione dignum; Quòd, vt diximus ad Blasphemiam 6. magnus Pater S. Augustinus conceptis verbis doceat, Maccabæorum scripturã non haberi quidem à Iudæis sicut legem & Prophetas & Psalmos, sed esse ab Ecclesia receptam; & vilissimus homuncio Lutherus cum sua synagoga nugẽtur oppositum. Sed quemadmodum Lutherus non erubuit infame scelus Apostasiæ proiecto habitu & instituto S. Patris Augustini; depositaque cuculla seduxit monialem Deo dicatam, sibique per summum sacrilegium copulauit, ex eaque suscepit perditionis filios: ita quoque doctrinæ gloriosissimi sui Patriarchę apostatam se præstitit, & auaritiæ actus rabie bonam conscientiam repulit; ac proinde circa fidem nau-

βλία ὁποῦ δὲν ἐφυλάσσοντα εἰς τὴν κιβωτὸν, ἔτζι δέχεται καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ, καθὼς ἔχει καὶ διὰ προφήτην τὸν Δανιὴλ. Καὶ εἶναι θαυμαστὸν, ὅτι ὁ μέγας πατὴρ ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος νὰ λέγῃ, καὶ νὰ μαρτυρᾷ, καὶ νὰ διδάσκῃ φανερώτατα, ὡς εἴπαμεν ἐπάνω εἰς τὴν ς. βλασφημίαν· Ὅτι τὰ Μακκαβαϊκὰ δὲν τὰ δέχονται οἱ ἑβραῖοι, ἀλλὰ τὰ δέχεται ἡ ἐκκλησία· Καὶ ὅμως ἕνα ἀσεβὲς ἀνθρωπάριον ὁ Λουτέρος μὲ τοὺς μωρομαθηταῖς του νὰ φλυαροῦσι τὸ ἐναντίον. ἀλλὰ καθὼς ἀποστάτησεν ὁ Λουτέρος ἀπὸ τὸ σχῆμα καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μεγάλου πατρὸς Αὐγουστίνου, καὶ ἔρριψεν ὁ ἄθεος τὸ μοναχικὸν κουκούλι, καὶ ἐξεπλάνεσε μίαν καλογραίαν ἀφιερωμένην τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ ταύτην ἐπαιδοποίησεν ὁ παμμίαρος· ἔτζι ἀποστάτησε καὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ πατρός του τοῦ Αὐγουστίνου, καὶ μεθυσμένος ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς φιλαργυρίας καὶ κακῆς συνειδήσεως ἐναυάγησε περὶ τὴν πίστιν, ἐτάραξεν τὰ ἀποστολικὰ δόγ-

δόγματα, ἐκαταπάτησε νομοθεσίαις πατέρων, ἐσύγχυσεν ἔθνη καὶ πόλεις, καὶ ψυχαῖς ἀναριθμήταις, καὶ ἀπὸ Χριστοῦ πρόβατα ἔκαμε τοὺς αἰθρώπους ἐρίφια τοῦ Σατανᾶ. Τούτου τοῦ λαοπλάνου καὶ ἀποστάτου καὶ προδρόμου τοῦ ἀντιχρίστου τὰ ἀντίθεα δόγματα κηρύττει ὁ παντέρημος Γεργανός, μὴ νοῶντας τί, καὶ πῶς, καὶ πόσον βλασφημᾷ, καὶ ὅτι ἔκαμεν τὸν ἑαυτόν του ὄργανον τοῦ διαβόλου καὶ προδότην ἐκείνης τῆς πίστεως, ὁποῦ ἔλαβεν ἐξηγημένην ἀπὸ τοὺς ἁγίους οἰκουμενικοὺς διδασκάλους ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία. Καὶ μένει ἀνίκητος ἀλήθεια, ὅτι ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν τῶν Μακκαβαϊκῶν βιβλίων ἔχομεν τὴν ἀληθινὴν διδασκαλίαν τοῦ Καθαρτηρίου. καὶ ὁποῖος ἀρνεῖται τὴν ἐξουσίαν τῶν Μακκαβαϊκῶν, δείχνει τὸν ἑαυτόν του ἀποστάτην, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀντίδικον.

Τὸ τρίτον ὁποῦ λέγει, πῶς ἀμφιβάλλουσιν οἱ Μακκαβαῖοι, ἂν ἴσως ἔγραψαν καλά, τὸ ὁποῖον δὲν ἔκα-

μεν

naufragauit, & Apoſtolica dogmata oppugnauit, Patrum decreta proculcauit, confuſionem orbi Chriſtiano peperit, innumerabiles animas decepit, & Chriſti oues mutauit in hædos ſatanæ. Huius ſeductoris, perduellis, & pręcurſoris Antichriſti deteſtanda dogmata profert nobis inſulſiſſimus Gerganus, non intelligens, quid, quomodo, quantum ve blaſphemet; ſeque factum Diaboli organum, & proditorem illius fidei, quam & à ſacris Eccleſiæ Doctoribus explanatam accepit Orientalis Eccleſia. Ita inuicta elucet veritas, Quòd è ſacris Maccabæorum libris veram de Purgatorio doctrinam habemus: & qui librorum illorum negat auctoritatem, declarat ſe ſe apoſtatam, & catholicæ veritatis rebellem.

Denique quod tertio loco obijcit, Maccabaicorum ſcriptorem ambigere, num bene ſcripſerit; quod non fecit alius ſcri-

Z ptor

ptor Canonicus: ex magna oritur ineruditi hominis inſcitia. Poſtrema ſecundi Maccabæorum libri verba ſic habent: Ego quoque in his faciam finem ſermonis. Et ſi quidem aptè & appoſite conſcripſi, hoc & ipſe volebam. Si verò ſtilo ſum vſus tenui & humili, ego præſtare hoc potui. Apte & appoſite ſcribere, tenuique ac humili ſtilo vti, non ſunt voces addubitantis rite an ſecus Auctor hiſtoriam ſcripſerit; ſed ambigẽtis de locutione & phraſi, an ſermone græcanico ſit aptè vſus. Secundum quippe librum Maccabęorum fuiſſe gręcè ſcriptum teſtatur, vt dictum eſt, ſanctus Hieronymus; primum vero ait viſum à ſe Hebraicum. Dubitat ergo ſcriptor de græci ſermonis proprietate & elegantia, quòd homo hebræus peregrina ſcripſerit lingua, & non dubitat de veritate hiſtoriæ fideliter & piè ſcripta; vt perperam Lutherani intelligunt ex

Prefat. in lib. Regum

impe-

με τινὰς προφήτης· γεννᾶται ἀπὸ ἀμαθίαν καὶ ἀλογίαν πολλήν. Τὰ ὕστερα λόγια τοῦ β. τῶν Μακκαβαίων εἶναι ταῦτα· Καὶ αὐτὸς αὐτόθι καταπαύσω τὸν λόγον. Καὶ εἰ μὲν καλῶς καὶ εὐθίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελον. εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ μετρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. Καλῶς καὶ εὐθέτως τῇ συντάξει, καὶ εὐτελῶς καὶ μετρίως, δὲν σημαίνουσιν ἀμφιβολίαν ἂν ἐσυνέθεσε τὴν ἱστορίαν ὁ συγγραφεὺς καλὰ ἢ κακά· ἀλλὰ ἀμφιβολίαν διὰ τὴν φράσιν, ἂν ὁ συγγραφεὺς ἐμεταχειρίσθη καλὰ τὸν ἑλληνισμόν· ὅτι καθὼς εἴπαμεν, λέγει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, πῶς τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν Μακκαβαϊκῶν τὸ εἶδεν ἑβραϊκόν· καὶ τὸ δεύτερον, λέγει, ἐγράφη ἑλληνικῶς. ἀμφιβάλλει λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς, ἂν ἐφύλαξε καλὰ τὸν ἑλληνισμὸν ἄνθρωπος ἀλλογενὴς ἑβραῖος εἰς τὴν ξένην γλῶσσαν, καὶ δὲν ἀμφιβάλλει ἂν ἔγραψε τὸν νοῦν καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἱστορίας καλὰ καὶ σωστά, ὡς ἐκακογρύκησαν οἱ Λουτε-

ρανοὶ

ραῖοι ἀπὸ ἀμαθίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώττης.

Ετζι διὰ τὸν ἑαυτόν τυ ἔγεαφε τῶν Κορινθίων ὁ Απόστολος· Οτι αἱ μὲν ἐπιστολαί φησι βαρεῖαι καὶ ἰχυραὶ, ὁ δὲ λόγος ἐξουθενημένος.

Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἔγεαφεν τῦ σοφιστοῦ Λιβανίυ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ περιέχει νοιοῦ μὲν ἀληθῆ, λέξιν δὲ ἀμαθῆ.

Μάλιστα αἱ ἔλεγεν ἀκόμη ὡσὰν ἀμφιβάλλοντας ὁ ἅγιος Παῦλος διὰ τὸν ἑαυτόν τε· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

Καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος εἰς τὴν δευτέραν τῦ ἐπιστολήν· Καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες.

Καὶ εἰς τὰ ὕστερα λόγια τῆς πρώτης τυ ἐπιστολῆς· διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγεαψα.

Καὶ εἰς τὸ εὐαγγέλιον ὁ θεολόγος· ὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία.

Λοιπὸν γεάφοντας εἰς τῦτον τὸν τρόπον οἱ κορυφαῖοι,

imperitia græcismi.

Ita Corinthijs Aposto- 2. Cor. 10. 10.
lus de se ipso scribebat; Quòd epistolæ quidem, iuquit, graues & fortes, sermo autem contemptibilis.

Et Basilius magnus Libanio sophistæ scribebat, sacræ Scripturæ sensum esse verum, sermonem non elegantem.

Imo si quasi dubitans Apostolus de se ipso dice- 1. Cor. 7. 40.
bat; Puto autem, quòd & ego spiritum Dei habeam.

Et sanctus Petrus in 2.
sua epistola; Et habemus Cap. 1. 19.
firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes.

Et in calce suæ prioris 21. 25.
epistolæ; Per Siluanum, inquit, fidelem fratrem, vt arbitror, vobis breuiter scripsi.

Et Ioannes in Euangelio; Nec ipsum, inquit, arbitror mundum capere posse libros, qui scribendi essent.

Itaque si Apostolorum Coryphæi similibus loquendi modis vtuntur,

Cur Lutherani asserunt, Nullum prophetam esse cum dubitatione locutum; cum præsertim in illis verbis secundi Maccabæorum dubitatio sit non de veritate historiæ, sed de structura & phrasi græca?

Ita norunt hæretici cum Deo pugnare & ignorantiæ & blaspemiarum telis.

πῶς λέγουσιν οἱ Λυτεραίοι, ὅτι κανεὶς προφήτης δὲν ἐμίλησε μὲ ἀμφιβολίαν; ὄντας μάλιστα ἡ ἀμφιβολία τῶν Μακκαβαίων ὄχι διὰ τὸν νοῦν, καθὼς εἴπαμεν, ἀλλὰ διὰ τὴν σύνταξιν, ἤγουν τὴν φράσιν καὶ τὸν ἑλληνισμόν;

Ετζι ἔμαθαν οἱ αἱρετικοὶ νὰ θεομαχοῦσιν καὶ ὡς ἀπαίδευτοι, καὶ ὡς βλάσφημοι.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ν.

Οποιος ἀποθαίνη εἰς μετανοιαν ζώνεται (τουτέστιν ἀμέσως) διατὶ εἶναι ὑιὸς θεοῦ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἁγίας κοινωνίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA L.

Quisquis acta pœnitentia moritur, saluus est (intelligit, immediatè) quia filius Dei est per sacrum baptisma, & sanctam Communionem.

REFVTATIO.

ΤΟ θεμέλιον τῆς αἱρετικῆς φρενοβλαβείας περιβάλλει, ὅτι δύο μόνον τάξες εἶναι δίχως τὶ μέσον, ζωζομένων καὶ κολαζομένων. ὅστις ἀποθαίνῃ μὲ ἁμαρτίαις, κολάζεται· ὅστις ἀποθαίνῃ εἰς μετανοιαν, ζώζεται. Καὶ τοῦτο εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγαν· ὁ ἄνθρωπος ἢ ζωντανός εἶναι ἢ ἀποθαμένος· τὸ λοιπὸν ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ζωὴ καὶ θάνατος, κόσμος καὶ τάφος. καὶ καθὼς λέγοντας τοῦτο δείχνουσι μεγάλην ἀνοησίαις, δια-

HOc est oppugnationis Purgatorij hæreticum fundamentum; Quòd duo tantum sint ordines sine vllo medio, beatorum & damnatorum. Qui in peccato, inquit, moritur, damnatur; Qui pœnitens moritur, saluus est. Ac si dicerent: Homo vel viuus, vel vita functus est. Non datur ergo, nisi vita & mors, lucis vsura & tumulus. Et sicut ita dicendo, temere se loqui osten-

dunt: est enim quoddam intermedium, ægrotatio; interque vitam & mortem, lectulus ægri; cum tamen ægrotus viuat; sed tamen purgatione, medela, & curatione indigeat. Ita non agnoscendo alias animas, nisi beatorum & damnatorum, delirant; nam omittunt medias; nimirum illas, quæ viuæ quidem, sed ægrotæ sunt. Quarum temporaneus locus est per metaphoram lectulus, ille scilicet tertius locus ad purgationem curationemque accommodatus. Qui non est perpetua sedes, aut vltimus homini terminus; sed medium quid, quasi apparatus ad obeundam æternæ vitæ hæreditatem ab ijs animabus, quæ summum sanctitatis gradum non assecutæ in hac vita, recesserunt affectæ quibusdam fragilitatis humanæ maculis. vt in sæpe citato capite docet Areopagita. In quo duos ordines declarat consequentium salutem; eorum, qui inteqer-

6. de Hierar. Eccl.

διατὶ εἶναι τὸ μεθόριον ἡ ἀῤῥωστία, καὶ τὸ μέσον τοῦ κόσμου καὶ τοῦ τάφου ἡ κλίνη· καὶ ὅμως ὁ ἄῤῥωστος δὲν εἶναι νεκρὸς, ἀλλὰ ζωντανὸς, καὶ ἔχει χρεία καθάρσεως, ἰατρείας καὶ θεραπείας. ἔτζι μὴ μετρῶντας ἄλλαις ψυχαῖς, παρὰ μόνον ταῖς σωζομέναις καὶ κολαζομέναις, δείχνουσιν οἱ ἀνόητοι ἐσχάτην ἀναισθησίαν, ὅτι ἀφήνουσι ταῖς μέσαις, ἤγουν ταῖς ζωντανᾶις καὶ ἀῤῥώσταις· τῶν ὁποίων ὁ προσκαιρὸς τόπος εἶναι μεταφορικῶς ἡ κλίνη, ἤγουν ὁ τρίτος τόπος διὰ νὰ καθαρισθοῦσι καὶ νὰ θεραπευθοῦσι. Καὶ τοῦτος ὁ τρίτος καὶ μέσος τόπος δὲν εἶναι παντοτινὸς, οὐδὲ λῆξις ἐσχάτη, ἀλλ᾽ εἶναι μέσος, ἤγουν στράτα καὶ ὁδοποίησις εἰς τὴν οὐράνιον λῆξιν τῶν μὴ τελείως ζησαίτων ἱεροπρεπεστάτην ζωὴν, ὡς διδάσκει ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ πολλάκις προειρημένον ἕβδομον κεφάλ. περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, εἰς τὴν θεωρίαν ἐπὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων. ὅπου ἐξηγᾶ ταῖς δύο τάξες τῶν σωζομένων, τῆς ἱεροπρεπεστάτης ζωῆς, καὶ τῆς ἱερᾶς ὄχι μὲ ἄκραν τελειό-

λειότητα. εἰς ταῖς ὁποίαις δύο τάξες ἀναφέρονται οἱ τρεῖς τάξες, ὁποῦ βάνει ὁ θεολόγος εἰς τὸν λόγον τὸν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα· τρεῖς τάξεις οἶδα, λέγει, τῶν σωζομένων, δουλείαν, μισθαρνίαν, υἱότητα. Λοιπὸν οἱ δύο τάξες τῶν σωζομένων, τελείων καὶ μὴ τελείων πνίγουσι τὴν ἀσέβειαν τῶν αἱρετικῶν. διότι ἂν οἱ ψυχαῖς τῆς δευτέρας τάξεως μισεύουσιν ἀπὸ τὰ κορμία τους μὲ κάποια ψιλά, ὡς ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος Μάξιμος, καὶ ἐλαφρὰ ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἁμαρτήματα, τὸ λοιπὸν ὄχι πᾶσα μετάνοια εἰς τούτην τὴν ζωὴν παστρεύει τὴν ψυχὴν καὶ ἀπ' ὅλα τὰ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα. ὅθεν μένοντας τέτοια ψυχὴ εἰς κάποιον τρόπον ἀκάθαρτη, δὲν ἠμπορεῖ παρευθὺς νὰ εἰσέβῃ εἰς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸ ῥητὸν τῆς Ἀποκαλύψεως· δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ τίποτε μεμολυσμένον: χρειάζεται λοιπὸν τέτοια ψυχὴ κάθαρσιν ὡς ὑερράστη καὶ μεμολυσμένη. τὴν κάθαρσιν εἶναι ἀδυνάτον νὰ τὴν

gerrimam duxere vitam; & eorum, qui summã non attigere perfectionem. Ad quos duos ordines reducuntur tres illi, quos docet Gregorius Nazianzenus oratione in sanctum Baptisma: Tres, inquit, ordines noui peruenientium ad salutem; seruorum, mercenariorum, & filiorum. Duo igitur ordines saluandorum, perfectorum & non perfectorum suffocant impietatem hæreticam. Si enim secundi ordinis animæ recedunt à corporibus cum leuibus quibusdam, vt scholiastes Areopagitę sanctus Maximus explicat, idest venialibus fragilitatis humanæ peccatis; constat non omnem in hac vita pœnitentiam liberare animam à cunctis, etiam leuibus peccatis. Manens igitur talis anima cum maculis non potest illico in cælestem recipi patriam iuxta illud; Non intrabit in eam aliquod coinquinatum. Opus ergo habet purgatione huius-

De his duobus ordinibus Nyssen. ser. de infantib qui cito rapiũtur.

Apoc. 21. 27.

καὶ μεγάλα· καὶ πῶς πᾶσα ψυχὴ μετανοημένη καὶ χωρισμένη ἀπὸ τὸ κορμὶ δὲν ἔχει καμίαν ἀπαστρίαν ἢ θανασίμου ἢ συγνωστοῦ ἁμαρτήματος· ὅτι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον πᾶσα μετανοημένη ψυχὴ ἤθελεν ἔχει παρευθὺς ἄδειαν νὰ περνᾷ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. τώρα ὁ αἱρετικὸς οὔτε τὸ ἔδειξεν, οὔτε ἐμπορεῖ νὰ τὸ δείξῃ, ἔχοντας ἐναντίον τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, ταῖς μαρτυρίαις καὶ τὰ παραδείγματα τῶν ἁγίων πατέρων, τῆς ἀνατολικῆς μάλιστα ἐκκλησίας τὰ καθημερινὰ ψάλματα, τόσαις ἱστορίαις, καὶ τὰ ὁσημέραι συμβάματα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Δὲν σώνει λοιπὸν καθ' ἑαυτήν της πᾶσα μετάνοια· οὐδὲ σώνει νὰ εἶναι ὁ χριστιανὸς διὰ τοῦ βαπτίσματος υἱὸς τοῦ θεοῦ· ἀλλὰ εἶναι ἀναγκαῖον ἄλλο τίποτε διὰ ταῖς ψυχαῖς τῆς δευτέρας τάξεως. Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὁποῦ ἐλέγχει τὴν βλασφημίαν ταύτην.

Δεύτερον κεφάλαιον εἶναι, ὅτι τῶν μετανοούντων δίδε

ἡ ἐκ-

quamuis pœnitentiam emundari pœnitentem à quauis macula, & maiori & minori; omnemque animam egressam è corpore cum pœnitentia, liberam esse omni sorde, mortali & veniali. Ita enim omnis anima per pœnitentiam apta esset ad beatitudinem mox adeundam. Sed hoc ipse nec probauit, nec probare potest; cum aduersetur illi traditio Apostolica, testimonia & narrationes sanctorum Patrũ; quotidiana Ecclesię, præsertim Orientalis officia, tot historiæ, & horis omnibus humanæ vitæ exempla. Itaque nuda omnis pœnitentia non sufficit; nec satis est, vt Christianus per baptismũ sit filius Dei; sed opus est aliquid aliud pro secundi ordinis animabus. Ita ex hoc primo capite reuincitur blasphemia 50.

Reuincitur præterea ex altero capite; Nam pœnitentibus iniunguntur ab Ecclesia satisfactionis opera pro grauitate peccatorum;

Chrysost. 2. Cor. 7. in morali.

torum;

torum; vt patet ex Canonibus Basilij magni, aliorumq. Patrũ apud Grecos. Quod quidem semper obseruatũ est ex Apostolica traditione. Constat enim ex priori epistola ad Corinthios, ei qui sui patris vxorem habuit, fuisse iniunctum ab Apostolo satisfactionis opus, vt explicat ibi etiam Chrysostomus; nimirum tradendo illum satanæ in interitum carnis. Deinde vbi pœnitens per iniunctam satisfecit pœnam, reuocatus fuit à Paulo, inquit Chrysostomus, in caput 5. prioris ad Corinthios; & in 2. posterioris. Cum igitur pœnitentia & peccatorum confessio annexũ habeãt satisfactionis debitũ pro qualitate delictorum, si fidelis quispiam secundi ordinis è vita discedat cum pœnitentia, & emissa peccatorum confessione, non soluto tamen satisfactionis debito pro peccatis; omnino eius anima nec statim potest beatitudinem consequi; impedit enim debi-

ἡ ἐκκλησία τὰ ἐπιτίμια καὶ τοὺς κανόνες κατὰ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν, καθὼς τὸ δείχνουσιν οἱ κανόνες τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ ἄλλων πατέρων. Καὶ τοῦτο ἐκ νομοθεσίας καὶ παραδόσεως ἀποστολικῆς, ὡς εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὴν προτέραν πρὸς Κορινθίους, ὅπου ὁ Απόστολος δίδει ἐκείνου ὁποῦ ἐπόρνευσε μὲ τὴν μητρυιάν του διὰ κανόνα καὶ ἐπιτίμιον, καθὼς ἐκεῖ ἐξηγᾷ καὶ ὁ Χρυσόστομος, νὰ παραδοθῇ τοῦ Σατανᾶ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός. καὶ ἀφ᾽ οὗ ἐκεῖνος ἐμετανόησε, τότε λέγει, τὸν ἐλευθέρωσεν ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον. ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐξομολόγησις ἔχουσιν ἀκόλουθον τὸ ἐπιτίμιον καὶ τὸν κανόνα κατὰ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν, ἂν τινὰς Χριστιανὸς τῆς μέσης τάξεως ἀποθάνῃ μετανοημένος καὶ ἐξομολογημένος δίχως νὰ ἔχῃ πληρωμένον τὸ χρέος τοῦ κανόνος τῶν ἁμαρτιῶν του, ἐξ ἀνάγκης οὔτε τὸν οὐρανὸν ἐμπορεῖ παρευθὺς νὰ κληρονομήσῃ ἡ ψυχή του, ὅτι τὸ χρέος ἐμποδίζει, καὶ ἡ δικαιοσύνη

τοῦ

τῷ Θεῷ δὲν εὐχαριστήθη· οὔτε ἐμπορεῖ μὲ δίκαιον νὰ κολασθῇ, ὅτι εἶναι μετανοημένη. Τὸ λοιπὸν εἶναι χρεία νὰ πληρωθῇ τὸ χρέος, καὶ τότε νὰ ἀπολαύσῃ. Δὲν ζώνει λοιπὸν ἐκεῖνο ὅπου λέγει ἁπλῶς ὁ αἱρετικὸς, Ὅστις ἀποθάνῃ εἰς μετάνοιαν ζώνεται. διότι ἂν ἀποθάνῃ εἰς μετάνοιαν δίχως πληρωμὴν τοῦ κανόνος, δὲν ζώζεται παρευθὺς, ἀλλὰ μετὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους εἰς τὸ Καθαρτήριον.

Καὶ εἶναι φανερὸν, ὅτι λέγοντας ἡ γραφὴ, πῶς ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, λέγει καὶ διδάσκει τὴν δύναμιν τῶν μυστηρίων· ὅτι ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἔχει δύναμιν τὸ βάπτισμα νὰ λειώνῃ τὰ ἁμαρτήματα· καὶ ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἔχει δύναμιν τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας νὰ λειώνῃ τὰ ἁμαρτήματα· ὄχι δίχως βάπτισμα ἢ πόθον τοῦ βαπτίσματος, καὶ δίχως μετάνοιαν νὰ λειώνωνται. ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τὸ ἐπιτίμιον

debitum nondum solutum, cum iustitiæ Dei nondum satisfactum sit; nec iure potest etiam detrudi in infernum, cum sit anima pœnitentiæ dono munita. Necesse igitur est solui debitum, vt perueniatur ad vitam. Itaque non satis est, quod simpliciter ait hæreticus; Quisquis acta pœnitentia moritur, saluus est. Nam si acta pœnitentia moriatur non soluto satisfactionis debito, non statim saluus, idest beatus est; sed assequitur hoc persoluto debito in purgationis loco.

Atque ideo clarum est, quòd cum Scriptura ait; In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum: docet, Virtutem Sacramentorum oriri è Christi sanguine. Baptismus enim vi sanguinis Christi delet peccata. Similiter sacramentum Pœnitentiæ vi sanguinis Christi tollit peccata; non quòd sine baptismo, aut saltem eius voto, &

Eph.1.7. Col.1.14.

& sine pœnitentia tollantur peccata. Quoniam igitur satisfactio pars est integrans Pœnitentiæ sacramentũ, habet ipsa etiã vim remittendi virtute sanguinis Christi, siue solutio fiat in hac vita, siue in futura.

Duo hæc capita, quibus probatur, non sufficere quamuis pœnitentiam, vt continuo det pœnitenti vitam æternam, certa & rata sunt ex multis magnisq. sanctorum testimonijs, quæ continet Explanatio capitũ Definitionis Florentini, & ex ijs quę supra attulimus. Et certè si tantæ rei non subesset alia probatio, satis esset luculentissima attestatio Oriẽtalis Ecclesiæ per vetustissimum eius canticum pro mortuis, quod supra citauimus.

Imago, inquit, *sum tua ineffabilis gloriæ, licet delictorum stigmata geram. Miserere Domine creaturæ tuæ, & purga me misericordia tua, & optatam mihi concede patriam.*

Rur-

μιον εἶναι μέρος ἀναπληρωτικὸν τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας; ἔχει καὶ αὐτὸ δύναμιν νὰ ἐλευθερώνῃ ἀπὸ τὸ χρέος διὰ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἢ νὰ γίνεται ἡ πληρωμὴ εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, ἢ εἰς τὴν ἄλλην.

Τοῦτα τὰ δύο κεφάλαια τὰ ἀποδεικτικὰ, πῶς δὲν σώνει πᾶσα μετάνοια νὰ δώσῃ παρευθὺς τῆς μετανοημένης ψυχῆς τὴν μακαρίαν ἀπόλαυσιν, εἶναι βεβαιωμένα ἀπὸ ταῖς πολλαῖς καὶ μεγάλαις μαρτυρίαις τῶν ἁγίων, ὁποῦ περιέχει τὸ βιβλίον τῶν πέντε Κεφαλαίων, καὶ ὅσα μερικῶς ἐφέραμεν ἐπάνω. πλὴν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὰ κηρύσσει λαμπρότατα εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ ψάλλει παλαιόθεν διὰ τοὺς νεκροὺς, καὶ τὸ ἀναφέραμεν διὰ τὴν ὁμοίαν ὑπόθεσιν.

Εἰκών εἰμι τῆς ἀρρήτου δόξης σου, εἰ καὶ στίγματα φέρω πταισμάτων: οἰκτείρησον τὸ σὸν πλάσμα δέσποτα, καὶ καθάρισον σῇ εὐσπλαγχνίᾳ, καὶ τὴν ποθεινὴν πατρίδα παράσχου μοι.

Καὶ

Καὶ πάλιν· Ον ἐκ γῆς προσελάβου, τέκνον φωτὸς ἀπέργασαι, τῆς ἁμαρτίας τὴν ἀχλὺν ἐκκαθαίρων πολυέλεε.

Τὸ, στίγματα φέρω πταισμάτων· καὶ τὸ, Καθάρισον σῇ εὐσπλαγχνίᾳ· σημαίνουσι τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὅτι πολλαῖς φοραῖς ἡ μετανοημένη ψυχὴ μισεύει ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον μὲ στίγματα ἐλαφρῶν ἁμαρτημάτων, καὶ πρέπει νὰ καθαρισθῇ τελείως εἰς τόπον ἁρμόδιον, καὶ μὲ τρόπον ἁρμόδιον. Τὸ, Καὶ τὴν ποθεινὴν πατρίδα παράσχου μοι, σημαίνει τὸ ἐπιτίμιον, ὁποῦ πάσχει ἡ ψυχὴ ἡ ἐξωρισμένη ἀπὸ τὴν πατρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐμβῇ, ἂν δὲν πληρώσῃ τὸ χρέος ὅλον τοῦ κανόνος. Καὶ ὅμως ἡ ἐκκλησία μὲ δεήσεις, μὲ λειτουργίαις, μὲ πολλαῖς ἀγαθοεργίαις δίδει καθημερινὰ πολλὴν ἀναψυχὴν τέτοιων ψυχῶν διὰ νὰ ἐλαφρωθοῦσιν, καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦσιν. καὶ λαμπρύνεται γλιγωρότερον

Rursus. *Quem è terra assumpsisti, filium lucis effice, expurgans è peccatorum maculis ò multum misericors.*

Quod ait, delictorum stigmata; & purga me; spectat ad primum caput. Sæpe enim anima cum pœnitentia decedens aspersa est maculis leuium erratorũ: Et omnino purganda est congruentibus pœnis in loco congruenti: Illud verò, optatam concede patriam; spectat ad secundũ caput; significatque magnã satisfactionis pœnam; scilicet exilium, quod patitur anima patriã anhelans, quo peruenire non potest nisi persoluto satisfactionis debito. Cum interim Ecclesia precibus, sacrificijs, alijsque pijs operibus multum huiusmodi animabus ferat quotidie auxilium, vt releuentur ac liberentur à pœnis. Ita enim delentur maculę, debi-

debitumque celerius soluitur.

Ex his perspicit omnis Christianus, quanta animi peruersitate & inscientia blasphemiam hanc fuderit Lutheri discipulus. Quodque dum Scriptura ait; Nihil coinquinatum intrabit in Regnum Dei: innuit etiam & docet veritatem Purgatorij.

Apocal. 21.27.

τερον ἡ ψυχὴ, καὶ ταχέως κόπτεται τὸ χρέος.

Ετζι βλέπει πᾶσα Χριστιανὸς, μὲ πόσην πονηρείαν καὶ ἀμαθίαν ἔβαλεν ὁ Λουτερομάθητος τούτην τὴν πεντηκοστὴν βλασφημίαν. καὶ ὅτι λέγοντας ἡ γραφὴ, πῶς δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ τίποτε μεμολυσμένον, διδάσκει ἀκόμη καὶ μαρτυρᾷ τὸ Καθαρτήριον.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΑ.

Οἱ Παπισταὶ φλυαροῦσιν, ὅτι ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον. ἄρα καὶ οἱ Προφῆται, καὶ οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ὁ Πάπας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LI.

Nugantur Papistæ asserentes, ad Purgatorium ire omnes. Irent enim Prophetæ, Apostoli, & Papa.

REFVTATIO.

ΤΟύτως εἶναι συκοφαντίαις τῆς ἀσεβείας, καὶ ὀνείρατα τῶν αἱρετικῶν. ἐκατάκρινεν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τὸν Ὠριγένην εἰς τὴν πέμπτην σύνοδον, διατὶ ἐδογμάτιζε κάποιαν ἀποκατάστασιν, καὶ τέλος τῶν βασάνων τοῦ ᾅδου, καὶ διὰ τοῦτο μίαν κοινὴν σωτηρίαν καὶ καλῶν καὶ κακῶν· μὲ ταῖς ἐποίαις βλασφημίαις οἱ ἄνθρωποι ἐγίνονται ῥάθυμοι εἰς τὴν ἐντήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. πῶς εἶναι λοιπὸν ἐμπρεπετὸν

HAereticorum plane somnia, & calumniæ impietatis. Damnatus fuit Origenes in 5. Synodo, quia docebat quandam in integrum restitutionẽ omniũ, finemque pœnarum in damnatis; ac proinde vnam omnibus, & bonis & malis futuram salutem: Per quas impias blasphemias fiebant homines ad præcepta Dei seruanda segniores. Quomodo igitur Papi-

Papistæ; scilicet Christi oues Petro pastori eiusque successoribus creditæ; nimirum ipsa vna Catholica Ecclesia, contrarium dicant? Si Purgatorium omnes adirent, vna esset promiscua bonorum & malorum salus; Purgatorium enim ad salutem spectat. At Catholica Ecclesia propter hoc damnauit Origenem. Non est ergo Papistarum dogma, quòd omnes mittantur in Purgatorium. Et mentitur homo insanus cum Apostata huius calumniæ magistro. Rursus quia per Areopagitam duo sunt iustorum ordines; & secundus ordo purgatione indiget, ad quam tantopere conferunt Ecclesiæ preces; manifestissimus certè est Ecclesiæ sensus. Nec inuentus est vnquam catholicus vir, qui nefariam hanc protulerit sententiã, Quòd omnes in Purgatorium eãt. An vero Lazarus

De hoc Chrysosto. homi. in terra motum, & in Lazarum ac diuitẽ. Tomo. 6.

προβάτων, ὅτι οἱ Παπισταὶ, ἤγουν τὰ πρόβατα ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς κυβέρνησιν τοῦ Πέτρου καὶ τῶν διαδόχων του, δηλονότι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία νὰ εἰπῇ τὸ ἐναντίον; ἂν ὑπαγαίνασιν ὅλοι εἰς τὸ Καθαρτήριον, ἤθελεν εἶσαι μία κοινὴ σωτηρία καὶ καλῶν καὶ κακῶν, ὅτι τὸ Καθαρτήριον εἶναι εἰς σωτηρίαν. ἀλλ᾽ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία διὰ τοῦτο ἐκατάκρινε τὸν Ὠριγένην. δὲν εἶναι λοιπὸν δόγμα τῶν Παπιστῶν, ὅλοι νὰ παγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον· καὶ ψεύδεται ὁ μιαρὸς συκοφάντης μὲ τὸν διδάσκαλόν του τὸν ἀποστάτην. πάλιν ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἄνωθεν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν τοῦ Αρεοπαγίτου δύο εἶναι τῶν σωζομένων οἱ τάξες, καὶ ἡ δεύτερα τάξις χρειάζεται τὸ Καθαρτήριον, καὶ πρὸς τοῦτο ὠφελοῦσι τόσον οἱ δεήσες τῆς ἐκκλησίας, ἐξ ἀνάγκης τὸ φρόνημα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶναι φανερόν· οὔτε ὀρθόδοξος ποτὲ ἄνθρωπος εἶπε ταύτην τὴν βλάσφημον συκοφαντίαν τοῦ Γεργαίη, ὅτι ὅλοι παγαίνου-

νουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον. Καὶ τί ἄλλο σημαίνει τὸ ῥητὸν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Λάζαρος, καὶ τὸν ἔφεραν οἱ Ἄγγελοι εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ; Δὲν ἐπῆγε λοιπὸν ὁ Λάζαρος εἰς τὸ καθαρτήριον, οὔτε ὁ κολασμένος πλούσιος. Καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ Παύλου εἰς τὸ α. πρὸς Φιλιππησίους· τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. ὅπου ὁ Χρυσόστομος φιλοσοφῶντας θαυμαστὰ λέγει· ἔμελλεν ὁ Παῦλος ἐντεῦθεν πρὸς τὸν οὐρανὸν μεθίστασθαι, καὶ μετὰ Χριστοῦ εἶναι.

Λέγει ὁ μέγας Βασίλειος καθὼς εἰς ὅλους τοὺς πανηγυρικούς του λόγους, ἐγκωμιάζοντας τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα· Ὑμᾶς οὐχ ἡ γῆ κατέκρυψεν, ἀλλ' οὐρανὸς ὑπεδέξατο.

Καὶ διὰ τοὺς κορυφαίους τῶν Ἀποστόλων ψάλλει ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία· Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας, τὴν κορυφὴν τῶν Ἀποστόλων Κύριε προσελάβου εἰς ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν σου καὶ ἀνάπαυσιν. καὶ παρόμοιαις γνώμαις ὅλων τῶν

rus eò profectus est, qui statim portatus est ab Angelis in Abrahæ sinum, Luc. 16. 22
sicut epulo abductus in infernum? Quid volebat aliud Apostolus scribens ad Philippenses; Desiderium habere dissolui, c. 1. 13.
& esse cum Christo? Vbi Chrysostomus egregie disserens; Transiturus, inquit, hinc erat Paulus in cælum, & futurus cum Christo.

Basilius magnus in suis panegyricis, pręsertim homilia in sanctos Quadraginta Martyres; O flores, inquit, Ecclesiæ, Vos non terra contexit, sed Cælum suscepit.

Et de Coryphæis Apostolorum canit Orientalis Ecclesia; Inerrantes ac deiloquos Prædicatores, Apostolorum verticem Domine ad beatitudinem assumpsisti. Afferri possent innumeræ sanctorũ Patrũ

A a sen-

sententiæ; sed quia materia hæc est satis exposita suis locis, nunc supersedemus.

Cum igitur in sacrosancto sacrificio fiat commemoratio Prophetarum, Apostolorum, & Martyrũ ad agendas Deo gratias, deinde fideliũ defunctorũ vt releuentur ac liberentur; apertissimè ostenditur, vt præsertim Chrysostomus docet Homilia 21. in Acta; Pro secundo tantum ordine fidelium dari Purgatorium; & calumniam oppositam fuisse à Luthero euulgatam, vt blasphemijs suis prætextum obtenderet. Et sicut actus nimia rabie Purgatorium negauit ille Apostata, & commentus est hanc calumniam; Quod per Papistas mittantur omnes in Purgatorium; vt videretur aliquo fundamento negare purgatorium: Ita è contrario quidam alij excogitarunt aliud extremum, vt possent & ipsi negare Purgatorium. Asserunt

τῶν ἁγίων διδασκάλων εἶναι τόσως, ὅτι βαρετὸν καὶ ἄκαιρον εἶναι νὰ πολυλογοῦμεν εἰς πρᾶγμα τόσον ἐξετασμένον καὶ ξεκαθαρισμένον.

Αναφέροντας λοιπὸν εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἡ ἐκκλησία τὴν μνήμην τῶν προφητῶν καὶ Αποστόλων καὶ μαρτύρων εἰς εὐχαριστίαν, ἀπέκει μνημονεύοντας τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους διὰ λύτρωσιν καὶ βοήθειαν, διδάσκει φανερώτατα, μάλιστα κατὰ τὸν Χρυσόστομον εἰς τὴν κα. ὁμιλίαν τῶν πράξεων, πῶς διὰ μόνην τὴν δευτέραν τάξιν εἶναι τὸ Καθαρτήριον. καὶ ὅτι διὰ νὰ σκεπάσῃ τὰς βλασφημίας του ὁ Λουτέρος ἐσκόρπισε τούτην τὴν σατανικὴν συκοφαντίαν. καὶ καθὼς τοῦτος ὁ ἀποστάτης διὰ τὴν λύσσαν ὁποῦ εἶχεν, ἠρνήθη τὸ Καθαρτήριον· καὶ διὰ νὰ φανῇ πῶς τὸ ἀρνεῖται μὲ θεμέλιον, ἐφαντάσθη τούτην τὴν συκοφαντίαν· Ὅτι κατὰ τοὺς Παπιστὰς, ὡς αὐτὸς λέγει, ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ καθαρτήριον· ἔτζι ἐξ ἐναντίας ἄλλοι τινὲς ἔλαβαν τὸ ἄλλο ἄκρον διὰ νὰ ἀρνηθοῦσι καὶ αὐτοὶ τὸ καθαρτήριον, καὶ λέγου-

λέγουσιν, Ὅτι δὲν εἶναι καθαρτήριον ὡς τρίτος τόπος, διατὶ τὸ καθαρτήριον εἶναι καὶ γίνεται εἰς ταύτην τὴν ζωήν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἀναφέρουσι τὰ λόγια τοῦ εὐαγγελίου, ὅπου ὁ Ἀβραὰμ ἀποκρινόμενος εἶπε τοῦ πλουσίου· Τέκνον ἐνθυμήσου, ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ὁ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά του. Καὶ ἀπὸ τοῦτο συλλογίζονται, ὅτι καθὼς ὁ Λάζαρος ἂν ἔκαμεν τίποτε ἁμάρτημα, ἀπέλαβεν εἰς ταύτην τὴν ζωὴν τὰ κακά, καὶ ἐκαθαρίσθη, ὡς τὸ ἐξηγᾶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν γ. λόγον διὰ τὸν Λάζαρον, καὶ εἰς τὸν λόγον ὅπου ἔγραψεν εἰς τὸν σεισμὸν καὶ εἰς τὸν πλούσιον καὶ εἰς τὸν Λάζαρον· ἔτζι καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὅσοι καθαρίζονται, τὸ καθαρτήριον εἶναι εἰς τούτην τὴν ζωήν, ὄχι νὰ εἶναι τρίτος τόπος εἰς τὴν ἄλλην.

Ὅθεν συμπεραίνουσι μὲ δύο ἄκρα, ὁ Λουτέρος λέγοντας· ἄτοπον εἶναι ὅλοι νὰ παγαίνουσιν εἰς τὸ καθαρτήριον κατὰ τοὺς Παπιστάς, ἄρα δὲν εἶναι καθαρτήριον.

Καὶ τοῦτοι λέγοντας· ἄτοπον

runt enim, ideo non dari tertium purgandis animis locum, quia purgatio fit & perficitur in hac vita. Vtque probent hoc, citant Euangelij locum, vbi respondens Epuloni Abraham; Fili, inquit, recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Ex hoc enim colligunt, Quòd sicuti Lazarus si quid peccauit, luit in hac vita pœnas, & purgatus est, vt exponit Chrysostomus 3. in Lazarum homilia; & Sermone in terræ motum, atque in diuitem & Lazarum: ita & cæteros homines pati suum Purgatorium in hac vita. Proinde nullum esse in futura tertium locum:

Luc. 16. 25

Tomo 5.

Tomo 6.

Ita per duo extrema inferunt, Lutherus quidem in hunc modum. Absurdum est asserere, omnes ire in Purgatorium, vt aiunt Papistæ: ergo non

datur Purgatorium.

Alij verò in hunc modum. Absurdum est dari tertium illum locum, & nullam animam eo mitti; quandoquidem homines in hac vita purgantur; ergo non datur Purgatorium. sed sicut ostensum est, magnæ impietatis esse Lutheri blasphemiam; ita secundæ quoque opinionis error absurditatis & impietatis arguitur.

Primo; quia si quid valet ratio ab exemplo Lazari; Quòd si purgatus ille fuit in hac vita ob leuia quædam peccata; similiter omnes alij iusti, qui purgatione indigent, in hac vita purgantur: Valebit quoque alia similis ratio. Diues epulo propter aliquod bonum recepit bona in vita sua: Omnis ergo malus propter aliquod modicum bonum recipit in hac vita delicias, & rerum omnium affluentiam. Sed falsum est, omnes malos viuere in rerum omnium abundantia. Ergo à simili falsum est, omnem

nem

πον εἶναι νὰ εἶναι Καθαρτήριον εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, καὶ τινὰς νὰ μὴν παγαίνῃ εἰς ἐκεῖνο, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι καθαρίζονται εἰς τούτην τὴν ζωὴν, ἄρα δὲν εἶναι Καθαρτήριον ἢ τρίτος τόπος. Ἀλλὰ καθὼς ἀπεδείχθη ἀσεβὴς ἡ βλασφημία τοῦ Λουτέρου, ἔτζι ἀποδείχνεται καὶ τὸ σφάλμα τῆς δευτέρας γνώμης ἄτοπον καὶ βλάσφημον.

Πρῶτον, ὅτι ἂν ἀξίζῃ ὁ λογαριασμὸς ἀπὸ παράδειγμα τοῦ Λαζάρου, διατὶ ἐκεῖνος ἐκαθαρίσθη εἰς τούτην τὴν ζωὴν ἀπὸ κάποια του ἁμαρτήματα, ἄρα ὅσοι χρειάζονται καθαρισμὸν, ὅλοι καθαρίζονται εἰς τούτην τὴν ζωήν· πρέπει νὰ ἀξίζῃ καὶ τοῦτος ὁ ὅμοιος λογαριασμός· Ὁ πλούσιος ἀπέλαβεν διὰ κάποιον καλὸν ὁποῦ ἔκαμεν εἰς τούτην τὴν ζωὴν τὰ ἀγαθά του· ἄρα πᾶσα κακὸς ἄνθρωπος διὰ τίποτε ὀλίγον καλὸν ὁποῦ κάμνει, ἀπολαμβάνει εἰς τούτην τὴν ζωὴν τρυφαῖς καὶ εὐημερίαν· καὶ ὅμως ὄχι πᾶσα κακὸς ἄνθρωπος τρυφᾷ καὶ εὐημερεῖ. λοιπὸν οὐδὲ πᾶσα

πᾶσα

πᾶσα δίκαιος ἀπολαμβάνει εἰς τούτην τὴν ζωὴν διὰ κάποια ἁμαρτήματά της τὴν κάθαρσιν ὁποῦ τῆς ἐγγίζει.

Δεύτερον, λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τοὺς προειρημένους δύο λόγους, ὅτι οἱ μὲν ἐνταῦθα μόνον, οἱ δὲ ἐκεῖ κολάζονται, οἱ δὲ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ. ἐπαιδεύθη ἐδῶ, ὄχι εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ὁ Λάζαρος· τιμωρεῖται ἐκεῖ μόνον ὁ πλούσιος· τινὲς κολάζονται καὶ ἐκεῖ καὶ ἐδῶ ὡσὰν οἱ Σοδομῖται. τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀνάγκη, ὅτι ἂν ἐπαίδευσε τὸν Λάζαρον ὁ θεὸς εἰς τούτην τὴν ζωήν, νὰ παιδεύῃ καὶ ὅλους τοὺς ὁμοίους τοῦ Λαζάρου εἰς τούτην τὴν ζωήν. ἀλλὰ μὲ διαφόρους τρόπους καθαρίζονται οἱ δίκαιοι, καθὼς φανῇ τῆς δικαιοσύνης τοῦ θεοῦ. καὶ διὰ τοῦτο ἔχοντας ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν νὰ παρακαλοῦμεν διὰ νὰ καθαρισθοῦσιν οἱ νεκροί, πᾶσα ἀνάγκη εἶναι, ὅτι τὸ Καθαρτήριον, ὁ τρίτος τόπος, νὰ δουλεύῃ ὄχι διὰ ὅλους, καὶ ὄχι εἰς τούτην τὴν ζωήν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ὀλίγον ἀκαθάρτους ἢ χρεώστας δικαίους, ἂν

δὲν

nem iustum recipere mala & purgationem in hac vita propter aliqua sua errata.

Secundo, Docet Chrysostomus in dictis duobus sermonibus: Quosdam hominum puniri tantum in hac vita, quosdam in futura, esse etiam qui puniuntur vtrobique. Luit in hac vita pœnas Lazarus, luit in gehenna diues, Sodomitæ in vtraque. Non igitur si Lazarus recepit mala in vita sua, necesse est vt boni omnes puniantur in hac vita: sed purgantur varijs modis ad arbitrium diuinæ iustitiæ. Quapropter posita traditione Apostolica fundendi preces pro purgandis defunctis, necesse omnino est, Purgatorium, tertium scilicet locum non omnibus patere, nec esse in præsenti vita: sed pro illis tantum pijs, qui aliqua sorde polluti, vel debito præpediti migrant è vita

non vsquequaque purgati, ac soluti debito.

δὲν ἔσωσαν νὰ καθαρισθοῦν, καὶ νὰ πληρώσουν τελείως εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν.

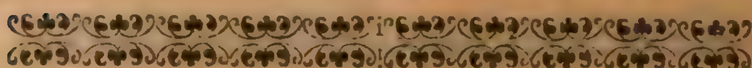

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΒ.

Ψεύδονται οἱ Παπισταὶ λέγοντας, ὅτι ὁ Πάπας εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν, καὶ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LII.

Falsò dicunt Papistæ, Papam esse caput Ecclesiæ, & potestatem habere liberandi ab inferno & à Purgatorio.

REFVTATIO.

VEritatis vim aiunt Philosophi tantam esse, vt non modo ex veris necessariò verum sequatur, sed ex
30 falsis etiam possit verum inferri. At nimia hæreticorum impietas oppositum

situm

ΛΕγουσιν οἱ Φιλόσοφοι, πῶς εἶναι τόση ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας, ὅτι ἀπὸ ἀληθιναῖς ἀρχαῖς ἀκολουθεῖ ἐξ ἀνάγκης ἀληθινὸν συμπέρασμα· καὶ ὅτι ἀπὸ ἀρχαῖς ἀκόμη μὴ ἀληθιναῖς ἐμπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ ἀληθινὸν συμπέρασμα. ἀλλ' ἔδει-

ξει

ξω ἡ παράλογη ἀσέβεια τῶν αἱρετικῶν ὅλον τὸ ἐναντίον. ἀπὸ τὰ ἄνθη καὶ τὰ ῥόδα τῆς θείας γραφῆς μαζώνουσιν ἀκάνθαις. ἀπὸ ταῖς ἀληθιναῖς ἀρχαῖς τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων μαζώνουσι παραμύθια.

Λέγουσιν, ὁμολογοῦσι, κηρύττουσιν οἱ Παπισταὶ, τουτέστιν οἱ Χριστιανοὶ, ἡ ἐκκλησία, ὅλαις οἱ ἅγιαις οἰκουμενικαῖς σύνοδες, ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι ὁ Πάπας εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας ὡς διάδοχος τοῦ Πέτρου, ὡς ποιμὴν τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, ὡς κληρονόμος τῆς πίστεως τοῦ Πέτρου κατὰ τὴν δ. Σύνοδον, ὡς κλειδοῦχος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. ἀλλὰ δὲν λέγουσι νὰ εἶναι καὶ κλειδοῦχος τοῦ ᾅδου, καὶ νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν, καθὼς συκοφαντοῦσιν οἱ αἱρετικοὶ μὲ δόλον καὶ πονηρίαν. διατὶ ξεύροντας πᾶσα Χριστιανὸς, πῶς τὰ βάσανα τοῦ ᾅδου δὲν ἔχουσι τέλος, καὶ πῶς τοῦτο εἶναι δόγμα τῆς πίστεως, λαμβάνει πολλὴν ἀφορμὴν νὰ γελάσῃ ἀκούοντας, πῶς ἔχει ἐξουσίαν ὁ Πάπας νὰ ἐλευ-

situm facit; è floribus enim rosisque Scripturæ colligunt spinas: è veris Euangelicę doctrinę principijs fabulas fingunt.

Asserunt, fatentur, clara voce dicunt Papistæ, idest Christiani, Ecclesia, vniuersa Concilia generalia, omnes sancti Patres, Papam esse caput Ecclesiæ vt Petri successorem, vt ouium Christi pastorem, vt fidei Petri hæredem è Quartæ Synodi vocibus, vt Christi Vicarium, vt clauigerum Regni Cælorum. Non tamen dicunt, esse quoque inferni clauigerum, & potestatem illi esse liberandi ab inferno: sed hæc est dolosæ prauitatis hæreticorum calumnia. Sciunt enim Christiani pœnas inferni nullo fine posse terminari, & hoc esse fidei catholicæ dogma. Si ergo illis diceretur, Papam posse terminare illas pœ-

nas, certè dictum risu exciperent. Ita hæreticus potestatem Papæ malitiose amplificat, vt eam penitus tollat.

Hæretica similiter calumnia est, quod addit; Papistas asserere, in potestate Papæ esse liberationem à Purgatorio. Et constat, hanc fuisse primam à rabie Lutheri excogitatam calumniam, quòd Pontificiarum Indulgentiarum Diplomata non essent illi suisque monachis tradita ad promulgandum per Germaniam; cum ex tali promulgatione eleemosynarum pecunia non redigeretur in manus Lutheri. Qui antea per multos annos cum vixisset catholicus & monachus, credebat sane & ipse, quippe etiam vt sacerdos, Indulgentiarum vim. Deinde vbi non licuit nomine eleemosynæ pecuniam cogere ex dispensatione Indulgentiarum Papæ; primum quidem cœpit

θερώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν. τόσον ὅτι ἐξαπλώνει μὲ πανουργίαν ὁ αἱρετικὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα διὰ νὰ τὴν ἀφανίσῃ ὁλότελα.

Παρομοίως δὲν λέγουσιν οἱ ὀρθόδοξοι, πῶς ὁ Πάπας μὲ ἐξουσίαν ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον. καὶ τοῦτη ἀκόμη εἶναι συκοφαντία αἱρετική. καὶ εἶναι φανερόν, ὅτι ἐστάθη ἡ πρώτη βλασφημία ὁποῦ ἐφαντάσθη ἡ λύσσα τοῦ Λουτέρου, ἀφ᾽ οὗ δὲν τοῦ ἐδόθησαν τὰ συγχωρητικὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ῥώμης νὰ τὰ διαμοιράσῃ μὲ τοὺς μοναχοὺς τῆς τάξεώς του εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐπειδὴ μὲ τοῦτα τὰ συγχωρητικὰ δὲν ἔτρεχαν αἱ ἐλεημοσύναις εἰς τὰ χέρια τοῦ Λουτέρου. ὁ ὁποῖος τόσους χρόνους πρῶτα ἐστάθη ὀρθόδοξος καὶ καλόγερος, καὶ ἐπίστευε καὶ αὐτὸς ὡς ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν τῶν συγχωρητικῶν. ἀπέκει ἀφ᾽ οὗ δὲν τοῦ ἐβόλεσε νὰ συλλέξῃ ἀργύριον εἰς ὄνομα ἐλεημοσύνης μὲ τὴν διανομὴν τῶν συγχωρητικῶν τοῦ Πάπα, ἤρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ ἂν ἀξίζουσι τὰ συγχωρητικά.

τικά. καὶ τέλος ἐῤῥιζώθη τόσον ἡ ὀργὴ καὶ ὁ Σατανᾶς εἰς τὴν καρδίαν του, ὅτι μὲ ἀναίδειαν αἱρετικὴν ἐβλασφήμησε καὶ εἶπεν, ὅτι Καθαρτήριον δὲν εἶναι, οἱ λειτουργίαις δὲν ἀξίζουσι, καὶ τὰ συγχωρητικὰ τοῦ Πάπα δὲν ἔχουσι δύναμιν. Καὶ διὰ νὰ δώσῃ χρῶμα τῆς βλασφημίας του ἔπλασεν, ὅτι οἱ Παπισταὶ λέγουσι, πῶς ὁ Πάπας ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον.

pit valorem earum vocare in dubium: Denique occupante Satana cor eius totum, hæretica procacitate erupit in blaſphemias; Quòd nullum ſit Purgatorium, quòd incruentum ſacrificium nihil proſit, & Indulgentiæ Papæ nil valeant. Vtque aliquam blaſphemijs prætexeret cauſam, finxit; Papiſtas aſſerere, Quòd ſit Papæ poteſtas liberandi à Purgatorio.

Ἠξεύρεν ὁ ἀσεβὴς, ὅτι τὰ συγχωρητικὰ τῶν ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης διὰ τοὺς νεκροὺς περιέχουσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην μὲ τοῦτα τὰ λόγια.

Probe norat homo impius, qua verborum formula vtantur Romani Põtifices in ſuis de liberandis animabus Conceſſionibus.

Ἡμεῖς θαῤῥοῦντες εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ συγχωροῦμεν, ὅτι πᾶσα φορὰν ὁποῦ θέλει ἱερουργήσει τινὰς ἱερεὺς εἰς τὸν δεῖνα τόπον διὰ τὴν ψυχὴν τινὸς πιστοῦ, ὁποῦ δι' ἀγάπης ἑνωμένη μὲ τὸν Θεὸν ἐξέβη ἀπὸ τὴν ζωὴν ταύτην, καὶ εἶναι ἱκανὴ νὰ λάβῃ βοήθειαν ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς· ἡ ψυ-

Nos, inquiunt, de diuina miſericordia confiſi concedimus, vt quoties quicumque ſacerdos in tali loco miſſam celebrauerit pro liberatione vnius animæ in Purgatorio exiſtentis, quæ per charitatem Deo vnita ab hac luce deceſſit, & piorum ſuffragijs iuuari meruit: ipſa

ipſa anima, quantum diuinæ bonitati placuerit, opportunis de theſauris Eccleſiæ ſubſidijs adiuta, peccatorum remiſſionem conſequatur, & de pœnis Purgatorij facilius valeat ad cæleſtem patriam peruenire.

In hac loquendi formula pro defunctis vident omnes, Papam non vti verbis auctoritatis & poteſtatis. Non enim dicit; Volo vnam animam è Purgatorio liberari. Sed, Concedimus, inquit, diuina freti miſericordia, vt anima fidelis piè defuncti, hoc eſt cum vera pœnitentia mortui, lucretur per modum ſuffragij, quantum diuinæ bonitati placuerit, remiſſionem peccatorum. Nimirum vt virtute ſacrificij, & meritorum Beatiſſimæ Virginis ſanctorumque omnium liberetur à Purgatorio. Ita per huiuſmodi indulgentias Papa vt diſpenſator myſte-

ἡ ψυχὴ ἐκείνη βοηθητικῶς καὶ ἐπισκεπτικῶς (καθὼς δέχεται ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία), νὰ κερδαίνῃ ἀπὸ τὸν θησαυρὸν τῆς ἐκκλησίας τὴν συγχώρησιν, διὰ νὰ περάσῃ εὐκολώτερα ἀπὸ τὰ βάσανα τοῦ Καθαρτηρίου εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Εἰς τοῦτα τὰ λόγια τῶν συγχωρητικῶν διὰ τοὺς νεκροὺς βλέπει πᾶς ἄνθρωπος, ὅτι δὲν λέγει ὁ Πάπας ἐξουσιαστικῶς· θέλω νὰ ἐλευθερώνεται μία ψυχὴ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον· ἀλλὰ λέγει, συγχωροῦμεν κατὰ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡ ψυχὴ τινὸς μερικοῦ Χριστιανοῦ κοιμηθέντος εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ, ἤγουν πιστοῦ καλὰ μετανοημένου, βοηθητικῶς, ὅσον φανῇ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ θεοῦ, νὰ κερδαίνῃ τὴν συγχώρησιν· ἤγουν ἁρμόζομεν τῆς ψυχῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν τῆς λειτουργίας, καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν κατορθωμάτων τῆς παναγίας, καὶ πάντων τῶν ἁγίων διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον. ἄλλο λοιπὸν δὲν κάμνει ὁ Πάπας ὡς οἰκονόμος τῶν μυ-

στη-

στηρίων τοῦ Θεοῦ, εἰς τὰ συγχωρητικὰ τῶν νεκρῶν, ἢ μόνον ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅτι ὁ Ἱεράρχης ἐνεργᾷ διαπορθμευτικῶς ἁρμόζοντας τινὸς ψυχῆς εἰς τρόπον βοηθείας τὴν θεραπείαν ἀπὸ τὸν θησαυρὸν τῆς ἐκκλησίας, ἔχι ἁπλῶς ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν του, ὡσὰν νὰ ἐκρέμετον ἀπὸ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Πάπα ἡ ἐλευθερία τῶν ψυχῶν ἀπὸ τὸ καθαρτήριον. Ἤξευρε λέγω ταῦτα ὁ ἀποστάτης Λουτέρος, ἐπειδὴ ἦτον ἀναθρεμμένος εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν. ἀλλ' ἀφ' οὗ τὸν ἐτύφλωσεν ἡ φιλαργυρία, καὶ τὸν ἔκαμε νέον Ἰούδαν, ἐπλήρωσεν ὁ παμπόνηρος τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου· Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως.

Τοῦτο τὸ κεφάλαιον τὸ ἑρμηνεύουσιν οἱ τόποι ὁποῦ ἀναφέραμεν τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ θαυμαστὰ τὸ ἐξηγᾷ ὁ διδάσκαλος εἰς τὸν ἠθικὸν μα. λόγον τῆς α. πρὸς Κορινθίους, ὅπου λέγει· Εἰ δὲ ἁμαρτωλὸς ἀπῆλθε, δεῖ βοηθεῖν ὡς ἂν οἷόν τε ᾖ εὐχαῖς καὶ

mysteriorum Dei nihil aliud facit, quam quod, vt supra notauimus, Areopagita dicit; Hierarcham agere applicatiuè, adhibendo animæ curationem è thesauro Ecclesiæ per modum suffragij, non meræ auctoritatis; quasi iubente Papa liberentur animæ. Hæc, inquam, probe norat Apostata Lutherus, nempe vt alumnus olim Catholicæ Ecclesiæ. At postquam excæcatus auaritia nouus euasit Iudas, impleuit in se dictum Apostolicum; Radix enim omnium malorum est auaritia; quam appetentes quidam errauerunt à fide.

De Hier. Ecclesi. cap. 7.

1. Timo. 6.10.

Totum hoc affirmant & docent prolatæ Chrysostomi sententiæ. Quod etiam 41. sermone morali in 1. ad Corinthios egregie declarat sic dicens: Si verò cum peccatis obijt, ferendum illi auxilium quo ad eius fieri possit precibus, supplicatio-

rionibus, eleemoſynis, & oblationibus. Non enim hæc fruſtra ſunt excogitata, nec vita functos incaſſum commemoramus, dum celebramus diuina mysteria, proque illis accedimus Agnum rogantes, qui propoſitus eſt, & mundi peccatum ſuſcepit; ſed vt aliquod illis ſolatium præbeamus. Non ſine cauſa qui ante Altare ſtat, dum tremenda offeruntur myſteria, clamat; Oremus pro omnibus fidelibus defunctis, & ijs qui defunctorũ memorias celebrant. Inſtituta quippe noſtra non ſunt ſpectacula ſcenica; Abſit, ſed fiunt ex mandato Spiritus. Opem igitur illis feramus, commemorationesque eorum agamus, Si enim Iob filios ſacrificio purgabat, quid ambigis de ſolatio, quod accipiunt mortui nobis hoſtias offerentibus? Ne ergo in ferendo auxilio deficiamus, & fundendis precibus pro defunctis. Siquidem in Altari iacet commune omnium

καὶ ἱκετηρίαις καὶ ἐλεημοσύναις καὶ προσφοραῖς. οὐ γὰρ ἁπλῶς ταῦτα ἐπινενόηται, οὐδὲ εἰκῆ μνήμην ποιούμεθα τῶν ἀπελθόντων ἐπὶ τῶν θείων μυστηρίων, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν προσίμεν δεόμενοι τοῦ ἀμνοῦ τοῦ κειμένου, τοῦ λαβόντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τις ἐντεῦθεν αὐτοῖς γένηται παραμυθία. οὐδὲ μάτην ὁ παρεστὼς τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν φρικτῶν μυστηρίων τελουμένων βοᾷ· ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τῶν τὰς μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελουμένων. οὐ γάρ ἐστι σκηνὴ τὰ ἡμέτερα, μὴ γένοιτο· πνεύματος γὰρ διατάξει ταῦτα γίνεται. βοηθῶμεν τοίνυν αὐτοῖς, καὶ μνείαν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελῶμεν. εἰ γὰρ τοὺς παῖδας τοῦ Ἰὼβ ἐκάθαιρεν ἡ τοῦ πατρὸς θυσία, τί ἀμφιβάλλεις εἰ καὶ ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀπελθόντων προσφερόντων γίνεταί τις αὐτοῖς παραμυθία; μὴ δὴ ἀποκάμωμεν τοῖς ἀπελθοῦσι βοηθοῦντες, καὶ προσφέροντες ὑπὲρ αὐτῶν εὐχάς· καὶ γὰρ τὸ κοινὸν τῆς οἰκουμένης κεῖται καθάρσιον· καὶ διὰ-

nium

τὸν

τὸν παύτοτε συγγνώμην αὐτοῖς συναγαγεῖν, ἀπὸ τὴν εὐχῶν, ἀπὸ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δώρων, ἀπὸ τῶν μετ' αὐτῶν καλουμένων μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἱερέων.

Εἰς ταῦτα τὰ λόγια φαίνεται ἡ δύναμις τῶν συγχωρητικῶν τοῦ Πάπα διὰ τοὺς νεκρούς. ὅτι ἂν ὁ ἁπλὸς ἱερεὺς δίδει βοήθειαν, πολλῷ μᾶλλον ὁ κλειδοῦχος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ βοηθητικῶς τὴν ἱερὰν λειτουργίαν καὶ τὰ λοιπὰ εἰς ἐλευθερίαν τῶν καθαιρομένων ψυχῶν, διὰ ταῖς ὁποίαις ἀκόμη κεῖται εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν ὁ ἀμνὸς, τὸ καθάρσιον τῆς οἰκουμένης. καὶ κράζοντας τὸν ἀμνὸν ὁ Χρυσόστομος καθάρσιον, διδάσκει καὶ τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου, καὶ τὴν ὠφέλειαν τῶν λειτουργιῶν, καὶ τῶν συγχωρητικῶν τὴν δύναμιν. καὶ φαίνεται τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας ἡ εὐσέβεια, καὶ τοῦ ἀσεβοῦς Λουτέρου ἡ θεομαχία.

nium expiatorium; licetque omni ex parte impetrare illis veniam, per preces, per munera pro ijs oblata, per commemorationes Martyrum, Confessorum, Sacerdotum, quæ tunc habentur.

In his licet perſpicere vim Indulgentiarum, quas Romani Pontifices concedunt pro mortuis. Si enim quilibet ſacerdos ferre poteſt opem, multo magis clauiger Regni Cælorum aptare poteſt per modum ſuffragij ſacrificium incruentum, cæteraque pia opera ad liberandas è purgatorio animas; pro quibus etiam iacet in ſacro Altari Agnus peccata omnium expians. Et Chryſoſtomus dum vocat Agnum vniuerſorum expiatorium, docet & aſtruit Dogma Purgatorij, & ſacrificiorum vtilitatem, & virtutem Indulgentiarum. Et palam fit inſtitutionis Eccleſiaſticæ pietas, & inſani Lutheri impietas.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΓ.

Οὐδένας ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες λέγει, πῶς εἶναι Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LIII.

Inter Sanctos Patres non est, qui affirmauerit Purgatorium esse.

REFVTATIO.

SI de ipso Dogmate & veritate Purgatorij loquitur; non ita lucet sol, vt allata Sanctorũ testimonia perspicua sunt, & quæ citantur in Explanatione 5. capitum pro Florentino; per quæ fateri necesse est, Doctrinam esse & traditionem Apostolicam sanctorumque Patrum assertionem, esse Purgatorium. Si hoc ergo vult Lutheri alumnus, & sensum Dogmatis ait nusquam affirmatum à sanctis Patribus; omnino suæ mentis compos

ΑΝ λέγῃ διὰ τὸ δόγμα καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ καθαρτηρίου, φανερώτερον εἶναι παρὰ τὸν ἥλιον ἀπ' ὅσα ἀναφέραμεν, καὶ ὅσα περιέχονται εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν πέντε Κεφαλαίων, ὅτι διδασκαλία καὶ παράδοσις ἀποστολικὴ, καὶ κήρυγμα ὅλων τῶν ἁγίων πατέρων εἶναι ἡ πίστις τοῦ καθαρτηρίου. ἐὰν οὖν τοῦτος ὁ Λουτερομάθητος εἶπεν εἰς τοῦτον τὸν νοῦν, ὅτι οὐδένας ἅγιος λέγει τὸ καθαρτήριον, ἔχασε παντάπασι τὰ λογικά του ὁ ζισάβλιες, καὶ δὲν πρέπει

pos

νὰ

νὰ συλλογιζώμεσθα μὲ τοὺς ἀναισθήτους. Ἀμὴ ἂν λέγῃ, πῶς οὐδένας παλαιὸς εἶπεν τὸ καθαρτήριον, ἤγουν δὲν ἐμεταχειρίσθη τούτην τὴν λέξιν, ὀνομάζοντας τὸν τρίτον ἐκεῖνον καὶ πρόσκαιρον τόπον καθαρτήριον· ἂς ἠξεύρῃ, ὅτι τοῦτο εἶναι φρόνημα καὶ μίλημα ὅλων τῶν αἱρετικῶν.

Ἔτζι ὁ Ἄρειος ἠρνεῖτο τὸ Ὁμοούσιον, διατὶ ἔλεγεν πῶς δὲν τὸ εὑρίσκει εἰς τὴν θείαν γραφήν.

Ἔτζι οἱ Πνευματομάχοι ἠρνοῦντο τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λέγοντας ὅτι ῥητῶς δὲν τὸ ηὕρισκαν εἰς τὴν θείαν γραφήν. ὁμοίως ἐπροφασίζετο καὶ ὁ Νεστόριος διὰ τὴν φωνήν, Θεοτόκος· καὶ οἱ μονοφυσῖται διὰ ταῖς δύο φύσες τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ Μονοθελῆται διὰ τὰ δύο θελήματα. καὶ ὅμως ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες ἀπεκρίνοντο, ὅτι σώνει νὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν θείαν γραφὴν ὁ νοῦς καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν δογμάτων.

Ὅθεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὸ, Ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος ἐξέθετο πρεπόντως καὶ

εὐσε-

pos non eſt, nec agendum nobis eſt cum homine veſano. Si verò negat Purgatorium eſſe, quia vocem Purgatorij pro tertio illo temporaneo loco reperire non eſt vſpiam in ſcriptis priſcorum Patrũ; ſciat hunc eſſe ſenſum & mentem omnium hæreticorum.

Negabant Ariani Conſubſtantialitatem in diuinis; dicendo, vocem hanc nuſquam legi in Scriptura. Negabant Pneumatomachi diuinitatem ſancti Spiritus, Quòd è ſcripturis id planis verbis ſe non habere dicerent. Hoc idem aiebat Neſtorius de voce illa, Theotocos, Deipara: Eutychiani de duabus Chriſti naturis; & Monothelitæ de duabus voluntatibus. Attamen omnes ſancti Patres ad hæc reſpondebant; Satis eſſe reperiri in Scripturis ſenſum & veritatem Dogmatum.

Ita ſanctus Athanaſius in epiſtola: Quòd Nicæna Synodus congruis & pijs

ver-

verbis Decreta ediderit: Cur, inquit, Ariani accusant eos, qui non scriptis vocibus vtentes piè sentiunt? Nam piè sentire, rem esse sanctam fatentur omnes, licet peregrinæ voces adhibeantur, dummodo qui eis vtitur pium habeat sensum.

Et sanctus Gregorius Naziázenus; De vocibus, inquit, nihil pugnabimus, dum syllabæ in eundem sensum nos ducant.

Orat. in Epiph.

Et in oratione de Spiritu sancto de hoc hæreticorum errore disertissime disputans; Hoc est, inquit, inseruire literæ more iudaicæ sapientiæ. Nam si sensum habeamus in Scriptura, timenda non est veritatis enunciatio.

Cum igitur nobis tot Patrum testimonia suppetant ex traditione Apostolica, & communi sensu vniuersalis Ecclesiæ: Quòd duo sint perpetuæ mansionis animarum receptacula, Cælum & infernus: Quodque peccatum originale, &

εὐσεβῶς τὰ ὁρισθέντα· Τὸ εὐσεβεῖν, λέγει, ὅσιον παρὰ πᾶσιν ὡμολόγηται, κἂν ξενιζούσαις λέξεσι τὶς χρήσηται, ἕως μόνον ὁ λέγων εὐσεβὲς ἔχῃ τὸ φρόνημα. διατὶ τοίνυν αἰτιῶνται τοὺς ἀγράφοις λέξεσιν εὐσεβοῦντας;

Καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος· Οὐδὲν περὶ τῶν ῥημάτων ζυγομαχήσομεν, ἕως αἱ πρὸς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν αἱ συλλαβαὶ φέρωσιν.

Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐξηγῶντας διδασκαλικώτατα τὸ σφάλμα τῶν αἱρετικῶν λέγει· Ὅτι τοῦτο εἶναι δουλεύειν τῷ γράμματι κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν σοφίαν. ὅτι ἔχοντας τὸν νοῦν εἰς τὴν γραφὴν, δὲν πρέπει νὰ φοβούμεσθα τὴν ἐκφώνησιν.

Ἔχοντας λοιπὸν ἡμεῖς τόσαις μαρτυρίαις πατρικαῖς ἀπὸ παράδοσιν ἀποστολικὴν, καὶ διδασκαλίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας οἰκουμενικήν· ὅτι δύο εἶναι οἱ παντοτινοὶ τόποι μετὰ τούτην τὴν ζωὴν, ὁποῦ δέχονται ταῖς ψυχαῖς, οὐρανὸς καὶ γέεννα· καὶ ὅτι τὸ προπατορικὸν

κὸν καὶ πᾶν θανάσιμον ἐμπρακτὸν κρίμα βυθίζει τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ᾅδην. Καὶ ἂν εὑρεθῇ ἡ ψυχὴ δίχως προπατορικὸν ἢ καὶ ἄλλο κρίμα διὰ βαπτίσματος ἢ διὰ μετανοίας καθαρισμένη τέλεια εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, ἀναβαίνει εὐθὺς εἰς τὸν οὐρανόν. ἂν δὲν εἶναι τέλεια καθαρισμένη, ἔχοντας ἢ στίγματα ἐλαφρῶν ἁμαρτιῶν, ἢ χρέος κανόνος ὁποῦ δὲν ἔχει πληρωμένον, διὰ ταύτην νὰ γίνωνται οἱ δέησες καὶ οἱ λειτουργίαις ἕως νὰ καθαρισθῇ, καὶ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος, καὶ τότε νὰ περάσῃ εἰς τὸν οὐρανόν. ἔχοντας λέγω ταύτην τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, πῶς δὲν ἔχομεν τὸν νοῦν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου, καλὰ καὶ νὰ μὴν ἔχαμεν τὴν λέξιν; καὶ ὅμως τὴν ἔχομεν ἐξ ἀκολουθίας, κράζοντας τὸν ἀμνὸν εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν ὁ Χρυσόστομος διὰ τοὺς νεκροὺς καθάρσιον· καὶ ψάλλοντας ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διὰ τοὺς νεκροὺς, Καὶ καθάρισον σῇ εὐσπλαγχνίᾳ. διατὶ εἰς τὰ σύστοιχα καὶ συ-

νιζώ-

& omne actuale mortale contrudant in infernum. Si verò per baptiſmum homo liberetur ab Originali, aut etiam quolibet actuali, vel per pœnitentiam omnino perpurgetur in hac vita, ſtatim aduolet in cœlum. Et quando non eſt omnino purgatus; ſed habeat vel leuium peccatorum notas, vel debitum ſatisfactorij operis, fundantur pro eius anima preces, & fiant ſacrificia, quoad purgetur, & liberetur debito; tumque feratur in Cælum. Cum inquam habeamus doctrinam hanc Apoſtolicam, quis quæſo non videt, in his apertiſſimè haberi ſenſum & veritatem de Dogmate Purgatorij, licet vox ipſa, Purgatorium, pro ſignificando purgationis loco non habeatur? Et tamen ea quoque ſuo modo habetur. Chryſoſtomus enim vocat Agnum in Altari expiatorium & purgantem: & Orientalis Eccleſia pro defunctis canit; Purga me

ò misericors. In coniugatis autem siue coniunctis vnum ab alio trahitur. Sicut qui cœnam dicit, locum cœnæ fatetur cænaculum: & qui dicit Baptisma, fatetur baptismatis locum Baptisterium: & qui dicit dormientem, fatetur locum dormientium Cœmeterium. Ita dicendo Agnum purgantem; & Purga me; fatetur & prædicat Ecclesia, purgandarum animarum locum esse Purgatorium.

Quare sanctus Augustinus in libro de octo Dulcitij Quæstionibus, Quæst. 1. Nonnullos, inquit, fideles per ignem quemdam purgatorium, quantò magis minusve bona pereuntia dilexerunt, tanto tardius citiusve saluari: non tamen tales, de quibus dictum est, Quod Regnum Dei non possidebunt; nisi conuenienter pœnitentibus eadem crimina remittantur.

1 Cor. 6. 10.

Cap. 16.

Et libro de Ciuitate Dei 21. Pueris, inquit; si nondum præcepti capaces-

νεζευγμένα, ἕνα διαφέρει τὸ ἄλλο. καθὼς λέγοντας ἐργάτην, ὁμολογοῦμεν τὸν τόπον τοῦ ἐργάτου τὸ ἐργαστήριον· καὶ λέγοντας βαπτίζοντα, ὁμολογοῦμεν τὸ βαπτιστήριον· καὶ λέγοντας κοιμηθέντα, ὁμολογοῦμεν τὸ κοιμητήριον. ἔτζι λέγοντας καθάρσιον, καὶ καθάρισον διὰ ταῖς ψυχαῖς, ὁμολογεῖται καὶ κηρύσσεται τῶν καθαριζομένων ψυχῶν ὁ τόπος τὸ Καθαρτήριον.

Ὅθεν ὁ μέγας Αὐγουστῖνος εἰς τὸ βιβλίον περὶ τῶν ὀκτὼ τοῦ Δουλκιτίου ζητημάτων λέγει· Διά τινος πυρὸς καθαρτηρίου ταχύτερον ἢ βραδύτερον σώζεσθαι τινὰς πιστοὺς, τοὺς ἀγαπήσαντας ὀλιγώτερον ἢ περισσότερον τὰ φθαρτὰ ἀγαθά. σώζεσθαι δὲ οὐχὶ ἐκείνους, περὶ ὧν εἴρηται ὅτι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν; ἐὰν μὴ πρεπόντως μετανοοῦντες τύχωσι τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν.

Καὶ εἰς τὸ κα. βιβλίον περὶ Θεοῦ πόλεως διδάσκει ναὶ εἶναι μετὰ θάνατον καθαρτή-

ρια

ρια βάσανα. καὶ εἰς ἄλλους τόπους ὀνομάζει πῦρ καθάρσεως.

Διὰ τοῦτο πολλῆς κατακρίσεως εἶναι ἄξιοι, ὅσοι λέγουσιν, πῶς εἰς τὸ ε. πρὸς τὰ ὑπογνωστικὰ κατὰ Πελαγιανῶν, δύο μόνον τόπους τῶν ψυχῶν ὁμολογᾷ ὁ Αὐγουστῖνος, ἂν ἐκεῖνο εἶναι ἔργον τοῦ Αὐγουστίνου. καὶ δὲν βλέπουσιν, ὅτι φανερώτατα μαρτυρᾷ καὶ λέγει δύο τόπους, ἤγουν αἰωνίας ἀναπαύσεως καὶ αἰωνίας κολάσεως. καὶ δὲν μιλεῖ, οὐδὲ ἔκαμνε χρεία νὰ μνημονεύσῃ ἐκεῖ τὸ καθαρτήριον, ὁποῦ εἶναι πρόσκαιρος τόπος προσκαίρου καθάρσεως τῶν μετανοημένων ψυχῶν. διατὶ οἱ Πελαγιανοὶ ὡς προείπαμεν, τοὺς ὁποίους ἐλέγχει ὁ Αὐγουστῖνος, ἔξω ἀπὸ τοὺς ἀληθινοὺς δύο τόπους τοὺς παιλοτινοὺς ἀνεκροῦντα καὶ ἄλλον τρίτον τόπον αἰωνίου ἀναπαύσεως διὰ τὰ ἀβάπτιστα βρέφη. καὶ τοῦτο ἀποβάλλει ὁ Συγγραφεὺς, καὶ λέγει πῶς δὲν εὑρίσκεται τρίτος αἰώνιος τόπος. ἀμὴ τὸ καθαρτήριον τὸ ἐδίδαξεν, τὸ ἐκήρυξεν εἰς πολλοὺς τόπους ὁ Αὐγουστῖνος, καὶ δι' αὐτὸ

ces moriantur, ſolam ſufficere ſpiritalem regenerationem, nec vlla poſt mortem purgatoria tormenta pati. Alijs quoque locis purgationis ignem ponit poſt hanc vitam.

De Geneſ. contra Manic. lib. 2. de vera & falſa pœnitētia In Enchirid. Cap. 68. 69.

Itaque nulla venia ſunt digni, qui aſſerunt, Auguſtinum libro 5. contra Pelagianos Hypognoſticon; ſi tamen Auguſtini ſit; duo tantum agnoſcere loca, Regnum Cœlorum & Gehennam; tertium ignorare, nec eſſe in Scripturis. Auctor enim ibi apertiſſimè loquitur de locis perpetuis, de perenni requie & ſupplicijs æternis. Quibus annumerare non poterat locum Purgatorij; cum ille ſit ad tempus temporaneæ purgationis animarum cum pœnitentia egreſſarum. Tertium verò locum negat; quem, vt ſupra diximus, finxerant Pelagiani pro paruulis non baptizatis vitæ & quietis æternæ. Hoc negat, Hoc reijcit Auctor. Purgatorium verò tot locis docuit, tot

locis expressit Augustinus, vt integro quoque libro probauerit, De cura pro mortuis gerenda.

En Gergani blasphemia inter grauiores numeranda; Quòd sanctorum Patrum nullus dixerit, esse Purgatorium. Quasi diceret, Nullum Patrem dixisse, offerendum esse Deo sacrificium. quandoquidem numquam celebrantur diuina mysteria, quin in eis oretur pro mortuis. Quis ferat hominem tam impiè mentientem?

αὐτὸ ἔγραψε βιβλίον ὁλόκληρον, Ὅτι χρὴ ποιεῖσθαι φροντίδα τῶν νεκρῶν.

Εἶναι λοιπὸν μία ἀπὸ ταῖς ἀναισχυντότεραις βλασφημία καὶ τούτη· Ὅτι οὐδένας πατέρας εἶπε, πὼς εἶναι καθαρτήριον. Καὶ εἶναι τόσον, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· οὐδένας πατέρας εἶπεν νὰ γίνεται λειτουργία, καὶ νὰ προσφέρεται τοῦ Θεοῦ θυσία ἀναίμακτος, ἐπειδὴ καὶ δὲν γίνεται λειτουργία ποτὲ δίχως ἀνάμνησιν τῶν νεκρῶν. τίς νὰ ὑποφέρῃ τόσην ἀθεΐαν, τόσην ἀσέβειαν;

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΔ.

Οτι λέγοντας ὁ Προφήτης Ζαχαρίας, πῶς ὁ Θεὸς ἔβγαλεν τοὺς Ιουδαίους ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς τοῦ λάκκου, δὲν λέγει διὰ Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LIV.

Vbi Zacharias Propheta dicit, Emiſſos à Deo Iudæos de lacu, non ſignificat Purgatorium. Cap. 9.

REFVTATIO.

Μετροῦμεν διὰ βλασφημίαν καὶ τοῦτο τὸ ἄτοπον, καλὰ καὶ ὁ κατὰ γράμμα σκοπὸς τοῦ προφήτου νὰ μὴν εἶναι διὰ τὸ Καθαρτήριον, διατὶ τόλμα τοῦτος ὁ ἀπαίδευτος καὶ ἐξηγᾷ τῆς κεφαλῆς του τὰ προφητικὰ λόγια· καὶ γράφοντας εἰς τὴν ἀκρεστιχίδα πῶς ἀκολουθεῖ τὸν ἅγιον Ιερώνυμον, ἀφήνει μὲ πονηρίαν ἐκεῖνον τὸν νοῦν ὁποῦ δίδει κατὰ τὸ γράμμα ὁ ἅγιος, καὶ κολλᾶται εἰς τοὺς Εβραίους

Numeramus inter blaſphemias, quod inconuenienter hoc loco ponit; non quòd Prophetæ ſenſus ad literam ſit de Purgatorio; ſed quia homo audax iudaico ſenſú exponit Prophetæ voces; citanſque in margine Hieronymum, non ſequitur illius expoſitionem, ſed hebræorum dicta; ſumma

certe calliditate, vt lacum ſanctorum Patrum neget, & quouis modo ſuas blaſphemias obtegat.

Ait Propheta capite 9.
vers. 11. Tu quoque in ſanguine teſtamēti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu, in quo non eſt aqua.

Exponit ſanctus Hieronymus his verbis. Quod ita intelligitur: In ſanguine paſſionis tuæ eos, qui vincti in carcere tenebantur inferni, in quo non eſt vlla miſericordia, tua clementia liberaſti. Denique poſtquam Dominus reſurrexit, hi qui peccatis Adam; ſiue, vt quidam volūt, erroris inoliti, ac mortis vinculis tenebantur; reſurrexerunt cum eo, & apparuerunt in ſancta Ciuitate.

Et infra ſubdit Hieronymus; Primum inter illos liberatos latronem fuiſſe ingreſſum cum Domino in habitationem Paradiſi. Loquitur ergo Propheta ad literam, vt vult Hieronymus, de lacu ſancto-
rum

Ἑβραίους διὰ νὰ ἀρνηθῇ τὸν λάκκον τῶν πατέρων, καὶ νὰ σκεπάσῃ ὅσον ἐμπορεῖ ταῖς βλασφημίαις του.

Λέγει ὁ Προφήτης Ζαχαρίας εἰς τὸ ἔνατον κεφάλαιον· Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας δεσμίοις σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ.

Τοῦτα τὰ λόγια ἐξηγῶντας ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος λέγει· Ὁ νοῦς εἶναι, ὅτι εἰς τὸ αἷμα τοῦ πάθους σου Χριστὲ ἠλευθέρωσες διὰ φιλανθρωπίαν σου ἐκείνους ὁποῦ ἐκρατοῦντα δέσμιοι εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ ᾅδου, ὅπου δὲν εἶναι ἔλεος. ὅθεν μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ ἀνέστησαν μὲ αὐτὸν, καὶ ἐφαίνησαν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐκρατοῦντα ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ Ἀδὰμ, ἢ σφάλμα παλαιὸν, ὡς ἄλλοις δοκεῖ, καὶ τοὺς εἶχαν τὰ δεσμὰ τοῦ ᾅδου.

Καὶ σμίγει παρακάτω ὁ Ἱερώνυμος, ὅτι πρῶτος ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἐλευθερωμένους ἐστάθη ὁ ληστής. μιλεῖ τὸ λοιπὸν ὁ προφήτης προηγουμένως κατὰ τὸ γράμμα διὰ τὸν λάκκον τῶν ἁγίων πατέρων,

τέρων, τοὺς ὁποίους ἐλευθέρωσεν ὁ Χριστὸς μὲ τὸ αἷμα τοῦ πάθους του.

Ἀλλ᾽ οἱ Ἑβραῖοι ἐξηγοῦσιν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλῶνος, καθὼς λέγει καὶ ὁ Γεργανός. Ὅμως μὲ δίκαιον ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας, ὄχι τοὺς Ἑβραίους. Διατὶ καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος εἰς τὸ περὶ θεοῦ πόλεως βιβλίον ιη. ἐξηγῶντας τοῦτον τὸν τόπον τοῦ προφήτου λέγει· Ἄλλοθι μιλῶντας ἡ προφητεία ἐν πνεύματι πρὸς τὸν Χριστὸν περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ λέγει· Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ. καλὰ καὶ τὸν λάκκον τοῦτον, ἀπὸ ταῖς διάφοραις ἐξήγησες ὁποῦ ἔχει, τὸν γρυκᾷ ὁ Αὐγουστῖνος διὰ τὸν λάκκον τῆς ἀνομίας εἰς τούτην τὴν ζωήν.

Εἶναι λοιπὸν ὁ νοῦς κατὰ τὴν ἐξήγησιν τῶν ἁγίων, ὅτι τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ δίδει καὶ ἐδω-

rum Patrum, quos suæ passionis sanguine liberauit Christus.

Hebræi verò interpretantur locum de liberatione Iudæorum è captiuitate Babylonica. Qui sensus Gergano placet; nimirum vt neget temporale illud receptaculum sanctorum Patrum. At nos iure sequimur non Hebræos, sed sanctos Patres: Nam & beatus Augustinus libro de Ciuitate Dei 18. agens de hoc Zachariæ loco ait; Alio loco ad ipsum Christum in spiritu prophetiæ; Tu quoque, inquit, in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua. Quid verò per hunc lacum intelligatur, possunt, inquit, diuersa sentiri; sibi tamen placere, vt intelligatur humanæ miseriæ sicca profunditas; vbi non sunt fluenta iustitiæ, sed iniquitatis lutum. Capi 35.

Est igitur sensus per sanctos Patres; Quòd san-

 guis

guis Christi dedit & dat remissionem peccatorum, liberauitque mortuos in lacu detentos. Cur ergo supra Gerganus Academię Lutheranæ luto potatus, duo tantum loca ponebat, Regnum Dei & inferos? En Scriptura per sanctum Hieronymum docet & lacum, sanctorum Patrum receptaculum. Qui sane lacus non potest esse cælum, non infernus; cum illa sint æternæ mansionis loca, hic autem lacus fuerit temporaneus. Siquidē virtute passionis Christi ereptæ sunt inde detentæ animæ. fuit ergo post mortem & tertius locus. Quod si hęreticus objiciat: hunc non esse Purgatorium: Dicimus; quemadmodum ante passionem Christi fuerant impedimenta illa, quæ scribit sanctus Hieronymus, quibus detinebantur animæ in lacu; ita post passionem Christi esse pariter impedimenta quædam, quæ docet Areopagita, Chrysostomus, & cæteri Patres:

nimi-

ἔδωκεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ἐλευθέρωσιν τῶν νεκρῶν, ὁποῦ εὑρίσκοντα εἰς τὸν λάκκον. καὶ πῶς ἔλεγε παρεπαίων ὁ Γεργαῖος κατὰ τὴν ψευδοδιδασκαλίαν τοῦ Λουτέρου, ὅτι δύο τόποι μόνον εἶναι, ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κόλασις; ἰδοὺ βάνει τὸν λάκκον ἡ θεία γραφὴ διὰ κάποιαις ψυχαῖς. καὶ τοῦτος ὁ λάκκος εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι ὁ οὐρανὸς ἢ ἡ κόλασις· ἐπειδὴ καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις εἶναι πάντοτινά, καὶ ὁ λάκκος πρόσκαιρος, διότι ἀπ' αὐτὸν ἐλευθερώθησαν αἱ ψυχαὶ μὲ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ. ἦτον λοιπὸν καὶ τρίτος τόπος μετὰ τὸν θάνατον πρόσκαιρος. Καὶ ἂν ἀποκριθῇ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι τοῦτος ὁ λάκκος δὲν εἶναι τὸ Καθαρτήριον· λέγομεν, ὅτι καθὼς πρὸ τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ ἦσαν τὰ ἐμπόδια ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, τὰ ὁποῖα ἐκρατοῦσαν ταῖς ψυχαῖς εἰς τὸν ἄνυδρον λάκκον, ἔτζι ὁμοίως μετὰ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ εἶναι μερικὰ ἐμπόδια, ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ Χρυσόστομος, καὶ οἱ λοιποὶ

ποὶ

ποὶ ἅγιοι πατέρες, ἤγουν τὰ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα, καὶ τίποτε κανόνων χρέος ἀπλήρωτον, τὰ ὁποῖα ἐξ ἀνάγκης κρατοῦσι ταῖς μετανοημέναις ψυχαῖς εἰς τόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δέεται ἡ ἐκκλησία νὰ περάσουν εἰς τόπον φωτεινὸν, εἰς τόπον ἀναψύξεως. τοῦτο ἐστὶ τὸ Καθαρτήριον. καὶ ἀναφαίνεται λαμπρότερον ἡ ἀλήθεια, ὅσῳ πλέον οἱ αἱρετικοὶ πάσχουσι νὰ τὴν σβήσουν.

nimirum peccata leuia, debitumque ſatisfactionis non perſolutum; quibus neceſſario detinentur animæ piorum eo in loco, vnde illas emitti orat Eccleſia, & migrare in lucis & refrigerij locum. Ita veritas clarius elucet, quanto auidius illam extinguere conantur hæretici:

BLA-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΕ.

Οτε λέγει ὁ Απόστολος· Εν τῷ ὀνόματι Ιησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ· δὲν λέγει διὰ Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LV.

Philipp. 2. 10.

Dicendo Apostolus; In nomine Iesu omne genu flectatur: non indicat Purgatorium.

REFVTATIO.

VBi Gerganus citauit alia quoque Scripturæ loca, quæ per allegoriam videntur indicare Purgatorium; suoque sensu abutens illa explicauit, vt negaret Purgatorium: proponit & hæc Apostoli verba, & in sensum illa trahit omnino absonum. Dicit enim, Apostolum vti Prosopopœia, & ostendere res omnes Dei potestati subesse. Vtque hoc probet à simili, profert locum è 5. Apocal. Et omnem creaturam, quæ in cælo est, & super terram, & sub terra, &

Vers. 13.

quæ

Αφ' οὗ ἐπρόσφερεν ἄλλους τόπους διὰ τὸ Καθαρτήριον μὲ σημασίαν ἀλληγορικούς, καὶ τοὺς ἔλυσεν ὡς τοῦ ἐφαίνη διὰ νὰ ἀρνηθῇ τὸ δόγμα τοῦτο, προβάλλει καὶ τὸν παρόντα τόπον, καὶ τὸν ἐξηγᾶ μὲ πονηρίαν ἀνόητην· ὅτι ὁ Απόστολος εἰς τοῦτα τὰ λόγια κάμνει προσωποποιΐαν, καὶ δείχνει ὅτι ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἀναφέρει ὅμοιον τόπον ἀπὸ τὸ ε. κεφάλαιον τῆς Αποκαλύψεως· Καὶ πᾶν κτίσμα, ὅ ἐστιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ, καὶ ὑποκάτω

τῆς

τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἤκουσα λέγοντας. Ἡ προσωποποιΐα εἶναι σχῆμα λόγου, ὅταν κάμνουσιν τὰ ἄψυχα ὡς ἔμψυχα, καὶ τὰ ἀπρόσωπα ὡς προσωπικά. λέγοντας λοιπὸν ἡ γραφὴ, ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα ὡσὰν νὰ ἦσαν ἔμψυχα, εὐλογοῦσι τὸν Θεὸν, κάμνει προσωποποιΐαν. ὅθεν λέγει, καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος γράφοντας, πᾶν γόνυ κάμψῃ, κάμνει προσωποποιΐαν, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Γεργαῖος. Καὶ εἶναι κατ' αὐτὸν ὁ νοῦς τοῦ Ἀποστόλου, πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἤγουν πᾶν πρᾶγμα νὰ προσκυνήσῃ τὸν Χριστόν.

Ἀλλὰ φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐμωράνθη μὲ τοὺς κακοδιδασκάλους του, ὅτι δὲν μιλεῖ ὁ Παῦλος διὰ τὰ ἄψυχα νὰ προσκυνήσουν τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ πᾶσα γόνατον νὰ κλίνῃ, καὶ πᾶσα γλῶσσα νὰ ἐξομολογήσῃ τὸν Χριστόν. καθὼς ἔλεγεν ὁ Δαβίδ· εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. λέγοντας, πάντα τὰ ἐντός μου, σημαίνει πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, τοὺς λογισμοὺς

quæ ſunt in mari, omnes audiui dicentes. Et quoniam proſopopœia figura eſt, cum inanimata inducuntur vt animata, & quæ perſonę non ſunt vt perſonæ; ideo Gerganus vult, per illa verba; Omnē creaturam, &c. cum non omnis creatura vocalis ſit, intelligi proſopopœiam: ſicut etiam in verbis Apoſtoli, omne genu flectatur. Vt ſenſus Apoſtoli per ipſum ſit: omne genu flectatur, ideſt Creaturæ omnes adorent Chriſtum.

Sed plane delirat Gerganus cum ſuis morionibus. Non enim vult Apoſtolus per illa verba, Chriſtum eſſe vel à rebus inanimis adorandum; ſed omne, inquit, genu flectatur, & omnis lingua Chriſtum confiteatur. Sicut & Dauid; Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Per illud enim; omnia quæ intra me ſunt, ſignificat omnes animæ potentias, cogitata, ſenſa, & quoſcumque motus *Pſal. 102.*

ani-

animi, nec non organicas corporis partes; hoc est totum hominem, vt exponit Chrysostomus.

Ita igitur & Paulus; Omne genu, & omnis lingua; idest per synecdochen, omnis creatura ratione vtens. Et cum dixisset Apostolus, Omne genu; subiungendo, & omnis lingua; explicat suam ipse mentem quòd non de omni creatura dixerit, vt genu flectat, & linguam ad confitendum moueat: ita enim excusari posset prosopopœia Lutherano rum: sed dixit, omne genu, & omnis lingua per synecdochen; idest omnis natura prædita virtute significandi, exprimendi, & confitendi gloriam Christi. Ita rursus Dauid; Lauda anima mea; Benedic anima mea Domino;

Psl. 145. 102. 103. cum laudans & benedicens esset Dauid, non nuda anima. Quare & Chrysostomus Apostolum exponens ait:

Quid

σμοὺς, ταὶς ἐνθυμήσεις, καὶ πάντα τῆς ψυχῆς τὰ κινήματα, καὶ τὰ ὀργανικὰ τοῦ σώματος μέρη, ἤγουν ὅλον τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Χρυσοστόμου.

Ετζι καὶ ὁ Παῦλος· Πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα, ἤγουν συνεκδοχικῶς, πᾶσα λογικὴ φύσις. καὶ ἀφοῦ εἶπε, πᾶν γόνυ, σμίγοντας, πᾶσα γλῶσσα, ἑρμηνεύει τὸν νοῦν του ὁ Απόστολος διατὶ μιλεῖ· ὅτι δὲν εἶπεν, πᾶσα πρᾶγμα ἂς κλίνῃ γόνυ, καὶ πᾶσα πλάσμα ἂς κινήσῃ τὴν γλῶσσαν του· διατὶ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἤθελεν ἔχει κάποιον χρῶμα ἡ προσωποποιΐα τῶν Λουτεράνων. ἀλλ' εἶπε, πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα, ἤγουν συνεκδοχικῶς, ὅση φύσις ἔχει δύναμιν νὰ τιμήσῃ, καὶ νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοῦ μέρους τὸ ὅλον. ἔτζι πάλιν ὁ Δαβίδ· αἴνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον· εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον· καὶ ὅμως ὁ αἰνῶν καὶ εὐλογῶντας τὸν Κύριον ἦτον ὁ Δαβίδ, ὄχι ἡ γυμνή του ψυχή. διὰ τοῦτο ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸν Απόστολον λέγει:

Τί

Τί δ᾽ ἐστιν, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων; Τουτέστιν ὁ κόσμος πᾶς, καὶ Ἄγγελοι, καὶ ἄνθρωποι, καὶ δαίμονες· ἢ ὅτι καὶ οἱ δίκαιοι, καὶ οἱ ἁμαρτωλοί. καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. Τουτέστιν, ἵνα πάντες τοῦτο εἴπωσιν. βλέπεις φανερὰ, ὅτι ὁ Χρυσόστομος δὲν γνωρίζει προσωποποιΐαν ἀψύχων εἰς τὰ λόγια τοῦ Παύλου.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος κατ᾽ οὐδένα τρόπον μιλεῖ διὰ τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ ἢ διὰ τοὺς Ἀγγέλους, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς δαίμονας· ἢ διὰ τοὺς δικαίους μόνον καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς. καὶ εἰς κάποιον τρόπον ἁμαρτωλαῖς ψυχαῖς ἐδείξαμεν ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, ὅτι εἶναι καὶ ἐκεῖναις, ὁποῦ εὑρίσκονται μὲ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα εἰς τὸ καθαρτήριον· ἐξ ἀνάγκης ὅτε λέγει ὁ Ἀπόστολος· Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· κατὰ τὸν Χρυσόστομον νοᾷ καὶ

λέ-

Quid sibi vult, Cælestium, terrestrium, & infernorum? idest, vniuersus mundus; & Angeli, & homines, & dæmones: vel, & iusti & peccatores. Et omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris; nimirum, omnes hoc dicant. Hic patet, Chrysostomum non agnoscere in Pauli verbis prosopopæiam.

Cum igitur Apostolus non loquatur de inanimis; sed vel de Angelis, hominibus, & dæmonibus; vel solum de iustis & peccatoribus; & peccatorum nomine suo modo notari didicimus illas etiam animas, quæ leuioribus pollutæ maculis in Purgatorio sunt; omnino fatendum est; quando Apostolus dicit; Omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum: sensum esse, vt Chrysostomus ait; Omnem iustum in cælo & in terra; & omnem peccatorem in terra & sub terra

debe-

debere se Christo submittere. Sunt ergo sub terra, qui leuibus inquinati peccatis Christo se submittunt & confitentur. Damnati verò non confitentur, dicente Propheta; In inferno quis cõfitebitur tibi? Ergo velit nolit Lutherus fateri cogitur, Peccatores sub terra confitentes, idest suã sponte fatentes & laudantes Christum esse animas Purgatorij. Siquidem confiteri, vt Chrysostomus explicat, est gratias agere, laudare, celebrare Deum, eiusque beneficia enarrare. & Gerganus ipse fatetur, duobus modis laudari Deum à creaturis, sponte quidem ab Angelis & à sanctis, non sponte verò à dæmonibus. Cum ergo dicit Apostolus; Et omnis lingua confiteatur; loquitur de laudatione Angelorum & sanctarum animarum. Et lingua infernorum confitentium neces-

Ps. 6.5.

in psal. 104. 105. 106.

λέγει· ὅτι πᾶσα δίκαιος εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ πᾶσα ἁμαρτωλὸς καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν γῆν νὰ ταπεινωθῇ τοῦ Χριστοῦ. εἶναι λοιπὸν ἁμαρτωλοί τινες κάτω ὑπὸ τὴν γῆν, ὅπου ταπεινοῦνται τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξομολογοῦσι τὸν Χριστόν. ἀλλ᾽ οἱ κολασμένοι δὲν ἐξομολογοῦνται, ὅτι λέγει ὁ Προφήτης· Ἐν τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; τὸ λοιπὸν θέλῃ δὲν θέλῃ ὁ Λουτέρος, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅπου εἶναι κάτω ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ ἐξομολογοῦσι, ἤγουν θεληματικῶς ὁμολογοῦσι καὶ δοξάζουσι τὸν Χριστὸν, εἶναι οἱ ψυχαῖς τοῦ καθαρτηρίου. μάλιστα σμίγοντας ὁ Γεργάνος, ὅτι τὰ κτίσματα δοξάζουν εἰς δύο τρόπους τὸν θεὸν, ἑκουσίως οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι, ἀκουσίως οἱ δαίμονες· καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει, πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται· καὶ τὸ ἐξομολογεῖσθαι ἑρμηνεύει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι εἶναι εὐχαριστία, αἶνος, καὶ ὕμνος μὲ διήγησιν τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ θεοῦ· κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην πρέπει τὸ ἐξο-

ἐξομολογεῖσθαι νὰ εἶναι ἴδιον τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων, ὄχι τῶν κολασμένων. καὶ λέγοντας ὁ Παῦλος, Ὅτι καὶ ἡ γλῶσσα τῶν καταχθονίων ἐξομολογήσηται, νοᾶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ψυχαῖς ἁγίαις κάτω ὑπὸ τὴν γῆν. ἁγίαις λέγω, καλὰ καὶ μὲ κάποιαν ὀλίγην ἁμαρτίαν, ἢ χρέος, διὰ τὰ ὁποῖα καθαρίζονται, καὶ ἐξομολογοῦνται τῷ θεοῦ ἑκουσίως.

Βλασφημᾶ λοιπὸν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Γεργανὸς λέγοντας, ὅτι δὲν γρυκᾶ ὁ Ἀπόστολος καθαρτήριον εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια πρὸς Φιλιππησίους.

neceſſariò intelligenda eſt animarum ſub terra ſanctarum; ſanctarum inquam, ſimpliciter, licet aliquo modo peccatricum.

Itaque blaſphemat Gerganus, dum aſſerit; Apoſtolum per illa verba non indicare Purgatorium.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Νϛ.

Οτι λέγοντας ὁ ἅγιος Παῦλος· Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; δὲν λέγει διὰ καθαρτήριον. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων ἀκόμη δὲν ἦσαν ναοὶ, ἀλλὰ μόνον κοιμητήρια, βαπτίζοντας ἐκεῖ τὰ παιδία, τὰ ἐβύπτιζαν ἐπάνω τῶν νεκρῶν. ὅτι τὸ, ὑπὲρ, ἐδῶ σημαίνει τὸ ἐπάνω.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LVI.

Apostolus per illa verba; Alioquin quid facient, qui
1.Cor.15.29. *baptizantur pro mortuis? non docet Purgatorium. Verum quia tempore Apostolorum nondum erant templa, sed Cœmeteria tantum, & in illis baptizabant infantes, sensus Pauli est; Quòd baptizabantur infantes super mortuorum sepulcra.*

REFVTATIO.

ESto; literalis huius dicti sensus non sit de Purgatorio; & si Gerganus somniat, Catholicos aliter sentire. At Lutheranos quid iuuat excitare sopita Marcionistarum deliria? Moris erat illis, vt narrat Chrysostomus in expositione

Ἔστω νὰ μὴν εἶναι τοῦ Ἀποστόλου ὁ νοῦς διὰ τὸ καθαρτήριον· καλὰ καὶ ὁ Γεργαῖος ὀνειρεύεται γράφοντας, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι λαμβάνουσι τὰ λόγια ταῦτα ἱστορικῶς διὰ τὸ καθαρτήριον. ἀλλὰ διατί μιμοῦνται οἱ Λουτεραῖοι τὰ μυθολόγια τῶν Μαρκιωνιστῶν;

στῶν; εἶχαν συνήθειαν αὐτήτην ἐκεῖνοι οἱ αἱρετικοὶ, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸν ἀναφερόμενον τόπον, ἂν ἤθελε τύχει νὰ ἀποθάνῃ τινὰς ἀπ' αὐτοὺς κατηχούμενος, ἤγουν ἀβάπτιστος, νὰ κρύβουν ἕνα ζωντανὸν κάτω ἀπὸ τὸν κράββατον τοῦ νεκροῦ, καὶ τότε νὰ ἐρωτοῦσι τὸν νεκρὸν, ἂν θέλῃ τὸ βάπτισμα. ἀπεκρίνετο λοιπὸν ὁ ζωντανὸς διὰ τὸν νεκρὸν, ὅτι ἤθελεν· καὶ ἔτζι ἐβάπτιζαν τὸν ζωντανὸν ἀντὶ τοῦ νεκροῦ. καὶ ἔλεγαν τοῦτοι οἱ αἱρετικοὶ, πῶς τὸ ἔκαμναν κατὰ τὸν λόγον τοῦ Παύλου, Οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν.

Τώρα λέγουσιν οἱ Λουτεράνοι, ὅτι μὴ ἔχοντας ναοὺς τὸ παλαιὸν οἱ Χριστιανοὶ, ἐβάπτιζαν τὰ παιδία εἰς τὰ κοιμητήρια. καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Απόστολος, Οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· ἤγουν ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἐπάνω τῶν νεκρῶν. οἱ Μαρκιωνισταὶ ἐβάπτιζαν κάτω ὑπὸ τοὺς νεκροὺς, οἱ Λουτεραῖοι λέγουσίν, ἐπάνω ἀπὸ τοὺς νεκρούς. ἐμωρολογοῦσαν ἐκεῖνοι κακοερμηνεύοντας

tione huius dicti; siquis apud illos defunctus esset catechumenus, mortui iacentis sandapilæ hominē supponere viuum: deinde interrogare mortuum, num vellet baptizari. Respōdebat pro mortuo viuus, velle: atque ita viuus baptizabatur pro mortuo. & morem hunc probabant illi hæretici ex allato Pauli loco, [illegible]

[illegible]

Et ita quidem Marcionistæ, Lutherani vero nūc asserunt; Morem vetustissimum fuisse Christianis non habentibus Ecclesias, sed cœmeteria, baptizare in illis. Proinde Apostolū dixisse; Qui baptizantur pro mortuis; idest iuxta expositionem Lutheranorum, super mortuos. baptizabant ergo Marcionistæ subter mortuos; Lutherani vero dicunt, super mortuos. Delirabant illi peruertētes dictum Apostoli, & exponentes; Pro mortuis, idest, loco mortuo-

rum. Delirant isti affirmantes; Pro mortuis, significare, super mortuos.

Quod vero Apostolorum tempore non essent Ecclesiæ Christianis, fabulosum est. & ne longius vagemur; In eadem epistola ad Corinthios prima inquit Apostolus; Conuenientibus vobis in vnum, iam non est dominicam cœnam manducare. mox, Numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum, aut Ecclesiam Dei contemnitis?

Cap. 11. 20. 22.

Quod exponens Chrysostomus; En, inquit, quarta reprehensio, quòd non solum pauperibus, sed Ecclesiæ quoque inferatur iniuria. Sicut enim dominicam cœnam facis priuatam, ita & locum, vtens Ecclesia veluti domo. Hic certe secundum Chrysostomum, Apostolus vocat Ecclesiam non congregationem Christianorum, sed congregationis locum.

Rur-

τας τὸ ῥητὸν τοῦ Παύλου, καὶ λέγοντας, ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, ἤγουν εἰς τόπον τῶν νεκρῶν. μωρολογοῦσι καὶ τοῦτοι λέγοντας, ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, ἤγουν ἐπάνω ἀπὸ τοὺς νεκρούς.

Ὅτι νὰ μὴν εἶχασι ναοὺς οἱ Χριστιανοὶ τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων, εἶναι παραμύθιον. καὶ διὰ νὰ μὴν ξεμακραίνωμεν, λέγει ὁ Ἀπόστολος εἰς ἐκείνην τὴν ὁμοίαν ἐπιστολήν, τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους εἰς τὸ ια. κεφάλαιον· Συνερχομένων ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστι κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν. ἀπ' ἐκεῖ· μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε;

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας· ἰδού, λέγει, τετάρτη κατηγορία, ὅταν μὴ πένητες μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκκλησία ὑβρίζηται. ὥσπερ γὰρ τὸ κυριακὸν δεῖπνον ἰδιωτικὸν ποιεῖς, οὕτω καὶ τὸν τόπον πάλιν ὡς οἰκίᾳ τῇ ἐκκλησίᾳ κεχρημένος. ἰδοὺ ὁ Ἀπόστολος κατὰ τὸν Χρυσόστομον κράζει ἐκκλησίαν τὸν τόπον, ὄχι τοὺς Χριστιανούς.

Πά-

Πάλιν εἰς τὸ ιδ. κεφάλ. λέγει ὁ Ἀπόστολος· αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν. ἀπέκει· εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. Κάμνει ἀντίθεσιν ὁ ἀπόστολος τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ οἴκου, τόπου πρὸς τόπον.

Καὶ τὸ μαρτυρεῖ φανερώτατα ὁ Ἀρεοπαγίτης γράφοντας εἰς τὸ, ἐπὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας· Ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἢ τοῦ ἱερατείου ἔψαλλαν τὰ νεκρόσιμα, καὶ εἰς ἄλλον τόπον ἔθαπταν.

Εἶχασι λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων ναοὺς, ἐκκλησίας, ἱεροὺς τόπους, ἱεροὺς οἴκους, οἴκους προσευχῆς, εὐκτήρια, κυριακὰ, καὶ μὲ ὅσα ἄλλα ὀνόματα κράζονται εἰς ταῖς ἱστορίαις ἔξω ἀπὸ τὰ κοιμητήρια. καὶ φλυαροῦσιν εἰς ὅλα οἱ Λουτεράνοι διαστρέφοντας τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου, καὶ λογιάζοντας μὲ τοῦτο νὰ φύγουσιν οἱ ἄθλιοι τὸ ἀποστολικὸν δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου.

Rurſus cap. 14. Mulieres in Eccleſijs taceant. v. 34. 35.
Deinde; Si quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogent. vbi Apoſtolus opponit locum loco, Eccleſiam domui.

Quod etiam Areopagita manifeſtiſſimè indicat cap. 7. De Hierarchia Eccleſiaſtica, narrans alio loco, nimirum in Eccleſia, deponi corpus defuncti ad habendum pro eo exequiarum cultum, & in alium locum deferri ad ſepulturam.

Erant ergo Apoſtolorum tempore præter cœmeteria Eccleſiæ, templa, ſacra loca, ſacræ ædes, Oratoria, Dominica, & ſi quo alio nomine vocantur in hiſtorijs: & nugantur plane Lutherani detorquentes verba Apoſtoli, & exiſtimantes hac techna euitare ſe poſſe Dogma Apoſtolicum Purgatorij.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΖ.

Οτι λέγοντας ὁ Απόστολος· Εκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει, καὶ τὰ ἑξῆς· δὲν λέγει Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LVII.

1. Cor. 3. 13. *Per illa verba; Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit: Apostolus intelligit sacram Scripturam, non Purgatorium.*

REFVTATIO.

HIc est celeberrimus ille locus, qui grauem disputationis materiam præbuit vniuerso Sancto Florentino Concilio, dum de Purgatorij dogmate ageretur. Redacta vero fuit summa expositionis horũ verborũ in duos explanãdi modos. Vnum Chrysostomi pro Orientalibus alterum Patrum Occidẽtalium prȩsertim Augustini. ideoq. satis erit in prȩsenti horum duorũ auctoritas.

Τοῦτος εἶναι ὁ πολυθρύλλητος τόπος ὁποῦ ἔδωκε πολλὴν ὑπόθεσιν ἐξετάσεως εἰς τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον τῆς Φλωρεντίας διὰ τὸ Καθαρτήριον· καὶ ἔχει δύο τρόπους ἐξηγήσεως, ἕνα τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ ἄλλον μάλιστα εἰς τοὺς δυτικοὺς τοῦ Αὐγουστίνου. Οθεν φθάνει εἰς τὸ παρὸν τῶν δύο τούτων ἡ ἐξήγησις.

Cen- Κα-

Κρατεῖ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου· Εἴ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον μένει, ὃ ἐποικοδόμησε, μισθὸν λήψεται· εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός.

Τοῦτα λέγω τὰ ἀποστολικὰ λόγια κρατεῖ ὁ Χρυσόστομος νὰ ἔχουσι τοῦτον τὸν νοῦν· Ὅτι ἐπειδὴ ἦσαν τινὲς, ὁποῦ κατὰ τὸν Ὠριγένην ἐπίστευαν νὰ ἔχῃ τέλος ἡ κόλασις· καὶ ἐπρόφερον τὸν παρόντα τόπον τοῦ ἀποστόλου, ὁποῦ φαίνεται νὰ διδάσκῃ τέλος κολάσεως λέγοντας· Αὐτὸς δὲ σωθήσεται ὡς διὰ πυρός· διὰ τοῦτο διὰ νὰ ἀπορρίψῃ τὴν αἱρετικὴν ταύτην γνώμην, ἐξηγᾷ καὶ λέγει ὁ Χρυσόστομος· Ὅτι ὁποῖος ἔχει πίστιν ὀρθὴν, καὶ ἔργα κακὰ, δὲν θέλει τὸν ὠφε-

Censet Chrysost. verba Apostoli: Siquis superædificat super fundamentum hoc, aurum, argẽtum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam; vniuscuiusque opus manifestum erit: Dies enim declarabit, quia in igne reuelabitur; & vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit, quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur; ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. — 1. Cor. 3. 12.

Hæc inquam Pauli verba putat Chrysostomus hunc sensum habere. Quoniam erant tunc temporis Origenistę, credentes damnatorum pœnas aliquando finẽ habituras; idq. probabant ex hoc loco Pauli dicentis: Ipse autem saluus erit quasi per ignem: idcirco ad explodendam opinionem hæreticam explicat Chrysostomus, sensum esse; Quòd qui rectam habet fidem, sed praua opera; nihil proderit illi fides, quo minus puniatur, opusque

eius comburatur; ipse autē saluus erit; hoc est, inquit, nō peribit & ipse sicut opera, ita vt in nihilū rediga tur; sed perdurabit in igni. Ita enim, inquit, solemus dicere, res quæ non absumūtur, nec in cineres rediguntur, persistere & saluas esse in flāmis. Nec mirādū, inquit Chrys. quòd æternū in igni supplicium vocet salutem: & affert exempla quædam è Scriptura.

Et certum est, Chrysost. adhibuisse hanc expositionem, vt viam omnino præcluderet Origenistis probandi ex hoc loco Pauli, Quòd ignis inferni finē habeat; quæ tunc hęresis plurimū vigebat. Nec opportunū existimauit sapiētiss. Doctor exponere hūc locū de pœnis tēporalibus, & verbis Apostoli tribuere sensū ignis non æterni: cū tamen multis alijs locis doctrinam Purgatorij tradat, & luculēter asseueret: ne via pateret Origenistis detorquēdi hoc in suū sensum; Quòd pœna ignis in futura vita non sit æterna.

Contra

ὠφελήσει νὰ μὴ κολασθῇ, καὶ νὰ μὴν καταχαίεται τὸ ἔργον του. αὐτὸς δὲ σωθήσεται, λέγει, ἤγουν δὲν θέλει ἀφανισθῇ ὁ καϊόμενος. καθὼς λέγομεν διὰ τὰ πράγματα ὁποῦ δὲν καταχαίονται, ὅτι ἐν πυρὶ σώζονται. Τούτη λοιπὸν ἡ σωτηρία τῶν κολασμένων γρυκᾶται κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὄχι ἄλλο, ἢ διαμονὴ ἀθάνατος τῶν κολαζομένων εἰς τὸ πῦρ.

Τούτην τὴν ἐξήγησιν ἔδωκεν ὁ Χρυσόστομος διὰ νὰ φράξῃ τὸν πόρον τῆς αἱρέσεως τῶν Ὠριγενιστῶν, ὁποῦ ἐσυλλογίζοντα νὰ ἔχῃ τέλος ἡ κόλασις ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Ἀποστόλου. καὶ δὲν ἐφαίνη ἁρμόδιον τοῦ μεγάλου πατρὸς νὰ ἐξηγήσῃ διὰ τὸ Καθαρτήριον, καὶ νὰ ἑρμηνεύσῃ εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου πρόσκαιρον παίδευσιν ὁποῦ πάσχουσιν ἐκεῖ οἱ ψυχαῖς· πρᾶγμα ὁποῦ καθὼς ἐδείχθη, εἰς πολλοὺς τόπους διδάσκει καὶ ἑρμηνεύει· διὰ νὰ μὴν δώσῃ ἀφορμὴν τῶν Ὠριγενιστῶν νὰ πιστεύουσιν, ὅτι ἡ κόλασις τοῦ πυρὸς εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἔχει τέλος.

Ἐξ

Ἐξ ἐναντίας ὁ Αὐγουστῖνος διχῶς ἐντήρησιν ἐξηγᾷ τὸν τόπον βεβαιώνοντας, ὅτι εἶναι ἀπ' ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους λέγει εἰς τὴν δευτέραν του ἐπιστολὴν ὁ ἅγιος Πέτρος, πῶς εἶναι κάποια δύσκολα εἰς ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ ἁγίου Παύλου. ἐξηγῶντας λοιπὸν ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος λέγει· Ὅτι τὸ πῦρ τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ εἰς ταύτην τὴν ζωὴν διὰ τοὺς πόνους, τὰ βάσανα καὶ τοὺς πειρασμούς. ἐμπορεῖ ἀκόμη νὰ νοηθῇ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ὅτι Χριστιανοί τινες νὰ σώνωνται διά τινος Καθαρτηρίου πυρὸς ταχύτερον ἢ βραδύτερον, ὅσῳ περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἠγάπησαν τὰ πρόσκαιρα τοῦ κόσμου. ὄχι ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ, ὁποῦ ἔχοντας ἁμαρτίαις δὲν ἔλαβαν διὰ μετανοίας τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Σμίγει λύοντας ἄλλο ζήτημα ὁ Αὐγουστῖνος· Ὅτι οἱ λειτουργίαις διὰ τοὺς νεκροὺς ἂν γίνωνται δι' ἐκείνους ὁποῦ ἐτελεύτησαν μὲ τόσον κακὰ ἔργα, ὅτι εἶναι ἀνάξιοι νὰ βοηθηθοῦσιν, δὲν τοὺς ὠφελοῦσιν. ὁμοίως ἂν αἱ λειτουργίαις γίνωνται δι' ἐκείνους ὁποῦ

Contra S. Augusſt. nihil tale veritus exponit, aſſeritq; locũ hũc Apoſtoli deputandũ eſſe inter ea, quæ Petrus dicit eſſe in ſcriptis Pauli difficilia intellectu. Suam igitur exponẽs ſententiã Auguſt. ait: Ignem hũc eſſe doloris & triſtitię propter varios caſus ĩ hac vita. Vel quòd etiã in alia talia quædam iudicia ſubſequãtur, vt nonnulli fideles per ignẽ quemdã Purgatoriũ, quanto magis minuſue bona pereũtia dilexerũt, tanto tardius citiuſue ſaluentur. Non tamen tales, de quibus dictum eſt, Quod Regnum Dei non poſſidebunt; niſi conuenienter pœnitẽtibus eadem crimina remittantur.

Petri 2. 3. 16. De octo Dulcitii quæſtiõ. quæſt. 1. lib. de fide & operibus cap. 15. Enar. in pſal. 37. in Euchirid. cap. 68. 69. Accedit Hiero. in epiſ. 1. Cor. S. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 39. Ambroſ. in expoſit. huius loci.

1. Cor. 6. 9

Aliam mox quæſtionẽ ſoluẽs Auguſt. Ea, inquit, quæ pro defunctis fiunt; ſi pro eis fiant, quorum tam mala ſunt merita, vt neque talibus digni ſint adiuuari: ſiue pro eis quorum tam bona ſunt, vt talibus non indigeant adiumẽtis; eos omnino iſta nihil adiuuãt. Genere igitur vitæ, quod

gessit. quisq. per corpus, efficitur, vt prosint, vel nō prosint quæcumq pro illo piè fiunt; cum reliquerit corpus, non meritum, per quod ista prosint. Si nullū comparatū est in hac vita, frustra quæritur post hanc vitā. Ita fit, vt neq. inaniter Ecclesia, nec suorum cura pro defūctis quod potuerit religionis impendat; & tamen ferat vnusquisq. secundum ea, quæ gessit per corpus, siue bonū, siue malū, reddente Domino vnicuiq. secundū opera eius.

Et in Enchiridio similiter
Cap. 109. August. Neq. negandum est, inquit, defunctorū animas pietate suorum viuētium releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ in Ecclesia fiunt. Sed eis hęc prosunt, qui cū viuerent, vt hæc sibi prodesse possent, meruerunt. Et quare non omnibus prosunt, nisi propter differentiam vitę, quam quisq. gessit in corpore? Cū ergo sacrificia, siue quæcūq. eleemosynæ ꝑ baptizatis defūctis omnibus

ὅπου ἔχουσι τόσον καλὰ ἔργα, ὅτι δὲν χρειάζονται βοηθείαν, οὐδὲ τούτους ὠφελοῦσι. ὠφελοῦσιν ἐκείνους ὅπου ἔκαμαν τέτοιαν ζωὴν, ὅτι εἶναι ἐπιτήδειοι νὰ λάβουσι βοήθειαν νεκροί. Διατὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος εἰς τούτην τὴν ζωὴν δὲν γίνεται ἄξιος νὰ ἔχῃ βοήθειαν νεκρὸς, εὔκαιρα τὴν γυρεύει μετὰ τὸν θάνατον. εἰς τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἡ ἐκκλησία δὲν προσδέχεται εὔκαιρα διὰ τοὺς νεκρούς· καὶ ἀληθεύεται ἐκεῖνο τὸ ῥητὸν, Ὅτι κάθε εἷς λαμβάνει καθὼς ἔπραξεν εἰς τὸ κορμὶ καλὸν ἢ κακὸν, ἀποδίδοντας ὁ θεὸς κατὰ τὰ ἔργα του καθενός.

Καὶ εἰς τὸ Ἐγχειρίδιον πρὸς Λαυρέντιον λέγει τὰ ὅμοια ὁ Αὐγουστῖνος γράφοντας· Καὶ διατὶ δὲν ὠφελοῦνται ὅλοι; διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ζωῆς εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. τὸ λοιπὸν ὅταν γίνωνται λειτουργίαις ἢ ἐλεημοσύναις δι' ὅλους τοὺς νεκροὺς Χριστιανοὺς, διὰ τοὺς πολλὰ καλοὺς εἶναι εὐχαριστία, διὰ τοὺς πολλὰ κακοὺς εἶναι κάποια παρηγορία τῶν ζωντανῶν. ἐκείνους ὅπου

ἀφε-

ὠφελοῦσιν, ἢ παντάπασι τοῖς δίδουσιν ἄφεσιν, ἢ τὴν κάμνουσι τὰ βάσανα ἐλαφρότερα. Τοῦτη ἡ εἶναι ἐξήγησις τοῦ Αὐγουστίνου. καὶ εἶναι εὐσεβέσταται καὶ οἱ δύο ἐξηγήσεις.

Ὅμως στέκοντας εἰς τὸ γράμμα καὶ τὴν δύναμιν τῶν λέξεων τοῦ ἁγίου Παύλου φαίνεται ὁ νοῦς τοῦ Ἀποστόλου διὰ τὸ Καθαρτήριον. Εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός. ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ ἅγιος Παῦλος τέσσαρες λέξες, ὁποῦ σημαίνουσι πρόσκαιρον παίδευσιν καθάρσεως, ὄχι αἰωνίαν κόλασιν τῆς γεέννης. Κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, σωθήσεται, διὰ πυρός. Κατακαήσεται σημαίνει κατακαϊμὸν καὶ ἀφανισμὸν, ὄχι ἁπλῆν καῦσιν. λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος, κατακαήσεται, τουτέστιν οὐκ οἴσει τοῦ πυρὸς τὴν ῥύμην. λέγοντας λοιπὸν, κατακαήσεται τὸ ἔργον, θέλει νὰ εἰπῇ, ἀφανισθήσεται. ἀλλ' ὁ ἀφανισμὸς ἔχει τέλος. τὸ λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος δὲν μιλεῖ διὰ τὰ

ἔργα

nibus offerũtur; pro valde bonis, gratiarum actiones sunt; pro non valde malis propitiationes sũt: pro valde malis etsi nulla sũt adiumenta mortuorum, qualescumq. viuorum consolationes sunt. Quibus autẽ prosũt, aut ad hoc prosũt, vt sint plena remissio, aut certè tolerabilior fiat ipsa damnatio. *Ita August.* Et pietatis quidem scopo locutus est tam Chrysostomus, quàm Augustinus.

Verum si Apostoli verba spectemus ad literã, sensus plane videtur esse de Purgatorio. Si cuius opus arserit, detrimentũ patietur, ipse autem saluus erit, sic tamẽ quasi per ignem. Quatuor vocibus vtitur Apostolus, quæ non pœnã æternam, sed temporalem notant animaduersionem: Arserit, detrimentum patietur, saluus erit. per ignẽ em. Arserit; græcè, incendio consumetur; significat non simplicẽ vstionẽ, sed absũptionẽ. Et Chrysost. Arserit, inquit; idest non feret impetum ignis. non

feret

feret impetum ignis, ergo penitus absumetur. Sed absumptio finẽ habet. Sermo igitur est Apostolo nõ de illis operibus, quæ nũquã absumuntur & semper vruntur, sed de ijs quorum combustio finem habet. Vox ergo, ardebit, significat tẽporalẽ in Purgatorio concremationem, nõ perpetuũ gehennæ ardorem. Detrimentũ patietur. Pati detrimẽtum & perire, hoc loco necesse est differant: sequitur enim vox illa, saluus erit. vt perire sit totius, detrimentum pati sit partis. Ita Christus; Qui
Io. 12.25. amat animã suam, perdet eam. Cũ ergo dicat Apostolus, Detrimẽtum patietur; non vult significare idem, quòd peribit, sed aliquid minus. minus gehennæ ignibus nihil est animabus quàm Purgatorium. Saluus erit: At salutis nomen in Scripturis adeo bene sonat, vt ex eo Dominus significantissimo nomine vocetur Saluator. Cum ergo Apostolus distinguat opus ab operante,

ἔργα ὁποῦ δὲν ἀφανίζονται ποτὲ, ἀλλὰ πάντοτε καίονται. ἄρα τὸ κατακαήσεται, σημαίνει τὴν πρόσκαιρον καῦσιν τοῦ Καθαρτηρίου, ὄχι τὴν αἰώνιον τῆς γεέννης. Ζημιωθήσεται, ἔγουν θέλει πάθει ζημίαν. ζημία ἐδῶ καὶ ἀπώλεια δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ, ὅτι ἀκολουθᾷ τὸ, σωθήσεται. λοιπὸν ὁ χαϊμὸς τοῦ ὅλου λέγεται ἀπώλεια, τοῦ μέρους ζημία. ἔτζι ἔλεγεν ὁ Χριστός· Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν. λέγοντας λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος, ζημιωθήσεται, φαίνεται πῶς δὲν θέλει νὰ εἰπῇ, ἀπολεῖται, ἀλλὰ τίποτε ὀλιγώτερον· τὸ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν κόλασιν ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ τῶν ψυχῶν τὸ Καθαρτήριον. Σωθήσεται· τῆς σωτηρίας τὸ ὄνομα εἶναι τόσον εὔφημον, ὅτι ἀπ' αὐτὸ κράζεται ὁ Χριστὸς μὲ ἐμφατικώτατον ἐπίθετον Σωτήρ. Διαιρῶντας λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος τὸ ἔργον καὶ τὴν πρᾶξιν ἀπὸ τὸν πράξαντα, καὶ κράζοντας τὸν κατὰ καϊμὸν τοῦ ἔργου ζημίαν τοῦ πάσχοντος, πρέπει τὸ, σωθήσεται, νὰ σημαίνῃ, πῶς αὐτὸς ὁ ζημιωθεὶς

te,

μιωθεὶς

μιωθεὶς δὲν θέλει πάθει ἀφανισμὸν καὶ ἀπώλειαν, οἵαν πάσχει τὸ ἔργον· ἀλλὰ μένοντας ἡ ζημιωθεῖσα ψυχὴ ἀφ' οὗ κατακαῇ τὸ ἔργον, ἄκαυστος, γίνεται ἐλευθέρα ἀπὸ πᾶσαν τιμωρίαν. ἄρα τὸ, σωθήσεται, σημαίνει ὄχι μόνον διαμονὴν τοῦ εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίαν ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ τελείαν ἀπολύτρωσιν, τὸ ὁποῖον γίνεται διὰ τοῦ πυρός. Διὰ πυρός. λέγοντας ὁ Ἀπόστολος, διὰ πυρὸς, ὁποῦ σημαίνει κίνησιν καὶ διάβασιν· ὄχι ἐν πυρὶ, ὁποῦ σημαίνει στάσιν· δηλοῖ ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ὁποῦ ἔκαμε τὸ κατακαιόμενον ἔργον, γίνεται διαβαίνοντας διὰ πυρὸς, ὄχι μένοντας ἐν τῷ πυρί. ἀλλ' ἡ κίνησις καὶ ἡ διάβασις εἶναι τὶ πρόσκαιρον. ἄρα ὁ ἀπόστολος μιλεῖ διὰ καῦσιν πρόσκαιρον, ὄχι αἰώνιον. Εἶναι λοιπὸν παραφραστικῶς ὁ νοῦς τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ τοῦτος· Ἐάν τινος τὸ ἔργον ἀφανισθῇ ἐν τῷ πυρὶ, πείσεται μὲν τὴν ζημίαν τῆς καύσεως τοῦ ἔργου ὁ πράξας, σωθήσεται δὲ αὐτὸς ὡς διὰ πυρὸς καθαρθεὶς, ἅτε ὀργάνου τῆς δι-

te, & combustionem operis dicat esse detrimentum patientis; oportet vt vox illa, saluus erit, denotet, quod patiens non perit, sicut perit opus: sed anima detrimentum passa post combustum opus libera erit à combustione. Esse autem à combustione liberam significat non solam animæ durationem, sed etiam liberationem à malo plenamque salutem, idque per ignem. Per ignem. Hic loquendi modus significat transitum & motum; quemadmodum si dixisset, in igne, significasset statum & quietem. Salus ergo hominis, qui fecit opus comburendum, fit transeundo per ignem, non manēdo in igni. transitus & motus habent suos terminos. Apostolus ergo per has voces significauit aliquid temporaneum, non æternum. Vt sensus difficillimi huius loci paraphrasi vtendo sit iste. Si cuius opus fuerit absumptum ab igne, tanquam instrumento diuinæ iustitiæ, pa-

patietur quidem combustionem operis qui fecit opus;ipse verò saluus erit, tanquã purgatus per ignẽ.

Ita explicat & Basilius magnus in caput 9. Isaiæ, & 15. de Spiritu sancto ad Amphiloch. Et Gregorius Naz. or. 2. Et perspecta fit Gergani amentia dicẽtis, Ignem, de quo Paulus loquitur, esse Scripturam. At quomodo quadrabunt Scripturæ, quæ de igni dicit Apostolus? Quod opus quidem comburetur; qui verò fecit opus, saluus erit quasi per ignem? Quomodo intelligetur Scriptura comburere & absumere, & qui transit per Scripturam esse saluus?

Illud quoq. quod subdit; Paulum loqui de die iudicij; non est verum; licet in sensu Chrysostomi verum sit. Sed quoniam ipse aliud spectabat, vt diximus litera suadet oppositum. Apostolus dicit: Si cuius opus mãserit, quod superædificauit, mercedem accipet. Pro-

δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ.

Ετζι τὸ λαμβάνει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ θ. κεφάλ. τοῦ Ησαΐου, καὶ ιε. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς Αμφιλόχιον· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν δεύτερόν του λόγον. ἔτζι φανερώνεται ἡ ἀνοησία τοῦ Γεργαίου ὁποῦ ἐξηγᾶ, ὅτι ἡ ἁγία γραφὴ εἶναι τὸ πῦρ ὁποῦ λέγει ὁ ἀπόστολος. καὶ πῶς νὰ ἁρμόσουν τῆς θείας γραφῆς τὰ μερικὰ ἐκεῖνα, ὅτι τὸ ἔργον θέλει κατακαῆ, καὶ ὁ ἄνθρωπος θέλει σωθῆ ὡς διὰ πυρός; πῶς γρυκᾶται, ὅτι ἡ θεία γραφὴ νὰ κατακαίσῃ, καὶ περνῶντας διὰ τῆς γραφῆς ὁ ἄνθρωπος νὰ σωθῆ;

Αλλὰ καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ σμίγει, ὅτι ὁ ἀπόστολος λέγει διὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, δὲν εἶναι ἀληθινόν, καλὰ καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον νὰ εἶναι ἀληθινόν· ὅτι ὡς εἴπαμεν, ὁ σκοπός του ἤτον νὰ ξεριζώσῃ τὸν Ωριγενισμόν. ἀμὴ κατὰ τὸ γράμμα ὁ ἀπόστολος λέγει, εἴ τινος τὸ ἔργον μένει, ὁ ἐποικοδόμησε, μισθὸν λήψεται. ὁ μι-

ὁ μισθὸς οὗτος βέβαια ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν διὰ τὰ καλὰ ἔργα, τὸν χρυσὸν, τὸν ἄργυρον, τοὺς τιμίους λίθους, καθὼς τὸ ὁμολογᾷ καὶ αὐτὸς ὁ Λουτηροδιδακτος. καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁποῦ λέγει ὁ Ἀπόστολος, πῶς λαμβάνουσιν οἱ δίκαιοι τὸν μισθὸν, λέγει διὰ τοὺς ἄλλους πῶς θέλουν ζημιωθῆ, καὶ ὅμως θέλουν σωθῆ ὡς διὰ πυρός. οἱ τελείως δίκαιοι λαμβάνουσι τὸν μισθὸν παρευθὺς μετὰ τὸν θάνατον, ὡς τὸ ὡμολόγησε καὶ αὐτὸς εἰς τοῦτο τὸ ὄγδοον τοῦ βιβλίου εἰς τὴν ἕκτην ἐρωταπόκρισιν· καὶ ὁμοίως τὸ ὁμολογᾷ εἰς τὴν ὑστέραν ἐρωταπόκρισιν τοῦ αὐτοῦ βιβλίου. τὸ λοιπὸν ἕνας εἶναι ὁ καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ τελείως δίκαιαι ψυχαὶ ἀπολαμβάνουσι τὸν μισθὸν, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἄλλαις ἔχουσι τὸ ἔργον κατακαιόμενον, καὶ σώζονται ὡς διὰ πυρός. ταῦτα λέγει ὁ Αὐγουστῖνος καὶ ἄλλοι δυτικοὶ, ὅτι εἶναι τοῦ Καθαρτηρίου ἴδια, καὶ ἡ δύναμις τῶν ἀποστολικῶν λέξεων τὸ ἀναγκάζει. ἄρα δὲν μιλεῖ ὁ Παῦ-

λος

Profecto hęc merces nihil aliud est, quam vita æterna propter bona opera, significata per aurum, argentū, lapides pretiosos. Quod & ipse Lutheri discipulus fatetur. Et eo ipso tempore, quo iusti mercedem accipiunt per Apostolum; alij detrimentum patiuntur, & salui tandem fiunt quasi per ignem. Atqui certum est, iustos statim à morte mercedem accipere; quod fatetur & Gerganus in hoc suo libro 8. Quæstiuncula 5. Responsione 6. & eiusdem libri Responsione vltima. Vnum igitur est tempus, quo animæ sine vlla macula iustę mercedem accipiunt; & quo alię patiuntur combustionem operis, vt saluæ fiant. Hæc per Augustinum & alios Patres sunt propria Purgatorij; & vocum Apostoli literalis significatio id fateri cogit: Ergo non de supremo die iudicij loquitur Apofto-

lus

lus, quando Purgatorium non erit; sed de particularis retributionis die; quæ vocatur à Paulo declarans, quia transmittit animam hominis ad operum examen, iuxta illud psalmi;
Ps.145.4. In illa die peribunt omnes cogitationes eius. Exponit Chrysostomus, die obitus, migrationis ex hac vita. Quod patet ex antecedentibus Prophetæ verbis: Exibit Spiritus eius, & reuertetur in terram suam. Apostolus etiam
1.Cor.4.3 infra capite 4. vocat humanum diem, qui non est vltimus diuini Iudicij. Quare diei nomine nihil nos cogit, vt vbique intelligamus extremum Iudicij. Liquet ergo, Lutherum & impiam eius sectam negare Purgatorium contra mentem sacræ Scripturæ. Porro cæteras huius loci sinistras interpretationes, præsertim à Marco Ephesio traditas, suo loco examinabimus, ne hic

λος διὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὅτι δὲν εἶναι Καθαρτήριον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμέραν τῆς μερικῆς ἀνταποδόσεως· ἡ ὁποία κράζεται ἡμέρα δηλοῦσα, διατὶ πέμπει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἔργων κατὰ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ· ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει ὁ Χρυσόστομος, τῆς τελευτῆς, τῆς καταλύσεως τοῦ βίου. καὶ εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ προηγούμενα λόγια τοῦ προφήτου· ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. ἀκόμη παρακάτω ὁ Απόστολος εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον ἀνακράζει ἀνθρωπίνην ἡμέραν. ὅθεν ἡμέρα ἁπλῶς δὲν σημαίνει πανταχοῦ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως.

Φανερὸν εἶναι λοιπὸν, ὅτι ἐναντίον τῆς θείας Γραφῆς ἀρνεῖται τὸ καθαρτήριον ὁ Λυτέρος καὶ ἡ μιαρὰ συμμορία τῶν μαθητῶν του. ταῖς ἄλλαις παρερμηνείαις ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Μάρκος τῆς Εφέσου εἰς τὸ ῥητὸν τοῦτο τοῦ ἀποστόλου, θέλομεν ἐξετάσει μερι-

μερικῶς, διατὶ νὰ μὴ συγχέωμεν ἐδῶ ταῖς διάφοραις τῆς ψευδοδιδασκαλίαις.

hic oriatur Blasphemiarũ confusio.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΗ.

Ὅτι οἱ Παπισταὶ λέγουσιν πῶς ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ ψευδοκαθαρτήριόν τους, διατὶ ὅλοι ἔχουσι ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LVIII.

Papistæ dicunt, omnes mitti in eorum Pseudopurgatorium, quia radicem peccati omnes habent.

REFVTATIO.

Ἀφ' ὅσα εἴπαμεν, καὶ ἀφ' ὅτι ἀναφέραμεν ὀλίγον παραπάνω φαίνεται ἡ βαττολογία τούτου τοῦ παραφέρου. ποῖος ἅγιος, ἢ ποῖος ὀρθόδοξος εἶπε ποτὲ, ὅτι ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον; ἢ νὰ παγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον οἱ μετανοημέναις

EX ijs quæ dicta & citata sunt, palam est nugatoris huius vaniloquentia. Quis sanctorum, quis Catholi-
30 corum dixit vnquam, omnes mitti in Purgatorium? aut pœnitentes animas ideo mitti in Purgatorium, quia radicem ha-

habent peccati? Vnde hauserunt hæc somnia falsarij impostores? Noli- 1. Cor. 6. 9. 10. te errare, dicebat Apostolus; Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorũ concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Non dicit Apostolus, quòd hi per ignem sint consecuturi salutem; sed, Regnum Dei non possidebunt. non omnes ergo mittuntur in Purgatorium; nam qui eo mittuntur, procul dubio salutem consequuntur.

Rursus non dixit Apostolus; propter radicem peccati animas pati detrimentum, vt saluæ fiant per ignem: sed opus ligni, fœni, stipulæ comburi, vt fiat salus per ignem.

Chrysostomus homilia 21. Statuarum; Peccata, inquit, tollit baptismus; con-

μυρίαις ψυχαῖς, διατὶ ὄχουσι ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας; πόθεν ἐφαντάσθησαν οἱ λωτερμαθεῖς τὰ ὄνειρα τοῦτα; Μὴ πλανᾶσθε, ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος τῶν Κορινθίων· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὐ κλέπται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. Δὲν λέγει διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος, ὅτι σωθήσονται διὰ πυρὸς, ἀλλ' ὅτι βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ἄρα δὲν πηγαίνουν ὅλοι εἰς τὸ Καθαρτήριον, ὅτι ὅσοι πέμπονται εἰς τὸ Καθαρτήριον, τέλος βασιλείαν θεοῦ κληρονομοῦσιν.

Καὶ πάλιν δὲν εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι διὰ τὴν ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας καίονται αἱ ψυχαῖς διὰ νὰ σωθοῦσι διὰ πυρός· ἀλλ' ὅτι καίεται τὸ ἔργον τοῦ ξύλου, τοῦ χόρτου, καὶ τῆς καλάμης, καὶ οὕτω γίνεται ἡ σωτηρία διὰ πυρός.

Ἔλεγεν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν κα. τῶν ἀνδριάντων· Τὰ ἁμαρτήματα τὰ ἀφανίζει τὸ λουτρὸν, τὴν συνή-

θειαν

θέαν διόρθωσον σύ. δὲν τιμωρᾶ λοιπὸν ἡ ῥίζα, ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα· διατὶ καὶ μὲ τὴν ῥίζαν ὁποῦ μένει μετὰ τὸ λουτρὸν ὁ ἄνθρωπος εἶναι δίκαιος. τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων ἀκολουθοῦσιν εἰς ὅλα οἱ Παπισταί, ἤγουν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐφαντάσθη ποτὲ ταύταις ταῖς ἀνομώταταις συκοφαντίαις.

consuetudinem tu corrige. Non igitur peccati radix, sed peccatum est causa punitionis: siquidem post baptisma manet peccati radix, & homo tamen est iustus. Papistæ, idest Ecclesia Catholica non aliam tenet doctrinam; propterea portẽtosas hasce calumnias vt inauditas auersatur.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΘ.

Ὅλοι οἱ δίκαιοι μετὰ τὸν θάνατον εὐθὺς πορεύονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LIX.

Omnes iusti statim à morte Regnum Dei possident.

REFVTATIO.

Efficacissimè probatum est ex traditione Apostol. de qua Dionysius Areopagita, Chrysostomus, Nyssenus, & Augustinus disserunt; duos esse iustorum gradus; vnum vitæ integerrimæ, alterum vitæ inferioris integritatis. ad quos duos ordines referuntur tres illi à Nanzianzeno positi. Cur ergo Lutherani audent statuere vnum tantummodo gradum, idest primum? Iustos primi gradus certissimum est in cœlum mox

Ἐδείχθη λαμπρότατα κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν ὁποῦ γράφει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Νυσσῆς, καὶ ὁ Αὐγουστῖνος, ὅτι τῶν δικαίων εἶναι δύο βαθμοί, ζωῆς ἱερωτάτης, καὶ ζωῆς ὑφειμένης, κατὰ ταῖς ἰδίαις λέξεις τοῦ Ἀρεοπαγίτου· εἰς ταῖς ὁποίαις δύο τάξεις αναφέρονται οἱ τρεῖς τοῦ Θεολόγου. πῶς ἄρα τολμῶσιν οἱ Λουτεραῖοι καὶ βάλλουσι μόνον ἕνα βαθμόν, τῆς ἱερωτάτης ζωῆς; οἱ δίκαιοι τοῦ πρώτου βαθμοῦ δίχως ἀμφιβολίαν πορεύονται εὐθὺς εἰς τὸν οὐρανόν. ἀλ-

ἀλλὰ διὰ τοὺς δικαίους τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τίς νὰ ἀρνηθῇ τὸ Καθαρτήριον μὲ τόσαις ἀναγκαίαις μαρτυρίαις, μὲ τὴν ἀναντίῤῥητον ὁμολογίαν ὅλης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀπ' αὐτὰ τὰ σπλάγχνα τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων;

Τοῦτο σημαίνει ἡ διαφορὰ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων καὶ τῶν μνημοσυνῶν διὰ τοὺς νεκρούς. τοῦτο σημαίνει τὸ νὰ γίνεται πρῶτα εἰς ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις μνήμη τῶν ἁγίων πρὸς εὐχαριστίαν, καὶ διὰ νὰ βοηθήσουν αὐτοὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἀπέκει μνήμη τῶν κεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως διὰ νὰ λάβουν αὐτοὶ βοήθειαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· μὲ τὴν ὁποίαν βοήθειαν νὰ ἐλευθερωθοῦσιν ἀπὸ τὰ βάσανα. τοῦτο σημαίνει ἡ διαφορὰ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων, καὶ τῆς ἀκολουθίας ὁποῦ ἡ ἐκκλησία κράζει τῶν ψυχῶν.

Ταῦτα ὅλα καταπατεῖ ὁ Γεργαῖος διὰ τὰ μαθήματα τοῦ Λουτέρου· καὶ προτιμᾷ ὁ παντέρημος τοῦ αἱρεσιάρχου τὴν καινοτομίαν ἀπὸ

τὴν

mox recipi. Pro iustis vero secundi gradus quis neget Purgatorium, tot euidentissimis testimonijs & perpetua vniuersalis Ecclesię asseueratione firmatum ex intimis traditionũ Apostolicarũ visceribus?

Hoc sibi vult differentia inter sanctorum memorias, & commemorationes defunctorum. Hoc sibi vult, quòd in diuinis mysterijs habeatur prius memoria Sanctorum in gratiarum actionem, vtq. suis precibus opem mortalibus implorent; tumque fiant etiam pro mortuis suffragia, vt defuncti cum spe resurrectionis vitæ æternæ requiem nanciscantur æternam. Hoc sibi vult lætitia in solemnitatibus Sanctorum, & celebrata cum humilitate officia defunctorum:

Sed hæc proculcat Gerganus propter execranda Lutheri dogmata; præfertque Apostolicis & patrijs institutis noua ob-

ſcœniſſimi Hæreſiarchæ deliria.

τὴν παραπαράδοτον καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν.

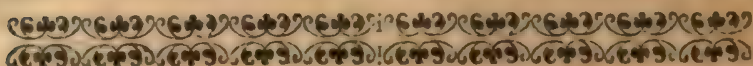

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ξ.

Τὸ Καθαρτήριον οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστὶ, οὔτε εἰς τὴν γῆν, οὔτε εἰς τὸν ᾅδην, οὐδὲ πούποτε.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LX.

Purgatorium non eſt in Cælo, non in terra, non in inferno, nuſquam eſt.

REFVTATIO.

NOn aliam hæc merentur reſponſionem, quàm quod Chryſoſtomus de Marcioniſtis dixit: Numne, inquit, hiſce refragari dignum eſt? ſane indignum. Niſi quis furioſorum verba, quæ inſanientes effutiunt, velit eſſe attẽdenda. Si ſatis non erat perdito homini quòd Apoſtolus dixit; Vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, Cæleſtium, terreſtrium, & in-

1. Cor. 15. Hom. 40.

Philip. 2. 10.

ΔΕν τοῦ ἰσγίζει ἄλλη ἀπόκρισις παρὰ τὰ λόγια τοῦ Χρυσοστόμου διὰ τοὺς Μαρκιωνιστάς· Ἆρ' οὖν πρὸς ταῦτα ἀντειπεῖν ἄξιον; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. πλὴν εἰ μὴ τοῖς μαινομένοις ὑπὲρ ὧν παραπαίοντες φθέγγονται, διαλέγεσθαι δεῖ. ἂν δὲν τοῦ ἔσωνε τοῦ μιαροῦ ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου· Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· ἂς ἤθελεν κατα-

λά-

λάβει, τὶ δέεται καθημερινὰ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία λέγοντας· ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ δούλου σου ἐδῶ. καὶ ὑπὲρ τοῦ συγχωρηθῆναι αὐτῷ πᾶν πλημμέλημα· ὅπως κύριος ὁ Θεὸς τάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐν τόπῳ χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως. ζητῶντας τοῦτα ἡ ἐκκλησία, πιστεύει ὅλως καὶ κρατεῖ νὰ εἶναι τὸ Καθαρτήριον τόπος σκοτεινός, τόπος λύπης καὶ στεναγμοῦ, ὅπου δὲν βλέπουσιν οἱ ψυχαῖς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. πιστεύοντας καὶ κρατῶντας τοῦτο ἡ ἐκκλησία, πιστεύει ὅτι τοῦτος ὁ τόπος δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον· ὄχι εἰς τὸν οὐρανόν, ὄχι ἐπάνω τῆς γῆς, διατὶ οὐδένας τόπος τῆς γῆς εἶναι καθ᾽ ἑαυτόν του τόπος σκοτεινός, ἴδιος λύπης καὶ στεναγμοῦ. τὸ λοιπὸν πιστεύει, ὅτι τοῦτος ὁ τόπος νὰ εἶναι καθολικὰ κάτω ὑπὸ τὴν γῆν. Καὶ διὰ τοῦτο καμίαν φορὰν οἱ ἅγιοι πατέρες, καθὼς εἴπαμεν ἐπάνω, τὸ κράζουσιν ᾅδην, σημαίνοντας ὅτι καὶ ἡ γέεννα καὶ ὁ τόπος τῆς καθάρσεως εἶναι τόποι καταχθόνιοι.

Εως

infernorum; considerandum illi erat, quid Orientalis Ecclesia quotidie orat: Pro salute, inquit, animæ serui Dei, vt remittatur illi omne delictum: Vt Dominus Deus collocet animam eius in loco lucido, in loco amœnitatis & refrigerij; vnde procul absunt dolor, mæstitia & gemitus. Considerandum ergo illi erat quod Ecclesia huiusmodi vtens obsecrationibus credit, & pro certo habet, Purgatorium esse locum tenebrosum, locum doloris & suspirij, in quo animæ non vident faciem Dei. Cum hoc credat & pro certo habeat Ecclesia, profecto credit, locum hunc non esse extra vniuersum; non in Cęlo, non super terram: Nullus enim est in terra locus; qui suapte natura sit locus doloris & suspirij. Credit ergo, talem ordinarium locum esse subterraneum. ob idque factum, vt sancti Patres alicubi, vt dictum est, Purgatorium vocent infernum; significantes &

gehennam & purgationis locum ordinarium esse sub terra.

Hucusque Gerganus post priores blasphemias egit contra sanctum Petrum & Purgatorium; ostenditque exhausta iam pharetra, hæreticorum tela esse paruulorum sagittas. Restat, vt noni decimiq. librorum pseudocatechismi blasphemias expendamus.

Εως ὧδε ὁ Γεργαῖος διεκαίρεσε τὴν φαρέτραν του ἐναντίον τοῦ ἁγίου Πέτρου καὶ τοῦ Καθαρτηρίου· καὶ ἔδειξεν, o1
ὅτι τὰ βέλη τῶν αἱρετικῶν εἶναι βέλη νηπίων. λείπεται νὰ περιβάλωμεν καὶ ταῖς ἄλλαις βλασφημίαις τῶν βιβλίων ἐννάτου καὶ δεκάτου τῆς ψευδοκατηχήσεώς του.

BI-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΑ.

Ἡ ἁγία κοινωνία εἶναι διὰ δύο οὐσιῶν, ὁρατῆς καὶ ἀοράτης. ὁρατὴ οὐσία εἶναι τὸ ψωμὶ καὶ τὸ κρασί, ἀόρατη οὐσία εἶναι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

LIBER IX.

BLASPHEMIA LXI.

Sacra Communio constat ex duabus substantijs, visibili & inuisibili. Substantia visibilis est panis & vinum; Inuisibilis substantia est verbum Dei, Hoc est corpus meum, &c.

REFVTATIO.

Τὴν βλασφημίαν ὁποῦ ἔρριψεν ἀναισχύντως εἰς τὸ ὄγδοόν του φαρμακοβιβλίον, τώρα τὴν στολίζει ἀναισχυντότερα μὲ διαβολικὴν πανουργίαν. λέγει, πῶς ἡ κοινωνία

30

Blasphemiam hanc procaciter iam emiserat libro 8. sed vt impudentius ornaret, rursus eam proponit vtens calliditate satanica. Ex duabus, inquit, sub-

stantijs constat Eucharistiæ sacramentum. Quarum alterã esse ait Christi verbum; Hoc est corpus; &, Hic est sanguis. At supra Quæstiũcula huius libri tertia de Baptismo loquens non dixit, Aquam & Dei verbum esse duas substantias; cum tamen fateretur hæc duo requiri ad Baptismum. Nunc vero declarans Eucharistiæ sacramentum, duas ponit substantias, & voces quæ proferũtur vócat substantiam.

Quis non exhorreat Lutheri ne, an Satanæ peruersitatem & astum? Gerganus infra fatetur, In sacramento Eucharistiæ & omnibus particulis esse perfectum Corpus & perfectum sanguinem, totumque indiuisum Christum. Deinde quasi obiter subiungit hæc verba; In cunctis particulis simul cum vino Christus. Cur verò ambiguè loquitur? Cur non apertè fatetur perniciosissimum Lutheri dogma?

Duas

νωνία εἶναι διὰ δύο οὐσιῶν· ἀπέχει βρίει διὰ μίαν οὐσίαν τῆς κοινωνίας τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· τοῦτο μοῦ ἐστὶ τὸ σῶμα· καὶ, τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου. Καὶ ἑρμηνεύοντας ἐπαίσω τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος ἔλεγεν, ὅτι γίνεται μὲ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ δὲν εἶπεν, ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ νὰ εἶναι δύο οὐσίαι. τώρα ἐξηγῶντας τὸ μυστήριον τῆς κοινωνίας φιλοσοφᾷ δύο οὐσίαις, καὶ τὸν προφορικὸν λόγον κράζει οὐσίαν.

Τίς νὰ μὴ φρίξῃ τὴν ἀθεότητα καὶ πανουργίαν τοῦ διαβόλου νὰ εἴπω, ἢ τοῦ Λουτέρου; ὁμολογᾷ παρακάτω ὁ Γεργανός, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν καὶ εἰς ὅλα τὰ κομμάτια ὁποῦ λαμβάνουν οἱ Χριστιανοί, εἶναι τέλειον σῶμα καὶ τέλειον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλος ἀδιαίρετος ὁ Χριστός. ἀπέχει σμίγει ὡς ἐκ παραδρομῆς· εἰς ὅλα τὰ κομμάτια ὁμοῦ μὲ τὸ κρασὶ ὁ Χριστός. τί κρύβεται, τί ἐντρέπεται νὰ εἰπῇ φανερὰ τὴν ὀλεθριωτάτην αἵρεσιν ὁ Γεργανός;

Δύο

Δύο οὐσίας βάνουσιν οἱ διδάσκαλοί του εἰς τὴν κοινωνίαν, τὴν οὐσίαν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. καὶ θέλοντες νὰ εἶναι οὐσία καὶ τὰ λόγια, κατὰ τὴν διδασκαλίαν του εἶναι τρεῖς οὐσίαι, καὶ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι τρεῖς μεγάλαι βλασφημίαι.

Duas ille docuit substantias in hoc sacramento, panis & vini, & substantiam corporis & sanguinis Christi. imò dum verba consecrationis volunt esse substantiam, tres omnino erunt per ipsos in Eucharistia substantiæ: cum re vera sint tres detestandæ blasphemiæ.

Πρώτη, ὅτι κατὰ τὴν αἵρεσιν τούτην εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀληθεύῃ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα.

Prima, Quòd iuxta hanc hæresim impossibile sit, Christi verba, Hoc est corpus meum &c. habere veritatem.

Δευτέρα, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ γένῃ ὁ ἁγιασμὸς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου.

Secunda, Quòd impossibile sit fieri materiæ consecrationem.

Τρίτη, ὅτι τούτη ἡ αἵρεσις κάμνει ὅλους τοὺς ἁγίους πατέρες καὶ διδασκάλους ψεύστας καὶ ἀπατεῶνες.

Tertia, Quòd per hanc impiam positionē omnes sancti Patres ac Doctores essent mendaces & impostores.

Διὰ τὴν πρώτην, ὁμολογᾷ ὁ Γεργανὸς μὲ τοὺς διδασκάλους του, ὅτι ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ κάμνει τὸ μυστήριον. ὁπειδὴ λοιπὸν κατ' αὐτοὺς τὸ μυστήριον γίνεται ὄχι κατὰ μεταβολήν, ὡς λέγει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, τοῦ ἄρτου εἰς σῶμα, καὶ τοῦ οἴνου εἰς αἷμα.

Quod attinet ad primam, fatetur Gerganus cū suis magistris, in Christi verbis esse vim & efficaciam, qua fit consecratio. Cum igitur per ipsos consecratio non fiat per conuersionem, vt semper fides catholica docuit, panis in corpus, & vini in

Christi sanguinem; sed per additionem, manente nimirum panis & vini substātia, & adueniēte extrinsecus præsentia Christi; necesse est, vt consecratū panem fateantur esse duas res, non imperfectas & partiales, sed integras & totales; totum panem ac vinum, & totum Christum: Itaque accommodando verba Christi iuxta imaginationem Lutheri ad exempla; eo modo se haberent verba Christi ad significandam veritatem, quando dixit, Hoc est corpus meum; quo se habebant Adæ verba de Eua; Gen.2.23 Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Sicut enim Eua composita erat ex carne & ossibus; ita per Lutherum panis consecratus continet substantiam panis, & substantiā corporis Christi. Differt tantum, quòd in Eua caro & ossa erant partes compositi; at in sacro pane per Lutherum duæ sunt perfectæ substantiæ diuersissimæ. Nā per

αἷμα· ἀλλὰ φαντάζονται νὰ γίνεται κατὰ προσθήκην, μένοντας τὸ ψωμὶ ψωμὶ, καὶ τὸ κρασὶ κρασὶ, καὶ προσλαμβάνοντας μόνον τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ· ἀνάγκη εἶναι νὰ κρατοῦσιν, ὅτι ὁ ἡγιασμένος ἄρτος εἶναι δύο πράγματα, ὄχι μερικὰ καὶ ἀτελῆ, ἀλλὰ τέλεια καὶ ὁλόκληρα· τέλειος καὶ ὅλος ὁ ἄρτος, τέλειος καὶ ὅλος ὁ Χριστός. ἄρα ἁρμόζοντας τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν φαντασίαν τῶν Λουτεράνων, εἶναι τόσον ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ὅσον καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἀδὰμ διὰ τὴν Εὔαν· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ὅτι καθὼς ἡ Εὔα ἦτον σύνθετος ἀπὸ κώκαλα καὶ σάρκα, ἔτζι καὶ ὁ τίμιος ἄρτος κατ᾽ αὐτοὺς περιέχει οὐσίαν ψωμίου, καὶ οὐσίαν σώματος Χριστοῦ. διαφέρει μόνον, ὅτι τὰ κώκαλα καὶ ἡ σὰρξ εἰς τὴν Εὔαν ἦσαν μέρη τοῦ συνθέτου, ἀμὴ εἰς τὸν ἅγιον ἄρτον κατὰ τοὺς Λουτεράνους εἶναι δύο τέλειαις οὐσίαις καὶ διαφορώταταις. ὅθεν ἡ μία κατ᾽ αὐτοὺς ἦτον χωρὶς

χωρὶς τὴν ἄλλην, ἐ ὕστερα ἑνώθησαν. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ ἂν ἤθελεν εἰπεῖ διὰ τὴν Ευαν τὴν σιώθετον ἀπὸ κώκαλα καὶ σάρκα ἐκεῖνο μόνον· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου· δὲν ἤθελεν εἰπεῖ τὴν ἀλήθειαν, διατὶ ἡ Ευα δὲν ἦτον ὅλη ὀστοῦν· ἔτζι δίδοντας ὁ Χριστὸς τὸ ζῶμα του, καὶ λέγοντας, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἂν ἦτον καὶ ψωμὶ ἀληθινὸν κατ' οὐσίαν καὶ σῶμα Χριστοῦ, καθὼς λέγουσιν οἱ Λουτέρανοι, δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος του, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ ζῶμα· διατὶ ὁ ἄρτος ἐκεῖνος ἦτον κατὰ τοὺς Λουτεράνους καὶ ψωμὶ καὶ ζῶμα. καὶ τόσον περισσότερον δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, ὅσον εἶναι πλέον διάφορα ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου παρὰ τὰ κώκαλα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ζάρκα· καὶ ὅσον τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο, τὸ σῶμα μου, ἔχει περισσοτέραν ἔμφασιν νὰ διακρίνη τὸ ζῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ ψωμί. Καὶ τίς νὰ ὑποφέρη, ἂν εἶναι Χριστιανὸς, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τῆς αὐτοαληθείας,

νὰ

per ipsum vna prius erat sine altera, postmodum simul esse cœperunt. sicut ergo si Adam dixisset de Eua constante ex carne & ossibus illud solum; Hoc nunc os ex ossibus meis; non verum dixisset; non enim erat os tota Eua. Ita quando suam carnem dedit Christus, dicendo; Hoc est corpus meum; si simul suberant substantia panis & Christi corpus, vt vult Lutherus, Christi sermo fuisset falsus; Hoc est corpus meum; quia panis ille per Lutherum erat & panis & caro. Tantoque minus fuisset verus Christi sermo, quanto magis distat caro Christi à substantia panis, quàm ossa à carne humana: quantoque ad hibitus græcè articulus in Christi verbis, expressius & significantius notat diuersitatem corporis Christi à substantia panis; quasi diceret, Hoc est ipsum vnum corpus meum. At quis ferat, dum Christianus sit, Christi veritatis æternæ sermonem non esse.

se verum? Vbi enim integra duo subsunt, non potest esse verus sermo significans vnum, & non duo. Rursus sermo significans rem duplicem vt simplicem, eo minus verus est, quo plus distant inter se illæ duæ res.

Altera huius hæreticæ positionis blasphemia est; Quod si in pane consecrato remanet substantia panis, non videtur, quomodo fiat consecratio. Nam substantia panis eadem esset quæ antea. Corpus Christi nullam mutationē afferret substantiæ panis. quo igitur modo fieret panis consecratio? Si dicas; panem consecrari, quia simul est cum corpore Christi. ergo si Deus ponat in vno eodemque loco, vel vno puncto Angelum & dæmonem, dæmon erit sanctificatus. & si ponatur corpus Christi in crumena plena auri, aurum erit consecratum.

Rursus quia vis verborum Christi efficit mysterium, liquet eatenus illa ope-

νὰ μὴν ἀληθεύῃ; διατὶ ὅλως ὅπου εἶναι δύο ὅλα, δὲν ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὸ ἕνα, ὄχι τὰ δύο. Καὶ πάλιν ὅπου εἶναι ἀντάμα δύο ὅλα, τόσῳ ὀλιγώτερον ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὰ δύο ὡς ἕνα, ὅσῳ πλεῖα διαφέρουσιν ἀνάμεσα τους ἐκεῖνα τὰ δύο.

Η δευτέρα βλασφημία τῆς αἱρέσεως ταύτης εἶναι, ὅτι ἂν εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον μένει ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, δὲν φαίνεται πῶς νὰ γίνεται ὁ ἁγιασμός. ἡ προηγουμένη οὐσία τοῦ ψωμίου εἶναι ὡσὰν ἦτον· τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀλλάσσει τίποτε τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου· καὶ πῶς νὰ εἶναι ἢ νὰ κράζεται ἄρτος ἡγιασμένος; ἂν εἴπῃς, ὅτι τὸ ψωμὶ ἁγιάζεται, διατὶ εἶναι ἀντάμα μὲ τὸ σῶμα· τὸ λοιπὸν ἂν βάλῃ ὁ θεὸς εἰς ἕνα τόπον ἢ εἰς μίαν στιγμὴν ἄγγελον καὶ δαίμονα, ἁγιάζεται ὁ δαίμων· καὶ ἂν βάλουν εἰς ἕνα σακκούλι γεμάτον χρυσάφι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἁγιασμένον τὸ χρυσάφι.

Πάλιν ἐπειδὴ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ἐνεργοῦσι τὸ μυ-

στήριον

στήριον, φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐνεργοῦσιν εἰς ὅσον εἶναι σημαντικὰ, καὶ ὅσον εἶναι σημαντικὰ, ὄχι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. ἀλλὰ οἱ λέξες ἐκείναις, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἔχουσι τέτοιαν σημασίαν, ὅτι, τοῦτο, ὡσὰν δεικτικὸν σημαίνει ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ δείχνει· καὶ ὁ Χριστὸς ἦπε, τοῦτο, δείχνοντας ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ χέρι του· λοιπὸν μὲ τὴν λέξιν ἐκείνην ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ τὸ ψωμί. ὁμοίως λέγοντας, ἐστι, καὶ, τὸ ζῶμα μου, ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνα ὁποῦ φέρουσιν τούταις οἱ λέξεις. ἄρα ἐξ ἀνάγκης ὁ νοῦς τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ εἶναι τοῦτος· Τοῦτο ὅλον ὁποῦ κρατῶ, καὶ σᾶς δίδω, εἶναι τὸ ἴδιόν μου κορμί. τὸ λοιπὸν ἂν τόσον ἐνεργᾷ, ὅσον σημαίνει, καὶ σημαίνει ὅλον, ἐνεργᾷ καὶ τὸ ὅλον. ἀλλὰ ἂν ἦτον κατὰ τὸν Λουτέρον ψωμὶ καὶ ζῶμα Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν ἐνεργᾷ τὸ ὅλον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ

ὅλον

operari, quatenus significant, & quantum significant, non plus aut minus. Quod sane in sacramentis omnibus certum est. At voces illæ, Hoc est corpus meum, talem habent significationem, vt pronomen demonstratiuum, Hoc, indicet totum illud, quod ostendit. Et Christus eo pronomine vsus est, ostendens totum illud, quod manu tenebat. Per illud ergo pronomen significauit totum id, quod pane continebatur. Et quando dixit Est, &, Corpus meũ; totum id indicabat, quod hæ voces denotant. Ergo necesse est, vt verborum Christi sensus hic sit: Hoc totum, quod teneo, & vobis do, est ipsum met corpus meum. Cum igitur hic sermo tantum operetur, quantum significat; & significet totum, totum operatur. Quod si Lutherus verum diceret, sermo Christi non operaretur totum; quoniam præter totũ Christi corpus esset etiam aliud totum non significa-

tum

se verum? Vbi enim integra duo subsunt, non potest esse verus sermo significans vnum, & non duo. Rursus sermo significans rem duplicem vt simplicem, eo minus verus est, quo plus distant inter se illæ duæ res.

Altera huius hæreticæ positionis blasphemia est; Quod si in pane consecrato remanet substantia panis, non videtur, quomodo fiat consecratio. Nam substantia panis eadem esset quæ antea. Corpus Christi nullam mutationẽ afferret substantiæ panis. quo igitur modo fieret panis consecratio? Si dicas; panem consecrari, quia simul est cum corpore Christi; ergo si Deus ponat in vno eodemque loco, vel vno puncto Angelum & dæmonem, dæmon erit sanctificatus. & si ponatur corpus Christi in crumena plena auri, aurum erit consecratum.

Rursus quia vis verborum Christi efficit mysterium, liquet eatenus illa

ope-

νὰ μὴν ἀληθεύῃ; διατὶ ὅλως ὅπου εἶναι δύο ὅλα, δὲν ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὸ ἕνα, ὄχι τὰ δύο. Καὶ πάλιν ὅπου εἶναι ἀντάμα δύο ὅλα, τόσῳ ὀλιγώτερον ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὰ δύο ὡς ἕνα, ὅσῳ πλέα διαφέρουσιν ἀνάμεσα τους ἐκεῖνα τὰ δύο.

Η δευτέρα βλασφημία τῆς αἱρέσεως τούτης εἶναι, ὅτι ἂν εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον μένει ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, δὲν φαίνεται πῶς νὰ γίνεται ὁ ἁγιασμός. ἡ προηγουμένη οὐσία τοῦ ψωμίου εἶναι ὡσὰν ἤτον· τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀλλάσσει τίποτε τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου· καὶ πῶς νὰ εἶναι ἢ νὰ κράζεται ἄρτος ἡγιασμένος; ἂν εἴπῃς, ὅτι τὸ ψωμὶ ἁγιάζεται, διατὶ εἶναι ἀντάμα μὲ τὸ σῶμα· τὸ λοιπὸν ἂν βάλῃ ὁ θεὸς εἰς ἕνα τόπον ἢ εἰς μίαν στιγμὴν ἄγγελον καὶ δαίμονα, ἁγιάζεται ὁ δαίμων· καὶ ἂν βαλθῇ εἰς ἕνα σακκούλι γεμάτον χρυσάφι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἁγιασμένον τὸ χρυσάφι.

Πάλιν ἐπειδὴ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ἐνεργοῦσι τὸ μυ-

στήριον

στήριον, φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐνεργοῦσιν εἰς ὅσον εἶναι σημαντικὰ, καὶ ὅσον εἶναι σημαντικὰ, ὄχι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. ἀλλὰ οἱ λέξες ἐκείναις, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἔχουσι τέτοιαν σημασίαν, ὅτι, τοῦτο, ὡσὰν δεικτικὸν σημαίνει ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ δείχνει· καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε, τοῦτο, δείχνοντας ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ χέρι του· λοιπὸν μὲ τὴν λέξιν ἐκείνην ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ τὸ ψωμὶ. ὁμοίως λέγοντας, ἐστὶ, καὶ, τὸ σῶμα μου, ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνα ὁποῦ φέρουσιν τούταις οἱ λέξες. ἄρα ἐξ ἀνάγκης ὁ νοῦς τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ εἶναι τοῦτος· Τοῦτο ὅλον ὁποῦ κρατῶ, καὶ σᾶς δίδω, εἶναι τὸ ἴδιόν μου κορμί. τὸ λοιπὸν ἂν τόσον ἐνεργᾷ, ὅσον σημαίνει, καὶ σημαίνει ὅλον, ἐνεργᾷ καὶ τὸ ὅλον. ἀλλὰ ἂν ἦτον κατὰ τὸν Λουτέρον ψωμὶ καὶ σῶμα Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν ἐνεργᾷ τὸ ὅλον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ ὅλον

operari, quatenus significant, & quantum significant, non plus aut minus. Quod sane in sacramentis omnibus certum est. At voces illæ, Hoc est corpus meum, talem habent significationem, vt pronomen demonstratiuum, Hoc, indicet totum illud, quod ostendit. Et Christus eo pronomine vsus est, ostendens totum illud, quod manu tenebat. Per illud ergo pronomen significauit totum id, quod pane continebatur. Et quando dixit Est, &, Corpus meũ; totum id indicabat, quod hæ voces denotant. Ergo necesse est, vt verborum Christi sensus hic sit: Hoc totum, quod teneo, & vobis do, est ipsum met corpus meum. Cum igitur hic sermo tantum operetur, quantum significat; & significet totum, totum operatur. Quod si Lutherus verum diceret, sermo Christi non operaretur totum; quoniam præter totũ Christi corpus esset etiam aliud totum non significatum

se verum? Vbi enim integra duo subsunt, non potest esse verus sermo significans vnum, & non duo. Rursus sermo significans rem duplicem vt simplicem, eo minus verus est, quo plus distant inter se illæ duæ res.

Altera huius hæreticæ positionis blasphemia est; Quod si in pane consecrato remanet substantia panis, non videtur, quomodo fiat consecratio. Nam substantia panis eadem esset quæ antea. Corpus Christi nullam mutationẽ afferret substantiæ panis. quo igitur modo fieret panis consecratio? Si dicas; panem consecrari, quia simul est cum corpore Christi. ergo si Deus ponat in vno eodemque loco, vel vno puncto Angelum & dæmonem. dæmon erit sanctificatus. & si ponatur corpus Christi in crumena plena auri, aurum erit consecratum.

Rursus quia vis verborum Christi efficit mysterium, liquet eatenus illa

ope-

νὰ μὴν ἀληθεύῃ; διατὶ ὅλως ὅπου εἶναι δύο ὅλα, δὲν ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὸ ἕνα, ὄχι τὰ δύο. Καὶ πάλιν ὅπου εἶναι ἀντάμα δύο ὅλα, τόσῳ ὀλιγώτερον ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὰ δύο ὡς ἕνα, ὅσῳ πλέα διαφέρουσιν ἀνάμεσα τους ἐκεῖνα τὰ δύο.

Η δευτέρα βλασφημία τῆς αἱρέσεως ταύτης εἶναι, ὅτι ἂν εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον μένει ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, δὲν φαίνεται πῶς νὰ γίνεται ὁ ἁγιασμός. ἡ προηγουμένη οὐσία τοῦ ψωμίου εἶναι ὡσὰν ἦτον· τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀλλάσσει τίποτε τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου· καὶ πῶς νὰ εἶναι ἢ νὰ κράζεται ἄρτος ἡγιασμένος; ἂν εἴπῃς, ὅτι τὸ ψωμὶ ἁγιάζεται, διατὶ εἶναι ἀντάμα μὲ τὸ σῶμα· τὸ λοιπὸν ἂν βάλῃ ὁ θεὸς εἰς ἕνα τόπον ἢ εἰς μίαν στιγμὴν ἄγγελον καὶ δαίμονα, ἁγιάζεται ὁ δαίμων· καὶ ἂν βαλθῇ εἰς ἕνα σακκούλι γεμάτον χρυσάφι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἁγιασμένον τὸ χρυσάφι.

Πάλιν ἐπειδὴ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ἐνεργοῦσι τὸ μυ-

στήριον

στήριον, φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐνεργοῦσιν εἰς ὅσον εἶναι σημαντικὰ, καὶ ὅσον εἶναι σημαντικὰ, ὄχι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. ἀλλὰ οἱ λέξες ἐκείναις, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἔχουσι τέτοιαν σημασίαν, ὅτι, τοῦτο, ὡσὰν δεικτικὸν σημαίνει ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ δείχνει· καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε, τοῦτο, δείχνοντας ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ χέρι του· λοιπὸν μὲ τὴν λέξιν ἐκείνην ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ τὸ ψωμί. ὁμοίως λέγοντας, ἐστὶ, καὶ, τὸ σῶμα μου, ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ φέρουσιν ταύταις οἱ λέξεις. ἄρα ἐξ ἀνάγκης ὁ νοῦς τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ εἶναι τοῦτος· Τοῦτο ὅλον ὁποῦ κρατῶ, καὶ σᾶς δίδω, εἶναι τὸ ἴδιόν μου κορμί. τὸ λοιπὸν αὖ τόσον ἐνεργᾷ, ὅσον σημαίνει, καὶ σημαίνει ὅλον, ἐνεργᾷ καὶ τὸ ὅλον. ἀλλὰ ἂν ἦτον κατὰ τὸν Λουτέρον ψωμὶ καὶ σῶμα Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν ἐνεργᾷ τὸ ὅλον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ ὅλον

operari, quatenus significant, & quantum significant, non plus aut minus. Quod sane in sacramentis omnibus certum est. At voces illæ, Hoc est corpus meum, talem habent significationem, vt pronomen demonstratiuum, Hoc, indicet totum illud, quod ostendit. Et Christus eo pronomine vsus est, ostendens totum illud, quod manu tenebat. Per illud ergo pronomen significauit totum id, quod pane continebatur. Et quando dixit Est, &, Corpus meũ; totum id indicabat, quod hæ voces denotant. Ergo necesse est, vt verborum Christi sensus hic sit: Hoc totum, quod teneo, & vobis do, est ipsum met corpus meum. Cum igitur hic sermo tantum operetur, quantum significat; & significet totum, totum operatur. Quod si Lutherus verum diceret, sermo Christi non operaretur totum; quoniam præter totũ Christi corpus esset etiam aliud totum non significatum

ſe verum? Vbi enim integra duo ſubſunt, non poteſt eſſe verus ſermo ſignificans vnum, & non duo. Rurſus ſermo ſignificans rem duplicem vt ſimplicem, eo minus verus eſt, quo plus diſtant inter ſe illæ duæ res.

Altera huius hæreticæ poſitionis blaſphemia eſt; Quod ſi in pane conſecrato remanet ſubſtantia panis, non videtur, quomodo fiat conſecratio. Nam ſubſtantia panis eadem eſſet quæ antea. Corpus Chriſti nullam mutationẽ afferret ſubſtantiæ panis. quo igitur modo fieret panis conſecratio? Si dicas; panem conſecrari, quia ſimul eſt cum corpore Chriſti. ergo ſi Deus ponat in vno eodemque loco, vel vno puncto Angelum & dæmonem, dæmon erit ſanctificatus. & ſi ponatur corpus Chriſti in crumena plena auri, aurum erit conſecratum.

Rurſus quia vis verborum Chriſti efficit myſterium, liquet eatenus illa

ope-

νὰ μὴν ἀληθεύῃ; διατὶ ὅλως ὅπου εἶναι δύο ὅλα, δὲν ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὸ ἕνα, ὄχι τὰ δύο. Καὶ πάλιν ὅπου εἶναι ἀντάμα δύο ὅλα, τόσῳ ὀλιγώτερον ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὰ δύο ὡς ἕνα, ὅσῳ πλέα διαφέρουσιν ἀνάμεσα τους ἐκεῖνα τὰ δύο.

Η δευτέρα βλασφημία τῆς αἱρέσεως ταύτης εἶναι, ὅτι ἂν εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον μένει ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, δὲν φαίνεται πῶς νὰ γίνεται ὁ ἁγιασμός. ἡ προηγουμένη οὐσία τοῦ ψωμίου εἶναι ὡσὰν ἦτον· τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀλλάσσει τίποτε τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου· καὶ πῶς νὰ εἶναι ἢ νὰ κράζεται ἄρτος ἡγιασμένος; ἂν εἴπῃς, ὅτι τὸ ψωμὶ ἁγιάζεται, διατὶ εἶναι ἀντάμα μὲ τὸ σῶμα· τὸ λοιπὸν ἂν βάλῃ ὁ Θεὸς εἰς ἕνα τόπον ἢ εἰς μίαν στιγμὴν ἄγγελον καὶ δαίμονα, ἁγιάζεται ὁ δαίμων· καὶ ἂν βάλῃ εἰς ἕνα σακκούλι γεμάτον χρυσάφι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἁγιασμένον τὸ χρυσάφι.

Πάλιν ὀπειδὴ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ἐνεργοῦσι τὸ μυ-

στήριον

στήριον, φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐνεργοῦσιν εἰς ὅσον εἶναι σημαντικὰ, καὶ ὅσον εἶναι σημαντικὰ, ὄχι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. ἀλλὰ οἱ λέξες ἐκείναις, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἔχουσι τέτοιαν σημασίαν, ὅτι, τοῦτο, ὡσὰν δεικτικὸν σημαίνει ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ δείχνει· καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε, τοῦτο, δείχνοντας ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ χέρι του· λοιπὸν μὲ τὴν λέξιν ἐκείνην ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ τὸ ψωμί. ὁμοίως λέγοντας, ἐστι, καὶ, τὸ σῶμα μου, ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ φέρουσιν ταύταις οἱ λέξεις. ἄρα ἐξ ἀνάγκης ὁ νοῦς τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ εἶναι τοῦτος· Τοῦτο ὅλον ὁποῦ κρατῶ, καὶ σᾶς δίδω, εἶναι τὸ ἴδιόν μου κορμί. τὸ λοιπὸν αὐτὸ τόσον ἐνεργᾷ, ὅσον σημαίνει, καὶ σημαίνει ὅλον, ἐνεργᾷ καὶ τὸ ὅλον. ἀλλὰ ἂν ἦτον κατὰ τὸν Λυτέρον ψωμὶ καὶ σῶμα Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν ἐνεργᾷ τὸ ὅλον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ ὅλον

operari, quatenus significant, & quantum significant, non plus aut minus. Quod sane in sactamentis omnibus certum est. At voces illæ, Hoc est corpus meum, talem habent significationem, vt pronomen demonstratiuum, Hoc, indicet totum illud, quod ostendit. Et Christus eo pronomine vsus est, ostendens totum illud, quod manu tenebat. Per illud ergo pronomen significauit totum id, quod pane continebatur. Et quando dixit Est, &, Corpus meũ; totum id indicabat, quod hæ voces denotant. Ergo necesse est, vt verborum Christi sensus hic sit: Hoc totum, quod teneo, & vobis do, est ipsum met corpus meum. Cum igitur hic sermo tantum operetur, quantum significat; & significet totum, totum operatur. Quod si Lutherus verum diceret, sermo Christi non operaretur totum; quoniam præter totũ Christi corpus esset etiam aliud totum non significatum

Christi sanguinem; sed per additionem, manente nimirum panis & vini substãtia, & adueniẽte extrinsecus præsentia Christi; necesse est, vt consecratū panem fateantur esse duas res, non imperfectas & partiales, sed integras & totales; totum panem ac vinum, & totum Christum. Itaque accommodando verba Christi iuxta imaginationem Lutheri ad exempla; eo modo se haberent verba Christi ad significandam veritatem, quando dixit, Hoc est corpus meum; quo se habebant Adæ verba de Eua; Gen. 2. 23 Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Sicut enim Eua composita erat ex carne & ossibus; ita per Lutherum panis consecratus continet substantiam panis, & substantiã corporis Christi. Differt tantum, quòd in Eua caro & ossa erant partes compositi; at in sacro pane per Lutherum duæ sunt perfectæ substantiæ diuersissimæ. Nã per

αἷμα· ἀλλὰ φαντάζονται νὰ γίνεται κατὰ προσθήκην, μένοντας τὸ ψωμὶ ψωμί, καὶ τὸ κρασὶ κρασί, καὶ προσλαμβάνοντας μόνον τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ· ἀνάγκη εἶναι νὰ κρατοῦσιν, ὅτι ὁ ἡγιασμένος ἄρτος εἶναι δύο πράγματα, ὄχι μερικὰ καὶ ἀτελῆ, ἀλλὰ τέλεια καὶ ὁλόκληρα· τέλειος καὶ ὅλος ὁ ἄρτος, τέλειος καὶ ὅλος ὁ Χριστός. ἄρα ἁρμόζοντας τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν φαντασίαν τῶν Λουτεράνων, εἶναι τόσον ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ὅσον καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἀδὰμ διὰ τὴν Εὔαν· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ὅτι καθὼς ἡ Εὔα ἦτον σύνθετος ἀπὸ κώκαλα καὶ σάρκα, ἔτζι καὶ ὁ τίμιος ἄρτος κατ᾽ αὐτοὺς περιέχει οὐσίαν ψωμίου, καὶ οὐσίαν σώματος Χριστοῦ. διαφέρει μόνον, ὅτι τὰ κώκαλα καὶ ἡ σὰρξ εἰς τὴν Εὔαν ἦσαν μέρη τοῦ συνθέτου, ἀμὴ εἰς τὸν ἅγιον ἄρτον κατὰ τοὺς Λουτεράνους εἶναι δύο τέλειαις οὐσίαις καὶ διαφορώταταις. ὅθεν ἡ μία κατ᾽ αὐτοὺς ἦτον χωρὶς

χωρὶς τὴν ἄλλην, καὶ ὕστερα ἡνώθησαν. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ ἂν ἤθελεν εἰπεῖ διὰ τὴν Εὔαν τὴν σύνθετον ἀπὸ κώκαλα καὶ σάρκα ἐκεῖνο μόνον· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου· δὲν ἤθελεν εἰπεῖ τὴν ἀλήθειαν, διατὶ ἡ Εὔα δὲν ἦτον ὅλη ὀστοῦν· ἔτζι δίδοντας ὁ Χριστὸς τὸ ζῶμα του, καὶ λέγοντας, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἂν ἦτον καὶ ψωμὶ ἀληθινὸν κατ' οὐσίαν καὶ σῶμα Χριστοῦ, καθὼς λέγουσιν οἱ Λουτέρανοι, δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος του, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ ζῶμα· διατὶ ὁ ἄρτος ἐκεῖνος ἦτον κατὰ τοὺς Λουτεράνους καὶ ψωμὶ καὶ ζῶμα. καὶ τόσον περισσότερον δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, ὅσον εἶναι πλέον διάφορα ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου παρὰ τὰ κώκαλα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ζάρκα· καὶ ὅσον τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο, τὸ σῶμα μου, ἔχει περισσοτέραν ἔμφασιν νὰ διακρίνη τὸ ζῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ ψωμί. Καὶ τίς νὰ ὑποφέρῃ, ἂν εἶναι Χριστιανὸς, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τῆς αὐτοαληθείας, νὰ

per ipſum vna prius erat ſine altera, poſtmodum ſimul eſſe cœperunt. ſicut ergo ſi Adam dixiſſet de Eua conſtante ex carne & oſſibus illud ſolum; Hoc nunc os ex oſſibus meis; non verum dixiſſet; non enim erat os tota Eua. Ita quando ſuam carnem dedit Chriſtus, dicendo; Hoc eſt corpus meum; ſi ſimul ſuberant ſubſtantia panis & Chriſti corpus, vt vult Lutherus, Chriſti ſermo fuiſſet falſus; Hoc eſt corpus meum; quia panis ille per Lutherum erat & panis & caro. Tantoque minus fuiſſet verus Chriſti ſermo, quanto magis diſtat caro Chriſti à ſubſtantia panis, quàm oſſa à carne humana: quantoque adhibitus græcè articulus in Chriſti verbis, expreſſius & ſignificantius notat diuerſitatem corporis Chriſti à ſubſtantia panis; quaſi diceret, Hoc eſt ipſum vnum corpus meum. At quis ferat, dum Chriſtianus ſit, Chriſti veritatis æternæ ſermonem non eſſe

στήριον, φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐνεργοῦσιν εἰς ὅσον εἶναι σημαντικά, καὶ ὅσον εἶναι σημαντικά, ὄχι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. ἀλλὰ οἱ λέξες ἐκείναις, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἔχουσι τέτοιαν σημασίαν, ὅτι, τοῦτο, ὡσὰν δεικτικὸν σημαίνει ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ δείχνει· καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε, τοῦτο, δείχνοντας ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ χέρι του· λοιπὸν μὲ τὴν λέξιν ἐκείνην ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ τὸ ψωμί. ὁμοίως λέγοντας, ἐστι, καὶ, τὸ ζῶμα μου, ἐσήμανεν ὅλον ἐκεῖνα ὁποῦ φέρουσιν ταύταις οἱ λέξεις. ἄρα ἐξ ἀνάγκης ὁ νοῦς τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ εἶναι τοῦτος· Τοῦτο ὅλον ὁποῦ κρατῶ, καὶ σᾶς δίδω, εἶναι τὸ ἴδιόν μου κορμί. τὸ λοιπὸν αὐτὸ τόσον ἐνεργᾷ, ὅσον σημαίνει, καὶ σημαίνει ὅλον, ἐνεργᾷ καὶ τὸ ὅλον. ἀλλὰ ἂν ἦτον κατὰ τὸν Λουτέρον ψωμὶ καὶ ζῶμα Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν ἐνεργᾷ τὸ ὅλον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ ὅλον

operari, quatenus significant, & quantum significant, non plus aut minus. Quod sane in sacramentis omnibus certum est. At voces illæ, Hoc est corpus meum, talem habent significationem, vt pronomen demonstratiuum, Hoc, indicet totum illud, quod ostendit. Et Christus eo pronomine vsus est, ostendens totum illud, quod manu tenebat. Per illud ergo pronomen significauit totum id, quod pane continebatur. Et quando dixit Est, &, Corpus meũ; totum id indicabat, quod hæ voces denotant. Ergo necesse est, vt verborum Christi sensus hic sit: Hoc totum, quod teneo, & vobis do, est ipsum met corpus meum. Cum igitur hic sermo tantum operetur, quantum significat; & significet totum, totum operatur. Quod si Lutherus verum diceret, sermo Christi non operaretur totum; quoniam præter totũ Christi corpus esset etiam aliud totum non significatum

tum per verba Christi, substantia panis. Vt igitur verba Christi sint operatoria iuxta suum significatum, opus est, vt ibi desinat esse substantia panis; tumque desinat ibi esse, dum incipit esse sub speciebus panis Christi corpus, vt impleatur veritas sermonis eius.

Omnino igitur conuersio intercedit in consecratione panis abeunte panis substantia, & incipiente ibi esse corpore, in quod conuersio terminatur. Vt fit etiam in naturalibus; unius enim generatio est alterius corruptio; ita vt natura nullo modo possit efficere generationem vnius, quin præcedat corruptio alterius. Panis in comedente vertitur in sanguinem, & non manet panis cum sanguine. lignum mutatur in ignem, & non manet lignum cum igni.

Hoc vno modo fieri potest panis consecratio: diciturque panis consecratus, diuinus, sanctus, sacer, panis vitæ, quia re-

ὅλον σῶμα ἤθελεν εἶσαι καὶ ἄλλο ὅλον, τὸ ψωμί. τὸ λοιπὸν διατὶ νὰ ἐνεργοῦσι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν σημασίαν τους πρέπει νὰ μὴν εἶναι πλέον οὐσία τοῦ ψωμίου· καὶ τότε νὰ τελειώνῃ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ εὑρίσκεται ἐκεῖ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν σημασίαν τῶν λογιῶν του.

Ὅθεν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γίνεται μεταβολή, ὅταν ἁγιάζεται ὁ ἄρτος, τελειώνοντας τὸ ψωμί, καὶ ἀρχίζοντας νὰ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τόπον τῆς οὐσίας τοῦ ψωμίου. καθὼς γίνεται καὶ εἰς ταῖς φυσικαῖς μεταβολαῖς, ὅπου τοῦ ἑνὸς ἡ φθορὰ εἶναι τοῦ ἄλλου γένεσις. καὶ εἶναι ἀδύνατον, ἡ φύσις νὰ κάμῃ γένεσιν ἑνὸς δίχως φθορὰν τοῦ ἄλλου. τὸ ψωμὶ τρέπεται εἰς αἷμα τοῦ τρώγοντος, καὶ δὲν μένει ψωμὶ μὲ τὸ αἷμα. τὸ ξύλον τρέπεται εἰς πῦρ, καὶ δὲν μένει ξύλον μὲ τὸ πῦρ.

Καὶ εἰς τοῦτον μόνον τὸν τρόπον γίνεται ἡ τελείωσις τοῦ ἄρτου, καὶ λέγεται ἡγιασμένον ψωμί, θεῖος ἄρτος, ἅγιος ἄρτος, ἱερὸς ἄρτος, ἄρτος ζωῆς, εἰς ὅσον μέ-

μένοντας τὰ περιεκτικὰ συμβεβηκότα τοῦ ψωμίου ἀποκάμνει ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, καὶ μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριστοῦ ὑποκάτω τὰ συμβεβηκότα ἐκεῖνα. καὶ τοῦτο ὅλον διὰ τὴν ἐνεργητικὴν δύναμιν τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα κάμνει ἡμισοεργὰ καὶ ἀδύνατα ἡ βλασφημία τοῦ Γεργαίου· καθὼς κάμνει καὶ τὸν τίμιον ἄρτον σύνθετον τερατῶδες, ὡσὰν τραγέλαφον ἀπὸ ἄψυχον ψωμὶ καὶ ἔμψυχον σῶμα· ἢ καθὼς λέγει αὐτὸς, ἀπὸ ὁρατὴν καὶ ἀόρατην οὐσίαν.

remanentibus ijs, quæ substantiæ panis inhærebant, accidentibus, deficit ipsa panis substantia, & conuertitur in corpus Christi incipiens esse sub illis speciebus. Hocque totum fit propter efficaciam verborum Christi, quæ semiefficacia & inualida vult esse Gergani blasphemia. Sicut & panem consecratum facit monstri simile compositum chimeram & hircoceruum, constantem ex re inanimata substantia panis, & animata corpore Christi: Vel sicut ipse loquitur, ex visibili & inuisibili substantia.

Καὶ εἶναι φανερὸν, ὅτι κάμνοντας μεταβολὴν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ὅποιος ἀρνεῖται τὴν μεταβολὴν, ἀρνεῖται καὶ τὸν ἁγιασμὸν, καὶ ὅλον τὸ μυστήριον.

Restat igitur, vt exigentibus transmutationē Christi verbis, qui illam negat, neget omnino consecrationem, & totum Eucharistiæ mysterium.

Η τρίτη βλασφημία εἶναι, Οτι ταύτη ἡ αἵρεσις κάμνει ὅλους τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας ψεύστας καὶ ἀπατεῶνες· ἐπειδὴ ὅλοι μᾶς παρέδωκαι διὰ πίστιν ἀποστολικὴν καὶ ὀρθόδοξον ὁμολογίαν, πῶς τὰ τίμια δῶ-

Tertia blasphemia est; Quòd hæc hæresis facit omnes sanctos Ecclesiæ Doctores fallaces & deceptores. Omnes enim tradiderunt nobis vt fidē Apostolicā & confessionē orthodoxam; Quod sacro-

ρα fancta

ſancta munera panis & vini cum modica aqua, poſt conſecrationem ſint non amplius panis & vinum, ſed corpus & ſanguis Chriſti; non duplex ſubſtantia, ſed vnica tantum ſub ſpeciebus illis ſenſibilibus, deſinente panis & vini ſubſtantia, & loco illarum incipiente eſſe ſub ſpeciebus corpore & ſanguine Domini per tranſubſtantiationem, ita conuenienter & propriè dictam.

Fidē hāc orthodoxā profeſſi ſunt, teſtati ſunt, prædicauerunt & ſcriptis mādarūt Deiferi Patres, fidei catholicæ lumina, tāta cōſenſione & veritatis aſſeueratione, quantam exigit vna vera & Catholica Chriſtianorum fides, ad confuſionem & ignominiā impietatis Lutheranorū, & atheiſmi Caluiniſtarum.

Sanctus Dionyſius Areopagita 3. capite de Hierarchia Eccleſiaſtica, explicans myſterium Synaxis, ſeu Communionis: Vbi, inquit Hierarcha ce-

ρα ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μετ' ὀλίγον ὕδωρ ὡσὰν ἁγιασθοῦσιν, εἶναι ὄχι ψωμὶ καὶ κρασὶ, ἀλλὰ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ· ὄχι δύο οὐσίαι, ἀλλὰ μία μόνη ὑποκάτω ἐκεῖνα τὰ συμβεβηκότα, ἀποκάμνοντας ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου καὶ τοῦ οἴνου, καὶ ἀρχίζοντας νὰ εἶναι εἰς τόπον τῆς οὐσίας τοῦ ψωμίου καὶ τοῦ οἴνου τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὑποκάτω τὰ συμβεβηκότα διὰ τὴν γενομένην μετουσίωσιν.

Τούτην τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ὡμολόγησαν, ἐδίδαξαν, ἐκήρυξαν, ἔγραψαν οἱ θεοφόροι πατέρες, οἱ φωστῆρες τῆς ὀρθοδοξίας μὲ τόσην συμφωνίαν, ὅσην ζητᾷ ἡ ἀληθινὴ μία πίστις τῶν Χριστιανῶν ἐναντίον τῆς ἀσεβείας τοῦ Λουτέρου, καὶ τῆς ἀθεΐας τοῦ Καλβίνου.

Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεφάλαιον τρίτον, ἐξηγῶντας τὸ μυστήριον τῆς συνάξεως, ἤγουν κοινωνίας, λέγει· Καὶ τὰς ἱερὰς θεουργίας

γίας ὁ Ἱεράρχης ὑμνήσας ἱερουργεῖ τὰ θειότατα, καὶ ὑπ' ὄψιν ἄγει τὰ ὑμνημένα διὰ τῶν ἱερῶς προκειμένων συμβόλων.

Καὶ ὀλίγον παρακάτω· τῶν πολλῶν, λέγει, εἰς μόνα τὰ θεῖα σύμβολα παρακυψάντων, αὐτοῦ δὲ ἀεὶ τῷ θεαρχικῷ πνεύματι πρὸς τὰς ἁγίας τῶν τελουμένων ἀρχὰς ἀναγομένου.

Καὶ παρακάτω εἰς τὴν θεωρίαν· Ἡ δὲ θειοτάτη, λέγει, τοῦ ἑνὸς καὶ ταὐτοῦ καὶ ἄρτου καὶ ποτηρίου κοινὴ μετάδοσις. καὶ κράζει ἄρτον ἐκεῖνο ὁποῦ ὠνόμασεν ἐπάνω θεῖα σύμβολα. Ὅτι, καθὼς ἐξηγᾷ εἰς τὸ σχόλιον ὁ ἅγιος Μάξιμος, πανταχοῦ λέγει συμβολικὴν ὁ Διονύσιος τὴν θείαν ἱερουργίαν, καὶ τὰ ἅγια δῶρα σύμβολα τῶν ἄνω καὶ ἀληθινωτέρων. καὶ ποῖα νὰ εἶναι τὰ ἄνω καὶ ἀληθινώτερα, τὸ ἑρμηνεύει αὐτὸς ὁ Διονύσιος εἰς τὸ προειρημένον κεφάλαιον τῆς θεωρίας λέγοντας· Ἐννόησον, ὡς ἐπιτεθέντων τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ τῶν σεβασμίων συμβόλων, δι' ὧν ὁ Χριστὸς σημαίνεται καὶ μετέχεται,

καὶ

celebrauit excellentissima Dei opera, diuinissimum perficit opus, & sub aspectum ponit quæ laudauit per sacra proposita symbola.

Et paulo infra. Et inferiores quidem, ait, nuda ipsa symbola inspiciunt; Hierarcha vero semper diuino spiritu euehitur ad contemplandam sacram originem sacrificij.

Et infra in Theoria: Diuinissima vero, inquit, vnius & eiusdem panis & poculi in omnes dispensatio. Vbi panem vocat, quem antea symbolorum nomine vocauerat. Vbique enim Dionysius, vt Sanctus Maximus notat in suo scholio, sacrificium missæ vocat symbolicum, & sacrosancta munera supernorum & veriorum symbola. Quæ vero sint superna & veriora, declarat idem Dionysius in eadem Theoria dicens: Cogita, quòd positis super sacrum altare venerandis symbolis, per quæ Christus significatur, & accipi-

tur

tur; &c. Si ergo à sumente accipitur, necesse est sub symbolis prius contineatur Christus, vt à sumente habeatur. Ex sentẽtia igitur Dionysij fieri non potest, vt in Eucharistia sit etiam panis substantia. Si enim esset, symbola significarent principaliter & propriè suam substantiam, cui inhærerent, & à qua naturaliter penderent, cuiusque naturalia signa essent.

Nunc vero Dionysius inquit; in pane consecrato per symbola significari & sumi Christum. Ergo immediatè ipsum continent nulla interueniente substantia panis.

Explicat hoc apertius ipse Dionysius non longè ab initio Theoriæ, vbi sic ait: At ò diuinissima & sacra Hostia liquido te nobis ostende detractis, quæ tibi symbolicè circũiacẽt, ænigmatum velaminibus. Nam circumiacentia symbolice velamina non possunt esse panis substantia, sed sola accidentia, quæ

post

καὶ τὰ ἑξῆς. ἂν μετέχεται λοιπὸν ὁ Χριστὸς, ἔχεται πρῶτον ἀπὸ τὰ σύμβολα, καὶ τότε μετέχεται. ἄρα κατὰ τὸν Διονύσιον εἶναι ἀδυνάτον εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον νὰ εἶναι ἡ οὐσία ψωμίου. διατὶ ἂν ἦτον τοῦτο, ἔπρεπε τὰ σύμβολα νὰ σημαίνουν κυρίως καὶ ἐξόχως τὴν ἰδίαν τους οὐσίαν τοῦ ψωμίου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὅταν αὐτὴ εἶναι κρέμονται φυσικὰ, καὶ φυσικὰ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρονται.

Τώρα ὁ Διονύσιος λέγει, ὅτι τὰ σύμβολα τοῦτα, δηλαδὴ τοῦ ἡγιασμένου ἄρτου, σημαίνουσι καὶ περιέχουσι τὸν Χριστόν· ἄρα ἀμέσως καὶ δίχως μεσάζουσαν οὐσίαν ψωμίου.

Καὶ τοῦτο ὅλον τὸ ἐξηγᾷ φανερώτερα ὁ ἅγιος περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς θεωρίας, κάμνοντας τέτοιαν ἀποστροφήν· Ἀλλ᾽ ὦ θειοτάτη καὶ ἱερὰ τελετὴ τὰ περικείμενά σοι συμβολικῶς ἀμφιέσματα τῶν αἰνιγμάτων ἀποκαλυψαμένη, τηλαυγῶς ἡμῖν ἀναδείχθητι. ὅπου τὰ περικείμενα συμβολικῶς ἀμφιέσματα δὲν ἠμποροῦν νὰ

εἶναι

εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, ἀλλὰ μόνα τὰ συμβεβηκότα ὁποῦ περιέχουσι μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ αἷμα.

Ὁ ἅγιος μάρτυρ καὶ φιλόσοφος Ἰουστῖνος εἰς τὴν ὑπὲρ Χριστιανῶν δευτέραν ἀπολογίαν· Ἡ τροφὴ αὕτη λέγει, καλεῖται παρ' ἡμῖν εὐχαριστία. οὐ γὰρ ὡς κοινὸν ἄρτον, οὐδὲ κοινὸν πόμα ταῦτα λαμβάνομεν· ἀλλ' ὃν τρόπον διὰ λόγου θεοῦ σαρκοποιηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ σάρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔσχεν, οὕτω καὶ τὴν δι' εὐχῆς λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ εὐχαριστηθεῖσαν τροφὴν, ἐξ ἧς αἷμα καὶ σάρκες κατὰ μεταβολὴν τρέφονται ἡμῶν, ἐκείνου τοῦ σαρκοποιηθέντος Ἰησοῦ καὶ σάρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν εἶναι.

Εἰς ταῦτα τὰ λόγια βάνει ὁ σοφώτατος μάρτυρ καὶ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ διάφορον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς εὐχαριστήσεως ἢ ἁγιασμοῦ τοῦ ἄρτου. διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν λέγει, ὅτι σαρκοποιηθεὶς ὁ Χριστὸς ἔχει σάρκα καὶ αἷμα· διὰ τὸν ἁγιασ-

post consecrationem continent corpus & sanguinẽ Christi.

Sanctus Martyr & philosophus Iustinus in secunda sua pro Christianis Apologia; Alimentũ hoc, inquit, apud nos vocatur Eucharistia. Neque enim vt communem panem, neque vt communẽ potũ hæc sumimus. Sed quemadmodum per verbum Dei incarnatus Iesus Christus Saluator noster & carnem habuit & sanguinem ad nostram salutem; ita & oratione sermonis eius consecratum alimentum; ex quo sanguis & carnes nostræ per conuersionem aluntur, illius incarnati Iesu & carnem esse & sanguinem edocti sumus.

His verbis explicat sapientissimus Martyr, quid simile, quid dissimile sit inter Incarnationem & panis Cõsecrationem. De Incarnatione ait, quod Christus caro factus habuit carnem & sanguinẽ. De Consecratione panis

ait; Alimentum illud, quod nobis edentibus transit in carnem & sanguinem, Christi verbo consecrari, fierique carnem Christi & sanguinem. Itaque Incarnatio facta est per assumptionem, Dei Verbo manente quod erat, & assumente carnem & sanguinem: Consecratio vero panis fit per conuersionẽ; sicut etiam panis conuertitur, quando est naturale alimentum. Et simile quidem est, quòd & per Incarnationẽ & per Consecrationem est vera caro, & verus sanguis. Dissimile vero, quod Incarnatione factum est caro Dei Verbum non per mutationẽ; sed in Consecratione panis & vinum cum aqua fiunt per conuersionem caro & sanguis. Et quia conuersio hæc per Iustinum tã vera est, quã verè alimentum naturale conuertitur in carnem & sanguinem nutriti; impossibile omnino est post consecrationem remanere substantiam panis: sicut est

ἁγιασμὸν τοῦ ἄρτου λέγει, ὅτι ἐκείνη ἡ τροφὴ ὁποῦ μεταρέπεται τρώγοντάς την εἰς αἷμα καὶ σάρκα, μὲ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ εὐχαριστεῖται, ἤγουν ἁγιάζεται, καὶ γίνεται σάρκα, καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ λοιπὸν ἡ ἐνανθρώπησις ἐγίνη κατὰ πρόσληψιν, μένοντας ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ προσλαμβάνοντας σάρκα καὶ αἷμα· ἀμὴ ὁ ἁγιασμὸς τοῦ ἄρτου γίνεται, διατὶ μεταβάλλεται, καθὼς καὶ ὅταν εἶναι φυσικὴ τροφὴ μεταβάλλεται. Καὶ στέκεται ἡ ὁμοιότης εἰς τοῦτο, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ κατὰ τὸν ἁγιασμὸν εἶναι ἀληθινὴ σάρκα καὶ ἀληθινὸν αἷμα· ἀμὴ τὸ διάφορον εἶναι, ὅτι κατὰ τὴν ἐνανθρώπησιν ἐσαρκοποιήθη ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὄχι μὲ μεταβολὴν, καὶ κατὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μὲ τὸ ὕδωρ γίνονται μὲ μεταβολὴν σάρκα καὶ αἷμα. Καὶ ἐπειδὴ τούτη ἡ μεταβολὴ κατὰ τὸν Ιουστῖνον γίνεται, καθὼς ἡ φυσικὴ τροφὴ μεταρέπεται εἰς αἷμα καὶ σάρκα τοῦ τρεφομένου

νου, εἶναι ὁλότελα ἀδυνάτον νὰ μένῃ εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, καθὼς εἶναι ἀδυνάτον ὁ ἄρτος ὅπου τρώγομεν, ἀφοῦ μεταβαπῇ εἰς σάρκα μας, νὰ εἶναι καὶ ψωμὶ καὶ σάρκα.

Τοῦτο τὸ δόγμα ἔμαθαν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, λέγει ὁ θεῖος Ἰουστῖνος. ἀντιλέγοντας λοιπὸν οἱ αἱρετικοὶ τοῦ καιροῦ μας, εἶναι ἀντίθεοι καὶ ἀντίχριστοι.

Καὶ βεβαιώνει τὴν ἀλήθειαν τοῦ δόγματος τούτου ὁ πάνσοφος Ἰουστῖνος εἰς τὸν διάλογόν του πρὸς Τρύφωνα Ἰουδαῖον, διδάσκοντας ὅτι ἡ προσφορὰ τῆς σεμιδάλεως διὰ τοὺς καθαριζομένους ἀπὸ τὴν λέπραν ἦτον τύπος τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ διὰ τοὺς καθαριζομένους ψυχικὰ ἀπὸ πᾶσαν πονηρίαν.

Καθὼς λοιπὸν ἡ σεμίδαλις ἦτον καθαρωτάτη καὶ ἄμικτος, ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὸν τύπον εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια, ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας ἄμικτος, δίχως τὴν πρωτεινὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου.

Τύπος

est impossibile panem quo vescimur, post conuersionem sui in carnem, esse simul panem & carnem.

Et hoc Dogma, inquit Iustinus, edoctos esse Christianos ab Apostolis. Contradicentes igitur hęretici nostri temporis cũ Deo pugnant, & verè sunt Antichristi.

Confirmat huius Dogmatis veritatem idem gloriosissimus Martyr in suo Dialogo cum Tryphone Iudæo, vbi ait: Oblationẽ similæ pro emundatione leprosorum fuisse figuram panis Eucharistiæ in memoriam passionis Christi pro ijs, qui spiritaliter mundantur ab omni nequitia.

Sicut ergo simila purissimum quid erat sine mixtura; ita necesse est, vt figuræ respondeat veritas, & panis Eucharistiæ sit omnino impermixtus exclusa panis substantia.

Ita quoque Cyrillus 4. Glaphylorum c. 3. simila, inquit, candida & oleo cóspersa est Christi figura.

Hinc videtur traxisse originem fabulosa olim calumnia Gentilium, quod humanis carnibus vescerentur Christiani; vt narrat Sanctus Iustinus, & Athenagoras Philosophus in suis Apologijs pro Christianis. Et quia fundamentũ huius calumniæ fuit vsus sacræ communionis, quam humanæ carnis epulationem interpretabantur Idololatræ; necessariò sequi videtur, Si Christiani habebantur anthropophagi, quia sumebant Eucharistiam, panem consecratum ante sumptionem habitum semper fuisse solum Christi corpus, non substantiam quoque panis: sicut quando sumebatur, habebatur à Gentilibus anthropophagia, & non simul humanæ carnis ac panis comessatio. Ex hac igitur Gentiliũ calumnia palam fit antiquissima & Apostolica fides

Τύπος Χριστοῦ κατὰ τὸν Κύριλλον σεμίδαλις λαμπρὰ καὶ ἐλαιόδευτος. Ὅθεν φαίνεται νὰ ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ παλαιὰ τῶν ἑλλήνων συκοφαντία κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὅτι ἦσαν ἀνθρωποφάγοι, ὡς διηγᾶται ὁ αὐτὸς θεῖος Ἰουστῖνος καὶ Ἀθηναγόρας ὁ φιλόσοφος εἰς ταῖς ἀπολογίαις ὁποῦ ἔγραψαν διὰ τοὺς Χριστιανούς. Καὶ ἐπειδὴ τὸ θεμέλιον τῆς συκοφαντίας τῶν ἑλλήνων ἦτον ἡ βρῶσις τῆς ἁγίας κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ἐπαραγρυκοῦσαν οἱ εἰδωλολάτραι εἰς ἀνθρωποφαγίαν, ἐξ ἀνάγκης φαίνεταί ἀκόλουθον, ὅτι ἂν ἡρμήνευαν διὰ ἀνθρωποφαγίαν τὴν μετάληψιν τῆς κοινωνίας, τὸ λοιπὸν αὐτὸς ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας πρὶν μεταδοθῇ ἐστάθη τὸ μόνον σάρκα Χριστοῦ, καὶ ὄχι ψωμὶ καὶ σάρκα· καθὼς ὅταν μεταλαμβάνεται ἦτον κατὰ τοὺς ἕλληνας ἀνθρωποφαγία, καὶ ὄχι ἀνθρωποφαγία καὶ ἀρτοφαγία. Τὸ λοιπὸν ἀπὸ τὴν ψευδοκατηγορίαν τῶν ἑλλήνων φανερόνεται ἡ παλαιοτάτη καὶ ἀποστολικὴ πίστις τῶν Χριστιανῶν διὰ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν

σίαν εἰς ντροπὴν καὶ αἰσχύνην τῆς μιαρᾶς γλώσσης τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου.

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁποῦ ἔγραψε τοὺς Στρωματεῖς, καθὼς λέγει αὐτὸς εἰς τὸ τέλος τοῦ ζ. τῶν Στρωματέων, διὰ νὰ σπείρῃ τὰ δόγματα σποράδην καὶ διερριμμένως· εἰς τὸν πρῶτον Στρωματέα φιλοσοφοῦντας, ὅτι πρέπει ὁ γνωστικὸς διὰ νὰ εἶναι τῆς ἀληθείας ἰχνευτὴς, νὰ διακρίνῃ τὰ πράγματα κατὰ τὴν λυδίαν λίθον, καὶ νὰ διαχωρίζῃ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸ ψέμα, καὶ νὰ καταλαμβαίνῃ τὰ ἀμφίβολα λόγια καὶ τὰ ὁμώνυμα, καὶ εἰς ὅλα νὰ μεταχειρίζεται τὸ λογικόν· φέρει εἰς παράδειγμα· Διὰ τοῦτο οὖν ὁ Σωτὴρ ἄρτον λαβὼν πρῶτον ἐλάλησε καὶ εὐχαρίστησεν· εἶτα κλάσας τὸν ἄρτον προέθηκεν, ἵνα δὴ φάγωμεν λογικῶς. Ἂν μεταλαμβαίνουν οἱ Χριστιανοὶ λογικῶς, καὶ χρεωστοῦν νὰ διακρίνουσι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων· τὸ λοιπὸν ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας ὁποῦ τρώγεται λογικῶς, δὲν ἔχει πλέον ἐκεῖνο

μὲ

des Christianorum de incruento Sacrificio. Pudeat igitur impietatis Lutherum, pudeat atheismi Caluinum.

Clemens Alexandrinus auctor Stromatum, in quibus sparsim fusimque disseminauit veritatis Dogmata; vt ipsemet explicat ad finem 7. Stromatum; in primo, vbi philosophatur de multæ cognitionis studioso; Quòd vt sit veritatis indagator, debet res dignoscere instar lydij lapidis, & verum à falso discernere, & voces nosse ambiguas & æquiuocas, & in omnibus adhibere iudicij vim; exempli causa subiũgit: Idcirco Saluator accepto pane prius locutus est, & gratias egit; deinde fractum panem proposuit, vt rationaliter comedamus. Si rationaliter communicant Christiani, & naturas rerum debent discernere; ergo panis Eucharistiæ, qui rationaliter comeditur, non habet amplius illud, quo sumitur communiter, id est

substantiam panis. Sumitur autem Eucharistia rationaliter, quia fidei ratio docet, panem consecratū esse cibum, vt Iustinus loquitur, Eucharistizatum; idest esse Christi corpus: & vinum cum aqua Eucharistizatum esse Christi sanguinem.

Itaque iuxta Clementis doctrinam hæretici sunt inscij & ineruditi. Audientes enim panem Eucharistiæ non discernunt illum à communi, nec distinguunt ambigua & æquiuoca. Nam panis vocatur & communis & consecratus; sed hic vocatur rationalis, & rationaliter sumitur; quoniā ratio fide illustrata credit, sacram communionem esse panem cælestem, Christi corpus, non vt antea panis substantiam. Alioquin dicendum Clementi erat; Vt comedamus & materialiter & rationaliter.

Ita reijcitur Lutheri blasphemia, & execranda Cal-

μὲ τὸ ὁποῖον τρώγεται αἰσθητῶς, ἤγουν τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου. καὶ λαμβάνεται ἡ κοινωνία λογικῶς, διατὶ ὁ λόγος τῆς πίστεως διδάσκει, πῶς κατὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ ἄρτος εἶναι τροφὴ εὐχαριστηθεῖσα κατὰ τὸν Ἰουστῖνον, ἤγουν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ εὐχαριστηθεὶς οἶνος μὲ τὸ ὕδωρ εἶναι αἷμα.

Εἶναι λοιπὸν ἄγνωστοι καὶ ἀμαθεῖς κατὰ τὸν Κλήμεντα οἱ αἱρετικοὶ, ὁποῦ ἀκούοντας ἄρτον εὐχαριστίας τὸν νοοῦσι καὶ αἰσθητὸν, καὶ δὲν διακρίνουσιν λογικῶς τὰ ἀμφίβολα καὶ ὁμώνυμα. διατὶ καὶ ὁ αἰσθητὸς κράζεται ἄρτος, καὶ ὁμοίως ἡ ἁγία κοινωνία κράζεται ἄρτος, ἀλλὰ ἄρτος λογικῶς ὁποῦ κοινωνᾶται λογικῶς, ἐπειδὴ μόνος ὁ λόγος καὶ ὁ νοῦς φωτισμένος ἀπὸ τὴν πίστιν νοεῖ, ὅτι ἡ ἁγία κοινωνία εἶναι ἄρτος οὐράνιος, σῶμα Χριστοῦ, καὶ ὄχι ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον πρότα, ἤγουν οὐσία ψωμίου. ἀλλέως ἔπρεπε νὰ εἶχεν εἰπεῖ ὁ Κλήμης, ἵνα δὴ φάγωμεν καὶ αἰσθητῶς καὶ λογικῶς.

Καὶ ἀποσκορακίζεται ἡ βλα-

βλασφημία τοῦ Λουτέρου, καὶ ἀποσκορακίζεται ὁμοίως ἡ δυσσέβεια τῶν Καλβινιστῶν, ὁποῦ τολμῶσι καὶ γράφουσι, πῶς ἡ κοινωνία λαμβάνεται τρώγοντας τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ διὰ πίστεως, ὄχι τρώγοντας τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ πραγματικῶς, ἤγουν ὅτι νὰ περνᾷ διὰ τοῦ λαιμοῦ εἰς τὰ σωθικὰ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ εἶναι φανερὸν, ὅτι ἐγεννήθη καὶ τούτη ἡ αἱρετικὴ καὶ ἄθεος γνώμη ἀπὸ ἀνοησίαν τῆς ὁμωνυμίας εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον, διὰ πίστεως. ἔλεγεν εἰς τὴν ἀπολογίαν του ὁ ἅγιος Ἰουστῖνος, καθὼς ἀναφέραμεν ἐπάνω· Ἡ τροφὴ αὕτη καλεῖται παρ' ἡμῖν εὐχαριστία, ἧς οὐδενὶ ἄλλῳ μετασχεῖν ἐξόν ἐστιν, ἢ τῷ πιστεύοντι ἀληθῆ εἶναι τὰ δεδιδαγμένα ὑφ' ἡμῶν. πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχῃ πίστιν ὅποιος κοινωνᾷ, καθὼς πρέπει νὰ ἔχῃ πίστιν ὅποιος λαμβάνει θεληματικῶς τὸ βάπτισμα· καὶ καθὼς ἡ προηγουμένη πίστις εἰς τὸ βάπτισμα δὲν σώνει διὰ νὰ λογᾶται βαπτισμένος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ βαπτι-

σθῇ

Caluinistarum impietas: Qui etiam scribere audent; Communionem sumi comedendo Christi corpus per fidem, non re ipsa; quasi Christus per fauces transeat comedentis in eius viscera. etenim hæc etiam hæresis omnis impietatis plenissima orta est ex prauo intellectu æquiuocæ illius vocis, Per fidem. Dicebat in allegata sua Apologia Iustinus: Alimentum hoc apud nos vocatur Eucharistia; quod nulli sumere licet, præter quàm credenti, vera esse quæ nos docemus. Opus ergo est, vt qui communicat, sit fidelis. Sicut opus est vt credat, qui accedit sponte ad baptismum. Et quemadmodum, fides, quæ prærequiritur ad baptismum, non sufficit vt homo sit baptizatus; sed necesse est, vt re ipsa

ba-

ςολικὴν καὶ παραδοθεῖσαν πίστιν.

Ταύτης τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας φανερὰν ἀπόδειξιν δίδει ὁ Απόστολος εἰς τὸ δέκατον κεφάλαιον τῆς πρὸς Κορινθίους λέγοντας· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον. ἀπέκει σμίγει· ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας· Ταῦτα, λέγει, σύμβολον τῆς ἱερᾶς τραπέζης. καθάπερ γὰρ σὺ τὸ σῶμα ἐσθίεις τὸ δεσποτικὸν, οὕτως ἐκεῖνοι τὸ μάννα. καὶ ὥσπερ σὺ τὸ αἷμα πίνεις, οὕτως ἐκεῖνοι ὕδωρ ἐκ πέτρας. καὶ τὸ μὲν τύπος, τὸ δὲ ἀλήθεια. Αν ἔφαγαν καὶ ἔπιναν τυπικῶς οἱ παλαιοὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν ὡς βρῶμα καὶ πόμα, τὸν ὁποῖον οἱ Χριστιανοὶ τὴν σήμερον τρώγουσι καὶ πίνουσι κατὰ ἀλήθειαν, τὸ λοιπὸν ὄντας πολλὴ διαφορὰ τοῦ τύπου καὶ τῆς ἀληθείας, δὲν ζώνει τὸ λέγουσιν οἱ Καλβινισταὶ, πῶς οἱ

quæ ab Apostolis accepit Vniuersalis Ecclesia.

Manifestissimum huius Euangelicæ veritatis argumentum est, quod Apostolus ait 1. ad Corinthios Cap. 10. Nolo vos ignorare fratres, quoniam Patres nostri omnes eandem escam spiritalem manducauerunt, & omnes eundem potum spiritalem biberunt.

Et subdit; Hæc autem in figura facta sunt nostri.

Exponit Chrysostomus dicens; Hæc sunt symbola sacræ mensæ. Sicut enim tu comedis Domini corpus, ita illi manna: & sicut tu sanguinem bibis, ita illi aquam de petra. Et illa quidem figura, hæc veritas. Si antiqui comedebant & bibebant per figuram eundem cibum & potum, quem Christiani hodie per veritatem comedunt & bibunt: Ergo cum maxima sit differentia inter figuram & veritatem, non satis est, quod Calvini-

λογικῆς μεταδώσῃ αἰσθήσεως. ἐν τῇ τραπέζῃ τῶν κτηνῶν προετέθη ὁ οὐράνιος ἄρτος, ἵνα τοῖς κτηνώδεσιν ἀνθρώποις μυστικῆς βρώσεως χορηγήσῃ μετάληψιν. λέγοντας, μυστικῆς βρώσεως, κατακρίνει τοὺς θεομάχους, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν πρόκειται μυστική, ὄχι αἰσθητὴ βρῶσις· καθὼς εἰς τὴν φάτνην αὐτὸς ἦτον μόνος ὁ Χριστὸς, ὄχι καὶ οὐσία ψωμίου.

Ο μέγας Αθανάσιος εἰς τὴν δευτέραν του ἀπολογίαν φέρει εἰς τὴν ἀρχὴν μίαν μακρὰν ἐπιστολὴν τῆς συνόδου ὅλης τῆς πατριαρχικῆς διοικήσεως τοῦ Αλεξανδρείας· εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἅγιοι πατέρες διηγοῦνται τοὺς πειρασμοὺς καὶ διωγμοὺς τῶν Αρειανῶν κατὰ τοῦ μεγάλου Αθανασίου. καὶ μέσα εἰς τὰ ἄλλα φέρουσι τὸ πλάσμα ἐκεῖνο τοῦ μυστικοῦ ποτηρίου, διὰ τὸ ὁποῖον ἐσυκοφαντήθη ὁ Αθανάσιος.

Γεώ-

ratione orbatis ſenſum rationis largiretur. In menſa iumentorum propoſitus eſt panis cæleſtis, vt iumentorum ſimilibus hominibus daret communionē myſtici cibi. Quod ait, myſtici cibi, condemnat hæreticos. Nam in ſacra menſa proponitur myſticus, non communis cibus; ſicut in præſepi ſolum erat Chriſtus, & nulla ibi aderat ſubſtantia panis.

Sanctus Athanaſius in ſecunda ſua Apologia prolixam affert epiſtolam vniuerſæ ſynodi Diœceſis Alexandrinæ; in qua ſancti illi Patres narrant, quanta paſſus fuerit ab Arianis Athanaſius; atque inter alia commentum illud poculi myſtici, quod fractum Ariani falſo criminabantur.

Illa

Illa igitur occaſione Patres de Chriſti ſanguine ita ſcribunt: Quale, aut quando, & vbi fractum eſt myſticum poculum? Pocula enim in domibus & in medio foro multa eſſe ſcimus; quæ ſiquis frangat, impius non eſt. At myſticum poculum; quod ſiquis vltro frangat, impius eſt; apud illos tantum eſt, qui legitimè præſunt. Hic vnus eſt huius poculi vſus, & nullus alius. Hoc vos populis legitimè propinatis. Hoc vos ab Eccleſiaſtico Canone accepiſtis. Ad vos enim tantum ſpectat, non ad alios, propinare ſanguinem Chriſti.

In his fatentur ſancti Patres cum magno Athanaſio duplex eſſe poculorum genus, myſticum & profanum. At poculum non eſt myſticum, niſi qua ratione Euchariſtia eſt cibus & potus myſticus, cum huiuſmodi poculum ad id vnum inſeruiat. Sicut ergo impoſſibile eſt, Euchariſtiam eſſe cibum & po-

Γράφουσι λοιπὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ μὴ τὴν ἀφορμὴν τοῦ μυστικοῦ ποτηρίου ἔτζι·

Ποῖον, ἢ πότε, ἢ ποῦ τὸ ποτήριον κέκλασται τὸ μυστικόν; ποτήρια γὰρ εἶναι πολλὰ κατὰ τὰς οἰκίας καὶ ἐν ἀγορᾷ μέσῃ δῆλον, καὶ τούτων οὐδὲν ὁ θραύων ἀσεβεῖ. τὸ δὲ μυστικὸν ποτήριον· ὅπερ ἂν θραύσῃ ἑκών τις, ἀσεβῆ ποιεῖ τὸν ἐπιχειρήσαντα· ἀλλὰ μόνοις τοῖς νομίμως προεστῶσιν εὑρίσκεται. οὗτος ὁ τρόπος τούτου τοῦ ποτηρίου μόνος, ἄλλος οὐδείς. τοῦτο ὑμεῖς νομίμως προπίνετε τοῖς λαοῖς. τοῦτο ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος παρελάβετε. μόνων γάρ ὑμῶν ἐστι προπίνειν τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τῶν δὲ ἄλλων οὐδενός.

Εἰς ταῦτα τὰ λόγια μαρτυροῦσιν οἱ ἅγιοι πατέρες μὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ὅτι δύο λογιῶν εἶναι τὰ ποτήρια, κοινὰ καὶ μυστικά. τὸ ποτήριον δὲν εἶναι μυστικόν, ἀλλὰ καθὼς εἶναι καὶ ἡ κοινωνία βρῶσις καὶ πόσις μυστική, διὰ τὴν ὁποίαν μόνον δουλεύει τὸ μυστικὸν ποτήριον. Καθὼς τὸ λοι-

λοιπὸν εἶναι ἀδυνάτον νὰ εἶναι ἡ κοινωνία βρῶσις καὶ πόσις μυστική, καὶ νὰ περιέχῃ ἄλλο παρὰ τὸν Χριστόν· ἔτζι καὶ τὸ ποτήριον, διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσιν· οὗτος ὁ τρόπος τούτου τοῦ ποτηρίου μόνος, ἄλλος οὐδείς· ἀναγκαῖον εἶναι κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας διὰ νὰ εἶναι ποτήριον μυστικὸν, νὰ μὴ δέχεται ἄλλο παρὰ μόνον αἷμα Χριστοῦ.

Ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον μιλῶντας περὶ τῶν ἀγράφων τῆς ἐκκλησίας νομίμων λέγει· Τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη· ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες.

Ἐδῶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐξηγᾷ τὰ μερικὰ ἐκεῖνα, ὁποῦ

potum mysticum, & continere præter Christum aliquid aliud, quod profanum sit: ita & poculum, de quo Patres illi dicunt: Hic vnus est huius poculi vsus, & nullus alius. Necessarium ergo est per sanctos Patres; poculum, vt sit mysticum, inseruire tantum excipiendo soli sanguini Christi, & non sanguini & vino.

Basilius magnus de Spiritu sancto ad Amphilochium cap. 27. agens de non scriptis institutis Ecclesiasticis; Verba, inquit; inuocationis in ostensione panis Eucharistiæ, & poculi benedictionis, quis sanctorum scripta nobis reliquit? Non enim ea tantum adhibemus, quorum meminit Apostolus, aut Euangelium; sed & ante & post alia quædam dicimus, vt magnam habentia vim ad mysterium, à non scripta præceptione accepta.

In his Basilius loquitur de ijs, quæ in eius quoque

que liturgia expoſita ſunt. docetque, quæ ſint in myſterio quæ dicuntur tanquam eſſentialia; quæque ante & poſt vt circumſtantiæ. Dici enim ait verba Chriſti; Hoc eſt corpus meum: &, Hic eſt ſanguis meus. Ante vero & poſt ea dici, quæ præcedunt & ſubſequuntur. Et ſicut hæc docendo magnus Baſilius obſtruit os aſſerentium, Conſecrationem fieri vi ſubſequentis precis & inuocationis, non vi verborum Chriſti, ore ſacerdotis prolatorum in perſona Chriſti, non per modum nudæ narrationis, ſed modo ſignificationis efficaciter operantis: Ita etiam obſtruit impium Lutheri os per ea, quæ in ſua liturgia expoſuit poſt verba Chriſti; vbi ait: Hunc quidem panem, ipſum Domini noſtri Ieſu Chriſti pretioſum corpus: Hunc vero calicem, ipſum Domini noſtri Ieſu Chriſti pretioſum ſanguinem; immutata Sancto tuo

ὁποῦ εἶναι ἐξαπλωμένα καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν του· καὶ διδάσκει πότε λέγονται τὰ τοῦ μυστηρίου, καὶ πότε προλέγονται καὶ ἐπιλέγονται. λέγονται προφέροντας τὰ λόγια τοῦ εὐαγγελίου, καὶ τοῦ ἀποστόλου· Τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα· καὶ, Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμα μου. προλέγονται καὶ ἐπιλέγονται τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἑπόμενα. Καὶ καθὼς μὲ τὴν διδασκαλίαν τούτην ὁ μέγας Βασίλειος φράσσει τὰ στόματα ἐκείνων, ὁποῦ λέγουσι πῶς ὁ ἁγιασμὸς τοῦ ἄρτου γίνεται μὲ τὴν ἐπιλεγομένην εὐχήν. ὄχι μὲ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα λέγει καὶ προφέρει ὁ ἱερεὺς εἰς πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ὄχι εἰς τρόπον ἁπλῆς διηγήσεως, ἀλλὰ σημασίας ἐνεργητικῆς· ἔτζι φράσσει καὶ τὸ ἀσεβὲς στόμα τοῦ Λουτέρου, ἐξαπλώνοντας τὰ ἐπιλεγόμενα εἰς τὴν λειτουργίαν του, ὅταν λέγῃ· τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, αὐτὸ τὸ τίμιον σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ ποτήριον τοῦτο αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεταβα-

ταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. μεταβαλὼν, λέγει· τὸ λοιπὸν κατὰ μεταβολὴν γίνεται ὁ ἅγιος ἄρτος, καὶ δὲν μένει ἐκεῖνο ὁποῦ μεταβάλλεται, ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου. Καὶ ἂν τοῦτα τὰ ἐπιλεγόμενα λόγια εἶναι ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας· καὶ τούτη ἡ ἄγραφος διδασκαλία εἶναι ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως, καθὼς βγάζει εἰς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον ὁ μέγας Βασίλειος· αἰσχυνέσθω ὁ Λουτέρος, αἰσχυνέσθω ὁ Καλβῖνος, ὁποῦ νοθεύουσιν, φθείρουσιν, ἀλλάσσουσι τὴν πίστιν τῶν Ἀποστόλων.

tuo Spiritu. Immutata inquit ergo panis per conuersionem consecratur. & si per conuersionem, non potest remansisse quod mutatum est, substantia panis. Et si verba hæc, quæ subsequuntur post Christi verba, sunt ex traditione Apostolica non scripta, vt expressissime Basilius attestatur; pudeat Lutherum, pudeat Caluinum, violatores, corruptores, adulteratores fidei Apostolicæ.

Ο ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς τὸ λζ. κεφάλαιον τοῦ μεγάλου Κατηχητικοῦ λόγου φιλοσοφοῦνται θαυμασιώτατα διὰ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν λέγει· Ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου διὰ πίστεως ἑνοῦται μὲ τὸν θεὸν, ἀμὴ τὸ κορμὶ ὁποῦ ἔφαγε τὸ θανατηφόρον μῆλον, ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται ἰατρικὸν ὁποῦ ἐμπαίνοντας εἰς τὰ ἀνθρώπινα σπλάγχνα νὰ διώξῃ τὸ περασμένον φαρμάκι. τοῦτο λέ-

S. Gregorius Nyss. magni Basilij germanus frater capite 37. magni Catechetici sermonis, de sacra Eucharistia egregiè disserens ait: Animam hominis per fidé vniri Deo; corpus vero, quod mortiferum comedit pomum, necessario egere medicamento, quod receptum in viscera hominis expellat sumptum venenum. Medicamentum autem hoc nihil aliud esse ait, quàm, pretiosum Christi cor-

corpus, cibum & potum communionis. At qui fiat, inquit, tot Christianorum myriades sumendo particulas sumere quotidie totum Christi corpus, & illud vnum corpus in se integrum pemanere?

Respondet, Naturalem cibum, panem & vinum admixta aqua per immutantem virtutem fieri carnem & sanguinem. Sicut ergo Christus vt homo alimento hoc vixit, & panis in illo fiebat caro: ita nunc etiam panis sanctificatur Christi verbis, & per consecrationem hanc credimus transmutari, & conuerti in corpus Christi. Differt tantum, inquit, quòd panis in Christo fiebat corpus per cibum & potum; Nunc vero panis momento conuertitur in corpus Christi; statim inquit à verbis illis; Hoc est corpus meum; similiter & sanguis. Nam sicut facul-

λέγει, τὸ ἰατρικὸν ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ βρῶσις καὶ ἡ πόσις τῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ πῶς εἶναι ἐμπορετὸν, λέγει, τόσαις μυριάδες Χριστιανῶν νὰ λαμβάνουσι καθημερινὰ ὅλον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς μερίδος, καὶ ἐκεῖνο τὸ ἓν σῶμα νὰ μένῃ ὅλον εἰς τὸ ἑαυτόν του;

Ἀποκρίνεται, ὅτι ἡ φυσικὴ τροφὴ, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μὲ νερὸ διὰ τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως γίνονται σῶμα καὶ αἷμα. καθὼς τὸ λοιπὸν ὁ δεσπότης Χριστὸς ὡσὰν ἄνθρωπος ἔζησε μὲ ταύτην τὴν τροφὴν, καὶ ὁ ἄρτος εἰς ἐκεῖνον ἐγίνετο σῶμα· ἔτζι καὶ τώρα ὁ ἄρτος ἁγιάζεται μὲ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἤγουν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· καὶ μὲ τὸν ἁγιασμὸν τοῦτον πιστεύομεν ὅτι μεταποιεῖται, ἤγουν τρέπεται καὶ μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριστοῦ. εἶναι μόνον, λέγει, τούτη ἡ διαφορὰ, ὅτι εἰς τὸν Χριστὸν ὁ ἄρτος ἐγίνετο σῶμα διὰ βρώσεως καὶ πόσεως, τώρα ὁ ἄρτος μεταποιεῖται εὐθὺς εἰς σῶμα Χριστοῦ· εὐθὺς λέγει ἀπὸ τὸν λόγον ἐκεῖνον, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμα

μα μου· τὸ ὅμοιον διὰ τὸ αἷμα· ὅτι καθὼς ἡ ἀλλοιωτικὴ δύναμις τρέπει τὸ ποτὸν εἰς αἷμα, ἔτζι μὲ τὴν δύναμιν τῆς εὐλογίας μεταστοιχειοῦται ἡ φύσις τῶν φαινομένων. καὶ εἰς τοῦτον, λέγει, τὸν τρόπον σπέρνει ὁ Χριστὸς τὸν ἑαυτόν του εἰς τοὺς Χριστιανοὺς διὰ νὰ τοὺς δώσῃ ἀφθαρσίαν.

Τί φανερώτερον; τί δυνατώτερον ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ ὁ ἅγιος διὰ νὰ ἐπιστομίσῃ τοὺς Λουτεράνους; ὁ ἄρτος, λέγει, καὶ ὁ οἶνος μεταποιεῖται καὶ μεταστοιχειοῦται· καὶ τοῦτο εὐθὺς μετὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· καὶ τότε ὁ ἄρτος εἶναι φαινόμενος, ὅτι μετεστοιχειώθη ἡ φύσις του. λοιπὸν εἶναι ἀδύνατον ὁ ἁγιασμένος ἄρτος νὰ εἶναι διπλῆ οὐσία.

Ο ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐγκωμιάζοντας Γοργονίαν τὴν ἀδελφήν του, ἡ ὁποία εἶχεν ἀποκτήσει τὴν ὑγείαν της μίαν φορὰν μὲ θαυματουργίαν προσπίπτοντας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ κρατῶντας καὶ βρέχοντας μὲ δάκρυα τὰς μαργαρίτας ὁποῦ εἶχε φυλαγμένους· λέγει ἔτζι· Καὶ εἴ που τὶ τῶν ἀντιτύπων

cultas alterandi conuertit potum in sanguinem, ita per vim consecrantem transmutatur natura sensibilium. Et hoc modo, inquit, inseminat seipsum Christus in Christianis ad impertiendam incorruptionem.

Quid clarius, quid fortius dici posset ad reprimendam Lutheranam impietatem? Panis, inquit, & vinum immutatur, transelementatur; idque statim à verbis Christi; tumque panis, inquit, est apparens panis; quia natura eius transelementata est. Impossibile igitur est, vt in Eucharistia sit duplex substantia.

Sanctus Gregorius Nazianzenus oratione funebri in Gorgoniam sororem, quæ olim Dei beneficio valetudinẽ impetrauerat prostrata ad sacrum altare, manuque tenens & lacrymis rigans sacras Eucharistiæ particulas, quas asseruauerat: hæc habet: Et sicubi antityporum pretiosi corporis aut san-

guinis quidpiam manu condiderat, hoc lacrymis rigans, ô rem admirandã, recessit illico sentiens restitutam salutem. Antityporum nomine sãctus Pater intelligit sanctissimam Eucharistiam, quo etiam alij Patres passim usi sunt. Explicandum ergo, quod per hanc vocem sancti Patres significare voluerint, in sacramento Altaris non remanere panis & vini substantiam.

Sanctus Petrus tertio capite prioris suæ Epistolæ: Semel, inquit, expectabat Dei patientia in diebus Noe, cum fabricaretur Arca; in qua pauci, idest octo animæ saluę factæ sunt per aquam. Cui Antitypũ & vos nunc saluos facit Baptisma. Arcę danti salutem Baptisma vocat Antitypum sanctus Petrus. Ergo Antitypi vox hoc loco passiuam habet significationem. Baptisma enim, quod posterius est, antitypum est, hoc est præfiguratum à priori.

Epist. 1. cap. 3. 20. 21.

Con-

των τοῦ τιμίου σώματος ἢ τοῦ αἵματος ἡ χεὶρ ἐθησαύρισεν, τοῦτο καταμιγνῦσα τοῖς δάκρυσιν, ὢ τοῦ θαύματος, ἀπῆλθεν εὐθὺς αἰσθομένη τῆς σωτηρίας. Εἰς τοῦ ταῦτα λόγια κράζοντας ὁ ἅγιος ἀντίτυπα τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, καθὼς εὑρίσκεται καὶ εἰς ἄλλους ἁγίους, πρέπει νὰ δείξωμεν πῶς μὲ τὸν λόγον, ἀντίτυπα, οἱ διδάσκαλοι δὲν εἶχαν ἄλλον σκοπὸν παρὰ νὰ δείξουσιν, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν δὲν μένει πλέον οὐσία ψωμίου καὶ κρασίου.

Φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ ἅγιος Πέτρος εἰς τὸ γ. κεφάλαιον τῆς πρώτης του ἐπιστολῆς λέγει· Ἅπαξ ἐξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ· εἰς ἣν ὀλίγοι, τουτέστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος· ᾧ ἀντίτυπον καὶ ἡμᾶς νῦν σώζει βάπτισμα. Κράζει ὁ ἅγιος Πέτρος τὸ βάπτισμα ἀντίτυπον τῆς σωστικῆς κιβωτοῦ. λοιπὸν ἡ λέξις ἐδῶ τοῦ ἀντιτύπου ἔχει σημασίαν παθητικὴν, ὅτι τὸ ὕστερον εἶναι τυπωμένον ἀπὸ τὸ πρότερον.

Ἐξ

Ἐξ ἐναντίας ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς τὸ θ. πρὸς Ἑβραίους μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ἐνεργητικῶς· Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν. καὶ παραπάνω εἶχεν εἰπεῖ· Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. ἂν τὰ ἀληθινὰ εἶναι τὰ μέλλοντα ἀγαθά, καὶ τούτων τῶν ἀληθινῶν εἶναι ἀντίτυπα τὰ χειροποίητα ποτὲ ἅγια· λοιπὸν ἡ λέξις, ἀντίτυπα, ἔχει ἐδῶ σημασίαν ἐνεργητικήν, ὅτι τὰ περασμένα ἐπροετύπωναν τὰ μέλλοντα.

Καὶ ἐπειδὴ τούτη ἡ λέξις σημαίνει καὶ τὸ ὕστερον πρὸς τὸ πρότερον, καὶ τὸ πρότερον πρὸς τὸ ὕστερον, ἐφάνη τῶν ἁγίων πατέρων νὰ ἁρμόσουν ἀκόμη τούτην τὴν λέξιν παρόντος καὶ ἐνεστῶτος πρὸς παρὸν καὶ ἐνεστώς.

Ἔτζι ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων εἰς τὴν γ. μυσταγωγ. Κατήχησιν λέγει· Ὅτι τῶν βαπτισμένων καὶ χρισμένων ἐδόθη χρίσμα

Contra Sanctus Paulus cap. 9. ad Hebræos actiuam dat huic voci significationem. Non enim, inquit, in manufacta sancta introiuit Christus Antitypa verorum, sed in ipsum cælum. Et supra dixerat; Christus autem profectus Pontifex futurorum bonorum. Si futura bona sunt vera bona, & manufacta olim sancta erant Antitypa verorum: ergo vox, Antitypa, hoc loco actiuè significat; nimirum quòd præterita figurabant ea, quæ futura erant.

Quoniam igitur hæc vox adhibita fuit ad significandum actiuè & passiuè, referendo posterius ad prius, & prius ad posterius: placuit sanctis Patribus dare illi tertiam significationem, præsentis ad præsens.

Ita Cyrillus Hierosolymitanus in 3. Catechesi mystagogica ait; Baptizatis & chrismate vnctis datum esse chrisma antitypum

guinis quidpiam manu condiderat, hoc lacrymis rigans, ô rem admirandã, recessit illico sentiens restitutam salutem. Antityporum nomine sãctus Pater intelligit sanctissimam Eucharistiam, quo etiam alij Patres passim vsi sunt: Explicandum ergo, quod per hanc vocem sancti Patres significare voluerint, in sacramento Altaris non remanere panis & vini substantiam.

Sanctus Petrus tertio capite prioris suæ Epistolæ: Semel, inquit, expectabat Dei patientia in diebus Noe, cum fabricaretur Arca; in qua pauci, idest octo animæ saluę factæ sunt per aquam. Cui Antitypũ & vos nunc saluos facit Baptisma. Arcę danti salutem Baptisma vocat Antitypum sanctus Petrus. Ergo Antitypi vox hoc loco passiuam habet significationem. Baptisma enim, quod posterius est, antitypum est, hoc est præfiguratum à priori.

Epist. 1. cap. 3. 20. 21.

των τοῦ τιμίου σώματος ἢ τοῦ αἵματος ἡ χεὶρ ἐθησαύρισεν, τοῦτο καταμιγνῦσα τοῖς δάκρυσιν, ὢ τοῦ θαύματος, ἀπῆλθεν εὐθὺς αἰσθομένη τῆς σωτηρίας. εἰς τοῦ τὰ λόγια κράζοντας ὁ ἅγιος ἀντίτυπα τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, καθὼς εὑρίσκεται καὶ εἰς ἄλλους ἁγίους, πρέπει νὰ δείξωμεν πῶς μὲ τὸν λόγον, ἀντίτυπα, οἱ διδάσκαλοι δὲν εἶχαν ἄλλον σκοπὸν παρὰ νὰ δείξουσιν, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν δὲν μένει πλέον οὐσία ψωμίου καὶ κρασίου.

Φανερόν ἐστι, ὅτι ὁ ἅγιος Πέτρος εἰς τὸ γ. κεφάλαιον τῆς πρώτης του ἐπιστολῆς λέγει· Ἅπαξ ἐξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ· εἰς ἣν ὀλίγοι, τουτέστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι᾽ ὕδατος· ᾧ ἀντίτυπον καὶ ἡμᾶς νῦν σώζει βάπτισμα. Κράζει ὁ ἅγιος Πέτρος τὸ βάπτισμα ἀντίτυπον τῆς σωστικῆς κιβωτοῦ. λοιπὸν ἡ λέξις ἐδῶ τοῦ ἀντιτύπου ἔχει σημασίαν παθητικὴν, ὅτι τὸ ὕστερον ἐστὶ τυπωμένον ἀπὸ τὸ πρότερον.

Ἐξ ἐναντίας ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς τὸ θ. πρὸς Ἑβραίους μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ἐνεργητικῶς· Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν. καὶ παρεμπαίω ἄχειν εἶπεν· Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. ἂν τὰ ἀληθινὰ εἶναι τὰ μέλλοντα ἀγαθά, καὶ τούτων τῶν ἀληθινῶν εἶναι ἀντίτυπα τὰ χειροποίητα ποτὲ ἅγια· λοιπὸν ἡ λέξις, ἀντίτυπα, ἔχει ἐδῶ σημασίαν ἐνεργητικὴν, ὅτι τὰ περασμένα ἐπρετύπωσαν τὰ μέλλοντα.

Καὶ ἐπειδὴ τούτη ἡ λέξις σημαίνει καὶ τὸ ὕστερον πρὸς τὸ πρότερον, καὶ τὸ πρότερον πρὸς τὸ ὕστερον, ἐφάνη τῶν ἁγίων πατέρων νὰ ἁρμόσουν ἀκόμη τούτην τὴν λέξιν παρόντος καὶ ἐνεστῶτος πρὸς παρὸν καὶ ἐνεστώς.

Ἔτζι ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων εἰς τὴν γ. μυσταγωγ. Κατήχησιν λέγει· Ὅτι τῶν βαπτισμένων καὶ χρισμένων ἐδόθη χρίσμα

Contra Sanctus Paulus cap. 9. ad Hebræos actiuam dat huic voci significationem. Non emiin, inquit, in manufacta sancta introiuit Christus Antitypa verorum, sed in ipsum cælum. Et supra dixerat; Christus autem profectus Pontifex futurorum bonorum. Si futura bona sunt vera bona, & manufacta olim sancta erant Antitypa verorum: ergo vox, Antitypa, hoc loco actiuè significat; nimirum quòd præterita figurabant ea, quæ futura erant.

Quoniam igitur hæc vox adhibita fuit ad significandum actiuè & passiuè, referendo posterius ad prius, & prius ad posterius: placuit sanctis Patribus dare illi tertiam significationem, præsentis ad præsens.

Ita Cyrillus Hierosolymitanus in 3. Catechesi mystagogica ait; Baptizatis & chrismate vnctis datum esse chrisma antitypum

pum sanctus Spiritus; quoniam per Chrisma habent præsentiam Spiritus sancti. Significatio ergo Antitypi est etiam præsentis ad præsens. Hoc sensu Patres vocant sacramentum Eucharistiæ Antitypa & symbola, idest figuram; quia in ipso sunt simul significans & significatū. Significans sunt accidentia sensibilia; significatum, corpus & sanguis Domini, quæ subsunt. Significans quippe est cognitionis causa; idcirco opus est, vt sit sensibile & manifestum. At substantia panis & vini cum non sit obuia sensibus, nullo modo potest esse Antitypum, nec per se, nec per accidēs; nec mediate, nec immediate.

Dum enim omnes sancti Patres docent; Mysterium hoc fieri per conuersionem & mutationem; & in accidentibus nulla appareat mutatio, necesse est tota mutatio sit substantiæ panis & vini. Et sancti Patres cum dicunt Antitypa corporis & san-

gui-

μα ἀντίτυπον τοῦ ἁγίου πνεύματος, διατὶ μὲ τὸ χρίσμα ἔχουσι τὴν παρουσίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Καὶ σημαίνει ἐδῶ τὸ ἀντίτυπον παρόντα τοῦ παρόντος τύπον. ὁμοίως οἱ ἅγιοι κράζουσι σύμβολα καὶ ἀντίτυπα τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, διατὶ εἰς αὐτὴν εἶναι ἀντάμα τὸ τυποῦν καὶ τὸ τυπούμενον· τυποῦν εἶναι τὰ αἰσθητὰ συμβεβηκότα καὶ φαινόμενα, τυπούμενον τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα ὁποῦ δὲν φαίνονται. ὅτι ὁ τύπος εἶναι ἀρχὴ γνωρίσεως, διατοῦτο πρέπει νὰ εἶναι πρᾶγμα φανερὸν καὶ φαινόμενον· ἡ οὐσία τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου δὲν εἶναι φανερὸν καὶ φαινόμενον· ἄρα εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι τύπος ἢ ἀντίτυπον, ἢ καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἢ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως.

Διατὶ βοῶντες ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο γίνεται κατὰ μεταβολὴν καὶ μεταποίησιν· καὶ μεταβολὴ καὶ μεταποίησις δὲν φαίνεται καμία εἰς τὰ ἔξω καὶ φαινόμενα συμβεβηκότα, ἐξ ἀνάγκης ὅλη ἡ μεταβολὴ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ

οἴνου.

οἴνου. καὶ κράζοντας οἱ ἅγιοι ἀντίτυπα τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος, κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἄλλο δὲν νοοῦσι παρὰ τὰ συμβεβηκότα ὁποῦ μένουσι, καὶ εἶναι φανεροὶ τύποι, ἀποκάμνοντες ἡ φυσικὴ τους οὐσία διὰ τὴν μεταβολήν.

Τούτην τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν ξεδιαλύνει ὁ αὐτὸς Θεολόγος εἰς τὸν περὶ θεολογίας λόγον μιλῶντας διὰ τὸν Ἀβραάμ, καὶ λέγοντας· ὅτι θύει θυσίαν ξένην, καὶ τῆς μεγάλης ἀντίτυπον.

Καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀπολογητικόν του λόγον γράφοντας· Ταῦτα οὖν εἰδὼς ἐγώ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄξιος τοῦ μεγάλου καὶ Θεοῦ, καὶ θύματος, καὶ ἀρχιερέως, ὅστις μὴ πρότερον ἑαυτὸν παρέστησε τῷ Θεῷ θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν, μηδὲ τὴν λογικὴν λατρείαν εὐάρεστον ἐπεδείξατο, μηδὲ ἔθυσε τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ πνεῦμα συντετριμμένον, ἣν μόνην ὁ πάντα δοὺς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν θυσίαν, πῶς ἔμελλον θαρρήσας προσφέρειν αὐτῷ τὴν ἔξωθεν, τὴν τῶν μεγάλων μυστηρίων ἀντίτυπον;

Ἐδῶ

guinis, necessario intelligunt accidentia, quæ manent, & sunt indices manifesti, deficienteper conuersionem naturali substantia, cui inerant.

Hanc euangelicam veritatem explicat Nazianzenus in Oratione de Theologia, vbi de Abraham ait, quòd hostiam peregrinam mactat;& magnæ antitypam.

Et in Apologetico pro fuga scribens: Hæc ego sciens, quodque nemo est dignus magno Deo, & hostia & Pontifice, nisi qui prius exhibuit se ipsum Deo viuentem, & sanctam hostiam, & rationabilem latriam Deo placentem obtulit, sacrificauitque Deo sacrificium laudis & spiritum contritum: Quod vnum sacrificium exigit à nobis qui dedit omnia: qua ratione poterã offerre illi cum fiducia victimam exteriorem, magnorum Mysteriorum antitypam?

Docet in his sanctus Pater, res viuas sacrificari; & sacrificium Abrahæ fuisse figuram, figuratum vero Christum passũ. Rursus, typum Christi passi esse diuina mysteria: ita vt Christus passus habeat typos & præcedentes & sequentes.

Docet præterea, sacerdotem debere prius se ipsum offerre Deo per interius sacrificium, tumque ad exteriorem accedere oblationem, magnorum mysteriorum antitypam: Quod ergo in liturgia Sacerdos offert sacrificium, est Antitypum, quia fit in commemorationem Christi. Et si sacrificium, ergo rei viuentis. Itaque fieri non potest, vt in eiusmodi sacrificio subsit inanimata substãtia panis & vini. Alioquin incruentum sacrificium non esset Antitypum cruenti in cruce, in qua non fuit oblatum aliud quam ipse Christus.

Et habemus ex Nazian-

Εδῶ μᾶς διδάσκει ὁ θεολόγος, ὅτι ἡ θυσία εἶναι ζωντανῶν πραγμάτων· καὶ ὅτι ἡ θυσία τοῦ Ἀβραὰμ ἦτον τύπος, καὶ τυπούμενον ὁ Χριστὸς σφαζόμενος. καὶ πάλιν ὅτι τύπος τοῦ Χριστοῦ σφαζομένου τὰ μυστήρια· διὰ νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς πάσχων τυπούμενος ἀπὸ ἀντίτυπα προστιθέμενα καὶ ἀκολουθοῦντα.

Καὶ ὅτι πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ προσφέρῃ πρῶτα τὴν ἔσωθεν θυσίαν, ἤγουν τὸν ἑαυτόν του τῷ Θεῷ, καὶ τότε νὰ τοῦ προσφέρῃ τὴν ἔξωθεν τὴν ἀντίτυπον τῶν μεγάλων μυστηρίων. τὸ λοιπὸν ἐκεῖνο ὁποῦ προσφέρει ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν λειτουργίαν, εἶναι θυσία ἀντίτυπος τῶν μεγάλων μυστηρίων, διατὶ γίνεται εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Χριστοῦ. ἂν εἶναι θυσία, εἶναι ὅλου ζωντανοῦ πράγματος. τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι βολετὸν νὰ εὑρίσκεται εἰς τούτην τὴν θυσίαν οὐσία ἄψυχος τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. ἀλλέως ἡ θυσία ἡ ἀναίματος δὲν εἶναι ἀντίτυπος τῆς ἐν τῷ σταυρῷ θυσίας, ὅτι ἐκεῖ δὲν ἐθυσιάσθη ἄλλο παρὰ μόνος ὁ Χριστός.

Καὶ ἔχομεν ἀπὸ τὸν θεολό-

λόγον, ἔτι τὰ ἅγια μυστήρια εἰς ὅσον εἶναι περιεκτικὰ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος εἶναι ἀντίτυπα τῶν παρόντων· εἰς ὅσον εἶναι ἀναθυμητικὰ τῶν μεγάλων μυστηρίων, εἶναι ἀντίτυπα τῶν περασμένων. καὶ εἰς ἕνα καὶ εἰς ἄλλον τρόπον εἶναι ἐνεργητικῶς ἀντίτυπα κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν φράσιν τῶν ἁγίων. ἂς καταργηθῇ λοιπὸν ἡ βλασφημία τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἶναι τόσον πλούσιος μάρτυς τῆς ἀληθείας ταύτης, ὅτι μόνος ἔσωνε μὲ τὸν ποταμὸν τῶν μαρτυριῶν του νὰ καταπνίξῃ τὴν ἀσέβειαν τῶν αἱρετικῶν. σώνει νὰ προφέρωμεν τρεῖς τόπους.

Εἰς τὸν λόγον ὁποῦ ἔγραψεν εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, καὶ εἰς τὸ πάσχα, καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τῶν μυστηρίων, εἶναι ὁ περιβόητος ἐκεῖνος τόπος, ὁποῦ ἐξηγᾷ φανερώτατα τὴν ὑπόθεσίν μας. Πάρεστι, λέγει, καὶ νῦν ὁ Χριστὸς ἐκεῖνος ὁ τὴν τράπεζαν διακοσμήσας ἐκείνην, οὗτος καὶ ταύτην διακοσμεῖ νῦν. οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ποιῶν τὰ προ-

zianzeno; Quod sacrosancta mysteria, vt continent corpus & sanguinem, sunt antitypa præsentium. Vt sunt in memoriam magnorum mysteriorum, sunt præteritorum antitypa. Et vtroque modo sunt actiuè Antitypa iuxta sensum & modum loquendi sanctorum. Valeant ergo Lutheri & Caluini blasphemiæ.

Sanctus Ioannes Chrysostomus tot aureis abundat sententijs ad splendorem huius veritatis, vt suorum flumine dictorum vnus ipse obruat hæreticorum perfidiam. Satis vero erit tria tantum loca proferre.

In sermone de Proditione Iudæ, & Pascha, & mysteriorum institutione, habetur vulgatissimum illud, quod maxime facit ad hanc materiam. Præsens adest, inquit, nunc quoque Christus, qui mensam illam ornauit: Nam ille idem hanc etiam ornat. Nec enim homo est, qui facit, [illegible] vt

vt proposita fiant corpus Christi & sanguis, sed ipse crucifixus pro nobis Christus. Refert tantum personam sacerdos verba illa pronuntians; Virtus autẽ & gratia Dei est. Hoc est, inquit, meum corpus. Verbum hoc transformat proposita.

Explicat clariss. Chrysostomus, quo pacto panis & vinum abeat in Christi corpus & sanguinem; per transformationem, inquit, idest essentialem conuersionem. Quem ergo locum habet Lutheri blasphemia, Quòd manente substantia panis adueniat Christi corpus?

Homilia tertia in primum caput ad Ephesios in morali: Sermo, inquit, est nobis de corpore nihil ab illo differente, aut distante. Quicũq participes corporis efficimur, quicumq. sanguinẽ degustamus, considerate, illum nos degustare, qui sedens in sublimi throno adoratur ab Angelis. Si Euchari-

προκείμενα γενέσθαι σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν Χριστός. σχῆμα πληρῶν ἕστηκεν ὁ ἱερεὺς τὰ ῥήματα φθεγγόμενος ἐκεῖνα, ἡ δὲ δύναμις καὶ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἐστίν. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα φησίν· Τοῦτο τὸ ῥῆμα μεταρρυθμίζει τὰ προκείμενα.

Ἐξηγεῖ εἰς ταῦτα καὶ φανερώνει ὁ Χρυσόστομος, εἰς ποῖον τρόπον ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος γίνονται σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· διὰ μεταρρυθμίσεως λέγει, ἤγουν τροπῆς, ἀλλαγῆς, μεταβολῆς. ποῦ λοιπὸν ἔχει τόπον ἡ βλασφημία τοῦ Λουτέρου, ὅτι μένοντας ψωμὶ γίνεται σῶμα Χριστοῦ;

Εἰς τὴν τρίτην ὁμιλίαν τοῦ πρώτου κεφαλαίου πρὸς Ἐφεσίους, εἰς τὸ ἠθικὸν λέγει· περὶ σώματος ἡμῖν ὁ λόγος οὐδὲν ἐκείνου διαφέροντος οὐδὲ διεστῶτος. ὅσοι μετέχομεν τοῦ σώματος, ὅσοι τοῦ αἵματος ἀπογευόμεθα, ἐννοεῖτε, ὅτι ἐκείνου τοῦ ἄνω καθημένου, τοῦ προσκυνουμένου παρὰ ἀγγέλων ἀπογευόμεθα. Αὐτὴ θεία κοινω-

νία

νία κατὰ τὸν Χρυσόστομον δὲν διαφέρει τίποτε, ἀλλ' εἶναι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος Χριστὸς ὁποῦ προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, τὸ λοιπὸν ὁ ἅγιος ἄρτος δὲν εἶναι διπλῆ, ἀλλ' ἁπλῆ οὐσία, ὅτι ἤθελεν διαφέρει.

Εἰς τὴν ἱεράν του λειτουργίαν ὁ Χρυσόστομος βάνει καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον τὰ ἐπιλεγόμενα ἐκεῖνα τῆς προσευχῆς, καὶ ἐπιφέρει ὁμοίως τό, μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Ὅθεν εἶναι φανερώτατον, πῶς τοῦτο τό, μεταβαλών, εἶναι ἐξ ἀποστολικῆς παραδόσεως, καθὼς ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος. καὶ διδάσκει τὸ μαρτυρᾶ, ὅτι τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας γίνεται κατὰ μεταβολὴν, ὄχι κατὰ πρόσθεσιν ἢ προσθήκην διὰ νὰ εἶναι δύο οὐσίαι.

Καὶ ἐξηγᾶ το αὐτός του ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν τρίτον λόγον περὶ ἱερωσύνης. Ὢ τοῦ θαύματος, λέγει, ὁ μετὰ τοῦ πατρὸς ἄνω καθήμενος κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσὶ, καὶ δίδωσιν αὐτὸν τοῖς βουλομένοις περιπτύξασθαι καὶ περιλα-

ristia per Chrysostomum nihil differt, sed illum ipsum Christum continet, qui ab Angelis adoratur; Ergo sacra Communio non est duplex, sed simplex substantia; alioquin differret.

In sacra sua liturgia Chrysostomus æquè ac magnus Basilius, adhibet & ipse sequentia illa verba; Transmutata tuo sancto Spiritu. Ex quo liquet, hæc verba manare ex traditione Apostolica, vt Basilius aiebat. Et habemus dogma certissimum; Quòd Eucharistiæ mysterium fiat per conuersionem, non per superadditam pani præsentiam Christi, vt duæ sint substantiæ.

Quod etiam idē Chrysostomus declarat libro 3. De sacerdotio: O miraculum, inquit; Qui sursum cum Patre sedet, illa hora tenetur manibus omnium; seque ipsum volentibus dat, vt ruant in eius amplexus. Vis alio quoque

que miraculo perspicere immensam huius sanctificationis excellentiam? Subijce oculis tuis Eliam, & circumstantẽ numerosissimum populum, & hostiam super lapides iacentem. Et omnes quidem alios immotos & silentes, solum vero Prophetam precibus cum Deo agentem. Tum ex improuiso flammam ẽ cælis iactatam ad absumendam hostiam. Transi igitur inde ad ea, quæ nunc" peraguntur". Stat sacerdos nõ ignem ẽ cælo trahens, sed Spiritum sanctum; & longam supplicationem fundit, non vt lampas ẽ cælo demissa comburat proposita munera; sed vt gratia in hostiam delapsa, per illam animos omnium inflammet, & efficiat ignito argento puriores".

Ex quibus Chrysostomi verbis duo colligimus. Quod erat, inquit, hostia Eliæ; hoc est sacerdoti consecratus panis. Hostia prophetæ erat simplex animal, ergo & in sacro pane

λαβεῖν. βούλει δὲ ἐξ ἑτέρου θαύματος τῆς ἁγιασίας ταύτης ἰδεῖν τὴν ὑπερβολήν; ὑπόγραψόν μοι τὸν Ἠλίαν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τὸν ἄπειρον ὄχλον περιεστῶτα, καὶ τὴν θυσίαν ἐπὶ τῶν λίθων κειμένην, καὶ πάντας μὲν ἐν ἡσυχίᾳ τοὺς λοιποὺς καὶ πολλῇ τῇ σιγῇ, μόνον δὲ τὸν προφήτην εὐχόμενον· εἶτα ἐξαίφνης τὴν φλόγα ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐπὶ τὸ ἱερεῖον ῥιπτουμένην. μετάβηθι τοίνυν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ νῦν τελούμενα. ἕστηκεν ὁ ἱερεὺς, οὐ πῦρ καταφέρων, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ τὴν ἱκετηρίαν ἐπὶ πολὺ ποιεῖται, οὐχ ἵνα τις λαμπὰς ἄνωθεν ἀφεθεῖσα καταναλώσῃ τὰ προκείμενα, ἀλλ' ἵνα ἡ χάρις ἐπιπεσοῦσα τῇ θυσίᾳ, δι' ἐκείνης τὰς ἁπάντων ἀνάψῃ ψυχὰς, καὶ ἀργυρίου λαμπροτέρας ἀποδείξῃ πεπυρωμένου.

Δύο ἔχομεν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦτα τοῦ Χρυσοστόμου· ὅτι καθὼς ἦτον τοῦ Ἠλία τὸ ἱερεῖον, ἔτζι εἶναι ὁ τίμιος ἄρτος τοῦ ἱερέως. τὸ ἱερεῖον ἦτον ἁπλοῦν ζῶον, ἄρα καὶ ὁ τί-

ὁ τίμιος ἄρτος ἔχει μόνον τὸν Χριστόν.

Δεύτερον, ὅτι ἐπικαλῶντας ὁ ἱερεὺς μετὰ τὰ τοῦ Χριστοῦ λόγια τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐπικαλεῖται εἰς τὴν θυσίαν δι' ὠφέλειαν τῶν κοινωνούντων, ἐπειδὴ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἄρτου τὴν ἐνήργησεν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος μὲ τὰ δεσποτικὰ λόγια κατὰ τὸν Χρυσόστομον.

Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὴν κατὰ Μελχισεδὲκ ἀνῶν αἵρεσιν λέγει· Ὅτε Ἀβραὰμ ὑπῆρχεν ὀγδοήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν ἢ καὶ ἐννενήκοντα, πλείω ἢ ἐλάσσω, ὁ Μελχισεδὲκ αὐτῷ ἀπήντα τότε, καὶ ἐξέβαλεν αὐτῷ ἄρτον καὶ οἶνον, προτυπῶν τῶν μυστηρίων τὰ αἰνίγματα, ἀντίτυπα τοῦ κυρίου ἡμῶν λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν· καὶ ἀντίτυπα τοῦ αἵματος τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ νυχθέντος καὶ ῥεύσαντος εἰς κάθαρσιν τῶν κεκοινωμένων.

Κράζει ἀντίτυπα ὁ ἅγιος τοὺς παλαιοὺς τύπους, καθὼς τοὺς ὀνόμασε καὶ ὁ Ἀπόστολος. ἂν ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἰς τὰ χέρια τοῦ Μελχισεδὲκ ἦσαν ἀντίτυπα καὶ

pane ſubeſt vnus Chriſtus.

Rurſus, Inuocat ſacerdos, inquit, ſuper hoſtiam Spiritum ſanctum ad communicantium vtilitatem, non vt tranſmutetur panis iam à Spiritu ſancto per Chriſti verba conſecratus, vt ſupra etiam habuimus ex eodem Chryſoſtomo.

Sanctus Epiphanius libro 2. contra Hæreſes de Melchiſedecianis agens; Abrahæ, inquit, annum agenti circiter octauum & octogeſimum, vel etiam 90. obuius fuit Melchiſedec, protulitque illi panẽ & vinum, præfigurans myſteriorum ænigmata, antitypa Domini dicentis; Ego ſum panis viuus; & Io.6.51.
antiypa ſanguinis ex eius latere puncto effuſi in emundationem contaminatorum.

Vocat Antitypa sãctus Pater figuras antiquas; quemadmodum & Apoſtolus. Si ergo panis & vinum in manibus Melchiſedec erant antitypa &

ænigmata myſteriorum, panis viui & ſanguinis; ſane in myſterijs ceſſat figura; & panis viuus non eſt panis quoque inanimus; nec ſanguis fuſus è Chriſti latere ſimul eſt cũ ſubſtantia vini. Hoc enim eſſet permixtio lucis & vmbræ, perfecti & imperfecti, figuræ & ænigmatis cum aperta veritate.

Quapropter ſanctus hic Pater in fine ſui Panarij deſcribens inſtituta & mores Eccleſiæ catholicæ vocat officium miſſæ latriam œconomiæ, hoc eſt incruentum ſacrificium; vt ſancti Patres cõmuniter vocant. Et quoniam latria ſecundum fidem ſoli Deo cõuenit, vt ſancta Generalis 7. Synodus in ſua de ſacris Imaginibus Definitione declarat; omnino ſequitur, vt incruenta etiam latria ſit tantum corporis & ſanguinis diuini ſine vlla rei non diuinæ mixtura.

Act. 7.

Sanctus Cyrillus Hieroſolymitan. in Myſtagogica 4. In figura panis, in-

αἰνίγματα τῶν μυστηρίων, τοῦ ζῶντος ἄρτου, καὶ τοῦ αἵματος· τὸ λοιπὸν παύει εἰς τὰ μυστήρια ὁ τύπος, καὶ ὁ ζῶν ἄρτος δὲν εἶναι καὶ ἄρτος ἄψυχος, οὐδὲ τὸ αἷμα τὸ ἐκχυθὲν ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Χριστοῦ εὑρίσκεται μαζὶ μὲ τὴν οὐσίαν τοῦ κρασίου· ὅτι τοῦτα εἶναι σύγχυσις τῆς σκιᾶς καὶ τοῦ φωτὸς, τοῦ ἀτελοῦς καὶ τοῦ τελείου, τοῦ αἰνίγματος καὶ τῆς καθαρᾶς ἀληθείας.

Διὰ τοῦτο εἰς τὸ τέλος τοῦ Παναρίου τοῦτος ὁ ἅγιος περιγράφοντας τὰ νόμιμα καὶ ταῖς τάξες τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κράζει τὴν λειτουργίαν λατρείαν οἰκονομίας, ἤγουν ἀναίμακτον, καθὼς τὴν ὀνομάζουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες. Καὶ ἐπειδὴ ἡ λατρεία κατὰ πίστιν δίδεται μόνον τοῦ Θεοῦ, ὡς διδάσκει εἰς τὸν Ὅρον της ἡ ἁγία ἑβδόμη σύνοδος, ἀνάγκη εἶναι ὅτι καὶ ἡ ἀναίμακτος λατρεία νὰ εἶναι μόνου σώματος καὶ αἵματος θείου δίχως μίξιν πράγματος μὴ θείου.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων εἰς τὴν τετάρτην μυσταγωγικὴν κατήχησιν

σιν λέγει· Ἐν τύπῳ ἄρτου δίδοταί σοι τὸ σῶμα, καὶ ἐν τύπῳ τοῦ οἴνου δίδοταί σοι τὸ αἷμα.

Πάλιν· μὴ πρόσεχε ὡς ψιλοῖς τῷ ἄρτῳ καὶ τῷ οἴνῳ, σῶμα γὰρ καὶ αἷμα Χριστοῦ κατὰ τὴν δεσποτικὴν τυγχάνει ἀπόφασιν. μὴ ἀπὸ γεύσεως κρίνῃς τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πίστεως πληροφοροῦ ἀνενδοιάστως.

Καὶ πρὸς τὸ τέλος· Ταῦτα μαθὼν, καὶ πληροφορηθεὶς ὡς ὁ φαινόμενος ἄρτος οὐκ ἄρτος ἐστὶν, εἰ καὶ τῇ γεύσει αἰσθητὸς, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ· καὶ ὁ φαινόμενος οἶνος οὐκ οἶνος ἐστὶν, εἰ καὶ ἡ γεῦσις τοῦτο βούλεται, ἀλλ' αἷμα Χριστοῦ, στήριζε τὴν καρδίαν μεταλαμβάνων αὐτοῦ ὡς πνευματικοῦ. Ποία λαμπροτέρα ἀπόδειξις ταύτης τῆς ἀληθείας;

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς τρίτης συνόδου γράφοντας ἐναντίον τοῦ Νεστορίου, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ ια. ἀναθεματισμοῦ πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, ἀναφέρει κάποιαν περικοπὴν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ αἱρε-

inquit, datur tibi corpus, & in figura vini datur tibi ſanguis. Rurſus. Ne quaſi communem & purum conſideres panem & vinum; corpus enim & ſanguis ſunt ſecundum Domini ſententiam. ne rem iudices è guſtu; ſed fides te certum reddat depulſo quouis dubio.

Et ad finem; Hæc vbi didiceris, & certus fueris, quòd qui panis videtur, nõ eſt panis, licet videatur guſtui ſed Chriſti corpus: & quod vinum videtur, non eſt vinum, licet hoc ſuggerat guſtus, ſed Chriſti ſanguis; confirma cor tuum, & ſume panem vtpote ſpiritalem. Quid clarius dici queat ad probationem veritatis?

Sanctus Cyrillus Alexandrinus in Actis 3. Synodi Neſtorium oppugnans, præſertim in Apologia 11. Anathematiſmi aduerſus Orientales, refert ſententiam quandam Neſtorij defendentis hæreſim ſuam. (Qui, inquit, man-

manducat me, & ille viuet. Quid manducamus; diuinitatem, an carnem?) Ita ratiocinabatur Nestorius, vt ostenderet, quòd communicando sumeretur caro; & ex eo sequi, Christum non esse personam diuinam, sed purum hominem.

Ad hoc auté respondebat Cyrillus tum ibi, tum pluribus alijs locis; Nos in communione non diuinitatem, sed viuificam carnem Dei Verbi propriam sumere. Et cum Nestorius in suo argumento disiunctiuè dixerit, Diuinitatem, an carnem; nec tertium quid numerauerit, quod ponit Lutherus, substantiam panis; apertè declarat, se hac in parte non blasphemasse; vt impia temeritate fecit Lutherus. Et Cyrillus pro catholica fide respondens non agnoscit in Eucharistia, nisi carnem & sanguinem viuificum: Celebrantibus nobis, inquit, in Ecclesijs sacrificium incruentum. Itaque Lutherus

in Epist. ad Nestorium par. I. Con. Ephesi. ca. 26.

αἱρεσικοῦ, ὅπου ἐσυλλογίζετο διὰ τὴν αἵρεσίν του. Ὁ τρώγων με λέγει, κἀκεῖνος ζήσεται. τίνα ἐσθίομεν, τὴν θεότητα, ἢ τὴν σάρκα; ἔτζι ἐπεχείρει ὁ Νεστόριος διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι λαμβάνοντας εἰς τὴν κοινωνίαν ὄχι τὴν θεότητα ἀλλὰ τὴν σάρκα, λοιπὸν ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι θεὸς, ἀλλὰ γυμνὸς ἄνθρωπος.

Ἀποκρίνεται καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον καὶ πανταχοῦ ὁ Κύριλλος, ὅτι δὲν κοινωνοῦμεν τὴν θεότητα, ἀλλὰ κοινωνοῦμεν τὴν ἰδίαν ζωοποιὸν σάρκα τοῦ θεοῦ λόγου. καὶ βάνοντας ὁ Νεστόριος εἰς τὴν κοινωνίαν διαζευκτικῶς δύο πράγματα, θεότητα ἢ σάρκα, ὄχι κατὰ τὸν Λουτέρον καὶ τὴν οὐσίαν ἅμα τοῦ ψωμίου, δείχνει φανερὰ ὅτι δὲν ἐβλασφήμα εἰς τοῦτο τὸ μέρος, καθὼς ἀποκότισε νὰ βλασφημήσῃ ὁ Λουτέρος. Καὶ ἀποκρινόμενος κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ὁ Κύριλλος δὲν βάνει ἄλλο εἰς τὴν κοινωνίαν, παρὰ σάρκα καὶ αἷμα ζωοποιόν· τελοῦντες, λέγει, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὴν ἀναίμακτον θυσίαν. ὥστε ὁ Λουτέρος καὶ παρα-

παραβαίνει τοὺς ὅρους τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ ὑπερβαίνει ταῖς βλασφημίαις τῶν ἄλλων αἱρετικῶν.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον πολλὰ μέμφεται ὁ Κύριλλος τὸν Νεστόριον, ὅτι λέγοντας τὸν Χριστὸν ψιλὸν ἄνθρωπον, ἔκαμνε τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας ἀνθρωποφαγίαν. καὶ ὅτι μὲ λογισμοὺς ἀνθρωπίνους ἐβάλλετο νὰ περιφέρῃ τὸν νοῦν τῶν πιστῶν, καὶ νὰ δείξῃ ἐκεῖνα, ὁποῦ μόνῃ τῇ ἀζητήτῳ πίστει περιλαμβάνεται. Τί ἤθελεν εἰπεῖ τὴν ὥραν ὁ Κύριλλος, ἂν ἤκουε τὸν Καλβῖνον καὶ τὸν Λουτέρον νὰ φέρουν νέα καὶ ἀλλόκοτα δόγματα, ὅτι ἡ ἁγία κοινωνία εἶναι καὶ ἀρτοφαγία· ἢ τὸ χειρότερον, μόνον ἀρτοφαγία; διατὶ δὲν εἶναι παρὼν ὁ Χριστὸς κατὰ τὸν Καλβῖνον πραγματικῶς, ἀλλὰ μόνον κατὰ πίστιν. ποῦ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀζήτητος πίστις; οἱ ὁποῖοι ζητοῦσι τὰ ἀζήτητα, καὶ διδάσκουσιν ὄχι ὅσα ἔδωκαν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς πίστεως, ἀλλ' ὅσα ἔσπειρεν εἰς

τὸν

therus & fidei catholicæ terminos transgreditur, & blasphemãdo antiquos hęresiarchas supergreditur.

Eodem loco Cyrillus vehementer reprehendit Nestorium, quòd fingendo purum hominem Christum, redigebat Eucharistiæ mysterium in anthropophagiam; & trahendo mentes fidelium ad humanas rationes vellet ea ostendere, quæ citra curiositatem fide sola tenentur. Quid nunc Cyrillus diceret, si duo monstra, Lutherum & Caluinum audiret noua & perniciosa dogmata inferẽtes: Quòd sacra communio sit etiam commune panis alimentum: Vel, quod deterius est; Quod nihil aliud sit, quàm simplex panis alimentum absque vera & reali Christi præsentia, sed fide tantum? Vbi locum habet apud illos fides sine curiositate, cum imperscrutabilia ipsi scrutentur; & doceant non quæ accepimus à primis fidei magistris, sed quæ

recens inseminauit eòrum mentibus sator zizaniorū?

Sanctus Ioannes Damascenus, supra etiam citatus, capite 14. libri 4. de fide orthodoxa, sapientissime differens de sacrosanctis Mysterijs, probat & rationibus & exemplis, Panem & vinum cum aqua transire, conuerti, mutari in corpus & sanguinem Christi. Hoc dicit, hoc repetit; & per hoc ostendit, Eucharistiam non esse figuram, sed veritatem corporis & sanguinis Christi. Est ergo perspectissimum, Sanctos Patres, limpidissimos orthodoxiæ fontes, quibus irrigatur vniuersus ager Ecclesiæ, non agnouisse nouam Lutheri atheologiam; Quòd sacra mysteria constent ex duabus substantijs. Et si necessario fatendum est, illos esse veraces; necessario quoque fatendum est, Lutherum & Caluinum esse fallaces & impostores, finitimisque blasphemijs in fœdissimam impietatem im-

τὸν νοῦν τοῖς νέωσι ὁ σπορεὺς τῶν ζιζανίων;

Ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καθὼς τὸν ἀνέφερα μὲν παρεπάνω, εἰς τὸ ιδ. κεφάλαιον τοῦ δ. βιβλίου περὶ ὀρθοδόξου πίστεως, θεολογῶντας σοφώτατα περὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, μὲ λογαριασμοὺς καὶ παραδείγματα ἀποδείχνει, ὅτι τὸ ψωμὶ καὶ κρασὶ μὲ τὸ νερὸ μεταποιοῦνται, ἤγουν ἐξεποῦνται καὶ μεταβάλλονται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο λέγει καὶ ξαναλέγει, καὶ μὲ τοῦτο διδάσκει πῶς τὰ ἅγια μυστήρια δὲν εἶναι τύπος, ἀλλὰ ἀλήθεια τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ εἶναι φανερώτατον, ὅτι οἱ ποταμοὶ τῆς ἀθολώτου διδασκαλίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐποτίσθη ὅλον τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, δὲν ἐγνώρισαν τὴν νέαν ἀθεολογίαν τοῦ Λουτέρου, ὅτι τὰ ἅγια μυστήρια νὰ εἶναι διὰ δύο οὐσιῶν. καὶ ἂν ἀληθεύουσιν ἐξ ἀνάγκης οἱ ἅγιοι διδάσκαλοι, τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ὁ Λουτέρος καὶ ὁ Καλβῖνος εἶναι ψεῦσται καὶ λαοπλάνοι, καὶ συγγενικῶς εἶναι καὶ οἱ δύο ἀσε-

σεβεῖς.

Ὅτι ὁ Θεοδώρητος ἀκόμη νὰ εἶχε τοῦτον τὸν νουῦ, τὸ δείχνει εἰς πολλοὺς τόπους. Εἰς τὸν διάλογόν του τὸν Ἀτρεπτον λέγει ὁ ὀρθόδοξος· Ἠβουλήθη ὁ σωτὴρ τοὺς τῶν θείων μυστηρίων μεταλαγχάνοντας μὴ τῇ φύσει τῶν βλεπομένων προσέχειν, ἀλλὰ πιστεύειν τῇ ἐκ τῆς χάριτος γεγενημένῃ μεταβολῇ.

Ἐδῶ λέγει διὰ τὰ συμβεβηκότα, τῇ φύσει τῶν βλεπομένων, καθὼς εἰς ἄλλον τόπον τὰ ἔκραξεν οὐσίαν. Καὶ λέγει, ὅτι βλέποντας τὰ φαινόμενα πρέπει νὰ πιστεύωμεν, πῶς ἐγίνηκε μεταβολή. αὖ μένουσι καὶ φαίνονται τὰ συμβεβηκότα, καὶ ὅμως ἔγινε μεταβολή, τὸ λοιπὸν τούτη ἡ μεταβολὴ ἐξ ἀνάγκης ἔγινεν εἰς τὸ οὐσιῶδες τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· καὶ συμφωνᾷ ὁ Θεοδώρητος μὲ τοὺς ἁγίους πατέρες.

Πάλιν εἰς τὸν διάλογόν του τὸν Ἀπαθῆ ἀναφέρει ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Σμυρναίους τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ-

τῦ

impingere.

Hunc fuisse Theodoreti quoque sensum constat ex multis eius operibus. In Dialogo, cui titulum dedit, Immutabilis, inducit orthodoxum ita loquentem: Voluit Saluator sacrorum participes mysteriorum non spectare naturam apparentium, sed mutationem credere factam à gratia.

Hic de accidentibus loquens, non esse ait considerandam naturam eorum quæ videntur. Quod igitur hic naturam vocat, alibi vocauit substantiam. Et cum videntur accidentia, credendam esse ait factam à gratia mutationem. Si ergo accidentia visibilia manent, & videntur, & credenda tamen est facta esse mutatio, necesse est vt mutatio facta sit in substantia panis & vini. Ex quo perspicuum est, Theodoretum non dissentire à sãctis Patribus.

Rursus in Dialogo, titulo Impassibili, refert ex epistola Sancti Ignatij ad

Smyrnenses verba hæc : Eucharistiam & oblationes non admittunt; negant enim Eucharistiam esse carnem Saluatoris nostri, quæ pro peccatis nostris passa est .

Hæc verba non leguntur in Episto. Ignatij ad Smyrnenses, quæ hodie cum cæteris eius epistolis impressa circumfertur.

Et in Dialogo Inconfuso, citat sancti Ambrosij sententiam ex libro De Incarnatione Domini capite 4. Noli igitur & tu secundum naturam interpretari, quod præter diuinitatis naturam est. Nam & si credas à Christo veram carnem esse susceptam, & offeras transfigurandum corpus altaribus; non distinguas tamen naturam diuinitatis & corporis; & tibi dicitur; si recte offeras, non recte autẽ diuidas, peccasti; quiesce.

Ex his manifestis colligenda est Theodoreti mens in obscuris. Cum enim aliquando dixisset hæreticus, Christi corpus post Ascensionem fuisse mutatum in diuinam substantiam, sicut symbola per consecrationem mutantur in aliud; conatus.

ταῦτα τὰ λόγια· Εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐκ ἀποδέχονται διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν.

Καὶ εἰς τὸν διάλογον τοῦ τὸν Ἀσύγχυτον ἀναφέρει μαρτυρίαν τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐν τῷ δ΄ κεφ. Ἀπολιναρίου· Μήτε σὺ τοίνυν θέλε κατὰ φύσιν ἴσον τῆς θεότητος εἶναι τὸ σῶμα. κἂν γὰρ πιστεύσῃς ὡς ἀληθὲς εἴη τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ προσκομίσῃς τῷ θυσιαστηρίῳ πρὸς μεταποίησιν, μὴ διαστείξῃς δὲ τὴν τοῦ σώματος καὶ τῆς θεότητος φύσιν, ἐροῦμεν καὶ σοί· ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς. ἂν μὴ διέλῃς, ἥμαρτες, ἡσύχασον.

Ἀπὸ τοῦτα τὰ φανερὰ πρέπει νὰ συλλογιάσουμεν τὸν νοῦν τοῦ Θεοδωρήτου εἰς ἄλλα του ὕποπτα λόγια· ὅτι λέγοντας ὁ αἱρετικός, πῶς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἀνάληψιν ἐζάπνυ εἰς τὴν θείαν οὐσίαν, καθὼς μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ ἄρτος μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριστοῦ· ἐπά-

ἐπάσχισεν ὁ Θεοδώρητος νὰ ξεριζώσῃ τὴν αἱρετικὴν γνώμην· καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι καθὼς ἔμεινεν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ σῶμα, ἔτζι μένουν καὶ τὰ σύμβολα ἐπὶ τῆς προτέρας οὐσίας. καὶ καθὼς μένοντας σῶμα τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐδοξάσθη, καὶ ἔγινεν ἀθάνατον καὶ ἄφθαρτον, ἔτζι καὶ ὑπὸ τὰ μυστικὰ σύμβολα ὁποῦ μένουσι γίνεται μεταβολή. ὥστε ἡ σύγκρισις εἶναι ἀντίστροφος· μένει ἡ οὐσία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἀλλάσσουν μόνα τὰ συμβεβηκότα του. ἐκ ἐναντίας εἰς τὸν ἅγιον ἄρτον μεταβάλλεται ἡ οὐσία, καὶ μένουν γυμνὰ τὰ συμβεβηκότα. τὰ ὁποῖα ἠθέλησεν ὁ Θεοδώρητος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον νὰ κράξῃ καταχρηστικῶς οὐσίαν, διατὶ εἶναι ἴδια συμβεβηκότα, καὶ δίχως ἐκεῖνα ὑποκάμνει φυσικὰ ἡ οὐσία τοῦ ἄρτου. καὶ ὅτι κράζονται θείαν οὐσίαν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὁ αἱρετικὸς, ἐκ ἐναντίας φιλοσοφᾷ ὁ Θεοδώρητος, ὅτι με-

τὰ

conatus eſt Theodoretus conuellere ſenſum hæreticum . idcirco dixit ; ſymbola ſuam retinere ſubſtantiam , ſicut corpus Chriſti non deſijt eſſe corpus . Et ſicut Chriſti corpus manens quod erat , glorificatum eſt , euaſitq. incorurptibile & immortale ; ſic etiam ſub myſticis ſymbolis non mutatis fit mutatio . Itaque comparatio fit ex aduerſo . Subſtantia corporis Chriſti poſt Reſurrectionem manet eadem , & ſola mutantur accidentia : Contra in Euchariſtia mutatur , hoc eſt deſinit eſſe panis & vini ſubſtantia , & ſola remanent accidentia . Quę Theodoretus vocabulo abutens appellauit ſubſtantiam , quia ſunt accidentia propria , quibus ſublatis non ſubſiſtit naturaliter ſubſtantia panis , Et quia vocantibus hæreticis corpus Chriſti diuinam ſubſtantiam , philoſophatur ex oppoſito Theodoretus ; Chriſti

corpus mansisse. post resurrectionem corpus secundum substantiam, & accidentia post consecrationem manere secundum suam naturam & substantiam. Ita vniuersa consentit antiquitas ad condemnandam nuperam Lutheri blasphemiam.

μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὸ σῶμα ἔμεινε σῶμα κατ' οὐσίαν, καὶ εἰς τὸν ἁγιασμὸν μένει τῶν συμβεβηκότων ἡ οὐσία. ἔτζι συμφωνεῖ ἡ διδασκαλία ὅλης τῆς παλαιότητος εἰς κατάκρισιν τῆς νέας βλασφημίας τοῦ Λουτέρου.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΒ.

Οτι ἂν εἶναι ὁ ἱερεὺς ἁμαρτωλὸς, καὶ οἱ ἔξωθεν ἠξεύρουν τὴν ἁμαρτίαν του, δὲν δύναται νὰ κάμῃ κοινωνίαν· καὶ ἂν κάμῃ, δὲν εἶναι κοινωνία. Αμὴ δὲν ἠξεύροντας οἱ ἔξω τὴν ἁμαρτίαν, ὁ ἁμαρτωλὸς ἱερεὺς κάμνει κοινωνίαν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXII.

Si ſacerdos ſit peccator notorius, non poteſt conficere; & quod facit, non eſt Euchariſtiæ Satramentum. Si verò non ſit notorius, ſacerdos peccator conficit.

REFVTATIO.

Τούτη εἶναι διδασκαλία ἀπὸ τὲς ὀπτασίαις καὶ τὲς προσδιαλέξεις τοῦ Σατανᾶ πρὸς τὸν Λουτέρον, ὡς ἱστοροῦσιν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔγραψαν τὴν ἀποστασίαν τοῦ αἱρεσιάρχου. τοῦτο θέλει ὁ σατανᾶς, νὰ μὴν εἶναι ἡ ἱερωσύνη πρᾶγμα μόνιμον καὶ ἀκίνητον, καὶ χαρακτὴρ ἀνεξάλειπτος, ἀλλὰ νὰ κρέμεται ἀπὸ τὸ θέ-

λημα

HAnc plane doctrinam hauſit Lutherus ex apparitionibus & confabulationibus ſuis cum Satana; quas illum habuiſſe tradunt, qui de apoſtaſia Hæreſiarchæ ſcripſerunt. Hoc enim vult Satanas, ſacerdotium non eſſe quid fixum & manens perpetuò ex charactere qui inpri-

mitur, indelebili; sed pendere ex voluntate habentis, & iudicio populi.

Dixerat supra Blasphemia 14. Christianum relicta iustitia fidem amittere: Addidit Blasphemia 18. Papam non esse Sanctum, imo esse scandalorum auctorem. Nunc ait, sacerdotem, si sit notorius peccator, & consecret, nihil conficere; hoc est non esse amplius sacerdotem, quia non potest fungi officio sacerdotis. Itaque iuxta lutheranissimum Gergani, Ecclesia in terris est sine capite; Christiani peccatores non sunt Christiani; sacerdotes notorij in peccato non sunt sacerdotes: & quis ambigat, quòd hæ sint arcanæ institutiones Satanę, ac sibili serpentis antiqui per os Lutheri?

Matt.23.2 Aiebat ipse Dominus; Super Cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Omnia ergo, quæcumque dixerint vobis, seruate & facite; secundum

dum

λημα τοῦ ἔχοντος, καὶ ἀπὸ τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ.

Εἶπεν ἀπάνω εἰς τὴν ιδ. βλασφημίαν ὁ Γεργαῖος, ὅτι ἀφήνοντας τὴν δικαιοσύνην ὁ Χριστιανὸς χάνει τὴν πίστιν. ἔσμιξεν εἰς τὴν ιη. ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι ἅγιος, ἀλλὰ κατ' αὐτὸν εἶναι σκανδαλοποιός. ἐδῶ λέγει, ὅτι ἂν εἶναι φανερὸς ἁμαρτωλὸς ὁ ἱερεὺς, καὶ κάμῃ κοινωνίαν, δὲν εἶναι κοινωνία, ἤγουν δὲν ἔχει πλέον ἱερωσύνην, τῆς ὁποίας εἶναι ὀφφίκιον ἡ ἱερουργία. τὸ λοιπὸν κατὰ τὸν λουτερόφρενα Γεργαῖον οὔτε κεφαλὴν ἔχει ἡ ἐκκλησία, οὔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ Χριστιανοὶ εἶναι Χριστιανοί, καὶ ὅσοι ἱερεῖς εἶναι φανεροὶ ἁμαρτωλοὶ δὲν εἶναι πλέον ἱερεῖς. Καὶ τίς νὰ ἀμφιβάλῃ, πῶς ταῦτα εἶναι ἀποκάλυψες τοῦ Σατανᾶ, καὶ συρίγματα τοῦ ἀρχικάκου ὄφεως εἰς τὸ στόμα τοῦ Λουτέρου;

Λέγει αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστός· Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε

τε

τε καὶ ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας· Ἐνταῦθα, λέγει, περὶ βίου πολιτείας διαλέγεται, ἐπειδὴ μάλιστα τοῦτο αἴτιον τῆς ἀπιστίας ἦν, ὁ διεφθαρμένος βίος, καὶ ὁ τῆς δόξης ἔρως. διορθούμενος τοίνυν τοὺς ἀκροατάς, ὃ πρὸ τῶν μάλιστα ἐστὶν εἰς σωτηρίαν συντελοῦν, τὸ τῶν διδασκάλων μὴ καταφρονεῖν, μηδὲ κατεξανίστασθαι τῶν ἱερέων κελεύει. οὐ κελεύει δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ποιεῖ. καὶ γὰρ διεφθαρμένους ὄντας οὐ κατάγει ἀπὸ τῆς τιμῆς. οὕτω γοῦν αὐτοῖς ἔστησε τὴν ἀρχὴν, καίτοι πονηρῶν ὄντων. Εἰς τόσον φανερὰν ἀπόφασιν τοῦ Χριστοῦ νὰ ἀκούουσιν οἱ λαοὶ τοὺς διεφθαρμένους καὶ φανερὰ ἁμαρτωλοὺς ἱερεῖς, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα θέλει νὰ μὴν τὰ μιμοῦνται· ὅτι δὲν τοὺς στερίζει ἀπὸ τὴν τιμήν· νὰ ἐναντιᾶται ὁ δυσσεβὴς Λουτέρος, εἶναι ἀσεβείας ἄβυσσος.

Πάλιν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἠθικὸν τοῦ δευτέρου λόγου τῆς β. πρὸς Τιμόθεον· Οὐκ

dum opera vero eorum nolite facere.

Quod exponens Chrysostomus; Hoc loco, inquit; de vita & moribus agit. Hæc enim erat potissima incredulitatis causa, corrupti mores, & auiditas gloriæ. Corrigens ergo auditores, hoc mandat, quod primo loco conducit ad salutem; nimirum non aspernari magistros, & non insurgere in sacerdotes. Nec solum mandat, sed & ipse seruat. Nam cum deprauati essent, non priuat eos honore. Ita igitur stabiliuit illis præfecturam, quamuis praui essent. Tam apertæ Christi sententiæ, qua perditos sacerdotes, & notoriè peccatores: siquidem eorum opera non imitanda præcipit Christus: honore & gradu non priuat; refragari Lutherum, impietas est plus quam satanica.

Rursus Chrysostomus in morali secundi sermonis 2. ad Timotheum; Nescis,

scis, inquit, quid sit sacerdos? Angelus Domini est. Numquid enim sua dicit? Si illum spernis, non illi iniuriam, sed Deo infers, à quo ordinatus est. At inquit; Vnde constat illum esse ordinatū à Deo? Si tali es animo, vt addubites, euanuit tua spes. Nam si Deus per illum nihil operatur, neque lauacrum habes, nec mysteriorum efficeris particeps, neque benedictionibus fiueris. Ergo Christianus non es. Quid igitur, inquit? Omnes ne, indigni etiam, ordinantur à Deo? Omnes certè non sunt promoti à Deo; sed per omnes ipse operatur, licet illi sint indigni, vt populus saluus fiat. Si enim per asinā & Balaam scelestum hominem locutus est propter populum, multo magis per sacerdotem. Quid enim nō facit Deus? per quid non operatur? Si per Iudam operatus est; multo magis operabitur per sacerdotes.

Multa in hunc sensum ad-

Οὐκ οἶδας, λέγει, τί ἐστιν ὁ ἱερεύς; Ἄγγελος κυρίου ἐστί. μὴ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ λέγει; εἰ καταφρονεῖς αὐτοῦ, οὐκ αὐτοῦ καταφρονεῖς, ἀλλὰ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν θεοῦ. καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι ὁ θεὸς ἐχειροτόνησεν αὐτόν, φησίν; οὐκοῦν εἰ μὴ ταύτην ἔχεις τὴν ὑπόληψιν, ἡ ἐλπίς σου κεκένωται. εἰ γὰρ μηδὲν ἐνεργεῖ ὁ θεὸς δι' αὐτοῦ, οὔτε λουτρὸν ἔχεις, οὔτε μυστηρίων μετέχεις, οὔτε εὐλογιῶν ἀπολαύεις. οὐκ ἄρα Χριστιανὸς εἶ. τί οὖν φησι; πάντας ὁ θεὸς χειροτονεῖ, καὶ τοὺς ἀναξίους; πάντας μὲν ὁ θεὸς οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ ὁ θεὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν. εἰ γὰρ δι' ὄνου καὶ διὰ Βαλαὰμ μιαροῦ ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ ἕνεκεν ἐλάλησε, πολλῷ μᾶλλον διὰ τοῦ ἱερέως. τί γὰρ οὐ ποιεῖ ὁ θεός; διὰ τίνος οὐκ ἐνεργεῖ; εἰ διὰ τοῦ Ἰούδα ἐνήργησε, πολλῷ μᾶλλον διὰ τῶν ἱερέων ἐνεργήσει.

Καὶ πολλὰ ὅμοια σμί-γει

γει ὁ Χρυσόστομος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον. καὶ πρὸς τὸ τέλος· Μὴ γὰρ ὁ βίος τοῦ ἱερέως· μὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοσοῦτόν τι συμτελεῖ; τὸ πᾶν τῆς χάριτός ἐστιν. τούτου ἐστὶν ἀνοῖξαι μόνον τὸ στόμα, τὸ δὲ πᾶν ὁ θεὸς ἐργάζεται. βούλομαί τι παράδοξον εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε, μηδὲ θορυβηθῆτε. τί δὴ τοῦτό ἐστιν; ἡ προσφορὰ ἡ αὐτή ἐστιν, κἂν ὁ τυχὼν προσενέγκῃ, κἂν Παῦλος, κἂν Πέτρος, ἡ αὐτή ἐστιν, ἣν ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς ἔδωκε, καὶ ἣν νῦν οἱ ἱερεῖς ποιοῦσιν. οὐδὲν αὕτη ἐλάττων ἐκείνης, ὅτι καὶ ταύτην οὐκ ἄνθρωποι ἁγιάζουσιν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ καὶ ἐκείνην ἁγιάσας. ὥσπερ γὰρ τὰ ῥήματα, ἅπερ ὁ θεὸς ἐφθέγξατο, τὰ αὐτά ἐστιν ἅπερ ὁ ἱερεὺς καὶ νῦν λέγει, οὕτως καὶ ἡ προσφορὰ ἡ αὐτή ἐστι, καὶ τὸ βάπτισμα ὅπερ ἔδωκεν. οὕτω τὸ πᾶν τῆς πίστεώς ἐστιν.

Τούτη ἐστὶν ἡ ἀπόφασις τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ διαμέτρου ἐναντία τῆς βλασφημίας τοῦ Λουτέρου. καὶ ἔστιν ἀναμφίβολον, ὅτι ὅσον ἱερουργεῖ ὁ

Πέτρος

addit Chryſoſtomus in illo ſermone. & ad finem; Numquid ſacerdotis vita, numquid virtus eius rem tantam perficit? totum eſt opus gratiæ. Sacerdotis eſt aperire tantum os, totum vero operatur Deus. Volo mirum quid præter veſtram opinionem dicere; ſed ne miremini, nec turbemini. Quid vero eſt? Oblatio eadem eſt à quocumque offeratur; ſiue ſit Petrus, ſiue ſit Paulus, eadem eſt, quam Diſcipulis tradidit Chriſtus, & nunc ſacerdotes faciunt. Nihil illa minor eſt iſta; quoniam & hanc non ſanctificant homines, ſed ipſe idem qui illam ſanctificauit. Sicut enim verba quæ Deus protulit, eadem ſunt quæ nunc etiam ſacerdos profert; ita eadem quoque eſt oblatio, & baptiſma quod dedit. Ita totum eſt fidei.

Hæc eſt Chryſoſtomi ſententia Lutheri blaſphemiæ prorſus oppoſita. Sicut ergo Petrus & Paulus, ita certiſſimum eſt

con-

conficere quemlibet sacerdotem, quantumvis peccatorem notorium, vt Chrysostomus docet. Qui in suis de Sacerdotio libris multa dicit in hanc materiam, præsertim libro 3. Vbi inter alia; Fieri ne potest, inquit, quicquam iniquius, quam improbos & flagitiosos homines ascendere ad sacerdotij dignitatem, resque illis tradi tam sanctas, & summè tremendas? Si per Chrysostomum sancta & cum horrore tractanda facinorosis dantur hominibus & publicis peccatoribus: De ijs enim loquitur sanctus Pater: Cur audet impius asserere, sacerdotem notis criminibus irretitum non posse conficere? Aliud est, Notorium peccatorem exercendo sacra peccare; & hoc verũ est. Nam qui persistit in crimine, debet abstinere à ministerio diuinorum. Aliud vero est, an Peccator diuinis operando conficiat: & indubitatum est cõficere,

Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος, ὅσον καὶ ὁ ἀνάξιος εἰς τὸ φανερὸν ἱερεύς, διὰ τὸν ὁποῖον ἐδιαλέγετον ὁ Χρυσόστομος· τοῦ ὁποίου τὰ βιβλία περὶ ἱερωσύνης εἶναι γέματα διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, καὶ μάλιστα τὸ τρίτον βιβλίον· ὅπου μέσα εἰς ἄλλα πολλὰ λέγει καὶ τοῦτο· Ἄρα γένοιτ' ἄν τι τούτου παρανομώτερον, ὅταν ἄνθρωποι μοχθηροί, καὶ μυρίων γέμοντες κακῶν εἰς τὴν ἱερατικὴν ἀναβαίνουσιν ἀξίαν, καὶ παρέχονται αὐτοῖς πράγματα οὕτως ἅγια καὶ φρικωδέστατα; Ἀναδίδονται κατὰ τὸν Χρυσόστομον τὰ ἅγια καὶ φρικωδέστατα ἀνθρώπων κακῶν καὶ ἁμαρτωλῶν εἰς τὸ φανερόν· ὅτι διὰ τούτους μιλεῖ ὁ ἅγιος· πῶς φλυαρεῖ ὁ λουτερομαθής, ὅτι ὁ φανερὰ ἁμαρτωλὸς ἱερεὺς δὲν δύναται νὰ κάμῃ κοινωνίαν; ἄλλο εἶναι, ἂν ὁ φανερὰ ἁμαρτωλὸς ἱερεὺς ἁμαρτάνῃ ἱερουργῶντας, καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθινόν· ὅτι κρατοῦντας τὴν ἁμαρτίαν, πρέπει νὰ ἀπέχεται· καὶ ἄλλο ἂν ἱερουργῶντας κάμῃ ἱερουργίαν. καὶ εἶναι βεβαιότατον, ὅτι

ἔτι κάμνει κοινωνίαν, καθὼς ἀπεδείξαμεν ἀρκετά. Καὶ διὰ νὰ φύγωμεν τὴν πολυλογίαν, τελειώνει τὸν ἔλεγχον ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν ἀπολογητικόν του, ὅπου ἀναφέροντας λόγια διαφόρων προφητῶν, ἔρχεται καὶ εἰς τὸν Μαλαχίαν, καὶ λέγει ἀπὸ τὸ β. κεφάλαιον· Εἰ ἔτι ἄξιον ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν ὑμῶν, ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν· ὡς αὖ μάλιστα, λέγει, δυσχεραίνων, καὶ τὴν ἱερουργίαν αὐτῶν διὰ τὴν κακίαν ἀποπεμπόμενος.

Δὲν δέχεται κατὰ τὸν προφήτην ὁ Θεὸς τὴν ἱερουργίαν διὰ τὴν κακίαν τῶν ἱερέων. Ἐ δὲν λέγει, ὅτι τῶν κακῶν ἱερέων ἡ ἱερουργία νὰ μὴν ἦτον ἱερουργία, ἀλλ᾽ ὅτι δὲν ἦτον δεκτὴ διὰ τὴν κακίαν. πολλῷ μᾶλλον τὴν σήμερον, ὁποῦ κατὰ τὸν αὐτὸν Μαλαχίαν προσφέρεται τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ καλοὺς καὶ κακοὺς ἐν παντὶ τόπῳ θυσία καθαρά· διὰ τὸν ἀνεξάλειπτον χαρακτῆρα τῆς ἱερωσύνης, διὰ τὸν ὁποῖον πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἀπολογητικοῦ λέγει ὁ. Θεολό-

re, vt satis probatum est. Et ne in re clara plus æquo moremur, redarguit Lutheri commentum Nazianzenus Gregorius in Apologetico pro fuga. Relatis enim plurium Prophetarum dictis meminit & Malachiæ; & ex secũdo eius capite citat hæc verba: Si dignum est respicere vltra ad sacrificium vestrum, aut recipere placabile de manibus vestris. Hæc enim, inquit Nazianzenus, ægre ferentis sunt, & reijcientis eorum sacrificium ob nequitiam.

Non erat ergo grata oblatio iuxta Prophetam propter nequitiam sacerdotum: & non dicit malorum sacerdotum sacrificia non fuisse sacrificia, sed non accepta ob nequitiam offerentium. multo magis nunc, quando iuxta eundem Malachiam offertur Deo & à bonis & à malis sacerdotibus in omni loco oblatio munda propter eum, qui animæ indelebilis imprimitur, sacerdotij characterem. De quo

Cap. 1. z.

quo ad finem Apologetici Nazianzenus: Graues pęnæ ſunt accedēti prompto animo ad ſacerdotium, tanquam ad rem facilem & obuiam; cum non ſit integrum à ſtatu recedere, aut poſteriori conſilio curare prius.

λόγος· Δεινὰ τὰ ἐπιτίμια, εἴ τις ἐπὶ τὸ ἱερατεύειν ὡς ἐπί τι πρᾶγμα κοῦφον καὶ ῥᾷστον χωροίη ἑτοίμως, οὐ μηδὲ μεταθέσθαι ἀσφαλές, μηδὲ βουλῇ δευτέρᾳ θεραπεῦσαι τὴν προλαβοῦσαν.

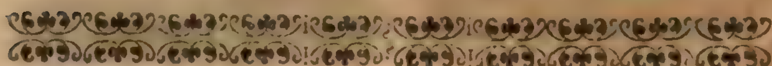

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΓ.

Δὲν πρέπει νὰ κοινωνᾷ ὁ Χριστιανὸς κάθε ἡμέραν, ὡς ποιοῦσιν οἱ Παπισταί.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXIII.

Non decet Chriſtianos quotidie ſumere Euchariſtiam, vt faciunt Papiſtæ.

REFVTATIO.

QVæſitum fuit de hoc ex magno Baſilio; is vero per epiſtolam Patriciæ miſſam, & ſupra citatam, ita reſpondit: Communica-

ΗΡωτήθη εἰς τοῦτο ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ἀπεκρίθη εἰς τὴν προαναφερμένην ἐπιστολὴν πρὸς Πατρικίαν. Ὅτι τὸ καθ' ἑκάστην ἡμέραν

ξαι κοινωνεῖν, καὶ μεταλαμβάνειν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καλὸν καὶ ἐπωφελές, αὐτοῦ σαφῶς λέγοντος· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον. τίς γὰρ ἀμφιβάλλει, ὅτι τὸ μετέχειν συνεχῶς τῆς ζωῆς οὐδὲν ἄλλό ἐστιν, ἢ ζῆν πολλαχῶς;

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ εἰς ἄλλους τόπους, καὶ εἰς τὸ ἠθικὸν τῆς τρίτης ὁμιλίας τοῦ πρώτου κεφαλαίου πρὸς Ἐφεσίους λέγει· Ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις καιροῖς οὐδὲ καθαροὶ πολλάκις ὄντες προσέρχεσθε, ἐν δὲ τῷ πάσχα κἂν ᾖ τι τετολμημένον ὑμῖν πρόσιτε. ὢ τῆς συνηθείας, ὢ τῆς προλήψεως. εἰκῇ θυσία καθημερινὴ, εἰκῇ παρεστήκαμεν τῷ θυσιαστηρίῳ· οὐδεὶς ὁ μετέχων. οὐκ εἶ τῆς θυσίας ἄξιος, οὐδὲ τῆς μεταλήψεως; οὐκοῦν οὐδὲ τῆς εὐχῆς. αὐτὸς πάρεστιν ὁ βασιλεὺς, καὶ σὺ ἕστηκας χασμώμενος; καθαρά σου τὰ ἱμάτια; οὐκοῦν ἀνάπεσον καὶ μέτεχε. ἔρχεται καθ' ἑκάστην ἰδεῖν τοὺς ἀνακειμένους. πᾶς ὁ μὴ μετέχων

τῶν

care quotidie, & participem fieri corporis & sanguinis Christi, bonum & vtile est; cum ipsemet aperte dixerit; Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Io.6.55. Quis enim dubitet, assidue vitam sumere, esse vitam toties iteratam viuere?

Chrysostomus pluribus locis habet, quod in Morali Homiliæ 3. in primum caput epistolæ ad Ephesios monet dicens: Alijs temporibus licet sæpe puri sitis, non acceditis; at solemnitate paschali etiã crimine polluti communicatis. ò consuetudinem, ò animos praua opinione præoccupatos. Frustra est quotidianum sacrificium, frustra astamus altari. Nemo fit communionis particeps. Non es sacrificio dignus, non communione? ergo nec precibus. Rex ipse præsens adest, tu vero stas oscitans? Pura tibi indumenta sunt? accumbe igitur, & parti-

ceps

ceps esto. Venit diebus, singulis, vt videat accumbentes. Omnis qui non sit mysteriorum particeps, impudens est, & petulanter adstat. Siquis ad conuiuiũ vocatus lauerit manus, & accubuerit, deinde ferculis abstinuerit, nonne conuiuatori facit iniuriam? Ita tu quoque accessisti, hymnum cecinisti, ostendisti te esse de cætu non indignorum; quomodo abstines, & non participas mensam? non Epiphania, non quadragesimale tempus facit ad sumendum dignos, sed animæ puritas. Cum hac omni tempore accedere; sine hac, nunquam. Hæc & similia Chrysostomus, reprehendens eos, qui se non impeditos aiunt, & quotidie tamen non communicant.

Sanctus Hieronymus in epistola ad Lucinium, à quo fuerat de hoc etiam interrogatus, respondet: Vtinam possimus Eucharistiam absque condẽnatione nostri & pungente con-

τῶν μυστηρίων, ἀναίσχυντος καὶ ἰταμῶς ἑστηκώς. εἴ τις εἰς ἑστίασιν κληθεὶς τὰς χεῖρας νίψαιτο, καὶ κατακλιθείη, εἶτα μὴ μετέχοι, οὐχ ὑβρίζει τὸν καλέσαντα; οὕτω καὶ σὺ παραγέγονας, τὸν ὕμνον ᾖσας, μετὰ πάντων ὡμολόγησας εἶναι τῶν ἀξίων, πῶς ἔμεινας, καὶ οὐ μετέχεις τῆς τραπέζης; οὐκ Ἐπιφάνια, οὐδὲ τεσσαρακοστὴ ποιεῖ ἀξίους τοῦ προσιέναι, ἀλλὰ ψυχῆς καθαρότης. μετὰ ταύτης ἀεὶ πρόσιθι, χωρὶς ταύτης μηδέποτε. Ταῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια σμίγει ὁ ἅγιος, ψέγοντας ἐκείνους ὁποῦ λέγουσι, πῶς δὲν ἔχουσιν ἐμπόδιον, καὶ ὅμως εἰς τὴν καθημερινὴν θυσίαν δὲν κοινωνοῦσιν.

Ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὴν πρὸς Λουκίνιον ἐπιστολήν, ὁ ὁποῖος εἶχε προβάλλει μέσα εἰς ἄλλα ζητήματα καὶ τοῦτο, Εἰ χρὴ κοινωνεῖν καθ' ἑκάστην· τοῦ ἀποκρίνεται· Ὅτι εἶναι ἀρεστὸν νὰ λαμβάνεται πάντοτε ἡ εὐχαριστία, μόνον δίχως κατάκριμα καὶ κέντησιν τῆς συνειδήσεως, ἀκούοντας τὸν ψαλμιστὴν λέγοντα· Γεύσασθε

σασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. καθὼς λέγει, ἦτον συνήθεια εἰς τὴν Ῥώμην καὶ εἰς τὴν Ἱσπανίαν νὰ κοινωνοῦσι καθημερινά. ὁμοίως καὶ εἰς τὴν πρὸς Παμμάχιον ἀπολογίαν ὁ αὐτὸς ἅγιος λέγει· Ὅτι ταύτη ἦτον συνήθεια εἰς τὴν Ῥώμην νὰ κοινωνοῦσι πάντοτε οἱ Χριστιανοὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. τὸ ὁποῖον λέγει, οὔτε ψέγω, οὔτε ἐπαινῶ, ὅτι καθένας ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω. ἤγουν καθὼς εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν ἄλλον τόπον, δίχως κατάκριμα καὶ αἰτιλογίαν τῆς συνειδήσεως.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων εἰς τὴν πέμπτην μυσταγωγικὴν Κατήχησιν διδάσκει, ὅτι ὁ ἐπιούσιος ἄρτος, λέγοντας τὸ πάτερ ἡμῶν, νοεῖται ἡ κοινωνία. Καὶ, ὅτι λέγοντας, δὸς ἡμῖν σήμερον, γροικᾶται πᾶσαν ἡμέραν.

Ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον περὶ τοῦ ἐν τῷ ὄρει λόγου τοῦ σωτῆρος, ἐξηγῶντας τὸ τέταρτον αἴτημα τῆς κυριακῆς εὐχῆς· Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού-

conſcientia ſemper accipere, & Pſalmiſtam audire dicentem; Guſtate, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus: Quod, inquit, Romana Eccleſia & Hiſpaniæ obſeruare perhibētur. Similiter in Apologia ad Pammachium: Scio, inquit, Romæ hanc eſſe conſuetudinem, vt fideles ſemper Chriſti corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec probo: Vnuſquiſque enim in ſuo ſenſu abundet. hoc eſt, vt ſuperiori loco dixerat; communicandum eſſe abſque condemnatione, non pungente conſcientia.

Pſal. 33.

Tom. 2.

Rom. 14. 5

Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi myſtagogica 5. docet; panem ſuperſubſtantialem, quem oratione Dominica petimus, eſſe communionem. Vocem vero, hodie, ſignificare quotidie.

Sanctus Auguſtinus libro 2. De ſermone Domini in monte, quartam explicans orationis Dominicæ petitionem; Panem noſtrum quotidia-

num da nobis hodie: Panis, inquit, quotidianus aut pro ijs omnibus dictus est, quæ huius vitæ necessitatem sustentant; aut pro sacramento corporis Christi, quod quotidie accipimus.

Et infra. De sacramento, inquit, Corporis Domini vt illi non moueant quæstionem, qui plurimi in Orientalibus partibus non quotidie cænæ Dominicæ communicant, cum iste panis quotidianus dictus sit. Vt ergo illi taceant; neque de hac re suam sententiam defendant, vel ipsa auctoritate Ecclesiastica sint contenti, quòd sine scandalo ista faciunt; neque ab eis, qui Ecclesijs præsunt, facere prohibentur; neque non obtemperantes damnantur. Vnde probatur, non hunc in illis partibus intelligi quotidianum panem: Nam magni peccati crimine arguerentur, qui ex eo non recipiunt quotidie.

Hæc habemus à sanctis Deoq.

σιον δὸς ἡμῖν σήμερον· λέγει· ἄρτος ἐπιούσιος λέγεται, ἢ ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ἀποκράτησιν τῆς ζωῆς, ἢ τὸ μυστήριον τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον λαμβάνομεν πᾶσαν ἡμέραν.

Καὶ κατωτέρω· Γρικῶντας διὰ ἐπιούσιον ἄρτον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἂς μὴ κινήσουν ζήτημα πολλότατοι ἀνατολικοὶ, ὁποῦ δὲν κοινωνοῦσι καθημερινὰ τὸν ἄρτον ὁποῦ λέγεται καθημερινός· καὶ ἂς τοὺς ἀρκέσῃ, ὅτι δίχως σκάνδαλον τὸ κάμνουν, οὐδὲ ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους, οὔτε κατακρίνονται δὲν ὑπακούοντας. Καὶ φαίνεται, ὅτι εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη δὲν γρικοῦσι τοῦτο τὸ μυστήριον διὰ ψωμὶ καθημερινόν· ὅτι εἰς ἄλλον τρόπον πολλὰ ἤθελαν ἁμαρτάνει ὅσοι δὲν κοινωνοῦσι καθημερινά.

Τοῦτα λέγουσιν οἱ ἅγιοι καὶ θεοφόροι πατέρες, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνέργα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀμὴ ἐκεῖνος ὁ ὄφις ὁποῦ ἔσυρε τοὺς προγόνους μας νὰ φάγουν τὸν ἐμποδισμένον καρπὸν, τώρα μὲ τὸ στόμα τοῦ Λουτέ-

ρου

ρου καὶ τοῦ Γεργαίου πάσχει να μὴ λαμβάνουν οἱ Χριστιανοὶ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς. τὸν ὁποῖον ὅσοι Παπισταὶ, ἤγουν ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ μὲ καθαρὰν συνείδησιν λαμβάνουσι καθημερινὰ, κάμνουσι κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων πατέρων ἔργον θεάρεστον καὶ σωτηριωδέστατον.

Deoque plenis Patribus, quorum mentes illuſtrabat Spiritus ſanctus. Cæterum ſerpens ille, qui primis parentibus perſuaſit, vt vetitum ederent cibum; nunc per Lutheri & Gergani os conatur perſuadere Christianis, ne vitæ panem comedant. Quem Papiſtæ, ideſt Chriſtiani Catholici, quicumque pura conſcientia ſumunt quotidie, rem faciunt ex ſententia ſanctorum Patrum omni laude digniſſimam, & plane ſaluberrimam.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΔ.

Ἀσεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν εἶναι, νὰ κοινωνοῦσιν οἱ Λαϊκοὶ εἰς ἓν εἶδος, λέγοντας ὁ Ἀπόστολος· δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. λοιπὸν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ κοινωνοῦσι καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXIIII.

Impium dogma Papistarum est, vt Laici communicent sub altera specie; cum dicat Apostolus; Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Ergo Christiani omnes, & Sacerdotes & Laici tenentur communicare sub vtraque specie, sicuti à Christo traditum est.

REFVTATIO.

30 Iam blasphemia hæc, quod attinet ad rei sũmã, fusè est examinata. Sed quid repetit hæreticus, rursus necesse est, vt os illi obstruatur, & Scripturę verba ex-

Ἐξητάσθη παρεπτάνω εἰς τὸ οὐσιῶδες τούτη ἡ βλασφημία. μόνον εἶναι ἀναγκαῖον παλιλογῶντας ὁ αἱρετικὸς νὰ τοῦ φραγῇ πάλιν τὸ στόμα, καὶ νὰ διακριθοῦσιν οἱ τόποι τῆς γραφῆς, εἰς

εἰς τοὺς ὁποίους θεμελιώνουσι δίχως θεμέλιον οἱ ἀσεβεῖς τὰ μυσαρά τους δόγματα. Δὲν ἐσοχάσθη ὁ θεομάχος, ὅτι προτίτερα ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα· δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν· εἶπεν ὁ Ἀπόστολος· ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. ὅπου τὸ μίλημα εἶναι διαζευκτικὸν, ὄχι συμπλεκτικὸν, ὃς ἂν ἐσθίῃ, ἢ ὃς ἂν πίνῃ. καὶ ὅτι νὰ μὴν λαμβάνεται τὸ, ἢ, ἀντὶ τοῦ καὶ, καθὼς εὑρίσκεται καμίαν φορὰν τούτη ἡ χρῆσις, τὸ ἀποδείχνουσιν οἱ τόποι τῶν ἁγίων πατέρων ὅπου ἀναφέραμεν εἰς τὴν κα. βλασφημίαν, ὅτι ἦτον ἀδιάφορος ἡ κοινωνία· καὶ ἐλάμβαναν οἱ Χριστιανοὶ μερικῶς τὸ ἓν εἶδος, κοινῶς καὶ παρρησιαστικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ δύο εἴδη.

Τώρα ξαναθυμίζομεν τὸν ἀναντίρρητον τόπον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς Πατρικίαν περὶ κοινωνίας, ὅπου ὁ οὐρανοφάντωρ διδάσκαλος βάνει τέσσαρα θαυμάσια μερικά.

Πρῶ-

expendantur, quibus impij sine fundamento fundant detestanda Dogmata. Non animaduertit homo nefarius præcedentia verba Apostoli; Itaque quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. In his enim disiunctiuè loquitur. Quod vero disiunctiua particula, vel, non habeat vim coniunctiuæ, &; sicut aliquando reperitur in tali significatu; probant sanctorum testimonia, citata in Refutatione Blasphemiæ 21. Quod indifferens esset Communio, priuatim sub vna specie, publice & palam in Ecclesijs sub vtraque.

1. Cor. 11. 27, 27.

Nunc in memoriam reuocamus illam Basilij fortissimam auctoritatem ex eius epistola de Communione; in qua cælestis doctrinæ enarrator ponit quatuor notatu dignissima.

Hh 3 Pri-

Primum, Quòd temporibus persecutionis, cum non esset copia sacerdotis aut diaconi, propter necessitatem cogebantur Christiani sua manu communionem sumere; idque non debere inquit reprehendi, cum moris antiqui sit. Nam & omnes in eremis degentes, vbi sacerdos non est, communionem domi tenentes, per se ipsos communicant.

Secundum; Quod Alexādriæ & in Aegypto quiuis etiam laicus, vt plurimum domi Communionem habens quotiescumque libuerit, per se ipsum communicat. Et ne dicat hæreticus, Communionem domi asseruatam, intelligendam esse sub vtraque specie, subdit Basilius.

Tertium, Quòd postquam sacerdos consecrauit, & consecratum dedit; is qui accepit, ac si totum simul sacrificium quotidie sumeret, merito credere debet, se communicare, ac

Πρῶτον, Ὅτι τὸ ἐν τοῖς τοῦ διωγμοῦ καιροῖς ἀναγκάζεσθαί τινα μὴ παρόντος ἱερέως ἢ λειτουργοῦ τὴν κοινωνίαν λαμβάνειν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ, μηδαμῶς εἶναι βαρὺ, περιττόν ἐστιν ἀποδεικνύναι, διὰ τὸ καὶ τὴν μακρὰν συνήθειαν τοῦτο δι᾽ αὐτῶν τῶν πραγμάτων πιστώσασθαι· πάντες γὰρ οἱ κατὰ τὰς ἐρημίας μονάζοντες ἔνθα μὴ ἔστιν ἱερεὺς, κοινωνίαν οἴκοι κατέχοντες ἀφ᾽ ἑαυτῶν μεταλαμβάνουσι.

Δεύτερον, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἕκαστος καὶ τῶν ἐν λαῷ τελούντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει κοινωνίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ὅτε βούλεται μεταλαμβάνει δι᾽ ἑαυτοῦ. Καὶ διὰ ἵνα μὴ εἴπῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι ἡ κοινωνία εἰς τὸ ἀπίτιγευκᾶται καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη, σμίγει ὁ μέγας Βασίλειος.

Τρίτον, Ἅπαξ γὰρ τὴν θυσίαν τοῦ ἱερέως τελειώσαντος καὶ δεδωκότος, ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς ὅλην ἐμοῦ καθ᾽ ἑκάστην μεταλαμβάνων, παρὰ τοῦ δεδωκότος εἰκότως μεταλαμβάνειν καὶ ὑπο-

ὑποδέχεσθαι πισεύειν ὀφείλει.

Τέταρτον, Καὶ γὰρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἱερεὺς ἐπιδίδωσι τὴν μερίδα, κατέχει δὲ αὐτὴν ὁ ὑποδεχόμενος μετ' ἐξουσίας ἁπάσης, καὶ οὕτω προσάγει τῷ σόματι τῇ ἰδίᾳ χειρί. ταυτὸν τοίνυν ἐσὶ τῇ δυνάμει, εἴτε μίαν μερίδα δέξηταί τις παρὰ τοῦ ἱερέως, εἴτε πολλὰς μερίδας ὁμοῦ.

Εἰς τοῦτα ὁ μέγας Βασίλειος κόπτει ὅλαις ταῖς ἀντιλογίαις. ὅτι λαμβάνοντας τὴν μερίδα ὁ Χρισιανὸς ἀπὸ τὸν ἱερέα, καὶ κοινωνῶντας, λέγει, τὴν μερίδαν, τόσον κάμνει ὡσὰν νὰ ἐλάμβανεν ὅλην τὴν θυσίαν. καὶ κοινωνῶντας εἰς τὸ σπίτι τόσον εἶναι, ὡσὰν νὰ ἐκοινώνειεν λαμβάνοντας ἀπὸ τὸν ἱερέαν.

Τούτης τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας ἂν ἁρμόσῃς καὶ ἐν ἄλλο θεμέλιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀρνεῖται οὐδ' αὐτὸς ὁ λουτερομάθητος ἀπ' ὅσα λέγει εἰς τὸ ε. ζητηματίον τοῦ θ. βιβλίου· ὅτι ἡ θεία εὐχαριστία εἶναι καὶ θυσία καὶ κοινωνία· θυσία πρὸς τὸν θεὸν, κοι-

ac sumere ab eo, qui dedit.

Quartum, Quòd sacerdòs in Ecclesia particulã dat; & qui eam accipit, in potestate habet, admouetque ori sua manu. Perinde igitur est vnam à sacerdote particulam accipere; atque multas simul.

In his Basilius magnus omnes controuersias dirimit. Docet enim, Christianum accipientem à sacerdote particulam; & sumentem illam, tantundem sumere, quantum si totum sumeret sacrificiũ: & communicantem domi perinde facere, ac si communicaret accipiendo à sacerdote.

Huic orthodoxæ doctrinæ si & illud addas, quod nec ipsi Lutherani negant ex ijs, quæ Gerganus scribit nono suo libro; Quæstiuncula 5: Quod Eucharistia sit & sacrificium & sacramentum; sacrificium Deo,

ſacramentum fidelibus: Quodque vt ſacrificium fuerit à Chriſto inſtitutum in duabus ſpeciebus, traditumque pariter Apoſtolis in vtraque ſpecie: ita vt ſacerdos ſacrificans teneatur conficere, & ſumere vtramque ſpeciem: ſoluuntur omnes hæreticorum perplexiones. Si enim vere Chriſti eſſet lex, vt Communionem omnes accipiant ſub vtraque; ſequeretur omnino, Catholicam Eccleſiam iam olim erraſſe, quæ ad cõmunionem dederit ſolam particulam iuxta Baſilium. Verum Catholicam Eccleſiam erraſſe nec ipſi Lutherani concedunt. Illa ergo Apoſtoli verba; Quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem; diſiunctiue ſunt accepta à ſanctis Patribus, & vniuerſa Eccleſia. Vt ſit Apoſtoli ſenſus; Quicumque manducauerit panem, vel biberit calicem indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini. Nimirum manducando panem

κοινωνία διὰ τοὺς Χριστιανούς. καὶ ὅτι εἰς ὅσον θυσία ἐνομοθετήθη εἰς τὰ δύο εἴδη ἀπὸ τὸν Χριστὸν, καὶ ἐδόθη ὁμοίως τῶν Ἀποστόλων εἰς τὰ δύο εἴδη. τόσον ὅτι ὁ ἱερεὺς ὁποῦ κάμνει τὴν θυσίαν, χρεωστεῖ νὰ τὴν κάμῃ καὶ νὰ τὴν λάβῃ εἰς τὰ δύο εἴδη· λύονται ὅλαις οἱ παρεξηγμηνείαις τῶν αἱρετικῶν. διατὶ ἂν ἦτον νόμος τοῦ Χριστοῦ νὰ λαμβάνουν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὰ δύο εἴδη, τὸ λοιπὸν ἐπλανήθη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δίδοντας τὴν μερίδα μόνην εἰς κοινωνίαν κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἤγουν νὰ ἐπλανήθη ποτὲ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Λοιπὸν ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου· ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον· ἐνοήθησαν ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες καὶ ὅλην τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν διαζευκτικῶς. καὶ ὁ νοῦς τοῦ Ἀποστόλου εἶναι ὅτι ὁποῖος τρώγει τὸν ἄρτον, ἢ πίνει τὸ ποτήριον ἀναξίως, ἔσται ἔνοχος τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος. τόσον ὅτι τρώγοντας τὸν ἄρτον ἀναξίως, εἶναι ἔνοχος τοῦ σώμα-

ματος καὶ τοῦ αἵματος· καὶ πίνοντας τὸ ποτήριον ἀναξίως, θέλει ἔνοχος τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος. διὰ τοῦτο ἂς ἐξετάζῃ τὸν ἑαυτόν του ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἔτζι ἂς τρώγῃ καὶ ἂς πίνῃ τὴν κοινωνίαν. Ὅθεν εἰς τοῦτα ὅλα τὰ λόγια ὁ Ἀπόστολος ἑρμηνεύει τοὺς δύο τρόπους τῆς κοινωνίας, ἤγουν καὶ εἰς τὸ ἓν εἶδος κατὰ τὴν παλαιὰν μερικὴν συνήθειαν, καὶ σημερινὴν εἰς ὅλην τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν· καὶ ὁμοίως τὴν κοινωνίαν εἰς δύο εἴδη, ἐξόχως διὰ τοὺς λειτουργοῦντας ἱερεῖς, καὶ ἀκόμη διὰ τοὺς ἄλλους Χριστιανοὺς ὅπου καὶ ὅτε ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἠθέλησε νὰ τὴν δώσῃ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον.

Βλασφημεῖ λοιπὸν τοῦτος ὁ παράφρων λέγοντας, ὅτι μὲ ἐκεῖνα τὰ λόγια ὁ Ἀπόστολος κηρύσσει νὰ γίνεται ἀπ' ὅλους ἡ κοινωνία εἰς δύο εἴδη· καὶ ὅτι κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Χριστοῦ πρέπει ὅλοι νὰ κοινωνοῦν εἰς δύο εἴδη. διατὶ ὡς εἴπαμεν, ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὴν θυσίαν εἰς δύο εἴδη, καὶ τινὰς δὲν τὸ ἀρνεῖται. ἔδωκεν ἀ-

κόμη

nem indignè, reus erit corporis & ſanguinis: & bibendo calicem indignè, reus erit corporis & ſanguinis. examinet ergo ſeipſum homo; &c. & videtur Apoſtolus per hæc omnia verba duos explicaſſe Communionis modos; modum in vna ſpecie iuxta conſuetudinem priuatam antiquam, & poſteriorem vniuerſæ Occidentalis Eccleſiæ: & præterea modum in vtraque ſpecie, ordinariè quidē pro ſacerdotibus conficientibus, ex conceſſione vero etiam pro cæteris Chriſtianis vbi & quando Catholica Eccleſia permiſit hunc modum.

Blaſphemat igitur homo ſtolidus, dum vult, per illa verba Apoſtoli præceptam eſſe Communionem ſub vtraque; & omnes ea lege teneri, quia Chriſtus in vtraque tradidit. Etſi enim Chriſtus, vt dictum eſt, in vtraque inſtituit ſacrificium, quod nemo negat: & in vtraque

tra-

tradidit Apostolis, creans illos noui testamenti sacerdotes: non tamen inde sequitur, vt idem præceperit obseruandum ab omnibus; sed potestati Ecclesiæ suæ permisit pro alijs administrationem vsus Eucharistiæ, vt suo facto sancti Patres ostenderunt.

Hanc indifferentiam communionis docuit ipse Dominus Ioann. 6. 54.
Nisi manducaueritis, in-
quit, carnem filij homi-
nis, & biberitis eius san-
guinem, non habebitis vi-
vers.59. tam in vobis. Et de altera
specie tantum; Qui man-
ducat hunc panem, viuet
in æternum.

Rursus dixit; Qui man-
vers.55. ducat meam carnem, &
bibit meum sanguinem,
habet vitam æternam. Et
vers.52. de altera specie; Panis,
quem ego dabo, caro mea
est pro mundi vita.

Rursus ait, Qui mandu-
vers.57. cat meam carnem, & bi-
bit meũ sanguinem, in me
manet, & ego in eo. Et de
vers.53. vna specie tantum; Si quis
man-

κόμη εἰς δύο εἴδη τῶν Ἀποστόλων κάμνοντάς τους ἱερέας· ἀλλ' ἀπὸ τοῦτο δὲν ἀκολουθεῖ, ὅτι νὰ ἐνομοθέτησε τὸ ὅμοιον διὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, ἀμὴ ἄφηκεν ἐλευθέραν τὴν διανομὴν τῆς κοινωνίας διὰ τοὺς ἄλλους, καθὼς ἔδειξαν οἱ ἅγιοι πατέρες μὲ τὴν διάφορον συνήθειαν.

Τοῦτο τὸ ἀδιάφορον τῆς κοινωνίας τὸ ἐδίδαξεν αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην ἕκτον κεφάλαιον. ἔλεγεν ἐκεῖ· Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Καὶ πάλιν εἶπε μοναχὰ, Ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Ἔλεγεν· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Καὶ πάλιν εἶπε μοναχά· Ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

Ἔλεγεν· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Καὶ πάλιν εἶπε μοναχά· Ἐάν τις φάγῃ

φάγῃ ἐκ τοῦ ἄρτου τούτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Καὶ μὴ λέγῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι ὅπου λέγει ὁ Χριστὸς διὰ τὸν ἄρτον μόνον γρυκᾶται καὶ διὰ τὸ αἷμα· ὅτι ἐξηγητὴς τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία μὲ τὴν συνήθειάν της, ἐξηγηταὶ εἶναι οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας ὁποῦ ἀναφέραμεν, καὶ μάλιστα ὁ μέγας Βασίλειος, ὄχι οἱ ἀποστάται καὶ αἱρεσιάρχαι ὁποῦ ἔφεραν νέαν ἀπιστίαν καὶ διδασκαλίαν σατανικήν.

Ὅθεν ἀποῤῥίπτονται ὅσα πολυλογεῖ ὁ ἀμαθὴς Γεργαῖος μὲ ἀφόρητον ψευδολογίαν, ὅτι πανταχοῦ λέγουσιν οἱ πατέρες νὰ κοινωνοῦσιν οἱ λαϊκοὶ καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. Πῶς νὰ τὸ λέγουν οἱ πατέρες πανταχοῦ, μαρτυροῦντας τὸ ἐναντίον διὰ τὴν μερίδα μόνην ὁ μέγας Βασίλειος, ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὁ Χρυσόστομος, ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, καὶ ἡ παντοτινὴ συνήθεια τῶν ἀνατολικῶν εἰς τὰ βρέφη, εἰς τοὺς ἐρημίταις, καὶ τοὺς ταξιδάρεις; τὸ λοιπὸν ὅσαις φοραῖς μνημονεύουσιν οἱ

manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.

Nec vero dicat hæreticus; Chriſtum, vbi panis tantum meminit, intelligere quoque ſanguinem. Nam interpres verborum Chriſti eſt Eccleſia catholica ex vſu, quem ſeruauit & ſeruat: Interpretes ſunt ſancti Doctores, quos citauimus, præſertim Baſilius magnus; non Apoſtatæ & Hæreſiarchæ, nouæ infidelitatis & ſatanicorum dogmatum excogitatores.

Ex his ergo reijciuntur quiſquiliæ verborum, & mendacia Gergani: Quòd ſancti Patres vbique dicant, Euchariſtiam eſſe à laicis in vtraque ſpecie ſumendam. Qua vero fronte affirmat hoc græcolutheranus, cum Patres oppoſitum dicant; Baſilius, Nazianzenus, Chryſoſtomus, Hieronymus, & perpetua conſuetudo Orientalium in communione infantium, eremitarum, & nauigantium? Vbicunque igitur ſancti

Pa-

Patres loquuntur de vtraque ſpecie, non improbant priuatam cōmunionē ſub vna ſpecie; ſed agunt de communione illa, quæ publice habebatur in Eccleſijs. Nec fuit vnquam ſcopus ſanctis Patribus, vt docerent, Non eſſe perfectam Communionē, OI
niſi in vtraque ſpecie. Nam illi ipſi, qui publice Communionem porrigebant in vtraque, porrigebant etiam ad priuatam ſub altera ſpecie, vt expreſſe vidimus è Baſilio.

οἱ πατέρες καὶ τὰ δύο εἴδη, δὲν κατακρίνουσι τὴν μερικὴν κοινωνίαν εἰς τὸ ἓν εἶδος, ἀλλὰ μιλοῦσι διὰ ἐκείνην τὴν κοινωνίαν ὁποῦ ἐγίνετο δημοσίᾳ εἰς ταῖς ἐκκλησίαις. Καὶ δὲν ἐστάθη ποτὲ σκοπὸς τῶν πατέρων νὰ διδάξουν, πῶς δὲν εἶναι τελεία κοινωνία παρὰ εἰς δύο εἴδη, ὅτι αὐτοὶ ὁποῦ ἔδιδαν τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη, τὴν ἔδιδαν καὶ εἰς τὸ ἕν, καθὼς βοᾷ ὁ μέγας Βασίλειος.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΕ.

Κοινωνῶντας οἱ λαϊκοὶ εἰς ἓν εἶδος λαμβάνουσιν ἀτελῆ κοινωνίαν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXV.

Vnius ſpeciei Communio in laicis eſt imperfecta.

REFVTATIO.

Ἔλεγεν ὁ παροιμιαστής· Παγὶς ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη, καὶ ἁλίσκεται ῥήμασιν ἰδίου στόματος. ὁμολογεῖ ὁ Γεργανὸς εἰς τὸ ἀμοιτὸ ζητηματίον τὸ ἔμπτον τοῦ ἐνάτου βιβλίου, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν εἶναι ὅλος ὁ Χριστὸς, καὶ ὅλος ὁ Χριστὸς εἰς ὅλα τὰ κομμάτια ὁποῦ λαμβάνουν οἱ Χριστιανοὶ, διατὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἀδιαίρετος. ὁμολογῶντας τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὅλος ὁ Χριστὸς εἶναι εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου, καὶ ὅλος ὁ Χριστὸς εἶναι εἰς τὸ εἶδος τοῦ οἴ-

νου

Illaqueatus es verbis oris tui, dicebat Sapiens, & captus proprijs ſermonibus. Quæſtiuncula 5. noni ſui libri fatetur Gerganus; In ſacra Communione, & cunctis particulis, quas ſumunt Chriſtiani, eſſe totum Chriſtum; quia Chriſtus eſt indiuiſus. Cum fateatur hoc, fateri etiam cogitur, totum Chriſtum eſſe ſub ſpecie panis, & totum ſub ſpecie vini; Chriſtus enim vbicūq; eſt, indiuiſus eſt. & ſequitur neceſſario, vt qui duabus Prov. 6. 2.

ſpe-

speciebus communicat, nihil plus accipiat eo, qui altera communicat: Vterque enim accipit vnum eundemque totum atque integrum Christū. Si ergo perfecta est illius communio perfecta etiam huius erit. Et mentitur, & blasphemat homo spurcissimus, alterius speciei Communionem vocans imperfectam. Si solo pane sacrificaret sacerdos, imperfectum esset sacrificium, quod Christus Dominus in duabus instituit speciebus. Sed peracto incruento sacrificio nec ipse Christus, nec Apostolus, nec perpetua consuetudo Ecclesiæ adstringit laicos ad communionem sub vtraque. Idcirco incruentum sacrificium iuxta figuram Melchisedec in speciebus panis & vini conficitur; Ad communionem vero non spectat figura Melchisedec.

νου, διατὶ ὁ Χριστὸς πανταχοῦ ὅπου βρίσκεται εἶναι ἀδιαίρετος· τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, ὅτι ὁ κοινωνῶν εἰς τὰ δύο νὰ μὴ λαμβάνῃ τίποτε περισσότερον ἀπ' ἐκεῖνον ὁποῦ κοινωνᾷ τὸ ἓν εἶδος. καὶ αὖ ἐκεῖνος ὁποῦ κοινωνᾷ εἰς τὰ δύο εἴδη λαμβάνει τελείαν κοινωνίαν, ἄρα ἐξ ἀνάγκης τελειωτάτην κοινωνίαν λαμβάνει καὶ ὁποῖος δέχεται μόνον τὸ ἓν εἶδος· ἐπειδὴ τόσον εἰς τὰ δύο, ὅσον εἰς τὸ ἕνα εἶναι ἕνας καὶ μόνος ὅλος ὁ Χριστός. πῶς λοιπὸν ἐθεμελίωσε τὴν ἄθεον βλασφημίαν, ὅτι ἡ κοινωνία εἰς ἓν εἶδος εἶναι ἀτελής; ἂν ἱερούργα ὁ ἱερεὺς εἰς ἄρτον μόνον, ἤθελεν εἶσται ἀτελὴς θυσία, διατὶ ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὴν ἀναίμακτον θυσίαν εἰς δύο εἴδη. ἀμὴ ἀφ' οὗ γένῃ ἡ ἀναίμακτος θυσία, οὔτε αὐτὸς ὁ Χριστὸς, οὔτε ὁ Ἀπόστολος, οὔτε ἡ παντοτινὴ συνήθεια τῆς ἐκκλησίας ἀναγκάζουσι νὰ γίνεται τῶν λαϊκῶν ἡ κοινωνία εἰς δύο εἴδη. Διὰ τοῦτο ἡ ἀναίμακτος θυσία κατὰ τὸν τύπον τοῦ Μελχισεδὲκ πρέπει

πει ναὶ εἶναι εἰς δύο εἴδη, ἀμὴ διὰ τὴν κοινωνίαν δεῖν εἶναι ὁ τύπος τοῦ Μελχισεδέκ. καὶ εὔκαιρα ἐρεύγονται τὰς βλασφημίας οἱ θεομάχοι καὶ μυστηριομάχοι.

ſedec. Et blaſphemias fruſtra euomunt diuiniſſimi Sacramenti oppugnatores.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞϚ.

Λέγοντας ὁ Χριστὸς, Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· δὲν λέγει διὰ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν εἰς ἕνα εἶδος, ἀλλὰ μιλεῖ διὰ τὴν σάρκωσιν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVI.

Ioan. 6. 5. *Quando dixit Christus: Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: non intellexit Communionem sub vna specie, sed Incarnationem.*

REFVTATIO.

EX his Christi verbis, inquit Euangelista, litigabant Iudæi ad inuicem dicentes; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Et Chrysostomus: Quoniam, inquit, dixerat mortuos fuisse eos, qui manducauerant manna, intulit: Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum. Et infra. Siquis vero inquit, roget; Cur de mysterijs sermonem

Ἀπὸ ταῦτα τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; Καὶ ὁ Χρυσόστομος· ἐπειδὴ λέγει, εἶπεν· ὅτι ἀπέθανον οἱ τὸ μάννα φαγόντες, ἐπήγαγεν· ὁ τρώγων ἐκ τοῦ ἄρτου τούτου ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ παρακάτω· εἰ δὲ ἐξετάζοι τὶς, τί δήποτε καὶ τὸν περὶ μυστηρίων ἐν-

ἀνέλαβε λόγον; ἐκεῖνο ἐροῦμεν, ὅτι καὶ τούτων σφόδρα τῶν λόγων ὁ καιρὸς ἦν. Λοιπὸν αὖ οἱ Ἑβραῖοι ἐσκανδαλίσθησαν, εἰ καὶ ἀνόητα καὶ ἄδικα, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, πέρνοντας τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Χριστοῦ διὰ τὸ φαγητὸν τῆς σαρκὸς, ὄχι διὰ τὴν σάρκωσιν· καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἀποκρινόμενος πρὸς τὸ σκάνδαλον τῶν Ἰουδαίων εἶπεν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος, Ἐπειδὴ λέγει, ἔμπροσθεν ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι ἀδύνατον τοῦτο ἐστὶ, δείκνυσιν αὐτὸς οὐ μόνον οὐκ ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀναγκαῖον· καὶ συνεχῶς στρέφει τὸν περὶ τῶν μυστηρίων λόγον, δεικνὺς τοῦ πράγματος τὸ ἀναγκαῖον.

Πῶς ὁ Γεργανὸς μὲ τοὺς Λουτεραίους τους ἔγιναν ἀναισθητότεροι καὶ ἀνοητότεροι ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἀποκοτοῦσι νὰ ἀρνηθοῦν ἐκεῖνο

ὅπου

nem induxerit; respondebimus; Huiusmodi sermonem fuisse tunc maximè opportunum. Si ergo Iudæi passi sunt scandalum; licet ex insipientia & prauitate sua, inquit Chrysostomus; intelligendo verba Christi de carne eius comedenda, non de Incarnatione. Et Christus ipse respondens ad passos scandalum aiebat; Amen, amen dico vobis; Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ioa.6.54.

Et Chrysostomus; Quia, inquit, antea dicebant Iudæi, hoc esse impossibile; ostendit ipse non modo impossibile non esse, sed etiam valde esse necessarium: & sæpe repetit sermonem de mysterijs, vt eius necessitatem declaret.

Cum hæc ita sint, Cur Gerganus cum suis magistris euasere Iudæis insipientiores & stolidiores; & negare audent, quod il-

li non negarunt? Confessi sunt Hebræi, verba illa; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum; non aliud significare, quam quod voces ipsæ indicant; & propterea passi sunt scandalum. Qua ergo mente, quo sensu Lutherani voces Christi peruertunt; & accommodant ad blasphemias?

Est porro notatu dignissimum; Quòd respondens Dominus ad sensum Iudæorum confirmat eorum opinionem. Dicebant illi;
Ioa.6 53. Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? & Chri-
54. stus respondit; Amen, amen dico vobis; Nisi manducaueritis, &c. Sermonem hunc Iudæi durum esse dixerunt; intelligentes nomine carnis veram carnem, non in figura, & nudè spiritualiter. Christus ergo illos in opinione confirmás intelligebat nomine carnis veram carnem; non in figura, & mere spiritualiter. Ne putarent, inquit Chrysostomus,
In ver.59 ænig-

ἀπ᾽οὗ ὡμολόγησαν ἐκεῖνοι; ὡμολόγησαν οἱ Εβραῖοι, ὅτι τὰ λόγια ἐκεῖνα· Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· δὲν ἔχουσιν ἄλλον νοῦν παρὰ ἐκεῖνον ὁποῦ σημαίνουσι, καὶ διὰ τοῦτο ἐσκανδαλίσθησαν. μὲ ποῖον νοῦν, μὲ ποίαν ἐξήγησιν οἱ Λουτεραῖοι ἀλλάσσουσι ταῖς φωναῖς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ταῖς διαστρέφουσιν εἰς βλασφημίαν;

Καὶ εἶναι ἄξιον πολλῆς ἐπισημειώσεως, ὅτι ἀποκρίνεται ὁ Χριστὸς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοὺς βεβαιώνει εἰς τὴν γνώμην τους. ἔλεγαν ἐκεῖνοι, πῶς δύναται οὗτος δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; καὶ ὁ Χριστὸς ἀπεκρίθη· Ἀμὴν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, καὶ τὰ λοιπά. οἱ Εβραῖοι ἐγρυκοῦσαν τὴν σάρκα πραγματικῶς, ὄχι τυπικῶς, καὶ μόνον πνευματικῶς. τὸ λοιπὸν βεβαιώνοντας τὴν γνώμην τους ὁ Χριστὸς ἐγρύκα πραγματικῶς, ὄχι τυπικῶς, καὶ μόνον πνευματικῶς· ὥστε μὴ νομίζειν, λέγει ὁ Χρυσόστο-

σόστομος, αἴνιγμα εἶναι τὸ εἰρημένον καὶ παραβολὴν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πάντως δεῖ φαγεῖν τὸ σῶμα.

Αἰσχυνθήτωσαν οἱ τοῦ Καλβίνου, ἀρνούμενοι εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον τὴν πραγματικὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν· διατὶ ἀρνούμενοι τοῦτο δὲν πιστεύουσι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀρνοῦνται τὸν Χριστόν.

Αἰσχυνθήτω καὶ ὁ Λούτερος, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστός· Εάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστίν· ἐξήγησεν ἀκόμη καὶ εἶπεν, Εγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν. λοιπὸν καθὼς ὁ Χριστὸς ὅτε ἔλεγεν, Εγώ εἰμι ὁ ἄρτος, δὲν εἶχεν ἐπάνω του οὐσίαν ψωμίου· ὁμοίως καὶ ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας μόνον περιέχει τὸν Χριστὸν, ὄχι καὶ οὐσίαν ψωμίου.

Ας ἰδοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ, ποίαις βλασφημοδιδασκαλίαις ἐναντίον τοῦ εὐαγγελίου πάσχουσιν οἱ αἱρετικοὶ νὰ περάσουσιν εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν.

Δά-

ænigma & parabolam esse quod dicebatur; sed scirent, esse omnino necessarium vesci corpore eius.

Erubescant Caluinistæ negantes in hoc mysterio realem Christi præsentiã; Quam negantes, Christi verbis fidem non habent; Quod est in Christum non credere.

Erubescant & Lutherani: Siquidē qui dixit; Siquis 52.
manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et, Panis, quem ego dabo, caro mea est: Explicauit
etiam dicens; Ego sum pa- 48.
nis vitæ: Ego sum panis 51.
viuus. Sicut ergo quando Christus dicebat, Ego sum panis, non habebat in se substantiam panis; ita & panis Eucharistiæ solum continet Christum, non & substantiam panis.

Videant Christiani, quæ blasphemiarum monstra studeāt inuehere hæretici in Orientalem Ecclesiam contra Euangelij veritatem.

Notandum præterea, quòd per illa verba; Ego sum panis viuus; apertissimè declarat Christus, totum se esse in pane consecrato. Si ergo totus in pane est, nihil plus continent duæ species, quàm vna tantum: & qui sumit alteram, nihil minus accipit sumente vtramque.

Ioa.6.51.

Tertio notandum; nihil concludere Gerganum, dum ita ratiocinatur. Si per illa verba; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: indicauit Christus mysticam cænam: Cum infra dixit; Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam; ipse suam mentem declarauit. Quibus igitur dicit, vt carnem comedant, & sanguinem bibant; illi debent vtramque speciem sumere. Atqui omnibus illa dixit, ergo omnes debent communicare sub vtraque.

Nihil inquam, concludit Gerganus. Non enim ani-

Δεύτερον σημειωτέον, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, διδάσκει καθαρώτατα, πῶς εἰς τὸν ἄρτον τῆς εὐχαριστίας εἶναι ὅλος αὐτός του. καὶ ἂν εἶναι ὅλος εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου, τὸ λοιπὸν τόσον περιέχει τὸ ἓν εἶδος, ὅσον καὶ τὰ δύο. καὶ λαμβάνοντας τὸ ἓν, δὲν λαμβάνεται ὀλιγώτερον παρὰ λαμβάνοντας καὶ τὰ δύο.

Τρίτον, ὅτι ἀνόητα συλλογίζεται ὁ Γεργάνος εἰς τοῦτον τὸν τρόπον· Ἂν ἴσως καὶ ὁ Χριστὸς ἐμίλει διὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον ὅταν εἶπεν· Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· λέγοντας παρακάτω, ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ἐξήγησεν τὰ λόγια του· καὶ ὁποίων λέγει νὰ φάγουσι τὴν σάρκα καὶ νὰ πίνουσι τὸ αἷμα, ἐκεῖνοι πρέπει νὰ κοινωνοῦσι καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. ἀμὴ ὁ Χριστὸς τὸ εἶπεν δι' ὅλους, ἄρα ὅλοι πρέπει νὰ κοινωνοῦσι καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη.

Καὶ δὲν ἐστοχάσθη ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς μωροδιδασκά-

σκάλους του, ὅτι ὁ Χριστὸς καθὼς εἰς τὸ ἕνα ἐμίλησε μὲ ὅλους, ἔτζι καὶ εἰς τὸ ἄλλο· καὶ αὖ λέγοντας, Ο τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐνομοθέτησε τὴν κοινωνίαν εἰς τὰ δύο εἴδη· λέγοντας· Εάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· κατὰ τὸν ὅμοιον λογαριασμὸν μιλῶντας μὲ ὅλους ἐνομοθέτησε τὴν κοινωνίαν εἰς ἓν εἶδος.

Τὸ λοιπὸν κατὰ τοὺς Λουτεράνους ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὰ ἐναντία, καὶ εἰς τὰ δύο καὶ ὄχι εἰς τὰ δύο. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, ὅτι ὁ Χριστὸς οὔτε τοῦτο ἐνομοθέτησεν, οὔτε ἐκεῖνο. καὶ τούτου ἀπόδειξις εἶναι τὸ ἀδιάφορον τῆς κοινωνίας, ὁποῦ εἶχεν καὶ ἔχει ἡ παντοτινὴ συνήθεια τῆς ἐκκλησίας· ἡ ὁποία κυβερνημένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ καταλαμβάνοντας τὰ λόγια τοῦ εὐαγγελίου ἔδωκε τῶν λαϊκῶν εἰς καιρὸν καὶ τὰ δύο εἴδη,

animaduertit cum suis pseudomagistris, Vtrumque Christi dictum esse commune ad omnes. Et si dicendo; Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem; præcepit communionem in vtraque specie: Dicendo etiam; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet; pari ratione fatendum est, præcepisse communionem sub vna specie. Ad omnes enim æquè dirigebat sermonem cum dixit hoc, sicut & illud.

Contraria igitur Christus præcepit, Communionem sub vtraque, & Communionem sub altera, si valet argumentum Lutheranorum. Sed quia impossibile hoc est, certum quoque est, neutro dictorum illorum esse latam à Christo legem de Communione. Cuius probatio euidens est, quod de indifferentia Communionis diximus ex antiqua, & adhuc vigente consuetudine Ecclesiæ, quam instruit Spiritus sanctus

ctus. Cuius afflatu illa intelligens Euangelij verba, dedit aliquando laicis vtramque ſpeciem, & ad priuatam communionem alteram tantum.

Rurſus iuſtis grauiſſimiſque de cauſis vtens poteſtate ſua, publicam quoque communionem laicorum reduxit ad alteram ſpeciem. Ita peſſumdatur verboſa Gergani blaſphemia, qui falſiſſimè aſſerit; Chriſtum per Apoſtolos mandaſſe, & diuinum eſſe præceptum, Vt Chriſtiani omnes vtramque ſpeciem communicent.

δη, καὶ εἰς ἕνα πρὸς μερικὴν κοινωνίαν.

Καὶ πάλιν διὰ καλαῖς καὶ μεγάλαις ἀφορμαῖς κατὰ τὴν ἐξουσίαν της εἰς ἓν εἶδος πρὸς τὴν κοινὴν ἀκόμη καὶ δημοσίαν κοινωνίαν. καὶ καταπατεῖται ἡ πολύλογος βλασφημία τοῦ Γεργάνου, ὁποῦ ψευδολογεῖ, πῶς ὁ Χριστὸς ἐπαράγγειλε διὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ εἶναι Θεοῦ ὁρισμὸς, ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦν καὶ μετὰ δύο εἴδη.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΖ.

Ὅτι γράφοντας ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, πῶς ὁ δεσπότης Χριστὸς εὐλόγησε τὸν ἄρτον εἰς τὴν Ἐμμαοῦ· καὶ εἰς ταῖς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὅτι γράφει· ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου· καὶ ὅμοια μιλήματα, δὲν ἰσφ διὰ κοινωνίαν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVII.

Quod ſcriptum eſt in Euangelio Lucæ, Dominum accepiſſe panem, benedixiſſe, ac fregiſſe. & in Actis: Erant autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & fractione panis: & ſimilia loca non ſpectant ad Communionem. ca. 24.30 cap. 2.42.

REFVTATIO.

Γράφει ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Σεραπίωνα κατὰ τῶν λεγόντων κτίσμα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι κάθε φοραὶ ὁποῦ ἡ θεία 30

IN epiſtola ad Serapionẽ contra eos, qui dicunt, Spiritum ſanctum eſſe creaturam, ſanctus Athanaſius tradit regulam; Quando

ſermo eſt de Spiritu ſãcto, ſcripturam adhibere ſemper articulum, aut aliquid addere æquipollens. v. g. ſãctum, Paracletum, veritatis, & ſimilia: ex quo perſpicuum ſit intelligendam eſſe tertiam diuinam perſonam. Exigit hoc certè græca phraſis, vt iuxta obſeruationes Grammaticorum articulus appoſitus notet vel præcedentem rei notitiam, aut ſingularem rei poſſeſſionem, aut non determinatam ſignificationem, aut excellentiam. Et poſtremum hoc eſt, de quo loquitur Athanaſius:

Cum igitur ſanctus Lucas peritiſſimus græci ſermonis ita ſcipſerit: Et factum eſt, dum recumberet cum eis, accepit panem (& huic voci appoſuerit græcè articulum) & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis: Procul dubio articulum appoſuit ad exprimendum quid ſingulare; quem apponere nullo modo debebat, ſi ſermo illi eſſet de pane com-

ἡ θεία γραφὴ ὀνομάζει πνεῦμα μὲ τὸ ἄρθρον, τὸ πνεῦμα, ἢ ἄλλην προσθήκην ἰσοδυνάμον, ἤγουν πνεῦμα ἅγιον, παράκλητον, πνεῦμα ἀληθείας, καὶ τὰ ὅμοια, γρικᾶται ὄχι ἄλλο παρὰ τὸ τρίτον θεικὸν πρόσωπον. καὶ τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ τοὺς κανόνες τῶν γραμματικῶν ὁποῦ λέγουσιν· Ὅτι τὸ προτακτικὸν ἄρθρον σημαίνει ἢ προεγνωσμένου ἀναπόλησιν, ἢ μοναδικὴν κτῆσιν, ἢ ἀοριστίαν, ἢ ἐξοχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξοχὴν δίδει τὸν κανόνα ὁ Ἀθανάσιος.

Λέγοντας λοιπὸν ὁ Λουκᾶς, ὁποῦ εἶχε πολλὴν εἴδησιν τοῦ ἑλληνισμοῦ· Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου· δίχως ἀμφιβολίαν ἔβαλε τὸ ἄρθρον δι' ἐξοχήν: ὅτι ἂν ἐμίλιεν διὰ κοινὸν ἄρτον, ἔπρεπεν νὰ εἶχεν εἰπεῖ ἑλληνικά· λαβὼν ἄρτον εὐλόγησε. τώρα βάλλοντας τὸ ἄρθρον σημαίνει τὸ κατ' ἐξοχήν.

χήν. διὰ τοῦτο ἐβλασφήμησεν ὁ Λούτερος ἀπὸ τὴν ἀμαθίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ. λοιπὸν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ἢ διὰ τὸ ἄρθρον, ἢ διά τινα μερικὴν περίστασιν γνωρίζομεν, πότε ἡ θεία γραφὴ μὲ ὄνομα ἄρτου γροικᾷ τὴν εὐχαριστίαν. ὅθεν ἐξηγῶντας τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον ὁ Θεοφύλακτος, διὰ τὸν ἄρτον εἰς τὴν Ἐμμαοὺς λέγει: Ὅτι τοῖς μεταλαμβάνουσι τοῦ εὐλογημένου ἄρτου διανοίγονται οἱ ὀφθαλμοὶ εἰς τὸ ἐπιγνῶναι τὸν Χριστόν: μεγάλην γὰρ καὶ ἄφατον δύναμιν ἔχει ἡ τοῦ Κυρίου σάρξ.

Καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος εἰς τὴν ρμα. ὁμιλίαν τὸ ἐξηγᾷ διὰ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν. Ἐφανέρωσε, λέγει, τὸν ἑαυτόν του ὁ Κύριος ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. μάθετε ποῦ ἔχετε νὰ γυρεύετε τὸν Χριστὸν, ποῦ νὰ τὸν ἀναγνωρίζετε, ὅταν τὸν τρώγετε. Τοῦτος ἐστὶ ὁ νοῦς τῆς γραφῆς, ὄχι κατὰ τὸν Γεργανὸν διὰ τὸν ἄρτον τοῦ αἰτιδώρου, ὅτι εἰς τὸν και-

ρὸν

communi. Quod si Lutherus percepisset, non blasphemasset. Itaque iuxta regulam Athanasij vel ex articulo, vel aliqua peculiari circumstantia dignoscemus, quando panis nomine Scriptura significet Eucharistiam; vt videre est in locis, quæ negat Gerganus per summam inscitiam loqui de communione; Actorum cap. 2. & 20. Quapropter Theophylactus exponens locum Euangelij Lucæ; Communicantibus, inquit, panem consecratum aperiuntur oculi ad cognoscendum Christum. Caro enim Domini vim habet magnam & ineffabilem.

Et sanctus Augustinus sermone De tempore 141. pro Eucharistia locum eundem exponens ait; Præsentauit Dominus se ipsum in fractione panis. Discite, vbi Dominum quæratis; Discite, vbi habeatis; Discite, vbi agnoscatis, quando manducatis. Hic est Scripturæ sensus iuxta sanctos Patres;

non

non quod fingit Gerganus; intelligendum esse panem illum, quem ad liturgiæ finem Greci dispẽsant. Nam tempore Apostolorum non videtur fuisse in vsu talis dispensatio panis.

Quod vero Gerganus addit: Si Christus in Emmaus dedit Eucharistiam, credendum esse ydatum quoque ab eo sanguinem: Probandum illi hoc erat sanctorum testimonijs; quos ipsemet in primo sui pseudocatechismi libro; Quæst. 1. Respons. 7. fatetur veros interpretes Scripturæ; & non blasphemãdum cum Apostata Luthero, vbi aperta veritas cogit.

ρὶ τῶν Ἀποστόλων δὲν φαίνεται ποθὲν νὰ ἦτον χρῆσις τοῦ ἀντιδώρου.

Καὶ ὅταν λέγῃ ὁ Γεργανὸς, ὅτι ἂν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἐμμαοὺς τὸν ἅγιον ἄρτον, γρουκᾶται νὰ ἔδωκε καὶ τὸ αἷμα· ἔπρεπε νὰ τ' ἀποδείξῃ μὲ μαρτυρίαν τῶν πατέρων, τοὺς ὁποίους ὁμολογᾷ αὐτός του εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς ψευδοκατηχήσεώς του, εἰς τὴν ἀπόκρισιν τῆς ζ' ἐρωτήσεως, ὅτι εἶναι ἐξηγηταὶ τῆς θείας γραφῆς· ὄχι νὰ βλασφημᾷ μὲ τὸν ἀποστάτην Λούθηρον, διὰ νὰ φύγῃ τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΗ.

Ασεβὲς δόγμα τῶν Παπιςῶν ἐςὶ, καὶ τὸ ἐπρωτέκαμεν ὁ Πάπας Εὐγένιος, ὅτι ἐκεῖ ὁπου εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριςοῦ, εἶναι καὶ τὸ αἷμα· διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ λαμβάνουν οἱ λαϊκοὶ τὴν κοινωνίαν εἰς δύο εἴδη.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVIII.

Impium Dogma Papistarum est, cuius auctor fuit Eugenius Papa; Vbi est Christi corpus, ibi esse & sanguinem. Ac propterea laicis non esse dandam Eucharistiam in vtraque specie.

REFVTATIO.

Εἰς ταῖς πολλαῖς συκοφαντίαις ὁπου ἔπλασεν εἰς τὴν τρίτην σύνοδον ὁ Θεοδώριτος κατηγορῶντας τοὺς δώδεκα ἀναθεματισμοὺς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου· εἰς ταῖς ὁποίαις δὲν ἐςὶ συκοφαντία ἐκείνη ὁπου ἔλεγεν ὁ Εφέσου Μάρκος καὶ Γεώργιος ὁ Σχο-

30 INter multas calumnias, quas in tertia Synodo Theodoretus Cyrillo affinxit, reprehendens 12. eius Anathematismos: Quibus in calumnijs nullo modo numeranda illa est, quam Marcus Ephesius, & Georgius Scholarius

rius vocabant Theodoreti calumniam in Cyrillum de processione spiritus S. etiã à Filio: quasi Cyrillo non affirmãte processionẽ Spiritus etiã à Filio, Theodoretus hoc illi falsò tribuerit. Siquidem Cyrillus nec soluit, nec soluere poterat argumenta Nestorij, nisi cõfitẽdo processionẽ Spiritus etiã à Filio. Quã plane Cyrillus in suis scriptis & docuit & promulgauit, & ante & post tertiã synodũ. Licet Georgius Scholarius, qui postea & Gẽnadius, multum laboret, & multũ desudet ad euitãdã vim veritatis, qua præfocabatur; vt suo tempore fauente Deo probabimus contra Scholarium.

Itaq. inter multas Theodoreti calũnias est illa etiã ad 11. Anathematismũ. Quod cum Cyrillus dixisset, Christi carnem esse viuificam: reprehensus fuit à Theodoreto, quòd non dixisset carnem animatam rationali anima, & hominẽ perfectum; sed vsus fuisset nudo carnis nomine ad mentem Apollinarij.

Σχολάριος διὰ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν· διατὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος οὔτε ἔλυσεν, οὔτε ἠμπόρει νὰ λύσῃ εἰς ἄλλον τρόπον τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου, παρὰ ὁμολογῶντας τὴν ἐκπόρευσιν καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ὁ ἅγιος ἐδίδαξε καὶ ἐκήρυξεν εἰς ὅλα του τὰ συγγράμματα καὶ πρὸ τῆς συνόδου καὶ μετὰ τὴν σύνοδον. καλὰ καὶ ὁ Σχολάριος ἢ Γεννάδιος πατριάρχης πολλὰ νὰ ἀγωνίζεται, καὶ πολλὰ νὰ περιπλέκῃ διὰ νὰ φύγῃ τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας ὁποῦ τὸν ἔπνιγε· καθὼς θεοῦ θέλοντος εἰς καιρὸν θέλει ἀποδειχθῇ ἐναντίον τοῦ Σχολαρίου.

Εἰς ταῖς πολλαῖς λοιπὸν τοῦ Θεοδωρήτου συκοφαντίαις εἶναι καὶ ἐκείνη περὶ τὸν ἑνδέκατον ἀναθεματισμόν· ὅπου λέγοντας ὁ Κύριλλος, ὅτι ἡ σάρκα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ζωοποιὸς, τὸν ἐμέμφθη ὁ Θεοδώρητος, πῶς δὲν εἶπε σάρκα νοερὰν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, ἀλλὰ σάρκα μόνον κατὰ τοὺς Ἀπολιναριστάς.

Καὶ

Καὶ ἦτον σκοπὸς τοῦ Θεοδωρήτου, ὅτι ἔπρεπεν ὁ Κύριλλος μιλῶντας διὰ τὴν εὐχαριστίαν νὰ εἰπῇ, πῶς ὁ τίμιος ἄρτος εἶναι σάρκα νοερά, καὶ τέλειος ἄνθρωπος μὲ τὴν θεότητα.

Καὶ ὁ Κύριλλος ἀπεκρίθη, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐμεταχειρίσθη τοῦτο τὸ μίλημα, ὅταν εἶπεν· Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστίν. ἀλλ' ὅμως μὲ τὸ ὄνομα τῆς σαρκὸς λέγει, ἐνίοτε γροικᾶται τὸ ὅλον, καὶ ἐδῶ γροικᾶται ὁ Χριστὸς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· καὶ τὸ εἶπεν αὐτός του· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν· ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσεται.

Αν τρώγοντας τὸν ἄρτον τρώγεται ὁ Χριστὸς, καὶ ὁ Χριστὸς ἔχει σάρκα, αἷμα, ψυχὴν, καὶ θεότητα· τὸ λοιπὸν ὅπου εἶναι τὸ ὅλον, εἶναι καὶ τὰ μέρη· ὅπου ἡ σάρκα καὶ τὸ αἷμα, καὶ ἀνάπαλιν. καὶ εἶναι τοῦτο δόγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ὄχι πρῶτον τοῦ Πάπα Εὐγενίου. καὶ ἄλλα τὰ χείλη ὅπου κράζουν ἀσεβὲς

Et arguit Theodoretus, quia debebat agens de Eucharistia Cyrillus exprimere; Quòd panis consecratus est caro animata anima rationis compote, & integer homo cum diuinitate.

Cyrillus vero respondit; Ipsum quoque Dominum fuisse vsum hoc loquendi modo; Nisi man- Ioa.6.54.
ducaueritis carnem filij hominis. Et, Panis quem 52.
ego dabo, caro mea est. Et tamen, inquit, carnis nomine interdum intelligitur totum; sicut hic intelligitur Christus Deus & homo. Quod ipsemet affirmauit de se dicens; Ego sum panis vitæ, ego 48.
sum panis viuus. Qui man- 52.
ducat me, & ipse viuet 58.
propter me.

Si ergo sumendo speciem panis, sumitur Christus: & Christus habet carnem, sanguinem, animam, & diuinitatem; certe vbi totum est, ibi & partes. Vbi caro, ibi & sanguis; & contra. Estque hoc Euangelicum Dogma,

ima, non Eugenij Papæ inuentũ. Muta fiant igitur labia dolosa, quæ veritatem Euangelicam vocant impium dogma. Et videntur quidem infelices Lutherani suscipere huius mysterij fidem, sed duplici blasphemia negant. Prima est, quòd in Eucharistia remaneat substantia panis & vini. Altera; Vbi est corpus, non esse sanguinem. In quo sane; vt dictum est, secum ipsi pugnant. Siquidem libro 9. Quæstione 5. Interrogat. 12. & 13. fatetur Gerganus; In Eucharistia & cunctis particulis esse corpus & sanguinem Christi integri in duabus naturis, quia Christus est indiuisus.

Deinde infra, eodem libro Interrogatione 8. contra Papistas, audet asserere; Hoc esse impium Dogma, & Eugenij Papæ Decretum. Ita secum pugnant hæretici, quia cum veritate pugnant.

Quod

βὲς δόγμα τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν. Καὶ φαίνονται οἱ δυστυχεῖς Λουτεράνοι νὰ δέχωνται τὴν πίστιν τοῦ μυστηρίου, ἀπ' ἔχει τὴν ἀρνοῦνται μὲ διπλὴν βλασφημίαν. α. ὅτι εἰς τὰ ἡγιασμένα σύμβολα μένει ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου καὶ τοῦ κρασίου. β. ὅτι ὅπου εἶναι τὸ σῶμα, δὲν εἶναι καὶ τὸ αἷμα. καὶ εἰς τοῦτο καθὼς ἐπροείπαμεν, ἔπεσαν εἰς ἀντιλογίαν· διατὶ εἰς τὸ ἔνατον βιβλίον ζητήματι ιβ. καὶ ιγ. ὁμολογᾷ ὁ Γεργανὸς, πῶς εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν καὶ εἰς ὅλα τὰ κομμάτια εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ τελείως καὶ μὲ ταῖς δύο φύσες, διότι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀδιαίρετος·

Καὶ παρακάτω εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον κατὰ Παπιστῶν, ἐρωτήσει η. τολμᾷ καὶ λέγει, πῶς τοῦτο εἶναι δόγμα ἀσεβὲς, καὶ τὸ ἐπροστόκαμεν Εὐγένιος ὁ Πάπας. ἔτζι ἐναντιοῦνται τοῦ ἑαυτοῦ τους οἱ αἱρετικοὶ, διατὶ ἐναντιοῦνται τῆς ἀληθείας.

Ἐκεῖ-

Ἐκεῖνο ὁποῦ σμίγει ὁ Γεργαῖος, ὅτι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δίδει τῶν λαϊκῶν εἰς ἓν εἶδος τὴν κοινωνίαν, διατὶ εἰς κάποιους τόπους δὲν εὑρίσκεται κρασί· ἐπειδὴ εἶναι λόγος ἀνόητος καὶ ἀπὸ στόμα συκοφάντου, ἔχει τὸν ἔλεγχον φανερὸν, καὶ εἶναι ἄξιον γέλωτος ὄχι ἀποκρίσεως.

Quod postremo subdit Gerganus; Ecclesiam dare laicis communionem sub vna specie, quia non sit vbique copia vini; nulla responsione dignum est. Sermo enim putidus ex ore sycophantæ & fabulatoris tam manifestæ falsitatis est, vt risu tantum sit excipiendus.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΘ.

Αν σφάλη ὁ Αρχιερεὺς ἢ Ιερεὺς, πρέπει ὁ Λαϊκὸς νὰ τὸν καθοδηγήσῃ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXIX.

Si Præſul, aut Sacerdos erret, inſtruendus eſt à Laico.

REFVTATIO.

NOn ita docet Spiritus ſanctus per
Ep. 2. 5. 2. os Principis Apoſtolorum; ſed; Seniores, inquit; qui in vobis ſunt, obſecro, vt paſcatis gregem Dei, forma facti gregis. Si Epiſcopus eſt forma gregis, quomodo inſtruendus ipſe ſit à laico? Ordo, inquit Nazianzenus eſt in Eccleſia, vt alij ſint oues, alij paſtores; hi præſint, illi ſubſint; hi ſint loco capitis, illi pedum, alij manuum. Quid te paſtorem facis cum ſis ouis? Cur te facis caput, cum

Orat. de moder. in Diſput. & Orat. εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὸν ἔξισ. Ιουλιαν.

pes

ΔΕν λέγει ἔτζι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος τοῦ κορυφαίου τῶν Αποστόλων, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ, λέγει ὁ Πέτρος, ποιμαίνειν τὸ ποίμνιον τοῦ θεοῦ, τύπον γινομένους τοῦ ποιμνίου. ἂν ὁ ἀρχιερεὺς εἶναι τοῦ ποιμνίου τύπος, πῶς πρέπει ὅτι ὁ λαϊκὸς νὰ γίνεται τύπος τοῦ ἀρχιερέως καθοδηγῶντας τὸν ἀρχιερέα; Τάξις, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸ μὲν εἶναι ποίμνιον, τὸ δὲ ποιμένας. τὸ

μὲν

μὲν ἄρχειν, τὸ δὲ ἄρχεσθαι· καὶ τὸ μὲν οἷον εἶναι κεφαλήν, τὸ δὲ πόδας, τὸ δὲ χεῖρας. τί σεαυτὸν ποιεῖς ποιμένα, πρόβατον ὤν; τί γίνῃ κεφαλὴ πούς τυγχάνων; τί στρατηγεῖν ἐπιχειρεῖς τεταγμένος ἐν στρατιώταις; Καὶ ἂν εἴπῃς, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἁμαρτάνει, ἀποκρίνεται ὁ αὐτὸς ἅγιος Γρηγόριος· Οὐκ ἴστε, λέγει, τὸν ἀγῶνα τὸν ἡμέτερον ἀδελφοί, τῶν σοβαρῶς ἐνταῦθα προκαθεζομένων, καὶ νομοθετούντων ὑμῖν τοῖς πολλοῖς, ὅπως παρὰ θεῷ ταλαντεύεται καὶ νόημα πᾶν, καὶ λόγος καὶ πρᾶξις· καὶ οὐ παρὰ θεῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῖς πλείοσιν· οἳ βραδεῖς μέν εἰσι τῶν ἰδίων κριταί, ταχεῖς δὲ τῶν ἀλλοτρίων ἐξετασταί· καὶ ῥᾷον ἂν ἄλλοις τὰ μέγιστα ἢ τὰ ἐλάχιστα ἡμῖν συγχωρήσαιεν.

Ἐδῶ φανερὰ ψέγει ὁ θεολόγος τὴν ἀποκοτίαν τῶν λαϊκῶν, ὁποῦ θέλουσι κατὰ τὸν Γεργαῖον νὰ καθοδηγοῦσι τοὺς ἀρχιερεῖς ὅταν ἁμαρτάνουσι, διατὶ συγχέουσι τὴν τάξιν, ἡ ὁποία λέγει, συνέχει τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια· δίχως τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος

pes sis? Cur Ducis officium rapis, cum sis ordinis militaris? Si dicas, præsulem errare: Respondet idem Sanctus pater. Nescitis, inquit, fratres quo versemur in periculo; qui hic magnificè præsidemus, & leges vobis priuatis ponimus; quòd & cogitata, & dicta, & gesta omnia expenduntur à Deo; nec à Deo tantum; sed etiam à maiori parte hominum. Qui rerum quidem suarum tardi sunt iudices, alienarum vero sunt paratissimi censores: & facilius maxima alijs, quàm nobis minima condonent.

His verbis sanctus Pater damnat prorsus laicorum audaciam; qui, vt Gergano placet, Sacerdotes errantes volunt instruere. Confundunt enim ordinem, qui ex eodem Nazianzeno cælestia continet & terrestria; sine

quo mundus non esset mundus, sed inordinatio, perturbatio, & confusio.

Epist. ad Philip. ho. 9. in c. 1. ad Gal. 7.

Chrysostomus quoque in sermone; Quòd non sint obijcienda sacerdotibus probra: Siue, inquit, vera sint, siue falsa, quę sacerdotibus obijciuntur, damnum sibi creant qui obloquuntur. Quam ob causam? Quia si vera sint, ita quoque sibi nocent, ferendo iudicium de magistris, & peruertendo ordinem. Si enim de fratre non oportet iudicare, quantò minus de magistro? Si vero falsa, intolerabile erit supplicium & pœna.

Gelas. Cyzic. lib. 2. c. 8.

Narrat historia Constantini magni; Episcopos quosdam fuisse à laicis apud Imperatorem accusatos scriptis libellis supplicibus: Illum vero colligasse libellos, & obsignasse, præcepisseque vt asseruarentur. & postquam Episcopi omnes in vnam de fide iuere sententiam, scriptas accusationes iussisse afferri coram omnibus

Epi-

σμος δὲν εἶναι κόσμος, ἀλλὰ ἀκοσμία, ταραχὴ καὶ ἀταξία.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον, Ὅτι οὐ χρὴ ὀνειδίζειν τοὺς ἱερεῖς· Ἄν τε ἀληθῆ ᾖ, λέγει, ἄν τε ψευδῆ τὰ κατὰ τῶν ἱερέων, οἱ λέγοντες κακῶς αὐτοὺς βλάπτονται. τί δήποτε; ἄν τε γὰρ ἀληθῆ ᾖ, λέγει, καὶ οὕτω βλάπτονται κρίνοντες τοὺς διδασκάλους, καὶ τὴν τάξιν ἀναστρέφοντες. εἰ γὰρ ἀδελφὸν οὐ δεῖ κρίνειν, πολλῷ μᾶλλον διδάσκαλον. ἂν δὲ ψευδῆ, καὶ ἀφόρητος ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία.

Διηγᾶται ἡ ἱστορία τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτι λαϊκοί τινες εἶχαν κατηγορήσει πρὸς τὸν βασιλέα κάποιους ἐπισκόπους δίδοντας γραμμέναις ἀναφοραῖς. Καὶ ὁ βασιλεὺς ταῖς ἔδεσεν ὅλαις καὶ ταῖς ἐβούλλωσεν, ἀπέκει ὥρισε νὰ φυλαχθοῦσιν. Καὶ ἀφ' οὗ ἐσυμβίβασεν τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς πίστεως, ἐκάλεσε νὰ φερθοῦσιν καὶ αἱ γραμμέναις κατηγορίαις ἔμπροσθεν ὅλων τῶν ἐπισκόπων, καὶ ταῖς ἔκαυσεν, ὀμνύοντας πῶς δὲν ἄχου

σα-

ἀναγνώσει τίποτε ἀπὸ τὰ γραμμένα. ὅτι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερέων, ἔλεγε, δὲν πρέπει νὰ τὰ ξεύρῃ ὁ λαός. καὶ ἔσμιξε λέγοντας· Ὅτι ἂν ἔβλεπα ἐπίσκοπον νὰ μοιχεύῃ, ἤθελα σκεπάσει τὴν παρανομίαν μὲ τὸ ῥοῦχο μου τὸ βασιλικόν, διὰ νὰ μὴ βλάψῃ τὸ κακὸν ἔργον ἐκείνους ὅπου τὸ βλέπουσιν. Ταύτην τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν εἶχε μάθει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπὸ τοὺς ἁγίους κατηχητὰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου. τὴν σήμερον οἱ αἱρετικοὶ μὲ τὰς ἀντικατηχήσεις ἤλλαξαν καὶ πίστιν, ἤλλαξαν καὶ Χριστιανικὰ παραγγέλματα. τὴν ἀναγκαιοτάτην τάξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κρέμεται τὸ πᾶν κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, αὐτοὶ τὴν ἐσύγχυσαν. θέλουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ εἶναι εἰς τὴν θείαν γραφὴν αὐτοδίδακτοι· καὶ σφάλλοντας οἱ ἀρχιερεῖς νὰ τοὺς καθοδηγοῦσιν οἱ λαϊκοί. τίς εἶδεν, τίς ἤκουσε ποτὲ τέτοιας καινοτομίας.

Ἀλλὰ τοῦτοι εἶναι, διὰ τοὺς ὁποίους

Epiſcopis, & flammis tradidiſſe; addito iureiurando, ſe nihil eorum legiſſe. Delicta enim aiebat ſacerdotum non eſſe in vulgus edenda. Addidit quoque Conſtantinus, vt aiunt; Si quemquam Epiſcoporum viderem adulterio ſe polluentem, neq illum purpura contegerem, nę prauum opus offenderet intuentes. Nimirum Catholicam hāc inſtitutionē didicerat Conſtantinus a pijs id temporis Catechiſtis. Nunc vero per blaſphemos Anticatechiſmos hæretici & fidem & inſtituta Chriſtiana deprauarunt. Ordinem Hierarchicum, à quo per Naziãzenum pendet compages Eccleſiæ, confuderunt. Laicos in aſſequendo ſacrę ſcripturę ſenſu doctores ſibi ipſis eſſe volunt. Denique & errantes ſacerdotes eſſe vel ab ipſis laicis inſtruendos. Quis talia nouitatum monſtra vidit vnquam, aut audiuit?

Hi profecto ſunt, de quibus Eccleſię fundamen-

2. Pet. 2. 15. mentum Petrus aiebat: Qui derelinquentes rectam viam errauerunt, secuti viam Balaam, hoc est Lutheri & Caluini; instabiles animos pellicientes. 2. Tim. 3. 2. Hi sunt, de quibus prędixit Paulus: Erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelerati, &c.

ὁποίους ἔλεγεν ὁ θεμέλιος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· Οἱ καταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαάμ, ἤγουν τοῦ Λυτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους. τοῦτοι εἰσί, διὰ τοὺς ὁποίους ἔλεγεν ὁ ἅγιος Παῦλος· ἔσονται ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ο.

Τῶν Παπισῶν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι ἀληθῶς ἱερεῖς.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXX.

Papistarum Sacerdotes non sunt verè Sacerdotes.

REFVTATIO.

Ταύτη ἡ ἐσχάτη βλασφημία ὥσαν οὐρὰ τῆς ψευδοκατηχήσεως μόνη περιέχει ὅσαι φαρμάκι ἔχουσιν ὅλαις οἱ ἄλλαις βλασφημίαις. καὶ δείχνει ὁ ἀνόητος συγγραφεύς, ὅτι μὲ φαρμάκι τόσα θανατηφόρον εἶναι ἀληθὴς βασιλίσκος.

Δίδει τὴν αἰτίαν τῆς βλασφημίας. Πρῶτον, διατὶ, λέγει, τῶν παπισῶν οἱ ἱερεῖς εἶναι ἔξω τῆς ἁγίας ἐκκλησίας. καὶ ὅτις εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, εἶναι ὡς ἐθνικός.

Δεύτερον, διατὶ τῶν Παπι-

Haec postrema Pseudocatechismi Blasphemia, vt pote serpentis cauda, continet sola quicquid veneni sparsum est in cæteris omnibus blasphemijs; vt scriptor fatuus ostenderet, se se tam mortifero veneno Basiliscum esse pestilentissimum.

Reddit blasphemiæ rationem. Primo, quia sacerdotes, inquit, Papistarum sunt extra sanctam Ecclesiam. Qui vero est extra Ecclesiam, est sicuti ethnicus.

Secundò, quia Papista-

 rum

rum sacerdotes fiunt sine consensu Ecclesiæ.

Tertiò, quia non seruant dogmata Christi. Vbi rursus more suo repetit impium loquendi modum de sancta Communione; Quòd Christus, Apostoli, sancti Patres illam dederint in pane & vino.

Quarto, quia exemplo Pseudoprophetarum possident Regna, honores, & pompas, nec agunt pœnitentiam.

Sane ad stolidas adeo & sceleratas blasphemias audiendum esset Sapientis consilium: Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suã, ne efficiaris ei similis: & certe magnæ dementiæ est attendere hominem, in quo loquitur cacodæmon.

Prov. 26. 4.

Sed quia mox Sapiens suadet inquiens; Responde stulto ad stultitiam suam, ne sibi sapiens esse

xi-

πιςῶν οἱ ἱερεῖς γίνονται χωρὶς τὸ θέλημα τῆς ἐκκλησίας.

Τρίτον, διατὶ δὲν φυλάσσουσι τὰ δόγματα τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἐδῶ πάλιν ὁ ζισάθλιος κατὰ τὰ συνηθισμένον του αἱρετικὸν παράμιλημα μνημονεύει τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, καὶ λέγει· πῶς ὁ Χριστὸς, οἱ Απόστολοι, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἔδιδαν τὴν ἁγίαν κοινωνίαν μὲ ψωμὶ καὶ κρασί.

Τέταρτον, διατὶ κατὰ τοὺς ψευδοπροφήτας ἔχουσι βασιλείαν, τιμὰς καὶ δόξαν, καὶ δὲν δίδονται νὰ κάμνουν μετάνοιαν.

Εἰς τόσον ἀλόγαις καὶ παραίομαις βλασφημίαις ἔπρεπε νὰ ἀκούσωμεν τὸ παράγγελμα τοῦ σοφοῦ· Μὴ ἀποκρίνου ἄφρονι κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφροσύνην, ἵνα μὴ ὅμοιος γένῃ αὐτῷ. καὶ ὅτι ἀληθείας νὰ συνορίζεται τινὰς ἕνα δαιμονισμένον εἶναι πολλὴ μωρία.

Ομως διατὶ πάλιν ὁ σοφὸς παρευθὺς συμβουλεύει λέγοντας· Αλλ' ἀποκρίνου ἄφρονι πρὸς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ, ἵνα μὴ φαίνηται

σοφὸς

σοφὸς παρ' ἑαυτῷ· εἶναι ἀνάγκη νὰ σκορπιασθῇ εἰς τὸν ἄνεμον καὶ τοῦτο τὸ φαρμάκι, καὶ νὰ ἐξελεγχθῇ ἡ ὑπερβολικὴ ἀσέβεια τῶν αἱρετικῶν.

Τῶν Παπιστῶν οἱ ἱερεῖς εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. ποία εἶναι τούτη ἡ ἐκκλησία σου ὦ Γεργανέ; τῶν Λουτεράνων, τῶν Καλβινιστῶν, ἢ τῶν ὁμοίων παρασυναγωγῶν; ἂν μίαν ἀπὸ ταύταις, ἢ ὅλαις ὁμοῦ κράζεις ἐκκλησίαν, πλανᾶσαι ταλαίπωρε καὶ πλανᾷς· ὅτι ἔξω ἀπ' ὅσα εἴπαμεν ἐναντίον τῆς ιϛ. ιζ. βλασφημίας ἔχομεν κανόνα παλαιὸν, μάλιστα ἀπὸ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον εἰς τὸν κατὰ Ἀρειανῶν λόγον β. ὡς εἴπαμεν ἐπάνω, διὰ νὰ γνωρίζωμεν ποία εἶναι ἡ ἐκκλησία. Ὁ λαὸς, λέγει, τῆς ἐκκλησίας δὲν ἔλαβε ποτὲ ὄνομα ἀπὸ κανένα Ἀπόστολον ἢ διδάσκαλον παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν σωτῆρα Χριστὸν, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύει· καὶ εἶναι, καὶ λέγονται ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. ὅσοι ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τῆς πίστεώς των ἀπὸ ἄλλους, ἔχουσι καὶ τὸ ὄνομα ἀπ' ἐκείνους· λόγου χάριν·

videatur; Venenum hoc etiam eluendum est, & redarguēdus impietatis hæreticæ cumulus.

Papistarum sacerdotes sunt extra Ecclesiam. Quænam vero est tua hæc Gergane Ecclesia? Lutheranorum ne an Caluinistarum, & similium synagogarum? Si vnam ex his, aut simul omnes Ecclesiam vocas, deluderis miser & deludis. Nam præter ea, quæ dicta sunt ad Blasphemiam 16. & 17. Regulam habemus à sanctis Patribus, præsertim Athanasio 2. contra Arianos Disputatione, vt supra tetigimus, ad dignoscendum, quænam sit Ecclesia. Populus, inquit, Ecclesiæ numquam sortitus est nomē ab vllo Apostolo, aut aliquo Doctore; sed ab ipso vno Saluatore Christo, in quem credit; suntque & appellantur Christiani à Christo. Qui vero suæ fidei originem aliunde habent, nomen quoque sortiuntur ab

Blasph. 7.

Iustinus martyr Apolog. 2.

aliis. exempli gratia, inquit, Eiectus fuit ab Ecclesia propter suas blasphemias Arius. Qui cum Alexãdro manserunt Alexandrino episcopo, non vocati sunt Alexandrini, sed de antiquo nomine Christiani. Qui vero secuti sunt Arium, vocati sunt Ariani; quia deserentes fidem Christi secuti sunt fidem Arij.

Hoc ergo singulis hæresibus aptandum est. Et licet, si quæras ab hæretico, fateatur se Christianum; imo iactet se solum cum suis orthodoxum; Quia tamen non sequitur fidem antiquam, sed sensum & doctrinam alicuius recentioris dogmatistæ, vocatur illius sectator: & accipiendo cognomen ab illo, continuo hæreticus redarguitur.

Idcirco inquit Athanasius, tales non sunt amplius Christiani, non sunt pars Ecclesiæ catholicæ; quia

ἐδιώχθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ ταῖς βλασφημίαις του ὁ Ἄρειος. ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔμειναν μὲ τὸν ἐπίσκοπον Ἀλέξανδρον Ἀλεξανδρείας, δὲν ὠνομάσθησαν Ἀλεξανδρειανοὶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν ὄνομα Χριστιανοί. ἀμὴ ὅσοι ἠκολούθησαν τὸν Ἄρειον, ἐκράχθησαν Ἀρειανοί· ὅτι ἀφήνοντας τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἠκολούθησαν τὴν πίστιν τοῦ Ἀρείου.

Τὸ ὅμοιον καὶ εἰς ταῖς ἄλλαις αἵρεσεις. καὶ καλὰ καὶ οἱ αἱρετικοὶ, ἂν τοὺς ἐρωτήσῃς, νὰ ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ πῶς εἶναι Χριστιανοὶ, καὶ νὰ καυχῶνται πῶς μόνοι εἶναι ὀρθόδοξοι· ὅμως ἀπ' αὐτὸ μόνον, ὅτι δὲν ἀκολουθοῦσι τὴν παλαιὰν πίστιν, ἀλλὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ ἑρμηνείαν τοῦ δεῖνος, ἀπ' ἐκεῖνον λαμβάνουσι καὶ τὸ ὄνομα. καὶ λαμβάνοντας ἀπὸ μερικὸν ἄνθρωπον τὸ ὄνομα, παρευθὺς ἐλέγχονται αἱρετικοί.

Καὶ διὰ τοῦτο, λέγει ὁ ἅγιος, δὲν εἶναι πλέον Χριστιανοὶ, οὔτε εἶναι μέρος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, διὰ

τὰ

τὶ ἀφῆκαν τὴν ἀποστολικὴν πίστιν, καὶ εὕρηκαν νέα δόγματα.

Διὰ τοῦτο ἔλεγεν καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου· Ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους· Καὶ Πέτρον τιμῶ, ἀλλ' οὐκ ἀκούω Πετριανός· καὶ Παῦλον, Παυλιανὸς δὲ οὐκ ἤκουσα. οὐ δέχομαι παρ' ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι· Χριστιανὸς ὀνομάζομαι.

Κατὰ τοῦτον τὸν ἀναγκαιότατον κανόνα εἶναι ἀδυνάτον, αἱ συναγωγαῖς τῶν Λουτεράνων, ἢ τῶν Καλβινιστῶν, ἢ ἄλλων αἱρετικῶν νὰ ἔχουν ὄνομα Χριστιανῶν, ἢ ὀνομασίαν ἐκκλησίας.

Διατὶ ἐρωτώντας τὸν Καλβινιστὴν, ἂν εἶναι Χριστιανὸς, σοῦ ἀποκρίνεται, ναί· μάλιστα σοῦ λέγει, ὅτι μόνος εἶναι ὀρθόδοξος μὲ τοὺς ὁμοπίστους του.

Καὶ ἂν ἐρωτήσῃς πάλιν, ἂν εἶναι ἁπλῶς Χριστιανὸς, ἢ Χριστιανὸς κατὰ τὸν Καλβῖνον, σοῦ ἀποκρίνεται κατὰ τὸν Καλβῖνον· καὶ λέγοντας τοῦτο, ἐξ ἀνάγκης δείχνεται αἱρετικός· διατὶ ἡ πίστις ἡ ἀληθινὴ δὲν λαμβάνει ὄνομα

quia relicta fide Apostolica sequuntur noua dogmata.

Propter hoc dicebát & Nazianzenus in illud: Cũ consummasset Iesus sermones istos Matt. 19. Et Petrum, inquit, honoro, sed non vocor Petrianus: & Paulum, sed non apellor Paulianus. Non patior ab hominibus vocari; Christianus nominor.

Secundum hanc certissimam Regulam impossibile est, conuenticula Lutheranorum, & Caluinistarum, aliarum ve hæresum esse Ecclesiam, aut vocari posse Christianos.

Nam si Caluinistam interroges; Num Christianus sit? affirmabit plane: imò addet, solos Caluinistas esse veros Christianos.

Si rursum interroges; Num sit Christianus absolutè, an vero iuxta Caluinum? Respondeat necesse est; Iuxta Caluinum: ex quo velit, nolit, fatetur se se hæreticum. Fides enim vera non habet nomen

men à Doctoribus, sed ab vno auctore & obiecto fidei Christo.

Quæ nam ergo est illa Gergani Ecclesia, extra quam sunt Papistæ; si soli Papistæ sunt Petri; solus Petrus in successoribus pascit omnes Christi oues; & oues Christi tantum sunt Christiani, & Christiani soli constituunt Ecclesiam? Papistas enim esse extra Ecclesiam, est Ecclesiam esse extra Ecclesiam. & inania sunt, quęcumque subiungit homo delirus. Vna sola catholica Ecclesia est, quæ est Apostolica; clamabat, vt supra notatum est, ante Nicænum 1. Concilium Alexander Alexandrinus; Conuenticula vero extra Ecclesiam sunt. Ab Ecclesia Lutherus, ab Ecclesia defecit Caluinus, profligatissimi Apostatæ. Qui saluum se vult, redeat ad matrem Ecclesiam Christi sponsam, quam inhabitat Spiritus sanctus, in qua sacerdotium; sacramenta, ornamenta innu-

Epist. 2. in fragm. 1. Synodi.

μα ἀπὸ διδασκάλους, ἀλλὰ παρὰ μόνον τὸ ἀντικείμενον τῆς πίστεως, τὸν Χριστόν.

Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Γεργάνου, ἔξω ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι οἱ Παπισταὶ, ἂν μόνοι οἱ Παπισταὶ εἶναι τοῦ Πέτρου, καὶ μόνος ὁ Πέτρος διὰ τὴν διαδόχων του ἔχει νὰ βόσκῃ ὅλα τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ εἶναι μόνον οἱ Χριστιανοὶ, καὶ μόνον οἱ Χριστιανοὶ κάμνουσι τὴν ἐκκλησίαν; τὸ λέγει ὁ Γεργάνος· οἱ Παπισταὶ εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας· εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ἡ ἐκκλησία εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. Καὶ διὰ τοῦτο ὅσα σμίγει, εἶναι παραληρήματα. μία εἶναι μόνη καθολικὴ ἡ ἀποστολικὴ ἐκκλησία· οἱ παρασυναγωγαῖς δὲν εἶναι ἐκκλησία. ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἔφυγεν ὁ Λυτέρος, ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἔφυγεν ὁ Καλβῖνος, καὶ ἔγιναν ἀποστάται. ὅπου θέλει ζωτηρίαν ψυχῆς, πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν μητέρα τὴν ἐκκλησίαν, τοῦ Χρι-

Χριστοῦ τὴν νύμφην, ὁποῦ ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἱερωσύνην, τὰ μυστήρια, καὶ στολισμοὺς ἀναριθμήτους, ὅσους ἐξηγᾶται ἡ θεία γραφὴ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες. Διατὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν μας ἀρκετὸν εἶναι νὰ δείξωμεν, ὅτι οὐδεμία συναγωγὴ ὠνομασμένη ἀπὸ μερικὸν ἄνθρωπον, οἷον ἀπὸ τοῦ Λουτέρου Λουτεράνοι, καὶ ἀπὸ τοῦ Καλβίνου Καλβινισταὶ, εἶναι ἐκκλησία, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ, καθὼς τὸ εἶπεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, καὶ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς, ὡς φιλοσοφᾷ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος. Πάλιν ἂν γρικᾷ ὁ Γεργάνος διὰ ἐκκλησίαν μόνην τὴν ἀνατολικὴν, καθὼς εἶπεν εἰς τὴν ιζ. βλασφημίαν· ἔπρεπεν ὁ ἐμβρόντητος νὰ μάθῃ ἀπὸ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδαις· ἀπὸ τὴν πρώτην εἰς τὸν ἕκτον κανόνα, ὅτι ὁ κανὼν τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας τῶν ἀνατολικῶν εἶναι ὁ Ῥώμης ἐπίσκοπος. ἔπρεπε νὰ μάθῃ ἀπὸ τὴν τρίτην σύνοδον, ὅτι αὐτὴ ἐκαθῆρε τὸν Νεστόριον προβιβάζουσα καὶ φέρουσα εἰς ἔργον τὸν τύπον τοῦ

Πάπα

innumera per Scripturam & sanctos Patres exposita. In præsenti satis est probasse; Nullum conuentum, cui priuatus magister cognomen dederit, vt Lutheranos à Luthero, Caluinistas à Caluino dictos, posse esse Ecclesiam, sed synagogam satanæ, vt Christus ipse in Apocalypsi digno eos titulo ornauit. *cap. 2. 9.* Si vero Gerganus Ecclesiæ nomine solam intelligit Orientalem, vt in 17. sua Blasphemia dixit: poterat homo stupidissimus admoneri ex Actis generalium Conciliorum, 6. Canone synodi 1. Nicænæ, Regulam Iurisdictionis Patriarcharum Orientalium esse Romanum Episcopum. è tertia synodo, *Par. 2. Act. 1.* quòd ipsa Nestorium deposuerit executa formulam à Cælestino Papa præscriptã; sicut actione illius 2. fatetur Firmus *Act 2.* Cæsareensis Episcopus: ita vt sacerdotij Romani potestas nudauerit sacerdotio Constantinopolitanum episcopum. E Quar-

ta

ta ſynodo, quòd & ipſa Leonis Papæ auctoritate ſententiam tulerit, & Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum è numero ſacerdotum expulerit.

E ſexta ſynodo, quæ Macarium Antiochenum Patriarcham à Concilio generali damnatum Papæ ſuperiori Iudici tranſmiſit, vt in ſuis ad Papam litteris ſcribit Conſtantinus Pogonatus.

E 7. Synodo, in qua extant integræ Hadriani Papæ litteræ ad Imperatores: in quibus ait Papa, Quòd conſecrationi Taraſij in Patriarchā non præbuiſſet aſſenſum, niſi propter ſtudium eius pro ſacris imaginibus.

Si ergo ſacerdotium Orientalium pendet à ſacerdotali poteſtate Papæ, cur blaſphemat Gerganus, Quod

Πάπα Καιλεστίνου, καθὼς ὁμολογᾷ ἐκεῖ Φίρμος ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας. Τόσον, ὅτι ἡ ἐξουσία τῆς ἱερωσύνης τοῦ Πάπα ἐγύμνωσεν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Παρομοίως ἡ ἀπόφασις τῆς τετάρτης συνόδου ἐναντίον τοῦ Διοσκόρου περιέχει, ὅτι Λέων ὁ Πάπας διὰ τῆς ἁγιωτάτης συνόδου ἐγύμνωσε τὸν Ἀλεξανδρείας Διόσκορον πάσης ἱερατικῆς ἀξίας.

Η ἕκτη σύνοδος ἔπεμψε τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ δευτέρου τὸν Ἀντιοχείας Μακάριον, ἀφήνοντες τὸν κατακριμένον ἀπ' αὐτὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, ὡς λέγει εἰς τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς ἐκεῖνον τὸν Πάπαν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος.

Εἰς τὴν ἑβδόμην σύνοδον φαίνεται τὸ λατινικὸν γράμμα τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ πρὸς τοὺς βασιλέας, ὅπου λέγει· Ὅτι δὲν ἤθελεν ἀποδεχθῆ τὸν Ταράσιον διὰ πατριάρχην, παρὰ διὰ τὴν συνδρομὴν ὁποῦ ἔδειχνεν ὁ Τα-

ὁ Ταράσιος διὰ ταῖς ἁγίαις εἰκόνες.

Ἂν κρέμεται λοιπὸν ἡ ἱερωσύνη τῶν ἀνατολικῶν ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, πῶς βλασφημᾷ ὁ Γέργαιος καὶ λέγει, ὅτι τῶν Παπιστῶν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι ἀληθῶς ἱερεῖς; καὶ ἀναφέρει αἰτίαις γελοίαις ἐξελεγμέναις, ἀνάποδαις καὶ σατανικαῖς; τίς νὰ φυλάσσῃ τὰ δόγματα τοῦ Χριστοῦ, θεοῦ διδόντος ἱκανὰ ἀπεδείχθη.

Τέλος μετὰ τόσαις βλασφημίαις στεφανώνει τὴν δαιμονοκατήχησίν του μὲ μίαν ἀμαθεστάτην ἀπόφασιν εἰς τὸ δέκατον βιβλίον, ζητηματίῳ θ. ἀποκρίσει ζ. λέγοντας· Ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ζηλεύει ἕνας μακάριος τὸν ἄλλον, διατὶ οἱ μακάριοι λογιάζουν, πῶς ὅλοι ἔχουσιν ὅμοια δῶρα. Καὶ ἀνακράζει μάρτυρα Γρηγόριον τὸν διάλογον εἰς τὸ δ. τῶν διαλόγων. ὡσὰν ὁ μέγας ἐκεῖνος νὰ ἔλεγε τούτην τὴν ἀπαιδευσίαν, λέγοντας τὸ ἐναντίον εἰς τὸ λγ. κεφάλαιον ἐκείνου τοῦ βιβλίου· Ἐπειδὴ λέγει, οἱ ἅγιοι μὲ τὴν κοινὴν λάμψιν βλέπουσι τὸν Θεὸν, τί νὰ ἀγνοοῦ-

Quòd Papiſtarum ſacerdotes non ſint veri ſacerdotes? & cauſas affert ridiculas & ſatanicas, & iam examinatas? Quòd enim Papiſtæ Chriſti Dogmata teneant & ſeruent, diuinæ opis auxilio demonſtratum eſt.

Denique poſt tot blaſphemias ſuũ coronat dæmonocatechiſmum, ſententia temeraria, libro ſuo 10. Quæſt. 9. Reſponſ. ſeptima: Quòd Beati, cum inæqualis gloriæ ſint, nulla tamen laborent inuidia, eo quòd putent, parem in omnibus eſſe beatitudinem. Et ad hoc teſtem citat Gregorium magnum in 4. Dialogorum. Quaſi vero ſapientiſſimus ille Doctor ſcripſerit has ineptias: cum 33. capite eiuſdem libri docuerit oppoſitum. Quia enim, inquit, illic omnes communi claritate Deum conſpiciunt, quid eſt, quod

quod ibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt?

Reliquum est, vt Græci; in quorum honorem & subsidium scriptum à se insanum Catechismum mentitur Gerganus; audiant non proditorem, sed Apostolum ita Corinthijs præcipientem:

1. Cor. 10. 14.

Carissimi mihi fugite ab Idolorum cultura: Lutheranismus enim & Caluinismus idololatria peior est. Nā eiusmodi pseudoapostoli sunt operarij subdoli, transfigurantes se in Apostolos Christi. Et non mirum; ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur, velut ministri iustitiæ.

2. Cor. 11. 13.

In vita Nazian.

Audiant Constantinopolitani suum verum & germanum Patriarcham, præcellentissimum orthodoxę fidei magistrum Gregorium Nazianzenum, quid primum De Pace sermonem concludens dixerit: Hoc simus animo fra-

ἀγνοοῦσιν ἐκεῖνοι, ὅπου ξεύρουσι τὸν τὰ πάντα εἰδότα θεόν;

Λείπεται νὰ ἀκούσουν οἱ Ῥωμαῖοι, εἰς τιμὴν τῶν ὁποίων καὶ βοήθειαν ψεύδεται ὁ Γεργανὸς, πῶς ἔγραψε τὴν μωροκατήχησιν· λείπεται λέγω νὰ ἀκούσουν ὄχι τὸν ἐπίβουλον, ἀλλὰ τὸν Ἀπόστολον ὅπου βοᾷ τῶν Κορινθίων· Φεύγετε ἀγαπητοί μου ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας, ὅτι ὁ Λουθερανισμὸς καὶ ὁ Καλβινισμὸς εἶναι ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν χειρότερος. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς Ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ θαυμαστὸν, αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. οὐ μέγα οὖν, εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης.

Ἂς ἀκούσουν οἱ Κωνσταντινοπολῖται, τὶ εἶπεν εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου εἰρηνικοῦ λόγου ὁ ἀληθινός των πατριάρχης, καὶ φωστὴρ τῆς ὀρθοδοξίας ὁ θεολόγος Γρηγόριος· Οὕτως ἔχωμεν, ἀδελφοὶ, τοὺς ἑτέρους φρονοῦ-

νοοῦντας ὡς λύμην τῆς ἀληθείας, ἕως μὲν αὖ ᾖ δυνατὸν, προσλαμβανώμεθα καὶ θεραπεύωμεν· ἀνιάτως δὲ ἔχοντας ἀποστρεφώμεθα, μὴ τῆς νόσου μεταλάβωμεν. Ὁμοίως καὶ τὰ ὕστερα λόγια ὅπου τοὺς εἶπεν εἰς τὸν συντακτήριον· Τεκνία φυλάσσετέ μοι τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ κατεργάζεσθε. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

fratres; Aliter ſentientes tanquam veritatis perniciem, quò ad eius fieri poſſit amplectamur & curemus. Quòd ſi curationem non admittant, auerſemur eos, ne morbi eorum fiamus participes.

Audiant, quæ illis postrema verba dixerit Conſtantinopoli diſcedens: Filioli ſeruate mihi depoſitum fidei, & operamini præcepta Dei. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum omnibus vobis. Amen.

MO-

quod ibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt?

Reliquum est, vt Græci; in quorum honorem & subsidium scriptum à se insanum Catechismum mentitur Gerganus; audiant non proditorem, sed Apostolum ita Corinthijs pręcipientem:

1. Cor. 10. 14. Carissimi mihi fugite ab Idolorum cultura: Lutheranismus enim & Caluinismus idololatria peior est. Nã eiusmodi pseudoapostoli sunt operarij subdoli, 2. Cor. 11. 13. transfigurantes se in Apostolos Christi. Et non mirum; ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur, velut ministri iustitiæ.

In vita Nazian. Audiant Constantinopolitani suum verum & germanum Patriarcham, præcellentissimum orthodoxę fidei magistrum Gregorium Nazianzenum, quid primum De Pace sermonem concludens dixerit: Hoc simus animo fra-

ἀγνοοῦσιν ἐκεῖνοι, ὁπου ξεύρουσι τὸν τὰ πάντα εἰδότα θεόν;

Λείπεται νὰ ἀκούσουν οἱ Ρωμαῖοι, εἰς τιμὴν τῶν ὁποίων καὶ βοήθειαν ψεύδεται ὁ Γεργανὸς, πῶς ἔγραψε τὴν μωρὴν κατήχησιν· λείπεται λέγω νὰ ἀκούσουν ὄχι τὸν ἐπίβουλον, ἀλλὰ τὸν Ἀπόστολον ὁπου βοᾷ τῶν Κορινθίων· Φεύγετε ἀγαπητοί μου ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας, ὅτι ὁ Λουτερανισμὸς καὶ ὁ Καλβινισμὸς εἶναι ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν χειρότερος. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς Ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ θαυμαστὸν, αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. οὐ μέγα οὖν, εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης.

Ἄς ἀκούσουν οἱ Κωνσταντινοπολῖται, τί εἶπεν εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου εἰρηνικοῦ λόγου ὁ ἀληθινός των πατριάρχης, καὶ φωστὴρ τῆς ὀρθοδοξίας ὁ θεολόγος Γρηγόριος· Οὕτως ἔχωμεν, ἀδελφοὶ, τοὺς ἑτέρως φρονοῦ-

νοοῦντας ὡς λύμην τῆς ἀληθείας, ἕως μὲν ἂν ᾖ δυνατὸν, προσλαμβανώμεθα, καὶ θεραπεύωμεν· ἀνιάτως δὲ ἔχοντας ἀποστρεφώμεθα, μὴ τῆς νόσου μεταλάβωμεν. Ὁμοίως καὶ τὰ ὕστερα λόγια ὅπου τοὺς εἶπεν εἰς τὸν συντακτήριον· Τεκνία φυλάξατέ μοι τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ κατεργάζεσθε. Η χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Αμήν.

fratres; Aliter ſentientes tanquam veritatis perniciem, quò ad eius fieri poſſit amplectamur & curemus. Quòd ſi curationem non admittant, auerſemur eos, ne morbi eorum fiamus participes.

Audiant, quæ illis poſtrema verba dixerit Conſtantinopoli diſcedens: Filioli ſeruate mihi depoſitum fidei, & operamini præcepta Dei. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum omnibus vobis. Amen.

MO-

alijs. exempli gratia, inquit, Eiectus fuit ab Ecclesia propter suas blasphemias Arius. Qui cum Alexādro manserunt Alexandrino episcopo, non vocati sunt Alexandrini, sed de antiquo nomine Christiani. Qui vero secuti sunt Arium, vocati sunt Ariani; quia deserentes fidem Christi secuti sunt fidem Arij.

Hoc ergo singulis hæresibus aptandum est. Et licet, si quæras ab hæretico, fateatur se Christianum; imo iactet se solum cum suis orthodoxum; Quia tamen non sequitur fidem antiquam, sed sensum & doctrinam alicuius recentioris dogmatistæ, vocatur illius sectator: & accipiendo cognomen ab illo, continuo hæreticus redarguitur.

Idcirco inquit Athanasius, tales non sunt amplius Christiani, non sunt pars Ecclesiæ catholicæ; quia

ἐδιώχθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ ταῖς βλασφημίαις του ὁ Ἄρειος. ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔμειναν μὲ τὸν ἐπίσκοπον Ἀλέξανδρον Ἀλεξανδρείας, δὲν ὠνομάσθησαν Ἀλεξανδρειανοὶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν ὄνομα Χριστιανοί. ἀμὴ ὅσοι ἠκολούθησαν τὸν Ἄρειον, ἐκράχθησαν Ἀρειανοί· ὅτι ἀφήνοντας τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἠκολούθησαν τὴν πίστιν τοῦ Ἀρείου.

Τὸ ὅμοιον καὶ εἰς ταῖς ἄλλαις αἱρέσεις. καὶ καλὰ καὶ οἱ αἱρετικοὶ, ἂν τοὺς ἐρωτήσῃς, νὰ ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ πῶς εἶναι Χριστιανοὶ, καὶ νὰ καυχῶνται πῶς μόνοι εἶναι ὀρθόδοξοι· ὅμως ἀπ' αὐτὸ μόνον, ὅτι δὲν ἀκολουθοῦσι τὴν παλαιὰν πίστιν, ἀλλὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ ἑρμηνείαν τοῦ δεῖνος, ἀπ' ἐκεῖνον λαμβάνουσι καὶ τὸ ὄνομα. καὶ λαμβάνοντας ἀπὸ μερικὸν ἄνθρωπον τὸ ὄνομα, παρευθὺς ἐλέγχονται αἱρετικοί.

Καὶ διὰ τοῦτο, λέγει ὁ ἅγιος, δὲν εἶναι πλέον Χριστιανοὶ, οὔτε εἶναι μέρος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, διὰ

τὰ

τὶ ἀφῆκαι τὴν ἀποστολικὴν πίστιν, καὶ εὕρηκαν νέα δόγματα.

Διά τοῦτο ἔλεγεν καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου· Ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους· Καὶ Πέτρον τιμῶ, ἀλλ' οὐκ ἀκούω Πετριανός· καὶ Παῦλον, Παυλιανὸς δὲ οὐκ ἤκουσα. οὐ δέχομαι παρ' ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι· Χριστιανὸς ὀνομάζομαι.

Κατὰ τοῦτον τὸν ἀναγκαιότατον κανόνα εἶναι ἀδύνατον, αἱ συναγωγαῖς τῶν Λουτεράνων, ἢ τῶν Καλβινιστῶν, ἢ ἄλλων αἱρετικῶν νὰ ἔχουσιν ὄνομα Χριστιανῶν, ἢ ὀνομασίαν ἐκκλησίας.

Διατὶ ἐρωτῶντας τὸν Καλβινιστὴν, ἂν εἶναι Χριστιανὸς, σοῦ ἀποκρίνεται, ναί· μάλιστα σοῦ λέγει, ὅτι μόνος εἶναι ὀρθόδοξος μὲ τοὺς ὁμοπίστους του.

Καὶ ἂν ἐρωτήσῃς πάλιν, ἂν εἶναι ἁπλῶς Χριστιανὸς, ἢ Χριστιανὸς κατὰ τὸν Καλβῖνον, σοῦ ἀποκρίνεται κατὰ τὸν Καλβῖνον· καὶ λέγοντας τοῦτο, ἐξ ἀνάγκης δείχνεται αἱρετικός· διατὶ ἡ πίστις ἡ ἀληθινὴ δὲν λαμβάνει ὄνομα

quia relicta fide Apostolica sequuntur noua dogmata.

Propter hoc dicebat & Nazianzenus in illud: Cũ consummasset Iesus sermones istos Matt. 19. Et Petrum, inquit, honoro, sed non vocor Petrianus: & Paulum, sed non appellor Paulianus. Non patior ab hominibus vocari; Christianus nominor.

Secundum hanc certissimam Regulam impossibile est, conuenticula Lutheranorum, & Caluinistarum, aliarumve hæresum esse Ecclesiam, aut vocari posse Christianos.

Nam si Caluinistam interroges; Num Christianus sit? affirmabit plane: imò addet, solos Caluinistas esse veros Christianos.

Si rursum interroges; Num sit Christianus absolutè, an vero iuxta Caluinum? Respondeat necesse est; Iuxta Caluinum: ex quo velit, nolit, fatetur se se hæreticum. Fides enim vera non habet nomen

men à Doctoribus, sed ab vno auctore & obiecto fidei Christo.

Quæ nam ergo est illa Gergani Ecclesia, extra quam sunt Papistæ; si soli Papistæ sunt Petri; solus Petrus in successoribus pascit omnes Christi oues; & oues Christi tantum sunt Christiani, & Christiani soli constituunt Ecclesiam? Papistas enim esse extra Ecclesiam, est Ecclesiam esse extra Ecclesiam. & inania sunt, quæcumque subiungit homo delirus. Vna sola catholica Ecclesia est, quæ est Apostolica; clamabat, vt supra notatum est, ante Nicænum 1. Concilium Alexander Alexandrinus; Conuenticula vero extra Ecclesiam sunt. Ab Ecclesia Lutherus, ab Ecclesia defecit Caluinus, profligatissimi Apostatæ. Qui saluum se vult, redeat ad matrem Ecclesiam Christi sponsam, quam inhabitat Spiritus sanctus, in qua sacerdotium, sacramenta, ornamenta innu-

Epist. 2. in fragm. 1. Synodi.

μα ἀπὸ διδασκάλους, ἀλλὰ παρὰ μόνον τὸ ἀντικείμενον τῆς πίστεως, τὸν Χριστόν.

Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Γεργάνου, ἔξω ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι οἱ Παπισταὶ, ἂν μόνοι οἱ Παπισταὶ εἶναι τοῦ Πέτρου, καὶ μόνος ὁ Πέτρος διὰ τὴν διαδόχων του ἔχει νὰ βόσκῃ ὅλα τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ εἶναι μόνον οἱ Χριστιανοὶ, καὶ μόνον οἱ Χριστιανοὶ κάμνουσι τὴν ἐκκλησίαν; τὸ λέγει ὁ Γεργάνος· οἱ Παπισταὶ εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας· εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ἡ ἐκκλησία εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. Καὶ διὰ τοῦτο ὅσα σμίγει, εἶναι παραληρήματα. μία εἶναι μόνη καθολικὴ ἡ ἀποστολικὴ ἐκκλησία· οἱ παρασυναγωγαῖς δὲν εἶναι ἐκκλησία. ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἔφυγεν ὁ Λούτερος, ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἔφυγεν ὁ Καλβῖνος, καὶ ἔγιναν ἀποστάται. ὁποῦ θέλει ζωτηρίαν ψυχῆς, πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν μητέρα τὴν ἐκκλησίαν, τοῦ Χρι-

Χριστοῦ τὴν νύμφην, ὅπου ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἱερωσύνην, τὰ μυστήρια, καὶ στολισμοὺς ἀναριθμήτους, ὅσους ἐξηγᾶται ἡ θεία γραφὴ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες. Διατὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσίν μας ἀρκεῖ τὸν εἶναι νὰ δείξωμεν, ὅτι οὐδεμία συναγωγὴ ὠνομασμένη ἀπὸ μερικὸν ἄνθρωπον, οἷον ἀπὸ τοῦ Λουτέρου Λουτερανοί, καὶ ἀπὸ τοῦ Καλβίνου Καλβινισταὶ, εἶναι ἐκκλησία, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ, καθὼς τὸ εἶπεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, καὶ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς, ὡς φιλοσοφᾷ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος. Πάλιν ἂν γρικᾷ ὁ Γεργάνος διὰ ἐκκλησίαν μόνην τὴν ἀνατολικὴν, καθὼς εἶπεν εἰς τὴν ιζ. βλασφημίαν· ἔπρεπεν ὁ ἐμβρόντητος νὰ μάθη ἀπὸ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις· ἀπὸ τὴν πρώτην εἰς τὸν ἕκτον κανόνα, ὅτι ὁ κανὼν τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας τῶν ἀνατολικῶν εἶναι ὁ Ρώμης ἐπίσκοπος. ἔπρεπε νὰ μάθη ἀπὸ τὴν τρίτην σύνοδον, ὅτι αὐτὴ ἐκάθηρε τὸν Νεστόριον προβιβάζουσα καὶ φέρουσα εἰς ἔργον τὸν τύπον τοῦ

Πάπα

innumera per Scripturam & sanctos Patres exposita. In præsenti satis est probasse; Nullum conuentum, cui priuatus magister cognomen dederit, vt Lutheranos à Luthero, Caluinistas à Caluino dictos, posse esse Ecclesiam, sed synagogam satanæ, vt Christus ipse in Apocalypsi digno eos titulo ornauit. *cap. 2. 9.* Si vero Gerganus Ecclesiæ nomine solam intelligit Orientalem, vt in 17. sua Blasphemia dixit: poterat homo stupidissimus admoneri ex Actis generalium Conciliorum, 6. Canone synodi 1. Nicænæ, Regulam Iurisdictionis Patriarcharum Orientalium esse Romanum Episcopum. è tertia synodo, quòd ipsa Nestorium deposuerit executa formulam à Cælestino Papa præscriptã; *Par. 2. Act. 1.* sicut actione illius 2. fatetur Firmus Cæsareensis Episcopus: *Act 2.* ita vt sacerdotij Romani potestas nudauerit sacerdotio Constantinopolitanum episcopum. E Quar-

ta

ta ſynodo, quòd & ipſa Leonis Papæ auctoritate ſententiam tulerit, & Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum è numero ſacerdotum expulerit.

E ſexta ſynodo, quæ Macarium Antiochenum Patriarcham à Concilio generali damnatum Papæ ſuperiori Iudici tranſmiſit, vt in ſuis ad Papam litteris ſcribit Conſtantinus Pogonatus.

E 7. Synodo, in qua extant integræ Hadriani Papæ litteræ ad Imperatores: in quibus ait Papa, Quòd conſecrationi Taraſij in Patriarchā non præbuiſſet aſſenſum, niſi propter ſtudium eius pro ſacris imaginibus.

Si ergo ſacerdotium Orientalium pendet à ſacerdotali poteſtate Papæ, cur blaſphemat Gerganus, Quod

Πάπα Καιλεστίνῃ, καθὼς ὁμολογᾷ ἐκεῖ Φίρμος ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας. Τόσον, ὅτι ἡ ἐξουσία τῆς ἱερωσύνης τοῦ Πάπα ἐγύμνωσεν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Παρομοίως ἡ ἀπόφασις τῆς τετάρτης συνόδου ἐναντίον τοῦ Διοσκόρου περιέχει, ὅτι Λέων ὁ Πάπας διὰ τῆς ἁγιωτάτης συνόδου ἐγύμνωσε τὸν Ἀλεξανδρείας Διόσκορον πάσης ἱερατικῆς ἀξίας.

Ἡ ἕκτη σύνοδος ἔπεμψε τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ δευτέρου τὸν Ἀντιοχείας Μακάριον· ἀφήνοντες τὸν κατακεκριμένον ἀπ᾽ αὐτὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, ὡς λέγει εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς ἐκεῖνον τὸν Πάπαν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος.

Εἰς τὴν ἑβδόμην σύνοδον φαίνεται τὸ λατινικὸν γράμμα τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ πρὸς τοὺς βασιλέας, ὅπου λέγει· Ὅτι δὲν ἤθελεν ἀποδεχθῆ τὸν Ταράσιον διὰ πατριάρχην, παρὰ διὰ τὴν συνδρομὴν ὅπου ἔδειχνεν ὁ Τα-

ὁ Ταράσιος διὰ ταῖς ἁγίαις εἰκόνες.

Ἂν κρέμεται λοιπὸν ἡ ἱερωσύνη τῶν ἀνατολικῶν ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, πῶς βλασφημᾷ ὁ Γεργαῖος καὶ λέγει, ὅτι τῶν Παπιστῶν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι ἀληθῶς ἱερεῖς; καὶ ἀναφέρει αἰτίαις γελοίαις ἐξελεγμέναις, ἀνάποδαις καὶ σατανικαῖς; τὶς νὰ φυλάσσῃ τὰ δόγματα τοῦ Χριστοῦ, Θεοῦ διδόντος ἱκανὰ ἀπεδείχθη.

Τέλος μετὰ τόσαις βλασφημίαις στεφανόνει τὴν δαιμονοκατήχησίν του μὲ μίαν ἀμαθεστάτην ἀπόφασιν εἰς τὸ δέκατον βιβλίον, ζητηματίῳ θ. ἀποκρίσει ζ. λέγοντας· Ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ζηλεύει ἕνας μακάριος τὸν ἄλλον, διατὶ οἱ μακάριοι λογιάζουν, πῶς ὅλοι ἔχουσιν ὅμοια δῶρα. Καὶ ἀνακράζει μάρτυρα Γρηγόριον τὸν διάλογον εἰς τὸ δ. τῶν διαλόγων. ὡσὰν ὁ μέγας ἐκεῖνος νὰ ἔλεγε τούτην τὴν ἀπαιδευσίαν, λέγοντας τὸ ἐναντίον εἰς τὸ λγ. κεφάλαιον ἐκείνου τοῦ βιβλίου· Ἐπειδὴ λέγει, οἱ ἅγιοι μὲ τὴν κοινὴν λάμψιν βλέπουσι τὸν Θεὸν, τὶ νὰ ἀγνοοῦ-

Quòd Papiſtarum ſacerdotes non ſint veri ſacerdotes? & cauſas affert ridiculas & ſatanicas, & iam examinatas? Quòd enim Papiſtæ Chriſti Dogmata teneant & ſeruent, diuinæ opis auxilio demonſtratum eſt.

Denique poſt tot blaſphemias ſuũ coronat dæmonocatechiſmum: ſententia temeraria, libro ſuo 10. Quæſt. 19. Reſponſ. ſeptima: Quòd Beati, cum inæqualis gloriæ ſint, nulla tamen laborent inuidia, eo quòd putent, parem in omnibus eſſe beatitudinem. Et ad hoc teſtem citat Gregorium magnum in 4. Dialogorum. Quaſi vero ſapientiſſimus ille Doctor ſcripſerit has ineptias: cum 33. capite eiuſdem libri docuerit oppoſitum. Quia enim, inquit, illic omnes communi claritate Deum conſpiciunt, quid eſt, [illegible] quod [illegible]

νοοῦντας ὡς λύμην τῆς ἀληθείας, ἕως μὲν αὖ ᾖ δυνατὸν, προσλαμβανώμεθα, καὶ θεραπεύωμεν· ἀνιάτως δὲ ἔχοντας ἀποστρεφώμεθα, μὴ τῆς νόσου μεταλάβωμεν. Ὁμοίως καὶ τὰ ὕστερα λόγια ὅπου τοὺς εἶπεν εἰς τὸν συντακτήριον· Τεκνία φυλάσσετέ μοι τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κατεργάζεσθε. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

fratres; Aliter ſentientes tanquam veritatis perniciem, quò ad eius fieri poſſit amplectamur & curemus. Quòd ſi curationem non admittant, auerſemur eos, ne morbi eorum fiamus participes.

Audiant, quæ illis poſtrema verba dixerit Conſtantinopoli diſcedens: Filioli ſeruate mihi depoſitum fidei, & operamini præcepta Dei. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum omnibus vobis. Amen.

MO-

ΜΟΝΩΔΙΑ

Ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς δυστυχοῦς Ἑλλάδος.

Ὦ γένος δυστυχέστατον, καὶ τεταπεινωμένον.
  Γένος τὸ πρὶν ὑπέρλαμπρον, καὶ νῦν ἐζοφωμένον.
Τίς κλαύσεταί σου τὰ δεινά, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν.
  Τίς θρήνους ἐξισώσει σου, φεῦ, τὴν πανωλεθρίαν.
Ἡ μήτηρ ἡ ἐκθρέψασα πᾶσαν φιλοσοφίαν,
  Τὴν ἐπιστήμην ἤμειψεν εἰς πλείστην ἀμαθίαν.
Τὰ σκῆπτρα τῆς ῥωμαϊκῆς ἔλαβε βασιλείας,
  Καὶ νῦν ζυγῷ ὑπόκειται, ὢ τῆς θεομηνίας.
Τῆς εὐγενείας ἡ ἀκτὶς πάντοθεν ἠφανίσθη,
  Καὶ πλοῦτος ὁ πολύχρυσος ὅλος κατεβυθίσθη.
Καὶ ταῦτα δεινὰ πέφυκεν, ἀλλ' ὅμως οὐχ ὑπερβαίνει
  Ζωῆς προσκαίρου τὴν ἰσχύν, οὐδὲ ψυχὴν μιαίνει.
Ἐκεῖνο τὸ δεινότατον, ἐκεῖνο ἡ ἀκρότης
  Παντὸς ταλαιπωρήματος, καὶ μοχθηρὰ πικρότης.
Ἡ νόσος ἡ φθοροποιὸς ἐκ τῶν Φωτίου χρόνων,
  Φωτίου τοῦ εὑρετοῦ τῶν δολερῶν ἀγώνων.
Τὸ σχίσμα τὸ δυσώνυμον, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία
  Νοσοῦσα τῆς ἀνατολῆς γέγονεν ἐρημία.
Τοῦτο κακῶν ἡ ἄβυσσος, τοῦτο ψυχῆς ὁ φθόρος,
  Ὅνπερ ἰάσασθαι πολλοῖς γέγονεν οὐδεὶς πόρος.
Καὶ νῦν οὐδεὶς διδάσκαλος, ὡς χρὴ πεπαιδευμένος,
  Ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ τῶν τυφλῶν ὁ γλάμων ἐπηρμένος.
Εἰ δέ τις παρὰ τοῖς Γραικοῖς δόξαν ἔχει σοφίας,
  Τὸν Πάπαν εἰ κακολογῇ, νέος ἐστὶ Λοξίας.
Ἀρνείσθω τὸ πρωτόθρονον Πέτρου τοῦ κορυφαίου,
  Ἐναντιούσθω τοῖς ῥητοῖς Λουκᾶ καὶ τοῦ Ματθαίου.
Γελάτω τὰ θεσπίσματα τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος,
  Καὶ τῶν συνόδων τὰ ῥητὰ ὡς τὰ τῆς Ἰλιάδος.

Επτὰ συνόδους δέχεσθαι μόνον λαρυγγιζέτω,
Τὰς ἄλλας ὁ τρισάθλιος ἀναθεματιζέτω.
Καὶ ὅλως ἄτις βούλεται τὴν πρωτοκαθεδρίαν,
Γινέσθω ἀνθρωπαρέσκος, πνέων μισοφραγκίαν.
Γεραίρων, διαλεγόμενος ἥττω κατὰ Λατίνων,
Καὶ φλυαρείτω πάμπολλα ἐσθίων τε καὶ πίνων.
Θεολογείτω ἀμαθῶς φέρων τὴν διαρχίαν,
Τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐκπόρευσιν τὴν θείαν.
Ασυλλογίστως προσλαλῶν, ἐπιχειρῶν ἀλόγως,
Ως αὐτοχειροτόνητος ἀγελοθεολόγος.
Τολμάτω Καθαρτήριον γελᾷν ὡς δόγμα νέον,
Εν τῇ παρούσῃ γὰρ ζωῇ τὸ πᾶν διορθωτέον.
Τὰς προσφορὰς τῶν νεκρῶν εἶναι κενοσπουδίαν,
Αλλ' ἱερεῦσι τοῖς πτωχοῖς θέσθαι ζωοτροφίαν.
Εβραίων εἶναι τ' ἄζυμα νόμιμον κωμωδείτω,
Καὶ τὰ θεοπαράδοτα ὡς σκύβαλα πατείτω.
Μὴ δῆτα τὸν Χρυσόστομον, μὴ τὰ τοῦ Βασιλείου.
Αλλ' ἐπαινείτω βλασφημῶν μόνα τὰ τοῦ Φωτίου.
Τοῦ Παλαμᾶ τὰ δόγματα, καὶ Μάρκου τοῦ Εφέσου,
Καὶ εἴτις τὴν ὁμόνοιαν ἐποίησεν ἐκ μέσου.
Λεγέτω τὴν Ρωμαϊκὴν παντόλμον Εκκλησίαν,
Καὶ μόνοις εἶναι τοῖς Γραικοῖς πᾶσαν ὀρθοδοξίαν.
Σοφίσμασι, παραφθοραῖς, χάρταις ψευδοεπιγράφοις,
Λήροις, ψευδονοήμασι, πλάσματι κακορράφοις.
Τὰς ἱστορίας μὴ εἰδὼς, μὴ γνοὺς τὰ τῶν πατέρων,
Αλλ' ὅσα ἐξερεύγεται μόνον ἐκ τῶν ἑτέρων.
Καὶ εἴτις λέγοι πρὸς αὐτόν· ὦ φίλε ληρεῖς ἔχων,
Τῶν διδασκάλων τῆς φωνῆς ὡς πάμπολυ ἀπέχων.
Εὐθέως ἀποκρίνεται· διεφθαρμένα φέρεις·
Εγὼ ταῦτα οὐ δέχομαι, τί λέγων αὐτὰ χαίρεις;
Εἰ δ' εἴποις πάλιν πρὸς αὐτόν· ὦ φίλε τί μωραίνεις;
Βίβλους ἀρχαίας καὶ σεπτὰς πῶς νόθους ἀποφαίνεις;
Εκεῖνος εὐθαδέστερον· σὺ λέγει, λατινίζεις·
Καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν μου παντόθεν ἀφανίζεις.

Ω τίς

Ὦ τίς πρὸς ταῦτα κλαύσειεν θεῖος Ἱερεμίας,
Τὴν πλάνην ὀδυρόμενος τῆς ἐθελοκακίας.
Τυφλοὶ τυφλούς, κακόφρονες ἄφρονας ὁδηγοῦσιν,
Καὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον πάντες αὐτομολοῦσιν.
Τοιούτους δίδωσι Γραικοῖς τὸ σχίσμα διδασκάλους,
Καὶ ὡς ἐν παραδείγματι τοῦτον φέρω θεὶς τοὺς ἄλλους.
Οἱ πρὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν ἦν τις Φιλαδελφείας,
Προστάτης ἔν τινι λαμπρᾷ πόλει τῆς Ἰταλίας.
Προσηγορίας ἄξιος μᾶλλον τῆς ἐναντίας,
Μισόκαλος, καὶ πρόεδρος ὄντως μισαδελφείας.
Ἀνὴρ εὐπώγων, σοβαρός, μυκτηριστής, Ἰαίος,
Κένταυρος καὶ τραγέλαφος, ἐν τοῖς καλλίστοις καίνας.
Ἦν δὲ μετὰ Γραικῶν Γραικός, Λατῖνος σὺν Λατίνοις,
Καὶ ἄξιος ἐνέχεσθαι τέλμασι τοῖς πυρίνοις.
Γράμματα μὴ μεμαθηκὼς ἤθελεν ἐπαινεῖσθαι
Οἷα νομοδιδάσκαλος, καὶ ῥαββουνὶ καλεῖσθαι.
Ἔγραψεν ὁ παμμίαρος καὶ βίβλους ἀγνωσίας,
Φλυάρους, ῥαψῳδήματα πλήρη ἀπαιδευσίας.
Καὶ ζῶν ὡς πατριαρχικὸς ἔξαρχος ἐγαυρία,
Ποίᾳ κανόνων φυλακῇ; ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ;
Τίς νόμος, ποία σύνοδος ἔδωκεν ἐξουσίαν
Τῷ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν Ἰταλίαν;
Γράφεται οἰκουμενικὸς διὰ φιλοπρωτεῖον,
Ἀλλὰ τὸ εὐαγγέλιον βοᾷ τὸ ἐναντίον.
Ἕνα Χριστὸς ἐθέσπισε πάγκοινον ποιμενάρχην,
Σίμωνα Πέτρον, τοὺς λοιποὺς ὡς μερικὸν τοπάρχην.
Μετὰ τὴν μισαδέλφειαν θηρίον ἄλλο μεῖζον
Ἐφάνη πρώην τοῖς Γραικοῖς, καὶ τοὺς ὀδόντας τρίζον.
Πατριαρχεῦσαν πονηρῶς, καὶ πονηρῶς ποιμᾶναν,
Καὶ τὴν μελέτην ἐσχηκὸς ἐστὶ κατὰ τὸν Ἄνναν.
Ἔσπειρε δὲ καὶ τοῖς λαοῖς πολὺ τὸ φαρμακῶδες,
Καὶ τὸν δογμάτων τὸ λαμπρὸν ἐποίησε σκοτῶδες.
Τὸν θρόνον κατερρύπανε Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου,
Οὐ λέων εὐαγγελιστής, ὡς λύκος δὲ καθόλου.

Τοῦ σχίσματος ἐφαίνετο πάμμεγας προστάτης,
Καὶ ἦν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς γλώσσης ἀκομψοτάτης.
Τῆς οἰκουμένης ὁ κριτὴς, Πάπας καὶ Πατριάρχης,
Ο ἐν τῷ κλήρῳ τοῦ Χριστοῦ σμικρότατος μεράρχης.
Εξέλιπεν ἡ μάθησις καὶ ἡ ψυχιατρεία,
Καὶ πάντα γέγονεν αὐτοῖς γυμνὴ κομπολογία.
Ο μέγας καὶ ἀοίδιμος Κύριλλος ληγατεύσας
Τῷ Πάπᾳ, καὶ Νεστόριον τὸν δύσφημον φονεύσας,
Εδωκε τὸ ἐνδόσιμον τοῖς μεταγενεστέροις,
Ο ταπεινόφρων τοῖς κενῷ τύφῳ ἐμμανεστέροις.
Τοὺς τίτλους διὰ τὴν σκιὰν λαμβάνουσι τοῦ Πάπα,
Εἶτα οἱ τρισαχάριστοι γίνονται κακὸν κάππα.
Αὔταρκες τοῖς ὑποκριταῖς προσάγεσθαι τοὺς δήμους
Οἴνου, ἐλαίου ἀποχῇ, καὶ εἶτα ὡς τοὺς μίμους.
Τὴν ἁγιστείαν τοῖς πολλοῖς κατὰ τὸν νῦν αἰῶνα,
Η χύτρα καὶ ἡ λήκυθος ἔχει ὡς κυκεῶνα.
Γεγόνασιν οἱ ἄθλιοι κατὰ τοὺς Ιουδαίους,
Μόνον κομῶντες ἀσταλῶς κατὰ τοὺς Ναζωραίους.
Φρίσσω καὶ τρέμω ἐξειπεῖν τὸν ἔσχατον φθορέα,
Τὸν δίθρονον, καὶ ἀρετῆς γυμνὸν ἀρχιερέα.
Τὸν διαρπάσαντα κακῶς τὸν θρόνον ὃν ἐπόθει,
Δι᾽ ὃν ἡ πίστις τῶν Γραικῶν τοῖς λύκοις διεδόθη.
Ποῦ δάκρυα, ποῦ στεναγμοὶ, ποῦ σάκκος καὶ κονία,
Οτι ἐξέλιπεν ἡμῖν πᾶσα ὀρθοδοξία.
Οὐκέτι νῦν τὰ σχίσματα, καὶ πεισμονὴ, καὶ πάθος,
Καὶ ἔτι ἁμαρτάνουσιν οἱ πλεῖστοι διὰ λάθος.
Αλλ᾽ ἀναισχυντως ἔλαβεν ἰσχὺν ἡ βλασφημία,
Καὶ τοῦ Καλβίνου ἡ αἰσχρὰ ῥώννυται ἀπιστία.
Κρατύνεται ἡ αἵρεσις, βάρβαρος ἀθεΐα,
Καὶ βλασφημεῖται ὁ Χριστὸς σὺν τόλμῃ καὶ ἀδείᾳ.
Δι᾽ ἐρυθρᾶς ὁ Μωϋσῆς ἤγαγε τοὺς Εβραίους,
Καὶ Κύριλλος εἰς τὸν βυθὸν πέμπει τοὺς Ναζωραίους.
Ο Μωϋσῆς τὸν τύραννον ἔπνιξε παγκλεεία,
Τοὺς εὐσεβεῖς ἀπέπνιξε Κυρίλλου ἡ κακία.

Ο δυ-

Ο δυσγενὴς ἐκ δυσγενῶν τοὺς εὐγενεῖς κολάζει,
Τὰ χρήματα ὁ δυσσεβὴς πάντοθεν ἀφαρπάζει.
Προδότης ὢν τῆς πίστεως, προδότης τῶν Ρωμαίων,
Προδότης καὶ τῶν παλαιῶν, προδότης καὶ τῶν νέων.
Ω ἕλληνες, ὦ ἕλληνες, ποῦ νῦν σοφὸς, ποῦ γέρων;
Ποῦ τὰ παραδοθέντα δόγματα τῶν πατέρων;
Ω τὸ πανευγενέστατον αἷμα τῶν Βυζαντίων,
Τοῦ Κωνσταντίνου ὁ λαὸς, τὸ σπέρμα τῶν ὁσίων.
Ακούετε τὸν βλάσφημον, τὸν ψευδαρχιερέα,
Καὶ οὐ διώκετε αὐτὸν ὡς λύκον καὶ θηρέα;
Ακούετε τὰ ῥήματα τῆς ἀρνησοθείας,
Καὶ ζῆλον οὐ λαμβάνετε ἐλλ' ἀθετεσομίας;
Πῶς φέρετε ἀκούοντες τὸ διαβόλου στόμα
Λέγον τὰ δῶρα θεϊκὰ μὴ βρῶσιν, μηδὲ πόμα;
Μῶν τοῦ Κυρίλλου γέγονεν αὕτη διδασκαλία
Βοῶντος, ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἡ σὰρξ αὐτοζωία;
Ταῦτα ὑμᾶς ἐδίδαξε φωστὴρ ὁ θεηγόρος,
Γρηγόριος ὁ πάνσοφος, δογμάτων ὁ φωσφόρος;
Ταῦτα κατέλιπεν ὑμῖν ὁ μέγας Χρυσορρήμων,
Τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ ἄγγελος ὁ λευχείμων;
Εκεῖνος κατὰ τὴν σεπτὴν ἔλεγε λειτουργίαν,
Πιστεύω, καὶ ὁμολογῶ ἀμνοῦ τὴν παρουσίαν.
Οὗτος ὁ μιαρώτατος, ὁ τοῦ Καλβίνου μύστης,
Οὐ δέχομαι ταῦτα φησί· καὶ ποῦ ἡμῶν ἡ πίστις;
Εἰκονομάχον ἔχετε τὸν ψευδοπατριάρχην,
Καὶ παλαιᾶς αἱρέσεως νῦν ἀκαδημιάρχην.
Καὶ πῶς τὸν χριστεπίβουλον πάντες οὐ διασπᾶτε,
Καὶ Φινεὲς τὸν ἔνθεον ζῆλον οὐχὶ τολμᾶτε;
Τὸ τῆς ἐξαγορεύσεως μυστήριον ἐκβάλλει,
Καὶ ἡ ὀργὴ καὶ ὁ θυμὸς ὑμῖν οὐκ ἀναθάλλει;
Ιούδας ἀπεμπόλησε Χριστὸν ἐπ' ἀργυρίοις,
Οὗτος ὑμᾶς ἀπεμπολεῖ αὐτοῖς σὺν μυστηρίοις.
Εγείρεσθε, ὁπλίζεσθε· οὐκ ἄμαχος ὁ δράκων·
Καὶ ἀποσκορακίσατε τὴν ῥίζαν τῶν φαρμάκων.

Οὐδὲ γὰρ ἁπαξάπαντες Γραικοὶ ἀποβλητέοι,
Αλλ᾽ ἔτι σπέρμα μένουσιν ἄνδρες ἐπαινετέοι.
Οὐ πάντας τοὺς ἐξ αἵματος Γραικοὺς κακολογοῦμεν,
Αλλὰ τοὺς κακογνώμονας, τοὺς ἄλλους δ᾽ ἀλογοῦμεν.
Απαγε τῆς διαβολῆς, ἄπαγε τῆς κακίας,
Τὸ γένος γὰρ κακηγορεῖν σαφοῦς ἐστι μανίας.
Καὶ ἰατροὶ παθήματα τὰ νοσηρὰ μισοῦσιν,
Αλλὰ μισοῦντες τὸ κακὸν, τὸν πάσχοντα φιλοῦσιν.
Τέχνη καὶ τοῦτο γέγονεν ἀνθρώπων κακοτρόπων,
Τὸ διαστρέφειν ἃ καλῶς λέλεκται, ἄλλον τρόπον.
Καὶ λέγουσιν, ὅτι Γραικοὶ τυγχάνουσι τὴν πίστιν,
Καὶ ταύτην προβαλομίζουσι πρόφασιν τὴν καλλίστην.
Μὴ δὴ πλανᾶσθε ἀδελφοὶ, μὴ κλέπτεσθε τὴν γνῶσιν.
Αλλο καὶ ἄλλο πέφυκε κατὰ τὴν θείαν δόσιν.
Τὸ αἷμα φύσις πέφυκεν, ἡ πίστις θεοῦ δῶρον.
Εκεῖνο γῆν, ἡ πίστις δὲ δίδοῖ τὸν θεῖον χῶρον.
Οὐχ ἕλληνα, οὐ βάρβαρον ἡ πίστις διακρίνει.
Εν ἐστιν, ὅπερ τὰς ψυχὰς Χριστιανῶν φαιδρύνει,
Εἷς θεὸς, ἓν τὸ βάπτισμα, καὶ μία πίστις μόνη.
Αἱρέσεις καὶ τὰ σχίσματα τοῦ διαβόλου πόνοι.
Πιστεύετε τὰ πάτρια καὶ τὰς παραδόσεις,
Ας πάντες παρελάβομεν, οὐ τὰς παρατυφλώσεις.
Ανάθεμα αἱρετικοῖς, Λουτήρῳ καὶ Καλβίνῳ.
Εχέτωσαν δὲ οἱ Γραικοὶ τὴν λῆξιν τὴν ἀμείνω.

ΤΕΛΟΣ.

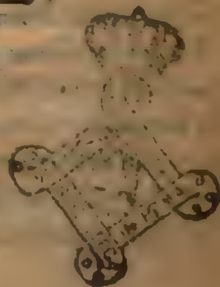

INDEX RERVM NOTABILIVM, QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A

B

C

Chri-

Con-

Eccle-

Ex-

Fi-

G

He-

Igna-

L

Locus

N

O

P

Photij

Q

R

Sacram

Sen-

T

V

FINIS.